CREMONA
LITERATA.

CREMONA
LITERATA,
SEU
In Cremonenses doctrinis, & Literariis dignitatibus Eminentiores Chronologicæ Adnotationes,
AUCTORE
FRANCISCO ARISIO
NOBILISSIMÆ PATRIÆ SUÆ ORDINUM CONSERVATORE,
TOMUS SECUNDUS.

Totum Sæculum Sesquimillesimum complectens, multifariam eruditionem continens, cui aliquandò Scriptorum Orationes, sivè ineditæ, sivè raræ exscriptionis accesserunt.

ADIECTA ETIAM EST IN FINE

Mantissa insignium Musicorum, qui in illo sæculo sesquimillesimo floruere.

PARMÆ MDCCVI.
Typis Pauli Montii. *Superiorum permissu.*

Et deprehendi nihil esse melius, quam lætari hominem in Opere suo, & hanc esse partem illius.

Ecclesiast. cap. 3. num. 22.

ILLUSTRISS. D. COMITI

GALEATIO CROTTO

CREMONENSI PATRITIO

FRANCISCUS ARISIUS S.P.D.

Ot inter Inſubriæ, propè quadriennales armorum ſtrepitus, tot inter Patriæ cùm publicas, tùm domeſticas perturbationes egreditur ſecundum Literatæ Cremonæ Volumen, & mihi planè Virgilio duce, dum ſcribit.

Quiſquis enim duros caſus Virtutis amore
Vicerit, ille ſibi laudemque, decuſq; parabit.

Cui librum dedicarem, Comes Clariſſime, noſtro optimè genio occurriſti. Me nimirùm ad hoc conſilium impulit Gentis Tuæ Nobilitas, Morum Comitas, Candor animi, queis inter noſtræ Urbis Primates effulges; Æquum ſanè fuit, cum prodierit Primum PP. Patriæ noſtræ Conſcriptorum fultum auſpiciis, id vel Civibus legendum proponerem Tibi dicatum, ut qui mirificis Majorum exemplis, & propriis ſingulos Decuriones imitaris, & æquas. Prætereà ſi in Tuam familiam antiquiſſimam mea mens cogitatione reſpiceret, innumeros Sanctimonia, ſumma in Urbibus auctoritate, Togis, Sagiſve Heroes omnium admira-

tioni

tioni possem exhibere. Verùm hæc pergrandi Codice Hieronymus Novellus Vicentinus Cler. Reg. Somaschensis carminibus suis immortalitati commendavit, & Mediolani anno 1617. in lucem produxit Petro Alexandro Patritio integerrimo Avo Tuo nuncupatum. Multa & ego in hoc libro de Tuis doctissimis Gentilibus ennarravi, hinc eadem Tibi repetere inutile percenseo. Ad nostra igitur tempora recurro, ac præ cæteris eximium Patrem Tuum Jo: Baptistam inspicio in arduis Reip. negotiis Virum Fortem, & incomparabilem, Jo: Ludovici Genitoris mei amantissimum; Fratrisque Tui Firmi Antonii memoriam recolo, Regibus ob raras animi dotes, ac Principibus charissimi, titulisve præclarissimis honestati, cujus Manibus vota mea rependo, cùm me à teneris usque, unguiculis prædiligeret. Tu autem, cujus modestia, & moderatio, laudes non patitur, meas qualescunq; lucubrationes excipere, ne dedigneris, meque Tuæ humanitati addictissimum redama.

Cremonæ Kal. Octobris MDCCIV.

ERUDITISSIMA PRO HISTORIA

DE

SCRIPTORIBUS CREMONENSIBUS

EPIGRAMMA

Doctissimi P. D. Josephi Hieronymi Sementii Cremon. Cler. Reg. Congr. Somasc. in Universitate Papiensi S. T. Lectoris, ac Potentiss. Hispaniarum Regis Cronographi in ditione Mediolan.

INclyta, quæ Patriis fixit jam Stemmata muris,
    Nunc cedat Calamo CLAVA superba Tuo
Majus ut Herculeum teneat sibi Nomen adeptum,
    Te canat ALCIDEM NOSTRA CREMONA SUUM
Sæcula Tu superas; at ineluctabile Tempus
    Non domuit victis Dextra cruenta Feris.
Tu Virtute potens pugnas cum Morte, triumphas;
    Civibus hinc doctis tutior extat honor.
Efficis, ARISI, Fato admirante, perennes
    Vivere posse Urbes, vivere posse Viros.

De eodem Argumento

TETRASTICHON

AD. R. P. JOSEPHI ANDREÆ LUGARINI

Ord. Præd. S.T. Lectoris, ac SS.mæ Inquisitionis Cremonæ olim Vic. Generalis.

PAllade si celebrem Patriam Tu reddis in Auras,
Ei, quæ Te genuit, diceris esse Pater.
Si Patrios uno servásque VOLUMINE Libros,
Est FRANCISCE Tuus Bibliotheca Liber.

LECTOR

LECTOR HUMANISSIME.

Iraberis fortaſsè, ubi Literatorum unica, hoc Seculo ſeſquimilleſimo, recollectio tot paginas, quæ Primum confecerunt Volumen, adæquet, & ſuperet. Cauſam illinc ex Epiſtola Legentibus antepoſita, cùm in antiquis verſaremur, nemo non attingere poteſt; nunc verò aliena, & ſolida duntaxat auctoritate, iterùm reddimus. Scribit nimirùm Præſtantiſſimus Card. Baronius *Annal. Eccleſ. Tom. 8. ann. 680. num. 10.*, & Longobardorum obſcura Sæcula per hæc deflet. *Intelligis, Probe Lector, quantò deploret Agatho Pontifex temporis hujus bonarum literarum ſterilitatem, cum ob aſſiduos Longobardorum motus exculta latinitas, & ipſa Italia fœcunda ſcientiis fuerit omninò iiſdem inculta, & ſterilis reddita.*

Ad ipſammet Epiſtolam modò etiam eſt recurrendum, ne idem ſupervacaneè repetamus; ſatis erit, ſi Te præmonitum facio, nonnullas ibi ſubtexiſſe Scriptorum Orationes, non ut prægrandis, ſed magè perfectus liber a Te (ſi lubet) pertractandus exhiberetur. Erant hæ raræ exſcriptionis, alię manuſcriptæ tantùm, ac faciliores jacturæ; ſed quod urgebat, noſtro ſtudio affabrè factitantibus, celebrium quippè Hominum opera, quæ ſunt animæ partus, conſervari haud dubiè laudabile nonnunquam fuit, idque à doctiſſimis Auctoribus legimus comprobatum.

Quid de aliarum Urbium Civibus, *Patriæ* noſtræ, ſivè privilegiis, ſivè alia ratione addictis, congeſſimus, nollem Nobis in odium retorqueretur, ac nos veluti alienæ laudis occupatores inverecundè ſugillarent; quinimmò apud cordatos, & ſinceræ mentis Viros credendum autumo, eorum Natale Solum, gloriolam aliquam ex ſcriptis noſtris, etſi minimis, eſſe conſecuturum.

In Indice rerum notabilium multorum Literatorum nomina omiſimus, quæ in Nominum Indice comperiea, ne eadem inſulsè repeterentur.

Ubi de Benedicto Accolto Card., & Cremon. Epiſc. verba fecimus pag. 64. memoravimus quoddam opuſculum, cui tit. *Benedicti Accolti Arretini Dialogus de præſtantia Virorum ſui Ævi &c.* id ex nominis analogia ipſimet Cardinali adnotavimus; cùm autem inter literaria munera per celeberrimum Magliabequium ad nos nuperrimè delata, idem adeſſet opuſculum, novimus non Cardinali, ſed Benedicto illius Avo J. C., & Hiſtoriographo, citrà controverſiam doctiſſimo, eſſe adſcribendum.

Si aliquandò ſtylus non concinnus, aut elocutio ad lucernam elaborata tuis auribus humirepo ſermone conveniet, id intelligas ex temporis intervallo in hiſce conſcribendis proceſſiſſe. Notiones quidem, eruditioneſq; hic extenſas, non omnes uno tempore conquiſivimus, adeò ut exemplari M. S. Parmam, jam pro formis delato, multa adindere neceſſum fuit; propterea carptim, cumultuariè, ac præcipitantèr penè dicerem, multa ſcriptitavimus, ut ſua ſede collocarentur. Hinc dupplicationes ſecutæ ſunt, ut recordor, pag. 65. lin. 18. pag. 108. lin. 19., & pag. 263. lin. 34., & ſequ. Hinc omiſſa nonnulla Appendicem in fine libri effecerunt. Scias etiam in eo totum conſilium, orationemq; defixiſſe, ut nihil intactum, quantùm aſſequi potuimus, pro noſtris Literatis reliquerimus. Mirari inſuper omittes, ſi nos in tot Patriæ ob propinqua bella, diuturnas exagitationes, cui ut ſedulò incumberemus, nobis cura præcipuè demandata eſt, excogitabis (teſtes adpello, qui me terribili, ac fatali die Februarii prima anni 1702. in tot vitæ, ac rerum periculis viderunt.) Adde, & quę de ſe ipſo protulit Invictiſſimus Morus in *Utopiæ Præfatione* nobis affabrè, & in omnibus, licèt impari, congruentia. *Dum cauſas forenſes aſſiduè alias ago, alias audio, alias arbiter finio, alias Judex dirimo, dum hic officii cauſa viſitur, ille negotii, dum foris totum fermè diem aliis impartior, reliquum meis relinquo, mihi hoc eſt literis nihil. Nempè reverſo domum cum Uxore fabulandum eſt, garriendum cum liberis*, ut mireris eſſe otium, vel cogitandi de libris. Minimè tandem miraberis, ſi cætera inſortunia perpendes, quorum impulſu nedum calamum noſtris è manibus, at ex mente vigorem excidere planè definires. Verùm in nos Patriæ, & Virtutis amor adeò profuſus invaluit, ut quæcunq; nobis adverſantia, ni oblivioni damnavimus, ſaltem ne ſtudiorum pacem infringant, fingimus aliquantùm deſcire. Vivat, inquam, Patriæ, & Virtutis amor. Pereant vitiorum monſtra, eorumq; Fautores, ac Sacrificuli, qui quò meliori toga induunt, eò ſibi meliores ipſi videntur, non penſi quicquam habentes nihil eſſe Viro Nobili doctrina honeſtiùs. Horum nomina è noſtris libris perpetuò aboleantur, ut in eis digni tantùm, & bonarum artium fidiſſimi amatores effulgeant. Contingat fortè noſtro labori Cives aliquos, è tenebroſo læthi gurgite eximere, juxtà illud *Venuſin. Poetæ* Ode 9.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes illacrymabiles
Urgentur, ignotique longa
Nocte carent quià Vate Sacro.
Paulum ſepultæ diſtat inertiæ
CELATA VIRTUS.

Vale, & Volumen tertium, ſi lubet, expecta jam reſolutum, Typographi errores excuſa, cuiſq; & meis Deus annuat Votis.

DE

DE VERA RELIGIONE
ET PIETATE CREMONENSIUM
IN OPUS PROEMIUM.

Ntequam hujus Secundi Libri narrationem exordiar, operæ pretium esse duxi de Cremonensium Religione, Fide, ac Pietate aliquid præfari, si Religionem, quam definiunt Veri Dei cultum, inter ea, quæ pressiùs intuenda sunt, principem obtinere locum nemo est, opinor, qui nesciat. In primo namq; de nostræ Urbis Nobilitate, & Antiquitate jam sermo fuit; modò verò (præter literariam Chronologiam, quod expreparatò decrevi instituere) historiolam Sacram, haud incuriosam Patriæ nostræ antiquissimæ brevi sanè, sed syncera serie conscribere pro mea virili decrevi, non exspes meo quidem Judicio, si id muneris obeam, Civium me benevolentiam in dies magis promeriturum de Patriæ enim dignitate Homines gloriari solent. multis affert *Tiraquell. de Nobilit. cap.* 12. *num.*, 6. *& sequ.* præcipuè verò, si hæc dignitas ex Religione, & Pietate proveniat.

Auspiciis igitur Divini Numinis, ejusq; Genitricis dilectissimæ, ac Seraphici P. nostri Francisci, quem, ut mihi præsto sit, tensis ad Cœlum palmis, semper exoro, Urbem nostram demonstrabo propinquioribus post Christum Natum annis, Catholicæ Fidei haudquaquam descivisse, & qualem Deum (illicò expiatis idololatriæ sordibus) habere decebat, didicisse: id evidentissimè probatur cum Divus Barnabas Cremonæ Verbum Dei concionando adfuerit, ibi inter chariores suæ doctrinæ Alumnos relicto Sabino Patriæ Episcopo Sanctitudine Viro præclaro, ac Divi Syri Ticinensium Antistitis amicitia conjunctissimo.

Ex hac Cremonensium ad recipiendam, suaptè natura, veritatem propensione, facilique animo in nascentis Fidei purissimum lac ebibendo, nostra Ecclesia nullos ostendit præter Sanctum Sisinium, Martyrio cruentatos Præsules, quibus permultæ gloriantur, nimirùm execranda eorum Majorum sævitia; quinimmò Urbs nostra, ut de nonnullis legitur in Insubria, Ariannorum hæresi nunquam infecta contabuit, nec monstrum illud biceps in ea sedit, & nempè, eodem tempore, duo Episcopi, Christifidelis unus, & alter Hæreticus.

Quantùm bene morata, & constituta esset Patria nostra temporibus anteactis in Religione (sivè dicta à relegendo, quæ ad cultum Dei

Dei sunt, ut innuit Platina noster, sivè à religando nos vinculo pietatis obstrictos Deo, ut vult Lactantius) Testis est Honorius hujus Nominis Papa III. ex suis literis diei XXIX. Januarii anno 1218. expeditis, & archivio nostro servatis, cum tabulis Expositionis Ugolini Cardinalis Ostiensis (exindè Gregorii IX., qui Seraphicum P. Franciscum in numerum Sanctorum retulit) illiusmet Summi Pont. ad Cremonenses Legati.

Ad hanc diem septem ultra octoginta dinumerantur Episcopi, & nuperrimè, orbata Ecclesia, octogesimum octavum expetit (utinam summa religione, pietate, & virtute Virum, cui majori curæ sit Gregis commodum, quam divitiæ suæ) Verumtamen cùm de hoc scribentium sit inter se se dissidium, communis hæc sanè invaluit opinio, ut perquàm scitè indigitare nititur Joseph Aurelius de Nigris Avunculus dilectissimus in sua, quam erudito calamo Episcoporum Cremonensium chronologia conscribit, Deo benè fortunante, in lucem brevi editura.

Ultra decem, quos primo loco adnumeramus, eosque in numero Sanctorum relatos scribit *Brescianus Corona Virorum Cremon. Sanctit. insignium*, tres etiam in Sanctorum cathalogo adscriptos habemus, memoratum scilicet Sisinium Cremon., qui floruit sub Bonifacio I. P. M. anno 422. Sylvinum pariter Cremon., qui sub Gregorio III. anno 734., ac Emmanuelem Abbatem Cisterciensem, sub Alex. III.

Digniorem Episcoporum seriem reddidere Gregorius XIV. S. P. anteà Nicolaus Sfondratus è Nobilissimæ Patriæ stirpe progenitus, ac Undecim S. R. E. Cardinales.

Clarissima Privilegia, queis fulgent Cremonenses Præsules, omittuntur, cùm ea facillimè videre quisq; possit apud *Ugbellum in Italia Sacra Tom.* 4. de nostro Episcopatu; ipse enim scribit *Regum, atque Cæsarum privilegiis amplissimis communitus, inq; Insubriæ primis Præsulibus cum vetustate, tum opibus numeratus.* Negligendum planè haud est, Antistitem Cremonensem ex antiqua, & immemorabili Pontificia concessione deferre Crucem in Cathedrali sua, & in Sacris Amburbialibus peragendis, qua ipsimet Patriarchæ utuntur, decus præcipuum, & in tota Italia (ut sciam) singulare.

Ex amplissima æque Diœcesi ab aliis distinguuntur; hæc enim longitudine millia passuum octoginta ab Oppido Cassani, usque ad Caballariæ Vicum, latitudine fermè quindecim inter Padum, & Olium, ac Abduam perlabentem amœna, ac frugifera planicie protenditur, inibi olim quinq; Civitates aderant; Vardastallum, ubi sub Paschale II. anno 1106. Generale Concilium celebratum fuit, & Crema, cùm essent subditæ Cremonensibus, Bozulum, & Sabloneta, quæ adhuc in Diœcesi; Buxetum verò Episcopatui Burgi S. Donini proximè dilapso sæculo adjunctum, præter viginti, quæ in ea continentur Oppida Insignia, Urbibus nonnullis profectò comparanda.

Diœcesim illustrant Ecclesiæ Parochiales ducentum triginta, fidelium Animarum ducentum millia, & ultra curam foventes, ex quibus stationes vigintiquinque, eas Vicariatus Foraneos appellamus, in quibus eminent sex Collegiatæ, Archipresbyterales undecim, Præposituralès reliquæ, & Rectorales, Regularium Cœnobia septem, & quadraginta Augustiniani, nempè ex iis quatuor possident, Capucini novem, Carmelitæ tria, Cistercienses duo, Cler. Reg. Barnabitæ unum, Dominicani unum, Franciscani Conventuales tria, Hieronymiani Congr. Insub. unum, Minimi unum, Minores Observantiæ duodecim, Olivetani unum, Servi B. V. M. quinque. Monialium verò duodecim, ut alia taceam operosa templa; Cæterùm non est silentio prætereundum illud toti Orbi spectatissimum, ac effulgens Beatissimæ Virgini Sacrum *à Fonte* nuncupatum, quod miliare unum à Caravagio distidet, ob Peregrinos eò comigrantes celeberrimum: hoc sexies invisi, nec illud iterùm invisendi cupiditas destitit.

Expende attentiùs, mi Lector, si lubet, vastissimam nostrorum Majorum pietatem in latifundiis Ecclesiasticorum commoditati, utinam non deliciis, in ditione Cremonensi elargitis. Ducentum septuaginta mille tercentum sexagintæ duæ Perticæ (vulgare nomen, quò agros metimur) ab Imperatoris Caroli V. temporibus enumerabantur, quas immunes à quibuscunq; oneribus (utor hoc vocabulo in nuperis Dictionariis frequentissimo) decrevit. privilegium hac tot ærumnarum, bellorumve tempestate valdè perspectum, cum (nemo præter nos fortasse credat) à tot bonorum Dominis, si layci essent, centum mille Romanorum Scuta in Regium censum exigerentur. Eam sanè ætatem citra, ipsimet Sacram vestem deferentes totidem fermè bona possident, pro quibus non adeò lata gaudent immunitate.

Divertendum nunc ad Urbem (Suburbanis, ubi Ecclesiæ duodecim, & ultra, relictis) ibi pietatis etiam immensæ prima ratio, ad Summi Dei, ejusque Beatiss. Matris, Sanctorumve gloriam, centena propè Templa, multa quidem lautissimis elaborata structuris, picturisve ornata, Turribus elegantioribus munita (hinc Urbs, Turrita dicitur) adnumerantur, auro, argentoque micantia. In hisce (Monialium, aliisve paucis exceptis) toto anni curriculo, ut populus statis diebus hinc, illinc in amorem, ac Divinæ Majestatis venerationem incendatur, Augustissimum Eucharistiæ Sacramentum ab ortu, ad Solis inclinationem exponitur, ac devotis precibus, musicisve concentibus adoratur. in hisce pariter, numero quinque ultra quadraginta, de doctrina orthodoxa, diebus festis per Viros probos Maribus, & fœminis eò confluentibus, seorsim quidem, agitur utrobique, & disputatur. Omitto Conciones, quas crebrò è Suggestu dicuntur, vel extrà ferias quadragesimales, ut continuò discamus, Virtutibus, ac benefactis nostris præmia post hanc vitam, flagitiis verò destinata

nata supplicia. Omitto ad mores componendos, improbarumvè cupiditatum illecebra vitanda, ferias, doctasve lectiones, panegyricos, sermones, qui passim ad Heroum cælestium laudes recitantur, aliquandò melius ab imperitis Oratoribus omittendos. Prætereo ad privatum commodum constructa Sacella quamplura, ut in Episcopio, in Prætorio, in publico Urbis Palatio, in Domo, quam Protector noster Homobonus inhabitabat, in Collegiis, in Cœnobiis, ac demùm in Nobilium ædibus.

Septuaginta Sanctorum Corpora nobis nota, nostris in Ecclesiis dignè servantur, præter eorum lipsana innumerabilia, ac pretiosissimas tùm Passionis Dominicæ, tùm Mariæ Virginis Reliquias, ut ex *Sanctuario Peregrini Merulæ* clarè liquet.

Urbem protegunt Sanctissimi Tutelares Homobonus, Himerius, Petrus, Marcellinus, his additi postremis temporibus Franciscus Xaverius, & Petrus Martyr.

Eam quoq; maximæ Religionis, ac Pietatis exemplis condecorant.

Nobilissima, & magnificentissima Cathedralis Ecclesia erecta anno 1107. Vualtero Episcopo curante die xv. Augusti; Consecrata verò à Sicardo Ep., ut innuimus in primo Volum. pag. 89. verùm ob monumenta deperdita, seù ob aliam urgentiorem causam iterùm à Cæsare Speciano die 2. Junii anno 1592.

In Urbis meditullio fermè consita, Gloriosissimæ Virgini in Cœlum Assumptę dicata, inibi vigintiquatuor Altaria, pleraq; peregrinis lapidibus extructa, ac ditissimæ supellectiles à Nobilibus illius Magni Templi Ædilibus, ut ajunt, Fabricæ Præfectis, interdùm instaurantur, & augentur. Ibi Episcopo adsident vigintiquinq; Canonici, quorum origo est antiquissima ultra decem sæcula. Hisce præficiuntur Prælati, seù Dignitates novem, omnes verò more Canonicorum Vaticanæ Basilicæ indui privil. Greg. XIV. Mansionarii decem, & septem almutiis decorati, Magister unus Cæremoniarum, duo Curati, ac Sacristæ duo præter alios minoris nominis Clericos. Hæc die Sabathi Kal. Januarii anni 1078. à Comitissa Mathilda investitur de comitatu Insulæ Fulcheriæ. recensetur diploma ab *Ugbello Citato Ital. Sac. Tom.* 4. ubi de Arnulpho Ep. præter alia multa à Regibus, ab Imperatoribus, & speciatim à Carolo Magno ei collata beneficia.

Divæ Agathæ Ecclesia Collegiata anno 1464. Pio II. S. P. ultimo sui Pontificatus anno, ubi resident Mitratus Præpositus, Canonici octo cum almutiis, Mansionarii sex. Tabula marmorea, ut fertur, ab Angelis ad tumulum Martyris Sanctissimæ delata, hìc servatur. Cæleste, ac singulare ad effugandum incendia Portentum. In ea, ut fertur, leguntur literæ M. S. S. H. D. E. P. L. hæ à nonnullis interpretantur *Mentem Sanctam, Spontaneam, Honorem Deo, Et Patriæ Liberationem*, sed forsan melius. *Martyri Sanctæ Sepulchrum Hoc Datum Est Paradisi Lætitia, vel Patriæ Laudi.*

Divi Homoboni pariter Collegiata anno 1049. sub Leone IX., &

anno 1697. ad antiquos honores restitutā die 2. Februarii, ubi Præpositus indutus, ut Canonicus Cathedralis, & Canonici novem cum almutiis dinumerantur. Divo Ægidio erat olim Sacra. Inter hujus Phani insigniora colitur adhuc lignea Christi imago, multis effulgens prodigiis, ad cujus pedes Sanctissimus Protector noster sæpissimè orabat, ac felicissimos suos clausit dies anno MCIIIC. Idibus Novembris.

Antiquitùs inter Colleg. referebantur Sancti Michaelis, & Divæ Luciæ Delubra, ut refert *Merula in Sanctuario pag.* 258.

Amplum pro Clericis educandis, & instruendis Seminarium.

Vigintiquinq; tùm Monachorum, tùm Fratrum, & Cler. Regularium cœtus plerique instructissimi, tria quidem in Suburbiis comprehensa, & scilicet (Alphabetica utar methodo) Augustiniani Congr. Insubriæ Augustiniani Nudipedes, Barnabitæ Cler. Reg., Camaldulenses, Canonici Reg. Lateran. duo habentes Monasteria, Capucini, Carmelitæ, Carmelitæ Nudipedes, Congregationis Missionum Cler. Reg., Dominicani, Franciscani Conventuales, Franciscani Minores Observantes duo possidentes Cœnobia, Franciscani Tertii Ordinis, Hieronymiani Congr. Insubriæ, Hieronymiani B. Petri de Pisis, Jesuitæ, S. Jo: de Deo, Minimi S. Franc. de Paula, Olivetani, Servi B.V., Somaschenses, qui duo tenent Collegia, Theatini Cler. Reg.

Octo, & decem Sanctimonialium Asceteria, inter quæ quatuor prostant sub regula Divi Benedicti. Profectò mirandum est, cur Monachi illius Nobilissimi Ordinis nulli apud nos adsint, cùm temporibus anteactis in Urbe nostra possiderent undecim Monasteria, scilicet, S. Abundii, S. Arealdi, S. Benedicti, SS. Cosmi, & Damiani, SS. Hypoliti, & Gabrielis, S. Laurentii, S. Pauli, S. Petri, S. Salvatoris, S. Sigismundi, S. Thomæ.

Pareciæ nunc quadraginta quatuor, antiſecus autem cum Suburbiis erant novem, & sexaginta, ut ex cathalogo recensito ab eodem *Merula* loco citato.

Trigintaquinq; & ultrà Confraternitates Sæcularium; penitentiæ vestibus incedentes undeviginti, reliquæ sine vestibus.

Hospitales domus non paucæ, inter quas majus Xenodochium ex multis hospitalibus, ac piis locis erectum anno 1451. annuente Nicolao V. Sum. Pont., cui sanè nomen est S. Mariæ Pietatis prò infirmis utriusq; sexus curandis, Spuriisq; Sububeribus, ac egenis suscipiendis notissimum, rebusque omnibus, quæ ad salutem cùm animæ, tùm corporis conferunt planè refertum.

Adest & Nosocomium Divo Alexio dicatum, in quo tercentum propè pauperes tùm insanabili morbo conflictati; seù mutili, tùm pueri derelicti, aut illi, quos ad egestatem morbus, aut Senectus impulit, asservantur.

Aliud pariter apud Religiosos S. Joannis de Deo non incelebre est valetudinarium.

Pro

Pro pueris orphanis custodiendis, S. Geroldi, vocatur sub PP. Somaschensium cura, ubi nihil prorsus omittitur, quo bonæ educationi eos, vel alicujus artis, vel victus observatione reservent.

Pro puellis itidem orphanis, Divæ Ursulæ, Sacrum est anno 1528.

Duo alia sunt Gynæcea, & scilicet pro Virginibus, quibus pudor facillimè labi posset, cui S. Raphaelis nomen inditum est anno 1528., & pro Mulieribus malè conjugatis, Divæ Magdalenæ, appellatum, cui

Tertium nuperrimè hoc anno 1704. additur pro recipiendis puellis ostiatim palantibus, & per templa stipem efflagitantibus, ne in pravos libidinis potius, quàm charitatis excitent flammas, id postremis suis tabulis Pius quidam Hierurgus anteà Medicinæ Doctor designaverat, modò Franciscus de Raymundis Soc. Jesu, Vir integerrimus, annuentibus Patriam Regentium votis extruxit.

Sunt & multæ domus, in quibus Mulieres, & Viduæ ex piissimis legatis dispartiuntur.

Pro pestili morbo correptis, quem Deus à Nobis in ævum avertat, latissimum paulò extrà muros patet Hierocomium, ut oppidulo æquari possit, ædificatum anno 1511.

Pro Alienigenis Peregrinantibus adest apta domus cum obsonatore penès Confratres Ecclesiæ Sanctissimæ Trinitati dicatæ, ut ii bene excipiantur.

Pro succurrendis Carceratorum ærumnis, singulo anno à Patriæ PP. sex Protectores eliguntur, inter ipsos jam quatuor annos explevi, quo tempore electus unà cum Marchione Petro Francisco Trecсho, ut bona locaremus per PP. Patriæ huic Pio instituto jamdiù assignata, non parum reditus adauximus. Quotidianum quoque Sacrum ad Altare Divo Leonardo Dicatum in Sacello ante Carcerem, quem, vulgus, communem appellat, restituimus.

Ad subventandum iis, qui ex honestate, vel Nobilitate, aut impotes, aut non sine familiæ dedecore victum sibi quærere permittitur, Pius locus est, quem Hospitale Gallaratum materno vocabulo nuncupamus, hujus pariter Ego perpetuis Rectoribus adscribor. dictum est Gallaratum, quod ab Augustino Gallarato Viro Patritio, pietate, ac virtute incomparabili fuerit maxima liberalitate institutum anno 1549. die xxv. Martii ex Tabulis Jo: Francisci Ghisulphi.

Ad medelam præstandam inopibus Ægrotantibus, quibus pariter ex verecundia non licet Xenodochium majus adire, habemus Piissimum Pharmacopolium, quod floridissimè viget ex annuis bonorum proventibus Andreæ Sacchetti Causidici, ac Cæsaris de Luca Cremon. id Sanctæ Coronæ Seraphicæ, nostra lingua dictum est.

Ut aliorum indigentiis continuò, & publicitùs consulatur, & potissimùm ad avertendas fœneratorum decipulas Mons Pietatis erigitur anno 1494. verè ut *Psal. 67. Mons Dei, Mons pinguis, Mons coagulatus*, & nuperrimè ex Abb. Joannis Pauli Caucii reditibus

auctus,

auctus, ut ex pignoribus ibi reponendis, ad libras usque tricenas, nihil prorsus per annum integrum exigatur.

Adsunt & duo uberrima loca Pia, unum scilicet, quod nos dicimus Consortium della Donna anno 1347. à Clemente VII. S. P. confirmatum, alterum, Consortium Divi Homoboni anno 1356. institutum, cujus inter Consortiales adnumeror, ubi singulis hebdomadis per eorum Regentes permultæ distribuuntur eleemosynæ tùm edulium, tùm pecuniarum, ne miserabiles fame torqueantur.

Quatuor etiam his addenda sunt ex eleemosynarum copia in Urbe præclara; ab eorum effectibus non injustè dicuntur 1. Charitas S. Vincentii, 2. Charitas S. Arealdi, seù S. Nazarii, 3. Charitas S. Michaelis, 4. Charitas Mariana, à familia de Marianis instituta.

Cæterùm plures, atque plures sunt Cremonensium ardentissimæ charitatis inexausti fontes, è quibus bona haudquaquam à Populo excogitata, aliquandò promanant; tædium sanè afferret, omnia hic recensere, quæ jugi studio fiunt, tùm in distribuendo dotes pauperibus puellis, tùm egenis assiduas opes præstando, cum nulla fermè in Urbe Paræcia, seu ut vulgus dicit, Vicinia reperiatur, quæ multa indeficientis pietatis vestigia in Christi pauperes non præseferat; quibus etiam Cremonensium Religio undequaque perfecta dignis præconiis celebratur, adeò ut de nostris Civibus dici possit, quæ *Cic. ad Att. diligentiùs Urbem Religione, quam ipsis manibus cingitis*. Unde affabrè illud Platinæ cadit, quod homines contra illum minus audent, quem Deo amicum vident. Quid mirabiliùs? Arx ipsa Urbis nostræ inter alias Insubres clarissima non tantùm armis, quàm terribili SS.^{mæ} Crucis nomine munitur. Hinc Castrum S. Crucis communi vocabulo est appellata.

Regionem, Religione adæque eorum præsentia decorarunt Heroes nascentis Ecclesiæ in apotheosim relati. Ex exteris S. Barnabas, S. Syrus, S. Ambrosius Præsul Mediolanensium, quando in Oppido Cassani ad ripam Abduæ memorando, & penè inaudito prodigio excepit Divi Dionysii Antistitis pariter Mediolani corpus è Capadocia illùc translatum, à S. Aurelio Episcopo Reditiano in Armenia, ibi etiam majus templum eidem S. Dionysio nunc Sacrum (quod mense Maii hoc anno invisimus) à S. Barnaba erectum fuisse, opinio penès multos Auctores invaluit. Ex nostratibus Sabinus, Felix, Gorgonius, Marinus, Simplicianus, Maternus, Cassianus, Sixtus, Florianus; hi omnes nostræ præfuerunt Ecclesiæ. Faustinus, & Lanfrancus Athletæ pro fide Christi cum uno, ac ducentum Civibus Cremonensibus in Urbe Brixiæ sævissimis Arianorum temporibus, quorum ossa inibi in Templis Divi Caloceri, & Divæ Afræ custodiuntur; S. Permerius, & S. Bassianus Sodalitii Ursulani Comites, & Martyres, Eusebius Abbas Divi Hieronymi amicitia conjunctissimus, S. Sisinius, ac S. Sylvinus ambo è nostris Episcopis, Ciria Virgo cum tribus Virginibus

Cre-

Cremon. in Urbe Cæsarienſi Martyrii palma præcincta anno 987. Ex exteris poſtmodùm, quorum multi Cives noſtri effecti ſunt, S. Emanuel Epiſc. Ciſtercienſis, S. Bernardus Clarevallenſis, ut fœdus inter Mediolanenſes, & Cremonenſes componeret, Bonizo Epiſc. Plac., & Martyr, S. Geroldus Colonienſis, S. Albertus de Villa Aonii Bergomenſis, B. Facius Veronenſis, S. Franciſcus, S. Clara, S. Dominicus anno 1218. ſub idem tempus Patriæ noſtræ adfuere. ibi, & S. Antonius Uliſſiponenſis ad multos dies, S. Petrus Martyr Princeps inter Inquiſitores Cremonæ, Francus Senenſis, Damianus Carrarienſis, Bartholomæus è Pallatiolo Brixienſis, Amedeus Luſitanus, quando in Cremon. Diæceſi propè Oppidum Caſtrileonis in loco S. Mariæ Brixianoris nuncupato, Congregationem Obſervantium, ut ajunt, S. P. Franciſci anno 1466. fundavit, S. Bernardinus Evangelicam veritatem prædicando, & poſt eum B. Bernardinus Feltrenſis, V. Cambius Boſſus Can. Reg. Mediol. S. Carolus Borromæus plories, præter innumeros Ven., & præclaros Dei Servos, quos inter non eſt omittendus Bartholomæus à Saluthio Ord. Min. de Obſervantia, qui anno 1602. die quinta Julii Nobiliſſimam Cremonæ inſtituit Sodalitatem Sacrorum Stigmatum Divi P. Franciſci dicatam, in qua bis Fratriarchi ſedem occupavi, licèt minimus inter illius Confratres adſcribar.

E noſtris etiam ingens agmen Virorum, & Mulierum Sanctitudine inſignium prodiit, horum omnium anteſignanus Divus Homobonus Maximus Patriæ Patronus.

Inter Canonicos Reg. Fulgentius Soreſina, Seraphinus de Torreſinis, Jo: Jacobus Abbas Generalis, ac Franciſcus Converſus.

Inter Monachos, & Aſcetrias Caſinenſes Henricus Abbas Cluniacenſis, Joannes de Surdis, ab aliis de Cacciafrontis Mantuæ, & Vicentiæ Epiſc., ac Martyr, Gentia de loco Jovis altæ, ac Honeſta de Piſcarolis.

Inter Monachos S. Hieronymi Congregationis Inſubriæ poſſidentes inſigne Templum S. Sigiſmundo erectum, ad unum miliare ab Urbe diſſitum Conſtantius Cazaniga Generalis, Hieronymus Affaitatus, Benedictus à Piceleone.

Inter Dominicanos Moneta, Rolandus, Damianus de Bozulo, Ambroſius de Soncino, Franciſcus de Cropellis, Stephana da Quintiano, Luchina de Stropenis, ſivè de Barbobus, Priſca de Soncino, ac Octavia ex Comitibus de Covo.

Inter Franciſcanos Conventuales Guiſcardus de Guiſcardis Epiſc., & Martyr, Himerius Guardalupus, Antonius, Bernardinus, Victoria de Baroncellis, Seraphina de Paſinis.

Inter illos Ord. Minoris de Obſervantia Joannes Foſſa, Benedictus, Bonaventura, Dionyſius, Lucas, Antonius, Franciſcus à Piceleone, Sixtus de Riparolo, Angelus, Franciſcus, Pacificus, & Modeſta, omnes de Soncino, Jo: Rubeus Laycus, Jacobus è Caſtroleone. Ex

Ex Augustinianis Guilelmus Amidanus, Simon, Georgius, & Nicolinus de Lazolis, Antonia de Gadischis, Francisca de Arisiis, ambo S. Monicæ Abbatissæ, ac Eufrosina à Sorexina.

Ex Carmelitis B. Franciscus Martyr, Margarita de Spinetis.

Ex Carmelitis Excalceatis, quorum Cœnobium in Italia primùm post Genuam nostra Urbs obtinuit, ut ex suis Chronicis legimus.

Paulus à S. Simone Laudæ obiit 7. Augusti 1654., cujus cadaver incorruptissimum multis effulget miraculis, Fidelis à S. Maria, Augustinus à S. Theresia Missionarius Apostolicus apud Indos orientales, Hieronymus itidem à S. Theresia.

Inter Servos B. V. Marcus Gualterius de Casali Majori, Victor, Baptista, Honestus, & Guilelmus. Toscana è Casali Majori, Riccadona, Beatrix, Monica, Joanna de Visellis, ac Helisabeth de Picenardis.

Inter Capucinos Bonaventura, Andreas de Mussis, Raphael Stanga, Ignatius Lamus, Andreas Varolus, Benedictus, & Felix à Caravagio, Amadeus de Antiniato, Marius à Piceleone, Ambrosius à Soncino, Ventura itidem à Soncino Laycus. inter Viragines Dorothea de Goldonis.

Inter Theatinos Stephanus de Sanctinis, Alexander Botta, qui in desertis Arabiæ pro fide occubuit.

Inter Jesuitas Antonius de Ripariis pro fide Martyrii Palmâ coronatus in Paraquaria.

Inter Barnabitas Antonius Maria de Zacchariis Princeps inter eorum Institutores. Ex Sanctimonialibus ejusdem Ordinis Julia de Sfondratis, Valeria de Aleriis nupta priùs Viro Patritio ex familia de Burgis, Lucia Soror Laica, quæ obiit die 22. Decembris 1650.

Inter Somaschenses Evangelista Doratus.

Ex Collegio B. V. Victoria Tonsis.

Præter superiùs memoratos, à Nostratium Scriptorum monumentis haud omittuntur Henricus Casalorcius Episc. Regiensis, Damianus Foliata Sacerdos sæcularis, Jacobus Heremita, Homobonus Lizarius, seù Bonus Heremita, Margarita de Schitiis, ac Helisabeth de Magistris Virgo. Omittuntur alii, quos Lector habebit in tertio Tomo.

Habuimus etiam Institutores, ac Instauratores Ordinum Regularium, & scilicet Cler. Reg. S. Pauli, ut vidimus, Antonium Mariam de Zacchariis, Simonem Augustianum Reformatorem suæ Religionis in Regno Neapolitano, Nicolaum de Lazolis pariter Congr. August. in Insubria unum ex tribus Restauratoribus, Bonum Heremitam Religionis Mulierum Pænitentium Conditorem in Civitate Mediolani, quæ Convertitæ vulgariter nuncupantur, item piissimi Instituti pro adoratione S.^{mæ} Eucharistiæ, Quadraginta Horarum appellati, Raynaldum Lantium maximum doctrinæ orthodoxæ Propagatorem.

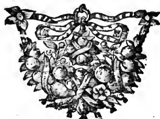
Ex

Ex noſtris Civibus habuit Eeclefia Dei Catholica unum Sum. Pontificem, & nempè Gregorium XIV. anteà Nicolaum Sfondratum, Quindecim S. R. E. Cardinales, Patriarcham unum, Archiepiſcopos decem, & ſeptem; Epiſcopos centum ſexdecim, Præſules in Romana Curia innumeros. Ordinum Regularium Adminiſtros Generales ſexaginta (hinc Cremonæ celebrata plurima Comitia Regularium Generalia) Procuratores Generales, & Rectores Provinciales ſine numero. Contra Hæreticam pravitatem Inquiſitores ex celeberrimo Prædicatorum Ordine viginti, & ultrà.

Summorum Pontificum hoſpitiis Cremona pluries inclaruit, præſertim verò Eugenii III. anno 1148. *ut ex Ughello, ubi de Uberto Ep. Cremonæ*. Victoris IV. anno 1154. dum ſchiſma contra Alexandrum III. vigebat. Joannis XXII. dicti XXIII. nimirùm die xiij. Januarii, qua die Urbem ingreſſus eſt unà cum treſdecim S. R. E. Cardinalibus (dum ibi eſſet Sigiſmundus Rom. Imp.) nec non Kalendis Septembris ejuſdem anni adeundo Conſtantienſe Concilium.

Siqui tamen eſſent, quos hæc ignota lateant, eos Ego hiſce meis libris convincere non gravabor; omnia quippè à me hìc ſummariè recenſita, ſuis locis deſcripta comperient, quinimmò minimè inficias ibunt, me potius negligentiæ, quàm mendacii reum fuiſſe. Sit ergo in ævum Soli Deo, qui tot Pietatis, Fidei, ac Religionis muneribus Patriam meam opiparè ditavit, & auxit Honor, decus, & laus, ac ad ipſius nominis gloriam videant, quæ dixi, & quæ dicturus ſum.

Hæc ſcripſimus Kal. Octobris MDCCIV.

Facultate

Facultate mihi à Reverendiss. P. Magistro Joanne Baptista Pichi S. Officii Inquisitore facta, Librum inscriptum Cremona Literata Tom.2. *diligenter perlegi, plurima eruditione refertum, in quo cùm nihil, quod Catholicæ fidei, sacris Canonibus, & bonis moribus obsit, repeperim typis mandandum censeo.*

Datum Parmæ in nostro Conventu S. Mariæ Quarterii hac die 23. *Junii* 1702.

In quorum fidem

Fr. Carolus Masini Tertii Ord. S. Francisci in eodem Conventu Studiorum Regens, S. Theol. Doctor Colleg. Parmensis, necnon S. Inquisit. Consult.

Operis inscripti Cremona Literata, Auctore D. Francisco Arisio, *secundam partem Tomi Secundi, jussu Reverendiss. Patris Magistri P. Jo: Baptistæ Pichi Inquisitoris Parmæ &c., ea, qua debui, sedulitate pervidi, & cum puram, absque; erroris labe, sivè circà fidem, sivè circà bonos mores, & Principes, invenerim, ideò Typis edi dignum censeo. Parmæ hac die* 5. *Aprilis* 1703.

Eduardus Bonvicinus J.C. Colleg. Eques Auratus, ac S. Officii Consultor &c.

Stante prædicta Attestatione

IMPRIMATUR

Fr. Jo: Baptista Pichi Inquisit. Generalis Parmæ &c.

IMPRIMATUR

Aloysius dalla Rosa Vicarius Gener.

VIDIT

P. A. M. dalla Rosa Consil. à Latere C. S. Sereniss., ac P. Præses Serenissimæ Cameræ &c.

Himerius

MDI.

Imerius de Anselmis Franciscanæ Observantiæ Sacerdos (optimum siquidem initium præbet secundo Cremonæ literatæ Volumini Egregius Filius S. P. FRANCISCI Tutelaris mei) Homo erat doctus, & ut ea tempora ferebant, elegans: post se reliquit libros ab Literatorum cætu non dispescendos, ut scribit *Bresfianus in V. R.*

Super Evangeliis Discursus Tom. 3.
Super Epistolis D. Pauli dis. Tom. 2.
De Statu Religioso, & Claustrali Lib. 10.

Benè Himerius noverat, quæ de quibusdam Claustralibus discurrit D. Bernardus Sermon. 3. in Cœna Domini Tom. 1. oper. col. 1725. Corpore Claustrales, mente vagi, & nunquam stabiles. Pigri ad lectionem, tardi ad orationem, in Ecclesia dormientes, in Refectorio vigilantes. De Vigiliis longis dolentes, sed de longo Convivio gaudentes. Christum execrantes, Auditorium diligentes. Extrà Chorum prò infirmitate frequentiùs remanentes, Infirmitorium non prò infirmitate carnis, sed prò desiderio carnis, torvis luminibus adspicientes, semper murmorosi, & detractores. Quid aliud isti miseri agunt, nisi quod panem intinctum comedunt? Profectò isti tales Judam Proditorem sequuntur, & cum Juda, nisi resipuerint, videant, ne damnentur.

Eod. Anno,

GUido de Zappis Soncinas Orator, & Poeta in utraq; facultate præstantissimus erudito calamo exaravit

Orationes
Satyras, &
Comædias
Ex MS. Hier. de Baris.

Memoratur & iste Guido à *Leandro de Albertis in descriptione Italiæ*, ubi de Soncino in Insubria, qui Bernardinum Covum pariter è Soncino literatissimum Virum tali tempore floruisse autumat.

De Guidone extat Epitaphium Jo: Thomæ Musconii lib. 2.

Hac Juvenum Guido summus Moderator in urna
Conditur Aonii fama, decusque chori
Præstitit, ingenuas Pueris dum traderet artes,
Egregium Patriæ munus, opusque suæ.
Non tulit insignes Lachesis Virtutis honores,
Et secat infausta candida fila manu.
Nec totum nobis tamen abstulit, ille recessit
Flebilis, illius gloria clara manet.

Tomo II. A MDII.

MDII.

BErnardinus Soncinas ex Prædicatorum Instituto multæ Frugis in Apostolica Vinea, celebriores Italiæ Suggestus moribus, & voce illustravit longè Peritissimus Concionator, multa Reipublicæ Christianæ contulit Beneficia. Moriens itaq; post se reliquit *Concionum Volumen.*

Meminit ejusdem *Seraphinus Razzius in Hist. Vir. Illustrium Dominicanæ Famil. Cap. de Illustr. Concionator. num.* 37.

Cœnobio Soncinensi Ord. Præd., quod jugiter præclaris Alumnis effloruit, ut vidimus in primo Volum., ac videmus, non modicum decus attulit Sanctissimus Pontifex Pius V. cui cum F. Michael Ghislerius esset, semel præfuit Prior, ut notat in Vita ejusdem. *Jo: Gabutius cap.* 1. *num.* 17. *relata in Actis SS. Bolandi die* 5. *Martii.*

Eod. Anno.

STephanus Dulcinus Nicolai Lucari Rhetoris Cremon. Insignis Alumnus Regiæ Ecclesiæ S. Mariæ Scalensis Mediol. Canonicus, Eloquio Clarus, & Poësi Excellens edidit

De Nuptiis Illustriss. Ducis Mediol. ibi 1489.

Breviarium, seù Bonifacii Simonettæ Abbatis Cisterciensis de Christianæ Fidei, & Romanorum Pontificum Persecutoribus Epist. Libros sex cum summariis Mediol. 1502. *deindè Basileæ* 1509. *in fol.*

In Bibliotheca Ambrosiana Mediol. celeberrima litt. Z. num. 515. reperitur MS. ejusdem Authoris Epistola nuncupatoria de memoratis Nuptiis ad Nicolaum Lucarum Rhetorem Cremon.

Ex Canonicatu, de quo suprà, & longo incolatu Mediolani *Abbas Picenellus* Dulcinum recenset in Atheneo Mediol. nulla penitùs facta mentione de Patria Dulcini, quem Cremonensem viderat in Elogiis Jovii, ubi refert Dulcini Cremonensis Carmina in laudem Lancini Curtii ab ipso Picenello allegata in Atheneo, discurrente de eodem Lancino.

Idem *Lancinus in suis Epigr. dec.* 1. *pag.* 17. & 72. vocat Cremonensem.

Ejusdem Stephani extat memoria in *Orat. Joannis Jacobi Crotti*, quà deflet obitum Lucari. Papiæ impressa 1518. in quà Insigniores Lucari Discipulos adnumerat.

Item *Federicus Scotus Placentinus in Carmin. lib.* 1. *arminum* 55. *in Præfatione Ressidui Hist. Mediol. Tristani Calchi, quod Puricellus imprimi curavit. Mediol.* 1644.

Eod. Anno.

FRanciscus de Sagitta in peragrandis remotis Regionibus Illustris. Compertum enim habeo in libro, cui titulus *Itinerarium Portugallensium è Lusitania in Indiam, & indè in Occidentem, & demum ad Aquilonem. Magnifico D. Jafredo Karoli J.U. onsulto Delphinatus Præsidi, ac Mediolani Viro eruditissimo Archangelus Madrignanus Carevalensis Ord. Cisterciensis. Mediolani Kalendis Junii.* MDVIII.

Exem-

Exemplum quarumdam Literarum de Sagitta Cremonensis datarum Ulisbonæ XVI. *Septembris* MDII. *directarum ad Oratorem Venetum Petrum Pasqualigum apud Regem Castillæ Agentem.*
Idem Sagitta memoratur cap. 127. fol. 80.

MDIII.

SIgismundus Burgus Armanini Fortissimi Viri F. J. C. Viciniæ S. Salvatoris Nicolai Lucari Alumnus, Oratoriæ facultatis, ac legum gloria Præstantissimus in Collegium ascitus Die pr. Decembris 1489. Venetam Rempublicam Orator adivit hoc Anno 1503. non autem 1499. ut adfert perperam *Ant. Campus Hist. lib. 3.* ac eidem in veræ Fidei pignus contractum illomet anno 1499. Vexillum obtulit hisce notis aureis obsignatum *Cremona Fidelis*, quod ut grati animi monimentum publicè Senatores Reip. demonstrarent in celeberrimo Divi Marci Templo apponi jussum fuit. Tunc Burgus Equestri dignitate donatus Patriam feliciter remigravit, decessit verò 1505. epidimia correptus, cujus rei causa *Jo: Jacobus Crottus in Oratione*, quà deflet quindecim Jurecousultorum mortem, inquit. *Sed quo Te Sigismunde Burge Miles gloriosissimè piaculo sileam? tibi uni Sophia Cæsarea, & Pontificalis enituit, eloquentia Vires suas comisit, historia contexenda cœlitus immissa fuit, tua Virtutis radio non mediocrem Civitati Cremonensium gloriam adjecisti.*
Habentur ex suo eruditissimo pænu.

Oratio in Funeribus Augustini Barbadici Ducis Venetiarum Cremonæ habitis anno 1500.

Panegyricus Leonardo Lauretano Optimo, Humanissimoq; Principi Venetiis dictus anno à salutifera Dei Incarnatione 1503. 12. *Kal. Maii. Venetiis per Bernardinum Venetum de Vitalibus eodem anno*, cujus rarum exemplar mihi ab eruditiss. amico Petro Canneto Camaldulensi Abbate dono datum, cum de rebus patriis singillatim loquatur, in calce subnecto.

Hæc recensetur Oratio à *Joanne Cinello Florentino Patritio* Amico meo humanissimo *in ejus Bibliotheca vol. plut.* 13. non absque Urbis Cremonensis laude, cujus nomine in ævum ejdem maximas reddo grates.

Opera historica MS. quæ allegat *Bressianus* in Indice Scriptorum, quorum auctoritate usus fuit in Componendo suum Opusculum italicè *il Collegio de Dottori* inscriptum.

Commendatur à *Leandro Alberto in descript. Italiæ.*

In Templo Divi Dominici de altero Sigismundo Burgo in marmoreo Cenotaphio legitur hæc Epigraphe.

Sigismundo Burgo Octaviani Filio in primo pubertatis flore extincto Camilla Lafaitata Uxor Pientiss. B. M. P. MDXXIX. *Die* XXIX. *Junii.*

DIuturno mentis desiderio, & ab ingenti spe, fidelitatis obsequia impendendi per tot temporum spatia uberrimè educati ad sublimes Majestatis Vestræ aditus, Princeps Serenissime, Senatores Amplissimi, & Viri Patricii tandem pervenimus: debitam Celsitudini tuæ reverentiam, Amplitudini vestræ gratulationes, & fidelitatis munera præstaturi. Neq; nos ab instituto deterruit, quod post unius anni curriculum, ad debita Officii persolvenda serò, ac tardè nimis accedere videamur: cum nobis in Vineis fidelitatis operantibus, tantum in serò, quantum si in mane venissemus: daturos vos Salvatoris Exemplo non dubie credendum sit. Præsertim cum non mentis incuria, non animi negligentia, sed studio, & æmulatione obeundi muneris, dilatam post tot temporum intervalla, legationem fuisse: scire vos non dubitemus. Quam ob rem nihil nos in hoc munere absolvendo quod benignè, quod gratiosè suscipi non deberet, suspicati sumus. Si quid verò expectandum fuit quod commovere, & verecundiam inferre posset, id totum ad me spectare, & jam dudum veritus sum: & nunc agnosco. Cum enim unumquemq; nostrum, qui hujusce legationis officio fungitur, à te Principe Sapientissimo, & ab his, qui consilium tuum participant, conspici animadverto, eo tum mirari vos censeo, cur ego cui neque ex ætate, neque ex ingenio, neque ex dignitate orandi Provincia debetur, hunc dicendi locum (veluti per me temere abreptum) mihi ipsi vendicarim. Non mea me voluntas Princeps Candidissime, vosque Patres Ornatissimi dicendi causam suscipere impulit: cum non tam istius laudis cupidus sim, ut aliis injustè præreptam velim, neque tam audacissimus, quin à recta, & vera ratione monear, augustissimum hunc integerrimi consilii locum, scientia auctoritateque amplissimum, Oratorem arte, & dicendi peritia facundissimum expostulare, qui generosissimos Magni, Optimiq; Principis Natales, & Illustres ejus animi dotes, egregia atque illustri oratione digerere possit: quæ ad eruditissimas tanti Principis, tantique Senatus aures accedere non erubescat. Atque non ego tam supinus, & mentis inops sum, qui cognita imbecillis ingenii mei infirmitate, qui arte parum, exercitatione minùs, valere me sentiam, tantum fiduciæ conceperim, ut post tot clarissimos Oratores, qui ante me dixerunt, gloriosi, ac penè divini Principis res, & pulcherrima gentis suæ facta, quæ cujusuis quantumcumque disertissimi, & exercitati Oratoris ingenium superare facile possint: postremus ego, minimusq; integrè, ac perfectè tractare ausim. Verum si quis consilii mei causam, & rationem scire desiderat: sciat nihil apud me majus ullo unquam tempore extitisse, neque nunc esse (post Deum, & Venetam Rempublicam) quam omnes vitæ meæ rationes, omniaq; consilia mea, ab Amicorum sententiis, & voluntate

regi,

,, regi, ac pro libito moderationum ſuarum temperamento duci, ,, & obſequiosè gubernari. Eas propter cum Cives, & hi Collegæ ,, mei dicendi cauſam uno omnes (uti ajunt) ore injuxiſſent, ne ,, minus obſequens, quam ipſi in me officioſi ſunt, viderer, de- ,, mandatum munus non ſum auſus recuſare, incompoſitæ, & in- ,, ornatæ Orationis, potius quam inofficioſæ voluntatis Judicium ,, ſubiturus. Idq; eò lubentiùs feci quod me ſcirem apud eos ver- ,, ba facturum, quibus mos ſemper fuit, & ſi omnes qui huc Loci ,, ad dicendum conveniunt humanè, clementerq; ſuſcipere: gra- ,, tius tamen, & benignius eos habere ſoliti ſunt, qui ad benefa- ,, ciendum ad Sereniſſima Majeſtatis Limina reverenter acce- ,, dunt. Nephas itaq; & veluti commiſſi cujuſdam Sacrilegii ,, Religionem veritus ſum, ſi ego, qui Amicorum ſententiis nun- ,, quam adverſatus, qui vos omnes ergà eos, qui in hunc ornatiſ- ,, ſimum Locum conveniunt gratioſos, humaniſſimoſq; ſemper ,, exiſtimavi: quiq; præclariſſimas Lauretanæ Gentis res, prò ,, Veneta, & univerſa chriſtiana re ſuſtinenda: Terra, Mariq; ,, geſtas, prædicare ſolitus ſum in præſentiarum, quando majora ,, Dux Inviciſſime, tuo ductu, tuiſq; auſpiciis nunc parantur ,, ſilentio, taciturnitateq; pertranſiſſem.

,, Cum ſingulas itaq; Princeps Eminentiſſime Corporis, animiq; tui ,, dotes: & virtutum tuarum ornamenta percurro: is mihi profe- ,, ctò videris, qui unus ex omnibus, & ab omnibus unus eligi ,, debueris. Quis enim inficiabitur, ut ſi de Principe eligendo, in ,, quodam Italiæ, vel Chriſtiani Orbis comitio quæratur, qui ,, Italiæ dignitatem, & totius Chriſtianæ rei publicam cauſam, ,, adverſus Barbarorum inſidias, quæ nunc Italiæ imminent, ,, tueri, & ſuſtinere queat, quin ab omnibus talis optetur: cui ,, fœlix patria, domus clara, forma propè divina, ætas gravis, & ,, matura, cuiq; privatarum, & publicarum rerum cognitio, uſus, ,, & aſſidua exercitatio inſit: qua regere conſiliis Rempublicam: ,, firmare legibus Civitates: emendare judiciis Prævaricantium ,, iniquitates poſſit: & futuris rerum Eventum (tamquam de ,, altiſſima ſpecula longè proſpectans) providentia, conſilio, & ,, virtute ità occurrere ſciat, ut tantam Imperii molem ſubire ,, dignus habitus ſicut, & judicatus. Hæc omnia ſi quis rectè con- ,, ſiderabit in te Princeps Ornatiſſimè concurrunt: nam tibi pri- ,, mum Urbs Veneta Mater eſt: quam Orbem, rectiùs quam ,, Urbem appellandam dixerim, cujus una Domus, cujuſvis ,, Urbis habebit opes: hæc eſt illa, quam patentem anteà malo ,, noſtro Fori Julii Portam Barbaris Potentia, & auctoritate ſua ,, clauſit: hæc eſt illa, cujus cum multæ, innumeræq; commen- ,, dationes latiſſimè pateant: hac in re ſingularis, & admiranda ,, una eſt: ut cum cœteræ Orbis Terrarum Urbes, Opibus, & ,, humana induſtria, jactis humi fundamentis conditæ: huic adeò ,, Cæleſtium favor proſpexit, & ſupremus ille rerum Fabricator

indul-

indulserit: ut divino quodam nutu ipsa rerum natura cessisse videatur: cum intrà procellosos Maris impetus, & medios Pelagi vortices, per tot Templa, per tot Regias, & magnificas Domos, Turres, Portus, & Navalia insurgens, tantum inter alias caput extulit Urbes, ut Regia Regum, potius quam Civitas Civium, jure meritoque appellanda sit. Quæ & si à quampluribus Orbis Civitatibus hac una in re vincitur quam fundamento, & constitutione ante stant: Gentis tamen origine, & antiquitate, ac rerum gloria, amplitudineq; non cedit, cujus initium, augmentum, & gestarum rerum magnitudinem, si narrando prosequi voluero, alius Salustius, aut Varo, Trogus, vel Livius in hanc lucem ab Inferis revocandus erit, qui molem, quæ viribus meis impossibilis videtur, validioribus humeris suis cum Sabellico vestro, qui tàm præteritarum, quàm præsentium rerum ignorat nihil ferre, ac sustinere possit. Et cum locum, in quo Mortales habitent nullum esse crediderim, in quo Venetorum virtutes eximiæ, victoriæ ingentes, triumphi admirabiles non laudentur, prædicentur, & extollantur: ullum pariter ex tot tantisq; præliis, terra, mariq; gestis, in quo Lauretanus Vir Militis, vel Præfecti, vel Imperatoris Officium gerens, strenuè, fortitèr, & laudabilitèr prò patria, & Diis Pænatibus non egerit, reperiri vix posse æque existimarim. Atq; ut è multis (ex quorum copia difficultatem patior) aliquos memorem Georgium, & Petrum Lauretanos Fratres, Ludovici Filios (qui primi nunc in mentem veniunt) memorare sat puto, quorum alter Turchorum Classem Chalili Duce, quam plurimas Ægei Maris Insulas vastantem, Proprætor non priùs insequi destitit, quam acri pugna commissa, bellicis artibus superatam fuderit: & in Venetam redegerit Potestatem. Postque hanc (quam dixi) & Helespontiacam Pugnam, quam simul cum Fratre egregiè gessit, dum de mittendis supplementis Jacobo Trivisano, qui Ambrosium Spinulam vestræ Reipublicæ Hostem, in Cajetæ Portu occlusum obsidebat consulerentur: studiosus Patriæ Vir, ingentem quam ergà Patriam pietatem observabat ostensurus, non expectata Civitatis voce, habito novo delectu, qui navibus imponeretur, cum se Præfectum propria iturum impensa ultro obtulisset, jamq; trans Siciliæ fretum navigasset, balearica fraude (cum quibus nullæ inimicitiæ fuerunt) circumventus, suscepta ex improviso cum Hoste ad periclitandas virtutis suæ vires, & promptissimo, & ferocissimo pugnamine prò Republica hac vestra intrepidè, ac constantissimè dimicans, ac vitam cum laude paciscens occubuit: sic ut viventibus magnum sui desiderium, Posteris verò virtutis suæ memoriam reliquerit sempiternam. Alter rebus Bello gestis adeò Insignis, victoriarum, & triumphorum adeò clarissimus extitit, ut Veneti alterum Apium Claudium in patria habuisse

meritò

„ merito gloriari possint, quod & si ab eo in hoc tantum absfuerit,
„ quod Romana, & Latina Oratione caruerit, ingenio tamen
„ adeò fæcundissimo, abundantissimoq; fuit ut omnia, quæ ætate
„ sua Mari gesta sunt, quorum ipse pars magna fuit, nec non navi-
„ gandi Maris portuositatisq; rationem Veneta, & sui temporis
„ lingua prosequutus, non tàm militaris gloriæ, quàm litterariæ
„ disciplinæ nomen apud Posteros transmiserit celebrandum.
„ Prætereo Marchos, Andreas, Paulos, Laurentios, Aloysios,
„ Jacobos, quæ cum cæteris Hostibus tum maximè Turcis formi-
„ dolosa, Lauretanæ Gentis præclarissima nomina: sive enim
„ Terrestrium Copiarum Duces, & Moderatores: sivè mariti-
„ marum Classium Imperatores fuerint tantum Venetæ Reipu-
„ blicæ gloriæ addidere: ut quantum eorum tempore Veneti Ho-
„ stium habuerint, tantum hæc Belli Fulgura, Victoriarum osten-
„ tare potuerint, & Triumphorum. Taceo Antonium superioris
„ Jacobi Filium, omniaq; ab eo tum prudenter, cum fortitèr ge-
„ sta, dum aut Classis Imperator, aut in Ferrariensi Bello Pro-
„ consulatum gereret, si unum mihi dixisse sufficiat; Antonium
„ dum Scodram Epiriopidum: quod vulgus Scutrium: sivè Scu-
„ tum hujus Imperii adpellarit ab ingenti Turcarum Exercitu
„ undiq; obsessum, oppugnatumq; virtute, & præstantia sua tue-
„ tur, & defensat: quantum Horatius Cocles ad sublicium Pon-
„ tem, sub eo scuto, quo Hostium tela excipiebat frustrato eorum
„ impetu Reipublicæ Romanæ profecerit, tantum hunc Venetæ,
„ & universæ Christianæ Rei sub Scutrio, ubi Hostium vires sub-
„ stinuit, & repressit utiliter contulisse. Sed quid in recensendis
„ victoriis, & egregiis facinoribus, quæ à Clarissimis Domus tuæ
„ Ducibus gesta sunt insisto? Quæ plura, & majora sunt certè:
„ quam quæ de aliorum triumphis, in Veterum Annalibus hacte-
„ nùs scripta comperiantur. Quid Hieronymi Patris tui laudes.
„ Quæ facundissimi cujusq; Oratoris ingenium: ne dicam orando,
„ sed recensendo fatigare possint, memorare instituo? Quid Anto-
„ nii recentioris Equitis, & Jureconsulti insignia, ac singula ejus
„ animi, ejusque Fortunæ Bona in medium exponere contendo?
„ Quando tu unus es Princeps Excellentissime, in quo virtutes
„ omnes vigent, quæ in singulis prædicantur. Video, dedignaris
„ hanc gloriam, sed patere obsecro in Principatus tui splendorem:
„ & in eorum, qui tibi hujus Imperii Gubernacula rectè credide-
„ runt laudationem parte constitui. Atque ut omnes homines
„ facilè intelligant te Imperio natum, in quem Cælestium om-
„ nium vis, atque potestas confluxit de te aliqua altiùs repetenda
„ non ab re existimavi; primumq; non satis videtur fuisse te ea in
„ Urbe genitum, cujus pulchritudinem, auctoritatem, & poten-
„ tiam aspiciens Orbis obstupescit, ni & in ea Familia natus esses,
„ quæ antiquæ ab origine Gentis, per tot ducta Viros, Lauretani
„ cognomentum merito, ac jure sibi comparavit à pacifera Lauri

Arbore

,, Arbore (uti ego existimo) quam prætendi etiam inter armatos
,, Hostes, sicuti quietis (attestante Plinio) est indicium victo-
,, riarum præcipueq; lætitiæ nuntia, ità Lauretanos, Magnificos,
,, Consulares, ac planè Regios, & Triumphales Viros esse hoc
,, cognomento nobis apertissimè declarat, quorum res, & egregia
,, facta contrà hujus Imperii Hostes, strenuè, & magnificè gesta
,, non minùs peculiare Lauretanorum Turcas vires infringere,
,, quam fatale Turcarum Gallicam, Scipionum Punicam virtutem
,, superare fuerit, apertissimis documentis, comparatis singulorum
,, virtutibus facillimè attestantur. Et ut longè Principatum tuum
,, fatorum series ostentaret, tibiq; ingenitam Majestatem inesse,
,, Hominum pectoribus, ad augendam gratiam, tacitis præsagiis
,, insinuaret corpus, in quo divinæ virtutes tuæ habitarent, ex
,, omnibus Stellarum temperationibus figuratum, divino decore
,, venerabile concessit, nihil profectò aliud ista corporis tui firmi-
,, tas, & erecta proceritas, ac per singulas ejus partes circumfusa
,, Majestas: nihil aliud iste tuus oculorum fulgor, & micantia
,, sydoreis ignibus lumina: nihil aliud tam clarus serenæ frontis
,, honos, orisque dignitas, & decora facies, in quà Cælestes vultus
,, natura signavit, portendisse visa sunt: quam ut futuri Principa-
,, tus tui, Trabeas, Lauros, inclytissimosque Fasces, nobis is
,, præsagiis declararet si remotarum artium studiosis, & his, qui
,, Cœli secreta disquirunt, tantum fidei adhibere voluerimus,
,, quantum Plato, Aristoteles, Pythagoras, Palemon, Loxus,
,, Philomusus, Ptolemæus, & Albertus doctissimi Viri, per natu-
,, ræ inditia (quam Græci phisionomiam vocant) mores, natu-
,, rasq; hominum conjectantes, de oris, & vultus ingenio, habitu
,, atq; decore membrorum, certis quibusdam rationibus, & signis
,, prodi, arbitrati sunt. Sivè enim divina illa Animæ virtus cadu-
,, cam servientis sibi corporis fragilitatem intratura, dignum se
,, priùs receptaculum dimetiatur, sivè cum intrarit, explicata
,, divinitatis suæ per omne circumfusum substantia, habitaculum
,, pro habitu suo, sibi componat, sivè anima, & corpus, pari neces-
,, sitatis ratione conjuncti, & invicem se propriæ naturæ potesta-
,, tibus, ac viribus sustinentes, congruam, uniformemq; compa-
,, ginem efficiant ut cumq; sit, opinione sapientum, experimentis
,, comprobata, quantus in terrestre corpus, Cælestis spiritus ha-
,, bitator intrarit, per vultus, orisq; inditia demonstrari, jam
,, dudum apud omnes exploratæ, & manifestæ cognitionis est.
,, Illud magis admirarer, quod arcanum veritatis Plato, nomina
,, quasi quædam futurarum rerum prænuntia, cælitus dari credi-
,, derit, nisi ab his, quos sacrarum litterarum monumenta dele-
,, ctant edoctus, didicissem: Ismaeli, & Jacobo, ac aliis quam
,, pluribus Prophetis, & ipsi Johanni Prophetarum Principi (ne
,, de Christo Jesu indignus loquar) nomina cælitus inspirata,
,, inclytaque fuisse; quale sortitum te nunc Leonardi nomen

cælitus

„ cælitus esse crediderim fortitudinis, & Regiæ Majestatis radia-
„ tione refulgens, cum jucundissimi odoris suavitate conforma-
„ tum: quò magis quamdam veluti divinitatem redoleret, & Ma-
„ jestatis tuæ splendore paventes, odore virtutum illectos, è lon-
„ ginquo invitares, attraheresque. Sunt hæc profectò maxima
„ Fatorum dona, & felicitèr exorsa nascentis initia, sed longè
„ angustiora sunt mentis tuæ ornamenta, quibus generis tui clari-
„ tatem, & fortunæ merita virtute propria superasti: si enim quam
„ benè felicissimis primordiis copulata succedunt, per singulas
„ animi tui partes, & mitissimos sensus tuos, pensiculatè scifcitari
„ voluerimus nihil pulchriùs, aut præstabilius, & quod magis
„ perspicuum sit, quam pectoris tui bonitas, reperiri posse judi-
„ cabimus per quam tantus Divinorum cultus, & sacrarum rerum
„ veneratio apparet, ut nihil ampliùs reliqui sit, quod ad veram
„ Religionem addi possit. In Patriam verò, & Parentes, Cha-
„ ritas, Pietasq; penè incredibilis. In Conjunctos, & Propinquos
„ quantus es observantia, & cultu, tantus in Amicos benignitate,
„ & diligentia cæteros antecellis nullos debitis honoribus frau-
„ dans: ergà omne Hominum Genus sua vice fungens majores
„ Reverentia, Pares Honore, Infimos Humilitate, & mansuetu-
„ dine Benevolos, Amicissimosq; tibi semper comparasti. In
„ omnium deniquè hominum benevolentiam, tàm Pronus, &
„ Liberalis, ut quod de M. Antonino Pio optimo Principe Ro-
„ mano Herodianus scripserit, de te meritò dici possit. Nihil um-
„ quam te præcipuum habuisse, quod & idem commune non
„ extiterit in omnibus vitæ commodis his quorum Amicitiæ te
„ addideris, nihilq; reliquum fecisti, quod possit alteri quam sibi
„ imputare, qui tua Amicitia uti noluit: nec se dignum beneficio
„ tuo judicavit. Tu in omnes pius, clemens, largus, beneficus,
„ & liberalis existis. A te omnia exorari facilè possunt, quibus
„ Religio non obstitit aut Jus, vel Honestum non refragantur.
„ In te gravis, & matura Providentia: In te probè moderata
„ rerum Temperies: In te maxima animi Fortitudo: In te con-
„ stans, & perpetua Justitiæ voluntas, virtutum tuarum magnitu-
„ dinem ostendit, quarum splendor tantum te ornat uti si quas
„ ex illis dignitates, & officia consecutus sis recensere voluero
„ copia delectum retardabit. Undè si quam benè de Veronensi
„ Præfectura meritus es dicere aggrediar, jam se se mihi Pata-
„ vina Prætura obiciet, si reliquos denique fasces, & primarias
„ hujus Imperii dignitates, quæ foris sunt, à te justè recusatas,
„ aut rectè administratas referre instituam, revocabunt me, quæ
„ Domi, & in Urbe probabiliter, & modestè officia gessisti. De
„ decem Viratu loquar, occurret Ordo Senatorius, in quo si
„ dixero per Annos viginti te in eo consumatissimum extitisse:
„ offeruntur, & quæ divinitùs in Divi Marci procuratione per
„ te acta sunt, quæ tantam mentis tuæ divinitatem, & immor-

„ talitatem ostendunt: ut cum integritatis tuæ omnium animos
„ admiratione compleveris virtute integerrimus, ætate quæ in
„ dandis officiis spectari solet gravi, & consumatissima dignus
„ habitus es, & judicatus: cui tanti Imperii Gubernacula rectè
„ committerentur, & commissas habenas justo scires modera-
„ mine frænare. Plura de hoc tuo felicissimo Principatu (quam
„ quæ dicta sunt) restarent dicenda: sed temporis brevitas, quæ
„ prò rei magnitudine non sufficit, & dicendi ratio, quando
„ ignarus non sum me apud eos verba facere, quibus longè quam
„ mihi Excellentiæ tuæ virtus est notior: & regiæ tuæ aures,
„ quas alii, atque insuper aliis occupationibus fatigatas, longio-
„ ribus verbis obtundere non decet, castigatos quam se se Re-
„ rum copia suggerebat, & felicis cursus Navigatio secundabat,
„ dicentem ad metam præstringere compellunt collectis itaq;
„ (uti ajunt) velis, ad quietis, taciturnitatisq; Portum properans
„ primum sempiterno, & immortali Deo gratias habendas censeo:
„ quam cum hæc tempora prudentem, magnanimum, & ere-
„ ctum, ac vi, & majestate arduum, & potentem Virum expo-
„ stularent propter ingentem Barbarorum vim Italiæ ingruen-
„ tem, Divina Providentia talis oblatus sit, qui dignus esset
„ hunc Thronum possidere, & ab his eligeretur, quorum Judi-
„ cium non fallit, nec fallitur umquam. Meritò igitur Cremo-
„ nensis Populus Numinis, Majestatisq; tuæ, & hujus gloriosissi-
„ mæ Reipublicæ Devotissimus, qui te Principem divinitùs
„ constitutum agnoscit tanta completus est electionis tuæ læti-
„ tia, & exultatione, ut posteà quam ea vox faustis, felicibusq;
„ acclamationibus, communi omnium applausu excepta est:
„ Omnium Civium nostrorum animos, justo consalutandi te
„ Principem desiderio tantum inflammavit, ut qui per se, aut
„ per suos, salutato te Principe fælicissimo, gloriosissimo Senatui
„ gratias non haberet, quantum à debitæ fidelitatis reverentia
„ abesset, tantum à desiderio suo longè esse se existimaret. Et cum
„ omnes istic accedere, tàm indecorum, quàm difficilè, & pene
„ impossibile videretur consulto de hac te pluries, ac pluries
„ Urbis nostræ Senatu, habitisque supremis comitiis, in quibus
„ totius Cremonensis Rei Vis, & Universa Civitas representata
„ figurat: nos omnes (quos hìc cernitis) ad id Officii peragen-
„ dum partim delegit, partim clarissimorum Hieronymi Donati
„ Jurisconsulti, & Prætoris gravissimi, ac Pauli Pisani Equitis
„ splendidissimi, Urbisque Præfecti diligentia delectos confir-
„ mavit ità enim Civitas nostra ob singularem industriam ex-
„ plorata eorum gravitate, ac fide charissimos habet, ut non tàm
„ privata, sed & publica semper ad eorum arbitrium libentissi-
„ mè referat: & si Dii immortales mortalium votis annuerent,
„ aut hos perpetuos, aut saltem omnes ex hoc ornatissimo con-
„ sessu ad eam Urbem Proconsules his similes darent. Quapro-

pter

„ pter non omnes ità delecti communi omnium desiderio, & „ publica totius Urbis auctoritate, te Principe gloriosissimo ejus „ Populi verbis consalutato prò hoc tuo felicissimo Principatu, „ quod tibi, ac nobis felix, faustum, fortunatumq; succedat. „ Hujus amplissimi ordinis Senatoribus, qui nobis talem Princi„ pem dedere, cujus ductu, & auspiciis, omnia Urbis nostræ „ Statuta, Privilegia, & conventa integrè, inviolabiliterque „ observari hostes procul repelli Urbem, Domos, Parentes, „ Liberos, Uxores, Conjunctos, & Propinquos, resque omnes, „ & Fortunas nostras ab omni calamitate, & iniquitate illæsas „ conservari spe optima, & fide indubitata concepimus, quas „ maximè possumus gratias habemus, ac referimus. Nostrque „ Urbis homines, & qui sub Cremonensi nomine censentur tan„ tum commendamus, quantum firma in vos Dominos nostros „ benevolentia, & inviolabilis Urbis nostræ fides exigit, quæ „ tanta est, ut si quam præcipuum quamq; certissimum constans „ fidei exemplum Civitas nostra semper extiterit cum omnes „ gentes experimento senserint, vobis etiam paucis, nobiliori„ busq; exemplis, quam brevissimè recitatis, me dicente reco„ gnoscere liceat nihil profectò absuturum dubito, quin vos „ omnes, Cremonam, têmplum fidei, semper & continuo appel„ letis. Cujus servandæ quantum curam, quantumq; studium „ majores nostri semper habuerint, constantia, & fide qua pro „ Romano Imperio, & Urbi nostræ principantibus adversus „ Hamilcarem Pænum, & Gallos cæterosq; Civitatis nostræ „ hostes, usi sunt si vobis placeat liquidissimè declarabitur. Posteà „ quam vestrum omnium aures benignè accomodari video, „ æquum videtur, quod priùs de Hamilcare, & Gallis proposi„ tum est, stricta, & clara quantum fieri possit oratione dilucidari. „ Dum enim Galli Insubres Cydnomani, & Boi, excitis senili„ bus Pluatibusq; ac cæteris Ligustinis populis, Hamilcare Pæno „ Duce, direpta Placentia, ac per iram magna ex parte incensa „ (sicuti Polybius Celius, & Livius attestantur) ad diripiendam „ pariter Cremonam, trajecto cum quadraginta hominum mil„ libus Pado, venissent, nostræque Urbis progenitores, missis „ ad Rom: Populum litteris, nuntiisq; qui rem significarent occlu„ sis portis, dispositisq; præsidiis, omnia, & quæcumque, vel ad „ oppugnationem, vel ad obsidionem diutine sustinendam neces„ saria comparassent, non vicinæ Urbis excidio, calamitateque „ territi, non barbarico tumultu impetuque commoti, non blan„ dis hostium suasionibus, non damno rerum suarum, quæ de„ populationibus, & incendiis undiq; vastabantur, non deniquè „ continuatis oppugnationibus (quibus vix resistebant) ne dicam „ ad deditionem, sed nec ad nutandum trahi umquam potuere, „ quin omnia asperrima, & quæcumq; extrema, prò conservanda „ fide tollerarent, donec Lucius Furius Purpureo, Provinciæ

„ Prætor, ab Senatu ad liberandam Coloniam cum exercitu „ missus, justa cum obsidente acie dimicans, acri pugna com- „ missa, in qua Hamilcar Dux Pænus, & tres Nobiles Imperato- „ res Gallorum cæcidere, cæsis, & captis suprà quinq; & triginta „ hominum millibus, cum signis militaribus. LXX. Gallicam „ virtutem Victor superarit, ut ex ea tàm insigni victoria tantum „ Romanorum gloriæ additum non fuerit, quantum Cremo- „ nensium fidei laudis datum apud omnes extiterit. Bello item „ quod inter Octavianum, & M. Antonium de Romani Orbis „ imperio fuit, cum parentes nostri, Antonio, sinistra magis „ fortuna quam judicio adhæsissent, superantibus Octaviani „ fatis, dulce solum patriæ, dulcesque penates; quam fidem lin- „ quere satiùs existimantes rerum suarum amissionem constan- „ tissimè passi sunt servatam fidem cum deperdita facultate „ heroica virtute compensantes. Iterum cum Vittellium Romæ „ imperantem Vespasianus de imperio dejicere adniteretur, „ translata belli mole in Urbem nostram, quam Vitellianus „ Exercitus obtinebat cum eam Vespasiani exercitus, cui Anto- „ nius cognomento primus Dux præerat summa vi oppugnaret: „ non solum Viri Cremonenses, sed & eorum fæminæ servandæ „ fidei studio in prælium contrà communem sexus naturam pro- „ gressæ, cæsæq; tantum odii ad Urbis excidium excitarunt: ut „ ab hoste obtenta nihil per quatriduum illiciti prætermissum sit. „ Ferro, igneq; omnia sacra, ac prophana ubiq; absumente opinan- „ te exercitu Victore nunquam Cremonenses fidei respectum „ deposituros, nisi & cum totius Urbis excidio fides ipsa expiraret. „ Transeo quod cum Athila Hunnus, qui flagellum Dei dictus „ est, vastata Aquilea, ac cæteris Istriæ, Liburniæ, Carnorum, „ & Venetæ oræ oppidis adversus reliquos Cispadanæ Galliæ „ populos duxisset, inter eos, qui excidii terrore à fide deficientes „ barbaro deditionem fecissent Cremonenses numerari hactenùs „ à me compertum non habetur. Longobardi Italiam ingressi „ cum fermè totum parvo negotio occupassent, Cremonenses „ neque vi, neq; ingenio à fide deflectere potuerunt, & cum ab „ ipsis Cremonensibus sæpissimè agitarentur, convocatis tandem „ totius Longobardæ gentis viribus, petitisque à Cachano Ava- „ rorum Rege, quam maximis supplementis, dilatata duorum „ annorum spatio ad contrahendas vires expeditione, quam „ primum imperium apud Constantinopolim (ob res novas à „ Foca intentatas) vacillare intellexerunt audaciam indè sumen- „ tes, tantis Longobardorum, & Sclavorum, quos Cachanus „ miserat apparatibus: Cremonam nullis (tunc titubante impe- „ rio) firmatam præsidiis adorti sunt. Quam expugnatam, ad „ solum usque intrà trigesimum diem demoliti sunt: anno secun- „ do, & vigesimo suprà centesimum posteà quam in Italiam ve- „ nerant: hactenùs inhabitare, veluti in archano fidei Romanæ

„tem-

„ templo edicto prohibentes. Dicet vestrum quispiam fortassis,
„ decidere hominum memoria, quæ Cremonensis fidei obicis
„ exempla, tanto à præsenti cognitione obscura, quanto remo-
„ tiora sunt, quare si qua recentiora, & nostri temporis exempla
„ superfint, quò res dilucidior, & apertior nobis fiat, ex templo
„ manifesta. Dicam quæ viventium memoriam excitare facilè
„ possint, nec erunt à vetustissimis fidei nostræ exemplis humiliora.
„ Philippus Vicecomes, ille Milanensium Dux III. cum quò
„ vestra Respublica semper in armis stetit: dum Cremonam, &
„ universum Cremonensem agrũ cis Padum, Picyleone excepto,
„ cujus loco Pontemtremulum inter Apuanos Ligures supposue-
„ rat: Francisco Sfortiæ dedisset graviq; postmodum ira (ob Cer-
„ peloni necem) adversus eum animatus recipiendæ urbi ani-
„ mum daret sperans eam ad consueta gubernacula facilè rever-
„ suram tentatis primò civium animis: quos Vicecomitum no-
„ minis studiosos esse arbitrabatur, cum nihil profecisset, ad
„ apertam vim delatus, magnis viribus, majoriq; studio Urbem
„ aggressus, Francisco Picenino omnium copiarum Duce, &
„ moderatore à terra, & à flumine comparata jam classe obsedit,
„ dispositisq; in Padi insula (quam Mezanum vocant) quam plu-
„ ribus magnisq; tormentis ex quibus pilæ ingentes siliceæ, mar-
„ moreæq; vi sulphuris excussæ, die noctuq; in urbem torqueban-
„ tur: quam conterritam ob populi frequentiam motum excita-
„ turam sperabat. Verum cum nihil ex Sententia successisset;
„ cognita parentum nostrorum constantia, & fide, soluta ab urbe
„ obsidione, ad Castrumleonem munitissimum Cremonensis
„ agri oppidum declinavit. Ubi admotis quam celerrimè castris,
„ cum eum non multos post dies in deditionem recepisset
„ invento ibidem Armanino Burgo Patre meo, multa de Fran-
„ cisco ejus genitore, idemq; Avo meo conquestus, cujus studio,
„ & vigilantia Mosiæ Portane per nocturnas Johannis Illirici pro-
„ ditiones in Philippensium manus deveniret custodita, ac con-
„ servata fuerat graviter, ac severè in ejus vitam cominatus est:
„ cui pater intrepidè respondisse se: nobis filiis (ad memorabile
„ servandæ fidei exemplum) sæpiùs dicere solitus erat: minimè
„ se probi, & moderatissimi Ducis minas observatam à patre
„ ergà Dominum suum fidem vereri: quando virtus apud præ-
„ stantissimos, & honestæ gloriæ intendentes, semper clara æter-
„ naq; haberi debeat, patremq; suum, quod prò Francisco Sfor-
„ tia fecisset, id ad observantiam Cremonensis fidei Francisco
„ datę, jure fecisse se existimare quando Urbis imperium Phi-
„ lippi voluntate (cui etiam se fidissimum dum Urbs in ejus Do-
„ minio esset experimentis comprobaverat) ad Franciscum tran-
„ slatum esset, quodq; in unius patris sui fuerat exemplum, idem
„ deberet in reliquis Cremonensibus existimare: cum Cremo-
„ nenses sine fidelitatis proprio, & præcipuo cognomento neq;
usquam,

„ usquam, neq; umquam sint nominati: proindè eos cum omni
„ eorum posteritate, Sfortiadis (donec Deus cujus est imperia
„ mutare, alios Dominos dedisset) à fide nunquam defuturos
„ liberè judicaret. Idque quam probe observatum fuerit: non
„ meum est apud vos diligentissimos quarumcunq; rerum per-
„ scrutatores alitèr declarare. Petentibus enim Melchione Tri-
„ visano, & M. Antonio Mauroceno, vestri exercitus legatis
„ Ludovico regno excedente urbis deditionem Veneto fieri.
„ Indè eorum patres, qui Urbis curam gerebant existimantes à
„ fide, quam præstiterant deviare non priùs dedendæ Urbis men-
„ tionem habuere, quam fidelitatis debitum: missis ad hoc legatis
„ persolvissent. ità natura ipsa per hæc constantis fidei vestigia à
„ majoribus tradita nos ad deditionem deduxit, quam tanto
„ vobis cariorem fuisse existimamus, quanto meliorem firmitatis
„ nostræ spem, ex fide nostra concipere potuistis, cum dubium
„ non sit ea, quæ maturè, & cum consilio rectè geruntur, effectu,
„ & firmitate niti: illa verò quæ repentino, & subitaneo quodam
„ motu proveniunt ea infidelitèr inconstanterq; prolabi. quod &
„ in arborum fructibus evenire, ut quæ lentiùs maturescant, tar-
„ dius quoq; marcescere, quam quæ celerrime perficiuntur, ipsa
„ rerum artifex, & magistra nostra docuerit. Nobis autem tanto
„ gratior, & jucondior eo maturatior fuit: ut cum nihil præter-
„ miserimus, quod ad avertendam infamiam, vel periculum
„ præstaret, ostensa vobis firmitatis, & constantiæ nostræ spe
„ rectiùs iustiusq; sub fide, & tutela vestra, consensu omnium
„ lubentiori animo concesserimus. Si quis autem studiosus futu-
„ rarum rerum indagator quam plena, quam perfecta, & quam
„ incorrupta deditio fuerit, altius speculari velit: ut quam diutur-
„ na, & quam per immensa temporum spatia duratura sit agno-
„ scat: hunc numerorum plenitudines, & perfectiones (quas om-
„ nes tàm liberalium, quàm remotarum, & secretarum artium
„ studiosi in quibuscumq; scientiis perquisivere) in perficiendo
„ nostræ deditionis actu, scrutatis diligenter rationibus, recogno-
„ scere oportebit. Nec ad principium, & publicarum rerum
„ statum, & mutationes: & ad cæteras humanæ fragilitatis con-
„ ditiones: vim, potestatemq; numerorum, divino artificio por-
„ rigi, ac pertinere dubitabit: per quam homines, quorum causa
„ cuncta creata sunt, concipi, formari, edi, vivere, ali, ac per
„ omnes ætatum gradus senectuti tradi, periculaq; & clades cor-
„ poris: aut vitæ interitus, aut ægritudines animi, aut ipsam
„ deniquè animam numerum esse se moventem, sapientissimi
„ viri pronuntiare non dubitarunt. Cum itaq; Urbis nostræ dedi-
„ tio, à vestri exercitus legatis petita tardaretur, nobisq; tunc
„ solius fidei, & periculi ratio in causa versari viderentur occultior
„ quædam, & incomprehensa cælestium vis, quæ tunc demum à
„ nobis compertè, & cognita est: quum rationes, & vires suas
adim-

,, adimplerit, cunctà rerum menſura componens juſtas temporis
,, numerorumq; dimenſiones digerebat, ut cum de ſupremo
,, Urbis ſtatu conſulendum eſſet, non priùs ſuprema comitia co-
,, gerentur, haberenturq; quam ſeptima Ebdomadis die (quæ in
,, ſacræ Scripturæ monumentis fidem laborum atteſtatur) quæ
,, tunc illuxit ſeptimo die, ejus menſis, qui ſeptimus ab imbre
,, nominatur, ità ſeptennarium, ut oſtenſa duorum perfectiſſi-
,, morum numerum copulatione, per quam duæ virtuales emi-
,, nentiæ ſimul junctæ altiùs tollerentur, triplicavit, & cum tres
,, etiam Urbis ordines eſſent, ſinguli tres virorum ſeptimanas,
,, quæ cumulata novies ſeptem, tres & ſexaginta conficiunt, dele-
,, gere; qui cum Urbem vobis dedendam, communi omnium
,, ſuffragio ſtatuiſſent XII. viris: concipiendæ deditionis formu-
,, læ negotium dedere. Hi autem nono die, anni noni, & nona-
,, geſimi, poſt bis ſeptiès centeni, & ſeptimam horam, deditionis
,, formulam pertractarunt; tertio autem à comitiis die, urbis in-
,, greſſus à veſtri exercitus Ducibus factus eſt. Ità per omnia
,, conformis, & ſibi conveniens jugalis competentia concurrit,
,, ut ternarius numerus in quò tota animæ noſtræ vis conſiſtit, &
,, in quem immortalis eſſentia gaudet: cum nulli aptiùs jungere-
,, tur, quam incorruptæ virginitati, ſeptennario numero, qui &
,, virginalis dicitur, complicatus eſt. Et cum nullus alius nume-
,, rus, tàm varia ſit majeſtate ornatus, ut ferè rerum omnium
,, (affirmante hoc Macrobio) nodus ſit: per tris, trina ſepten-
,, naria, perfecto triangulari, in novem ſeptimanas creſcens, ter-
,, tium, & ſexageſimum, quem Græci climactericon: Latini
,, Priſci ſcalarium: nos coronam Virginis dicimus (quo etiam
,, die deditio primum tractata eſt) compoſuit. qui cum in duo-
,, denarium (qui etiam ipſe inter numeros eſt perfectiſſimus
,, terminaſſet: per ſingulas priorum numerum plenitudines per
,, quas progreſſum erat regrediens: qualis, & quam incorrupta
,, deditio eſſet, per incorruptos numeros deducta: tacitis quibuſ-
,, dam rationibus, ſuperne dimiſſis ſignificavit, ut cum duo ſine
,, medio colligante convenire non poſſent: hac occulta numero-
,, rum vi, & poteſtate veluti quadam medietate interiecta fidem
,, noſtram, incorruptis vinculis tutelę, ac patrocinio veſtro, in quo
,, Urbis noſtræ ſalutem repoſuimus, colligavit. ità tecta ſunt ſem-
,, per fortunæ conſilia: ità occulta ſunt Dei judicia. Propterea
,, Deum optimum maximum Jeſum Chriſtum: qui eſt cauſa
,, omnium cauſarum, piè, ſolliciteq; rogabimus, ut quod nobis
,, optimum dedit id permanere faciat ſempiternum, & quan-
,, tumcumq; nobis temporis ſupereſt: id ſalvis vobis, in ſtatu
,, hujus Reipublicæ feliciſſimo per omnes ætates in terris tradu-
,, cere liceat, faciatq; non nobis ſolis, ſed & poſteris noſtris, &
,, poſterorum noſtrorum poſteris infinitis ſæculorum continuatio-
,, nibus tàm juſtè, tàm ſanctè, tàm æquè, tàm proſperè & felicitèr
impe-

„ imperare, ut ficuti nos hæc publica Urbis noftræ figna fidei
„ monumentum, & pignus amoris teftantia, vobis dominis, &
„ patronis noftris, in aurea Divi Marci æde coloranda, publico
„ nomine, ftudiosè, & gratè offerimus, ac petimus, ità malorum
„ omnium acerbitate depulfa nos, pofteriq; noftri quietè, ac per-
„ petuè fælicitatis munera confequamur. Ad laudem Summi,
„ & Æterni Dei: quem unicum in trinitate colimus, & adoramus.

MDIII.

HOrtenfius Cafalorcius Præsbyter Secularis in litteris Canonicis magna diligentia, multoq; ftudio inftitutus. Scripfit

De Refidentia.

De Penfionibus.

Breffianus in hift. Ecclefiaftica MS. ubi de Galeotto Franciotto à Rupere Julii II. Sum. Pont. Nepote Epifcopo Cremonæ.

Quum Prætor effet Cremonæ hoc anno Hieronymus Donatus Patritius Venetus ædes Prætorias inftauratas voluit ex Epigrammate quod in fronte, illarum, fcalæ majoris legitur.

MDIII.

Jampridem addictas Urbis Rectoribus ædes
Sors mala Cauponæ verterat in faciem
Sic neglecta fitu propè jam collapfa ruebant
Atria fub tenebris fqualllida perpetuis.
Donatus Prætor cuncta inftauravit, & auxit.
Pulchrior, ut fub fe Pulchra Cremona foret.

MDIV.

ANtonius Trecchus Jurifconfultiffimus in Patriæ Amplifs. Coll. hoc anno die 12. Novembris cooptatur, Orator apud Ludovicum Sfortiam Mediolanenfem, fedit exindè Senator, & à fecretis Confiliis Maximiliani Ducis delectus fuit, non quidem femotus à Ludovico, & Francifco primo Francorum Rege, indepto Mediolani Dominio meritis plenus ad immortalitatem coactus eft die 12. Octobris 1527. quà die, pro eod. plura compofuit Epitaphia *Daniel Cajetanus* doctiffimus ille Vates, ut vidimus ex fuis Carm. MS. inter quæ duo hæc fubnectam.

Trecchus eram, modò nil fum
Dives eram, modo inops fum,
Me memorem facit alma virtus,
Omnia vana tamen cinis, & umbra.

Aliud.

Leges, Jura filete, valete fili
Longa propago mane Nepotes,
Sit fortuna comes, comefq; virtus.

Antonius Campus de eod. hift. ubi de familia Trecchа:
Breffianus in Coll.
Syllabus J. C. de Coll.

Habuit

Habuit Antonius una cum Ludovico, & Hieronymo ejus Fratribus amplissimum Imunitatis privilegium à Lud. Francorum Rege, tunc Mediolani Duce datum Mediol. die 13. Julii 1519. *ut in regestis Archivii Cremonæ obsignatis D. D. fol. 68.*

Eod. Anno.

Hieronymus Ponzonus Vir in Legibus peritissimus, qui Ricardo Malumbræ suppar habetur à *Leandro Alberto in descriptione Italiæ*, ubi de insignioribus Cremonæ Viris verba facit. Ipsum quoq; amenioribus litteris instructissimum testantur erudita aliquot ejusdem Epigrammata in mortem Seraphini Aquilani Poetæ, Bononiæ apud Caligulam Bazilerium 1504 scripsit.

Consultationes Civiles, & Criminales.

Collegium ingressum die 4. Decembris 1506. Hieronymum fuisse ex ejusdem Collegii regestis habemus.

De eod. *Bressianus in Coll. & ex Syllabis J. C. C. typis editis, & MS.*

Eod. Anno.

Petrus cognomento Baptista Hippocraticæ Artis Professor eximius, dum esset Nannetis in Galliis, illius præstantissimæ Urbis Universitatis, omnibusq; meliorum disciplinarum Cultoribus, ne dum Medicis, dicavit opusculum anno 1504. Parisiis cusum in Via Jacobea cui tit.

Epistolæ tres, ut non indoctæ, ità nec ingratæ futuræ doctis præcipuè Medicis: ac nunc primum natæ, & excusæ &c. Opusculum mihi dono transmisit eruditissimus Lazarus Augustinus Cotta J. C. ex Ameno Oppido Novariensi, quò vix recepto, cum domi meæ reperiretur Homobonus Piso Egr. Medicinæ Doctor, & in litteris humanioribus præclarus nunc in celeberrima Universitate Patavina Art., & Med. Professor publicus, eumq; librum vidisset de re medica pertractare evestigio secum asportavit, exindè nobis cum hac Epistola restitutum.

Francisco Arisio peritissimo J. C.
Homobonus Piso. S.

Cursim perlegi Petrum Baptistam, eumq; tùm humaniorum litterarum, tùm medicæ facultatis laudabilitèr eruditum inveni; Narrat in illo opusculo se Nannetensi Civitati appulsum præscivisse postero die sequuturum litterarium Certamen inter Capallam Medicum Italum, & alios Nannetis Medicinæ Professores, atque invisis Capallæ Conclusionibus, sivè propugnandis Thesibus statim eum commovisse ne tàm arduo se se committeret conflictui. Non paruit, ut ipse inquit, Capalla Amici monitis, sed ultrò pugnam aggressus in ipsâ oscitanter se gessit, & spreti consilii pœnam in arena luit. Capallæ impares propriis viribus ausus condemnari, dum cæteri Baptistæ moderationem in amico admonendo commendant. Vale.

Eod. Anno.

BErnardinus Bologninus in carminibus latinis pangendis valdè eruditus, de quo nil aliud nobis constat quam quod in Collectaneis Græcis, Latinis, & Italicis diversorum Authorum in Morte Seraphini Aquilani factis per Joannem Philotheum Achillinum Bonon. impressis Bonon. per Caligulam Bazalerium 1504. vidimus quatuor ejusdem non spernenda *Epigrammata*, ac alia carmina. Ibi pariter sunt ut recensuimus in primo volum. Bernardini Licinii Cremon. Epigr. ac alia Octavii Crotti Cremon.

MDV.

JUlius Supertus amœnissimi ingenii, & exquisitissimæ doctrinæ Vir, facundię suę clara dereliquit monumenta, ut *Bressianus in V.R.*

Collectanea Sententiarum ex celebrioribus Philosophis excerpta.

Herculei Labores Heroicis carminibus explicati.

De Honore Fæminarum Dialogus.

De Amore Conjugali Tractatus.

Quomodo inter conjugatos circumspectè agendum sit placet, licet è via in diversiculum, hìc adducere quæ *S. Augustin. super Matth. 37. quæst. 2. Quidquid inter se conjugati immodestum, inverecundum, sordidumve gerunt, vitium est hominum, non culpa nuptiarum. Jam in ipsa quoq; immoderata exactione debiti carnalis, quam eis non secundum imperium præcipit, sed secundum veniam concedit Apostolus, ut etiam propter causam procreandi si misceantur, & si eos pravi mores ad talem concubitum impellunt, nuptiæ tamen ab adulterio, sivè fornicatione defendunt. Neq; illud propter nuptias mittitur, sed propter nuptias ignoscitur. Debent ergò sibi conjugati non solum ipsius sexus sui commiscendi fidem, liberorum procreandorum causa, quæ prima est humani generis in ista immortalitate societas, verum etiam infirmitatis invicem excipiendæ, ad illicitos concubitus evitandos, mutuam quodamodò servitutem, ut etiam si alteri eorum continentia perpetua placeat, nisi ex alterius consensu fieri non possit.*

MDVI.

ANtonius seù melius, Jo: Ant. Plebanus humani, diviniq; Juris Doctor, insignis Rethor, & Poeta, Hebreæ, & Arabæ linguę Interpres in Patria Phrontisteriū aperuit, & doctissime elucubravit.

Compendium rerum Italicarum sui Ævi celebriorum Epigrammata Sacra.

Carminum, fragmentum, inscriptum *de Beatrice Bononiensi pulcherrima puella*, quod legitur apud Joannem Bissum.

Ejusdem leguntur Carmina ad laudem Petri Ravennatis in illius Opusculo de Artificiosa memoria. Decenerescit ab anno 1531. ut notat *Cavitell. in Annal.*

Vide, & *Jo: Thom. Musconium in Carmin. lib. 1. Elegiarum*, ex quibus videtur innuere Plebanum scripsisse Equicum Poema.

Eod.

Eod. Anno.

MAttheus Moltidenarius Lud. Sfortiæ Med. Ducis Cancellarius non minùs moribus, quam literis ornatus Platini Plati Mediol. Poetæ impensè necessitudinem excoluit.

In opere enim Platini legimus nostri Matthei.

Epistolas. Habemus hanc editionem Mediolani quinto decimo Kalen. Septem. MDVI.

MDVII.

JO: Petrus de Gibertis Antonii F. J. C. in Coll. Patriæ assumptus die 20. Novembris 1507. Rector in Universitate Ticinensi nec non publicus Legum Interpres. Patriæ Decurio, & Mediolani Orator effloruit, ibi pleraq; maximæ virtutis exhibuit inditia; post ejus mortem secutam die 25. Julii 1516. sepelitur in arca marmorea suprà Januam in ingressu ad lævam Cathedralis Ecclesiæ Cremonæ ad Altare B. V. Gratiarum nuncupatæ cum hoc epitaphiò enigmatico

Jo: Petrus Gibertus Jur. Conf. Patriæ, qui vixit, & obiit tribus quicquid Parcis hic cui priscis, quam vita hic quoq; posthumisq; temporibus.

Bordigallus de eodem in Epitaphiis.

Syllabus J. C. Coll.

MDVIII.

LUcas Seriagus, seù de Seriate Vir ingenio amæno latina, & græca facundia celebris. Romæ diù versatus, ab Julio II. cui familiaris erat, Dunensis, seù Duudelegalensis Episcopus in Hibernia declaratus est, non autem Lucensis, ut scribit *Bressianus*. Patriam concessit, & suffraganeus Hieronymi Trevisani Episcopi Ecclesiam Cremonensem omni vigilantia, & religione administravit ut multum nominis, & laudis apud Posteros sit consecutus. Sciebat illud in *Epist. Petri 2. cap.* 5. Pascite qui in vobis est gregem Dei, providentes non coactè, sed spontaneè secundum Deum, neq; turpis lucri gratia, sed voluntariè, neque ut dominantes in cleris, sed forma facti greges ex animo. Anno 1516. Templum Sacratiss. Christi Corpori dicatum consecravit, ut innuit. *Merula in Santuario Cremonæ*. In fata concessisse legitur apud eumdem *Bressianum in Ros., & Viol. anno* 1525. eiq; justa persolnta fuisse in ædibus D. Laurentii, verum in carminibus MS. Cajetani legi aliqua carmina eidem Lucæ directa hoc titulo. *Ad Lucam Seriagum Episc. Cremon. Mediolani 12. Maii 1527.* & in calce pariter hæc verba *nundum missum est*, ex quibus dilucet ejus obitum secutum haud fuisse illo anno 1525.

Eod. Anno.

HEliodorus Oldroandus Carmelita Philosophus, & Summus Theologus non tàm doctrinæ, quam morum incorruptilitate conspicuus Cisalpinorum Provinciæ caput sui Ordinis præsidet,

in magnificè amplificandis suæ Religionis Cœnobiis, & præsertim in Patria sua jugi studio versatus fuit. Obiit anno 1509.

Scripsit *Super Alberti Regulam lib. 1.*
Pro Defensorio Pietatis lib. 1.
Orationes, & Epistolas lib. 1. atq; alia ut testatur
De Eo Conradus Gesnerus in Bibliotheca Instituta.
Petrus Lucius Belga in Bibl. Carmelitica, Bordigallus in Epitaphiis.
Bressianus in Corona Vir. Ill.

In aula Cœnobii S. Bartholomæi Cremonæ legitur.

Heliodoro Oldroando Philosopho, ac Theologo Summo Cisalpinorum Carmelitarum Præposito Patria Cremona Alumno non ingrato Templi hujus Reformatori Relig. unico Exemplo M. H. P. Ann. 1508.

Laudatur *à Crescentio in Præsid. Romano lib.* 3. ubi de Carmelitis eum commemorando inter Auctores librorum Asceticorum, ac disciplinæ Religiosæ.

Eod. Anno.

Hieronymus Trevisanus Monacus Cisterciensis Venetus Patritius defuncto Galeotto Franciotto de Rupere Cardinali Cremonæ Episcopo ad hanc sedem (Julio II. Pont. Max.) evehitur in quà vixit usq; ad annum 1523. inter Literatos Cremonenses ipsum locandum censeo, cum de eo scribat *Carolus de Visch. in Bibl. Cisterc. pag.* 150. *Hieronymus Trevisanus illustri in Italia Trevisana familia natus, Religiosus, & Abbas Monasterii S. Thomæ in Urbe Torcellana ditionis Venetorum, ac posteà Cremonensis Episcopus, Philosophus, & Jurista fuisse perhibetur scriptis suis clarus per universam præsertim Italiam, quorum tamen titulos nondum assecutus sum. Jangelinus in Origin. Monasteriorum Ordinis.*

Ejusdem meminere *Blasius Rubeus in Tab. dyptica.*
Cavitellus ad annum 1523. *Ughellus in Italia Sacr. Tom.* 4.

Eod. Anno.

Agathus Nob. Cremonensis hoc anno in celebri Ferrariæ Universitate non inglorius inter alios variarum eruditionum Professores sub disciplina Mag. Nomici Parmensis efflorebat. Id eruitur ex libro Nicolai Liburni inscript. *Selvette &c. anno* 1513. *Venetiis vulgato, per Jacobum de Penciis à Lecco.* Inter Sodales Agathi memorantur ibi Franciscus de Nichinò gemmarum sculptor eximius, Partenopeus è Mantua, & Alceus Romanus, ex allegatis Sodalium nominibus illud Agathi fictitium esse percenseo, & more Academico sibi impositum, ut nunc quoquè similis viget ritus celeberrimo in cætu Arcadum Romæ (ubi ego Euphemus Bathius appellor) propterea quis sanè fuerit Agathus hìc ignoro; verum non sunt aspernanda

Carmina Italica

quæ

quæ in laudem ejusdem Francisci de Nichino Ferrariensis ipse conscripsit, nec non

Epitaphium in Morte Idaliæ Nomici ejus Præceptoris filiæ.

Quæ omnia leguntur in Liburni libro apud Amicum meum eruditissimum Hieronymum Baruffaldum Ferrariensem à quo hæc accepimus.

Dum Arcadum Romæ paulo superiùs præclarissimi Cœtus meminissem, silentio hic nequeo præterire quia nominem, honoris causa, duos doctissimos Coacademicos, & scilicet illius Custodem Johannem Marium de Crescimbenis, ac Jo: Baptistam Lucinum Patritium Anconitanum, quibus semper plurimum obsequium dependere non desistam.

Eod. Anno.

Andreas Piperarius Presbyter secularis, & J.U.D. varia eruditione maxima dicendi præstantia memorandus inter præcipuos Ævi sui Oratores præstantissimus, ab Julio Secundo plurimi factus, & in familiaritatem receptus ab eo, præclarisve ornatus titulis; nam & Apostolicum ut vocant, Protonotarium, & primarium sui Cubicularium fecit, Oratoremq; frequentèr adhibuit. Tabulis ipse proindè consignavit

Orationes diversas, ex quibus extat quam habuit coram summo eodem Pontifice.

Oratio de Passione Jesu Christi Redemptoris nostri Romæ 1508. Hanc nuncupavit Jo: Antonio Episcopo Prænestino S.R.E. Card. Alexandrino, quamobrem Joannes Maria Cataneus Novariensis Vir doctissimus modulatum reliquit.

Sit licet amplexus graviter tormentà, crucemq;
Illustrata novo lumine cuncta licet.
Atq; Prophetarum divinas explicet umbras
Et Christi crudum defleat interitum.
Adde quod instabunt multorum Vota: libellus
Mallebat tamen hic tutior esse domi.
Verum ubi Cardineo se fultum numine sensit,
Sub Prænestino Judicè tutus abit.

Hæc habuimus ab Amico nostro doctissimo Lazaro Augustino Cotta J. U. D. Musei Novariensis Auctore laudatissimo.

MDIX.

Victoria de Baroncellis honestissimo loco in oppido insigni Castrileonis Agri Cremonensis nata pueriles annos ea modestiæ lege cohibuit, ut Adolescens Virginitatis flore, summæ abstinentiæ, admirabilis patientiæ, & humilitatis exemplo, plurimisve aliis virtutibus præclara; Regularis vitæ laude incensa ibi cœtum Sanctimonialium sub Sanctæ Claræ tutela instituit eisq; præbuit.

Regulas

quas

quas ipsa pro strictioris observantiæ studio conscripsit, ut in Regestis ejusdem Monasterii, ex quibus etiam apparet prodigiis floruisse post ejus felicissimum obitum in graviori senecta sequutum.

Clemens Flamenus in suo libro, cui titulus *Castellionea in septima Cinquantena*, ut ipse ait, præter alia quæ scribit ad laudem hujus Venerabilis Dei Ancillæ refert subsequentia verba Testamenti cujusdam Jacobi de Figasis à Notario Arnulpho anno 1510. recepti.

Item legavit Monacis Sanctæ Claræ de hac Terra Castrileonis redditus librarum centum Imperialium expendendarum per usum mensæ ad prandium omni anno in perpetuum in die etiam xxix. Mensis Decembris in memoriam Beatæ Sororis Victoriæ Fundatricis dicti Monasterii, quæ similiter in tali die suum extremum clausit diem.

Eandem etiam memorat Avunculus mei Amantissimus *Joseph de Nigris in suo Martyrologio Ecclesiæ Cremonensis.*

Hæc Ven. Fœmina erat Amita Macir Matris Luciæ de Baroncellis Aviæ meæ Paternæ, in cujus affinitatis argumentum ipsius effigies in meo musæo servatur.

MDIX.

VAlerianus à Soncino Ord. Præd. Vir eruditissimus, Concionator ad invidiam magnus, Italiæ Apostolus ab illius Ævi approbatissimis Viris appellabatur. S.T.M., ac Lector in Cœnobio ejusdem Ordinis. Scripsit Volumen amplum

Sermonum de Tempore.

Sermonum de Sanctis.

Fragmenta quadam disertissima de Laudibus B.V.

Memoratur cum laude à *Seraphino Razzio in historia de' Vir. Illustr. Ord. Præd.* de eo quoque.

P. Inquisitor Rovetta in Bibl. Chronolog.

Eod. Anno.

NIcolaus Parma ex Monacis Heremitanis S. Hieronymi Congr. Italiæ hoc anno ad Præpositi Generalis apicem elatus est: in ministerio se prudentissimè gessit incauta nunquam locutione notatus; & verè non est eloquentis multa loqui, sed apta, ait *Contzen. in Aulę Speculo;* Vigilanti etiam sit linguæ quies, & prudentis animi munus sit silentium. Locutus quippè fuit ut eum viderent, nam carminibus, & soluta Oratione varia reliquit opera, & speciatim ut indigitat *Crescentius in Præsidio Romano lib.1. narrat.9.n.17.*

Homilias.

Sermones.

Epistolas latinas, ac

Opera varia cum Poetica, tum Oratoria.

Idem *Crescentius in opusculo prętitulato Eusebio Cremonese* Parmam vocat à Placentia verum inter Cremonenses reponitur *à Bressiano in V.R. nec non à P. Coronello in Catalogo PP. Generalium ejusdem ordinis nuperrimè edito Venetiis.*

Eod.

Eod. Anno.

PEtrus Jo: Schinchinellus Alexandri F. Viciniæ S. Helenæ à Patre Viro cordatissimo maxima cum cura, ac diligentia educatus, unde multiplici variarum disciplinarum cognitione in gerendis negotiis admirabilis fuit; Jurisprudentia quippè perspicuus: Ordinem Insignem Judicum Patriæ die Lunæ 20. Julii 1513. sibi promeruit undè, ut ex illustri Virtutum Seminario Mediolani apud Principes Orator prudentissimus ejus ingenii fœtus emisit, præmium utiq; dignum laboribus sibi promerendo, illum namq; Maximilianus Insubrum Dux inter ejus Senatores, ac Consiliarios adstipulari voluit. hujus enim rei testis erit diploma ab archetypo ex scriptum infrà recensendum. Papiæ primum anno scilicet 1533. & Alexandriæ anno 1537. Præturas præstantissimè administravit, ut meritò inter illarum Urbium Cives una cum eis descendentibus creatus est, illarumq; Pater, ac Protector omnium suffragiis acclamatus.

Daniel Cajetanus in suis Carminibus MS. de eod. plura cum laude.
Jo: Jacobus Crottus in Oratione funebri Nicolai Lucari, ac Syllabus J.C. de Coll.

Diploma suprà recensitum cum aliis honorificis attestationibus ibi ad ejusdem Schinchinelli gloriam subnectuntur.

„ MAXIMILIANUS MARIA SFORTIA VICECO-
„ MES, Dux Mediolani &c. Papiæ Princeps Angleriæq;
„ Comes, ac Genuæ, Cremonæ, & Hastæ Dominus. In optatis
„ habemus his omnibus, qui de Illustriss. gente nostra, atque
„ paritèr de nobis benemeriti sunt, ac virtutibus aliquibus floruerunt,
„ florentq; adhùc gratias promeritis, & virtutibus referre,
„ saltem aliquibus eos ornando dignitatibus, postq; nobis in præ-
„ sentiarum facultas non suppetit in eos alia munera conferendi:
„ quandò nil ferè magis naturæ convenire arbitremur; quam gra-
„ tum, memoremq; acceptorum Beneficiorum se præstari in
„ omnes: præsertim in hujusmodi hominum genus; itaq; cum
„ hoc ità sit, & si ergà quam plurimos teneri iis ex causis fateri
„ ingenuè debeamus: tamen inter alios tenemur planè versus
„ Nobilem familiam Schinchinellorum Cremonensem tum quod
„ ab ea, ut simus plenè docti, & alias in progenitores nostros, &
„ etiam modo in nos collata, prò ratione temporum fuerint
„ merita ingentia, ac præstita fidelia semper officia, tùm ob
„ splendorem totius hujusmodi domus, quæ inter alias Nobiles
„ Familias Cremonenses non postremum sibi vindicat locum,
„ aliasq; virtutes, quibus semper antehac emicuit; atq; etiam
„ modo magis, atq; magis emicat, in ea domo fuere semper viri
„ præstantes, & virtute, & dignitate, ut etiam modo sunt, sed ne
„ singulos commemoremus brevitatis gratia, vivebat tempore

„ Illustriss.

„ Illustrifs. quond. Avi nostri Colendissimi spectatus Vir D̄nus
„ Christoforus Schinchinellus, inter alios artium, & Medicinæ
„ Doctor, qui ob singularem doctrinam, & scientiam, quà ea in
„ arte excellebat ascitus inter Medicos illius Excellentiæ tanta
„ ejus virtutis, & fidei documenta exindè edidit, ut non solum
„ indè præfato Excellentifs. D. Duci gratissimus esset, sed etiam
„ palam ab omnibus laudaretur. Nunc verò extat maximè sp.lis
„ Jur. Consultus D. Petrus Joannes Affinis præfati quond.
„ D. Christofori, qui legibus plurimum præstat, prudentia pollet,
„ multisq; aliis egregiis virtutibus splendet, & qui præterea ità
„ nobis devotione afficitur, ut profectò dignus sit, quem, & nos
„ unicè diligamus, & aliqua dignitate omninò decoremus: quo
„ partim hujusmodi virtutum suarum, & etiam fidei ergà nos,
„ partim meritorum præfati quond. Affinis sui, ac totius dictæ
„ ejus familiæ in nos rationem habuisse, atq; habere prò ut decet
„ videamur. Harum igitur seriè præfatum D. Petrum Joannem
„ in Senatorem nostrum Consilii Justitiæ hujus nostræ Civitatis,
„ loco quond. sp.lis D. Francisci Gadii Senatoris olim in dicto
„ Consilio nuper defuncti, facimus, creamus, & constituimus
„ adiungentes, & cooptantes eum cætui, ac numero aliorum
„ Senatorum ejusdem Consilii Justitiæ cum auctoritate, arbitrio,
„ & facultate in eodem Senatu sedendi, ac causis ibi tractandis,
„ ac aliis omnibus, quæ ex natura Officii ibi fiunt interessendi,
„ votumq; suum simul cum Collegis in medium afferendi atq;
„ demùm omnia alia agendi, mandandi, & faciendi, quæ ordo,
„ ac natura dicti muneris exigit. Cæteriq; Senatores præfati Se-
„ natus facere possunt, nec non cum salario honoribus, emolu-
„ mentis, præeminentiis, commoditatibus, & prærogativis
„ ejusmodi offitio debitè spectantibus, & per alios ejus Collegas
„ legitimè haberi, & percipi solitis. Mandantes proindè sp.li
„ D. Priori, ac Senatoribus ipsius Consilii, ut ipsum D. Petrum
„ Joannem in possessionem dicti Officii, & in Collegam benignè
„ admittant loco præfati quond. D. Francisci admissamq; in
„ omnibus prò ut ordo, & dignitas Senatoria postulant. Rever.
„ verò D. Thesaurario Generali, Regulatori, & Magistris Intra-
„ tarum nostrarum, ut ipsi de salario, & emolumentis debitis,
„ temporibus debitis respondeant, faciantq; integrè responderi.
„ In quorum testimonium præsentes fieri jussimus, & registrari,
„ nostriq; Sigilli impressione muniri. Dat. Mediolani die octavo
„ Januarii MDXIV.

MAXIMILIANUS &c.

Aug. Somentius &c. cum Sigillo magno.

CARO.

„ CAROLUS divina favente clementia Romanor. Imperator
„ Augustus, ac Germaniæ, Hispaniarum, utriusq; Siciliæ, Hierusalem, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, Archidux
„ Austriæ, Dux Burgundiæ &c. Comes Hasbpurgi, Flandriæ,
„ Tirolis &c. Universis,& singulis Capitaneis nostris Generalibus,
„ & particularibus Armorum Ductoribus, Locatenentibus, Signiferis, Tribunis, Commissariis, Provisoribus, Metatoribus
„ majoribus, & minoribus, nec non militibus, & stipendiariis
„ nostris tàm Equestribus, quàm Pedestribus, cujuscumq; linguæ,
„ aut nationis existant, sub signis,& stipendiis nostris militantibus,
„ cæterisq; Officialibus, & Magistratibus nostris quibuscumq; ad
„ quos præsentes nostræ pervenerint, vel quibus exhibitæ fuerint,
„ vel ostensæ, Gratiam nostram Cæsaream, & omne bonum.
„ Quoniam spectabilem Jur. Utr. Doctorem nostrum, & Sacri
„ Romani Imperii fidelem dilectum Petrum Joannem Schinchinellum Civem Cremon. ac Senatorem, & Prætorem Civitatis
„ Alexandriæ, cum omnibus ejus bonis, & rebus, ubicumq; fuerint, & præsertim, in Civitate, & Agro Cremonensi, in nostra
„ speciali protectione, & salvaguardia constitutum, ab omni gravamine, & molestatione tutum, & securum esse volumus: Ideò
„ vobis omnibus, & vestrum cuilibet seriò: & sub pænis gravis
„ indignationis nostræ mandamus, ut præfatum Petrum Joannem
„ cum bonis, & rebus prædictis contrà hujusmodi salvam guardiam nostram nullo modo gravetis, nec à quocumq; gravari
„ patiamini, nullo onere hospitationis, aut quacumq; Militum
„ incursione, exactione, seù deprædatione; vel alteriùs cujuscumq;
„ generis molestatione, quin potiùs ab omni injuria, & gravamine nostro nomine, & vice defendatis, & conservetis: quatenus præter gravem nostram indignationem, alias etiam pænas
„ nostro arbitrio imponendas cupitis evitare facturi in hoc expressam nostram voluntatem. Harum testimonio literarum
„ manu nostra subscriptarum, & Sigilli nostri impressione à
„ tergo munitarum. Dat. Astæ die septimo Mensis Junii Anno
„ Domini millesimo, quingentesimo, trigesimo sexto, & Regnorum nostrorum vigesimo primo, Imperii verò decimo sexto.

Signata CAROLUS.

Cum Sigillo Magno.

Sequuntur aliæ honorificæ attestationes tùm ejusdem Petri Joannis, tùm familię Schinchinellę.

Molto Magnifico Signor.

CON grave dolore, & afflittione d'animo per lettere sue il Prencipe mio figliuolo m'hà significato la morte del Sig. Camillo figliolo di Vostra Signoria; della cui doppo essermene meritamente dogliuto con me stesso, non hò volsuto mancare di condolermene con lei, & allegerire il giusto cordoglio del Padre, causato dalla perdita de così raro figliolo, nel quale appareva la perfezione di tutte le virtù, che sogliono alzare ogni loro imitatore al colmo di vero honore, & laude perpetua, nel qual suo Patrone haveva posto tanta amorevolezza, per la fedel servitù, con la quale commendava l'integrità dell'animo suo presso ogn'uno, che io mi toglievo non volgar consolazione, che egli fusse accompagnato di sì fatta persona: In tanto che si come à V.S. sarà dura la privatione del figliolo, sara anche molestissimo (come è à me) al predetto mio figliolo di vedersi privo dell'acquisto, che egli n'haveva fatto. Mà perche io non paja di voler più presto accrescere il dolore, che V.S. n'hà conceputo, che mitigarlo, mi convertirò in pregarla di voler considerare, che suo figliolo è morto non meno honoratamente, che christianamente; l'uno perche hà combattuto in vista de tant'altri Cavaglieri contro li Persecutori di nostra fede; l'altro, che con mirabile constanza conoscendolo richiamato à quel santo riposo, in fine delli suoi giorni hà compito quell' Ufficio, che deve ogn'uno, che desidera pervenire alla gloria eterna. Della quale nè faccia N. S. Iddio capaci, & consoli V.S. offerendomele di core, & à tutti i suoi. Di Vercelli alli 4. di Novembre 1546.

Di V.S.

Sottoscr. &c. — Buon'Amico Il DUCA di Savoja C.—

A tergo &c. Al Molto Magnifico Sig. il Sig. Petr. Gio: Schinchinello Jur. Peritissimo.

Illmo, & Ecc.^{mo} Sig.^{re}

„ NOn contenta la sorte d'haver travagliato la Casa di Schin-
„ chinello per la Morte d'un Mr Camillo mio Scudiere,
„ quale alla Guerra d'Alemagna combattendo valorosamente
„ finì la vita sua, hà fatto che in questa venuta del Prencipe il
„ Fratello suo Giulio sendo ancora in Spagna è passato di questo
„ secolo. Di maniera che li Fratelli rimasti si trovano molto scon-
„ solati, & tanto più quanto che à M. Alessandro uno di essi Fra-
„ telli si danno infinite molestie, & impedimenti nelli beneficii
„ lasciatoli dal detto Giulio, & perche l'uno, & l'altro, erano
„ divotissimi, & fidelifs. Servitori di Sua M. nel servicio della quale
„ si può dir esser morti, per il che si deve à detta Casa ogni favore.
„ Hò ben' volsuto pregar V. Eccellenza esser' servita d'haverla in
„ protezione, & non permetter che sia travagliata in modo alcu-
„ no; Et oltre che ella sarà opera degna, farà dar occasione à pari
„ loro di metter, e la facoltà, e la propria vita in servicio di Sua
„ Maestà come hanno fatto essi Fratelli, & Io ne restarò in per-
„ petuo obbligo à V. S. Eccellentifs., alla quale di core m'offero,
„ e raccomando, e N. Signore la conservi, & prosperi felice.
„ Da Brusseles alli 27. Aprile 1549.

Firmata Alli Servici di V. E.

Il Principe di Piemonte &c. FILIBERT de Savoye.

A tergo. All'Illustrifs., & Eccellentifs. Sig.^{re} Il Sig. D. Ferrante di Gonzaga Prencipe di Molfetta Governatore dello Stato di Milano, e Cap. Generale per S. M. in Italia.

Eod. Anno.

JOannes Ludovicus Arisius Francisci Filius, & Hieronymi Tritavi mei Pater præstantissimis disciplinis, ac Poeticis studiis apprimè deditus optimè in literaria cùm Nicolai Lucari tùm Danielis Cajetani Summorum Rethorum palestra cùm græcis, tùm latinis litteris institutus. Ejusdem apud me tantum leguntur

Variorum Carminum Libri.

non adhùc extrema pumice expoliti, cum in properata Genitoris morte lugens ad ejus tumulum ibi omnem, amœniores musas colendi, spem deposuerit, ut ipse suis versibus innuit. Cæterùm Vir fuit prudentia singulari perspicuus, & in publicis Patriæ negotiis summè versatus, & exquisitus. Nobilis, & Egregius vocatur in tabulis per insigniores illius temporis Tabelliones receptis.

In anteriori peryſtillio Cœnobii S: P. Franciſci Cremonæ proſtat ex marmoreo lapide cum inſigniis familiæ hoc Epitaphium.

Jo: Lud. Ariſio Franciſci F.
Muſarum Alumno Pat. Optimo.
J. Paulus J. U. D. & Hieronymus H. M. P. P. MDXLI.

Extat & aliud de eo monumentum in patriis ædibus D. Joanni Novo, ut ajunt, dicatis ubi aram B.V. ac Divis Rocho, & Sebaſtiano anno 1505. erexit.

Jo: Jacobus Crottus in Orat. pro Lugaro Ticini edita, ut pluries diximus, noſtrum Ariſium laudat, ità &

Daniel Cajetanus in ſuis Carm. MS.

D. Deſiderius Monacus Hieronymianus Frater meus amantiſſimus in editione facta anno 1695. opuſculi Andreæ Guarnæ *Bellum Grammaticale* inſcripti, typis tradere carmina noſtri Jo: Ludovici pollicetur in Epiſtola ad Lectorem cujus promiſſa, ut quantò citiùs exequatur ſanè curabo.

Eod. Anno.

JAſon Picenardus Vir Juriſconſultiſſimus, & eloquentiſſimus, cujus juriſprudentiam id unum ſatis ſuperque teſtatur, quod ab illo celeberrimo J.C. Jaſone Mayno, cujus fuit auditor dignus legali lavrea fuerit judicatus; Adeò enim præſtantiſſimus ille Vir in promovendis Doctoribus exacta, & ſevera utebatur cenſura, ut neminem niſi ingenio, & judicio excelleret optimeq; univerſam Juriſprudentiam teneret ad illius dignitatis faſtigium unquam voluerit promoveri, ſpernens illos jure quidem meritò de quibus *D. Paulus ad Thimot.* 1. Volentes eſſe legis Doctores non intelligentes neq; quæ loquuntur, neque de quibus affirmant. Tales enim Doctores apud nonnullos Comites Palatinos creari ſolent, verùm non dignitas, ſed ipſa ſcientia Doctorem efficit, cum non dignitas ipſa, ſed eruditio, & doctrina illa ſit, quæ alios docere poteſt. optimè *Menoch. de arb. caſ.* 425. *num.* 39. Noſter quidem Auctor vulgavit.

Orationem diſertiſſimam.

quam Civitatis decreto in Adventu Maximiliani Sfortiæ, qui Victor, & opimis Francorum ſpoliis onuſtus paterno Imperio recepto, Cremonam ingrediebatur, & adeò Sfortiæ animum commovit, ut virtutis ergò & torque aureo, & equeſtri dignitate ipſum decoraverit, ut notat ipſius inſignis Familiæ decus æternum *Octavianus Picenardus in Oratione ad laudem Sigiſmundi Picenardi J.C.*

Hinc neque prius calamum ſubtrahere, quam, cum hic de Jaſone Mayno ſermo fuerit, & cujus familia etiam Cremonæ nobiliſſimam fixit propaginem antiquo Bordulani Feudo perſpicua, de eo quidquam maximè eruditi adſpergere à Scriptore ejus Vitæ premiſſæ ſuis operibus, negligenter quidem intactum, ſcilicet

Ludo-

Ludovicum Galliæ Regem inter subsellia Jasonis sedisse legimus: etiam hoc quod cum ad Collegium perventum esset Rex Jasoni sinister adæquitarit cum his verbis, nunc Jason incipit tuum regnũ. *Kempius de osculis differt.* 12. §. *ix.*

MDXI.

LEo Picenardus Georgii F. Vic. S. Erasmi J. U. D. in Coll. receptus die 5. Martii de tota Jurisperitia optimè meritus scripsit doctissimè

Allegationes in utroque Jure.

Ejusdem meminere *Syllabi J. C. de Coll.*

violenta morte oppetiit die 9. Februarii 1517., ut flevit Bordigallus in Epitaphiis.

Quem genuit Picenarda domus Leo clauditur Urna
Doctor, Eques clarus nobilis iste fuit
Orator patriæ Viduas protexit: egenis
Auxilium præstans religiosus homo.
Improba mors rapuit violento vulnere, Virtus
Fama suæ remanent, nomen ubiq; bonum
Mille, & quingentis decies sex fluxerat annos
Nona dies Februi. Dic miserere mei.

De altero Leone Picenardo legebatur inscriptio in Templo Divi Augustini Cremonæ, quam refert *Bressianus in inscript. MS.*

Eod. Anno.

SAmuel Cremonensis Can. Lat. correxit Augustini de Novis Ticinensis Concanonici

Historiam Quadripartitam rerum gestarum ab origine Mundi, sex thomis comprehensam, quæ servatur Papiæ MS. in Bibliotheca S. Petri in Cœlo aureo libris quinquaginta sex digesta.

de Samuele, & Historia in actis Capituli Generalis, ut refert, *Abbas Rosinus in Lyceo Lateranensi*, loquens de Augustino, legitur, *Committitur Domno Samueli Cremonensi, ut diligenter videat, & corrigat Librum Historiarum D. Augustini Papiensis, & remittat eos sic expurgatos in Capitulo Generali, R. D. PP. Definitoribus, & prælo mandentur.*

Eod. Anno.

ANndreas Guarna cognomento etiam Salernitanus Bartholomei F. acris ingenii Vir ex gente Nobili, cultu Sacerdos, litterisq; humanioribus, & præcipuo ditatus eloquio, præter alia ejus doctrinæ monimenta, quæ ad eruendum delitescunt, edidit Cremonæ anno 1511. vividum, lepidum, ac eruditum Opusculum, cujus prototypon inscripsit Paulo Cæsio J. U. C. Romano (exindè à Leone X. S. R. E. Card.) per Franciscum Ricardum de Luere Calcographum, cui titulus.

Gram-

Grammaticæ Opus, novum mira quadam arte, & compendiosa excussum, scilicet, ut ab eodem explicatur, Grammaticale Bellum Nominis, & Verbi Regum, de principalitate orationis inter se contendentium. Pluries formis traditum habetur, & nempè Venetiis anno salutis 1537. per Petrum Nicolinum de Sabio Opera Melchioris Sessæ in 8. annexo Alberti Accarisii Centensis libello, nuncupato *la Grammatica volgare*, ædito anno subsequenti 1538. Prodiit ibidem 1550. in 4. typis Vincentii Valgrisii, & 1565. apud Rampazettum 1581. penes Franciscum Zilettum; inibi Author perperam vocatur Patritius Salernitanus, Lugduni 1577. & anteà 1548. in 8. apud Theobaldum Paganum, & eodem anno Vvitembergæ apud Clementem Schleic, & 1580. per Antonium Schoy, Basileæ eodem pariter anno per Robertum Vvinter, & apud Jacobum Parcum, Lugdnni iterum penes Trellon 1581. & alibi, ac nuperrimè Amstelodami; legitur, & insertum in Amphiteatro Sapientiæ Socraticæ Jocoseriæ Dornacii anno 1672., & 73. Ab enuntiato opusculo noster Author homo emunctæ naris arguitur optimè de regulis grammaticalibus instructus, cum easdem apprimè doceat sub Belli figura. Quippè Provinciam Grammaticæ describere aggreditur ejusq; Regulas, scilicet Verborum, *Amo*, & Nominum Poeta, narrat proindè Belli occasionem, & Regulorum jura, Consilia de Bello suscipiendo, *Amo* apparatus, & Castra, Poeta Exercitus, utriusq; Epistolas ad Participium, ut sibi suis legionibus adiungatur, Participii calliditatem, & commeatum, ac suppetias ad utriusq; Acies. Arguit Catholicon de ignorantia, dicit Priscianum captum, ac vulneratum. Jacobum Philippum Bergomatem relegatum. Exprimit hinc indè damna Præliantium, Desertorum supplitia, Nuntios ad Regulum *Amo*, prò pace componenda, ac pacis Arbitros leges indicantes, scilicet clarissimos Viros Thomam Phedrum Volateranum, Petrum Marsum Divi Laurentii in Damaso Canonicum, Raphaelem Lippum Oratorem Florentinum, quos laudat cum Alexandro Zambeccario Patritio Bononiensi, & alia pleraq; salaci ingenio, & dulci lepore referta. Operis ideam Andreas noster quadantenus à Luciano desumpsit ex codice de Judicio Vocalium, seù de Sigma, & Tau, qui Cælio Calcagnino interprete anno 1539. prodiit Basileæ typis Michaelis Ising.

Ad laudem Auctoris, Gasparis Aviati, ac Hieronymi Fonduli Cremonensium hæc Carmina post opellæ absolutionem leguntur.

GAS-

GASPARIS AVIATI CREMONENSIS.

Carmen ad Lectorem.

Lector candide quid legis Thyesten?
Saevas Colchidas? auribus placebunt
Quae doctus cecinit magis Salernus
Andreas, dubios movet tumultus
Verbi, & Nominis hinc, & hinc furentum.
Hunc Lector lege, fabulae facessant.
Hic prompti Ciceronis est facultas.
Hic sunt ridiculi sales, jocique;
Quid stas? hunc rigidi legunt Catones.

HIERONYMI FONDULI CREMONENSIS

Exasticon ad Lectorem.

Nominis, & Verbi lector stipe sumito bellum
Quò pax nulla quidem dulcior esse potest,
Bella recognosces, quorum sine partibus, hoc est
Eloquio, omnis homo cæderet usque; feris.
Hic jocus Andreæ defluxit ab ore Salerni.
Fluxerunt lepidi cum gravitate sales.

Ejusdem Tetrastichon.

Ranarum, & murum tàm belle haud posuit Homerus
Bella, giganteas non ità Naso manus.
Andreas quanta cum majestate Salernus
Ingenii Bellum Grammaticale canit.

Scripsit, & aliud Opusculum *Simia* nuncupatum, me latet atqui ad hanc diem illius archetypus.

Memoratur Andreas à *Conrado Gesnero in Bibliotheca Instituta*, ex quà desumpsit æquivocum *Nicolaus Toppius in Bibliotheca Neapolitana*, sicuti ex memoratis typis Ziletti apponendo Andream Guarnam à Salerno absq; ulla mentione propriæ Cremonensis Patriæ, quin imò unicum Opusculum Gramaticale in duo discrevit.

Ab Alexandro Lamo in somniis cant. 3. pag. mihi 73.
A Thoma Garzonio in Platea Universali disc. 4.
Ab Abbate Secundo Lancellotto in Libro de ingeniis nostrorum temporum inscripto Hoggidì P. 2. cap. 9.
A Josepho Bressiano in Corona Vir. Illust. Cremonensium lib. 1. part. 3.
Ab eruditissimo Viro *Joanne Cinello* insigni Medico, & Patritio Florentino in sua *Bibliotheca Volan. pluteo primo pag.* 14., & ab aliis.

Ex

Ex Bibliotheca Exotica pag. 177. videtur hoc opusculum gallica versione traductum hoc tit. *Andr. Guarna Guerre Grammaticale des Deux Roys le Nom, & le Verb, combatans pour la principant de l'Oraison, traduit de Latin à Lyon Mich. Jove, & ab aliis in* 16.

Ejusdem Andreæ nomen exornat lapidem ad Divi Dominici in Sacello S. Petri Martyris, ut sequitur.

Ad Æternam Dei gloriam Sacellum hoc à Bartholomeo Guarna Salerno jussu Jacomatii Patris vita functi anno 1452. *constructum, & Divo Petro Martyri cum Ara dicatum, constitutamq; dotem ob Missa quotidianæ celebrationem ab ejus filiis Andrea, qui sub Julio II. Pont. Max. Bellum Grammaticale, & Simiam lusit Ludovico Peditum, Equitumq; Ductore Jacomatio, Benedicto, & Thoma Cremonensibus Patritiis, & ressolutam ab Leone, & Andrea Peditum Ductoribus, cæterisq; ejusdem Bartholomei Nepotibus saxo hoc memoriæ ergo Salerni, nunc superstites Posteris testatum esse voluere Anno salutis* MDLXXXVI.

Ità calamo bellicosus Andreas à Martia majorum propensione non descivit, quos inter præclarissimi, qui Salernam Gentem Cremonæ fundarunt, Jacobus scilicet, qui, & Jacomatius nuncupatus est, & Maxeus de Guarna ex Salerno Campaniæ Urbe, unde cognomen traxerunt, cum aliis profecti ad Francisci Sfortiæ stipendia, sub quo cum strenui Militum Ductores emersissent Civitatis nostræ jure donati sunt, quià, & ipse Jacobus optimè de nova Patria, meritus est, tunc quando in Generum Sfortiam Philippus Maria Vicecomes ejus Socer armatus Cremonam invasit; tùm ubi eandem adversus Venetos validissimè oppugnantes propugnavit, copiis Præfectus à Blanca Maria Sfortiæ Conjuge, quæ & ipsa, ultrà sexum generosi animi fervorem ostendens cum Jacomatio prodiit armata, & quem primum Marci, Marci nomen iterata, & clara voce, militari symbolo jactantem audiit, hasta ori infixa prostravit, insignisq; Victoriæ Cremonensibus suis in Causa fuit, ut notant *Campus, & Cavitellus* Historici Patriæ ad annum 1448. Floruerunt quoquè ex hac gente in Civitate Salerni Romualdus Guarna Patre Petro quond. Romualdi Comitis, qui dictus est Crassus, summo loco natus Vir doctus, & prudentia clarus ad Archiepiscopatû ascensus ann. 1153. *Ughellus in Ital. Sacra, Tom. VII.*

Romualdi Gentilis Fabritius Guarna J. U. D. non ignobilis, quintus, & quadragesimus Marsicensis Episcopus factus est 7. Novembris 1485. obiit 1494. id. J. VII.

Præcitati opusculi archetypus Cremonæ excusus anno 1511. cum fuisset mihi dono missus, subannexis associatum carminibus ab Erudi-

Eruditissimo J. C. Amico meo Lazaro Augustino Cotta de Ameno Novariensi, ut iterùm excuderetur typis Fratrum de Zannis Cremonæ, curavit Don. Desiderius Frater meus amantissimus Mon. Hieronymianus, nonnullis siquidem ex superiorum causa mutilatis.

Ad Franciscum Arisium J. U. C. & in Patriæ Foro Causarum Colleg. Patronum.

Cum Grammaticale Bellum ANDREÆ GUARNÆ Salernitani Cremonensis dono mitteret.

ELEGIA.

Pugnaces abige, Arisi mi chare, Clientes
Ejice rixantes, parce aliquando foro.
Et rabidis rabulis succedant plectra, melosq;
Mulceat, & curas Calliopeja tuas.
Sic ego dum ferior, conor revocare Thaliam,
Quæ fessas aures leniat arte meas.
Ast ea, quæ strepitu me torquent, tristia fata
Musarum ad strepitum, memet adesse jubent.
Civiles pugnas, quas pandit Guarna Salernus
Andreas, dedit hunc alma Cremona Virum.
Excurro: ac credas, nequeo cohibere cachinos,
Dum Verbum, & Nomen regia sceptra petunt.
Lallius Hetrusco, prompsit, qui carmine clades
Muscarum, credas nil nisi leve refert:
O mirum! hic bacchatur Amo, *furit, æstuat ira:*
O mirum! Miles fitq; Poeta *ferox.*
Horreat hinc risus, verum hinc subrideat horror
Ense jocante truci, digladiante joco.
Sed mulctatur Amo, *sed mulctaturq;* Poeta,
Pacta Poeta *cupit, fœdera jungit* Amo.
Ut tantum Bellum noscas, noscasue Salernum
Otia jucundus faxit Apollo, precor.
Gloria Libetridum Arisi *cultissime, salve,*
Musa recede: sat est; turba molesta redit.

MDXII.

ANtonius Maria Fodrius Benedicti F. Jureconsultus, hoc anno Patriæ Collegio datus die 12. Octobris, Vir exquisita doctrina politissimus, Caroli V. Rom. Imp. adeò notus, ut ab eodem non semel ad Italiæ Magnates ablegatus fuerit. Mediolani tandem dignitatibus, & præmiis ut emineret, Præses Magistratus Reg. Ordinariorum Redituum renunciatur. Ejus ingenii immortalia pandidit monimenta.

De Scriptura privata lib. 2. simile prosequutus est opus Nicolaus de Passeribus Genua Patavinus in suo amplissimo tractatu de Scriptura Privata, & de Verbis enunciativis impr. Venetiis 1615., & Francofurti 1585.

De pactis juratis lib. 2.
De Legitimationibus lib. 1.

In præsigni Divi Petri Cremonæ Templo habetur.

D. O. M.

Sepul. Magnif. Equitis Benedicti Fodri, ac Illustris Antonii Mariæ ejus filii J. U. D. Reg. Ducal Reddit. Præses, & Hered. restaur. fieri Vol. MDLXXVII.

Ità *Syllab. J. C. Coll., & Bressianus in Coll. & V. R.*
Jo Lud. Arisius in suis Carmin. MS. penès me, laudat.

ANT. MARIAM FODRIUM, & præcipuè.

Antoni Sapientiæ profundæ
Vir, spes egregia, & domus, & alti
Fulgor sanguinis, excipe hoc pusillum
Nostri pignus amoris &c.

Hisce temporibus floruit Nicolaus Antonii Mariæ frater J. C. de Coll. & Judex ad signum Equi in Civit. Mediolani.

MDXIII.

Nicolaus Asius Philosophus, Astronomus, nec non Jatrologus doctissimus, cui Musarum cultura haud defuit, post se reliquit

De vera, & perfecta Philosophia lib. 3.
De gratia, & Nobilitate Naturæ humanæ.
De exemplis illustrium Virorum Italiæ.
Contrà curatores præstigiosos Morborum lib. 2.
Carminibus insuper elucubravit
Martyrium S. Ciriæ Virg. Cremonensis.

In Ædibus Divi Matthęi tumulatur hac Epigraphe.

Stirpe Asia genitus nomen Nicolaus, in Orbe
Physicus est, Patria pulchra Cremona manet.

Quę scripsit contrà Curatores pręstigiosos. oh utinam nostris oculis contractari possent. ibi enim legeremus nugas confutatas tùm Paracelsi *in lib. de occult. Philosophia de cœlesti Medicina &c.* tùm Trithemii Necromanticam Steganographiam, tum Cornelii Agrippę figmenta in ejus libro pariter *de occulta Philosoph.* inscripto tùm demùm, ut cæteros similium Hypermargos scriptitatores omittam, *Petri Pomponatii Mantuani* Magi Nefarii, qui in Academiis Italiæ publicè contrà immortalitatem animę disputavit, & libros edidit de incantatione, in quibus de Verborum Magicorum,

rum, imaginum, characterum, & imaginationis occulta potestate impiè satis discurrit. Sunt itaque tales superstitiosę materiæ, ut scribit *Gedelmannus de Mag.*, *Venef.*, *& Lamiis lib. 1. cap. 8. num. 31.* tàm in curatione magica, quàm superstitiosa tantùm, sacramenta Diaboli, in quibus Diabolus non ipsas res, aut eorum qualitates, viresq; spectat, sed id tantùm agit, ut per eas animos, & mentes hominum perstringat, illaqueet, & decipiat, quasi aliter ipse aut nocere, aut juvare non posset, nisi per ejusmodi superstitiosas res, & observationes.

Eod. Anno.

FRanciscus Bellintendus Pontificii, & Cæsarei Juris Peritus, Ecclesiæ SS. Egidii, & Homoboni Pręposítus, pergrandi Volumine composuit

De Resignatione Beneficiorum,

ut testatur *Bressianus in hist. Eccles. MS.*

De hac materia post Bellintendum tractarunt latè Eminentiss. de Luca in suis operibus legalibus toti Orbi notis. Paulus Rubeus in Controvers. Forensibus, Sabellus in summa Tractatuum tom. 4. Card. Tuschus in suis Conclus. litt. R. & alii.

Eod. Anno.

THomas Oprandus ex ordine B. V. M. Servorum nuncupato, pietate, & doctrina singulari coruscans, cęlesti calamo digessit vernaculo idiomate

Paradiso Terrestre di Contemplationi, e Meditationi.

Item latinè *De Eleemosyna facienda Pauperibus Jesu Christi lib. 2.*

De Laudib. B. V. Mariæ lib. 1.

Id. Author ubi suprà, & in V. R.

Eod. Anno.

BErnardinus Alierus Poeta clarissimus, & multæ lectionis Vir, inter ejus opera latina enumerantur

Phœbi, & Daphnidis Amores,

Phlegreorum Gigantum lapsus.

Italicè verò liquit Poemata inscripta. *Il Pianto d'Orfeo.*

La Trasformazione di Giove in Toro.

Ad cœlestia etiam suam plumam evexit, & facundo stylo occinuit.

Martyrium S. Stephani Protomartyris.

Franciscus Bressianus in Coll. Notar. eumdem comendat.

Eod. Anno.

THeodorus Gavisius, cujus virtutum nulla nobis superest memoria, quàm sequens inscriptio ejus tumulo superposita in perystilio Cœnobii S. Dominici Cremonę.

Theodoro Gavisio Musarum Alumno Pientissimi Heredes Testamento suo Pos. Anno MDXV. VI. *Martii.*

MDXIV.

JOannes Jacobus Crottus ex Jurisperitorum Collegio, in eod. admissus die 18. Octobris 1514. eloquentissimus Orator, in Ticinensi Prætura succidaneus Judex. extant ex suis operibus

Flebilis quindecim Jureconsultorum Cremonensium Deploratio: qua lacbrymosa Urbis Cremonæ Strages inseritur. Ticini apud Jacob. de Burgofranco 1511. *die* 7. *Augusti.*

Oratio, qua deflet Nicolaum Lucarum Oratorem facundissimum: Ibid. apud eumd. 1518. in cujus initio leguntur carmina Francisci Mariani Cremon. Physici, ac Med. & in fine Francisci Superchii Cremon. Presbyt. jam per extensum in primo Volum. relatum ubi de Nicolao Lucaro.

Oratio in frequentissimo Cremonensium Judicum Senatu habita, qua die Franciscus Sfondratus utroque in Jure celeberrimus, in Collegium ascitus est.

Amicitiam maximoperè excoluit cum Joanne Francisco Quintiano Stoa Poeta laureato, & Oratore facundissimo, qui Stoa cum Crotto dicaverit nonnulla ejus Carmina quibus tit. In laud. R. P. Francisci Columbani Min. Ordinis Primarii sylva &c. suum Eurgalum appellat. Hujus Joannis Francisci Quintiani à Quintiano oppido Brixiensi nuncupato, vidi ejus laureę Poeticæ diploma, cujus archetypum penès Joannem Gandinum ejusd. Oppid. Med. Physicum præstantissimum prostat

Eumd. laudant. *Daniel Cajetanus in Carm. MS.*
Fabull. in Oration.
Bressian. in Coll.
Syllab. J. C.

Dum esset Ædilis Ecclesiæ Majoris in arcu postremo marmorei perystilii ante ejusdem frontispicium leguntur.

Jo: Jacobus Crottus J. C. Lud. Manesta,
Alphonsus Botta Præsid. MDXXV.

Oratio, in qua deflet jacturam quindecim Jureconsultorum de Coll à Crotto composita fuit, dum anno 1505. inaudita pestilentia Cremonam afflixit, & Summates illos Patriæ, totiusq; Insubriæ Doctores enecuit, cujus perrarum exemplar unà cum Epistola nuncupatoria in calce hìc subnectere, ut tanti Viri nominis auctoritas gliscat, ac illorum Jurisperitorum nomina exsuscitentur, operæ pretium sit.

Jo: Jacobus Crottus Cremonensis legum auditor consumatissimo Jureconsultorum Cremonensium Senatui. S. P. B.

„ SApientum omnium auctoritas P. C. rectè monet, neminem
„ onus suprà vires aggredi debere: nec sarcinam humeris suis
„ imparem subire. Miserum enim est pondus suscipere, quod
„ infirmitas propria recuset. Homo suam nimis imbecillitatem
„ fatigans, in ipso conatu obtuitur, aut in medio cursu deficit.
„ Me-

Mediocria ingenia materias mediocres digerunt: sublimiores affectantia more Icareo corruunt. Quæ omnia mecum volutans grandem libelli nostri saraginem expavesco. Præstantissimos quindecim Patres vita functos luget, & calamitosam totius Patriæ fortunam percurrit. Provincia consumato Oratori non puerili facundiæ injungenda. Quomodò tantis virtutibus nostra tenuis oratio suffecisset, quæ collegarum vestrorum uni par esse non potuisset. Undè altiùs, quàm par est, evolavimus, proprias transgressi vires sumus, in Mare Icareum decidimus, fatemur audatiam, dignoscimus errorem. Quasi pœnitet fecisse. Unum doleo impudentiam hujusmodi casu non confundi, aut temeritatem his confinibus minimè contineri. Ad divinam tanti Ordinis Majestatem progreditur. Catoniana, & rigorosa oculorum vestrorum judicia subire properat. Quem universa conventum Italia suscipit, ipsa parùm formidari videt, tantam vestra facilitas, mansuetudo, benignitas audatiam suggerit, nec minorem ejus ergà legalem Senatum amor, fides, observantia animum præstitit. Metimini P.C. Offitiosæ voluntatis copiam magis, quàm inculti sermonis inopiam voluissem, ea dicendi gravitas, nitor, elegantia nobis affuisset. Quam ipsa rei magnitudo expetebat, quum infantia, & ruditas nostra votum consumare nequierit venia ætati nondum quatuor lustris deductæ indulgeant, & in arduo negotio voluisse sat decorum, magnificum, gloriosum existimetur. Valete terrestria humanæ sapientiæ oracula. Ex Ædibus nostris nonis Martias. MDVI.

Flebilis quindecim Jureconsultorum Cremonensium Deploratio: qua lachrymosa Urbis Cremonæ strages inseritur per Jo: Jacobum Crottum legum Auditorem edita.

Theophrastum Philosophum Peripateticorum eloquentissimum Patres desolatissimi morientem rerum naturam incusasse ferunt. Quod quædam animantia muta longioris vitæ usu donasset. Homini autem mentis vir natura sanciori dotato tàm angustos vivendi limites circumscripsisset. Hanc ego præstantissimi Oratoris vocem hodierna die usurpans, & frequentibus humanam imbecillitatem singultibus deflere, & vehementi in naturam ipsam impetu surgere compellor. Quæ patriam nostram tanto splendore orbavit, tot ornamentis gloriosissimis spoliavit, ac omni disciplinarum ingenuarum felicitate denudavit. ob divinas, & immortales quindecim Patrum Eminentissimorum virtutes parvo temporis curriculo interceptas. Quas quidem supremas delitias non iniuria legalis Senatus desiderat, boni omnes suspirant, patria viduata collachrymatur. Tota sordida, squallens, pullata; Vultus enim populi sui in humum dejectos concerno, Facies Civium mœrore pallentes occurrunt lugubris ubiq; habitus conspicitur. Hìc barbam prolixam, & incultam nutrit,

„ nutrit, hic crines pulverulentos veterum more ostentat. Gemitus quolibet vico exauditur, omni planctus domo personat, universa Civitas tristitia, querimoniis, luctu perficit. Heù publicam jacturam! Heù patriam exinanitam: tuam cladem, dispendium, pernitiem, quò magis mecum tacitè cogito, eò profundiori crudelissimi vulneris aculeo transfixum in me sentio. Lamentor, doleo, crucior, & laxis uti officiosum decet filium habentis afflictor Jam animus mærore tabescit, jam mens consternata est, cor anhelitu continuo defatigatur, lugere tecum paulisper dilectissima parens cogor. Intollerabilem pectoris nostri amaritudinem expulsurus venio. Excipe materna fronte clamores, lamenta, ejulatus meos, Excipe miti funebrem parentalem mæstam orationem judicio; ipsa enim conditoris, & lachrymosi, & imperiti vix pubescentis sibi conscia gravissimam tuarum aurium eruditarum censuram exhorrescit. Tamen audebit juvenilis temeraria, & imprudens oratio maternæ pietatis, & indulgentiæ non ignara, Cives suos, quàm optimè de tui splendoris gloria meritos complorabit, miserandam tuorum viscerum stragem posteritati nostræ ennarrabit. Soleo nonunquam, Viri Cremonenses, animo vehementiùs excrutiari, dum naturæ sagacitatem circà rerum procreationem contemplor. Quod hominem præstanti rationis munere exornatum, cunctis præstare animalibus jusserit. Tamen illum cum iisdem pari sorte, & extinxerit, & perdiderit. Nam si omnia jumenta deficiant, interituique obnoxia sint, jure optimo declinationem patiuntur. Cum ex materia penitùs corruptibili, terrenaq; consistant. Illud verò Trinitatis incomprehensæ simulacrum, cœlestem, sempiternamq; sortitum fuit animam, nihilq; illo opificio tota Mundi machina mirabiliùs proditum est. Idcircò obstupescendum est corporis sui harmoniam dissolvi posse partem immortalem, angelicam, incorruptibilem à mortali humana corruptibili superari. Quem humanæ conditionis statum animo revolvens, ad tales non sine ingenti lachrymarum fonte querelas sæpiùs prorumpor. Quid natura parens corpora nostra cum feris, ac belvis communia effingis? Quid cornices, corvos solùm, phænicem, cervos viventium thesauro præfers? Quid variis brutorum vita munimentis protegitur? Homo denudatus, & inermis fortunæ ludibrio exponitur. Cur tempestivas fidelis male auspicantes animantium uni lachrymas largiris? Cæteris non vagitum, non perturbationem, non ploratum dedisti? Cur reliqua omnia protinus edita gestiunt? aeris intemperiem sufferunt? Nutrimenta sua sponte, & viribus propriis capiunt? Nos ex utero Matris projecti, nec corpusculum loco movemus, nec lactis alimentum nisi oblatum appetimus, nec cœli iniuriam sustinerò possumus. Nimium fragile, caducum, fluxibile, lubricum corpus nobis commodasti. Quod, & lutum, & cœnum, & vas elementis

„ quatuor

quatuor mutuò dissidentibus contextum esse. Calor humori adversatur, humor calori repugnat, levia sursum, gravia deorsum reverti laborant. Simili conflictu splendidum naturæ fabricatricis opus citiùs labefactatur. Præterea fames, frigus, labor diminuunt. Sitis, æstus, ægritudo conterunt. Ambitio torquet, Avaritia corrodit, Libido cruciat, Invidentia vulnerat, Spes allicit, Timor percutit, Lætitia exhilarat, Fletus nubilat, Risus solvit, Mœror conficit, Iracundia exagitat, Labor fatigat, Vigiliæ extenuant, Crapula inficit, Inertia consumit, Fastidia affligant. Modò ætas, ferrum, natura evertunt, Modo tellus, venena, mare obruunt. Nunc hostes, Siccarii, Latrones intecimunt. Sæpè laquei, incendia, languores finiunt. Mille casus, discrimina, mortes eripiunt. Interdum causa inanis, ludibriosa, levis, concidere facit. Audio Sophoclem, Dyonisium, Philomenem gaudio, risuq; consumptos. Feruntur Periander Corinthius, & Menippus Cynicus tantum animi tristitia emortui. Multum Lucio Firitio, sitim Thaleti Milesio, lethum dedisse comperio. Libido sola Cornelium Gallum, Nicodemum Attalanum, Titum Ethereum extinguere potuit. Glaucus mel comedens, Appius ovum sorbens sublati peribentur. O inanem hujus ergastuli compaginem, ò labilem unius hominis vitam! Considero attonitus dies illius, & somno, & umbræ, & fumo simillimos. Ingemisco jucundam corporis, animæq; societatem modico afflatu destrui. Lugeo diversorium peregrinandi, & hospitandi, non sistendi, aut commorandi datum. Suspiro exiguam, & nimis circumfusam in tanta lucis cupiditate vitam ostendi. Conqueror unum citato gradu crebrò anhelitu, celeritate non prævisa finem assequi. Fateor hominem transeuntem Viatorem mortis mancipium, parvi temporis incolam; Agnosco vitam ejus crescentem decrescere, paulatim deradi, quotidiè mori. Reminiscor ipsum tantò tempore, ac labore ad consumationem deduci, & unico ictu occidi. Contremisco neminem tot millium sub hoc lunari globo degentium uni ætati supervicturum. Lamentor immensum nostrarum miseriarum cumulum. Defleo nos tàm variis cruciatibus expositos, tàm infinitis casibus objectos. Doleo universam hominis vitam laboriosam, nec sudoris, aut laborum metam offendi. Ocurrunt Mundi Gemitus, Lachrymæ, Singultus, Calamitates, Ejulatus, Lamentationes, Suspiria, Fletus, Solicitudines, Fastidia, Molestiæ, Dolores, Morbi, Tædia, Sudores, Senectus, Ægritudines, Odia, Fallaciæ, Fraudes, Periuria, Seditiones, Inimicitiæ, Bella, Captivitates, Tumultus, Discordiæ, Factiones, Insidiæ, Proditiones, Mendacia, Ambitiones, Vanitates, Latrocinia, Cupiditates, Rapinæ, Spolia, Sacrilegia, Fornicationes, Stupra, Incestus, Flagitia, Cædes, Homicidia, Libidines, Adulteria, Immunditiæ, Crudelitates, Ruinæ, Fames, Predæ,

Obsi-

Obsidiones, Incendia, Pestes, Invidiæ, Servitutes, Angustiæ, Rerum varietates nimium ætate nostra evidentes, Pericula, Casus, Naufragia humanæ necessitati imminentia; Quibus circumspicio jugum grave continua serie super Filios Adam à prima nativitatis hora in diem sepulturæ impositum. Quarè execranda est creaturæ rationalis conditio, quæ lex hominibus in terra spirantibus, ac serpentibus, & fragilior, & miserior, & brevior nascitur. Quid jactat miser homo cœteris se præstare animantibus, si cum ignobiliori æqua conditione interimatur? Quid sibi blanditur nihil naturam sua formatione excellentius constituisse? si tàm grande parentis naturæ miraculum proprio defraudetur fine. Quid proficit se unum rerum causas habere? ac disciplinis erudiri? quum medio cursu corruat, & immatura morte mulctetur, & brutorum more destruatur. Utinam saltem, Viros doctrinarum splendore, & gloria præcellentes natura respexisses! Quos reliquum humanum genus præstantes cum inerti vulgo extingui magno opere dolendum est. Quales fuere quindecim nostræ tempestatis Jureconsulti omni philosophantium academia celebriores; tùm anno revoluto, tùm in sequenti fatorum invidia subrepti. Quibus tantum decus, doctrina, fulgor, sapientia emicuit, quantum priscis illis tantoperè eruditis floruisse præstat. Nihil ætas hæc pulchrius, generosius, excellentius, neq; hae præclara Patritiorum vestrorum corona perfectiùs tulit. Soli ea virtutum gratia polluere, quà celebrem omnium gentium memoriam facilè superarunt. Tot maximas, incredibilesq; virtutes amissas ne dum Cremonensis populus luget, verùm etiam universa propè ITALIA commiseratur. quis in tanta rei acerbitate à gemitu temperet? Quis hujusmodi thesauros profluentibus lachrymis deperditos non suspiret? Ferreus, Saxeus, Lapideus, Adamantinus, si hæc calamitas tua viscera non movebit, & communis sortem patriæ non deplorabis, quæ tonante undique, ac fulminante fortuna crudelitèr dilaceratur. Utinam si malè optare licèt aut numquam natus, aut in hæc tempora non incidissem, tot patrias delitias brevi mortis incendio deprędata penès, quam si virtutum ratio vigeret, sine controversia, & mitis, & exorabilis ergà Semideos nostros extitisset. Quemadmodum felicitas omnium virtutum suprà homines in eis eminentium merebatur. Hæc singuli singulas, & peculiares laudes assecuti, immò quisq; eorum omnes penè sapientiæ gradus miro modo complexi sunt. Possem quædam indicia, & quasi præconiorum suorum capita percurrere, non singulares, & egregias tantorum Virorum laudes commemorare, quæ inexitiabiles, imensæ, innumerabiles, ac suprà humanam credulitatem evasere. Cogitanti autem mihi illarum multitudinem, agminatim, catervatim undique sese offerunt. Quam aggrediar? Quam assumam? Undè priùs ordiar?

Pru-

„ Prudentia omnium virtutum princeps primum obtineat locum,
„ quæ ità miranda in eis eluxit, ut neque in Nestore Pylio, neq;
„ Ulisse Ithacensi, neque in Alcibiade Attico præsentior fuerit.
„ Multa fortiter egerunt, multa constantèr passi sunt, varias ho-
„ minum mentes, & Urbium mores tractarunt, quibus omnem
„ humanæ vitæ conditionem percalluerant. Non justitia in Mi-
„ noe, aut Solone, aut Lycurgo firma, & tenacior visa est? Potius
„ Solem à præscripta Zodiaci meta divertisses, quàm splendescen-
„ tem Patrum nostrorum integritatem vel gratia, vel largitione
„ violasses. Earum fortitudo mentium, & invicta constantis ani-
„ mi magnitudo Diogenem, Anaxagoram, Zenonem referebat,
„ nec secunda, ridensq; hos Viros extulit, nec calamitosa, & nover-
„ cans fortuna oppressit, eadem frons, idem vultus quoscumq;
„ fortunæ flatus excepit. Tot Curios, tot Catones, tot Fabricios
„ occidisse dixerit, qui temperantia admirari voluerit. Auro ful-
„ gebant, opibus affluebant, tamen parvo contenti frugaliter
„ vivebant. Omitto probitatem, mores, comitatem, mansuetu-
„ dinem. Prætereo modestiam, affabilitatem, benignitatem, leni-
„ tatem, Missum facio Dei observantiam, egentium commisera-
„ tionem, religionis cultum. Quanta prætereà eorum in patriam
„ charitas, Quanta in omnes bonos officia, Qualia in amicos me-
„ rita. Quis oppressus frustrà ab eis auxilium imploravit? Quæ
„ phana gratuitam illorum operam desiderarunt? Quos Dei Ser-
„ vos, Viduas, impuberes patrocinio tutati non sunt? Anchora,
„ Portus, Umbra, Propugnaculum, Quies, Solamen, Aura, Re-
„ fugium, Spes, Incolumitas, Salus omnium dici poterant. Quin-
„ decim Scevolæ Romani exorti videbantur omnium jurecon-
„ sultorum consultissimi, quos turma periclitantium petentes res-
„ ponsa delphicis certiora referebat. ubi fides purior, consilium
„ salubrius? Veritas sincerior enituit? ubi innocentia candidior?
„ Diligentia exactior? gratia venustior apparuit? Eminentia eo-
„ rum ingeniorum unicuique exploratissima silentio involuetur.
„ varia doctrinarum magnitudo, nec meam, nec cuispiam com-
„ mendationem expectat, eloquentia eorum incredibilis, ac penè
„ divina fuit, cui multoties corona oratorum omnis non invita
„ herbam dedit, nulli arguendo, differendo, diluendo acutiores
„ visi, nulli consulendo, respondendo, judicando graviores habiti
„ in omni, & virtutis sapientiæ numero absolutissimi fuere. Quic-
„ quid humana capere natura potest, nequaquam id ulla sui parte
„ illis defuit. Non cordatiores illos septem Græciæ Sapientes,
„ Non prudentiores Areopagitas fuisse contenderim. Solertissi-
„ mum nostris temporibus Romanæ Rotæ æquilibrium tales
„ justitiæ Sacerdotes exoptat, similes Ferrariensis cathedra inqui-
„ rit. Perusynum gymnasium non offendit, Senensis schola non
„ aluit. Hos Ticinensis Academia suspexit, Patavinum Empo-
„ rium decantavit, Athenæ Bononienses obstupuere, tantorum

Patrum ſplendore Cremona Civitatum Italicarum gloriam non adæquabas, tum excellebas, æterna ſerie felix futura, niſi illud imanè, inauditumq; latentis peſtilentiæ diluvium ſuperveniſſet, tuum fulgorem, felicitatem, coruſcationem obnubilaturum. Recenſe bone ſine lachrymis immortalia illa duo veſtræ urbis monumenta, & clariſſima noſtrorum temporum lumina, *Federicum Corradum, & Nicolinum Lugarum*, viros philoſophia cæſarea eminentiſſimos, ac univerſa ITALIA perſpicuos. Quantum me movet *Franciſci Raymondi* Equitis glorioſiſſimi memoria; non minori Stephanum gentilem ejus deſiderio virum facundiſſimum defleo. Quid *Joannem Foliatam* nitidiſſimum, & gentis ſuæ & communis patriæ decus. Quid *Troylum Buclarinum* non parvum hujus ærumnoſæ ſtragis exemplum. Vix tranſactis tuorum ſtudiorum ſcopulis, *Baptiſta Sfondrate* ad concupitum patriæ littus applicueras, Ecce immenſa exoritur tempeſtas, tuos ſudores, vigilias, labores unico momento ablatura. An commemorem *Chriſtophorum Aymum* Virum in cenſura legali præſtantem divina quadam ingenii felicitate condecoratum. Non abſque gemitu meminiſſe poſſum *Paganini Ugolani* inter optimos juris moderatores ſedem non poſtremam ſibi vindicantis. Heù flebilis tot illuſtrium Virorum memoria tranſverſum rapit. Heù mens tanto horrore, ſimul ac mœrore turbata deficit. Quis non attonitus ſimilem patriæ ſuæ collabentis ruinam commemoret? Quem talis, & tantus, & repentinus mortalitatis terror non concuteret. Hinc ſingultus, hinc lachrymæ, hinc gemitus, hinc ſuſpiria erumpunt. O mortem imitem, ò mortem ferream, ò mortem inexorabilem. Num tanta ſtrage falx tua ſat cruentata? rabies lenita? Dextera fatigata? Tandem deſinat gladius tuus acutus, nec ulteriùs in ſanguinem graſſetur noſtrum: cohibe furorem, extingue flammas, depone fulmina: Manſuetior, mitior, clementior ſuper noſtros juris profeſſores perſpice. Noli tantum ſacrarum legum noſtræ Civitatis, doctrinarum omnium decus perditum ire. Cur avertis faciem impia? Cur minaci nos vultu contueris? Cur ità unam in tantis totiùs ITALIÆ flagitiis Cremonam proſternis. An omnium bipedum ſceleſtiſſimi ſumus? plectimur ceù tellus non pejores educet homines, cur univerſo mortalium genere deliquimus, & ſoli ſine exemplo atrociter flagellamur, diſcerpimur, dilaniamur. En *Antonium Buclarinum* proſtratum optimum Senatorem, optimum Oratorem, optimum Jureconſultum. Non diſſimili trahitur fato *Valerius Schitius* circumſpecta virtute, mirabilique eloquentia inſignitus. Hei mihi *Raynaldum Perſicum* jacentem video, Comitem generoſum, Equitem bullatum, Doctorem innocentiſſimum. Reſpice *Baptiſtam Muſſium*, ſummæ amplitudinis Virum, nec non Equeſtri dignitate exornatum. Sed quò te *Sigiſmonde Burgie* Miles glorioſiſſime pia-

culo

culo ſileam? tibi uni Sophia cæſarea, & pontificalis enituit, eloquentia vires ſuas commiſit, hiſtoria contexenda cælitus immiſſa fuit, tuæ virtutis radio non mediocrem Civitati Cremonenſium gloriam adieciſti? Veniam tandem ad illud mirabile Civitatis noſtræ jubar *Franciſcum Brumanum* Equitem ornatiſſimum, quem veluti alterum Aquilium, Scevolam Papinianum Jureconſultorum ſui ævi famam ſupergreſſum omnis fatetur ITALIA. O' memorabilem cenſuræ legalis jacturam, ò crudelem bonarum artium caſum, ò inauditum patriæ noſtræ fatum. Quando Cremona talem, tàm glorioſam, tàm divinam ingeniorum ideam ſortietur. Quando abſolutiſſimas tantorum patrum virtutes ætas vel præſens, vel futura contemplabitur. Similes, ſimiles perpetuo imploraturi magis ſumus, quam cœlorum indulgentia tempore ullo exoraturi. Optarem fabuloſum Pythagoræ Samii dogma verum eſſe. Quò rurſus tot radiantiſſima juſtitiæ, & æquitatis ſydera mundo reluceſcerent, & tantum patriæ luctum in lætitiam, & gaudium transferrent. Ah præſens naufragium Cremona irreparabile eſt. Ah vulnus tuum nimis mortiferum, & profundum eſt. Quale oratione, & verbis complecti, aut adæquare impoſſibile eſt. Strages tua facundiam ſuperant noſtram eam cogitatione mente animo concipio, non arundine non lingua effingere, aut explicare queo. Sequar Timantem Cinthium pictorem eximium, qui in violenta Iphigeniæ immolatione quum prunum cocentem artificio triſtitiam exprimere non poſſet, ſingulis affectu ſuo conſiderandum dimiſit, velavit Agamemnonis vultum, quem dignis oſtendere affectibus nequierat, quum omnem mœroris imaginem conſumpſiſſet. Tantum audi quæſo Leonem Cæſarem ſua ſancione atteſtantem Jureconſultos æque ſuis diſciplinis humano generi conſulere, ac ſi dextera, vulneribus, ſanguine, & liberos, & patriam, & parentes ſalvarent. Nec minus linguam, induſtriam, vocem togati militis, quàm clypeos, thoracas, gladios armati gentibus neceſſariam differit. Quippè Jure conſulti rebus, ſeù publicis, ſeù privatis ſalubritèr proſpiciunt, ſpem laborantium mira dexteritate erigunt, nutantia reorum capita contuentur. Ad hæc oracula Viduæ infelices confugiunt, miſeri Impuberes ſe voluunt, Clientes inopes devolant. Iſti propinquis patrocinia ſuppetunt, amicis opem ferunt, tenujores contrà potentum injurias contegunt. Advocati controverſias omnes reſecant, diſceptantes æqua lance componunt, conciliatos ſinu pacis detinent, uni honores obeunt, legationes aſſumunt, civitatis pondera ſuſcipiunt, uni mores conſervant, inſtituta tuentur, Reſpublicas moderantur, uni neglecta propria utilitate publicum patriæ uſum procurant. Vix reſpirare ne dicam ſuis rebus non ſupereſſe poſſunt. Semper Domus eorum frequenti Togatorum conventu referta eſt, egreſſi longo Clientum agmine

„ deducuntur, in foro residentes circunstans turba consulit, apud „ Prætores, Magistratus, Principes causas perorant, & lingua „ ad persuadendum accomodata justitiæ trutinam sustinent. Nihil „ excogitabis in omni Republica, hoc uno hominum genere, „ vel ad Urbis Majestatem illustrius, vel communem usum salu- „ brius. Non ab re divinus Plato Jureconsultos Medicis, & Mi- „ noem Galeno in hominum commodo, ac necessitate prætulit. „ Tolle Jureperitos è Mundo, solem sustulisse videberis. Concor- „ dia extrà orbis terminos exulabit, non justitia gentes reget „ humanas, quum æqui, & iniqui notitiam uni profiteantur legum „ Sapientes, qui Deo concitati æquitatem universo terrarum „ Orbi pandunt, ac divino leges calore agitati interpretantur. „ Non sine spiritu optimus Jureconsultus cœlesti est. Non sine „ divino instinctu bene consulit. Non sine superno afflatu rectè „ judicat. Lycurgus penès Spartiatas legum lator clarissimo esse „ documento potest, quem olim Phæbeum ingredientem tem- „ plum Pythica vox Deum nuncupavit. Sic Philosophia legalis „ cœlestis est, sic Jureconsulti divini magisq; humani, sic tot Deos, „ non homines patria infelix amisisti. Tanto novercantis fortu- „ næ naufragio exclamare libet: concurrite, concurrite Viri Cre- „ monenses mœnia, celebritas, amplitudo, decus, honor, aucto- „ ritas, fastigium, laus, fama, dignitas, splendor, majestas, gloria, „ nomen, lumen, sydera Urbis vestræ pænitùs extincta sunt. Vis „ enim pestifera Cives nostros domestica incolentes domicilia „ interemit. Accurrite non præstantiorum funera Virorum, & „ interitus visuri: accurrite nunquam flebiliores cadentis patriæ „ fortunam deploraturi. Hanc immortalem, publicam, commu- „ nem jacturam, altera septuaginta patritiorum nominis celeber- „ rimi Decurionum, & Reipublicæ Cremon. Moderatorum „ exagerat. Qui præsenti tempestate non mediocri Civitatis „ incommodo sublati sunt. Dicendum foret de miserabili reli- „ quorum Civium strage nimium recordatione sua horribili quo „ luctuoso Comitatu Equites, Præsules, Comites infiniti dinu- „ merantur. Quantum nobilitatis fulgorem mors improba extin- „ xit.. Quantum juventutis nostræ decus sublatum. Quale ma- „ turioris ætatis gravitatem perdidimus. Taceo matronas excel- „ lentes, sileo Sacerdotes eruditissimos. Non refero Viros omni- „ faria scientia consumatos. Occurrunt maxima duo nostræ Ur- „ bis lumina, Bartholomeus Hermenzonius Romana, Græca- „ nicaq; litteratura insignis, ac inter Nobiles sui sæculi rethores „ non obscurus: nec non Petrus Somentius unica ingeniorum „ nostro tempore concertantium phænix, in quo præter multipli- „ cem eruditionem, judicium censura litteraria propè singulare „ eluxit. Offeruntur cætera sævientis naturæ vulnera: cothurnum „ historicum, & uberiorem stilum exigentia. Non prætermit- „ tam miserabilem illam, ac pœnitus inauditam annonæ frumen-

tariæ caritatem, univerſo terrarum Orbi communem, quam vehementi Cremona hac infelici tempeſtate ſic laboravit, ut complures fame, & inedia perierint, ac multi ſolis vitam oleribus protraxerint, quæ frugum penuria non modicum ſuperiori incendio fomentum dediſſe exiſtimata eſt. Tantam rerum difficultatem, & mortalitatis fragorem, annus poſt chriſtianam Incarnationem milleſimus quingenteſimus quintus inflixit. quo cum ſi non nihil pietatis, clementiæ, manſuetudinis experti fuerimus: ecce præſens anni ſexti revolutio illius reliquias crudelitèr devoravit, & quicquid proceloſo illi rerum turbini ſuperfuerat, violenti gladio inſecutus eſt. Omnem ætatem intercæpit; omnem ſexum enecavit, omnem ferè ordinem corripuit. Innumerabiles, & patritiorum Civium, & plebeorum ædes omni incola viduavit, Patres cum filiis, Viros cùm Uxoribus, fratres cum fratribus eadem hora ſepelivit. Horreſco referens: & lachrymæ per ora exuberantes decidunt. Reminiſcor illius anguſtię: calamitatis, miſerię quò toto pene biennali ſpatio jactati fuimus. Crediderim hæc tempora lugubria ſiniſtro quodam ſydere deducta. Incognitum enim ſivè puſtullarum, ſivè variolarum, ſivè morbilorum virus per varias Heſperiæ Civitates excitarunt, ac horrendam mortalium ſtragem ediderunt. Tamen inaniori, truculentiori, efferatiori univerſum Cremonenſem agrum horrore afflixere, diruere, concuſſere, Numerum defunctorum plus admirationis, quam fidei apud minores perſecuturum patefaciamne? ſine controverſia viginti millia noſtratium illo brevi ſpatio vere deſiderata ſunt. Num ſimile naufragium ſuperiori ętate viſum? aut ullis priſcorum monumentis traditum? Reperies peſte ſæpius orbem terrarum contabuiſſe, gentes, nationes, populos, urbes proſtraviſſe. Tot autem noſtrorum hominum millia eà latens morbi contagio non peſtis ulla conſumpſit licet peſtilentiæ immaginem numeroſus elatorum aſpectus nobis repræſentaret. Major periclitantium pars inſanivit. Furore recedente vita ſimul receſſit. Ardor ægritudinis brevi, aut languentes læto dedit, aut incolumitati (quod rarò contingit) priſtinæ reddidit. Formidoloſus valetudini ſuæ diligentibus remediis ſtuduit, Animoſus ſydera pernitioſa, & nobis inimica non obſervavit, tamen uterque fati neceſſitatem ſubivit. Quidam morientes viſere trepidarunt, & concitatiori eos gradu ſecuti ſunt. Nonnulli deſperantium ſalutem fovere, & conſolationis officio recrearunt, tamen morbi immanitate ſublati non ſunt. Ità quid conſilii tantò rerum terrore capiendum foret nulli ſatis occurrebat. Inter cætera miſerabile extitit phyſicalem artem laborantium ſpei nihil prodeſſe. Medici accerſiti, neque ex venarum motu, neque urinarum aſpectu reconditæ ægritudinis vim conjectabant. Conſulti mirum in modum obſtupeſcebant, interrogati humores contrahebant, ac fronte

caperata

„ caperata per ædes, Vicos, Urbem incassum discurrebant. Non
„ Esculapius, non Machaon, non Podalirius hæc vulnera cælesti
„ numine immissa curare potuissent. Non ipse medicinæ inventor
„ Phæbus quicquam opis adhibuisset. Nec posteritas felix nostrum
„ tantarum ærumnarum testimonium fabulis anilibus consocia-
„ bis. Has enim miserias, & patefacto lumine vidimus, & proprio
„ experti periculo sumus. Nos quoque tanti vulneris ultores
„ maximus ille turbo involuisset, ni desperata salute gloriosissimæ
„ Virgini, cælestique Curiæ commendatus evasissem. Habeo
„ summas, immortalesque Christo Redemptori gratias, qui prò
„ sua ineffabili clementia nos pristinæ saluti restituerit, quo erra-
„ torum veniam meorum perfectiori corde deprecari queam. Uti-
„ nam patriam communem potiùs aspexisset, & conditionem
„ alumni inutilis saltem cum gloriosissima illorum patrum præ-
„ stantissimorum vita commutasset, quorum lugubris mors, &
„ patriam universam, & nos præsentes, & venturos ipsos æterna
„ tenebrarum caligine obduxit. Sic luge, sic luge Cremona
„ parens tantorum lumine orbata. Lugete Jureconsulti Collega-
„ rum vestrorum memoriam, Deflete Concives tot sydera urbis
„ extincta omnis, Ingemiscant pupilli, Lamententur Viduæ,
„ Doleant oppressi, Universa Circumstantium corona mæreat
„ omnis eruditorum Academia lachrymetur. Indicatur Justi-
„ tium, Deserantur officinæ, Gymnasia derelinquantur, Quisq;
„ privatis actionibus ommissis publicum naufragium attestetur.
„ Æternam jacturam, æternus dolor, sempiternam calamitatem,
„ sempiternus mæror. Immortales ærumnas, luctus immortalis,
„ & infinitus prosequatur.

MDXIV.

Augustinus Somentius, Virtute, & titulis clarissimus, supremus à Secretis Maximiliani Sfortiæ Angli cognominati Mediol. Ducis, nec non ex Senatoribus brevis Togæ, Miles, & Eques Auratus à Maximil. Cæsare, nec non ejus Secretarius intimus declaratur, cujus meritorum causa Hieronymum Patrem, Carolum, Paulum, & Antonium ejus Fratres constituit Comites Palatinos cum authoritate creandi Tabelliones, seù Judices ordinarios, legitimandi Spurios, Duos Monetarios eligendi in Officina Numaria Mediolani; creandi tres Milites auratæ Militiæ singulo anno, & totidem Doctores (utor verbis ipsius privilegii) anni 1501. ejusdem Imperatoris, cujus exemplar à me visum in Archivio Civit. servatur.

Somentium celebrant. *Cavitell. in Annal.* 1529.
Campus hist. lib. 3. ad annum 1530. & ubi de Corona ejus filia
Daniel Cajetanus latè *in Carmin. MS.*
Julius Tartesius de Nobilit. pag. 83.

In

In Ecclesia Servorum B.V. Mediolani in Via Portæ Renziæ, nuncupatæ sepelitur cum hoc Epitaphio.

Augustinus, Hier. F. Somentius Divi Maximiliani Cæs. Imper. Consiliarius, & prò eo ad Pontifices, variosq; Reges Legatus Maxim: Sf. Ducis à Secretis Supremus Franc. II. Sf. Ducis Invictissimi Senator omnibus gratus, beneficus amabilis septuagenarius omni bonorum cursu integerr. exacta ætate felicis. in cœlis beatus sempiternam sui reliquit mem."
Paul., & Hier. Fr. & Fil. Somentii Posuere.

Egregie laudatur à *Comite Francisco Persico* in Hist. MS. libro ultimo apud me existenti.

Eod. Anno.

JOseph Maria Brumanus Francisci J.C. Clarifs. Filius Coll. J.C. ascitus, exindè Patriæ Decurio in Litteris nemini secundus, de quo scribit *Cavitell. in Annal. pag. mihi* 384. *Joseph fuit mirabilis, & versatilis ingenii, & perspicacis, & profundæ memoriæ plusquam humanæ, & obiit anno* 1539. *ejus Pater verò* 1512.

In Funere Com. Gentilis Turriani Veron. extat Epigr. nostri Joseph. pag. 85. impress. in Pompis Exequialib. quas edidit *Celius Maphiolus Salodien: Veronæ apud Barth. Merlum*.

Fuit ex Fabricæ Cathedralis Ecclesiæ Præfectis cum ibi ejus Nomen legatur in embolis marmoreis insculptum ante Plateam Majorem.

Alex. Lamus in Somnio cant. 2.

Bressianus in Coll. &

Hieronymus Perbonus in Epist. lib. 3. *pag.* 5.

Syllabus J.C. de Coll.

Daniel Cajetanus in suis Carminibus MS. de eo plura, & inter cætera prosit hæc repetere, cum pro nobis apprimè faciant.

INterpres Sacer es, Brumane, legum
Censor maximus es, Brumane, Vatum
Orator fluis attico lepore,
Græcas etiam benè litterasq; calles,
Ut non sit facilè, hoc Brumane de te
Sic discernere, Græcus an Salictus,
Miratur Colophon, parcens Homeri
Quod te protulerit parem Cremona
Nam tu Carmina græca provocatus
Si quando canis excitas Homerum,
Jàm non ampliùs est opus Magistro
Cajetanus erat tibi Magister
Cajetano ades, ipse nunc Magister,
Tu stas discipulus super Magistrum,
Naturæ usq; adeò est tua, Vigoris
Vis tanta Ingenium tuumq; tantum est
Ut non sufficiant tibi Magistri.

Hoc

Hoc anno P. Sylvester de Prierio Ord. Præd. Theologus celeberrimus Cœnobio Divi Dominici Cremonæ præfuit idemq; multis decoravit ornamentis.

Egregie hisce verbis laudatur à *Gaudentio Merula in Bello Erasmicano. Aderant in Philaretis Aula Josephus Brumanus, & Ascanius Botta pro Cremonensibus publicæ legationis munere fungentes, homines non solum Coloniæ, ex qua erant, sed etiam regionis illius, & vicinitatis virtute, existimatione, nobilitate facile Principes.*

MDXIV.

PHilippus à Vitelliana Cremonensis Diœcesis Abbas Generalis Congregationis Olivetanæ quinquagesimus septimus edidit

Constitutiones prò Monachis, quas MS. penès *Secundum Lancellotum Perusinum* servabantur, ut ipse testatus est in sua *Histor. Olivetana lib. pr. anno* 1514. Ejus sunt Verba. *Cum publico, eoque extraordinario consensu Generalatum assequitur F. Philippus Vitellianensis Vir magna integritate, omnigena virtute, ore venerabili, ingenio eodem amabili, eodemq; formidabili, ubere quidem, non tamen nimium exquisito sermone, quippè qui bonis litteris non mediocriter institutus, & artibus, ac disciplinis omni ætate deditissimus. A Muneribus usq; adeò abhorruit, ut vel tenuissima quæque constantissimè rejecerit; quod & sermonibus, & litteris, & præcipuè operibus suadere conatus est suis Visitatoribus, cum illa sæpius inculcaret, Principes tui Socii furum, omnes diligunt munera. Illicò Monachis nonnulla præscripsit, quæ ego habeo manuscripta accipiuntur, approbantur. Jubentur in primis crepidas, non Soccos induere. In Cœnobiis obeundis multum desudavit nullo commodo exterritus, & Imperium Venetum, quod illa tempestate in armis erat, nullo periculo impeditur, quò minus totum invisat.*

MDXV.

MArcus Antonius Aymus J.U.D. in Coll. DD. Judicum hoc anno receptus. Præclarus in omnibus, & peculiari quadam eloquentia in orando dotatus, ut cunctorum animos circumstantium raperet; plures edidit in Jure

Consultationes.

Laudatur à *Daniele Cajetano in Carminibus* ubi

Ayme tuas laudes sincero ab amore profectas
Admitto, nimius dummodo non sit amor &c.
Antiquas fasces, generosaq; stemmata gentis
Ayme tuæ Insignes Marte, Togaq; Viros
Imbellis Musæ non hæc provincia nostræ,
Dicere nec vires id potuere meæ.
Difficile at quanto magis est de te dicere Marce
Antoni, & laudes commemorare tuas &c.

Suum

Suum nomen, & legitur in Epitaphio ubi de Melchiore Aymo ab eodem Cajetano tractatur.

Bressianus in Coll.

Syllabus J.C. de Coll.

Lancinus Curtius lib. 8. *Epigr.* 14. *de eod.* malè quidem à Typogtapho Acmus vocatus

E lepore Acme lepos, quod carmine nascitur, urges,
Me, tanquam ingenii fons tuus ad me abeat.

Memoratur, & alter Petrus Antonius Acmus *Decad.* 2. *Epigr.*.

Eod. Anno.

LOmbardinus Burgus Optandi F., & celeberrimi Andreæ Frater in Utroq; Jure apprimè peritus, Ludovico Sfortiæ Med. Duci charissimus, Prothonotarius ex Numero Participantium ab Julio II. declaratus, aliisq; titulis refertus, ad cujus monumentum in splendidissimis Ædibus S. Petri de Pado Cremonæ reperitur hoc epitaphium notis aureis juxtà Aram D. Andreæ Apost. dicatam

Lombardino Burgo Opr. F. J. C. Protbon. Apost. Daniel, & Andreas P. Ob: MDXXV. *Jul. ann.* L.

Eod. Anno.

ALexander Besatia splendidus Miles, atq; non vulgaris Musarum Cultor vocatur, & magnæ auctoritatis Vir in Privilegio Civilitatis concesso per Præsides ad regimen Cremonæ Leonardo de Bonsignoribus, & Leonardo de Rosellis die 6. Maii 1515. ut ex *Lib. Regest. signat. CC. fol.* 82.

MDXVI.

THomas Binda philologia, ac poesi haud incelebris in Patria humaniorum literarum professor, vulgavit carminib.

De Bello Gallorum Regis contrà Franciscum Sfortiam Mediol. Ducem.

Epistolarum Familiarium lib. 1.

De componendis Epistolis brevi methodo Tractatus.

Bressianus in V. R.

Eod. Anno.

COsmas Cazanigus moribus, & virtute spectatissimus, Pontificia, ac Cæsarea Laurea decoratus Romæ diù versatus est, & præsertim sub Pont. Max. Julio II. à quo Muniis ecclesiasticis decoratus ad Patriam rediit inter Cathedralis Canonicos ascitus. Die 11. Maii obiit hoc anno sepultus in Templo Divi Augustini. Celebratur à *Bordigallo* in epitaphiis inter insignes sui temporis Doctores, nec non à *Bressiano in Corona Vir. Illustr. lib.* 1. *p.* 3.

Hac ætate memorantur etiam duo clarissimi Viri ex hac familia à *Joanne Bisso* Poeta Egregio Mediolanensi in suis Poematiis editis anno 1512. leguntur sanè in ipsis Epigram̃ata sic inscripta. R.do in Christo Patri D. D. Martino Cazanigo Prothonotario Apostolico, ac Ill.ri D. Bernardino Cazanigo Equiti Hierosolimitano ejus Fratri.

Paucos ante annos inter Monachos S. Hieronymi Congr. Insubriæ enituit Abbas Generalis, Sanctitate vitæ florentissimus Constantius Cazaniga Patriæ nostræ Ornamentum, cujus meminisse gloriatur *Jo: Petrus de Crescentiis in suo Præsidio Romano lib.* 1. referens ejus obitum anno 1475. secutum feria quinta in Parasceve, quinimò ejus depictam imaginem, cujus caput meniscis præcingitur, venerari in Ecclesia S. Sabini Placentiæ.

MDXVII.

PHilippus Manna Ord. Præd. S. Dominici omnium disciplinarum literato genere clarus, Musis gratus in Carminibus effundendis Mirificus suavitate, & lepore. Composuit

Diversorum Carminum Codicem eruditum

Orationes diversas, aliaq; opera quæ in Biblioth. Conv. Ord. Præd. Cremonæ servantur de eod. memoriam habet *Vincentius Rivalius in Catalog. Illustr. Script. Prov. Lombardiæ MS.* quem refert *Rovetta in Biblioth. Cronologica &c.*

Eod. Anno.

ANtonius Melius ex Ord. Eremitarum Augustin. Doctor Parisiensis, ac Congregationis Insubriæ Generalis Vic.s, Scriptor perquàm celebris scripsit italicè

Scala del Paradiso &c. & latinè *Introductionem ad jus canonicum*, & alia, quæ Josephus Pamphilus in Chronicis illius Ord. dicit extare typis edita, & Cremæ hoc anno obiisse confirmat.

Patria Cremonensem hunc vocant *Lud. Cavitell. in Annal. anno* 1517. *& Joseph Bressianus in Corona Vir. Illustr.* verùm in hoc amorem Patriæ magis, quàm veritatem sectati sunt, non quidem longè cum Meliorum familia Cremonæ sit antiquissima.

Cremonensem pariter notant *Antonius Possevinus in App. Sacro tom.* 1. *litt. A. Elssius in Encom. August. de Herera in Illustr. August. Aubertus Miræus p.* 2. *Bibl. Eccles. cap.* 24. & alii; Attamen Cremensem, non Cremonensem volunt, & benè *P. Donatus Calvus in libro Mem. Historiche della Congregatione di Lombardia*, ubi de eo plura, & *P. Aloys. Torellus in Sæcul. Augustin. tom.* 8. *ann.* 1516. *nu.* 13. quorum scripta, & nos approbamus.

MDXVIII.

AUgustinus Lugarus Martini superiùs laudati F. in Patriæ Jurisconsultorum Collegio hoc anno die 25. Octobris receptus est, non tàm legibus, quam poeticis eminens habitus fuit, quippè de eo cecinit Cajetanus in suis Carmin. MS.

Audi

Audi Lugare quid velim, rotundo
Nunc de judicio tuo, profari
Legisti mea carmina ad Piolam
Clarum Cæsareo nitore juris,
In quo ipse, & paritèr vales, nitesq;
Dixisti nimium hæc tibi placere,
Verum unum modo displicetur verbum
Ipsa à materia insolens remotum,
Sensisti benè, non nego imolando,
Ecce hic prò Improbus insolens repono
Sensisses meliùs, tamen benigne
Auguste omnia nostra corrigendo.
Bressian., & *Syllab. J. C. Coll.*

Eod. Anno.

JOannes Cremonensis, de quò Liber Astronomicus circumfertur inscriptus (Theoricæ Planetarum Joannis Cremonensis Venetiis 1518.) cujus etiam meminit Jsrael Spacchius in Catalogo Scriptorum Philosophicarum. Verum falsò adscribitur Joanni cum opusculum præcitatum sit Gherardi non Joannis Cremonensis, nam cum Theoricis Gherardi Bononiæ editis 1485. ad verbum convenire videntur cum illis vulgatis sub nomine Joannis. Vide igitur ubi de Gherardo ad annum 1453. vol. 1. diseruimus.

Eod. Anno.

THeophilus Veggius, seù de Vecchiis Canonicus Regularis Lateranensis Theologus doctissimus, & Canonum Interpres celeberrimus utilitati publicæ studens edidit

Breve Memoriale prò interrogationibus fiendis circà Pænitentes cum multis casuum decisionibus, & determinatione peccati mortalis, aut venialis superaddito Tractatu de Censuris, & aliis perutilibus Quæstionibus, & præcipuè de Excommunicatione, Suspensione, & Interdicto. Parmæ per Mag. Antonium de Viottis anno 1518. die 22. Mensis Maii.

Opus dicavit Jacobo Collæ Archipresbytero, ac Canonico Cathedralis Ecclesiæ Parmensis sui Amicissimo. Laudatur ab *Hilario Novariensi ejus Concanonico Ep.*, *quæ libro præmittitur* in cujus vestibulo hæc etiam carmina leguntur.

Bartholomei Cremon. Can. Reg. Later. ad Lectorem.

DECASTICHON.

Candide, quid tetrica subsannas fronte libellum
Lector? num mendax quid tibi lingua tulit?
Quin potius læto perlustras singula vultu
Invenies oculis, quæ placitura tuis,

Sæpè tegit vilis pretiosa monilia tellus,
Aurumq; & gemmas possidet archa rudis
Canonis hic seriem poteris perquirere sacri,
Solvere quis possit, quisve ligare docet.
Quarè age, nec pigeat Sanctorum noscere Patrum
Decreta, & mores: quis pia regna petes.

De eodem *Celsus de Rosinis in Lyceo Lateran. tom.* 2. scribit eumdem Veggium anno 1530. fuisse prædilectum Mattheo Bosio, ut liquet ex ejusdem literis ibi recensitis.

Alter Theophilus Cremon. ejusdem Congregat. hisce temporibus floruit, ut scribit idem *Rosinus* in administranda Rep. inter Patres primi consessus enumeratus, qui anno vigesimo quinto ab Vegii obitu Abbatiam Firmanam gessit, deindè Beneventanam, & aliquando Romanus fuit ordinis Curator, & Abbas almæ Virginis de Pace.

Eod. Anno.

Hieronymus Trecchus Philosophiæ, ac Sacræ Theolog. Doctor, Divæ Agathæ Mitratus Præpositus, & Prothonot. Apostolicus, qui quantæ virtutis fuerit, à Jo: Jacobo Crotto confirmatur in Epist. qua ejdem dicat Orationem in Funeribus Nicolai Lucari Oratoris facundissimi Papiæ excusam anno 1518. sic inter cætera scribendo. *Tuum est Hieronyme humanissime, grandia potius viri laudati merita considerare: qui vivus semper tuam profundam, & philosophiam, & theologiam ità plenis labris decantavit, ut quasi te unico, & incomparabili alumno gloriaretur: reliquas verò tuas divinas virtutes nobis reticentibus Ædes Divæ Agathæ nostra pastoralis testatur, cujus reditu templum vetustis conferendum Erigitur: dignitas canonica propagatur: pauperes aluntur: Virgines collocantur &c. Huic tuæ munificentiæ, & largitati gloriosæ plenitudinem tuæ sapientiæ Moralis hoc loco non subnectam &c. Vale rarissimum militantis Ecclesiæ exemplar &c.*

Scripsit inter alia, Statuta Capituli Ecclesiæ Coll. S. Agathæ. Ante Aram Familiæ Trecchæ in Phano Divæ Agathæ hoc prostat epitaphium.

Ludovico Trecho Equ. Jacobi Equ. Senatoris, & Antoniæ Triultiæ Filio. Ant. J. C. & Hieronymus Prothonotarius, hujusce Ædis Præp. Fratri. B. M. P.

Lud. Cavitell. Annal. Cremon. de eod. sub anno 1509.
Antonius Campus hist. de eod. sub anno 1581. *loquendo de Trecchis.*
Jo: Thomas Musconius in Epigr. lib. pr. tria Epigramata eid. dedicat.
Bordigallus in Epitaphiis.
Joseph Bressianus in Corona &c. lib. pr. p. 3. plura, & præsertim de ejus vitæ probitate.

Hoc anno 1518. Cremonæ per Franciscum Ricardum de Luere, excusa fuere Carmina Raphaelis Placentini Justinei.

Joan-

Eod. Anno.

JOannes Maria Gabianus de cujus eximia doctrina, & probitate multa enarrantur in Epiſtola, quæ ſubtexitur mihi ab inſigni Amico meo Hieronymo Baruffaldo Ferrarienſi communicata.

Lucas Olchinenſis Canonicus

Joanni Mariæ de Gabianis

Cremonenſi S.

„ NAturæ quodam indiſſolubili nexu, adeò devincti ſumus,
„ docte Joannes Maria, ut vel eos, quos nunquam facie cogno-
„ verimus, ob eximias animi dotes, incredibili amore proſequa-
„ mur. Quo factum eſt, ut cum hiſce diebus, viginti Plauti
„ Comædias, latini delitias eloquii recognoverim, tu in primis
„ ex omnibus neceſſariis meis occurriſti, de cujus moribus, doctri-
„ na, probitate Andreas Cremonenſis mihi familiariſſimus, præ-
„ dicare non deſinit, cui omnes vigilias meas, quantulæcumq; ſint,
„ potiſſimum dicarem. Id enim negotii quanto mihi labori fuerit,
„ docte Joannes Maria, qui jam pluribus annis, præclariſſimorum
„ Virorum arcana noſti, in armariolo pectoris evolve. Certò
„ utique ſcio tibi exploratiſſimum eſſe quantum omnes ferè con-
„ ſumatiſſimi ætatis noſtræ homines in Plauto emendando inſu-
„ daverint, quibus jurgiis inter ſe contenderint, & adhuc ſub
„ Judice lis eſt, quiſnam eorum laudatiſſimam palmam conſecutus
„ ſit. Ego verò omnium infimus, eorum veſtigia ſectatus ex col-
„ latione omnium exemplarium, quæ invenire potui, pro captu
„ meo multa reſtitui, diſtinxi, adnotavi, ut ab omnibus bonarum
„ artium ſtudioſis, antiquiſſimus Auctor emendatiſſimus haberе-
„ tur. Redegi autem de induſtria in idem corpus, præter tamen
„ omnium opinionem, Georgii Vallæ olim Præceptoris mei eru-
„ ditiſſima ſcripta, Bernardi Saraceni, & Pylladis Brixiani copioſa
„ Commentaria, Pii Bononienſis eminentes obſervationes; Ugo-
„ letti, Grappaldique Scholion, & Anſelmi Epiphillides, ut quo
„ quiſque armorum genere accinctus in aciem pugnaturus deſcen-
„ derit, facilè legentibus appareret. Nec tamen eo inficias, multa
„ in hoc Poemate ob venerandam vetuſtatem ſubobſcura, Delio
„ natatore indigere, quamplura deſiderari, nonnulla verò adulte-
„ rina, & ſubdititia prò ingenuis in Plautinam familiam eſſe rece-
„ pta, quæ nihilominus conſultò violare nolui, ne mihi ſtuden-
„ tium utilitati, ac commodo conſulenti vitio verteretur; ſed ut
„ unuſquiſq; quid de hoc aſſeverandum ſit prò libito ſententiam
„ ferret, inconcuſſa reliqui. Adieci inſuper multas in margine
„ annotationes, cùm ad grammaticalia, & involuta vocabula,
„ tùm etiam ad fabulas, & hiſtorias plurimum conducentes. Po-
„ ſtremò compendioſum Indicem commentatus ſum, quo quid-

quid

„ quid citatum fuit uno ictu oculi alphabeticè demonstratur, &
„ alia multa elucubravi, quæ longum esset enumerare. Qua in
„ re nunc illud de Plauti Comædiis affirmare ausim, multo om-
„ nium esse locupletissimas, quàm quæ ad hunc usque diem ex-
„ cusæ circumferuntur, quod cuique cognitu facilimum erit, qui
„ hanc nostram novissimam castigationem cum cœteris conferre
„ voluerit. Hæc igitur omnia qualia sint, *Mi Joannes Maria*, in
„ tuo nomine edita tibi muneri mittimus, quià tibi propter inge-
„ nii perspicaciam, mansuetudinem, eruditionem, eloquentiam,
„ rectequè vivendi normam, quibus te præditum esse audio, sum
„ amicissimus. Nec enim me latet, qua honestissima prosapia
„ originem trahas, quaque nobilissima Cremonæ Civitate ortus,
„ educatusq; sis, quæ non solùm multoties prò bono, & æquo
„ conservando horrendas protulit calamitates, verum quinque
„ stirpitus eversa est. Taceo infinitos Oratores, Poetas, Medi-
„ cos, Philosophos, Astrologos, ac Juris Cæsarei Illustres Docto-
„ res, qui ex ipsa tanquàm ex Equo Trojano effluxere. Tu idcircò
„ *Joannes Maria* Plautum optimè castigatum, ut soles, omnes
„ Doctos, liberali animo amplectere, quandoq; etiam diligentiùs
„ lege, ac quoties ipsum in Bibliotheca tua videas, nominis nostri
„ memor eris, nam faciei nequaquam poteris, cum nos à facie
„ hactenus non noris, quod aliquando futurum confidimus. Vale.
„ Extat in Prolegomenis Plauti Comæd. edit. Venetiis per Melchio-
„ rem Sessam, & Petrum de Ravannis Socios Anno Dñi MDXVIII.
„ die 12. Augusti &c.

MDXIX.

STephanus Serva Sacerdos ex Canonicis Regul. Lateranensib. quem, ea, qua solet facundia Celsus Rosinus in Lyceo Lateranensi p. 2. celebrat inter præcipuos suæ religionis Viros, & defensores scribens. *Porrò inter hæc, & circà ea tempora inter præcipuos Operarios, qui à Lateranensium annuis Synodis de proprio cætu conscripti fuere ad eam Coloniam* (loquitur de Canonica Eugubina) *pro viribus provehendam, & illustrandam adq; majorem Dei in Divo Ubaldo gloriam prolatandam Stephanus Serva Cremonensis extitit* (paulo post pergit) *Ibi totus se dedit laborioso, jugi, maximeq; arduo exorcizandi energumenos exercitio &c.* & iterum pergit. *Ætas, Doctrina, Hilaritas, Solertia, Firmitas Virium, Sobrietas, Visque compassiva, quam miserationem dicunt, ac zelus animarum explicabantur unitæ in Viro: quin & parvorum mensium exercitatione aquisita experientia super Dæmonum artibus versutia, fallacia, tecnis cum cæteris quoddamodo præambulum constituebant præceptorem &c.* scripsit egregiè italico, & latino sermone

Vitam, Gratias, & Miracula Sanctiss. P. Ubaldi Episcopi. Parmæ anno Domini 1519.

Utramq;

Utramque hanc editionem laudat *Michael Angelus Eugenius Eugubinus* in ea, quam & ipse evulgavit *Romę anno* 1628.

Jo: Philippus Novariensis in Chronico editionem hujus libri enarrat Parmæ pariter secutam anno 1523. per Franciscum Ugolettum, quam dicavit Urbinatibus Ducissis Elisabethæ, & Eleonoræ ambabus de Gonzaghis.

Jo: Jacobus Offman in Lexic. universali hist. Geogr. Basileę 1677. mentionem habet de Stephano Cremonensi, qui scripsit Vitam S. Ubaldi, & Surium allegat die 16. Maii.

In Actis S. S. Bollandi tom. 7. pag. 782. nostri Stephani liber memorat.

Idem Rosinus ibi memorat Marcum Cremonensem ejusdem ordinis inter Commilitones Hyppoliti Ferrariensis in Erectione Cœnobii Eugubini anno 1512.

Eod. Anno.

ARchangelus Augustinianus in oppido Gallarati Ducatus Mediolanensis natus, Civis verum Cremonensis effectus, ut recenset *P. Calvus in Mem. Hist. Congr. Insubriæ* per hæc verba. *Declaramus, & pronunciamus V. P. in Christo Fr. Archangelum de Galarate esse, & in omnibus, & per omnia perpetuò haberi debere de Civitate Cremonę, sicut etiam alias in Capitulo Vercellensi extitit declaratum. Fuit vitę exemplaritate venerabilis, & in subselliis tùm sacris, tùm scolasticis Insignis. anno* 1496. *iter ad loca S. Hierusalem suscepit, postque reditum, & post multos honoris gradus obitos in Capitulo Casalensi Vicarius Generalis Congr. Insubriæ deligitur, quo quidem anno cœleste Regnum ingreditur.*

Angelica ejus scripta desiderantur, qui plura cupit *Calvum* perlegat *libro citato ad ann.* 1519.

MDXX.

NIcolaus Amanius in Urbe Cremæ honestissimo loco natus ex specialissimo privilegio, inferiori loco recensendo, sanè Civis Cremonensis una cum ejus descendentibus in infinitum creatus; Legum impensè Peritus literis ornatissimus, & qui anno 1523. Mediolanensem rexit Præturam. De eo sic loquitur *Alemanius Finus in Historia Cremę libr. 8. Andò al suo tempo* (& scilicet anno 1523.) *Podestà à Milano Nicolò Amanio nostro Cittadino Gentilhuomo di belle lettere, e non men atto à maneggiar le cose de Principi, che agli studj, e veramente tale, che meritò esser ascritto dall' Ariosto nel bel numero degli Scrittori del suo tempo, nell'ultimo Canto del suo Furioso, dov' egli dice* Stroph. 16.

Veggo Nicolò Tiepoli, e con esso
Nicolò Amanio, in me affissar le ciglia &c.

Floruit, & ex hac præclara familia anno circiter 1570. Joannes Paulus Episcopus Anglonensis sedens in Urbe Tursii ob illam Civitatem excisam. Laudatur ab eodem Finio, occasione, qua ipsi direxit opusculum, Serianam primam inscriptum, loquens de Fundatione, & initio Cremæ.

En

En Privilegium, ex quo Lector uberiorem Nicolai cognitionem petere poteris in regestis Arch. Civitatis D. D. fol. 44.

DEcuriones, & Adjuncti Civitatis Cremonæ: Si exempla majorũ nostrorum in amplianda Civitatis nostræ dignitate sequi volumus, nihilo magis unquam alio, quam hoc tempore sese nobis obtulit opportunitas; Cum enim illi ad id conferre maximè existimaret, eam Civium novorum numero augere, & præsertim eorum, qui vel generis nobilitate, videlicet animi virtute, vel honoris præstantia, vel aliquo in eam beneficio digni censerentur, quid à nobis nunc faciendum est? quibus non singulæ aliquæ res, quæ ad id animos nostros impellere possunt, sed planè omnes sese ingerunt, & ostentant, quod non minùs verè, quàm libenter attestari possumus, ob clarissimum Virum D. Nicolaum Amanium. Is enim Jurisconsultus Cremensis honestissimo loco natus, summo ingenio, summa virtute, singulari eloquentia præditus, ad hæc diversis temporibus graves dignitates, & publica munera in hac Civitate adeptus, ubi ità se gessit in omni rerum administratione, ut adhuc summa cum laude in ore omnium versetur, desiderio adipiscendæ Civitatis nostræ motus literas à Christianissimo Rege nobis reddidit: quarum est exemplum: FRANCISCUS Dei Gratia Francorum Rex, ac Mediolani Dux &c. Dilectis, & fidelibus nostris Præsidentibus, & Deputatis negotiis Civitatis nostræ Cremonæ salutem: Attenta continentia his annexæ supplicationis Magistri Nicolai Amanii Doctoris. Per has nostras concedimus, & potestatem vobis facimus, & impartimur, ut vos unà cum totidem adjunctis de consilio istius Civitatis creare possitis ipsum Magistrum Nicolaum, & ejus Descendentes Civem, & Cives istius Civitatis, & eidem remittere, si vobis visum fuerit, memoratam pecuniarum quantitatem, & onus fabricationis de qua in supplicatione. Quæ postquam facta fuerint, valeant, & teneant, ac si per universum, & generale istius Civitatis consilium facta fuissent: servatis tamen in reliquis debitè servandis: Dat. Mediolani die 20. Augusti 1520. Signat. Per Regem Ducem Mediolani ad relationem consilii: Julius. In calce Ambr.s Flor.a cum sigillo Regio in cera rubea more solito: Christianissime Rex. Fidelissimus Servitor M. V. Nicolaus Amanius Doctor, oriundus Cremæ, adeò delectatur conversatione Civium Civitatis vestræ Cremonæ, ubi pluries publica munera gefsit, ut miro afficiatur desiderio se cum posteris ejusdem Civem creari, ibidemq; reliquum vitæ suæ agere, sed cum id Civilitatis privilegium, obstantibus præfatæ Civitatis, & M. V. ordinibus in ipsum conferri nequeat, nisi per Consilium generale præfatæ Civitatis, quod perdifficile congregari posset, & nisi solvat aureos quinquaginta præfatæ Communitati, fabricarique faciat in ipsa Civitate intrà annum domum valoris Florenorum

centum,

centum, & demum nisi prævia auctoritate, & dispensatione M.V. Ideò eidem humiliter supplicat dignetur literis suis opportunam licentiam impartiri Præsidentibus negotiis præfatæ Civitatis per tempora, ac eos dispensare quod una cum totidem Adjunctis de prædicto consilio juxtà solitum ipsum Nicolaum creare possint, & admittere in concivem suum, remissa si eis videbitur, eidem Sup.ti obligatione solvendi dictos aureos quinquaginta, ac onere ædificandi domum prædictam, quod licèt &c. tamen &c.

Itaquè nos à Majorum exemplis haud quaquam alieni, & eis ipsis, de quibus suprà, causis permoti, accedente consensu Clarissimi Viri Senatoris Regii Domini Guidonis Matteroni Prætoris Cremonæ Eumdem ipsum D. Nicolaum Amanium, ejusq; filios, ac Descendentes, & posteros in infinitum juxtà literas Regias Civitate donamus, itaque in posterum ipse, ejusque filii, Descendentes, posterique tàm in emendo, vendendo, contrahendo, quoquomodo acquirendo, succedendo, & in cæteris quibuscunq; habeant easdemmet immunitates, privilegia, prærogativas, onera, & honores, quibus fruuntur cæteri Cives nostri, tàm ex Jure, & consuetudine, quàm ex lege municipali, aliterq; quomodocunq; atque obiter ei remittimus quinquaginta aureorum solutionem, & paritèr onus ædificandæ domus, ad quæ ille tenetur ex lege Municipali, hujusque nostræ Civilitatis formulam inter acta publica referri, nostriq; Sigilli impressione muniri jussimus. Dat. Cremonæ XVIII. Septembris MDXX.

Eod. Anno.

JOannes Jacobus Sissa ex Canon. Regul. Later. hoc anno Præpositus Generalis, quem dignis laudibus effert *Jo. Philippus Novariensis in Chronico Canon. Ordinis lib. 6. cap. 33. excuso Cremonæ per Cæsarem de Ricardis* 1535. scribens inter cœtera. *Erat præterea divinarum, humanarumq; literarum egregie doctus, & eam ob rem Doctorum Virorum amantissimus. Obiit Bononiæ declinante anno* 1524. *in Monasterio S. Joannis in Monte quum esset secundò Generalis Rector Congregationis.*

Vide *Pennottū in Chronico Tripartito* pleno calamo pag. 638. 742. & 43.
Celsum Rosinum in Lyceo Lateranensi inter Fastus General.
Bressianum in Corona lib. 1. *p.* 1.

Eod. Anno.

JOannes à Cremona appellatus ex Canonicis Reg. S. Servatoris Abbas Monasterii S. Jo: Evangelistæ Ravennę hoc anno eligitur, quo in munere per decennium confirmatur. Erat hic virtute conspicuus, ac excellenti ingenio, & præclara eruditione ornatus. An reliquerit suæ doctrinæ Posteris monumenta incertum est.
In regestis suæ Congregationis.
Bressianus in Coron. Vir. Illustr. lib. 1. *p.* 3. *pag.* 160.

Eod. Anno.

PEtrus Maria Dulcius lactei sermonis Emanator dulcissimus tum soluta, cum ligata oratione Epidauri Reipublicæ à secretis, italicè vulgavit

Della Prudenza del Principe.

Del Vero, e Perfetto Segretario.

Item carminibus Tragediam inscriptam. *L. Oloferne.*

Bressian. in V. R.

Severus Dulcius Petri Mariæ F. Insignis Causidicus una cum Lelio Filio Musarum Alumno memorantur ab *Alexandro Lamo in Somnio cant.* 3.

Eod. Anno.

JAcobus Redenascus, quem refert *Peregrinus Merula in Libro Sanctuarium Cremonæ*, inscripto pag. 216. scripsisse

Historiam Cremonensem.

Ejusdemmet meminit *Ant. Campus* in principio sui libri Historici afferendo Redenaschi opiniones circà Patriæ Originem.

A Ludovico Cavitello in Annal. ad annum 1311. nominatur alter Jacobus Redenascus ex primatibus Cremonensibus de quo vide in Volum. I. Verùm de Jacobo relato à Merula, & Campo valde dubito, num fuerit in rerum natura, cum penès me sit architypus libri historici MS. cujus in fronte quamvis legatur *Jacobi Redenaschi*, est, & veritati sit locus, Jacobi Gadii Cremonensis, ut sæpissimè ex eodem libro eruitur.

Eod. Anno.

JOannes de Romanis è Casali Majori non tantum medicis artibus, in quibus optimè floruit, quàm in poeticis nemini secundus Romæ Physicam docuit, & edidit opusculum medicum, cui titulum dedit

Somnium, &

Carminum liber Lugduni apud Petrum Luccium Principem 1540.

Ejusdem Auctoris opera memorat *Conradus Gesnerus in Bibliotheca Instituta &c.*

Daniel Sennertus Instit. Medicinæ lib. V. in libro quinto part. 1. sect. 2. cap. 13. de Rebus præter naturam genitis tollendis, hæc habet; *Ideoque alius adhùc est secandi modus, qui quod majore instrumentorum apparatu fiat, apparatus magnus dicitur, quem Joannes de Romanis Cremonensis Medicus, qui circà annum Dom.* 1520. *Romæ floruit, invenit, & usurpavit, quem posteà ejus discipulus Marianus Sanctus Barolitanus cum instrumentis necessariis peculiari libello descripsit*

Idem *Sanctus Barolitanus in suo opusculo de Lapide Renum, & de Lapide Vesicæ per incisionem extrahendo Parisiis apud Christianum Vvechelum* apprimè comendat nostrum Joannem, cujus curiosum opusculi Proemium subnectere inane non erit, ut Lectorem quò mage possum erudiam.

PROE-

PROEMIUM.

" QUantum inextricabile Virium suavissimæ Amicitiæ vinculum habeat, quanquam id ipsum possit ab unoquoque, qui talis modi necessitatis vallo circum sepiretur, latè patere: tamen non paucam affert causam hoc idem considerandi meorum necessariorum consuetudo, quæ me à proposito, quod in animo constitueram servandum rationibus, exemplisq; domesticis longius distraxerat. Meque convictum ad id rerum agendarum fastigium intruserat: ad quod exequendum nullus antiquorum author, nec modernorum usque ad hanc nostram tempestatem, qui de hujusmodi rei negotio commentaria promulgaverant, veram imaginationem, & operandi modum applicaverat. Verum hoc non possum non confiteri, principium veram operandi qualitatem, modumq; in operatione exequendi posteris eosdem tradidisse. Quemadmodum illi priscorum Philosophorum, qui de rerum naturalium principiis modo contraria, modo paululum ad verum accidentia imaginabantur materiam præbuerunt, ut vera principia in tàm asperis, incultisq; campis venaretur, qui Principem omnium Philosophorum nuncupare mederetur; quapropter gratias ingentes ejsdem agendum est, cum nobis in re tàm difficili, tamque ardua via licet tortuosam, asperam, & salebrosam demonstrasset. Quod illis ob rei difficultatem contigisse arbitror, cum nos ipsi consideraremus hoc idem Hypocratem pluries fuisse aggressum, à speque deceptum tanquam difisum id consequi posse in suo jure jurando scripsisse laboranti lapillo, aut quenquam excisurum, sed expertis ejus artis hoc negotium promissurum, quasi spiritu prophetico afflatum hoc de meo Præceptore (cum mos meus sit præhonorare Magistrum in omni quam didiceram facultate) *Joanne de Romanis Cremonensi*, à quo hanc artem sum edoctus, fuisse pronosticatum cum usque ad hanc nostram ætatem modus extrahendi lapidem à Vesica per mendicata suffragia, inquireretur: quemadmodum illi faciunt, qui per mendicata suffragia quotidiè nova volunt edere opuscula, qui etiam in suis operibus scripserunt, quomodo lapillus à Vesica esset extrahendus, cum nulla in eis præcessisset experientia, quæ est rerum magistra

Legitur & Epistola ejusdem Joannis in fine opusculi.

Ejusdem pariter mentionem habet Ambrosius Paræus lib. 16. c. 42.

Eod. Anno.

JUstus Schitius ex ordine Divi Hieronymi Monachus, Juris Pontificii peritissimus, nec non claustrali Vita perspicuus desiderium sui, suorumq; operum reliquit in Monasterio S. Alexii de Urbe anno 1520. dum ibi esset prò sua Congregatione Generalis Ministrator.

P. Crescentius suus Commonachus in Præsid. Rom. narrat. 9. num. 17., & in Opusculo, Eusebio Cremonese, inscripto.

MDXXI.

JAcobus Picenardus ad cujus perennis famæ gloriam hic subdere sufficiat ejus Epitaphium, quod cum Insigniis ejus præclaræ familiæ legitur in atrio laterali ad lævam, per quod ingreditur ad Ecclesiam RR. Servorum B. V. M. Mediolani, in quà ejus cineres asservantur.

D. O. M.

Jacobo Picenardo Protbonotario
Dignissimo
Pontificali Insubriæ Oeconomo Integerrimo,
Ascanii Sphortiæ Alumno Charissimo,
Francisci II. à Secretis, Consiliisq;
Viro Consumatissimo
Petrus Frias Hispanus Alumnus
Pientissimus fecit.
MDXXXIV. Cal. Decembr.
Vixit Ann. LXII. *dies* XXV.

En etiam Privilegium Oeconomatus à Francisco II. Sfortia, Picenardo concessum.

„ FRANCISCUS II. &c. inter ea servitia, quæ Reverendiss.,
„ & Illustriss. Ascanium Sfortiam Cardinalem Patruum no-
„ strum semper F. M. in utraq; fortuna nequaquam deseruerunt,
„ Reverendiss. Apostolicus Prothonotarius Jacobus Picenardus
„ à Consiliis nostris, & Ecclesiasticarum rerum secretis, est, cujus
„ fidem, industriam, æquitatem tanti semper fecit Rom. Curia, ut
„ eundem ad illos honores provexerit, qui rarò nisi per solidam
„ virtutis laudem adipiscuntur, cum igitur attritis Romanorum
„ rebus, & Ecclesia Jesu Christi Servatoris Nostri Barbarorum pro-
„ xima inundatione maximum naufragium fecisset, cujus & ipse
„ haud expers fuit, provecta jam ætate in Patriam rediisset, nosq;
„ prò captu fortunatum nostrarum ejus calamitates maxima in
„ parte recreavissemus, & ad eas dignitates vocavissemus, quæ
„ fidei suæ quam longo famulitio ergà nos, gentilesque nostros
„ præstitit, & benè actæ vitæ suæ convenire nobis videbantur aliud

etiam

etiam onus ad eum cumulum adjungendum censuimus æconomatus officium, quod cum ad res tantum Ecclesiasticas pertineat, quarum propter diuturnam Romanarum rerum conflictationem plurimum notionis habere non ignoramus, satis è re nostra esse censuimus, si dicto Prothonotario Picenardo hoc oneris injungeremus, & præsertim cum ad hanc ei Provinciam demandandam Summi Pontificis Clementis VII. literis persuasi fuerimus, quibus nec obscurè in ditione nostra dictus Picenardus (quod paucis tamen contigit) Oeconomus declarabatur. His itaque rationibus, & causis moti tenore præsentium motu proprio ex certa scientia cassantes, & annulantes omnes, & singulos speciales, & generales Oeconomos quomodolibet hactenùs constitutos omni meliori modo, via, & forma, quibus possumus, facimus, creamus, & deputamus eumdem Rever. D. Jacobum Picenardum Nostrum specialem, & generalem Oeconomum in toto statu, & dominio nostro cum plena authoritate, arbitrio, & potestate quæcumq; beneficia Ecclesiastica, Secularia, & Regularia tàm cum Cura, quàm sine Cura per Fiscum nostrum ex quocunq; crimine præsertim rebellionis aprehensa, & aprehendenda, eorumque Bona, Fructus, Reditus, & Proventus gerendi, & administrandi à Debitoribus, Fictabilibus, Massariis, & Colonis Ficta, Fructus, Census, Reditus, Proventus, & quascunq; pensiones eorum exigendi, percipiendi, & conservandi pro Camera nostra, & contra eos, & quoscunq; alios ratione rerum Ecclesiasticarum de plano sine strepitu, & figura Judicii, sola rei veritate inspecta, tanquam si essent Cameræ nostræ veri debitores procedendi, & de perceptis quietandi, & confessiones faciendi, possessionem quoq; quorumq; Beneficiorum in præf. Dominio, & Statu nostro in dies vacantium aprehendendi, & aprehendi faciendi, fructusq; & dicta ut suprà exigendi, & conservandi ad eorum utilitatem, quorum intererit, & quibus nos placitum nostrum concesserimus, nec non necessitatibus Ecclesiarum tàm circà divinum cultum, quàm victus Ministrorum providendi, citationes, & præcepta quæcunq; quibus expedierit, & sibi videbitur prò præmissorum occasione, & executione transmittendi, ac quascumq; pœnas, & mulctas eis irrogandi, contrafacientes ordinibus, & decretis Ducalibus circà Ecclesiæ negotia juxtà eorum dispositionem puniendi, ac pœnas, & mulctas Cameræ nostræ applicandi, unum quoque, vel plures Oeconomos, & Subæconomos cum simili, aut limitata potestate substituendi, & revocandi quoties opus fuerit, & sibi videbitur, ac cætera alia dicendi, & faciendi, quæ officio veri, & legitimi generalis Oeconomi spectare dignoscuntur tàm de jure, quàm de consuetudine, quocircà Senatui, Magistris utriusq; Cameræ, Capitaneo Justitiæ, Potestatibus, & Refferendariis, cæterisque Officialibus, & Subditis nostris mandamus, ut præfato nostro

Gene-

„ Generali Oeconomo, & ab eo substituendis circà executionem
„ Officii Oeconomatus prædicti omni auxilio, & favore opportu-
„ no assistant, præsentesq; nostras observent, & ab aliis faciant
„ inviolabiliter observari, in quorum fidem, & testimonium præ-
„ sentes fieri, & registrari, nostrique Sigilli impressione muniri
„ jussimus. Datum Laudæ die primo Mensis Aprilis 1529.
Signata FRANCISCUS, & *Subscr.* Bartholomeus Rozzonus.

Eod. Anno.

PAulus de Soncino in sæculo artium, & Medicinæ Doctor Egregius, Mundi illecebras contemnens ad Ord. Min. de Observantia S. Francisci convolavit, ubi Theologicis studiis, & æque omnibus superatis dignitatibus ad primarium Generalis Ministerii in Carpensi Oppido Provinciæ Bononiensis ellevatur anno 1521.

Franciscus Gonzaga de orig. Seraphicæ Religionis Francisc. p. 2. Prov Mediol. Conv. 13.

Petrus Rodalphius in Catal. Relig. Seraf. pag. 22.

Hieronymus Baris in hist. MS. eum vocat ex familia de Pavaris.

P. Jo: Baptista Guarguantus ex illa Insigni de Covvis.

Franciscus Haroldus Hibern. in Epit. Annal. Ord. Min. sub anno 1521. *nu.* 3., *& num.* 5. scribit hunc Paulum post Mortem Francisci Licheti fuisse substitutum Fabricæ S. Petri, Bullæ Cruciatæ Commissarium, & Nuntium Apostolicum, anno verum 1523. vitam in meliorem mutasse.

Celebres ex iisdem familia, & Oppido extitisse Marcum Medicum scientissimum Mediolani Duci Acceptissimum, &

Bernardinum ex Ord. PP. Præd. S. Dominici recensiti Pauli fratrem, qui pluries in Sacello Pontificio clarissimè oravit, habemus. *Ex eodem de Baris circà ann.* 1492.

In Cœnatione Conv. Sanctiss. Virg. Annuntiatæ dicati Ord. Min. Pauli Min. Generalis effigies videtur.

Ex hoc Cœnobio Ven. Vir Pacificus de Soncino tit. Beati decoratus, habitus fuit. Refert hæc *Joannes Baptista Guarguantus Carmel. in Epist. Luct. Soncin. antepostta.*

Eod. Anno.

JUstinianus à Cremona cognomento de Guarinis Ord. Augustiniani Vas prædicationis verbi divini Electissimum in Comitiis Generalibus 1513., & 1523. Visitator, & anno 1532. Definitor scripsit paterno idiomate

Conciones, &

Sermones super Ave Maria in Biblioth. Patrii Conv. asservatos.

P. Calvus Mem. Hist. Congr. Insubriæ ad annum 1554. *ubi de Feliciano Conrado.*

Phi-

MDXXII.

PHilippus de Bozulo Cremonensis Diœcesis Ord. Præd. omni doctrina, & facundia præclarus, in quo sedem sibi videbatur statuisse eloquentia. Extant ejusdem Authoris

Sermones de Tempore
Sermones Quadragesimales
Sermones singulares de Sanctis
De Laudibus Deiparæ Virginis.

Hunc inter Celebres Concionatores enumerat *Seraphinus Razzius in Hist. Illustr. Virorum Ord. Præd. & cum eo Rovetta in Bibliotb. Prov. Lombardiæ ad annum* 1522.

MDXXIII.

BEnedictus Accoltus origine Aretinus, patria verò Florentinus Petri Accolti Card. Nepos, Michaelis, atque Lucretiæ Alamannæ F. Florentiæ natus 4. Kal. Novembr. 1492. cum bis Cremonensium Antistes Ecclesiam nostram annos fermè viginti quinque optimè fuerit moderatus, satis egit, ut cum nostris Scriptoribus debito loco censeretur. Clementis VII. à Secretis ab eodem ex Episcopo Gaditano Cremonensis primum renunciatus anno 1524., sedem posteà cum Ravennate, cujus Patruus præerat, commutavit anno sequenti. Non multò post scilicet anno 1527. in sacrum Card. Collegium cooptatus, Patruo cedente ad Cremonensem rediit Ecclesiam Kal. Octobr. 1529. eumq; tenuit Episcopatum ad extremam usq; diem ut refert *Ugbellus in Archiep. Ravenn., & Episc. Cremon. Tom. 2., & 4. Ital. Sacræ.* Varia scripsit cùm prosa, tum versu, tamque ornatè, ut meritò antiquis collatus fuerit, nempè

Epigrammata.
Elegias.
De Laudibus B. V. lib. 1.
De Purissima Conceptione.
De ejusdem B. V. lib. 1. *qui Oldoino Teste in Athenæo Purpureo extabant MS. in Bibl. Card. Sirleti.*
De Bello à Christianis contrà Barbaros gesto pro Christi Sepulcro, & Judæa recuperandis lib. 3. *Basileæ apud Rubert. Vvinter*, quos posteà Thomas Rempsterus J. C. Baro à Muresk Scotus cum aliis Scriptoribus collatos, & mendis expurgavit, & notis non vulgaribus illustravit *Florentiæ, apud Zenobium Pignonium* 1623. eos autem in Italicam linguam anteà transtulerat *Franciscus Baldellus Cortonensis, edidítq; Venetiis typis Gabr. Joliti de Ferrariis* 1649.
Orationes, &
Epistolas, quarum tres leguntur in Volumine Epist. Clarorum Vir. Venetiis, & Parisiis excuso, & binæ in Volum. Epistol. *Jacobi S. R. E. Card. Sadoleti lib.* 7. ubi permultæ habentur ejusdem

dem Sadoleti ad Accoltum, in quibus eorum virtus, ac eximia inter eos necessitudo elucescit. Anno 1689. editum fuit Parmæ apud Hæredes Marii Vignæ opusculum, cui tit. *Benedicti Accolti Aretini Dialogus de præstantia Virorum sui ævi ex Bibliotheca Illustris s., ac Eruditissimi Viri D. Antonii Magliabequii Magni Etruriæ Ducis Bibliothecarii*. Hæc habui ex laudati Jo: Cinelli Bibl. Volanti plut. 12.

Ob Accolti propterea in utroq; scribendi genere eminentiam *Lilius Gyraldus de Poetis nostri temp. Dial.* 2. de ipso peregregie loquitur. devixit Florentiæ anno 1549. inter Chariores habuit Picum, Bembum, Robertellum, Paulum Manutium, Franciscum Mariam Molsam, Gyraldum, & Pierium Valerianum M. Ant. Flaminium, quos honestissimo Magistri nomine appellabat. Extant ad ipsum quatuor *Cosmi Anitii* carmina *lib.* 4. *variorum Poematum.* Perennabit tamen gloriosa Benedicti memoria cùm in scriptis immortalitate dignissimis, tum in æreis Numismatibus ei procusis, in quibus effigiatus ipse *Benedictus Accoltus* ad summos honores, non nisi virtutum gradibus provectus indicatur Symbolo Turris in aversa parte cum duabus facibus, & epigraphe *Optimis artibus*, quæ commemorant *Paulus Maria Terzagus*, & *Scarabellus in descriptione Musæi Septaliani.*

De eodem *Draudius in Bibl. Classica*, & alii multi *Maraccius in Append. Bibl. Marianæ, injuncta Polyanthea itidem Marianæ.*

Lud. Ariostus in Orland. Cant. 46. *st.* 11.

Caserrius in Synt. Vetust. inter Viros literis insignes pag. 469.

MDXXIV.

MAttheus Comes de Persicis Comitis Raynaldi F. inter Jurisprudentes Collegii Patriæ anno 1522. cooptatus die 22. Septembris, tantum in excellentia legum, aliarumq; optimarum artium emicuit, ut ipse inter Patres Conscriptos Senatus Mediolanensis communibus totius Patriæ votis meruerit acclamari. Hujus rei testis est litera ad Franciscum II. Sfortiam Mediol. Ducem directa, ut ex regestis Archivii Cremon. anni 1524.

*Illustrissimo, & Eccellentissimo Sig. Nostro Singol.*mo

„ ANcorche siamo certi l'Ecc.za V. tiene buona memoria della
„ promissione fatta per lei à questa fedelissima Città per la
„ concessione delli Capitoli per lei fatti di decorare alla dignità
„ Senatoria alcuno delli nostri Dottori. Nondimeno n'è parlo per
„ la presente nostra ricordare, pregare, e supplicare l'E.V. voglia
„ degnarse eleggere, e concedere questo luoco alla prefata dignità
„ Senatoria al Magnifico Conte Matteo de Persico Dottore, che
„ ne riceveremmo singolarissimo particolare contento, e satisfa-
„ zione, confidandosi che l'E.V. ne resterà ben satisfatta, e la

Città

„ Città nostra universalmente ancora, e quando pur paresse all'
„ E.V. stando li presenti tempi, come stanno, differire quest'ele-
„ zione ad altri tempi, che adesso almanco quella si degni tener
„ buona memoria à quello tempo di questo nostro desiderio, e
„ contentamento, alla cui bona grazia devotamente si raccoman-
„ diamo, & aspettemmo risposta del voler suo.
„ Cremona li 9. Luglio 1524.

Sottoscritta. Li Presidenti al governo di Cremona.

In Mansione. Illmo Principi, & Ecc.^mo Domino, Domino Nostro Sing.^mo Domino DUCI Mediolani.

Hoc anno idem Franciscus Sfortia suis literis Mediolani datis die 6. Aprilis confirmantibus in Gubernatorem Cremonæ Maynum del Mayno Patritium Mediolanensem hæc habentur, quæ Civitati nostræ admodum favent.

Nam cum ingruentium contrà nos Gallorum exercitus superiori anno irrueret, Cremonaq; Civitatum nostrarum potior servanda esset &c.

Eod. Anno.

JO: Jacobus Cipellus in Carminibus latinè concinnandis non modicè eruditus, nam plura ejus carmina leguntur in libro primo, cui tit. est. *Coryciana idest Collectanea carminum diversorum Poematum in laudem Jani Corycii Lucumburg. Romæ apud Lud. Vicentinum, & Lautitium Perusinum mense Julio* 1524. in eodem libro Cipellus nominatur à Jo: Francisco Anysio. Hic quippè fuit J. U. D., ac Insignis Collegiatæ Arcis Piceleonis in Agro Cremonensi primus Mitratus Præpositus. Romæ sub Clemente VII. diù versatus fuit, Pontifici ob animi præclaras dotes non ignotus. *Bressian. in hist. Eccles. MS. Anno Enunciato*.

Hoc anno 1524. die 6. Aprilis Franciscus II. Sfortia Mediolani Dux confirmavit in Gubernatorem Cremonæ Maynum del Mayno Affinem suum, & in literis eidem datis in Regestis Archivii nostri recensitis leguntur inter alia ad laudem Patriæ. *Nam cum ingruentium contrà Nos Gallorum exercitus superiori anno irrueret, Cremona, quæ Civitatum Nostrarum potior servanda esset, cui ejus curam, custodiamq; crederemus, multum, diuq; cogitavimus, Placuit tandem &c.*

Eod. Anno.

NIcolaus Botta Patriæ Decurio Jurisconsultissimus ex Collegio DD. Judicum, in quo hoc anno receptus fuit Magnum animi, & Virtutis Virum fuisse nobis ostendunt *Daniel Cajetanus* in carmin. MS. qui pleno plectro de ipso dulcissime canit. Ut etiam *Alexander Lamus in sonnio cant.* 2. ubi

Nicolò Botta, che di tanto ingegno
Ornato fù dal Superior Monarca
Che di Grecia passò de Savj il segno &c.

In Ecclesia SS. Ægidii, & Homoboni sepelitur cum hac sepulcrali inscriptione.

D. O. M.

Nicolao Botta J.C. Eloquentissimo Patri Patriæ piissimo, totiusq; Oraculo Civitatis. Polixenna Cambiaga Mæstiss. Conjugi Sanctiss. P. Vixit Ann. XL. *Mens.* X. *obiit* MDXXXIX. *prid. Kal. Aprilis.*

Eod. Anno.

ANonymus ex familia Cambiaga è latino ad idioma italicum transtulit cum additione opusculum inscriptum

L'Assedio di Pavia, e la Presa di Francesco Primo Rè di Francia.

Cremonæ prodiit anno sequenti 1525. typis Francisci Ricardi dicatum Marco Ant. Amidano Prothonot. Apostol., & Majoris Eccles. Canonico, de quo plura suo loco. Recusum Ticini iterum fuit per Andream Magrum Typographum Civitatis Anno obsidionis ejusdem 1655. hoc titulo.

Rotta, e Prigionia di Francesco Primo Rè di Francia sotto Pavia l'anno 1525. *Composta dal Taegi, e dal latino tradotta dal Cremonese Cambiago fatta ristampare dagli Abbati, e Decurioni della medesima Città. All'Illustrissimo, & Eccellentiss. Sig.re il Sig.r Co. Galeazzo Trotti &c., & all' Illustriss. Sig. Mastro di Campo il Sig. Cavaliere Giuseppe Brancaccio l'uno Supremo Comandante, l'altro Governatore della medesima Città.*

In fine legitur Epistola, quam scripsit Regina Mater Francisci Primi Galliarum Regis Carolo V. Rom. Invictissimo Imperatori. Hujus Opusculi Author fuit forsan ille Petrus Antonius Cambiagus Theologus, & Philosophus eximius, quem memorat *Crottus in Oratione funebri Nicolai Lucari.*

Eod. Anno.

SIlvius Guspertus Præsbyter Secularis S. T. D. integritate, prudentia, ac auctoritate præditus italica locutione scripsit.

Trattato sopra le Lamentazioni di Geremia.

Discorsi Morali sopra il cantico Nunc dimittis, e

Te Deum laudamus.

Bressian. in V. R., & Hist. Eccles.

Eod. Anno.

TYdeus Oldoinus Utriusq; Juris peritus in Collegio Judicum Patriæ adscriptus tantam laudem consecutus est, ut non modo assequi eum, sed vix imitari quisq; suo ævo potuit, a Maximiliano Rom. Imp. Comes Palatinus; demum à Francisco II. Sfortia Mediolani Duce Senator electus est, à Carolo V. confirmatus. Egit Tractatus *De effectu Sententiarum lib.* 3.

De Officio Prætoris lib. 2.

In

In Templo Divi Dominici Cremonæ legebatur hoc Epitaphium à Bressiano relatum.

D. O. M.
Tydeo Oldoino J.C. Com. Palat. Equ. Ticini, Genuæ, Mediolani iterum, ac Alexandriæ Prætori, & Rerum Capitalium Senatori Præfecto Diomedes, & Isaacb F.P. MDXLVI. Kal. Octobr.

Mediolani adhuc in Prætorio legitur hæc Inscriptio.

Duce Francisco II. Sfortia Imperante
Tydeus Oldoinus Jurecon. Cremon., ac Ducalis Senator Memoria Mediol. Præturæ benè actæ suum hoc insigne reliquit Primo Januar. MDXXIV.

De eo plura *Daniel Cajetanus in Carm.* MS.
Ant. Campus Hist. Cremon. lib. 3. *ad annum* 1531.
Horat. Landus de Senatu Mediol. lib. 4. *pag. mihi* 164.
Bressianus in Coll. J.C. Patriæ.
Abbas Ghilinus in Annal. Alexandriæ ad ann. 1542.

Eod. Anno XXIV.

OCtavianus de Crottis Jurisperitia præclarus Collegium Judicum Patriæ ingressus est die 19. Septembris anni 1510. summo ingenio, ac summa eloquentia Vir pluriès coram Senatu Amplissimo Mediolani pro Patria oravit. Rerum Criminalium expertissimus à Comite Antonio Balbiano Mediolani Senatore, & Cremonæ Prætore, Judex Malefitiorum electus fuit, ut ex his, quæ subnectuntur comprobatur ex Archivii regestis E. E. annorum 1522., & 23. excriptis.

„ FRANCISCUS Secundus Sfortia Vicecomes Dux Mediolani, ac Barri, Papiæ Princeps, Angleriæq; Comes, ac Genuæ, „ Cremonæ, & Astæ Dominus. Exposuit nobis D. Octavianus „ Crottus Cremonensis se à Spectabili Prætore nostro Cremonæ „ in Judicem Maleficiorum ipsius Civitatis electum fuisse, verum „ cum in Civitate ipsa obstare statutum videatur, ne quis Cremonæ oriundus munus illud obire possit, à nobis petiit, ut Statuto hujusmodi derogare velimus, Nos autem existimantes per „ præfatum Prætorem nostrum in non nisi personam idoneam „ munus hoc demandatum fuisse, per has nostras concedimus, „ & dispensamus, quod memorato Statuto non obstante ipse „ Dominus Octavianus in dicto Officio perseverare valeat, ubi „ tamen Civitati gratus sit, & Communitati prædict. acceptus.
Dat. Mediolani die 11. *Decembris* 1522. *Signata, Visa Moronus, & in Calce Bartholomeus Rozonus, & Sigillata solito Sigillo magno quartirato in cera alba. in forma patenti.*

Plures egregio Calamo scripsit
Allegationes Criminales,

quæ adhùc in Collectaneis Operum Jurisperitorum Cremonensium habentur.

De eodem loquuntur *Bressianus in Coll.*, *&* *Syllabi J. C. tùm typis editi*, *tùm* MS.

Quarè idem Octavianus non perseveraverit in munere supramemorato ex iisdem Regestis apparet.

Eod. Anno.

JOseph Lauda ingenii acumine, & rerum præstanti scientia præditus inter J. C. Collegiatos Patriæ adscriptus ann. 1515., & ad patritiam Decurionatus dignitatem evectus magna sui nominis gloria reliquit

Consilia Legalia.

Præturam Bononiæ integro administravit biennio, ac in Patria Advocati Fiscalis munus à Francisco II. Mediolani Duce sibi demandatum obivit, ut è ditissimo antiquitatis penu solerter eruimus. Legitur namq; in Regestis Archivii nostri signatis E.E. annorum 1522., & 23. fol. 12. tergò diploma exempli sequentis.

„ FRANCISCUS Secundus Sfortia Vicecomes Dux Mediolani
„ Barriq; &c. necessarium est nobis prò utilitate Fisci nostri
„ Virum aliquem Idoneum eligere, qui fungatur officio Advo-
„ cati Fiscalis in Civitate nostra Cremonæ, quod cum ità sit vi-
„ sum est. Ideò nobis hujusmodi officio preficere Nobilem Juris-
„ consultum D. Joseph de Lauda Civem nostrum Cremonensem,
„ cùm ob singularem ejus doctrinam, prudentiam, integritatem,
„ & rerum usum, tùm propter studium in nos. His itaque, nostris
„ præfatus D. Joseph ab hodierna die in anteà ad nostrum usque
„ beneplacitum facimus, constituimus, & deputamus Advoca-
„ tum nostrum Fiscalem in dicta nostra Civitate Cremonæ, cum
„ potestate, auctoritate, & arbitrio liberè interveniendi, agendi,
„ & ordinandi quidquid ad hoc munus debitè spectat, & pertinet,
„ nec non cum salario, honoribus, utilitatibus, præeminentiis,
„ prærogativis, & emolumentis hujusmodi Officio debitè spe-
„ ctantibus, & per præcessores suos anteà haberi, & percipi solitis,
„ mandantes proindè Gubernatori, Potestati, & Referendario
„ dictæ nostræ Civitatis Cremonæ, cæterisq; omnibus quibus spe-
„ ctat, & spectabit, ut ipsum D. Joseph in possessionem dicti officij
„ advocationis ponant, & inducant, positumque, manuteneant,
„ tueantur, & defendant &c. Atque ei de dictis salario, & emolu-
„ mentis debitis temporibus respondeant, faciantq; integrè respon-
„ dere. In quorum fidem præsentes fieri, & registrari jussimus,
„ nostriq; Sigilli impressione muniri. Dat. Mediolani die XXVIII
„ Junii 1522.

Signat FRANCISCUS.

Visa H. Moronus. Bartholomeus Rozonus.

Sigillat. solito Sig.° Ducalis registrato in cera alba Reg.^{to} in fol. 125.

Eod.

Eod. Anno.

ANtonius Persichellus multis clarus virtutibus, ac legum studio inter alios suæ ætatis celebrandus, floruit tùm in Collegio Jurisperitorum, tum in Concilio Decurionum Patriæ, ac inter Vicarios Generales totius Mediolanensis ditionis, suæ virtutis specimina plura edidit

Consilia Legalia.

Post ejus obitum sepelitur in Ecclesia S. Nazarii Cremonæ cum Epitaphio relato à *Bressiano in Coll. J.C. Patria.*

D. Antonius Persichellus Jur. Cons. integerrimus post LXXV. ætatis suæ annum hic quiescit.

Quàm Francisco II. Mediol. Duci ob merita gratus fuerit hoc planè præclaro testimonio declaratum fuit.

„ FRANCISCUS Secundus Sfortia Vicecomes Dux Mediolani, ac Barri &c. Papiæ Princeps, Angleriæ Comes, ac Genuæ, Cremonæ, & Astæ Dominus. Arbitramur esse admodum è re nostra, Subditorumq; Nostrorum ad munera publica eos Viros deligere, quorum fides, virtusq; honestissimis, beneque, ac rectè vivendi studiis elaborata præter ortus nobilitatem elucescere prospiciuntur. Inter ejusmodi esse Egregium, & Eximium Legum Doct. D. Antonium Persichellum Civem nostrum Cremonensem dilectum non ignoramus, qui & fide, & virtutibus adeò præditus est, ut nemini cedere videatur. Propterea volentes aliquo munere eum honestare, censuimus Vicarium nostrum, & Syndicatum generalem facere, ac inter alios Vicarios generales connumerari, & ità tenore præsentium memoratum D. Antonium Persichellum Vicarium, & Syndicatorem generalem, quoad nobis placuerit, facimus, constituimus, creamus, & deputamus cum auctoritate, potestate, & arbitrio, salario, honoribus, oneribus, præeminentiis, commoditatibus, utilitatibus, prærogativis, ac dignitatibus ipsi Vicariatus Officio debitè spectantibus, & pertinentibus, ac per alios Vicarios generales præcessores suos licitè perceptis, & habitis, ac percipi, & haberi solitis, tribuentes eidem D. Antonio potestatem syndicandi etiam sine alia Commissione speciali, facta tamen nobis priùs notitia, quoscumque Potestates, Capitaneos, Refferendarios, Vicarios, Notarios Malefitiorum, & alios quosvis Officiales Civitatum, & Terrarum nostrarum, eorumq; familias tempore Syndicatuum concedentes in omnibus, & singulis eidem dictum Officium concernentibus, & inde dependentibus, & emergentibus, & connexis plenũ, liberum, & amplum arbitrium, & omnimodam potestatem in inquirendo, quàm alio modo procedendo, mulctando, & condemnando, adeò ut quidquid actum, gestum, & decisum per eum fuerit, inconcussam roboris

firmi-

„ firmitatem obtineat, & omninò executioni mandetur, neq; pos-
„ sit ullo appellationis, aut nullitatis remedio, nec quovis alio
„ modo tolli, aut infringi, concedentes etiam eidem bayliam, &
„ potestatem procedendi in causis, quæ coram eo ventilabuntur,
„ & commissione, vel Magistratuum nostrorum summariè, & de
„ plano sine strepitu, & figura Judicii, decernentes propterea,
„ quod in Processibus de cætero per eum fiendis non sit astrictus
„ ad servandam subtilitatem Ordinis Judiciarii introductam à
„ Jure Civili, vel municipali sine decretis nostris, nec aliquibus
„ terminis, actibus Causarum præfixis, sivè allegatis, sed in Pro-
„ cessibus hujusmodi liberam habeat potestatem citandi, dila-
„ tiones dandi, ac etiam dilationes, & Causarum instantias proro-
„ gandi, & abbreviandi, contumaces puniendi, condemnandi,
„ vel absolvendi, sententias hujusmodi executioni mandandi, prò
„ ut Justitiæ, & honori nostro videbitur convenire. Conceden-
„ tes insuper eidem auctoritatem subdelegandi quoscumq; Offi-
„ ciales, & Notarios nobis tàm mediatè, quàm immediatè subje-
„ ctos ad sumendum inditia, & attestationes in hujusmodi causis
„ coram eo vertentibus, decernentes deindè, ac mandantes, quod
„ quicumq; Officiales, & Notarii ab eo eligendi, possint, & debeant
„ quæcumq; acta, & Instrumenta conficere in hujusmodi causis,
„ ac per eos confecta, ac si ad quævis Tribunalia deputati, ceù à
„ nobis dati fuissent, valere non obstantibus aliquibus legibus,
„ statutis, consuetudinibus, reformationibus, ordinibus quam
„ præmissa, aut aliquid promissorum facientibus, seù aliter dispo-
„ nentibus, quibus omnibus ex certa scientia, & de nostræ pote-
„ statis plenitudine derogamus, & derogatum esse volumus injun-
„ gentes, quod si aliquis contrà eum, vel familiam suam, ullam
„ commiserit injuriam, eum possit inquirere, corrigere, & punire,
„ prò ut Juri, & honori suo putaverit convenire; Mandantes Ma-
„ gistris Intratarum utriusque Cameræ, Thesaurario generali, ac
„ cæteris omnibus Officialibus, & Jusdicentibus nostris, ad quos
„ spectat, & spectabit, ut prædictum D. Antonium ad possessionem
„ dicti Vicariatus Officii ponant, & inducant, positumque, & in-
„ ductum manuteneant, & defendant, ac de prædictis salario, &
„ emolumentis respondeant, & faciant debitis temporibus inte-
„ grè responderi. In quorum testimonium præsentes fieri jussi-
„ mus, & registrari, nostriq; Sigilli impressione muniri. Dat. Me-
„ diolani die XXVIII. Junii MDXXII.

Signat. FRANCISCUS &c.

Visa H. Moronus.

Subscript. Bartholomeus Rozonus.

Sigillat. Sigillo Ducali solito forma patenti in cera alba &c.

Eod.

Eod. Anno XXIV.

ZAccarias de Araldis ex Casali Majori, Patriæ suæ solertissimus antiquitatum Indagator. scripsit volumen
Memorabilium sui temporis, quod in Archivio illius oppidi extare confirmat *Ector Lauda in sua Hist. Casalis Maj.* MS. à quo etiam plura excerpsit, ut suam historiam contexeret.
Floret ibi adhuc, & Cremonæ Araldorum Nob. Familia præclarissimo Platinæ Feudo in agro Cremonensi, Bartholomei Platinæ Patria decorata, de qua etiam agit *P. Orrigonus Mediol. in suis exercitationibus scholasticis Mediol. cusis*, 1664. *ex typograph. Vigoni*.

Eod. Anno.

GAleatius Ricavus Orphei F. optimis artibus, & literis deditus egregie elucubravit
De Vera Philosophia, &
Opera Varia
Obiit die 8. Febr. 1526. Bordigallus hæc habet in Epitaphiis Illustr. Vir.
Conditur hoc tumulo Galeaz de stirpe Ricava
Philosophus sapiens musicus atque fuit.
Orpheus hunc genuit Tuscus: Generosa Cremona
Patria cara parens, præsidiumque Decus.
Mors rapuit cœleste bonum concernere gaudet
Et pietate Dei spiritus. Hic reliquum.
Cavitellus in Annal. ad ann. 1456. de Orpheo scribit per hæc verba.
Et Orpheus de Ricavo Florentinus Quæstor Ærarii Sfortiæ fuit factus Civis Cremonæ, & Orphei, qui olim ibi habitarunt ab eo denominati fuerunt, & habuerunt originem.

MDXXV.

ALexander Rhodophilus, Sabloneta à Patria in Cremonensi Diœcesi nuncupatus, Poeta non contemnendus scripsit.
Comœdiam,
quam naso suspendit adunco *Julius Cæsar Scaliger in Hypercritico*, & ut quàm solet horribilius vocando Rhodophilum, & Doletum Poeseos febres, verùm sani Judicii est ipsius
Sylva in illustrissimo Sigismundi Gonzagÿ obitu Bononiæ apud Hieron. de Benedictis 1525.
Extant, & inter cætera aliquot ejusdem *Carmina* præfixa Libro concionum Ambrosij Lamocensis Episcopi. Venetiis typis hæredum Octaviani Scoti 1523.
Ejusdem est mentio apud *Gesnerum in Bibliotheca Instituta*, & *apud Legatum in Lycæo Herc.* MS.
Dominicus Honorius Caramella in Museo Poetarum, ut Scaligero adhereat, contrà eumdem sicophanta ostenditur.

Eod.

Eod. Anno.

HIeronymus de Ardenis Ord. Divi Hieronymi Hesycasta Vir memoria nostra Doctissimus, ac Piissimus, Orator, & Poeta Peregregius celebratur *à Joanne Petro Crescentio in Præsidio Romano lib. 1. narrat. 9. ad num.* 17. referente ejus obitum in Asceterio S. Alexii de Urbe.

Eod. Anno.

JOannes Baptista Corbanus Bononiæ legens tempore Julii II., & Pauli III. pangendis carminibus latina phrase deditus scripsit nonnulla

Poemata super Expulsione Bentivolorum, quæ extare confirmavit *Lilius Gregorius Gyraldus de Poetis suorum temporum Dialogo primo*. Hæc referens. *Fuit & per hæc tempora Jo: Baptista Corbanus Cremonensis, cujus Poemata extant, de quibus quid sentiam, non habeo quid dicam: si ad vestras manus pervenerint, vos, quàm ego, melius censebitis*.

De eodem *Conradus Gesnerus in Bibliotheca Instituta &c.*

Eod. Anno.

JOannes Franciscus Faernus ex Min. Conventualibus S. Francisci in exedris magnus Theologus disputavit, in suggestibus celeberrimus Orator promulgavit Evangelicam Veritatem, omnibus doctrina, & pietate Venerabilis, Provinciæ Bononiensis anno 1525. Præfectus eligitur, & anno 1537. dum pariter Bononiæ conciones Tempore quadragesimali haberet magno concursu ad Populum; è suggestu die 22. Februarii evolavit ad superos. A studiis, in quibus summo labore se gessit, evulgavit latinè

Orationes Varias,

Sermones Quadragesimales,

Conciones Varias, *& alia Opera*.

Ejusdem cum Laude Meminere *Augustinus Superbius Ord. Convent. S. Francisci in Indice Scriptorum Conventualium MS. Ferrariæ asservato*

Lucas Vvadingus de Scriptor. Ord. Min.

Radulphus Tossignan. Ep. in hist. Seraph. Relig. lib. 3.

M. Hieron. Vida in orationibus &c. Actione 2. in sacris literis eumdem, Oraculum appellat.

Antonius Campus in hist.

Cavitellus Annal. sub anno 1537.

Jo: Lud. Arisius in suis Carmin. Hendecasy. maximè eum commendat

Zava in Epist. famil. lib. 12. in Epist. ad Paulum Faernum.

Crottus in Oratione Funebri Lucari, vocat Faernum ejus Alumnum.

Eod.

Eod. Anno.

MAphinus Cella Ord. Min. Convent. S. Francisci Theologus nimia profunditate subtilis, & justissimus disputator, ut de Divo Hilario scribit Cassiodorus, Francisco Sfortiæ Mediolani postremo Duci charissimus scripsit ingeniosissimè

Commentaria in Opera Scoti.

recolitur à *Zava in Parentalibus Pauli Faerni ejusdem ordinis.*

MDXXVI.

AScanius Botta Equitis Leonardi F. Spartanam æmulatus indolem nihil sibi duxit antiquius, quàm magno Patre non minor emergere præclara Jurisprudentiæ doctrina. Ticinensi enim in Academia suscepto legali diademate Patriæ Collegium illustrius fecit die 18. Septembris 1512. pro Carolo V. Rom. Imp. Patriæ, siquidem Vicarius electus, ubi Decurionis officio fungebatur, ibi, vel Præturam insuitato gessit exemplo à Cæsarianis Ducibus electus anno 1526. quod munus tanta cum laude obivit, ut clarioribus antiquitatis Jurisconsultis fuerit æquiparandus. proindè *Georgius Anselmus Nepos Parmensis* ejus levir primo lib. sexti suorum Epigram. Ascanio nuncupati sic ipsum celebrat.

Consultissime Juris utriusque
Ipso vel Labeone, vel Sabino,
Et gravis magis, & magis diserte
Ascani Pater elegantiarum &c.

Eas excoluit literas, quas ut verè sunt, humanitatis vocamus, Astreæ quippè gladio delphicas innexuit laurus, quibus [illegible]uit insignior, quò minus Jurisconsultorum capitibus aptari solent. Prodiit ergo tantus ejus ævi Poeta, qui etiam Adolescens cum Sannazario manum conferere potuit; Quandòquidem ejus Arcadiæ tunc recens editæ æmulum Poema condidit, successivum primorum Ticini studiorum monumentis. nec infelix fuit æmulatio, cum elegantes in eo Prosæ metris intertextæ, descriptiones amænissimæ pulcherrimis inventionibus invectæ pari passu cum Sannazario ostendant Ascanium. Non ideò semel evulgatum est opus, quod eruditæ Matronæ Juniperæ Pallavicinæ Bentivolæ nuncupatum ab Auctore titulum prætulit

Rurale con l' Aggiunta della Terza Giornata
Cremonæ apud Franciscum Ricardum de Luere 1524., & 1535.

Bucolicis hisce primæ juventutis exercitamentis ad Epicam Poesim, ut olim Virgilius ingenium disposuit, ditioriq; namq; stylo subindè panxit, & libris aliquot octometris distinxit Poema

Dello secreto Amore d' Agrifonte

quod tamen morte præventus, seù Reip. gravioribus negotiis implicitus emittere nequiit. Ibi fertur, & aliquod ad Amazonas spectans cecinisse, nisi sit ab hoc diversum illud ipsius Poema

De Præliis Virginum

quod, & memoratus *Anselmus* innuit *lib. 2. Epigr. 29.* Officiorum vices Anselmo rependit Ascanius *Prosa 11. Ruralis*, ipsum perhonorificè commemorans, ubi & intimè à se cultorum subdit mentionem Nicolai Amanii, & Joannis Francisci Quintiani Stoæ. Cum his inter potiores habuit amicos, & quos *Prosa 3. ac 4.* sibi coetaneos, & Consodales inducit à Musarum commercio non alienos, nempè Ant. Mariam Augustum Poetam Concivem, de quo infra; quendam Amicum nuncupatum, atque Gilinum Mediolanenses, quorum postremum reor eum Camillum, de quo *Picinellus in Atheneo Mediolanensi pag. mihi* 101. durat, & ejus pietatis monumentum in Cathedrali ubi suprà portam maximam cum Fabricæ Præfectus esset anno 1529. à Bernardo Sojaro Egr.° Pictore pingi curavit Christi Resurrectionem, ut liquet ex hac suprà picturam Inscriptione.

Ascanius Botta Jur. Conf. Ponzinus Ponzonus Comes, & Nicolaus Reggius Fabricæ Præfecti Ann. MDXXIX.

E vivis inde sublatus ad SS: Egidii, & Homoboni sepultus est; filium reliquit Joannem J. C. celeberrimum, de quo erit sermo.

Ascanium laudant. *Ant. Campus in hist. ad ann.* 1526.
Cavitellus in Annal.
Jacobus Gadius in hist. MS.
Alex. Lamus in somniis cant. 2.
Zava in carmin.
Bressianus in Coll.
Syllabus J. C. de Coll.
Laur. Legatus in Musæo Corp. lib. 2. cap. 27.
Gaudentius Merula in Bello Erasmicano, ut legemus ad annum 1514. ubi de Josepho Maria Brumano.

Non ingratam Lectori subanexam eruditionem censerem. Hanc Nobis non Patriæ Chronographi nimium angustè scribentes, sed exteri suppeditarunt. Ità scribit Jo: Jacobus Luckius Argentorat. in sylloge numismatum elegantiorum &c. ab anno 1500. usq; ad 1600. cusorum pag. 59.

Nummus Craftrensis
Cusus durante obsidione Cremonensi
Anno Christi 1526.

Clementis VII. Pontif. Max. Francisci Primi Galliarum Regis: Venetorum, & Principum Italiæ confæderatorum copiæ, cum aliquandiù frustra Mediolanum obsedissent, Helveticis,

ticis, & Medicæis copiis in Castris Mediolanensibus relictis, Malatestam Baleoneum Perusiensem cum octomillibus Italorum ad obsidendam Cremonam miserunt, qui centum tormentis majoribus, per triduum creberrimis ictibus Urbem conquassans, maximam murorum ruinam effecit. Erat in Urbe Conradinus Glurinensis Cæsaris Præfectus cum mille Germanis, & quingentis Hispanis, qui nocturna excursione in Castra hostium irruentes, stragem maximam edidere: signa tredecim militaria in Urbem retulere. Itali etiamsi per ruinam murorum maximus pateret aditus, impressionem tamen facere sunt aversati. Hac suorum timiditate Julius Monferronius, ac Malatesta commoti, ipsimet per ruinas, hostes adorientes reprimuntur. Julius cum multis aliis fortiter pugnans occumbit. Damno hoc accepto Itali Ducem Urbini cum toto Exercitu in auxilium vocare coacti sunt, quem Germanorum Militum Virtus eum in stuporem, metumq; rapuit: ut non homines, sed Cacodæmones in Urbe esse diceret. Obsessi tandem pulveris tormentarii, & aliarum rerum coacti inopia, ubi vitam, & salva sua omnia pacti fuissent, explicatis signis, Urbe excedunt, eandemq; hosti relinquunt. Durante obsidione Moneta, quam vides inter manus Militum versata fuit.

Adamus Reusnerius.

MDXXVI.

Raymundus de Raymundis Majoris Templi Oppidi Soncini suæ Patriæ Archipresbyter castigatissimæ disciplinæ Vir, Poetica nonnulla gloriosè scripsisse fertur, quæ maximo Literariæ Reip. intertrimento periere. De illo propterea peste defuncto anno 1528. laudabile cecinit Epitaphium Jo: Thomas Musconius lib. 1. Epitaph. 4. at melius ejus insinuat virtutes noster celeberrimus Daniel Cajetanus in suis Carminibus MS. ubi

In Raymundum Archipresbyterum.

Est Vatum Raymundus, est Corona,
Nostri temporis, omnium, Poeta,
Cui quantò gravior venit senecta,
Tantò junior est ei Camena,
Florescit Raymundus, evirescit.
Doctrina, Studiis, Latinitatis,
Aspectus, gravitate, sanctitate,
Omni denique parte perbeatus,
Phœbeus Raimundus, una sæcli
Nostri gloria, & arduum Cacumen &c.

Eod. Anno.

TRanquillus Moloſſus ex Oppido Caſalis Majoris illuſtrium Virorum feraciſſimo, Nobili ortus familia, & Muſarum lacte enutritus in carminibus gravis, in eruditione diſertiſſimus primum à Secretis Patriarchæ Aquilejenſis, & demum Max. Pont. Pauli III. intimus Aulicus, à quo in Præceptorem Petro Aloyſio Farneſio Primo Parmæ, & Placentiæ Duci ſelectus fuit, cujus ſanè Principis animus erga eum propenſus multa illi contulit ſummæ beneficentiæ, ac gratitudinis teſtimonia.

Plura compoſuit carmina, & præcipuè Poemata inſcripta.

De Venatione.

Eridanus exuberans.

In Nuptiis Petri Aloyſii Farneſii Epitalamia.

De Monomachia, ac diverſi generis.

Epigrammata, Odæ, & Elegiæ, quarum multæ MS. extabant in Bibliotheca Laur. Pignoriæ, ut atteſtatur *Jac. Phil. Tomaſinus in Vit. Vir. Illuſtr.* ubi de eod. Pignoria, & in Bibl. Patavina manuſcriptorum ſcribit ab eod. Pignoria relicta fuiſſe cum aliis Dominico Molino Senatori Veneto, & tranſiiſſe in ejus Bibliographiam,

Joſeph Maltraverſius in Memorab. Caſalis Majoris Parmæ cuſis 1655. de eodem multa, & præcipuè paulò ante ejus liberculi impreſſionem ab nonullis ruſticis cadaver Tranquilli adhuc incorruptum inopinate compertum fuiſſe, cum è commiſſuris parietis exterioris, ubi mellifluì Poetæ ignotus tumulus extabat, juxtà Ædes S. Mariæ apud aggerem nuncupatæ non procul ab oppido, favum ibi circumagentium, & mellificantium apum auferre tentaſſent.

Georgius Anſelmus Nepos primum ejus Epigrammaton librum Moloſſo dicat, & alia ubi optimum Rhetorem, & optimum Poetam decantat.

Julius Cæſar Scaliger, Criticus ille doctiſſimus, ac nimium audax in *Hypercritico lib.* 6. ait *Moloſſi ſpiritus ingens, nihil ſonans plebejum, multa bona in eo poematio, quo duorum certamen quoddam ſcripſit, malim tamen aliqua non potuiſſe. Hoc plerique vitio laboramus, ut libros grandiores, atque offertiores noſtros eſſe velimus.*

Lil. Greg. Gyraldus de Poet. ſuorum temporum dialog. 1. *ſcribit, & Poemata Tranquillus Moloſſus Cremonenſis, cui & ſi nondum planè aperta eſt via, ut ex ejus Verſibus collegi, pleno tamen gradu ad illam contendit, ni interdum fortè rupes aliqua ſcrupea eum remoretur, nec eò contendere ſinat, quò illi curſus fuerat*, ſed hæc reor ſcripta de carminibus in prima juventute à Moloſſo editis, cum idem *Gyraldus in Epiſt. de Incommodis direptionis Urbanæ*, in qua ejus Amicos adnumerat, de Moloſſo ſcribit.

Non Venator adeſt mihi, bellatorque Moloſſus.

Grandibus hic aptus numeris, grandiſq; coturno.

Ant. Poſſevinus in Bibl. Selecta lib. 17. *cap.* 30. per equivocum Molonum, non Moloſſum appellat.

Hon.

Hon. Domin. Caramella in suo Illustr. Poetarum Musæo, ut forsan retunderet dicteria alicujus critici

Nec sapiunt plebem tua grandia carmina Vates,
Nec mihi vulgaris Musa, Molosse, tua est.

Pignoria memoratus in lib. 1. Symbolicarum Epistolicarum Epist. 33. ad Jo: Thuilium humaniorum literarum pub. Primarium Professorem, ex qua plura hauriuntur in Molossi laudem, & miro modo conducentia septem pulcherrima Epigrammata Molossi adnuit, ex quibus quod seligo in specimen Molossæ Poeseos, cætera consimilia innuere potest.

Epita. Hadriani Pont. Max.
Longior in terris ætas tibi Sancte fuisset
Præsul ad innumeras prodita Olympiadas.
Si male vixisses. brevius tibi contigit ævum
Exemplum raræ, quod probitatis erat.

Ubi verò eum tantum Casalensem scribit, corrigendum est è Casali Majori Cremon, ne Molossus credi possit orindus ab aliis oppidis simili nomine vocatis.

Ector Lauda in Hist. Casalis Majoris MS. plura de Molosso scribit.

Eod. Anno.

CAmillus de Augustis ex Ordine Humiliatorum Sacerdos historicis studiis totus addictus scripsit

Annales sui ordinis, in quibus de Viris illustribus memoriam agit.

Ad manus Hieronymi Mannæ Ecclesiæ Cathedralis Cremonensis Canonici id opus pervenisse testatur anno 1622. *Bressianus in V. R.*

P. Jo: Bartholomeus à S. Claudia Nudipes Augustin. in suis lustris Historial. lust. 18. fultus ejusdem Bressiani auctoritate id repetit.

Alter Camillus de Augustis Cremon. Patritius ex Nobilissimo Jurisconsultorum cœtu nunc degit Mediolani pro Patria vigilantissimus Orator, cujus Epistolæ mihi frequentissimè transmissæ, eum, quanto ingenio, & quanta in Reip. negotiis gerendis sagacitate polleat, ostendunt.

Eod. Anno.

FElix Manna ex eodem Humiliatorum Instituto Theologus, ac Sacræ Paginæ Interpres doctissimus Tractatus confecit, in quibus præclara ingenii, ac doctrinæ monumenta reliquit

Super Epist. Divi Pauli.
Super Canticum Magnificat.

Item alia plura, quæ idem Bressianus in V. R. apud memoratum Canonicum Mannam vidisse anno 1622. confirmat.

Ab Allegato *P. Jo. Bartholomeo* vocatur cognomine de Marema forsan non benè intellexit Bressiani MS.

Jaco-

MDXXVII.

JAcobus Philippus Sacchus Luchini Medici celeberrimi Filius Patritius Alexandrinus hoc anno 1527. inter nostros Cives receptus, ut ex diplomatibus recensendis. Cum esset Jurisprudentia clarissimus à Maximiliano Sfortia Med. Duce inter suos Secretiores Consilii Assessores electus, nec non à Francisco itidem Sfortia Senator totius Mediolanensis ditionis declaratus, cum illis tot bellorum arduis temporibus, modò apud Cæsareos, modò apud Hispanos, & Gallos sui Principis partes invicto pectore gereret. Demum anno 1550. Senatorii Ordinis Princeps creatus est, eamq; sedem viginti annorum spatio optimè occupavit, anno namque 1550. die 15. Augusti extremū Mediolani clausit diem, in Templo Pacis nuncupato solemnioribus exequiis, reposito ejus cadavere.

Qui plura cupit de Jacobo Philippo adeat *Annales Alexandriæ Hieronymi Ghilini*, nec non *Julianum Portam in suo Theatro Heroum Alexandriæ lit. G.*

Ejusdem meminere *Horatius Landus de Senatu Mediol. lib. 5. ad annum 1529. M. Hier. Vida noster in Act. 3. pag. mihi 91. Jacobus Gadius in Memorabilibus Cremon. MS. anni* 1526. Saccum adnumerat inter fidissimos asseclas Francisci Sfortiæ Med. Ducis, cum è Castro Portæ Jovis Mediolani Cremam se receperit: secum ibi aderant ex Cremonensibus Georgius, Gadius, Paulus Somentius, Jo: Baptista Specianus, & Montinus de Tintis.

Ex infrà recensendo Patriæ decreto elicitur, Mediolanensem Senatum Cremonæ annum, & ultrà sedisse, & nempe annis 1526., & 27. miror siquidem cum nemo ex nostris Chronographis id decus eorum scriptis præstiterit, licèt in Regestis Archivii signatis G.G. annorum 1526. 27. 28. 29.; & 30. clarè, & pluribi resultet. legi hoc etiam apud *Ægidium Bossium in suo tractat. Criminal. in tit. de captura num.* 20.

„ DEcutiones Reipublicæ Cremonensis. Solent qui curam Civitatum gerunt quæcunq; ad eos ornandas, honestandasq; pertinet omni studio contendere, ut assequantur, & non solum si ad id agendum aliqua offeratur occasio prompti esse, sed omnium quoque temporum, atque horarum momenta observare, ne quod eos effugiat, quo negligentiæ nomine accusari possint. Cum autem multa quotidiè se ostendant, illud in primis animadvertitur, quod quidem cæteris omnibus præstare videtur, ut novorum scilicet Civium numero augeantur, quod quantum ad amplificandas, stabiliendasq; Respublic. faciat, satis ex eo intelligi potest, quod non unum, atq; alterum solumodò virum à Romanis olim, sed integros aliquando populos in Civitate receptos legimus. Multum verò interest, quando potissimum admittantur. Nam sine dubio illi maximè digni existimandi sunt, quorum splendore, ac dignitatis præstantia illustrari Ur-

bes,

bes, pariterq; auctoritate, atque ope adjvari possunt, ut non minùs benè consultum, neq; minor his, quàm illis honoris accessio fieri videatur, cujus rei occasio si cui umquam Civitati fuit, eam Cremonæ, nunc maximè oblatam fatendum est. Eum enim Jacobus Philippus Saccus patria Alexandrinus vir Senatoria Amplitudine conspicuus, atq; equestri dignitate insignis, neq; non Juris scientia nemini ætate nostra secundus, tot, ac tantis animi excellat virtutibus, ut non uni tantum Urbi, sed universo Orbi ornamento esse possit. Exque apud Franciscum Sfortiam Principem Nostrum, quem in omni fortuna constantissimè secutus est, Auctoritate, ac gratia meritò polleat, ut rebus nostris optimè consulere possit, Isque jam diù nobiscum versatus fuerit, Quippè cum ab obsidione Arcis Mediolanensis ereptus jam suprà annum Senatoriis muneribus Cremonæ præfuerit, quanto tempore ea vixit nobiscum mansuetudine morum, & facilitate, eam de se reliquit prudentiæ, Justitiæ, integritatisq; opinionem, ut ab omnibus meritò diligatur, & cum quadam admiratione certatim observetur, ac veneretur. Nefas profectò piacul dignum judicamus, nulla tanti Viri habita ratione oblatam observantiæ, ac benevolentiæ in eum nostræ comprobandæ; atq; ejus pariter gratiæ ineundæ opportunitatem oscitanter negligere, cum ut maximè id tàm decori, quàm usui Reipub. nostræ sit futurum. Ea propter habito Consilio, quod est apud nos maximum, conformi omnium consensu eum Civitate donamus, quidquid cæteri Cives beneficii, honoris, commodiq; ex decretis, constitutionibusq; Civitatis capere solent, ei, Posterisq; concedimus, aureos quinquaginta, quos hac de Causa ærario inferre, Extructionemq; domus Florenis aureis centum, ad quam pariter tenetur, libenter remittimus, Civemq; nostrum ex animo agnoscimus, atq; amplexamur; Cujus quidem benevolentiæ in eum nostræ testimonium inter acta publica referri, atq; in hanc formulam transcribi, signoq; Reipub. Nostræ solito insigniri jussimus. Dat. Cremonæ Pridiè Non. Decembr. anno Salutationis Virginis 1527.

Signat. Ant. M.a Augustus.

FRANCISCUS Secundus Sfortia Vicecomes Dux Mediolani, & Bari, Papiæ Princeps, Angliæq; Comes, ac Cremonæ Dominus &c. Cum Fidelissima, & nobis summè dilecta Respublica Cremonensis Civitati donasset sp. J. C., & Equitem D. Jacobum Philippum Saccum Senatorem nostrum dilectissimum sequentem nobis porrexit supplicationem. Decuriones Reipublicæ Cremonensis, ut patriam Civium numero præsertim Illustrium ampliaret, quæ res maximè ad eam honestandam facere videtur, Jacobum Philippum Saccum Virum inter Senatorios præstantissimum, moti ejus virtutum excellentia, Civitate donarunt, intendentes quidquid honoris, commodiq; ab aliis Ci-

vibus

„ vibus quoquo modo percipi solet, atq; insuper remittentes
„ quidquid illi ærario inferre, ac cætera, quæ hanc ob causam ex
„ Constitutione Civitatis facere tenetur. Quæ omnia, & Consi-
„ lium generale approbavit. Et quia ex lege municipali oportet
„ consensu Ex.ᵃ V.ᵃ ad hæc stabilienda accedere; Ideò eam orant
„ maximoperè atq; obtestantur, ut velit ex ejus animi munificentia
„ ea omnia approbare, & confirmare, prò qua quidem re nihil eis
„ contingere gratiùs, jucundiusvè potest. Quam cum legissemus
„ non potuimus non summoperè ipsos Cremonenses nostros com-
„ mendare, qui dum hujusmodi Virum suæ Civitatis honoribus,
„ & commodis student insigniri. Illud sibi compararunt, ut hoc
„ Cive cooptato multò insigniores, multòq; laudabiliores habe-
„ rentur, & essent. Est hujus namq; Urbis tanta præstantia. Est
„ item in hoc homine ea virtutum, & animi dotium excellentia,
„ ut & ille dignus sit hac Civitate donari, & illa quoque non indi-
„ gna tanto Cive decorari, ut enim ex hac patria magnos illi con-
„ sequetur honores, sic & ipse patriæ huic non parvo futurus est,
„ & ornamento, & commodo, quapropter ut quantum nobis hæc
„ res placuerit ostendamus harum serie hanc Civitatis donatio-
„ nem, & remissionem factam, omniaq; circà hoc negotium secuta
„ libentissimè approbamus, & confirmamus in omnibus, & per
„ omnia prò ut facta sunt, easq; approbatas, & confirmatas esse
„ volumus, & jubemus aliquibus legibus, statutis, ordinibus, aut
„ aliis, quę contraria sint, non attentis, quibus omnibus, & singulis
„ in hac dumtaxat parte derogamus, mandantes quibusqq; Offi-
„ cialibus, Jusdicentibusq; nostris, quibus spectat, & spectabit, ut
„ has nostras servent, & ab aliis servari faciant. In quorum fidem
„ præsentes fieri, & registrari jussimus, nostriq; sigilli impressione
„ muniri. Dat. Laude v. Decemb. 1527.
„ Et sigillata cum Sigillo Ducali magno in cera alba.
Signat. Bartholomeus Landrianus &c.

Huic Amplissimo Viro dicavit Ferdinandus Abduensis Mediolanensis suam disertissimam Orationem, in qua manifeste declarat Leges plurimùm Medicinæ, Philosophiæque artibus anteferendas esse, cusam Venetiis cum nonnullis Epigrammatibus anno 1546.

Eod. Anno.

FErdinandus Riparius ex recensito Humiliatorum Numero Philosophus perquàm notanter egregius volumina scripsit

De Cœlo Empireo.
Super Physicam S. Thomæ Aquinatis.
De Vanitate Mundi.

De Ferdinando Idem *P. à S. Claudia* loco citato post excursum habitum de Divo Homobono Cremon. relato in ordine Humiliatorum; sed perperam à quodam F. Marco Bossio ejusdem Ord., cum nemo ex multis, qui Vitam, & obitum nostri Homoboni descripserunt, id asserat, pro ut ipse Bossius.

Idem Bressianus ubi suprà.

Eod.

Eod. Anno.

DAniel Conradus alterius Danielis Nepos, & Friderici F. V.^s S. Prosperi amborum ex præclaris Jurisperitis, Legum Doctor & ipse perspicuus in Coll. assumptus die 19. Martii 1527. bis electus à Bononiæ Rectoribus ad causas ibi civilitèr judicandas, fuit quidem non contemnendus Poeta, cujus

Carmina

refert vidisse *Daniel Cajetanus in suis Carminibus MS.*

In Ecclesia S. Angeli Cremonæ habuit sepulchrum prænotatum.

Sepulchrum Nob. D. Danielis Conradi Jur. Utr. Doct., & Hæredum ejus MDLX.

De eodem *Syllabus J. C. de Coll. Bressianus in Coll.*

Eod. Anno.

SImplicianus Macagnus, seù Macaneus mirificus homo omni summa virtute præditus Medicis præsertim, ac Astronomicis studiis. Accessit in eo Græci, Hebræi, Caldæiq; Sermonis peritia, quò fuit, ut ille doctissimus suo tempore Medicorum fuerit habitus. Scripsit

De Doloribus, & fluxu Ventris lib. 4.

De Differentiis doctrinarum, seù de Methodis, & Propositionibus necessariis lib. 3.

De Febribus lib. 3.

Obiit die 9. Januarii hoc anno, ut ex epitaphio *Dominici de Bordigallis* sepultus in Templo Divi Petri de Pado, cum Inscriptione, quàm habebis, ubi de Jo: Baptista Macaneo ejus Nepote erit sermo.

Eod. Anno.

FRanciscus Concoregius, sivè Concoretius, ex Gymnasio Nicolai Lucari Rhetoris facundissimi Alumnus, in Patria publicè literas humaniores professus est, in quibus tùm soluta oratione, tùm carminibus plures eminentissimi ingenii partus evulgavit, qui nunc desiderantur. Moritur die 13. Martii 1527. non autem 1528., ut innuit Cavitellus in Annal. eod. anno. Nostro Concoregio si contigisset vivere M. Antonini Philosophi Imp. temporibus ejus præceptionem haud sprevisset, statuamq; ei erigendam curasset, nam inquit *Piccart. observat. hist. Politic. Decad. xi. cap. 9.* Universum autem omnibus Magistris suis tantum honoris habuit, ut imagines eorum aureas in larario habuerit, ac sepulcra eorum aditu, hostiis, floribus semper honoraret.

Franciscus Zava in Carmin. lib. 2. eumd. sic refert.

Nec te preteream, cui Carnoregia Musa
Attica mella dabat nomine dicta suo,
Francisce bene fatis numquam sublate secundis
Nestoreos annos vivere dignus eras.
Religione potens, & nobilitate coruscus,
Quem cathedra ardentis vexit ad astra poli.

Jo. Jacobus Crottus in Oratione funebr. pro Lucaro, Joannem etiam Franciscum appellat.

Faballus in oratione de Gymnas. deligendo.

Daniel Gajetanus pro eodem habuit funebrem orationem, & plura carmina, quæ vidi in suis MS.

Vettiolus in Oration.

MDXXVIII.

LUdovicus Cavutius Caucini F. V. S. Michaelis, ut ajunt, Veteris ex Decurionibus Patriæ integerrimus, ex Jurisperitis doctissimus hoc anno in Amplissimo Collegio locum obtinet die 3. Februarii, Mediolani Orator apud Franciscum II. Sfortiam Patriæ vices substinuit, ubiq; clarus, moribus, virtute, & genere; cujus in Jure Consultationes Oracoli consilia reputabantur. Laudatur egregie *ab Ant. Campo hist. lib. 3., ab Alex. Lamo in somnio cant.* 2. ubi..... *e Ludovico*

Cautio ch' hebbe tutta scritta in mente
La scienza morale &c. Bressiano in Coll. J. C.

Cum hoc pariter anno concessum fuisset Illustr.mo Juristarum Coll. privilegium, ejusq; confirmationem circà militum hospitationes, optimum sentio ea omnia hic recensere.

PRIVILEGIUM FRANCISCI II. SFORTIÆ.

„ FRANCISCUS II. Sfortiá Vicecomes Dux Mediolani, ac
„ Bari, Papiæ Princeps, Angleriæq; Comes, ac Cremonæ Do-
„ minus &c. Nomine egregiorum D. Jurisp. Civitatis nostræ Cre-
„ mon. supplicatio nobis exhibita fuit tenoris hujusmodi videlicet.
„ Excellentissime Princeps. Alias, & tempore Clarissimi Fran-
„ corum Regis Ludovici concessa fuerunt Vener. Collegio Do-
„ ctorum Juristarum Mediolan. nonnulla privilegia, quæ succes-
„ sivè dicto tempore concessa fuerunt sacrosancto Collegio Do-
„ ctorum Juristarum Cremonæ, & quia in præsentiarum fidelissi-
„ mum Excell. V. Collegium antedictum Civitatis Cremonæ
„ potestatem non habet exhibendi dicta privilegia, humiliter Ex-
„ cell. V. supplicatur, ut dicto Collegio, seù ejusdem Collegii
„ Doctoribus suis fidelibus concedere dignetur, ut aliquo nec
„ nunc, nec in posterum hospitandi milites cujuscunq; generis
„ sint, onere arctentur, & cætera privilegia, ut suprà concessa stent
„ in suspenso, donec ea præsentata fuerint Excell. V. quibus consi-

deratis

deratis Excell. V. quid concedendum sit, statuet, cujus continentia considerata, honestæ supplicantium petitioni annuere volentes. Tenore præsentium decernimus, & jubemus supplicantes ipsos, & quemlibet eorum fore, & esse exemptos, & immunes ab onere hospitandi milites cujuscunq; generis existant, & hoc usquequò recitata privil. ut sup.ª concessa præsentata nobis fuerint, quibus posteà visis quid servandum fuerit ordinabimus; Mandantes quibuscunq; Collonellis, Capitaneis, Militibus, Foreriis, Deputatisque super hospitationibus, & cæteris omnibus, ad quos spectat, & spectabit, ut has nostras observent, & exequantur, ac observari, & executioni mitti faciant, neque in hoc deficiant pro eo, quanti gratiam nostram faciunt, in quorum fidem præsentes fieri, & registrari jussimus, nostriq; sigilli impressione muniri.

Datum Laude die 23. Januarii 1528.

Signata Franciscus, & *Subscripta* Riccius, & sigillata cum Sigillo Ducali.

Confirmatio Privilegii Francisci Secundi.

FRANCISCUS Secundus Sfortia Vicecomes Dux Mediolani, & Barii, Papiæ Princeps, Anglerięq; Comes, ac Cremonæ Dominus &c.

Quùm petiissent agentes pro Collegio egregiorum Juristarum Civitatis nostræ Cremonæ, in Senatu nostro comprobari literas immunitatis, & exemptionis hospitandi milites, ejsdem per nos concessas, dictum fuit, ut darentur fisco, & si quid in contrarium haberet, maturè posset opponere. Respondit unus ex Fiscalibus nostris, & si à jure Doctores legum, præter legentes, fortassis, à munere recipiendi hospites non sint excusati, tamen quoniam in eis plurimum versatur utilitas publica, ità ut nullum aliud studium in Civitate meliùs excogitari possit, nec ad utilitatem fructuosius, nec ad dignitatem amplius, nec ad urbis famam pulchrius, & ob hoc præcipuè effectum esse, ut plerisq; privilegia concedantur, ne à studio, quod totum hominem requirit, ullo pacto distrahi possint, se se remittere Senatui nostro, & eo magis, quod cognoscit immunitatem, & exemptionem istam concedi venerando Collegio Civitatis nostræ Cremonæ, quod Viris, & doctissimis, & eloquentissimis abundat. Auditaque visumq; relatione unius ex Senatoribus nostris, cui talis provincia demandata fuerat, censuit idem Senatus noster, ipsas Immunitatis, & Exemptionis literas approbandas, & confirmandas esse. Quod & nos, ut alia omnia assolet, rectè factum existimantes, identidem sancimus, & volumus, ipsasq; literas confirmamus, & approbamus; In quorum fidem præsentes fieri jussimus, nostriq; sigilli munimine roborari. Dat. Laude 11. Februarii 1528.

Subscripta Bartolomeus Landrianus, & sigillata cum solito Sigillo Ducali.

Eod. Anno.

FRanciscus Marianus Medicinæ Doctor, Philosophus, & Astronomus perquàm eximius, Homo quidem, & laude virtutis, & nobilitate perspicuus. Scripsit

De Morbo Gallico lib. 5.

De Balneis, & de Febribus lib. 3.

ex sequenti lapide in anteriori peristylio Cœnobii S. Dominici Cremonæ sub effigie S.mi Servatoris nostri de eo legi potest, quantus homo fuisset.

Franciscus Marianus Art., & Medicinæ Doctor in Collegio Physicorum Cremonæ, & Papiæ cooptatus Primùm in Ticinensi Gymnasio Logicen, Physicen, & Metaphysicen Annos XX. pub. legit: deindè ea Urbe à Gallis obsessa Piranum Istriæ optima conditione accersitus Medicinam egregiè exercens obiit Anno MDXXVIII. *Translatusq; à Jo: Baptista Fratre in Com. Familiæ sepulchro jacet F.B.M.M.D.*

Hujus Mariani habetur elegantissimum Epigramma cusum ante Orationem Jo: Jacobi Crotti, qua deflet, ut innuimus, Nicolaum Lucarum.

De eodem *Campus in hist. lib. 3. anno* 1582. ubi de Juliano Mariano. *Alex. Lamus in somniis cant. 2.*

Eod. Anno.

PEtrus Manna Medicus, Physicus, & Philosophus ex Cremon. Collegio præclarissimus filius Cataldi Medicinæ Doctoris pariter præstantissimi apud Franciscum Sfortiam II. postremum Mediolani Ducem Archiatri dignitate decoratus consessit. Ejus opera desiderantur; quanti igitur nominis, & virtutis fuerit arguere non erit difficile, cum Gabriel Falloppius Mutinensis insignis Medicinæ professor ejdem dedicaverit Volumen Observationum Anatomicarum, & inter alia in præfatione sic habet. *Hoc meum institutum, ut ad ipsum redeam, doctissime Pater ad ultimum usque calcem, nisi tu impedimento esses, perduxissem. Verum auctoritati, ac existimationi, qua apud me plurimum vales, deesse non potui, cum statim de voluntate tua certior sum factus, arrepto calamo partem aliquam eorum ad te scribam, quibus carere artem anatomicam, vel potiùs aliorum anatomicorum scripta observavi.*

Hoc libenter, mihi crede, subterfugerem, sed nescio quo vultu Philosopho sapientissimo, medico experientissimo, nomine, ætate, ac moribus gravis. & de me quoq; optimè merito, tibi, inquam, Patri *amantissimo hoc officii genus negare non possum. Quarè scribendum est, lubensque scribo. Sed antequam ad enarrationem veniam, hæc audi. Primum cum ista ad te scribam, ea sincera animi puritate hoc facio, veluti si Patavinæ Scholæ Medici, ac Philosophi ad Galenum, aut ad Valesium ipsum scriberent &c.*

Jo:

Jo: Thomas Musconius in Epitaphiis lib. 2.
De eod. Alex. Lamus in somniis cant. 2.

Segue il Manna Cataldo, & hà per mano
Pietro suo Figlio in Medicina raro,

Hujus Petri penès me reperitur Numisma, in cujus anticâ parte icon cum literis *Petrus Manna Medicus Cremonensis*, & in postica, homo sedens prospiciens in Cœlum, ex quo Angelus descendit cum lemmate *Cede Deo*.

Aliud ejusdem Mannæ Numisma innuunt *Paulus Mar. Terzagus, & Pet. Fran. Scarabellus in descript. Musæi Septaliani*.

Ant. Campus libro 3. *pag. mihi* 73. ubi commemorat Franciscum Mannam ejus filium Medicum insignem.

Vide Marmoream Inscriptionem, in qua nominatur sub Cataldo ejus Patre anno 1500. in primo Volumine.

Memoratur, & in subsequenti Epitaphio in Sacello S. Dominici ad Ædes ejus Nomini dicatas, Cremonæ.

Cornelia Manna, Petri Mannæ Med.: Phys. Præstantissimi Filia, Balthassaris Amati Ux. V. sibi uni hoc sepulchrum F. ante aram hanc Diuæ Magdalenæ dicatam, cui Aræ pecuniam ad quotidianæ Missæ Sacrificium faciendum piè legavit. MDC.

Cavitell. in Annal. ad annum 1528. ubi memorantur alii Insignes Medicinæ Doctores tunc viventes, scilicet Jacobus Alierus, Jacobus Barbos, Hieronymus Carenzonus, Simplicianus Macaneus, M. Antonius Hala, Homobonus Offredus, Georgius Fondulus, & Hieronymus Lugarus, quo quidem anno Cremonæ à principio Mensis Februarii usq; ad mensem Decembris Pestis horribiliter sæviit, quæ in tota ferè Italia contabuit, subsequta exindè rabida fame, Infantibus, puerisq; utriusq; sexus parentibus orbatis, atque auxilio, propè mortem, destitutis, Venetiis, præcipuè maximum fuit subsidium inaudita pietas Viri, verè Incomparabilis, & Divini Hieronymi de Mianis, Ven. Reg. Somaschensium Institutoris, qui omnium Pater proprio ære iisdem plura constituit Brephotrophia, cujus religiosissimo exemplo ibi etiam Paganus Ponzonus Patritius, Canonicus Cathedralis, ac Homobonus Lizarius Heremita tùm pueris, quàm puellis, Orphanis nuncupatis, ædes, & opes, ut benè viverent, assignarunt. Durat adhuc, & vigebit in ævum charitas adeò Viva devoto exculta fervore per PP. ejusdem Somasch. Congr. piissimos Alumnos.

Eod. Anno.

TAddæus Fancianus Matthei Filius ex Insula Dovariensium Diœcesis Cremonæ laureatus J. U. D. Bononiæ, Venerabilis Sacerdos, scientia præclarus, ingenioq; acurissimus, moribus modestus, atq; omni doctrina præditus amicitiæ tenacissimo vinculo devictus cum celeberrimo Poeta, & Oratore Daniele Cajetano, à quo in suis M.S. sæpissimè laudatur, & præsertim scribens.

Ad

Ad Barnabam Puteum.

Illud, quod Veterum institutione
Dicunt bendecasyllabum Poetæ,
Solus tollit in astra Fancianus
Taddæus, melius, disertiusq;
Nullum scribere &c. & alibi.
Vates, optime Fanciane Vatum &c.

oh utinam ejus opera, ficuti ejus Laureæ Legalis Privilegium, penès me servarentur.

Eod. Anno.

JAcobus Alierus Artium, & Medicinæ professor excellens, qui summam facultatis laudem nactus est, quùm Cremonæ sæviret pestis anno 1528., ut testatur *Cavitellus in Annal.* scripsit.

De Remediis contrà Pestem,

& hic obiter Paracelsi Nugas demiror, qui *in sua occulta Philosophia lib. de Imagin.* diserit Pestem ex regione per imaginationem in aliam traduci, inquiens, si quis in Gallia existens Fratrem audiat in Italia peste obiisse, is sua fortè imaginatione potest sibi ipsi pestem adsciscere, & deindè alios, & totam Galliam inficere &c.

Eod. Anno.

JOannes Franciscus Valvasorius de Argenta nuncupatus Legum doctor clarissimus, Patriæ Collegio adscriptus die 15. Septembr. 1505. Elegantia in eo sermonis, & copia, & gravitas ipsa, atque prudentia. Ejus ingenii partus reliquit

De officio Prætoris
De Advocato Fiscali
De Jure Civili, & Reip. dignitate.

In anteriori perystilio Cœnobii S. Dominici Cremonæ legitur hoc Epitaphium.

D. O. M.

Jo: Francisco Valvasori Argentæ J. C. Justitia, Fide, Pietate, cæterisq; animi Virtutibus clarissimus regnavit in Judītiis, Patriam à Gallis servavit, Domi omnibus muneribus, Foris legationibus in Reges egregiè functus est difficilibus Reip. temporibus intempestivè decessit. Jo: Galeat. Frat. opti, atq; I. M. P. Vixit ann. XLVIII. *Mens.* XI. *obiit* VII. *Id. Sept.* MDXXVIII.

Daniel Cajetanus de eod. in Carm. MS.
Ant. Campus hist. lib. 3.
Bressian. in Coll.
Syllab. J. C. Coll.

Floruit, & alter Jo: Franciscus istius Nepos, *ut in Epist. Franc. Zavæ.*

Eod.

Eod. Anno.

HErcules de Sanctopetro bonarum artium peritissimus Græco, Persico, & Syriaco idiomate doctissimus in Patria Rhetor maxima cum laude adolescentes instruxit. ejus opera sunt

De Instauratione scientiarum lib. 2.
Variarum Lectionum lib. 2.
Adnotationes super Aristot. Politic.

Bressian. V. R.

MDXXIX.

JAcobus Antonius Riccius Soncinensis, cujus raras animi, & virtutum apud Med. Ducem dotes indicat lapis in crypta sub Ecclesia S. Jacobi Oppidi Soncini culta per P. D. Ord. Præd. S. Dominici

Ann. MDXXVIIII.
XI. CAL. OCTOBRIS.
Jacobo Antonio Riccio
Cubiculario raro Virtutum,
Atque ætatis Adolescentiæ
Immortalis Gloriæ spe haud dubia
Immatura Morte subrepta
Fidelis obsequii,
Jucundæ Assiduitatis memor
Franciscus Secundus
Sfortia Mediolani Dux
Princeps Quartus P.
V. An. XVIIII. Ob. Sol.

Eod. Anno.

GEorgius Gazzus, seù Gadius virtute, & prudentia incomparabilis à Ludovico Sfortia anno 1493. à Secretis intimis Blancæ Mariæ Sororis Jo: Galeatii Med. Ducis, & Maximiliano Imperatori Augusto nuptæ, cum qua Germaniam petiit. Anno verò 1529. à Francesco II. Sfortia Mediolanensis Senator deligitur eidem prædilectus cum anno 1534., quo Christiernæ Caroli V. Neptis Regis Daniæ Filiæ nuptias contraxit, Gazzo, ut reffert *Ant. Campus Hist. lib. 3.*, & post eum Horatius Landus de Sen. Mediol., lib. 4. literas dedit, inter quas, verba præcisa leguntur. *Tenemmo per certo vi debba esser stato gratissimo haver inteso il Matrimonio nostro, perche in ogni tempo siete stato, desideroso dell' honore, commodo, e stabilimento nostro. Così vi ringraziamo, dicendovi che speriamo sotto l'ombra della Cesarea Maestà, mediante etiandio detto Matrimonio le cose nostre, e dello stato nostro debba pigliare meghor forma di quella è stata fino al presente. Dio vi conservi 15. Giugno 1534.* Verum terrenos honores despiciens ad Patriam reversus ordinem Humiliatorum ingreditur, in quo summis ejus animi dotibus, & virtu-

virtutibus annuentibus Præpositi Generalis Ministerium invito animo suscepit, & fertur ad æternos honores evectum fuisse anno 1538.

Hic homo singularis memoratur ab *Ant. Campo Hist. lib. 3. ubi suprà.*
A Cavitello Annal. anno 1529.
A Lando ubi suprà.
A Cajetano in carmin. MS.
A Crotto in Oratione funebri Nicolai Lucari.
A Bressiano in Corona Vir. Illustr.

Eod. Anno.

STephanus Guspertus apud excelsum Consilium Francisci Sfortiæ II. Mediolani Ducis à Secretis, & tanquàm Vir in literis eximius commemoratur *à Lud. Cavitello ad annum* 1529. *in Annal.* de eodem *Campus in hist. lib.* 3. *anno* 1530. Obtinuit ab eodem Principe grati animi titulo pro se, suisq; descendentibus Magistratum super viis, & Aggeribus Civitatis, & Provinciæ Cremonensis.

Hic Stephanus cum esset Ducalis Cancellarius tractavit Viglevani tabulas donationis factæ à Lud. Sfortia Mediol. Duce Beatrici Estensi Uxori suæ anno 1494. die 29. Januarii, cui ex testibus interfuit Laur. de Mozaniga Cremon. Ducalis Militiarum Gentium Commissarius Generalis ex relatis *à J. C. Sitono in Sylva,* cui tit. *Reges Ital., ac Med. Duces.* Gusbertus etiam à Franc. II. Sfortia fuit unà cum suis Posteris immunitate donatus. Privilegium est datum Laude 15. Maii 1528. *ut in regestis Archivii G. G. fol.* 180.

MDXXX.

ANtonius Maria Zacharias natus septimo, à conceptu, mense anno 1500. Genitoribus Lazaro, & Antonia de Piscarolis patritia nobilitate, seù melius probitate clarissimus, dum Puer esset Patre orbatus in piissimæ Genitricis amplexibus prima Catholicæ charitatis rudimenta suscepit, hæc nihil suavius habebat, quàm unicum filium prędiligere, ut de ipsa dici posset. *Omnis in hoc Puero caræ stat cura parentis;* sciebat enim filios educandos esse in disciplina, & in correptione Domini; educati siquidem à parentibus per Sanctos, & justos mores boni meritò evadent, & quid majus? Antonius Maria puerili illa ætate, ut Gigas, pietatis operibus eruditus seminudo Pauperi ei opem poscenti sericas vestes exuens, elargitur. maximè cursus inditium in divinæ virtutis prodromo, si ut habemus in Proverb. 20. 11. ex studiis suis intelligitur Puer. humanioribus literis in Patria non modicè instructus Patavinum Gymnasium adivit non effrænis, ut solent inconsiderati adolescentes, libertate lasciviret, sed ut Deo primum, Philosophiæ postmodum, & medicinæ incumberet, ex quibus

assumpta

assumpta laurea anno ætatis suæ undeviginti in Patriam rediit. Verum purgato mentis acumine excogitans melius esse, quàm ægris corporibus pharmaca dubia parare, animæ propriæ saluti consulere, clericatui se totum dedit oon absq; theologicis studiis, quibus præpolleos exclaruit, Sacerdos efficitur, & primum celebranti incruentum sacrificium Angelos, fertur habuisse assistentes. Patriæ tunc ærumnis, & calamitatibus ægrè agitatæ concionibus evangelicis, quas in plenis ædibus S. Geroldi habebat ad populum, ejus virtutum exemplo solabatur, patrimonium pingue in egenos, & miserabiles eleemosynis distribueodo præseferens. Patriæ Pater, tali communi omnium concentu appellabatur: Mediolani deindè dum degeret anno 1530., ne jus civilitatis, quo antiquitus ejus familia donata fuerat, deperderet, ob prædia in agro Mediolanensi possessa arctiori necessitudine contracta, cum maximæ probitatis Viris Jacobo Antooio Morigia, & Bartholomeo Ferrario ambobus ibi Patritiis sanctum iniit triumviratum, obtentisque literis ab Apostolica Sede, summum gerente Pontificatum Clemente VII. anno 1533. Regularem Clericorum ordinem sub titulo S. Pauli instituit, addictisq; sibi aliis sociis, eos ad indumentum secularium Clericorum consimile, humiliori quidem, & abjectiori forma admisit, omnia sua bona, & jura Congregationis in ejus exordio cessit, eisq; spoliari voluit, ut verus Christi Pauper efficeretur, & Deum Crucifixum tantumodò quęreret, nam Viscus delectationis terrenæ, volare noo patitur, & citius retrahit mentem, si fortè aliquandò sublevetur, Totus, inquam, suæ religioni deditus in missionibus alter Apostolus emicuit, divino sermooe potens sacris confessionibus audiendis addictus, jejuniis assiduus, orationibus indefessus, & aliquoperè visus fuit in sublime ferri, ut dictum fuit; in tolerandis injuriis mansuetus, imperio præcipuo, ac potestate in Demones, virginitate, humilitate, patientia, charitate consulgens, oec non spiritu prophetico donatus horam sui sanctissimi obitus prænunciavit die quinta Julii ad meridiem anni 1539. Cremonæ io osculo Domini sequuti ætate anoorum novem suprà trigesimum, non sine Concivium, ac piissimæ Matris adhuc superstitis lacrymis, & dolore. Hic operarius in Vinea Domini diligentissimus, Demonum expugoator, & Dominici Cultus reparator ingenti concursu, & Populorum veneratione Mediolanum defertur, post mortem arca lignea inclusus, cum enim certam domum, aut templum, ubi suorum condere posset cadavera haberet Congregatio, in ædibus Angelicarum Virginum S. Pauli deponitur, & in haoc diem, quo decet, cultu honorifico penès eas servatur, quas ipse, ut preci Ludovicæ de Torellis Vastallæ Comitissæ annueret, instituerat, ad cujus similitudinem Valeria de Alieriis nostræ Urbis Vidua, & Matrona selectissima Antonii Mariæ sanguine juncta, ejusq; pietatis operibus non immemor anno 1548. ædes sanctimonialium S. Marthæ

fundavit, Angelico prænomine eisdem adiecto non ad jactantiam, verùm ad Angelicos mores, & perfectionem emulandum: Fuit Antonius Maria, ut de eodem prolixè, & erudite scribit *Anacletus Siccus in synopsi Cler. Reg.* justa corporis statura, habitudine sana, ac vegeta, licèt nervis minus robustus, facie jucunda oblunga potiùs, quàm rotunda, aspectu gravi sanctitudinis speciem præseferente, majusculis oculis, ac nonnihil prominentibus, atro supercilio, & capillo, barba densa modicè promissa, colore sublivido.

Ejus literaturæ inditia perehibent Epistolæ Divi Pauli quarum studio mirificè delectabatur, ut ipse consimiles Sancti Spiritus ardore repletus exararet, earum exemplaria nonulla in synopsi leguntur.

Sermonum super Decalogi præceptis Volumen egregium MS. fuisse apud PP. refert idem *Anacletus*, item (*Constitutiones ejus ord.* quas ipse Primus descripsit. *Opusculum* insuper, quod ad proprium usum ex dictis SS. Patrum præsertim conscripserat; post ejus decessum ad Sancti Viri memoriam, & publicam utiliratem typis pluries commissum fuit, ut vidi, Venetiis apud Jo: Baptistam Somascum 1583. Mediolani, apud Jo: Jacobum Cumum 1614., & 1620. & circumfertur hoc titulo.

Detti notabili raccolti da diversi Auttori per il R. P. Ant. Maria Zaccaria da Cremona opera divotissima. In Epist. nuncupatoria de Vita Authoris quædam memorabilia habentur, & F. Desiderius Anichinus Veron. in fine Epistolæ ad Lectorem hæc exprimit. *Questo cattolico libro è pieno di fiamme divine, perche l'è distruttione delli Heretici, e Vita de Cattolici.*

Lugduni editum fuit anno 1625. gallica lingua versum, cujus Traductor statum Viri Ven. denotat ignorare, cum ex ordine S. Dominici apellet. Romæ ultimo loco, apud Mancinum 1670., impressum, latino idiomate transtulit Jo: Augustinus Gallicius Præpositus Generalis ejusdem Congr. hoc titulo. Axiomata Sacra Apices Christianæ Perfectionis innuentia, Indice Ven. Servo Dei Ant. Maria Zacharia Congr. Cler. Reg. S. Pauli Primario Institutore; in Epistola Candido Lectori nuncupata plura exprimit laudabilia de tanto Viro.

Ejusdem cum Elogiis meminere Scriptores omnes, qui de rebus Patriæ Scripsere, sed præ ceteris, ut dixi, Concivis noster studiosissimus *Anacletus Siccus Cler. Reg.* ex eadem Congregatione in ejus Libro edito deinceps, & ad complementum redacto per Valerianum Madium ejusdem ordinis Mediol. 1682. cui tit. *De Cleric. Regul. S. Pauli Congregatione, & Parentibus synopsis Hippolytus Maraccius de Fundatoribus Marianis cap.* 33. ubi plura scribens inter alia, quod fuerit Zaccaria egregie laudatus per Seraphinum Firmanum Can. Regul. Lateran. ejusdem Ævi scriptorem celeberrimum, & ejdem coniunctissimum, ut confirmat *Celsus Rosinus in Lyceo Lateran. lib.* 16. *pag. mihi* 223. at nimia quadam

dam affectione erga proprium institutum, errat quidem, ubi Franciscum Mariam vocat nostrum Zaccariam.

Christophorus Giarda. Novar. Cler. Regul. posttemus Castri Episcopus nostri Herois gesta descripsit, ut ex eodem Maraccio, & Museo Novariensi Amici mei eruditissimi Lazari Augustini Cottæ.

Jo: Baptista Fontana de Comit. in Vita Ang. Paula Ant. de Nigris pag. 437. refert Epist. Zaccariæ Angelicis Monialibus S. Matthæ Cremonæ directam.

Joannes Cinellus in Bibl. Vol. plut. 12.

Rutil. Benzonus de Jubil. l. 1. *cap.* 8.

Jo: Petrus Glussianus in Vita S. Caroli lib. 5. *cap.* 8.

Augustinus Terzagus Med. in Poesi pag. 31.

Augustinus Torniellus, & Jo: Antonius Gabutius Novarienses in MS. & alii plures, quos arduum esset adnumerare.

Hic tamen justa percitus ira reticere haud possum, quin acerrimè non inveham contra deliramenta, quæ fabulosè, seù potiùs malitiosè scripticavit Hadrianus Damman Gandavensis Author damnatissimus, ut in Indice Librorum vetitorum habetur, in suo opusculo Imperii, ac Sacerdotii ornatus, inscripto, & præcipuè in Commentariolo Sacerdotum post tot Icones reposito, ubi de Institutoribus ordinum. iste namq; labiis iniquis, & lingua dolosa figmenta evomit contrà ennarratam Vastallæ Comitissam, quæ, ut blaterat, suasu, & Consilio Fratris Baptistæ Cremonensis Dominicani ex Viris pariter, & Fæminis Sacerdotibus instituit Sodalitatem &c. cætera, quæ ponit, referre horresco tanquam impia, scandalosa, & hæreticalia; quicquid sit indigitare studet Institutum factum à Nostro Ven. Ant. Maria, quem, sub anno 1537. F. Baptistam perperam, & historiarum impetitus, appellat.

In Templo Divi Angeli Cremonæ hoc legitur Epitaphium super tumulo, in quo sepultus est Lazarus nostri Ven. Ant. Mariæ genitor.

Sepulchrum Nob. DD. Paschalis, & Lazari Fratrum de Zacchariis, & Heredum suorum Ann. MDIV.

Eod. Anno.

HIeronymus Claravaceus ab oppido insigni Piceleones Cremonensis Oriundus nunquam interituræ memoriæ Vir in pangendis Carminibus verè admirabilis, cujus extant *Fastorum libri XII. Mediolani apud Franciscum, & Simonem Moschenios* 1554., quos Joannes Jacobus Gabianus Paulo III. Summo Pont. dicavit, & Homobonus Claravaceus Auctoris Nepos ditexit Alexandro Farnesio S. Laurentii in Damaso Cardinali, nec non notis Marginalibus, & Indice completissimo opus dictavit.

Pro explanatione operis hic subnectitur Octaviani Vineati Laudensis Ode, quæ Libro ipsi præmittitur.

Roma dum Fastos memorat priores
Existat mæstas Italùm ruinas;
Perditum Vatis medium laboris
Hoste furenti.
Pontifex nullos referebat annos
Integri cursus; varioq; mense
Templa fragrabant redolente thure
Sacra Deorum.
Jam satis Clio superos rogavit
Carmine, & mixtis lacbrymis Thalia,
Et satis dulci cytbara rogavit
Pulcber Apollo.
Ut novus Vates oriens Olympo
Scriberet Fastos latio vagantes,
Et pios cultus, solidamq; Christi
Religionem.
Dignus bic tanto superum favore,
Sivè quod Christi fuerit Sacerdos,
Vel suas promptus celebrare laudes
Ore profundo.
Laurea donandus erit corona
Inter omnes Italiæ Poetas,
Non manus doctas metuet subire
Judice Phæbo.
Tutus ibit Pontificis Phasello
Per graves vasti Oceani procellas
Lilliis gaudens, velut Argonavis
Vellere Phrixi.

De eodem *Conradus Gesnerus in Bibl.ª Instit.*
Jacobus Gaddius Florentinns de Script. non Ecclesiast. p. p.
Draudius Bibl. Classica.
Laur. Legatus Mus. Cospiano lib. 2. cap. 1., & alibi.
Bressianus in opusculo MS. inscripto Origine di Picighettone non benè Hieronymum vocat de Miaravacca.

Eod. Anno.

OTtobonus Pozzettus, e Sabloneta Diœcef. Cremon, de quo egregiè *Constantius Landus* Eques, ac Patritius Placentinus, Complani Comes, in suis explicationibus in veterum numismatum Romanorum miscellanea, ubi Castoris, & Pollucis Numisma exponit, ità habet: *Ottobonus Pozzetus Sablonetensis à civibus meis, ut græcas, & latinas literas publicè profiteatur, superioribus annis conductus, munus sibi delatum, & demandatum, insigniter, ac præclarè obit. Nam in prælectionibus, hortatoriis orationibus, quæ scolasticos ad literarum studia animosiores accendant, uti solet stylo, & facundia Ciceroniana; vir mehercule ità eruditus, ac facundus,*

ut

ut dignus sit, quem auctiori salario Civitas Placentina demereatur.
Docuisse etiam Parmæ scatet *ex Oratione* 4. *Fabalti ad Decuriones Cremonenses in controversia Gymnasiarchiæ.*

Eod. Anno.

MElchior Aymus Nicolai F. V.re Majoris Mercatelli J. C. Patriæ Decurio, & celeberrimus in Jure Advocatus Collegium ingressus est die ultimo Maii 1530. cujus plura ad hanc usque diem in legibus Oracula Venerantur, ejusq; inclytis cineribus in Templo Divi Bartholomei marmoreum Mausolæum hac Epigraphe incisum indicat quanti fuerit vivens.

Melchiori Aymo. J. C. Clarissimo,

Qui ob Egregias ejus virtutes, & singularem in Patriam pietatem non minori civibus suis commodo, ac ornamento fuit, quàm Joannes, Balthassar, & M. Antonius ejus majores, qui cum in Jure Civili excellerent suæ Utilitatem publicam præferentes nominis sui memoriam reliquerunt. Ludovicus J. C. Vincentius Physicus, Joannes Paulus, & Jo: Baptista Filii Patri Carissimo, & B. M. Mœstiss. PP. Vixit annos LXX. P. M. obiit pridiè Idus Septembris MDLXX.

Hoc epitaphium refertur à *Suvertio* in libro, cui tit. *Christiani orbis delitiæ &c.* ubi de Cremona.
De eod. *Ant. Campus lib.* 3.
Cavitellus in Annal.
Bressian. in Coll. J. C.
Laudatur *à Petro Pectorelo J. C. in adnotationibus ad statuta Buxeti in Rubr.* 43.

Eod. Anno.

COllatina Treccha illustris ejus ævi Matrona, Locum habet cum cæteris Nobilibus Fæminis, de quibus suo loco, quarum *Epistolas excusas Venetiis dedit Jolitus anno* 1548. occurrit namq; pag. 126. Collatinæ Trecchæ.
Ad Cleopatram Cottam Epistola.

Eod. Anno.

PHilippus de Nicolis Francisci Filius ex oppido Castrileonis. eloquentia summa, & poesi præclarus, ex Ven. Coll. Notariorum Cremonæ à Secretis Andreæ Burgi Castrileonis Comitis, & exindè Invictiss. Caroli V. coram quo, ac Clemente VII. Sum. Pont. nec non S. R. E. Cardinal. aliisq; Prælatis, & Principibus, in Ecclesia S. Petronii Bononiæ congregatis die 24. Febr. 1530. elegantissimam habuit latino sermone Orationem maxima omnium adstantium admiratione, aliaq; semper summa fide, & diligentia laudabiliter gessit.
De laudibus Caroli V. carmina plura composuit malo quidem suo fato

fato, humore melancholico nimiùm correptus occubuit die 7. Julii 1564. sepultus in Ecclesia S. Augustini recensetur latissimè *à Clemente Flameno in Castelleonea pag.* 130., 31. ubi ponit Elogium.

Cavitellus de eodem in Annal. ad annum 1565.

Alex. Lamus Cant. 3. pag. 63.

Franciscus Bressianus in Coll. Notar.

Hieronymus Perbonus Marchio Incisæ Oviliarum Dominus, & Sen. Mediol. in libro 4. Epist. Ovili. scribit inter cætera.

Philippo Nicolæ Præstantissimo, & facundissimo à Secretis Serenissimi Caroli V. Imp. Tu quoque operi nostro nostræ amicitiæ aggregaris Philippe Nicola mi suavissime, cujus mecum benevolentia cæpta est imperante Mediolani Magnanimitate liberalissimi Maximiliani Ducis, quæ accepit incrementum, dum in Germania essemus pro nostra constanti fide, & candida participes exilii Francisci II. &c. sic redi ergo ad Cæsarem, ut ejus gesta eleganti stylo adiuves, & tibi, & amicis tuis prodesse possis.

Apud *Bandellum* in suis notissimis Fabellis una perquam nobilis legitur de nostro Nicola, cujus quidem antiquum manuscriptum est penès me.

Ipsum Nicolam fuisse pariter à Secretis Francisci II. Med. Ducis, à quo fuit immunitate donatum constat ex diplomate, quod in Regestis Archivii Cremonæ legitur lib. H. H. fol. 80. ann. 1531., & sequ. hujus exempli.

„ FRANCISCUS II. Mediolani Dux &c. Cum per se boni
„ Principis sit multis benefacere, & illis præcipuè, quorum
„ virtus, ac Industria id postulare videtur, tùm verò maximè,
„ cum singularis fides, & merita aliqua accedunt, neque nobis
„ ignotum sit, quanto studio se se semper præstiterit, ergà nos,
„ resque nostras Egr.[s] nobis dilectus Philippus Nicola, Cæsareus,
„ Nosterq; Secretarius, & præsertim dum ille Cæsari ipsi Augusto
„ Carolo Domino nostro operam daret, ac præter alia, quæ ipse à
„ nobis tulit, Beneficentiæ signa, novo eum volentes munere
„ decorare; Tenore præsentium ex certa nostri scientia, motuque
„ proprio, ac de potestatis plenitudine etiam absolutè, ac omnibus
„ aliàs modo, via, Jure causa, & forma, quibus validiùs possumus,
„ ipsum Philippum, ejusq; filios, & descendentes masculos, legi-
„ timos, & de legitimo Matrimonio natos, & procreandos in infi-
„ nitum, cum omnibus eorum domibus, prædiis, & bonis tàm
„ rusticis, quàm Urbanis, quæ in præsenti habet, ac in posterum
„ habebit, vel habebunt, cumq; omnibus ejus, & eorum Colonis,
„ Laboratoribus, Partiariis, Fictabilibus, & Abraciantibus, ac
„ omnibus, & quibuscumq; Datiis, pedaggiis, imbotaturis, taxis,
„ taleis, seù talionibus, subsidiis, & aliis quibuslibet oneribus, &
„ gravaminibus extraordinariis, realibus, personalibus, atq; mix-
„ tis hactenùs impositis, & de cæterò quomodolibet imponendis,
„ per nos, seù Agentes prò Camera nostra, seù per aliqua commu-

nia,

„ nia, ad requisitionem, seù Beneficium nostrum, nostrorumque
„ Successorum, qualiacumq; sint, & quovis nomine nuncupentur,
„ immunes, liberos, & exemptos facimus, & creamus, volentes
„ ut omni alio Jure, & privilegio fruantur, quò cæteri, qui à nobis
„ hactenùs Immunitates habuerunt similes, frui quocumq; modo
„ soliti sunt, aut debent, mandantes omnibus, & singulis Magi-
„ stratibus ordinariis, & extraordinariis, Prætoribus, Referenda-
„ riis, Præsidentibus, Consulibus, Communibus, & Hominibus
„ Subditis nostris, quibus spectaverit, ac eorum Executoribus
„ præsentibus, vel futuris, quatenùs has nostras ad verbum Immu-
„ nitatis literas observent, & observari inviolabilitèr faciant, non
„ obstantibus aliquibus legibus, statutis, provisionibus, ordinibus,
„ consuetudinibus, & decretis in contrarium disponentibus. Qui-
„ bus omnibus, & singulis in hac dumtaxat parte, ex eadem certa
„ nostri scientia, motuq; proprio, & de eadem potestatis nostræ
„ plenitudine derogamus, & derogatum esse volumus, etiam si
„ talia forent, quę derogationem, seù mentionem magis specialem
„ requirerent, oneribus tamen salis, taxis Equorum, & Datiis
„ nostris ordinariis nobis, & Cameræ nostræ reservatis, & semper
„ exceptis. In quorum fidem præsentes manu nostra subscriptas
„ fieri, & registrari, nostroque Sigillo muniri jussimus. Dat. Me-
„ diolani die vigesima Junii MDXXXI.

Sign. FRANCISCUS.

Subscr. Bartholomeus Rozzonus.

Eod. Anno.

JO: Andreas Milius J. C. in omni scientiarum genere elegans, & perhumanus ex Fiscalibus totius Mediolanensis ditionis tempore Maximiliani Sfortię Mediol. Ducis quantum in legibus præstiterit dilucet ex operibus.

De Feudorum juribus lib. 3.

De Jure Emphiteutico lib. 3.

Ad Divi Dominici in Sacello S.mo Dei Nomini dicato insculptum ejus tumulo habetur hæc Epigraphe.

Sepulchrum Nob., ac Præstantissimi Jur. Consſ. D. Jo: Andreæ Milii, ejusque Hæredum, qui obiit die IV. *Mensis Octobris* MDXXXIII.

MDXXXI.

BEnedictus Lampridius nuncupatus, at verò Cognomento Alpheus, seu Alphenus in imitando Pindaro Græcorum Lyricorum Corypheo contrà Horatii sententiam lib. 4. Ode 2. Icarium nihil habuit præter volatus sublimitatem. Primus enim Thebanos modos in Latium induxit; Primus Pindaricis numeris latinas aures assuefecit; Græci quippè sermonis peritissimus quo,

&

& Varia cecinit. Odas Metropindaricas primus latinè modulatus est, & tanta quidem cum majestate, ut à nemine superandum credam, quod eò libentiùs affirmandum fuit, quò minùs ab hoc abhorruit rigidus Poetarum censor *Gyraldus*, qui durus in aliorum commendatione de Lampridio scribere non dubitavit. *Benedictus Lampridius Cremonensis non Epigrammatum modo, sed Lyricos versus facit, quibus in primis Pindarum cùm inventione, tùm phrasi æmulari nititur. Idem & Græca aggressus est, dignus certè vel tantò ausu, à quo nos deterret Horatius, commendari.* Cum quo, & *Jovius* in Elogiis, quanquam difficilimus Laudator, Lampridii Odas emulatione Pindarica eruditas, & graves confessus est. Hinc ridere est insulsum *Honorii Dominici Caramellæ* de Alpheo judicium, quo Midam verè se exhibuit in Apollineis Lampridii cantibus expendendis, dum tot summæ doctrinæ viris, ut infra etiam demonstrabimus, Benedictum celebrantibus unus contradicere ausus est in suo Poetarum (ut ipse vocat) Musæo, in quo eas Lampridii Odas, quas Pindarico, & Horatiano metro conscriptas legit in deliciis Italorum Poetarum ab Ranutio Gherio, seu melius, Jano Grutero collectarum, nec Pindarum, nec Horatium redolere inficiatur, inquiens, seù potius blaterans.

Pindarus hic meus est; meus inquit Flaccus, uterq;
Sed sileat, Vates nullius iste fuit.

Quod tamen ex livore, si non ex ineptia scriptum deprehendere est ipsius memorati *Lilii Gyraldi* sententia, qua Lampridium ne dum ab se verum, & ab aliis, qui non livore tument, plurimi factum asserit etiam in *Poematio de direptione Urbana* ex his

Nec tu Lampridi, jam tot mihi note per annos,
Defueris, fidibus Grays, fidibusq; latinis
Qui canes Aonium Romàna per oppida carmen.

Acceptissimus Leoni X., de quo est Ode 19.; ejus liberalitatem ultimis Pontificatus annis expertus est, politiorem literaturam Romę professus quoadusque desiderato Mæcenate maximo cum ipso deficiente Musarum fulcimine à Quirinali Græcorum Adolescentium gymnasium, cui post Lascaris obitum præfectus fuerat, Patavium se contulit, ubi per annos docuit; honestiori mox stipendio Mantuam accitus à Federico Gonzaga Duce, ut Franciscum, & Ludovicum ejus Filios elegantioribus disciplinis imbueret, sed eo munere susceptο grati Principis munificentia vix effici cæpit, cum adhuc vegeta ætate lateris dolore correptus è vivis migravit maximo sui desiderio relicto. Vigiliarum autem ejus quotquot ipse posteris permisit superfuerunt.

Odæ Metropindaricæ latinæ 24.
Odæ Horatianæ 7.
Epistolæ Hexametris exaratæ 3.
Epigrammata Phalæcia 5.

Hæc omnia carmina collegit *Lud. Dulcius*, & cum nonnullis *Jo: Baptistæ*

tistæ Amalthei carminibus dicatis Comiti Collatino de Collalto edi curavit Venetiis apud Gabrielem Jolitum de Ferrariis 1550. horum exemplar, quod rarum eſt, mihi humaniſſime fuit elargitus D. Joſeph Caraffinus Academiæ Animoſorum Cremonenſium Princeps emeritiſſimus hoc anno 1691. extant prætereà.

Græca, & latina carmina in Mortem Celſi Archelai Melini excuſa Romæ cum collectaneis Amicorum Melini typis Mazochianis.

Gratulatorium carmen ad Paulum III. Pontificem creatum, ut innuit in Epiſt. 1. ad Latinum Juvenalem.

Prodigioſa non tantum eruditione, ut vidimus, inclaruit antea, Poeta, quem & morum candor, & ſuavitas longè amabilem faciebat, ut non credam mecaſtor, quæ de Lampridio protulit Jovius in Elog. enuntiato ſcilicet ipſum *majore quæſtu, quàm gloria Patavii literas docuiſſe, & fuiſſe contumaci ingenio &c.*, quamobrem *Comis Lampridius, facetuluſq; à Pierio Valeriano* vocatur in carminibus ad Sodales Paravii Philoſophantes, & magnam Nobilium amicorum vim ſibi comparavit; inter quos præſtabant Petrus Bembus Card. Matthæus Gibertus Ep. Veronenſis, Latinus Juvenalis, & Perrus Melinus Romani, Paulus Bombaſius, & Lud. Beccadellus Bononienſes, Anr. Thebaldeus Ferrarienſis, Petrus Curtius Carpinetanus, Lazarus Bonamicus Baſſanenſis, Bernardinus Trebatius Vicentinus, Joannes Rufus Forolivienſis trium Sum. PP. Leonis, Julii, & Adriani à Secreris, Janus Laſcaris, Balthaſſar Caſtalio, & alii; ex quibus Bembus Thebaldeus, Laſcaris, Bonamicus, & Caſtalio, ut animadvertere fuit, par pari retulere Lampridio nobilibus encomiis ipſum celebrantes.

Franciſcus Suvertius in lib. cui tit. Selectæ orbis delitiæ, affert inſcriptionem ejus tumulo appoſitam in Templo S. Andreæ Urbis Mantuæ.

Lampridium carum Muſis hic Mantua ſervat.

quod Mirtæi dicitur carmen, verum cum Mantuæ adeſſem anno 1688. præmiſſis quam plurimis diligentiis in dicta Eccl. ſedulæ meæ curioſitati complacere non potui.

Ranutius Gherus, ut diximus, vulgavit ann. 1608. carmina plurimorum Poetarum Italorum duobus codicibus diſtribura, quibus tit. *Delitiæ* C. C. *Ital. Poetarum &c.*, & in primo Cod. Lyrica multa refert Lampridii noſtri, in quibus laudatur à Celio Calcagnino, à Fauſto Sabæo magnæ famæ Poetis.

Irem in *Pharagine Poetarum Leodegarii à Quercu.*

In *Matthei Toſcani libro Carm. Illuſtr. Poet. Italorum tom. 1. à pag.* 84. *uſq; ad* 102.

Ant. Poſſevinus in Bibliotheca Selecta de Poeſi, & Pictura lib. 17. recenſet Joannis, Cottæ, Lampridii, Sadoleti & aliarum Miſcellanearum Librum unum.

In libro inſcripto italicè *Lettere ſcritte da diverſi Prencipi, e Letterati al Card. Bembo lib.* 3. Lampridii Epiſt.^æ^ leguntur.

Jo. Baptista Laurus in Epist. directa Jo: Barclajo antepofita Poematiis *Maffei Barberini Card*, qui fuit Pont. Max. Ubani VIII. nomine assumpto, deprimit quodamodo nostrum Lamprid., ut magis Barberinum extollat.

Eumdem laudant innumeri, & singillatim *Card. Sadoletus in Epist. lib. 2. ad Card. Bembum. Hier. Niger. in iisdem Epist. lib. 8. ad Card. Sadoletum. Andreas Duiditius Sbardellatus Ep. Tininiensis in Vita Card. Reginaldi Poli, Mirtæus, M. Ant. Flaminius, Latomus, ut in Elog. Jovii. Hieronymus Britonius in Lyricis Ital. pag. mihi* 143. *Edit. Venet.* 1531. *Joannes Planerius e Quintiano in Epist. Moral. lib.* 1. *Ep.* 4. *Jac. Phil. Thomasin. Illustr. Vir. vit.* ubi de Baptista, & Gregorio Casalibus. *Gesnerus in Bibl. Instit. Vida in orat. Bernardinus Daniellus lib.* 1. *Poeticæ. Gaddius de script. non Ecclesf. p.* 1. *fol.* 269., & *p.* 2. *fol.* 272. qui in duos dividit ipsum Lampridium, & cognomen nomini anteponit. Legatus in Musæo. *Cosp. Hofmannus in Lexico. Laur. Crassus in hist. Græcorum Poetarum. Jo. Maria Toscanus in Peplo Italiæ lib.* 2.

MDXXXII.

JAcobus Gadius Nobilissimæ Communitatis Cremonæ scriba, historiarum eruditissimus, necnon Musarum, hetrusca, & latina lingua expertissimus Alumnus librum in 4. composuit, cui tit. fecit

Extractio multarum historiarum, & Chronicorum, plurimorumq; Gestorum Descriptio &c.

servatur MS. penès me, sed alieno cognomine in initio rubricatus, cum in progressu lecturæ pluries constet libri ejusdem Jacobum Gadium verum fuisse Auctorem, replicando sæpè hæc verba, Ego Jacobus Gadius &c., quæ ædepol non rectè perspecta fuere ab illo, qui cognomen Gadii in aliud mutavit. hæc dicta sint pro veritate, cui præ cæteris Historici insistere debent.

Memoratur à *Francisco Zava in Epist. Famil. lib.* 3. dum scribit alteri Jacobo.

Antonius Campus, & Peregrinus Merula Historici nostri à fronte hujus libri decepti Auctorem proprium debita laude spoliarunt, ac plagiario detulerunt honores; liber hic est chronologicè dispotus, & circà nonnullas Cremonæ antiquitates allegat Chronicum Sicardi Episcopi nostri, quem de Casalaschis appellat; verùm inter cętera, quæ refert, planè mihi curiosus videtur contractus iste venditionis antiquis Romanorum Temporibus initus, quem eruditionis gratia hic appono.

„ PAscutius Culita Pascutii Culitæ F. Sarnensis Sarcularius cum
„ Pignatia Nigella, quæ Viro suo nunc hic adest, & suo in Uxo-
„ ris nomine vendidit Segnitio Funestillo Acerrano viatori, qui
„ ipsius sibi emit, liberis, nepotibus, pronepotibusq; suis cum omni
„ posteritate domumculam. Sita est Sarnensi in suburbio secun-
„ dum flumen tribulas, ac vicinos bonos habet Pilucicum Rufil-

lum

» lum Cocleatium Surriponem. Item quę Lardatium Fabaconem.
» Proba est domuncula, tota proba contignatio, probus paries,
» tectum ipsum probè canteriatum adserulatumque quernis etiam
» scandulis, a verunconis fabri. Proba cisterna sine ullo saliculi vi-
» tio, aut latrinæ servitute; fundamenta benè facta, volutabrum
» lutulentum, in quo viciniæ totius sordes desideant; harula ad
» Solem meridianum exposita, firmiterque quaternata: Unciolæ
» tres pertium. Tu Pascuti accepisse argentum omne perpensum
» probe, & enumeratum fateris. Tibi verò Segniti ea domuncula
» solemni more est à Pascutio evincunda ab ipsis etiam funda-
» mentis, tota cum tecto adseribus, Canteriis, Claviculis, scalis,
» foribus, culmæ, volutabriq; decursibus ab infimo solo ad usque
» cœli subselium cum ipso etiam cœlo, cumque terræ imis, atq;
» perimis, infernisq; Sistes autem in omni foro, & causa festis, per-
» festisq; festis, infestisq; diebus Segnitio, ac Segnitii posteris, pro
» quo præstando prædia, suppellectilemq; suam, & cum ea bacem
» cofinum viscum, ac retè triplumbatum obligatum obligat seque
» statuam in prætorio ad Judicem. Tu Pascuti illum fuste inve-
» stito. Tu Segniti fustem ipsum manu capito hecce uti vera
» sunt sciens volensq; sue spontis atq; ex convento utq; inter viros
» bonos decet uterq; agitis meque ut scribam rogatis Jureq; juran-
» do cuncta hæc confirmatis. Testes adsunt de more adciti, rogatiq;
» juri utiq; probi Platius Lucusta Fesulanus Casellio, Albanus, Li-
» cida Albutius Fregellanus. hecce sicce convenere hisce verbis,
» hisce conditionibus, acta & transacta sunt hisce adsentiente
» Uxore Pignatia, ut par est Viros bonos, bene agier Cal. Quin-
» tilib. Præt. Balbo.

Bebius Porca.

Inter alia notabilia refert Invictissimum Carolum V. Romanorum Imperatorem ter adfuisse Cremonæ, & in Ædibus Nobilium de Trecchis in Vicinia S. Agathæ semper magnificè receptum, & scilicet hoc anno 1532. die Mercurii quinta Martii 1541. die Jovis 18. Augusti, ut de Civitate possessionem ipse caperet, ac denique die Jovis 14. Junii anni 1543.

Et cum hic de illo Augustiss. Imperatore sermo contigerit, ut more meo pandam Archivii nostri ad perennem Cremonensium gloriam monumenta, & scilicèt ex archetypo depromptam Epistolam, quam Carolus Cremonensibus scripsit post Mortem Francisci II. Sfortiæ postremi Ducis Mediolani subnecto.

Carolus Divina favente Clementia Romanorum Imperator Augustus.

» SP.les, Fideles, Dilecti. Accepta Ill.ris Ducis Mediolani Princi-
» pis, & Consanguinei Nostri Carissimi morte, non sine Magna
» Animi molestia, & ob singularem, qua ipsum prosequebamur,
» benevolentiam, & ob affinitatem, quà Nobis erat conjunctus,
» prò ea cura, quam de istius Status Commodo, quiete, & Securi-

„ tate gessimus in omnibus ejus bonum concernentibus, provideri
„ jussimus, pro ut ab Ill.ri Principe Asculi Antonio de Leyva, cui
„ scribimus ut nostro Nomine, & vobis exponat, estis accepturi.
„ Vos Majorem in modum hortamur, ut verbis ipsius fide habita,
„ quę ad hunc finem injunxerit, exequi velitis prò comperto haben-
„ tes id esse, quod Status istius quieti, & utilitati conducit, Nosq;
„ semper curaturos, quæ communi ipsius, ac Subditorum benefi-
„ cio, & vestro privato commodo expedire intelligemus, sicuti
„ hæc latius ab ipso Ill.ri Principe accipietis. Dat. Castro Villarii
„ die 10. mensis Novembris 1535. Anno &c.

Signat. CAROLUS.

In Calce Yaques &c.

A Tergo Nobilibus, Nostris de Imperio Sacro Fidelibus, dilectis Deputatis Cremonæ.

MDXXXII.

BErnardinus Cremonensis à Patria vocatus Ord. Min. S. Francisci magnus Theologus post regimen Conventus Almæ Urbis à Clemente VII. Pont. Max. die 10. Julii fit Episcopus Beritensis inter Maronitas Insulæ Cypri sine præjudicio Episcopi Nicosiæ, ut è schedulis concistorialibus mihi indicavit Eruditissimus *P. Franchinus Mutin.* non verò Archiepiscopus Berysen. in Armenia factus Suffraganeus Majoricensis, ut *Vuadingus in Annal.* & cum eo *Haroldus in Epitome &c.*

Jos. Bressianus in Ros., & Viol. eumdem vocat è sua familia.

Eod. Anno.

CArolus Alfenus reliquit monumenta quædam Historica, quę à *Francisco Bressiano in Historia Genealogica Familiæ Ponzonæ Cremon: pag.* 123., & 24. citantur sub hac Epigraphe.

Memorie di Carlo Alfeni nella nomina de venti Paggi, che furono destinati per l'entrata in Cremona di Lodovico Rè di Francia.

Eod. Ann. XXXII.

MArcus Hieronymus Vida, de quo antequam progrediar, præmittere liceat, quæ de Tanto Viro scribit *Celsus Rosinus in Lyceo Lateran. lib.* 11. *Eximium meritò lætari potes inclyta Cremona Insubrum Civitas perquàm egregia, ex te progenitum, in teque una diù educatum M.H. Vidam, hoc est post Principem Virgilium latini idiomatis Poetarum omnium ter maximum. Quamvis enim Civium, & præsentium, & exactorum Eminentissima farragine fæcunda apparens omnium artium Pacis, Belliq; excellentèr pertractatarum, nomine uno tamen Vida Te ipsa major indicaris.* Anno ab enixa Deipara 1470. Vida inquam, natus est. Parentes illi Gelelmus, & Leona Oscasalia in Vicinia S Leonardi, quem in somniis, ut fertur, non adhuc editum, tamquam Cigni pullum in gremio sibi plumescere

vide-

viderunt, & alis acceptis in altum volantem suavissimos cantus depromere. Nobili ex Gente ortus, nam Bonvesinus Vida, jam diù ab anno 1166. fuerat ex Consulibus Populi Cremonensis. Opes Domesticæ, tunc ex antiquo splendore ad tenuitatem redactæ. Mira quædam, & Egregia virtutis indoles, vel in puero enituit, quæ, ut bonarum artium studiis excoleretur, Patriæ primum in doctissima Nicolai Lucari palęstra, & varias in Urbes missus fuit à Patre, ubi Oratoriæ, Poeticæ, Philosophiæ, ac Theologiæ quantam navaverit operam, celeberrima ipsius scripta satis indicant. Hisce præclaris disciplinarum ornamentis, & poetica in primis facultate id est assecutus, ut Leo X. Pont. Max. summa authoritate, summo judicio, cum ad se à Lascare Legato Regio allatum Vidæ Carmen, quo Ludicrum Scacchiæ prælium describitur, accuratè lectitasset, hominis ingenio, & scribendi tùm facilitate, tùm dignitate allectus persanctè affirmavit, hunc illum esse, quem summis votis diù expetivisset, cujus sublimi, & eleganti stylo Christi res gestæ miræ, & insignes à nonnullis jam tentatæ, sed parum luculentèr expressæ, carmine celebrari possent, easque, ut versibus attingeret, atq; inchoaret, hortatu suo perfecit. Id cantat sequens protestatio Christiadi anteposita. *Quisquis es, Autor te admonitum vult, se non laudis ergò opus adeò periculosum cupide aggressum, verum ei honestis propositis præmiis à duobus Sum. Pont. demandatum scito Leone X. prius, mox Clemente VII. ambobus ex Etruscorum Medycum clarissima familia, cujus liberalitati, atq; industriæ hæc ætas literas, ac bonas artes, quæ planè extinctæ erant, excitatas, atq; reviviscentes debet. Id volebam nescius ne esses.* Legit Christiadem Clemens VII. paulò post secutus, qui à tanto Patruele, cæterisq; Majoribus suis in eliciendis optimis ingeniis sua liberalitate, remunerandisq; quàm simillimo munere de re literaria optimè merentibus nihil degeneravit, in Antistitum numerum Poetam nostrum inauguravit, & Albæ Ligurum Episcopum declaravit, electum quidem à Paulò III., dum ageret ætatis suæ annum sexagesimum secundum.

Anno 1549. post obitum Benedicti Accolti S. R. E. Card. Episcopi Cremonensis idem Paulus III. ad insignem Patriæ Præsulatum Vidam promovisset, nisi ad paucos dies ipse S. P. è vita decessisset. Constat sanè ex regestis Archivii Patriæ Vidam nostrum à Cathedralis Capitulo in Episcopum Cremonæ fuisse electum. die namq; Jovis 14. Novembris coram Decurionibus Congregatis per RR. Hieronymum de Pinzonibus, Hieronymum Amidanum, & Federicum Marianum Canonicos inter alia fuit expositum.

Die hesterna pręfatum Collegium, seù Capitulum ut opportunè provideret de persona idonea ad dictum Episcopatum congregatis legitimè ipsis RR. DD. Canonicis cum diligentèr excussionem fecisset de omnibus personis ipsius Civitatis idoneis ad illam dignitatem, & qui residere vellet, & posset præsentialitèr in dicto Episcopatu nullum magis idoneum inve-

invenisse, quam M. R. D. Hieronymum Vidam ejusdem item Collegii Concanonicum, quippè qui omni virtutum genere, & divini cultus observantia egregie præstat, adeò ut etiam longè major ei dignitas convenire possit, propterea unanimitèr omnes ipsum M. R. D. Hieronymum Vidam in Episcopum Civitatis Cremonę omni meliori modo elegisse, & seù postulavisse &c.

Ejus elegantes libros honoris, dignitatisq; gratia Bononiæ in publico Archigymnasio facta fuit legendi facultas, quive ejus nominis inscriptione fuerunt divulgati: Una cum omni virtutum genere ornatissimis Cardinalibus Reginaldo Polo, Joanne Maria de Monte, & Marcello Corvino Pontificiis Legatis Tridentum missus fuit, ut conjuncta fermè cum ipsis authoritate Judex, ac disceptator communi Christianorum consilio praeesset, & omnem penè Germanorum nationem Lutherana peste afflatam sanitati redderet. quos quidem honores, ac Magistratus oblatos accepit, ut Consanguineis, quorum erat amantissimus, rem gratam faceret, ipse alioquin sua sorte contentus, nullisque avaritiæ, neque invidiæ, neque ambitionis stimulis coactus. Pietate in Deum præcipuè, ejusq; honoris augendi, & celebrandi ardore claruit, quod & sacra illius carmina testantur. Albæ Pontifex postquam renuntiatus fuit à comissa sibi Urbe nunquam abfuit, præterquam turbatis illis temporibus, quibus Franciscum Primum Galliarum Regem inter, & Carolum Cæsarem fœdissimum bellum exarsit, tunc verò longiùs abesse maluit eò scilicet consilio, quod in suis ipse de Reip. dignitate dialogis ad Reginaldum Polum Card. in princ. lib. 1. loquitur, ut Pontificiæ dignitati consuleret, quæ in hujusmodi rerum perturbatione ob effrænatam Militum licentiam turpissimo cuiq; capiti ludibrio esse solet, imò quod silentio non est prætereundum, dum Gallus, qui Mediolano, inhiabat, Albam, Clarascumq; quæ à Cæsarianis tenebantur, tentavit per industriam capere, missisq; per noctem ab Augusta Taurinorum tot cohortibus, quot judicabat satis forè ad eam rem patrandam, bipartito Exercitu sine difficultate Clarascum cæpit, perterritis repentino tumultu Cæsarianis Militibus Albam quoq; deventum erat, jamq; Gallicanæ cohortes Duce Joanne Ant. Benevellano, superata fossa, admotisq; scalis muros ascenderant, aliqui etiam ingressi erant Urbem, Cæsarianis Militibus, qui in præsidio collocati fuerant, cedentibus, Arcemq; & tutiora loca Urbis propere petentibus, nisi obstitisset (ut loquitur ipse in Orationibus) insignis fides, & memoranda animi fortitudo Vidæ Cremonensis Sacerdotis, atq; in ea Civitate Sacerdotum Principis, & Sacrorum Antistitis, qui auditu tumultu, cognitoque periculo, abjecta Pontificia persona, sumptoq; sago populum sibi incredibili benevolentia devinctum armavit, factoq; agmine ad semicaptæ Urbis locum properavit, hostes, qui ingressi fuerant, cæpit, qui murum ascenderant eos dejecit; deturbavitq; in fossam præcipites, cæteri verò

omnes

omnes fugæ consilium projectis omnibus cæperunt, relictisq; scalis, sudibus, ferreis harpagonibus, cæterisq; bellicis instrumentis, in fugam turpiter conversi sunt. sic ab omni cædis periculo, vastationisq; metu Urbem virtute sua liberavit. Templa cælitibus quamplurima posuit, ornavit, instauravitq; Ticenghi in nostri Agri pago ædem D. Andreæ labentem, cujus erat Rector, reædificavit. Paderni etiam in eodem agro aras D. Dalmatio construxit, ubi rexit Archipresbyteratum, Præposituras utiq; obtinuit Monticelli ultrà Padum tunc Diœcesis Cremon. ac Solarioli de Monestirolo, ut ajunt, ubi Templum D. Paulo sacrum ædificavit, Cremonæ Divæ Margaritæ fanum, senio jàm confectus elegantissimè restauravit, auxitq; picturis egregiis. Albæ in majori Templo organum condidit, & D. Cassiano in Albensi Agro Ecclesiam instruxit. Divis etiam Augustino, ejusq; Genitrici Monicæ Ædem, & Altaria erexisse videtur, ut ex Hymno, quod fortè præstitit, dum Mantuæ inter Canonicos Regulares Congr. S. Marci, quorum Prioratum S. Pelagiæ in Suburbiis Cremonæ obtinuerat, nunc Seminario Clericorum unitus, vel Ticini inter Canon. Lateranenses commoraretur, quorum Institutum annos quatuordecim professus est. Beneficiis acceptis perquam gratissimus Mediceorum laudes, à quibus, ut vidimus, Nobili Sacerdotio, opibusque honestatus fuit, identidem suis in libris inservit. Liberalis in eos præsertim, quos premeret paupertas, quotidiè campani æris sonitu suas ad Ædes, optimarum etiam artium domicilium, accitos egenos pascebat, antequam mensæ ipse accumberet, ad quam semel singulo quoque die cibo, potuq; exiguo contentus accedebat. Joannis Matthæi Giberti Veronensis Episcopi, ac Scipionis Vegii Laudensis Medici, & Philosophi præstantissimi potissimum necessitudine usus est familiarissimè. Obiit piè, feliciterque Albæ anno post Christum natum 1566. cum ætatis suæ annum ageret sextum suprà nonagesimum sepultus in Majori Templo, pauperibus amisso Patri optimo amara lachrymarum vi parentantibus; paucos etiam post dies suos Patria dolores expressit in solemnioribus exequiis Tanto Viro ære publico celebratis. Fuit grandi statura, ac sublimi vultu gravitatis plenissimo, & ad captandam venerationem, terroremq; facto, facie tereti, in totum Virgilio simili, ut notat *Gyraldus in Dialogis*, breviori collo, pulcherrimo capite, promissiori, ac spissa barba, oculis magnis, magnisq; superciliis. Plura ædidit Opera sæpe sæpiùs recusa, & numeris juncta, quo scribendi genere Antiquos tùm Græcos, tùm Latinos superavit, hæc sunt

Hymni de rebus divinis.
Christiados libri sex.
De Arte Poetica lib. tres.
De Bombyce lib. duo.
Scacchia lib. 1.
Bucolica; Ecloga. 3.

Car-

Carmina diversi generis, quæ ante editionem Lugduni per Seb. Gryphium 1554. vulgata non erant.
Carmen Pastorale, in quo deploratur Mors Julii II. Pont. M.
Quercens inscriptum. Interloquutores Myrtilus, Coryletus, & Vitiscus &c.
Egloga, cui tit. Apbatarques cum aliis Vidæ Carminibus edidit Claud. Verterius Parisiis apud Mathurinum Prevost. 1581.

Soluta Oratione extant.

Cremonensium Orationes III. Adversùs Papienses in Controversia Principatus Cremonæ apud Vin. Comitem 1550. quæ recusæ fuerunt Parisiis 1562. studio Jacobi Ant. Bevilaquæ Cremon.
Dialogi de Reipublicè dignitate, seù Civilis Societatis ad Reginaldum Polum Cardinalem lib. 2. *Ibidem* 1556.
Constitutiones Synodales Civitati Albæ, ac Diœcesi præscriptæ. Ibid. 1562.
Epistola M. Ant. Cuccho J. U. D. Int. Kal. Septembris Cremonæ 1563. *prò institutionibus juris Canonici Papiæ apud Hier. Bartolum, & Constantin. Sociorum* 1565. *item*
Epistola Nicolao Gallinæ Fisci Papię Adv. Cremonę 3. *No. Junias* 1556. quæ inter carmina ejusdem Gallinę Mantuani J. C. Cremonæ excusa 1563. per Vinc. Conctum habetur.

Dicitur etiam scripsisse, licet non ediderit.

De Arte Oratoria Tractatum subtilissimum, &
Paraphrasim in omnes Evangelii Scriptores ad Delphinum Franciæ Regis Filium, & hæc sunt, ut reor, quæ ad Christi rem spectantia soluta oratione conscripsisse innuit, eaq; in lucem editurum, ut in fine Voluminis suorum Carminum; verum titulos, & opera non exprimit.
De Magistratu lib. 1. ut testatur *Possevinus*, qui & alterius Hieronymi Vidæ Justinopolitani opera refert.
Inter Inscriptiones funebri pegmati appositæ, dum eidem in Cathedrali Cremonę publicè parentabatur, hæ legebantur.

M. Hier. Vidæ Albæ Episcopo,
Quem probè omnes norunt.

Civitas Cremona decreto sepulcbro sumptu pub. Civit. Qui de Universa Civitate B. M. est, parentavit V. A. N.
Qui cum quidquid in Egregium hominem laudis dici potest, in eum beneficia naturę fuerit collatum, immortalitate erat dignus, nisi naturę communis conditio obstitisset. Vivit tamen adbuc apud nos, vivitq; æternum ad posteros benef. jucundiss., ac perpetua recordatione.
Qui omnibus ergà gregem sibi comissum officiis functus piet. charit. fide, const. præclarus omnibus carus, nemini noxius à nobis discessit. suo magis, quam aliorum tempore.
Qui non solum piè, & sanctè Deum coluit, sed ità etiam cecinit, ut in Cœlo locum, ubi beatus ęvo sempiterno fruatur, & in terris ęternam sibi gloriam maximo omnium mortalium fructu comparuit. Obiit anno MDLXVI. xxii. Septembris.

Extant

Extant numiſmata cum Icone ex una parte, & nomine Vidæ *Hieronymus Vida*, ex alia verò Pegaſus cum epigr. *Quos amarunt Dii.*

Alia quidem videntur cum Effigie, & nomine, ac ex poſtica Inſcriptio *Non Stemma, ſed Virtus*, quorum meminerunt *Paulus Maria Terzagus, & Petrus Franc. Scarabellus in deſcriptione Muſæi Septaliani p.* 361., *&* 350.

Gloriantur etiam ejuſdem Præſulis doctiſſimi depicta Imagine Bibl. Ambroſiana Mediol. Muſæum M. Ducis Etruriæ, nec non Academiæ, & Gymnaſia multa.

Authores in Vidam infenſi, ut comperii, fuerunt

Julius Cæſar Scaliger in hypercritico, qui, ut notatur à doctiſſimo *Joanne Caſtellione* videtur nimius in Poetis exagitandis, neque deſunt, qui ægreferunt ab eodem reprehendi Ariſtotilem, ut ſcribit *Ant. Poſſevinus in Bibliotheca Selecta lib.* 17. *cap.* 2. & animadvertit extare in aliquibus ipſius Authoris operibus nonnulla, quibus mores catholicæ Religionis carpuntur, ideòq; eadem omnia delenda eſſe, & Juvenes præmonendos nequam indè labem animis ſuis aſpergant; verùm cum ſibi contrarius ſit dum in Vida errores arguit, ipſumq; pro norma Poetis præſcribit, dicendum eſt nullum exindè præjudicium tanto Viro conferri. *In Epiſt. Poet. ad Sylvium Filium* ſcribit. *Vida prudens ille quidem multa benè monet, quibus cautim Poeta fiat, verum factum jam inſtruit, ut perficiat, & paulò poſt. At eum neglexit Ariſtotiles, Horatius vitiavit, accuratiùs Vida: & in hypercritico. M. Hieronymus Vida etiam dum viveret magni fuit nominis, nunc illum audio à pleriſq; ſtatui noſtri temporis Principem Poetarum &c.*, & loquendo de Poetica ſequitur. *Prærereà tanto majore laude, quàm Horatius dignus eſt, quantò artificioſius de arte agit hic, quàm ille.*

Bernardus Saccus Ticinenſis in libro de Italicarum rerum varietate, & elegantia Papiæ apud Hier. Bartolum 1565. quem poſt modum reimprimi ibidem curavit anno 1587.

Henricus Farneſius Eburo adjecto Indice, quem intrà calamum cohibere poterat, M. Hieronymi Vidæ, quem ſub Scriptoris Cremonenſis nomine intelligit, Hoſtis accerrimus, ac Vindex nimium audax detegitur; aſt omittendo plura, quæ impellunt ad nauſeam, & nonnulla veritati ſanè repugnantia, ut magis periurus appareat, & ut venena necent Authorem, Vidam vocat Juris humani expertem, ab Eccleſia profugum, & Romanorum Imperatorum hæreticorum fautorem tacitum. Tres illæ Orationes ſuperiùs allegatæ hiſce improbis dicteriis cauſam dederunt. ſed de his ſatis pro nunc, data enim opera tot Scriptores percelebres de Vida benè ſentientes hìc referam, qui Sacchi, & aliorum maledicentiam confundere, & in nihilum reducere queunt.

Poſt Bernardum, ut negligam *Cæſaris Caporalis* ſcurrilia Verba in Vidam prolata in *Capitulo ubi de Mæcenatis exequiis*, Bernardinus Parthemius in lib. 2. de Imit. Poet. circà Vidæ notionem, num

claudicet, vel talipedet, ignoro. *Del Vida l'hò sentito lodare, & à me ancora è apparso bello spirito di Poeta, che havendosi proposto un' argomento conforme quello del Sannazaro tanto se li fece vicino, che tiene quasi il piede in quell'istessi vestigii, se non che pare ad alcuni, che troppo spesso s'intoppi ne mezzi versi, & negl'istessi pensieri di Virgilio.* qui cerebrum in calcibus non habet, dignoscit Parthemium non vidisse carmina Vidæ; nam ex aliquorum, ut ipse fatetur relato, loquitur, & dum simile argumentum cum Sannazario sibi non propofuit; ille planè de Partu Virginis, & iste cecinit Vitam, Actaque, & Mortem Christi, inscripsisse porrò Sannazarium ejus Poema Christiadem, animadvertit *Scaliger in hypercrit.* verùm mutato consilio non Christiadem, sed de partu Virginis inscriptum maluit, cum Christi tantum natalia tractet.

Udenus Nisieli, seù meliùs, *Benedictus Fiorettus Florentinus, in Progym. Poet. Vol.2. Pag.* 8. mordet illa carmina, quæ Vida Parentum manibus donat, ubi

Tædia me vestræ cœpissent nulla senectæ &c.

Scribit enim esse indecora; at mitius in ipsis est potiùs consideranda expressio illius ingeniti, ac teneri amoris, quem habent, seù habere debent filii erga Genitores.

In Progym. 10. refert eadem, quæ *Scaliger in Poetica lib. 6. cap.* 4. ubi in Principio Poetices dicit

Ecquis erit juvenum segni, qui plebe relicta &c.

Imprudentia eum arguens, sed veritati sit locus non mecastor Vida terret animos juvenum, sed laudis amore succensos stimulat ad addiscendam poesim, nam verba *inaccessæ rupi* inferunt, quod adhuc Adolescentes ad illam rupem non accesserunt, & ubi. *Parce puer, ò lachrymis*, potiùs quam fœda Oratio Vidæ, est fœdum Nisieli contrà Vidam dicterium, quià Regum filii, & maximè in puerili ætate lugere possunt, fletus quidem Regalem Majestatem non contaminat, & eò magis in nostro casu quando Patrem apud Hostes captum habebat. Porrò si bis Vidam sugillat, ter ipsum laudat, ut *in prog.* 5. *in prog.* 36. *& in prog.* 50., quò remitto Lectorem cum mihi sufficiat exscribere, quæ ipse Fiorettus in fin. *prog.* 15. contra Scaligerum. *Alla fine i Critici appassionati non sono altro che una Ruota di decisioni stolte, e di giudizj perversi.*

Renatus Rapinus Soc. Jesu. Poeta inter Bucolicos insignis, qui sacras Eclogas multa cum laude conscripsit *in dissertatione sua de carmine pastorali Parisiis apud Sebast. Cramoysi anno* 1659. *excusa part.* 3. de Italicis Eclogistis, seù Bucolicis Scriptoribus sententiam ferens, de affectata latinitate, ac prolixitate doctissimi Vidæ post laudes effutiit, ubi. *Hieronymus Vida in suo Daphnide, & Cherydone, suaque Nice perdiligens est, & emendatus, & nimium semper inquirens in sese, ejusq; carmen nimia latinitatis Religione, quodammodo attenuatum. Latinum videlicet diù se volebat. Hinc illa exilitas, quàm dedita opera sectabatur, quod non quivis è turba, sed is*

tantum

tantum, qui sit intelligens æstimator, perspicere possit. Est quoq; ejus Oratio interdum sili paulò uberioris, quàm ferat Ecloga. Hactenus Renatus, ubi videtur à laudibus in dicteria declinasse, quæ tamen ad obstruenda vulgi obloquentis ora, qui videlicèt Vidam de carminis humilitate condemnat, detorqueri etiam posse putarem: dum enim est, qui Vidam de nimia etiam Latini Sermonis religione condemnat, quis, oro, eum arguere possit de humilitate scriptionis.

Aliam itidem censuram nostris obtutibus se obtulit in Libro Gallico, cui tit. *Le Novelles de la Republique des Lettres mois de Juilet* 1684. *pag.* 776. nobis à doctiss. *P. Somentio* indicatam, ubi *P. Leonardus Frison* eadem prolixitate SS. Josephi, & Joannis in libro nempè 3., & 4. *Christiadis* Sermones coram Pontio Pilato Judeæ Præside condemnat, qua Eneę Didoni in Virgilio leguntur, & veluti inverisimiles, cum Pontius tunc pacato animo audire non debuisset omnia, quæ de Christo narrari possent à Josepho, & Joañe.

Verum P. Frison nihil agit de pulcherrima Vidæ imitatione è Virgilianis excepta, & quod admirabilius est, cum negare haud quisquam audeat duas in Christo Jesu fuisse naturas divinam alteram, cujus virtuti impassibilis esset, & immortalis, alteram verò humanam qua similis nobis Mortalibus esset, & passibilis, concionem divisit, & S. Josephum humani natalis primordia rectum siquidem ordinem servando narrare voluit. Joannem verò Verbi æternam generationem exponere; quin imò ne id affectate videretur, insinuat Poeta quamdam animi in Pontio solicitudinem de Jesu, ne periret, debitasve sciscitationes præcidi vult ubi Pontius ad Josephum.

. . . cœlum, & cœli vaga sidera testor
Sollicito mibi cura Tui est nunc maxima nati.

Paulo post pergit interrogando.

Fare age (namque mibi haud nunc primum venit ad aures)
Quæ fortuna Viro, unde domo, quo sanguine cretus
Ede tuum, matrisque genus &c.

Unde quomodo paucis se posset expedire Joseph, dicat qui suæ Mentis est compos, cum ipse Vida noverit opportunam prolixitatem ex illo post Josephi carmina.

Dixit, & hic facto defessus fine quievit.

Ut exindè Joannem loquentem introducat, cupiditatem audiendi majora de Jesu in Pontio demonstrat ex illis.

Immò ait: citiùs causas ab origine partus
Exequere &c. pauloque post
Cætera mira refer &c.

Dignum insuper Tanto Poeta illud est, quod in exordio lib. 4. habetur describendo Joannem, qui attenta dicendarum rerum gravitate hoc onus tanquam viribus impar recusavit, at demum Præsidis voluntate acquievit, &

Cum gemitu ex imò sic fari pectore cæpit &c.

Sed priùs ut confundantur pręter adductos alii quoque adducti à *Thoma Pope Blount in censura Celebriorum Authorum pag.* 675., audiamus, quę de eo protulit Pont. ille Max. & doctissimus Leo X. cui, ex relatis à Rosino, cum priores Christiadis libros Vida porrexisset pedibus sanctis provolutus, ille prægustus teneritudine, & ubere exundantis animi lętitia admirabundus, & alacer distichon prorupit.

Cedite Romani Scriptores, cedite Graii,
Nescio quid majus nascitur Æneide.

Accedant ad trutinam ordine Alphabetico Scriptores dispositi, qui celeberrimum, ne dicam Patrię, ac totius Europę decus comendant; nec dubito quin pręvaleant numero, pondere, & mensura adversùs satyricos, & præcipuè contrà Saccum, & Henricum Farnesium, qui pręter honestę censurę limites ad maledicentiam pręcipitarunt.

Alstedius in Enciclopedia Tom. 3. *lib.* 30. *pag.* 703. totum ibi refert de Scacchiæ ludo Poema.

Alstedius Tom. 3. *Enciclopediæ Lugduni* 1649. *pag.* 703.

Aprosius Angelicus in Bibl. Aprosiana pag. mihi 53.

Ariostus Lud. in Orland. cant. 46. *str.* 13.

. . . . . : *Il Vida Cremonese*
D'alta facondia inessicabil vena.

Idem in Satir. VII. ad Pistophilum

Balladorius Hier. in Vit. Homboni Crem. ubi affert ejus carmina.

Baronius Angelus in Orat. de Urbis Cremonæ laudibus.

Baronius Cæsar Card. in Martyrolog. die 13. *Novembris.*

De Bernardis Camillus Cremon. Carmin. Italicis Christiadem vertit; servatur MS. in Bibl. Class Ravennę, ut dicam suo loco.

Becbara Camillus Plac. in ejus Poematiis Cremonæ editis 1570.

Bembo Petrus S. R. E. Card. in Epist. lib. 6. *pag. mihi* 372. *data Patovii* 1539.

Bonbomius Jo: Franciscus Bononien. in Chirone Achillis.

Boldonius Sigismundus in Orator. Posthum. Orat. 18. *pag.* 324.

Boterus Jo: in libro de offic. Card pag. 28. 29.

Botta Bartholomeus Ticinensis scripsit luculentèr commentaria in Christiadem hoc tit. M Hieronymi Vidę Cremon. Albę Ep. Christias Presbytero Bartholomeo Botta Canonico Papiensi Interprete. Ticini apud Hier. Bartolum 1569. dicavit Hyppolyto de Rubeis Ep. Ticinensi, ubi etiam in Libri vestibulis nonulla de Vidę Vita libare potes, nec non ejusdem elegantissimam Epistolam ad ipsum Bottam.

Bressianus Joseph ex professo in Corona Vir. Illustr., & in Rosis, & Violis Cremonæ. nec non in suis cęteris libris de rebus Patriæ.

Caferrius Nicolaus Angelus in Synt. Vetust. pag. 276.

Cajetanus Daniel. Cremon. plura, & plura in carm. MSs.

Calca-

Calcagninus de Calculorum ludo pag. 299. ubi. *Vida meus Vir unum ad poeticam natus est, & Doctorum judicio elegantissimus.*

Calcagninus Cælius de Tesserarum, & calculorum ludis. item in lib. Epist. 8. *pag.* 104.

Camillus de Sitonis Senior Mediol. anno 1590. *italicis carminibus traduxit libros de Bombycibus, & Scacchiadem, quorum MS., ut vidimus penes Camillum J.C. ejus Nepotem servantur.*

Campus Ant. hist. Cremon. lib. 3. adferens veram Vidæ vultus effigiem ad annum 1531.

Cannetus Petrus Abbas Camald. omni doctrinarum genere excultus, & Amicus meus pretiosissimus *in prima suorum Epigr. Centuria.*

Capponius Jo: in fine sui Eydillii de Bombycibus.

Caramella in Musæo Illustr. Poetarum.

Castellionæus Jo: Antonius in Antiquit. Mediolan. Basil. Vincent. p. 1. *fascic.* 9.

Cavitellus Lud. in Annal. Cremon.

Cerrius Ant. in Satyris Scholiasticis.

Cæva Thomas è Soc. Jesu in suo Poemate de Puero Jesu.

Prolus. ad Lectorem, Vidam nostrum Jacobo Sannazario, Capoleoni Ghelfuccio, aliisque magni nominis Vatibus parem facit; cujus potissimum exemplum se asserit in scribendo fuisse imitatum, quinimò disertè fatetur, atque ingenuè.

Cinellus Jo: Med. Physicus Eruditiss. cui multa debeo, in *Bibl. Vol. pluteo* 1. *pag.* 59.

Collectanea Coryciana Romæ impressa 1524. affert ejus carmina.

Collectanea pro Seraphyno Aquilano facta à Joanne Philotheo Achillino Bononiæ cusa 1504. refert duo Epigr. & alia.

Conradus Quintus Marius de copia latin. sermon. lib. 5.

Conradus Sebastianus in Commeat. super Brutum Ciceronis.

Contarenus Aloysius in libro cui tit. il vago, e dilettevole Giardino, ubi de Viris in literis Illustrioribus ad ann. 1530.

Cotta Lazarus Augustinus in suo Poematio Herculis Arii iter per Insubriam &c.

Crottus Jo: Jacobus in oratione funebri habita prò Nicolao Lucaro: Papiæ 1518.

Crescentius in Tract. Nobilitatis lib. 1. *cap.* 32. *num.* 4.

Doletus Stephanus, quem pessimo, & execrando modo exagitat Scaliger in hypercritico, *in suis Carmin. lib.* 1. *p.* 2.

De Dominicis in paraphrasi Italica Hist. Jovii part. 2. *pag. mihi* 633.

Draudius M. Georgius in Bibl. Classica pluribi.

Dulcius Ludovicus ad calcem Vitæ Caroli V. Imp.

Eynsengreim Guillelmus in catalogo Scriptorum Catholicorum M. H. Vida Cremon. Albæ Ep. Vir. ingeniosus, gravis, & ornatus moribus, Christianæ Religionis observantissimus, facundus &c.

Faballus Hieronymus Laudensis Cremonæ edidit apud Vinc. Comitem 1561. Orationem in M. H. Vidæ Albæ Ep. laudem, eumq; in aliis Orat. laudat. *Faber*

Faber Hieron. in Mem. Sacra Ravennæ.
Faletus Hieron. lib. 6. suorum stromatum.
Ferentillus Augustinus in discursu Univers. hist. ad annum 1547.
Fornarius Simon in Oppositione Ariosti cant. 46.
Gabianus Jo: Jacobus in Gallo. Ad Aloysium Galleanum ubi
Vida Poeta meæ decus immortale Cremonæ.
Gadius Jacobus Cremon. in hist. MS.
Gallus Vincêtius Cremon. Cler. Reg. S. Pauli in suis Operibus de Poetica &c.
Garzonius Thomas in Plat. Universali cap. ult. ubi de Poetis nominat Vidam gloriosum.
Gesnerus Conradus in Bibl. Instituta.
Ghilinus Hier. Abbas in Theatro Literat. vol. 1. latè.
Grazzinus Cosmus in lib. cui tit. Scacchiæ ludus emendatus Florentiæ apud Junctas 1604. idem Grazzinus italico versu octavo, ut ajunt, rythono distributo Scacchiam transvertit apud eosdem Junctas, & alios impressum.
Grudius Nicolaus Poeta Belgicus lib. 1. Epigr. pag 44. ibi inter cætera.
Donec Minciadem jactabit Mantua Vatem,
Jactabit Vidam Clara Cremona tuum.
Guatius Stephanus Casalensis in Selectis 3. Vol. à Bartholomeo Zucchio Venetiis apud Soc. Minimum 1595.
Guazzus in libro Conversatione inscripto.
Gyraldus Lilius Gregorius. De Poetis suorum temp. Dialog. 1. Admirari ego soleo, id, quod vos minimè fugit. M. H. Vidam Cremon. quem unum hac tempestate meo judicio eò pervenisse videmus, quò sine Græcis, duce cum primis Virgilio pervenire Poeta potest. Et de eodem alia plura. *Idem in Epist. de Incommod. direptionis Urbane*, in qua Amicos ejus recenset.
Hofmannus Jo: Jacobus in Lexico Universali.
Imperialis Joannes in Musæo historico, & Physico ubi Effigies ibi, & leguntur Epigrammata *Josephi Mariæ Ciriæ Cremon. Somaschæ Congr. Joannis Thomæ Musconii, & Ronconii.*
Innominatus Imperfectus Faentinus edidit Faentiæ 1616. *per Joannem Simbenum.* Scaccheide di Gerolamo Vida ridotta in ottava rima. Opusculum est valdè bonum, ejusq; Auctor creditur Sebastianus Martinus Causidicus Faentinus ex relatis à doctis. Abb. Canneto.
Jovius Paulus hist. lib. 4. pag. mihi 278. Vidam Poetam celeberrimum vocat.
Item in Elogiis.
Justinianus Fabianus. In Indice Universali Alphabetico in Verbo Bombyce, & Christiados.
Kempius Martinus. In Mantissa de Juda Ingenio Appendice Metrica in fine sui disertissimi Tractatus de osculis.
Lamus Alexander in Somnio cant. 2., & in discursu Picturæ Bernardini Campi, insuper carmine hetrusco Christiadem Vidæ traduxit, ut dicam suo loco.

Lan-

Lancellotus Secundus Olivet. Abbas in disc. xii. libri inscripti italicè l'Hoggidì?
Landus Constantius in eruditiss. opusculo Inscripto. In Veterum Numismatum Romanorum Miscellanea explicationes, ubi de Jano Bifronte.
*Laudius Defendens in disc. Hist. Laudens. disc.*8.
Legatus Laur. Cremon. *in Musæo Cospiano pluries, & alibi.*
Lombardellus Horatius in opere attitulato il Giovane Studioso pag. mihi 16.
Lotycbius Jo: Petrus de Poetis pag. 80.

Materia priscos superavit, & arte Poetas.
Vida *canens fidei carmine plena sacræ*
Cæsaris est Vates Maro, Vida sed esse Jehovæ,
Et Christi Vates maluit esse sui.

Ludovicus Jacob à S. Carolo in Bibl. Pontificia lib. 2. *pag.* 340.
Macchiavellus Hieronymus de Lugo in Prolegomenis ennarrationum in Christiada, cujus MS. apud me prostant ex munere humanissimo nunquam satis laudati Abb. Canneti.
Magirus Tobias in Eponymalogio, qui allegat de eo scribentem *Jac. August. Tbuanum lib.* 38.
Maraccius Hippolytus in Bibl. Mariana Tom. 1.
Masurius Aloysius in Gallicum vertit Scacchiæ Ludum, & Lugduni formis dedit 1557. ex Bibl. exotica pag. 206.
Meninnus Federicus à Gravina Medicus Neapolitanus, Poeta eximius in Italico Epigrammate mihi humanissimè directo.

Stupor d'un Vida: al suo cantar superno
Poiche del Ciel s'aprì l'atrio immortale,
Attonito lassù, d'Arpa vocale
Non più norme diè Cintio al suono alterno.
Gli Orfei non vanta il Rè del foco eterno,
Mà chiude al suo cantar l'uscio Infernale,
Perche teme, à goder l'aura vitale
Non riedano frà noi l'Ombre d'Averno.
Dite hor quando udì mai vanti, ò stupori
Pari al secolo antico, ò pure al nostro
A quei, che opraste Voi Cigni canori
Se in stige Orfeo, se ne l'Empireo chiostro
Tacque il Musico Dio, che ama gli allori:
Belle Muse d'Insubria, il pregio è vostro.

Merula Pellegrinus in Sanctuario Cremonæ, ubi de Ecclesia Divæ Margaritæ.
Merula Gaudentius in Bello Erasmicano.
Miræus Aubertus Bruxellensis Bibliot. Eccles. P. 2. *cap.* 83.
Monarius Franciscus, seù melius P. Camillus Hectoreus in Rudimentis Poeticis &c. Bononiæ excusis.
Musconius Jo: Thomas in Epigr. lib. 1. *pag. mihi* 31., *& lib.* 2. *epigr.* 2.
Mutonus Nicolaus super Scacchia paraphrasim italico versu edidit *Romę* 1544. edidit pariter de simili ludo *Gregorius Ducchus Brixiensis*

sis heroicum Poema italicè Vincentiæ 1607. *Item Petrus Carrera cum disceptationibus P. D. Joannis Baptistæ Cherubini, & Marii de Tortellis J.C. Militelli per Joannem de Rubeis* 1617.

Naldinus Paulus in Corographia Ecclesiæ Justinopolitanæ laudat Vidæ familiam, & doctrinam.

Niger Hieronymus in Epist. Collectis à Jordano Ziletto directis Marco Ant. de Michaelibus, una scilicèt die 10. Decembris 1522., altera diei 17. Martii 1523., & diei 1. Aprilis 1527.

Niger Joseph Proavunculus meus *in suis Carm. MSs.* eidem dirigit Epist. quintam, quæ incipit.

Ite salutatum celebrem mea Carmina Vidam.

Niger Ioseph Avunculus meus humanissimus in suo Martyrologio Ecclesiæ Cremon. MS.

Offredus Ioannes in Collectaneis carminum Italicorum per Vinc. Comitem Cremonæ 1560.

Ogerius Simon. lib. 2. Sy. VI 145.

Opmeerus Petrus in chronographia ad ann. 435. proximum Virgilio occinit.

Pastus Ioseph in libro cui tit. Cortina della Mostruosa Fucina.

Pennottus Gabriel in hist. Trip. Can. Regul. Later. lib. 3.

Philiculus Vasquinus Scacchiæ Ludum Lingua gallica traduxit, & Parisiis impressit, ut ex Bibl. exotica.

Perbonus Hieronymus in Epist. lib. 4. *pag.* 6. *Mediol.* 1533.

Planerius Ioannes de Quintiano in Epist. Moral. dum scribit Vidæ Juniori Eccl. Cathedralis Cremonæ Canonico.

Pope Blount Thomas in censura celebriorum Authorum pag. 675. *de quò suprà.*

Possevinus Ant. Soc. Iesu. Bibl. Selecta lib. 17. *cap.* 1. *& App. Sacro.*

Quenstedet Io: Andreas in Dialogo de Patriis Illustr. Vir. pag. 292.

Reusnerius Nicolaus in Iconibus. M H Vida Cremo. summi ingenii Vir, summæque doctrinę, Poetarum Scholæ Christianæ facilè Princeps. Heroico spiritu Maronem feliciter æmulatus, quod satis ipse testatum fecit insigni illo Christiades opere nunquam satis laudato &c.

Rosinus Celsus in Lyceo Lateran. lib. 11. *ut dixi, latè.*

Sadoletus Iacobus lib. 10. *in Epist.* ubi doctissimus hic Cardinalis veterem se Vidæ Amicum dicit, eumq; impensè laudat, *& lib.* 5. *ad Angelum Colotium* Magniloquum Vidam appellat.

Scalvus Bartholomeus in Pręfatione Meditat. Spiritualium.

Senensis Sixtus Ord. Præd. in Bibl. Sancta lib. 4. *H. Vida Cremon. ex Can. Reg. Later. Albæ Ep. posteà Virgiliani Carm. imcomparabilis Imitator, primus ferè omnium Latinorum Poetarum Vitam, Resurrectionem, aliaq; Servatoris nostri gesta ex quatuor Evang. collecta sublimitate carminis Virgilianæ Majestati proxima felicissimè cecinit.*

Spacchius Israel in Elench. Med. pag. 40. ubi de Bombycibus, à quo forsan incautè in Catalogis Librorum editis Lugduni 1662. *Philippus Borga, & Laur. Arnaudus Hieron. Vidæ opera Medica recensent.*

Spinula

Spinula P. Franciscus Od. 17. pag. 17.

Tamborinus Ascanius Abbas Vallumbrosanus de Iure Abbatum Tom. 2. disp. 24. quæst. 4. num. 33. ubi scribit Vidam fuisse Can. Reg. *Congr. S. Marci Mantuæ. desiit tandem hæc Congr. & eorum Monast. S. Marci à Gulielmo Mantuæ Duce concessum fuit Monacis Camal. obtenta prius à Sede Apostolica facultate.*

Tartesius Iulius de Nobilit. pag. mihi 94.

Tartesius Marcus Paulus Cremon. Rhetor edidit Cremonæ anno 1559. *apud Vinc. Comitem.* In M. Hieronymi Vidæ Poeticam Præfationem, in qua dignopere eumdem laudat.

Terminius Ant. in discursu Italico de Miseria humana in ritbonis Ferrantis Caraffæ, Januæ 1559.

Teissier Antonius in suo catbalogo refert Orationem Faballi, sed perperàm in Funere nostri Authoris excusam anno 1561. cum ipse vivere desierit, ut innuimus anno 1566.

Idem in libro, cui Gallicè titulus est, *les Eloges des Hommes Sçavans* Ultrajecti cuso 1697. ubi in Additionibus præter opera memorata refert Vidam scripsisse Epistolam Jo: Mattheo Giberto, & Martyrium S. Dalmatii, quod in Himnis sanè comprehenditur, affert insuper cujusdam Scriptoris Galli futiles censuras, verum tenuissimo filo contextas, adeò ut ipsæ primo mentis intuitu dissipentur.

Valerianus Jo: Pierius de Christiade cecinit.

> *Conditor Illiadis tacebitur, atque Maronis*
> *Altisonus cantus facientia hæc carmina palmam.*

Varchius Benedictus in Dialogo cui tit. L. Hercolano.

Vectiolus Vincentius in Oration. pag. mihi 147.

Ughellus Ferdin. in Ital. Sacra plura.

Ulloa Alphonsus. In Vita Caroli V. Imp. lib. 4. & in fine Operis, ubi de Illustribus Viris in literis.

Uviellus Lucas Isagoge de Scacchię Ludo, cui adiicitur Vidę Carmen Argentorati apud Paulum Lederoy 1605.

Zanchius Basilius Bergom. Can. Reg. Lateran. in Poematiis.

Zava Franciscus pluribi in Oratione, in Epist. & in Carmin.

In fronte Fani Divæ Margarithæ ab ipso ornatissimè extructi literis cubitabilibus lapidi excultis legitur.

> *M. Hieronymus Vida Albæ Episcopus fecit anno à partu Virginis* MDXLVII.

Intus Fanum ante Majorem aram literis aureis extant Inscriptiones, quæ cum Vidæ eruditionem indicant, duco illas Doctiorum oculis subjicere.

> *Propter Ædem in sepulcreto sanctitatis ergò Cadavera humanto, conduntove, ut lubet, qui intus rejectis, antiquitatisq; Pontificis execrationibus non sanctum humaverit, condideritvè, piaculum esto.*

Ne quis heic nedum sacrum, sacrove commendatum clepserit, rapseritve, sed neque præter olla, quę posita sunt, simulacra, aliud appingito, effingitove, neu altare extraordinarium, quod ædem deformet, inconcinnamq; reddat exædificato. Neù quid omninò structurę, picturęve addito, neu demitto, neu mutato, sarta tecta ad quem spectarit, bona fide pręstato, collapsa, squalidaq; & obsoleta, reconcinnato, atque in pristinam formam, nitoremq; restituto. Qui secus faxit, detestabilis esto, Civitasq; ipsa Vindex sciet.

Alterum, exacto sæculo, & circà annum 1585. Hieronymum Vidam Justinopolitanum literis floruisse, ut innuimus satis constat, verumtamen, ne cum nostro ab aliquibus confundatur, optimum duxi de illo nonnulla mihi cognita scribere.

Extant porrò istius Vidæ opera italica.

Tilliria, Comedia Venetiis ędita absq; anni mentione.

Il Sileno. Dialogo.

Le Conclusioni amorose, quę cum interpretatione Octonelli de Bellis Justinopolitani, & declaratione in rhytonos Vincentię prodierunt apud Georgium Gręcum 1589. ubi Poetæ Concives ipsum laudant.

Alia quoque carmina italica, dicitur, evulgasse; de eodem cecinit *Jo: Baptista Pinellus lib.2. carminum* 29.

Inter Archivii Cremonæ monumenta, & nempè in Regestis signatis D.D. annorum 1519.20.21.22. cum mihi ad manus venerit sequens Epistola nostri Vidæ agens de ejus Poetica, hic eam placuit subtexere.

Marcus Hieronymus S.D.

Sena: Po: Plebique Cremon.

„ SI vos, Liberiq; vestri valetis, bene est. Ego quidem valeo; nun-
„ quam Patres optimi visus sum mihi ex meis vigiliis uberiorem
„ fructum cæpisse, quàm nuperrimè ex literis vestris, quas ad me
„ publicè misistis, jure vestro postulantes, ut libros, quos de arte
„ poetica hexametris conscripsissem, ad vos transmitterem, quo
„ Liberi vestri his lectis, aut doctiores fierent, aut exemplo do-
„ mestico promoti ad ea studia magis inflammarentur. Ego verò
„ tametsi hujuscemodi operi summam manum jam pridem im-
„ posuissem, tamen consilio, ut ego quidem arbitror usus optimo,
„ nondum id vulgare decreveram, scio enim quam periculosum
„ sit de re tàm varia, tàm difficili, atq; ardua scribere his præser-
„ tim temporibus, quibus tot præclara ingenia liberalitate Leo-
„ nis X. Pont. Max. invitata emerserunt, emerguntq; in dies, ut
„ artes mihi ipsa injuria temporum jamdudum extinctæ videantur
„ quodamodò hujus auspiciis reviviscere, sed quod ego vobis, aut
„ patriæ, qua mihi nihil antiquiùs, negare ausim: malo apud alios
„ temerarius, & ineptus, quàm apud vos ingratus, ac contumax
„ censeri; Hac tamen lege hos libros vobis credimus, ut apud
„ vos in quopiam loco, aut publico, aut privato serventur, quo
„ tantum Civibus nostris aditus sit, ne si fortè in exterorum manus

„ furto

„ furto sublati devenerint, injusso meo Librariorum avaritia in
„ vulgus venales prodeant; quarè medius fidius nihil mihi molestius accidere posset, ne quis me fortè hinc aliquam gloriam, & vulgi rumusculos aucupari autumet, sat mihi erit, si in his nostræ Civitatis Juventutem aliquid profecisse intellexero. At non erunt puto prorsùs inutiles; nam præter quod à nobis ea res tractata est, quod plenissimè scribi potuit, cautiores etiam nostri Adolescentes in legendis Authoribus redduntur, dum quibus assiduè dent operam à quibusvè sibi cavendum sit à nobis admonentur, ne fortè discant eas literas, quæ non minori labore posteà dediscendæ sint. Assequentur hi quidem perbrevi ea omnia, quæ ego his studiis à pueritia deditus labore, & vigiliis multorum annorum vix assequutus sum, modo sibi exaratatione, quæ in omnibus artibus, ac disciplinis est pernecessaria non desint; intelligent etiam quantum ornamenti, ac luminis huic arti præstantia ingenii attulerit Virgilius noster, quem Poetarum omnium (non de nostris tantum, verum etiam de Græcis loquor) facilè Principem ponimus. Hujus Ego, quoties, Patres optimi, divinum Poema lego, videtur mihi vir ille non tantum historiam scribere, sed de ea ipsa arte præcepta tradere voluisse, ut ostenderet quantum Græcis ipsis, à quibus hanc disciplinam accepimus, defuisset, quovedehac arte est, quo de cæteris omnibus, dici posset, nostros videlicet, quæ ab aliis accepere, ea semper meliora reddidisse. Cæterum occurrent etiam forrasè quædam obscuriora, quod à nobis loci nonnulli tractati sunt subtiliùs, qui sine aliqua conditione Adolescentibus intelligi non possint. Ad hoc præsto erunt Præceptores, quibus Civitas nostra præ cunctis aliis est felicissima tùm grecè, tùm latinè eruditissimis. Valete. Romæ. Nonis Febr. MDXX.

„ A Tergo. Senatui, Pop. Plebique Cremonen.

Sigillat. cum corniola in cera rubea forma clausa.

Hinc die 27. Martii eodem anno 1620. ex Decreto Generalis Consilii ære publico Vidæ Poetica excusa fuit, typis assistentibus Daniele Cajetano, & Francisco Concoretio ambobus ex Didascalis Cremonensibus, ut patet ex libro inscripto. *Provisionum* ejusdem Anni in Archivio servato.

Demum ut appareat, quantum toto cœlo aberret *Romualdus à S. Maria Nudipes Augustinianus in sua Flavia Papia Sacra*, ubi in operis vestibulo memorat ineptè quidem Declamationes Cremonensium contrà Papienses, & totis viribus insudat, ne istæ à Cive Cremonensi compositæ credantur, ut sua, & Julii Salerni ab eo in fine suæ dissertatiunculæ allegati Calumniosa figmenta incautis auribus vendere possit, optimum duco prò veritate multa hic ab archetypis memorati Archivii excerpta subnectere, ex quibus Noster Vida illarum Declamationum (aut ait) Auctor dignoscatur, & existimetur.

In Congregatione diei Martis 21. Maii 1549. habita per Nobiles DD. Deputatos Regimini Civitatis Cremonæ inter alia sic fuit ordinatum.

„ DEmum expoſuit D. Bartholomeus Oxius qualitèr in lite, ſeù
„ controverſia occaſione præcedentiæ vertente inter Cremo-
„ nenſes, & Papienſes per quàm plures Literatos hujus Civitatis
„ factæ fuerunt diverſæ ſcripturæ, & allegata jura in honorem, &
„ gloriam hujus Civitatis contrà dictos Papienſes, quæ collectæ
„ fuerunt, ut tranſmittantur ad R.mum Ep. Albenſem, cum quo de
„ hoc factum fuit verbum nomine iſtius Magn.æ Communitatis,
„ ut ea reducat in Orationem elegantem in defenſionem Patriæ,
„ qui obtulit libentiſſimè elaborare prò Patria, in nulloq; deficere
„ juxtà vires ſui ingenii, quæ Oratio poſtquàm facta fuerit im-
„ preſſioni danda, ut Cunctis innoteſcat, & ſuper hoc dandas eſſe
„ literas p.to R.mo Ep. cum ipſis Scripturis.
„ Ideò præfati Magnifici DD. Deputati ordinaverunt, & ordinant
„ dictas omnes Scripturas tranſmittendas eſſe p.to R.mo Ep. Albenſi
„ cum literis Magnif. Communitatis ejus R.mam Dominat.em
„ rogando, ut dignetur, & velit facere, & componere, ſeù illas
„ reducere in aliquam Orationem elegantem addendo, & dimi-
„ nuendo, mutando, & corrigendo, prò ut ſibi meliùs videbitur, &
„ placuerit prò gloria, & honore hujus Civitatis, & poſtquam
„ ipſe illam Orationem compoſuerit, ordinaverunt ut ſuprà, quod
„ imprimi debeat ad æternam rei memoriam, & ut omnibus cla-
„ rius jura, honos, & gloria Civium Cremonenſium eluceſcant,
„ & cognoſcantur, partito poſito, & obtento per omnes &c.
„ Ità, & prò ut ſuprà legitur in libro Proviſ. anni 1549. fol. 65.

Reverendiſſimo Monſignor.

„ PEr la controverſia trà la Città noſtra, & Pavia de la prece-
„ dentia ſapendo quanto la S. V. R.ma hà a petto l'honor della
„ Commune Patria, mandiamo con queſta noſtra per Meſſo à
„ poſta diverſe Scritture, & primamente le ragioni dedutte in
„ nome noſtro nanti l'Eccellentiſs. Senato di Milano, poi le
„ ragioni de Paveſi, finalmente diverſe coſe raccolte per alcuni
„ in favor noſtro, onde preghiamo ſommamente V. S. Rever.ma,
„ che ſi voglia degnare di veder il tutto, e ridurlo come gli pa-
„ rerà in una elegante Oratione in defenſione dell'honore della
„ Patria, la qual poi intendemmo far imprimere, & eſibirne copia
„ à ciaſcuno di quello Senato, il quale pare che voglia decidere
„ queſta Cauſa quanto più preſto, ne voreſſimo mancar dal canto
„ noſtro all'honor publico, & la maggior confidanza, che hab-
„ biamo in V. R. S., che in ciò eſponerà tutte le forze, & inge-
„ gno ſuo, & oltre gli altri oblighi la Patria principalmente

haverà

„ haverà questo à V. R. S., alla quale bacciamo con debita rive-
„ renza la mano. Da Cremona alli 30. Maggio 1549.
„ Obligatissimi Servitori
„ Li Presidenti al governo di Cremona.

Magnifici Signori mei Osserv.mi

„ IO in questa occorenza vorrei essere il più eloquente, che mai fos-
„ se, sì per difendere la dignità de la Patria nostra, la cui memoria
„ sempre in l'animo mio è viva, com'anco per soddisfare alle SS.
„ VV., alle quali per lor gentilezza, & amorevolezza è piacciuto
„ deferire tanto alla persona mia, & per messo particolare mandato
„ à posta inviarmi tanto honorevole impresa. Sarei molto ingra-
„ to, & scortese, li quali vitii sempre hò tenuto lontani da me, non
„ lassandomegli mai approssimare, s'io non adoperassi tutto quel
„ poco, è debole ingegno, qual Dio, e la Natura m' hanno donato,
„ & à tutta mia forza non scacciassi tanto opprobrio, & ignominia
„ dal nome Cremonese, qual alle orecchie mie è, & sempre fù dol-
„ cissimo. Non vorrei promettere alle SS. VV. gran cose, che forse
„ poi non potesse tenere, mà l'animo mi dà speranza, purche non
„ sia angustiato da carestia di tempo, di dir tal cose della Città
„ nostra, che non solo servirà à questo temporale bisogno, occor-
„ rendo al presente pericolo, mà con questa occasione ancora
„ l'infinite ottime qualità, & conditioni de la Patria nostra saran-
„ no consecrate all'eternità, sel mio scrivere potrà qualche cosa.
„ Hò scritto certe particularità al Magnifico M.r Antonio Marsa
„ Augusto circa questo negocio, rispondendo à certe di lui, repu-
„ tandome scrivere à quella Magnifica Communità, havendo
„ quel da bene Gentiluomo donato, e consecrato la vita sua alla
„ detta Università servendogli e dì, e notte tanto fidel, & amore-
„ volmente, e con tanta sufficienza. Da cui le SS. VV. potranno
„ intendere in qualche particulare il parer mio, massime circa l'av-
„ vocatione della Causa, se le Suspicioni che se hanno de Judici
„ hanno fundamento. Mi raccomando, & offero quanto posso
„ alle SS. VV. MM. Alba alli IV. di Giugno MDXLIX.
Sottoscr. come Fratello Geronimo Vida Vescovo d'Alba.

Eod. Anno XXXII.

ANdreas Burgus Castrileonis Comes, qui nobilitatem cum Virtute conjunctam ità habuit, ut literis comendatissimus, & dignitatibus clarissimus fuerit. Maximiliani Imperatoris mox Ferdinandi Romanorum Regis ardua, ac præclara tùm in Italia, tùm in Germania, Gallia, & Hispania gessit negotia, Legationibus perquam maximis functus omnia meritorum spatia occupavit. Obiit Bononiæ dum esset Ferdinandi Regis Orator apud Clementem VII. Sum. Pont. ejusq; Cadaver Cremonam translatum in ædibus Divi Petri dicatis funebri oratione, ac solemnioribus exequiis humatur. Ibi notis aureis hoc legitur monumentum.

MD.

M D.

Andreæ Burgo Co: Equ., & Heroi
Primum Lud. Sf. Med. Ducis mox D. Cæſ. Max. A. Secretis Præfecti Conſil. Aulic. Imp. ante Hiſpaniarum, dein Mediolani cum jam ab eodem Ceſ. Legat miſſus fuiſſet ad Pont. Max. Julium II., & Clementem VII. Ad Reges Ferdin. Aragon. Hiſpan. Ludovic. Galliæ ſemel, atq; iterùm Henricum Britanorum, & ad Nepotem Caroli Margarit. quæ Filium in Pleumos tandem compoſit. ac ſedat. in Italia bellicis Tumult. in Concil. Bononienſ. Pacif. tamquam voti compoſiti defuncto Kal. Jan. MDXXXII. *Ætat. ſuæ ann.* LXV. *Menſ.* III. *die* XXIII. *Poſu. Ferd. F. & Catharina Angiſs. Uxor Lign. Tabul.*
Nunc verò Marmor. Lapid. Reſti. Curavit. Lombard.
Nepos Anno MDLXXXVII.
M. M.

Attamen ex ſubanexo Epitaphio rubro lapidi inſcripto in Sacello poſt Chorum Eccleſiæ S. Marci Tridenti cultæ per P. R. Auguſtinianos apparet Andream alteram habuiſſe Conjugem, & ſcilicet Dorotheam Thuonnam Nobili Tridentina ortam familia, ubi etiam Andreæ, & Dorotheæ effigies habentur egregiis penicillis expreſsæ.

D. O. M.

Dorotheæ Thuonnæ, Pudicitia, Prudentia,
Venuſtate, ac Moribus inſigni
Uxori chariſſimæ, & benemeritæ
Andreas Burgus Cremonenſis Eques,
Et Cæſareus Conſiliarius Maritus mæſt. P.
Vixit Ann. 30. *menſe* 2. *dies...*
Obiit X. *Octobris* MDLII.

Quid gemis heu? tanto felicia funera luctu:
Turbantur lacbrymis gaudia noſtra tuis
Parce precor triſtes quæſtus effundere: vixi
Non erat in fatis longior hora necis.
Immatura peris: ſed tu diuturnior, annos
Vive meos, conjux optime vive tuos.

Ejus virtutis ſpecimina reliquiſſe fertur
Epiſtolas ad Principes, ac
Orationes

Andream laudant *M. Hieronymus Vida in orationibus act.* 2. ubi. His adminiculis adjuti, qui ex Civibus noſtris Remp. adminiſtrarunt, id ſumma laude ſemper fecerunt, & cum quadam omnium admiratione, quod noſtris temporibus vidimus in Andrea Burgio, qui carus priùs Maximiliano Imperatori, mox Ferdinando ejus Nepoti Rom. Regi multa, & magna negotia in Italia, in Germania, Galliaque, & Hiſpania geſſit &c.

Jo:

Jo. Petrus Arlunnus Mediol. Medicus anno 1515.
Andreæ dicavit suum de Peste Tractatum.
Cavitell. in Annal. plura de eodem.
Ant. Campus histor. lib. 3.
Leander Albertus in descriptione Italiæ.
Alex. Lamus in Somniis cant. 3.
Lud. Guicciardinus in hist. lib. 10.
Zava in Orationibus 4. *in Parentalibus.*
Petrus Bembus in Epist. lib. 7. *Epist. nomine Leonis X. Sum. Pont. eidem scripta.*
Comes Franc. Persicus in sua Histor. MS. scribit. Veronam, & Arces Andreas Burgus Cremonensis à Rege, Gurgensiq; missus accipit. Andreas Legatum Cæsareum apud Ludovicum agebat, Vir quidem virtute præditus cùm latinæ linguæ decore, tùm rerum experientia, & usu haud inceleber.
Pierius Valerianus in Epist. de honoribus habitis Illustrissimo Gurgensi Cæsareo Vicario Urbem ingredienti hæc habet. cum his Andream Burgium Cremonensem agnovimus Virum in magnis negotiis obeundis ætate nostra clarissimum &c.
Clemens Flammenus in Castillionea plura, & alii.
Cum ad manus meas pervenerint nobilissimum Maximiliani Cæsaris privilegium Andreæ, ejusque Descendentibus concessum, nec non ejusdem Andreæ præclarum Testamentum, ut verè appareat Testamenta Hominum speculum esse morum; hic subnectere visum fuit.

„MAXIMILIANUS divina favente clementia electus Ro-
„manorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ,
„Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex; Archidux Austriæ,
„Dux Burgundiæ, Lotaringiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ,
„Carniolæ, Lymburgiæ, Lucimburgiæ, & Gheldriæ; Lantgra-
„vius Alsatiæ, Princeps Sveviæ, Palatinus in Habspurg, & Han-
„noniæ; Princeps, & Comes Burgundiæ, Flandriæ, Tirolis, Go-
„riciæ, Arthesiæ, Olandiæ, Scelandiæ, Ferretis, Inkyburg, Na-
„murci, & Zutphaniæ; Marchio Sacri Romani Imperii super
„Anasum, & Burgovii; Dominus Phrysiæ, Marchiæ Sclavoni-
„cæ, Mecliniæ, Portus Naonir, & Salinarum &c.
„Honorabili fideli nobis dilecto Andreæ de Burgo nostro, & Ill.
„Caroli Principis Hispaniarum, & utriusq; Siciliæ, atq; Hierusa-
„lem, Archiducis Austriæ, Ducis Burgundiæ; Brabantiæ, nepo-
„tis, & filii nostri charissimi Consiliario, & Camberlino, sacri La-
„teranensis Palatii, Aulæq; nostræ, & Imperialis Consistorii Co-
„miti Palatino, Gratiam nostram Cæsaream, & omne bonum. Et
„si Imperialis Majestatis celsitudo ea potissimum gratia in Ro-
„mani Principatus culmine constituta sit, ut circumquaq; aciem
„considerationis suę dirigens, quos promerere dignè animadverte-
„rit, singularibus prerogativis afficiat, illos tamen meritò magis, ac
„magis

„ magis extollere debet, quos non solum præcipuis virtutum
„ insignibus decoravit altissimus, sed etiam qui inconcussa fide, &
„ observantia continuò aliquid erga nos, & sacrum Romanum Im-
„ perium præstare nituntur. Hinc est quod nos considerantes ser-
„ vitia, & merita, quæ tu prænominate Andrea nobis, & sacro Ro-
„ mano Imperio multipliciter exhibuisti. Quodq; pro quiete, &
„ tranquillitate totius Reip. Christianæ, in primisq; pro honore,
„ dignitate, & utilitate nostra, ac sacri Romani Imperii, & domus
„ nostræ Austriæ, & Burgundiæ, nullis vigiliis, studio, operæ, &
„ diligentiæ pepercisti, præcipuè in multijugis legationibus tuis,
„ quas tibi toties pro summa rerum nostrarum, & sacri Romani
„ Imperii, & domus nostræ Austriæ, & Burgundiæ variis tempo-
„ rum conditionibus, numquam opinione nostra de summa pru-
„ dentia tua, fide, consilio, & desteritate frustrati, Tum apud Se-
„ renissimum Regem Arragonum, Ferdinandum fratrem no-
„ strum carissimum, cum filius noster carissimus bon. mem. Philip-
„ pus Rex Serenissimus Castellæ in Hispania, ab universis Populis
„ in Principem electus. Iterum in eamdem Hispaniam, apud
„ prædictum filium nostrum in Regem Castellæ jam electum; Bis
„ apud Serenissimum Regem Anglię Henricum, fratrem nostrum
„ carissimum; ultimo pro matrimonio Serenis. Principis Caroli
„ nepotis nostri contrahendo, tùm iterum post tractatum Camera-
„ censem, apud Serenissimum Regem Franciæ fratrem, & con-
„ sanguineum nostrum carissimum, inita cum eo pace, & expe-
„ ditione rerum Italicarum suscepta obeundas demandavimus.
„ Et qui Deus Optimus Maximus, ultrà prædicta omnia personam
„ tuam singulari quadam, & gemina humanitate, consilio, doctri-
„ na, & in rebus gerendis dexteritate, inter alios maximè decora-
„ tam esse voluit. Harum rerum omnium intuitu cogimur esse
„ solliciti, quibus potissimum rationibus, servitia, & merita tua
„ recumpensemus; Volentes igitur te prænominatum Andream,
„ aliquo ornamenti titulo, & beneficentiæ dono decorare, te
„ ipsum Andream, ac tui intuitu Danielem, & Lumbardinum
„ honorabiles Ju. Con. fratres tuos Germanos, nec non Octavia-
„ num, Cæsarem, & Armaninum consanguineos, Agnatos tuos,
„ omnes de Burgo, quos Nobiles ex antiquis vestrę Patrię natalibus
„ invenimus, pristinam, ac naturalem nobilitatem in te, & eos
„ recognoscentes, confirmantes, & rursus augentes, tuosque, ac
„ cujuslibet eorum filios, & descendentes in perpetuum, legiti-
„ mos, & naturales motu proprio, ex certa scientia animo delibe-
„ rato, sano quoque Principum, Comitum, Baronum, & Proce-
„ rum nostrorum, ac sacri Imperii fidelium dilectorum accedente
„ consilio, & assensu, nobiles constituimus, decernimus, & crea-
„ mus, ac in perpetuum nobilitamus, decernentes, quod vos præ-
„ nominati omnes, & filii vestri, ac descendentes in perpetuum
„ legitimi, & naturales ut suprà, ubique locorum, & terrarum,

„ tàm

,, tàm in judicio, quàm extrà, in rebus ſpiritualibus, & temporali-
,, bus, eccleſiaſticis, & prophanis etiam ſi in præſentibus de ipſis
,, fuerit facienda mentio ſpecialis, omnibus, & ſingulis exercitiis,
,, ac quibuſvis actibus, & ſtudiis, honoribus, dignitatibus, officiis,
,, juribus, libertatibus, inſignibus, privilegiis, gratiis, & Indultis
,, gaudere, uti frui, & potiri poſſitis, & poſsint, quibus alii Romani
,, Imperii nobiles militares gaudent, & fruuntur quomodolibet
,, conſuetudine, vel de jure. Confirmantes etiam vobis arma, &
,, inſignia à vobis, & majoribus veſtris geſtari conſueta, videlicet,
,, clypeum in campo albo, ſeù argenteo, Leonem rubrum erectum
,, habentem, ac ea ad majorem veſtrum decorem, ſic meliorantes,
,, ut ſuper clypeo galea ſit torneamentorum cum rubris, & albis
,, teneis dependentibus, à cujus cono pro Criſtis exeat arbor Pinea,
,, in naturali colore, cum eulogio ſtipiti involuto in lingua Gallica
,, hujus ſententiæ (Rectè proeundo in altum) & pro ut hic in me-
,, dio artificis ingenio clariùs effigiata cernuntur.

Hic cadunt Inſignia.

,, VOlentes, & auctoritate noſtra Imperiali decernentes, quod
,, vos omnes prænominati, atq; à vobis deſcendentes, ut ſuprà
,, hujuſmodi armorum inſignibus, ex nunc in anteà futuris perpe-
,, tuis temporibus, in omnibus, & ſingulis honeſtis, & decentibus
,, actibus, tàm ſeriò, quàm joco, haſtiludiis, bellis, duellis, ſingu-
,, lari certamine, edificiis, annulis, clinodiis, ſignetis, ſigillis,
,, ſepulchris, ſuppellectile, etiam in torneamentis, & alias ubicunq;
,, libuerit deferre, & geſtare; nec non illis præeminentiis, gratiis,
,, & prærogativis, uti, frui, & gaudere poſſitis, & valeatis, ac poſ-
,, ſint, & valeant, quibus cæteri noſtri nobiles inſignium, & armo-
,, rum ornamentis, à nobis, & Sacro Romano Imperio inſigniti
,, gaudent, & potiuntur, jure, vel conſuetudine, abſque alicujus
,, impedimento, & contradictione. Inſuper vos prædictos, & à
,, vobis deſcendentes, ut ſuprà, motu, ſcientia, conſilio, & aſſenſu
,, prædictis, & de noſtræ poteſtatis plenitudine Sacri Lateranenſis
,, palatii, Aulæq; noſtræ, & Imperialis Conſiſtorii Comites Palati-
,, nos facimus, conſtituimus, creamus, erigimus, & attollimus,
,, ac Imperiali auctoritate gratioſius inſignimus, decernentes, &
,, hoc Cæſareo ſtatuentes edicto, quod vos prænominati, & deſcen-
,, dentes veſtri, ut ſuprà, quàmdiù vixeritis, & vixerint, univerſis,
,, & ſingulis privilegiis, juribus, immunitatibus, exemptionibus,
,, honoribus, conſuetudinibus, favoribus, præeminentiis, & præ-
,, rogativis, quibus ſacri Lateranenſis palatii Comites Palatini de
,, jure, vel conſuetudine freti, ac uſi ſunt, vel utuntur, ac fruun-
,, tur, uti, frui, & gaudere poſſitis, & debeatis, ac poſſint, & de-
,, beant. Vobiſq; omnibus, ac prædictorum cuilibet quoſcunque
,, etiam nobilium baſtardos, ſpurios, manſeres, nothos, inceſtuo-

» sos, naturales, ac ex nephario coitu natos, & quoscunq; natalium
» defectus, quoquo modo patientes, sivè masculos, sivè fæminas
» quocunque nomine censeantur, & quovis modo illegitimè natos,
» & quemcunq; alium defectum natalium patientes, etiam si plu-
» res, vel omnes, in legitimanda persona simul concurrerent con-
» junctim, vel divisim, & ex serva natos, legitimandi concedimus,
» & damus facultatem, ipsosq; in patriam potestatem reducendi,
» & illos sic ut suprà dictum est, legitimandos reducendi ad pri-
» stinum statum naturæ, quò omnes legitimi nascebantur, sivè
» legitimandi præsentes fuerint, sivè absentes, sivè ratam legiti-
» mationem habuerint, sivè non, & eorum parentibus, præsenti-
» bus, & absentibus, vel mortuis, vel furiosis, vel mente captis,
» ita quod etiam sufficiat procurator, nuntius, vel missus, habens
» ad hoc speciale mandatum, vel ab ipsis legitimandis, vel ab
» eorum parentibus, etiam si legitimandi sint infantes, furiosi, vel
» mentecapti, citatis, vel non citatis illis, ad quos hæreditas spe-
» ctare posset, vel spectaret, ex testameno, vel ab intestato, vel
» quocunq; alio modo, & hæreditate adita, vel non adita, posses-
» sione, etiam actualiter, vel aliter apprehensa, vel non apprehen-
» sa, existentibus filiis, fratribus, vel eorum descendentibus, aut
» agnatis, vel cognatis, seù affinibus quibuscunq; legitimis, & natu-
» ralibus, vel non existentibus, absentibus, vel ignorantibus, vel
» etiam invictis, ipsosq; legitimandos ad legitima, & primæva
» jura naturæ reducere, & restituere valeatis, & valeant, ac si ex
» vero, & legitimo matrimonio nati, & generati essent, nulla juris,
» vel facti obstante exceptione, quin per vos, & prædictorum
» quemlibet legitimi, vel legitimandi legitimati sint, & tales sic
» legitimandi ad successionem bonorum paternorum, & materno-
» rum, agnatorum, & cognatorum, & etiam extraneorum, ex
» testamento, vel ab intestato, succedere, & admitti debeant in-
» tantum, quòd tales legitimi agnoscantur aliis agnatis, & com-
» prehendantur in quocunq; statuto, consuetudine, constitutione,
» decreto, & qualibet voluntate, loquente, vel disponente de legi-
» timo, vel naturali, vel de legitimo matrimonio nato, & pro-
» creato, possintq; tales, & debeant, si voluerint, ex testamento,
» vel intestato, vel quocunq; alio titulo succedere, ac si de vero,
» & legitimo matrimonio, ut supra dictum est, nati essent, & pro-
» creati, etiam cum filiis legitimis, & naturalibus, vel aliis venien-
» tibus ab intestato, nisi vos prænominati, aut alter prædictorum,
» qui tales legitimaveritis, aut legitimaverint, in legitimatione
» mitiores partes sequendas duxeritis, & duxerint, vel eas aliter
» succedere decreveritis, & decreverint, vel nisi eos, vel eas, ad
» quendam tantum actum legitimaveritis, & legitimaverint, nulla
» lege communi, vel speciali illis obstante, etiam feudali; sintque
» dicti per vos, & præfatorum quemlibet legitimandi de domo,
» casata, & familia, ac agnatione parentum suorum, & arma, &

insi-

" insignia eorum portare possint, & valeant, eisq; uti pro libito
" voluntatis, & etiam efficiantur nobiles, si parentes eorum extite-
" rint. Ita quod sic legitimati, veri legitimi, & sine ulla fictione
" censeantur. Illustrium tamen Principum, Ducum, Marchio-
" num, & Comitum filiis dumtaxat exceptis. Possitis insuper vos
" omnes, & prædictorum quilibet, ad instar aliorum notariorum,
" & sacri imperii, ejusq; Consistorii, & aulæ Comitum Palatino-
" rum, ubique locorum facere, creare, constituere, & ordinare,
" notarios publicos, seù tabelliones, & Judices cartularios, ordi-
" narios, & delegatos, ac universis, & singulis personis, quæ habi-
" les, & idoneæ fuerint, super quo vestras, & singulorum dicto-
" rum conscientias oneramus, notariatus, & Judicatus ordinarii,
" & delegati officium concedere, & largiri, ac ipsos, & quemlibet
" eorum, auctoritate Imperiali per pennam, & calamarium, pro
" ut moris est, de hujusmodi officiis investire. Dum tamen ab
" ipsis notariis, & Judicibus ordinariis, seù delegatis per vos, aut
" quemlibet dictorum ut suprà creandis, & quolibet eorum vice,
" & nomine sacri Imperii, & pro ipso sacro Imperio debitum fide-
" litatis, & corporale priùs recipiatis juramentum, in hunc modum,
" videlicet. Quod erunt nobis, & Sacro Romano Imperio, &
" omnibus successoribus nostris Romanis Imperatoribus, & Re-
" gibus legitimè intrantibus fideles, nec umquam erunt in consi-
" liis, ubi nostrum periculum tractetur, sed bonum, & salutem
" nostram defendent, & promovebunt damna nostra pro sua possi-
" bilitate avisabunt; & avertent, instrumenta tàm publica, quàm
" privata, ultimas voluntates, codicillos, testamenta, & quæcun-
" que alia judiciorum acta omnia, & singula, quæ illis, & cuilibet
" ipsorum ex debito dictorum officiorum facienda occurrerint,
" vel scribenda justè, purè, fideliter, & sine dolo, & falsitate, &
" machinatione scribent, legent, & facient, non attendendo
" odium, munera, pecunias, vel alias passiones, aut favores, scri-
" pturas verò per ipsos in publicam formam redigent, in mem-
" branis non abrasis, nec papireis, nisi aliter se habeat consuetudo
" loci, scribent; causas Hospitalium, & miserabilium personarum
" legitimè, & favorabiliter pro viribus observabunt, & eos piè, &
" misericorditer tractabunt, sententias, & dicta testium, donec
" fuerint judicata, secretè & fideliter retinebunt; Et omnia alia,
" & singula, rectè, & fideliter facient, quæ ad ipsorum officia per-
" tinebunt, consuetudine, vel de jure; quodq; hujusmodi Notarii
" publici, seù tabelliones, & Judices ordinarii delegati, per vos,
" & quemlibet prædictorum creandi, possint per totum sacrum
" Romanum Imperium, & ubilibet terrarum, facere, scribere, &
" publicare contractus, instrumenta, judicia, testamenta, & ulti-
" mas voluntates, decretum, & auctoritates interponere, & præ-
" cepta quarentigiata, & executiva, in quibuscunq; contractibus
" requirentibus illos, vel illa, ac omnia alia facere, publicare, &

„ exercere, quæ ad dictum officium pertinere, & spectare noscun-
„ tur. Insuper tibi, & vobis antedictis, ac tuis, & eorum filiis, &
„ descendentibus ut suprà, & cuilibet eorum, concedimus, & lar-
„ gimur specialiter, ut possitis, & possint filios familias cujuscunq;
„ ætatis etiam in infantia constitutos quoad omnes actus, &
„ effectus, & ad unum tantum actum, & effectum, pro ut vobis, &
„ dictorum cuilibet, & illi, qui talem emancipationem facient,
„ videbitur, & placuerit emancipare, & à patria potestate liberare,
„ parentibus tamen eorum volentibus, præsentibus, vel absenti-
„ bus, & hoc etiam fieri posse per procuratorem specialem, tàm
„ ex parte parentum, quàm liberorum: Emancipationibus qui-
„ buscunque etiam infantium, vel adolescentium, decretum, &
„ auctoritatem vestram interponere. Vobisq; & dictorum cuili-
„ libet, qui Doctores sunt, aut pro tempore fuerint, quoscunque
„ ipsorum juditio idoneos, repererint, adjunctis, & in hoc assisten-
„ tibus duobus, vel tribus Doctoribus, ubi illorum copia haberi
„ poterit, alioquin, per ipsos solos, in jure Canonico, & Civili,
„ nec non in medicina, & artibus tàm conjunctim, quàm divisim,
„ ad baccalaureatus, & licentiæ, ac Doctoratus, gradus, & insi-
„ gnia promovendi, ac eis legendi, disputandi, & interpretandi,
„ & alios actus ad personas in hujusmodi gradus constitutas quo-
„ modolibet pertinentes, respectivè faciendi licentiam, & aucto-
„ ritatem, ac eis ad ipsorum gradum solita insignia conferendi, ità
„ quod sic promoti omnibus, & singulis privilegiis, immunitati-
„ bus, & indultis, quibus alii in utroque, vel altero dictorum juri-
„ bus, sivè facultatibus, hujusmodi Baccalaurii, Licentiati, Ma-
„ gistri, & Doctores, in studiis generalibus promoti gaudent, &
„ potiuntur, uti, potiri, & gaudere possint, & debeant. Nec non
„ quoscunque de nobili tamen, vel militari ex utroque parente
„ procreatos milites, quandocunq; & ubicunq; cum omnibus per-
„ tinentiis, privilegiis, immunitatibus, honoribus, & oneribus
„ consuetis faciendi, constituendi, & deputandi, ac eis cingulum,
„ ensem, calcaria aurea, & alia insignia militaria actualiter impen-
„ dendi, quodq; omnia, & singula, quæ milites quavis alia aucto-
„ ritate creati, & deputati, de jure, vel consuetudine facere, gere-
„ re, & exercere possunt, & consueverunt facere, gerere, & exer-
„ cere, liberè, & licitè valeant, similiter concedendi planam, &
„ omnimodam dicta auctoritate concedimus facultatem. Cæte-
„ rum cupientes vos, ac quemlibet vestrum magis honorare, &
„ honoris specialis titulo insignire, vos omnes supradictos, &
„ quemlibet vestrùm, in familiares nostros, & successorum nostro-
„ rum, ac quorumcunq; Romanorum Regum, & Imperatorum
„ commensales, & domesticos palatii nostri eligimus, & assumi-
„ mus, aliorumq; talium numero, & cætui præsentibus aggrega-
„ mus, & ponimus volentes, & decernentes, quod tàm in curia
„ nostra, quam ubiq; locorum, & per totum Romanum Impe-

rium

rium omnibus, & singulis privilegiis, libertatibus, immunitatibus, honoribus, gratiis, praeminentiis, exemptionibus, & indultis gaudere, & perfrui omnes debeatis, quibus cæteri familiares Imperii, & commensales nostræ Imperialis Aulæ, & nostrorum successorum potiuntur, & gaudent, quomodolibet jure, vel consuetudine quibuscunq; in contrarium facientibus, non obstantibus. Quæcunque igitur omnia, & singula in prædictis, & circà prædicta, vel aliquod prædictorum feceritis vos, aut aliquis vestrum fecerit, pro ut si à nobis facta essent, vel à successoribus nostris, ex certa scientia, & motu proprio, & de plenitudine potestatis nostræ, ex nunc, prout ex tunc, & è contra rata, grata, & valida, firma, & perpetua esse inviolabiliter omni, & quacunque exceptione remota, tàm juris, quàm facti volumus, & censemus, & Cæsaream roboris obtincre firmitatem. Hæc autem omnia, & singula supradicta facimus, constituimus, edimus, concedimus, & ordinamus, motu proprio, & ex certa scientia, & ex plenitudine potestatis nostræ, & perpetuò valitura decernimus, non obstantibus præmissis legibus, constitutionibus, statutis, & ordinamentis, reformationibus, extravagantibus, provisionibus, privilegiis, rescriptis, decretis, vel decretali, aut consuetudine, in contrarium loquentibus, aut decretis, aut aliis quibuscunq; tàm præsentibus, quàm futuris, specialibus, & generalibus in contrarium facientibus, & specialiter legibus super Rubrica quibns modis naturales efficiantur sui, maximè §. fin. & in §. generaliter auctoritatem, & in §. si quis ergo filios, & in autentica quibus modis naturales efficiantur legitimi per totos titulos, & C. de naturalibus liberis per totum titulum. Et maximè autentica licèt, & c. naturalis in tit. si de feu. fue. controversia, & c. de incest. nup. l. incesti, & autentica ex complexa ibi posita per totum titulum, & autentica de incest. & neph. nup. per totum, & §. sic ergo licentia cum glo. in verbo non permittimus in autentica. Quibus modis naturales effici, legi colum. 6. l. 1. & 2. in toto illo titulo ff. unde cognati, & insti. ad orfici §. novissimè, & l. generaliter, C. de inst., & subst. sub C. fact. & l. ex facto §. si quis rogatus ff. de trebell. & l. si qua illustris C. ad orfi. & c. tanta, & c. per Venerabilem, qui filii sine legi. cum materia sua. Quibus omnibus, & singulis in quantum huic gratiæ nostræ obstarent, quantum ad præsentem constitutionem, ex certa scientia motu proprio, auctoritate Cæsarea, de nostræ potestatis plenitudine, derogamus, & derogatum esse volumus, ac vobis, & cuilibet vestrum, ut suprà, prout expediens erit, & libuerit derogatum plenam, & liberam facultatem tradimus, & concedimus, ac si specialiter, & singulariter, & expresse in omnibus ejus capitulis, & partibus, & earum quilibet facta esset specialis mentio, & de verbo ad verbum. Hæc autem omnia, & singula supradicta, sic vobis, & cuilibet vestrum,

„ strùm, ac filiis vestris, & descendentibus ut suprà quoad gratias „ concessas, damus, concedimus, largimur, ut revocari, annullari, „ & suspendi non debeant, nec possint. Nolentes insuper hanc „ gratiam, concessionem, vel indultum, aut privilegium, nec ali- „ quid in eo, vel ea contentum per aliquam revocationem, annu- „ lationem, vel suspensionem similiter privilegiorum generalem, „ vel specialem vestram, vel successorum nostrorum revocatam, „ annullatam, vel suspensam, & revocatum, annullatum, vel sus- „ pensum intelligi, & cum clausula derogatoria generali, vel spe- „ ciali. Et perindè habeatur istud privilegium, ac si esset in cor- „ pore juris clausum. Nulli ergo hominum, Communitatum, Uni- „ versitatum, Collegiorum, vel Civitatum, aut locorum liceat, „ hanc nostram creationem, largitionem, concessionem, indul- „ tum, immunitatem, privilegium, derogationem, & gratiæ pagi- „ nam infringere, infirmare, aut quomodolibet violare, seù ei „ quovis ausu temerario contraire, in judicio, vel extrà, aut contra „ prædicta, vel aliquid prædictorum quovis modo, vel ingenio „ contrafacere, vel venire. Si quis autem contrà attentare præ- „ sumpserit, nostram, & Imperii sacri indignationem gravissimam, „ & pænam centum Marcharum auri purissimi, toties quoties con- „ trafactum fuerit, irremissibiliter se noverit incursurum, quarum „ medietatem fisci nostri, sivè ærarii, residuam verò partem inju- „ riam passorum, vel passi usibus decernimus applicandam. Et ex „ nunc pro ut ex tunc, & è contrà, ipso jure, & facto applicamus, „ & applicatum esse volumus, toties, quoties, fuerit contrafactum. „ In quorum omnium fidem, & testimonium præsentes literas Im- „ perialis nostri sigilli appensione jussimus, & fecimus communiri. „ Dat. in Civitate nostra Imperiali Treviri die duodecima mensis „ Maii, anno Domini millesimo quingentesimo duodecimo Re- „ gnorum nostrorum Romani Vigesimo septimo, Hungariæ verò „ vigesimo tertio.

TESTAMENTUM.

D. Andreæ de Burgo Cremonensis Comitis, & Equitis Cæsarei, ac Senatoris Regii, & Suæ Cæsareæ Majestatis Oratoris in Italia.

„ IN Christi nomine. Amen. Anno à Nativitate ejusdem mille- „ simo quingentesimo vigesimo nono, indictione secunda die „ Martis secundo mensis Februarii, in Castro Hostiliæ in domo „ D. Jo: Ludovici Zucchoni, præsentibus testibus infrascriptis mihi „ testatori infrascripto benè notis, & à me rogatis, ut fuit meo „ testamento, & ultimæ voluntati, quàm in his scriptis condere „ statui, se subscribant, & eandem suis sigillis subsignent, & corro- „ borent. Constitutus ego Andreas de Burgo quon. Mag. D.

„ Oprandi

„ Oprandi Nob. Cremonensis, Comes & Eques Cæsareus, & Re-
„ gius Senator, ac in præsentiarum suarum Majestatum Orator in
„ Italia, considerans solas divinas res esse perfectas, humani verò
„ juris conditionem fragilem esse, & caducam, & in dies labi, &
„ ætatem ætati succedere, & omnia orta perire, & nihil demùm
„ certiùs existere ipsa morte, quàmvis illius hora ignoretur, quòd-
„ que prudentis est, & sapientis in tempore providere, donec mens
„ sana viget in corpore sano, de & super rebus, & bonis suis, quod
„ post obitum suum de eis fieri velit, proindè peregrè profectu-
„ rus, & diversas Regiones peragraturus, discernens varios esse
„ fortunæ casus, qui secundum Philosophum, nec dici, nec exco-
„ gitari possint, ne vita mea ante acta bonis, & laudabilibus mediis
„ traducta, obscura (quod absit) ordinatione vilescat de anima,
„ corpore, rebus, & bonis meis ordino, dispono, mando, & testor,
„ prout continetur in scriptura de meo jussu, & mandato annotata
„ per D. Carolum de Magnis Cremon. nunc Causidicum Mantua-
„ num amicum meum carissimum, me aliis quàmpluribus præemi-
„ nentibus Regum, & Principum diversorum expeditionibus
„ occupato existente, quàm scripturam manu prædicti D. Caroli
„ de voluntate mea factam, pro majori robore, ego idem Andreas
„ Testator manu propria subscripsi, una cum testibus se subscri-
„ bentibus, volens, & mandans hoc meum ultimum testamentum,
„ & ultimam voluntatem fore, & esse, quod & quàm valere volo
„ jure testamenti in scriptis, & si sic valere non possit, volo valere,
„ & tenere jure testamenti nuncupativi, & sine scriptis, & casu
„ quo ut testamentum nuncupativum subsistere non possit, volo
„ ut valeat, ut codicillus, aut ut donatio causa mortis, vel ut alia
„ quęlibet voluntas, per quam meliùs valere, & subsistere possit,
„ quam volo inviolabiliter observari, & esse irrevocabilem, &
„ præ cæteris tenere, & valere, Cassans ex nunc, & revocans om-
„ nia alia testamenta, tàm in scriptis, quàm nuncupativa per me
„ priùs condita, etiam si reperirent verba specifica, & derogatoria
„ in ipsorum revocatione, & annullatione, ac omnem clausulam
„ derogatoriam, quæ in eis esset, & apposita reperiretur.
„ In Christi nomine Amen. In primis animam, & spiritum meum,
„ cum Omnipotens Deus illam à corpore voluerit separari, Suæ
„ Divinæ Majestati piè, & devotè commendo.
„ Cadaver verò meum volo humari in Monasterio S. Petri de Pado
„ ordinis Canonicorum Regularium S. Augustini in Civitate Cre-
„ monę, & in Capella ubi sepultus est qu. D. Jo: Thomas de Burgo
„ Nobilis Cremonæ frater quon. D. Patris mei, & dictum cadaver
„ volo duci, & sepeliri condecenter, & sine pompa, vestibus grisis,
„ & biretinis indutum, pro ut incedunt illi, qui faciunt votum
„ portandi habitum S. Francisci.
„ Ut si contigerit me mori extrà Cremonam patriam meam, & cada-
„ ver meum non posset subitò ob aliquos casus duci Cremonam,

„ depona-

,, deponatur alibi in aliquo honesto loco, pro ut meis hæredibus
,, videbitur, sed quantò citiùs fieri poterit, Cremonam ducatur, &
,, fiat sepulchrum marmoreum, etiam condecens, non pompolum
,, in aliquo angulo Capellæ, ubi sepultus est dictus patruus meus,
,, & sit factum, & constructum dictum sepulchrum infra unius
,, anni spatium.
,, Cui capellæ relinquo, ac jure legati lego ducatos ducentum à libris
,, quatuor pro ducato solvendos termino annorum quatuor, ità
,, tamen quod singulis annis solvant hæredes mei Canonicis dicti
,, Monasterii pro censu, seù pensione ducatos octo ad rationem
,, prædictam, donec solverint dictum legatum, ità tamen quod
,, diminuatur pars pensionis ad ratam, quando solvent partem
,, dicti legati, & hac conditione lego dictum legatum, ut dicti
,, Canonici teneantur, & ita eos aggravo, celebrare singula heb-
,, domada in dicta Capella Missas ter cum commemoratione S.
,, Michaelis, & S. Francisci, & tria anniversaria, expensis ipsorum
,, Canonicorum annis singulis, duo pro animæ meæ salute, & in
,, remissionem peccatorum meorum, & illorum de casata, &
,, familia de Burgo, & Magn. D. Dorotheæ de Thuonnis primæ
,, consortis meæ, & Com. Catharinæ de Anguissola præsentis con-
,, sortis meæ carissimæ; tertium verò anniversarium die decimo
,, Januarii cujuslibet anni, aut postridiè pro anima quon. Masso-
,, nerii de Burgo qu. Vexilliferi populi Cremonen., qui obiit de
,, anno 1252. & sepultus est in prato ante portam dictæ Ecclesiæ
,, S. Petri, ubi etiam sunt sepulti majores mei: quos ducatos cen-
,, tum teneantur investire in una immobili proprietate ad perpe-
,, tuam rei memoriam, & fiat, ac conficiatur unum Instrumentum
,, publicum de dicta fundatione onere à proprietatis assignatione.
,, Volo etiam, & mando, ut ex vestibus meis aureis, & sericis, quas
,, relinquo in bonis, & hæreditate mea conficiantur duo ornamenta
,, colorata, & unum nigrum pro ornamento altaris, & capellæ
,, suprascriptæ ad missas minores, & majores celebrandas, & can-
,, tandas, videlicet palia tria ad altare, & Planetas tres cum stolis,
,, & manipulis pro dictis missis celebrandis cum commis, &
,, gramide de tela cum suis fulcimentis, pro ut erunt planetæ, &
,, palia, & cum armis familiæ meæ de Burgo, & cum nomine meo.
,, Aggravo etiam hæredes meos, ut infra duos, aut tres annos faciant
,, dipingi dictam Capellam cum imaginibus Salvatoris Nostri, &
,, B. Virginis Mariæ ab uno latere, ab alio verò latere cum Imagi-
,, nibus Sancti Michaelis, & S. Francisci, S. Annæ, S. Claræ, &
,, si aliquid ultra esset congruum, necessarium, & conveniens ad
,, ornamentum dictæ Capellæ remitto me ad conscientiam, &
,, discretionem hæredum meorum.
,, Item jubeo, volo, & mando, quod eo tempore, quo dicta duo anni-
,, versaria, celebrantur per hæredes meos, dentur, & distribuantur
,, eleemosynæ in pane, vino, & aliis rebus ad summam ducatorum
,, trium.

Item

„ Item volo, ordino, & mando, quòd præf. Hæredes mei ſubito poſt
„ obitum meum celebrari faciant bis Miſſas triginta S. Gregorii
„ pro animæ meæ ſalute per honeſtos Sacerdotes.
„ Item volo, ſtatuo, jubeo, & mando, quòd pro auxilio ad maritandas aliquas virgines indigentes, ſivè de familia mea de Burgo,
„ caſu quo aliquæ extarent inopes, ſivè aliàs virgines, dentur ſemel
„ tantum in diverſis tamen vicibus ſpacio annorum quinque ducati
„ centum per hæredes meos.
„ Lombardino filio ſpurio nato ex quon. D. Lombardino fratre meo
„ relinquo, & jure legati lego, ut per hæredes meos dentur, &
„ ſolvantur anno ſingulo ducati viginti quinque, donec habuerit
„ modum, vel ex beneficiis, vel alio medio conſequendi, & habendi tot introitus, quod poſſit honeſtè vivere, ita quod decedente ipſo Lombardino, vel habente modum ut ſuprà, legatum
„ deficiat, dictumq; Lombardinum Ill. D. Uxori meæ, & hæredibus meis commendo, & quod ſit benè, & virtuosè educatus,
„ & quod legitimetur ſine præjudicio præſentis meæ diſpoſitionis
„ teſtamenti, & ultimæ voluntatis.
„ Item ſervitoribus meis, & ſervitricibus præf. Ill. Uxoris meæ volo,
„ jubeo, & mando, ut detur, & diſtribuatur totum illud, quod
„ per me ordinatum eſt, & apparebit ſcriptum in cedula manu
„ mea ſcripta in præſenti teſtamento incluſa, quæ cedula erit
„ ſignata mano mea, et ſubſcripta manu D. Caroli de Magnis
„ Notarii, cum ſigno tabellionatus ſui.
„ Item ſtatuo, volo, et ordino, ac mando quod omnia vaſa argentea,
„ et aurea, quæ reperientur in hereditate mea tempore mortis meæ,
„ vendantur, et pretium convertatur in emptionem prædiorum
„ in territorio Cremonenſi excepta reſervatione, de qua in cedula.
„ Item, ſtatuo, volo, ordino, et mando, quod pecuniæ, quas relinquo ſcriptas in cedula manu mea ſcripta, et de qua, et quæ erit
„ incluſa in præſenti teſtamento, quarum pecuniarum pars eſt in
„ poteſtate præf. dict. Ill. Uxoris meæ notum eſt, et qui etiam coram præf. Ill. Uxore mea promiſit mihi ita fieri legaliter, et fideliter, quanto citiùs fieri poſſit, convertantur in emptiones prædiorum in agro Cremonenſi, et ubi ſit aliqua pars etiam continetur in dicta cedula, et inter ea deponantur pænès idoneum mercatorem, ad traficandum; aliæ verò pecuniæ, quæ tempore mortis meæ reperirentur in capſa, quam mecum duco, vel in manibus Ill. Uxoris meæ, vel ſervitorum meorum, vel aliorum, ſint
„ ad ſatisfaciendum ordinatis per me in teſtamento, et illis deficientibus ſuppleant redditus mei ordinarii cum tempore, et ex
„ bonis immobilibus nihil vendi volo.
„ In omnibus autem bonis meis mobilibus, et immobilibus, juribus,
„ et actionibus quibuſcunq; ubicunq; ſint jaceant, et eſſe reperiantur in Italia, Alemania, Hiſpania, et Ungharia, aut alibi cujuſcunq; generis, et qualitatis hæredem mihi univerſalem inſtituo

„ *ventrem Ill. D. Catharinæ Comitissæ Anguissolæ uxoris meæ dilectiss.* „ *eo casu quo esset gravida prægnans, sicuti nunc quasi spes certa est,* „ hoc tamen modo videlicet. Si masculum unum tantum pareret „ illum hæredem universalem instituo, ut suprà; Si verò pareret „ plures masculos similiter, quòd omnes illi masculi sint mihi æqua„liter, & æquis portionibus hæredes universales; si verò pareret „ masculum, et fæminam, tunc mihi hæredem universalem instituo „ masculum verò fœminæ jure institutionis relinquo, et lego, pro „ ut in prædicta cedula mea apparebit notatum, statutum, et ordi„natum, tanto tempore quo in matrimonio collocabitur, et „ quod interim à fratre honestè, et condecenter alimentetur, & „ teneatur, mandans dictam filiam meam fore, & esse tacitam, „ & contentam pro omni eo, quod habere, & consequi posset in „ bonis meis, etiam ratione legitimæ, si qua sibi de jure deberi pos„set; si autem pareret solam fæminam, illam mihi pariter hære„dem universalem instituo; si verò pareret plures fæminas, illas „ mihi instituo hæredes universales æqualiter, & æquis portioni„bus, ut suprà, volens, & mandans, quod si Ill. Uxor mea pareret „ masculum post obitum meum, quòd ille posthumus vocetur „ Andreas, & si ex dictis filiis masculis unus decederet in ætate „ pupillari, seù adulta, vel aliàs quandocunq; sine filiis legitimis, „ & naturalibus masculis tantum, & non legitimatis etiam ab Im„peratore, vel habente authoritatem legitimandi, ex se descen„dentibus, eidem sic decedenti substituo alios filios meos mascu„los superstites, sivè filiorum filios, & eodem modo servetur si „ dictæ filiæ hæredes institutæ, ut suprà decederent, quòd una „ alteri succedat, ut suprà.

„ Si verò masculus decederet, & filia superstite, tunc filia succedat, „ & eidem masculo sic ut suprà decedenti *dictam filiam hæredem* „ *universalem substituo.*

„ Volens, jubens, & mandans, quod dicta filia matrimonio copule„tur alicui nobili, & generoso viro, qui etiam vocetur, & nomi„netur de domo, et familia de Burgo, et quòd primus masculus „ nasciturus ex ea nominetur Andreas, secundus verò Ferdinan„dus, et prima filia fæmina nascitura nominetur Ricadona, „ secunda Anna, & eo casu dicta filia mea teneatur dare D. Jo: „ Mariæ, & D. Jo: Thomæ fratribus de Burgo, de quibus infrà, „ omne id, & totum quòd apparebit ordinatum, et scriptum in „ dicta cedula mea manu scripta, et de qua suprà.

„ Si verò decederet dicta filia mea sine filiis masculis, ut suprà ni „ nupta fuerit, tunc maritus habeat, et consequatur in bonis „ meis nomine dotis ducatos duos mille; residuum verò bonorum „ meorum mobilium, immobilium, jurium, actionum, et hære„ditatis meæ *Deveniat jure fideicomissi ad spect. Artium, & Medi*„*cinæ Doctorem D. Jo. Mariam de Burgo.*

„ Sed si filia mea decederet cum filiis masculis legitimis, et natura-

„ libus,

„ libus, ut ſuprà, tunc filii ſuccedant in dictis bonis, et hæreditate
„ mea, et caſu quo linea recta maſculina, ut ſuprà deficeret, tunc
„ hæreditas, et bona mea *deveniant ad dictum Jo: Mariam, & alios*
„ *ſecundum ordinem de quo infrà*.
„ Et dicto D. Jo. Maria decedente, *tunc* inſtituo, et ſubſtituo primum-
„ genitum ſuum maſculum tantum legitimum, et naturalem, et
„ non legitimatum, ut ſuprà, ità quod ſemper primogenitus legiti-
„ mus, et naturalis, et non legitimatus, ut ſuprà, de gradu in gra-
„ dum, et de linea in lineam, ut infrà, ſuccedat in dicta hæredita-
„ te, et bonis meis, et vocetur Andreas.
„ Aggravans dictum D. Jo: Mariam hæredem inſtitutum, et ſubſti-
„ tutum, ut ſupra, ſeù ſucceſſores ſuos, ad ſolvendum anno ſingulo
„ dicto Jo. Thomæ de Burgo, ſeù ejus filiis, et deſcendentibus
„ legitimis, et naturalibus, maſculis tamen, et non legitimatis,
„ omne id, et totum, quòd apparebit ordinatum, et ſcriptum in
„ dicta cedula manu mea ſcripta, et de qua ſuprà ſæpiùs facta eſt
„ mentio, vel emere unam proprietatem, quæ reſpondeat, & de
„ introitu ſingulis annis.
„ Et caſu quo dictus Jo. Maria, ſeù ejus filii, et deſcendentes maſculi,
„ ut ſuprà decederent ſine filiis maſculis, ut ſuprà, tunc et eo caſu
„ *inſtituo, & ſubſtituo hæredem meum, ut ſuprà, dictum D. Jo: Thomam*
„ *de Burgo, ſeù ejus primogenitum*, quo decedente alius primoge-
„ nitus intelligatur ſubſtitutus, et inſtitutus ordine ſucceſſivo,
„ recto modo, et ordine procedendo, et intelligendo.
„ Decedentibus verò prædictis, ut ſuprà, inſtitutis, et ſubſtitutis, ità
„ quod linea maſculina omni prædicto modo inſtituta, et ſubſti-
„ tuta ſit finita, tunc et in tali caſu *inſtituo, & ſubſtituo in bonis, &*
„ *hæreditate mea hæredem meum Jo: Baptiſtam de Burgo ſervitorem*
„ *meum*, cum hac conditione, quod ejus filius *primogenitus* legiti-
„ mus, et naturalis, et non legitimatus, ut ſuprà, ſolus ſuccedat, et
„ eo decedente ſubſtituo, et inſtituo alium filium maſculum legi-
„ timum, et ut ſuprà, non legitimatum, primogenitum ſemper,
„ et ſic ſucceſſivè in *primogenitum* maſculum, ut ſuprà, deveniat
„ hæreditas mea, donec linea maſculina dicti Jo: Baptiſtæ dura-
„ verit, et fuerit finita.
„ Decedente verò dicto Jo. Baptiſta ſine filiis maſculis, ut ſuprà, et
„ ſeù decedentibus ejus filiis, et ſucceſſoribus maſculis, ut ſuprà,
„ ita quòd ejus maſculina linea ſit finita, tunc *inſtituo, & ſubſti-*
„ *tuo Antonium Mariam de Burgo etiam ſervitorem meum, & ejus*
„ *filium primogenitum*, et ſucceſſivo ordine *primogenitum* ſemper
„ maſculum, pro ut ſuprà in aliis perſonis ſubſtitutis, et inſtitutis
„ ſtatutum, et ordinatum eſt.
„ Omnibus verò ex prædictis ſic ut ſuprà nominatis deficientibus,
„ ità quod ipſorum omnium ſit finita linea maſculina, *hæres meus*
„ *ſit Antiquior de domo de Burgo*, et ita hæredem, ut ſuprà, meum
„ inſtituo, et ſubſtituo.

„ Volens, jubens, & mandans, & ſic volo, ſtatuo, ordino, jubeo,
„ diſpono, & mando, ut bona & hæreditas mea ſemper remaneat
„ in domo, familia, & caſata de Burgo, & in maſculos tantùm, qui
„ ſint legitimi, & naturales, & non legitimati, ut ſuprà.
„ Cum expreſſa prohibitione, quòd non poſſit detrahi trebellianica
„ de hæreditate, & bonis meis, & hoc ut facultas, & patrimonium
„ meum non minuatur, quod intendo procedere in omnibus, &
„ quibuſcunq; perſonis comprehenſis in præſenti meo teſtamento,
„ & quod virtute præſentis diſpoſitionis comprehendi, & includi
„ poſſint. Et cum expreſſa prohibitione alienandi, diſponendi, &
„ præjudicandi futuris *in agnatione* tàm ratione contractus permu-
„ tationis ultimæ voluntatis, quàm etiam ratione delicti commit-
„ tendi, ſi quod committi contigerit, tàm ratione confiſcationis
„ bonorum, quàm particularis condemnationis perſonalis, tàm
„ ratione proprietatis, quàm fructuum.
„ Et quia regulatus à lege antiqua Chriſti, & à jure communi, &
„ ſtatutis municipalibus, odio habens delinquentes, & non mori-
„ geratos viventes, diſpono, quod caſu quo filius meus, de quo
„ ſuprà, ſeù filii naſcituri in eventum, quod plures à me fuerint
„ procreati, & naſcerentur ut ſuprà, ut dicti ſubſtituti, vel unius,
„ vel eorum quilibet ſi contigerit delictum aliquod committere,
„ imò etiam excogitare, ex quo pœna corporalis, vel confiſcatio
„ bonorum, vel condemnatio aliqua pecuniaria infligi poſſet, ex
„ tunc illum, & illos privo, ac privatum, & privatos fore, & eſſe
„ hæreditate, & bonis meis prædictis, volo, mando, declaro, &
„ ſtatuo, et ex nunc privatos, et privati eſſe intelligantur, & ſuper-
„ ſtitem majorem natu inſtituo, & ſubſtituo in totum, quia volo,
„ & meæ opinionis eſt, *continuò bona mea, & hæreditatem permanere,*
„ *& reſtare in agnatione*, ità quod nec uſumfructum habeat, nec
„ detrahere poſſit trebellianicam, nec jus aliquod habeat in bonis,
„ & hæreditate prædictis, quod devolui poſſit in Fiſcum, et con-
„ fiſcari, quia volo hæreditatem meam, & bona, ut ſuprà, integra,
„ & in totum remanere, ſi autem talis fuerit reſtitutus, vel reban-
„ nitus, ità quod effectus ſit capax bonorum, et hæreditatis meæ,
„ tunc et eo caſu uti, et gaudere poſſit bonis prædictis, et pari
„ modo conſequatur hæreditatem prædictam, et hoc facio, diſpo-
„ no, ordino, mando, et ſtatuo, *ut dictus filius meus, ſeù filii filiæ*
„ *meæ, ut ſuprà, & omnes alii ſupranominati, ac de agnatione mea*
„ cognoſcant quantum abhorream perſonam talia comittentem,
„ perpetrantem, et cogitantem, et non more Chriſtiano viventem.
„ Ill. Comitiſſam D. Catherinam prædictam Uxorem meam chariſ-
„ ſimam ob amorem inter nos mutuum, & cordialem, et ob ejus
„ honeſtam vitam, et quia confido ipſam materno amore in omni-
„ bus facturam ad bonum, et honorem filiorum, et filiarum no-
„ ſtrarum, Relinquo, deputo, conſtituo, et ordino tutricem, et
„ curatricem dicti filii, filiorum filiæ, aut filiarum mearum, ipſa

tamen

„ tamen vidualiter, et vitam vidualem, et honestam servante, et
„ vivente, et non aliter, liberans, et sic libero dictam D. Illustr.
„ Uxorem meam ab omni redditione rationis dictæ suæ tutelæ, &
„ curæ: et casu quo aliquo modo gravaretur, seù gravari posset ad
„ aliquam rationem reddendam, et in aliquo vigore dictæ suæ
„ administrationis, et regiminis reperiretur debitrix, tunc, et eo
„ casu ex nunc dict. Ill. D. Catharinæ Uxori meæ, sivè in parva, sivè
„ in magna quantitate, jure legati lego, et relinquo.
„ Sed si decederent filii mei, et filiæ, ut suprà instituti sine filiis, ut per
„ me suprà est dispositum, tunc & eo casu eidem Ill. D. Catharinæ
„ Uxori meæ dilectissimæ jure legati, & institutionis lego, et relin-
„ quo totum, et integrum usumfructum bonorum meorum mobi-
„ lium, & immobilium, virium, et actionum, ac totius hæreditatis
„ meæ, ità quod totus, et integer ususfructus dictæ meæ hæredita-
„ tis sit dictæ D. Uxoris meæ, quem usumfructum dicta Ill. D. Ca-
„ therina capiat propria authoritate, ex quo ipsa in viduitate per-
„ manente in dicto usufructu hæredem instituo, dicta Ill. D. Ca-
„ therina vivente vidua, & casta ut suprà, cum obligatione, &
„ onere faciendi Inventarium de prædictis respectu fideicomissi,
„ de quo suprà, ut dicatur quid, & quantum, & quæ, & qualia
„ bona fuerunt in hæreditate mea, prohibendo, & sic expressè
„ prohibeo dictam Ill. D. Catherinam uxorem meam gravari posse
„ ad præstandum fidejussionem de utendo, & fruendo arbitrio
„ boni viri dicto usufructu, & casu quo gravaretur quoquo modo,
„ volo, jubeo, mando, gravo, & ordino, hæredem meum, ut suprà,
„ institutum, & ad quem deveniet hæreditas mea vigore, & in
„ executione præsentis mei testamenti, & dispositionis ad præ-
„ standum fidejussionem pro dicta Ill. D. Uxore mea, & hoc ubi
„ de jure teneretur præstare fidejussionem, & casu quo reperta
„ fuerit debitrix in aliquo, illud totum sibi lego, & jure legati
„ relinquo.
„ Si verò dicta Ill. Uxor mea, & de qua suprà, transiret ad secunda
„ vota, filiis, & filiabus de quibus suprà, superviventibus, tunc
„ illam privo, & privatam fore, & esse volo, & declaro dicta
„ tutela, & cura, & eidem Ill. D. Uxori meæ ultrà dotem suam
„ lego, & relinquo jure legati, & institutionis jocalia, & vestes
„ cujuscunq; sortis à portatu suo, & equos, & alia mobilia per me
„ donata, & tradita dictæ Ill. D. Catharinæ, quæ habet in manibus
„ suis, & non ultrà habere, & consequi possit in bonis meis, & hæ-
„ reditate mea, præter illa mobilia, quæ etiam ei relinquo in cedula
„ scripta manu mea, & de qua suprà.
„ Si verò dicta Ill. D. Catherina Uxor mea prædicta transiret ad
„ secunda vota nullis existentibus filiis, & filiabus meis, ut supra,
„ aut se in aliquo Monasterio collocaret, tunc eidem Ill. Uxori
„ meæ ultrà dotem, vestes, jocalia, & mobilia, de quibus suprà,
„ lego, & relinquo jure legati, & institutionis illam quantitatem,

quæ

„ quæ apparebit scripta, & annotata manu mea in cedula, de qua
„ suprà sæpiùs facta est mentio.
„ Filiis autem meis, & filiabus mando, consanguineos autem meos
„ rogo, ut dictam Ill. D. Catharinam Uxorem meam honorent,
„ & benè, & laudabiliter se habeant, & agant cum ea, sicuti decet,
„ & honestum est.
„ Sacratissimo autem Cæsari, & Serenissimo Principi Ferdinando
„ Ungariæ, & Bohemiæ Regi DD. meis colendissimis dictam
„ Ill. D. Comitissam Uxorem meam cum filiis, & filiabus meis
„ humiliter commendo, unà cum tota familia de Burgo, & socero
„ meo, & cognatos meos ex utraque uxore, rogoq; & humiliter
„ supplico, ut dignentur tàm pro exoneratione animarum Majest.
„ Suarum, ut omnibus pateat, & manifestum sit servitutem meam
„ longævam, antiquam, & fidelem Regiis Majestatibus suis fuisse
„ gratam, & acceptam, mandare, & committere, ut hæredibus
„ meis satisfiat de creditis meis, quæ habeo cum suis Regiis Ma-
„ jestatibus, & apparet in scripturis meis.
„ Fideicomissarios, & hujus testamenti mei executores relinquo, &
„ rogo sint Reverendissimus, & Illustrissimus P. D. Bernardinus
„ de Olisio Episcopus Tridentinus præf Serenifs. Regis Ungariæ
„ Magnus Cancellarius, & eò decedente Reverendifs. Episco-
„ pus Tridentinus pro tempore existens, Magn. J. U. Doctor
„ D. Antonius Questa Cancellarius præf. Reverendifs. D. Episcopi
„ Tridentini, vel alius qui in ejus loco succedat in Cancellariatu,
„ Rev. D. Georgius de Gadio Præpositus S. Abundii Cremon.
„ consanguineus meus, spect. J. U. Doctor D. Joseph de Laude
„ consanguineus meus charifs. Spect. J. U. Doctor D. Joseph de
„ Brumano, Spect. Arte, & Medicina Doctor D. Jo: Franciscus
„ de Burgo, Nob. D. Philippus de Dovaria, D. Armaninus de
„ Burgo, & D. Carolus de Magnis Cremon. nunc Causidicus
„ Mantuanus, quibus omnibus commendo ex corde præf. Ill. D.
„ Consortem meam, & omnes hæredes meos.
„ Testes autem, qui se subscribent huic ultimæ voluntati meæ, &
„ sua sigilla apponent mediante rogitu meo, sunt ii, qui manu
„ sua hìc proximè subscribent post meam subscriptionem.
„ Verùm quia suprà fuit per transitum ad secunda vota præf. Ill. D.
„ Uxor mea privata tutela filiorum meorum, volens providere
„ dicto filio, & aliis filiis meis, ut suprà, de tutela danda; Ideò
„ volo, jubeo, & mando, quod in eventum, quòd præf. Ill. D. Uxor
„ mea transiret ad secundas nuptias, dictus filius, seù alii utsuprà,
„ remaneant penès ipsam Ill. D. Uxorem meam, & ab ipsa alan-
„ tur, & benè, & honestè teneantur sumptibus, & expensis hære-
„ ditatis meæ condecenter taxandis usq; quo fuerint in ætate anno-
„ rum decem, quo tempore elapso tutores disponent pro ut sibi
„ honestum, congruum, & tutius videbitur, pro addiscendis literis,
„ & bonis moribus, sed si uxor mea decederet (quod Deus aver-

tat)

„ tat) tunc, & eò casu volo, jubeo, & mando, quòd filius, & alii,
„ de quibus suprà alantur, & nutriantur, eo modo, qui videbitur
„ tutoribus honestus, tutus, & congruus.
„ Tutores autem deputo, ordino, nomino, eligo, & esse volo in casibus prædictis Illustr. Com. D. Jacobum Anguissolam socerum meum carissimum, & dicto Ill. Com. decedente, vel de tutela non curante, tutores deputo duos eligendos per Dños Fideicommissarios deputatos, & de quibus suprà.
„ Et quia in Alemania in Comitatu Tirolis habeo aliquos reditus per me emptos, cum obligatione, & onere retrovendendi post mortem meam per hæredes meos, ut in Instrumentis emptionum apparet, & meæ voluntatis sit, quòd pecuniæ dictorum bonorum in eventum retroemptionis convertantur in aliis reditibus immobilibus, Ideo volo, mando, ordino, jubeo, & statuo, quòd in eventum retroemptionis prædictæ, sivè in toto, sivè in parte, dicti hæredes mei teneantur, & ità eos aggravo, investire pretia dictorum bonorum in immobili proprietate possessionum, vel census in Comitatu Tiroli à Bolzano citrà versus Italiam, & per totum agrum Tridentinum, si reperiatur honesto pretio, & quod tutè, & liberè ematur; sin autem pretium deponatur penès idoneos, & securos mercatores in Germania ad honestum lucrum, & sine onere conscientiæ, donec evenerit facultas investiendi, ut suprà, & si non reperiretur locus idoneus, & tutus pro investiendis dictis pecuniis in dicto Comitatu Tiroli, tunc sit in facultate hæredum meorum postquam fuerint in ætate perfecta dictas pecunias consequi, & illas in immobilibus proprietatibus investire in agro Cremonensi, vel alibi, ubi melius sibi videbitur.
„ Ego Andreas de Burgo Cremonensis Comes, & Eques, ac Cæsareus, & Regius Senator, & in præsentiarum Majest. Suarum Orator in Italia, fateor suprascripta de meo jussu, & consensu conscripta, & contenta in cedula in præsenti testamento inclusa, & manu mea scripta, expressam meam voluntatem, & dispositionem, ac puram veritatem continere, & quæ omnia volo firmiter executioni mandari, & propterea ad eorum majus robur hìc manu propria me subscripsi, die Martis secundo Febr. Anni millesimi, quingentesimi vigesimi noni, Hostiliæ in Agro Mantuano.

En aliud Privilegium, ex quò magis, atque magis auctoritas, & Burgi Virtus resultat.

„ MAXIMILIANUS Divina favente clementia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex; Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ &c. Comes Palatinus &c. cum pro conservatione, & salute, ac tranquillitate Italiæ, & potissimum

prò

„ prò securitate, & firmitate Principis, & Ducatus Mediolani,
„ qui nuper ex faucibus Hostium ereptus est, non visum sit nobis
„ aliud meliùs, & præsentiùs remedium, quàm Beatitudinem
„ Pontificis, & Sedis Apostolicæ auctoritatem huic Principatui
„ arctiori quodam vinculo coniungere, & ad defendendum illum
„ adversùs ejus Hostes astringere. Itaque animo deliberato, &
„ ex certa scientia convenimus tùm Beatitudinem Pontificis, &
„ illum ob præfatos, & complures alios multum nobis, & Sacro
„ Imperio, ac ipsi præfato Principi, & Mediolani Ducatui importantes
„ respectus, & causas rationabiles . . . .
„ . . . . dare decrevimus, & volumus,
„ ne tamen per hoc dictus Ducatus Mediolani, & idem Illustris
„ Maximilianus Mediolani Princeps consanguineus noster charissimus
„ nimium damnificetur, Nos contenti sumus, immò per præsentes
„ recognoscimus, & profitemur eidem Maximiliano consignaturos,
„ & daturos in locum, & vicem præfatarum duarum
„ Civitatum . . . . Civitatem Bergomi, & ampliùs
„ Oppidum Cremæ, postq; ex Hostibus fuerit recuperatum,
„ dabimus, & consignabimus, pro ut actu serie præsentium nostro
„ nomine, & loco damus, & concedimus amplam potestatem, &
„ omnimodam facultatem Spectabili Comiti Andreæ de Burgo
„ Consiliario, & Oratori Nostro, qua nostro nomine debet, &
„ potest dictum Principem Mediolani, si, & in quantum ipse
„ Princeps expressum consensum, & voluntatem suam dederit,
„ atq; declaraverit in dimissionem præfatarum Civitatum . . . . .
„ . . . . . . Beatitudinem Pontificis, vel ejus adhoc deputatis
„ sufficienti ejus Mandato suffultis juxtà conventionem nostram
„ consignandam, & faciendam mittere, ponere, & locare in prædictum
„ Contracambium videtur Civitatem Bergomi, ac Oppidum
„ Cremæ, quàm primum id recuperatum fuerit, illorumq;
„ accipiat actualem, realem, & corporalem possessionem, cum
„ omnimoda potestate, & plenitudine auctoritatem super illis, &
„ de illis eorumdemq; pertinentiis, & dependentibus disponendi,
„ & providendi, regendi, & gubernandi, administrandi, & dirigendi,
„ prò ut cum aliis suis locis, & Oppidis ad suum Ducatum
„ spectantibus, & à nobis, & à Sacro Imperio dependentibus
„ jure, vel consuetudine facere, disponere, & ordinare potest, atq;
„ debet, non obstantibus in contrarium quibuscumque harum
„ testimonio literarum Sigilli nostri appensione munitarum.
„ Dat. in Civitate nostra Imperiali Augusta die Vigesima octava
„ Mensis Maii Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Quintodecimo,
„ Regnorum nostrorum Romani Trigesimo, Hungariæ
„ verò Vigesimo sexto.

Paulus

MDXXXII.

PAulus Zignanus Collegiatæ Insignis S. Agathæ in Patria Canonicus, cui semper egregia ad optimas artes amplectendas voluntas fuit, ac præcipuè rerum historicarum indagator effulsit. vulgavit.

De Rebus Memorabilibus Patriæ, ejusq; Viris Insignioribus.

Opus sæpe allegatum à *Josepho Bressiano* in suis operibus, quod quidem anno 1630. teterrimæ Epidimiæ deperditum esse fatetur.

Eod. Anno.

PEtrus Franciscus Datus in omni genere artium optimarum excellenter excultus J. U. D. Prothonotarius Apostolicus, Romæ versatus reliquit

De Authoritate Sacri Collegii Cardinalium in Sede Vacante. opus idem Cardinali Salviato, cui Auctor intima familiaritate devinctus, dicitur ad manus pervenisse.

Bressian. in V. R.

Alter Datus memoratur honorificè *ab Alex. Lamo in Somnio cant.* 3.

Eod. Anno.

DOminicus Bordigallus maximum, & suis temporibus, & rei literariæ ornamentum, historicis, poeticis, ac oratoriis studiis addictus scripsit italico sermone.

Historia del principio del Mondo fino al suo tempo, ed in particolare le cose avvenute alla Patria.

Le Vite delle Regine Hebree.

latinè verò.

Illustrium Virorum Cremonensium Epitaphia.

Orationes, Epistolas, Annagramata, ac alia sui facundi ingenii monimenta.

Historiarum librum MS. in primis meę Adolescentiæ annis vidi apud U.J. D. & Avunculum dilectissimum Josephum de Nigris, è cujus manibus iniquo furro subtractum adhuc ambo dolemus, absq; spe quod domino restituatur.

Antonius Possevinus in Bibliotheca selecta de historicis, & in Appendice Historicarum Cremonæ Burdigallum nostrum recenset mutato quidem nomine Dominici in Jo: Baptistam, Possevinum sequitur *Fabianus Justinianus in Appendice Indicis Universalis, ubi de Cremona.*

Ejus tumulus est in Sacrario Ecclesiæ Divæ Agathæ hisce notis inscriptum.

Hoc est Sepulchrum D. Dominici de Bordigallis, & ejus Hæredum ann. 1521.

In stemmate est Gallus cum lemmate, Cordis Lætitia.

Ejusdem meminit *Merula in Sanctuario Cremonæ, Bressianus in V. R. aliisq; operibus.*

Eod. Anno.

RAphael Fabagrossa præclara doctrina in historicis rebus componendis excultus scripsit italicè.

L'Origine delle Famiglie Nobili della Patria con gli Uomini insigni sì nell'Armi, Lettere, ed atti Liberali à ciascbuna d'esse annotati.

Delle origini delle Città d'Italia, e da chi furono dominate fin al suo tempo.

Joseph Bressian. in suis operibus allegat Fabagrossæ libros, quos deperditos anno 1630. sæviente undique peste non semel, atque iterum deflet.

Ex stirpe Fabagrossa floruit Marcus Antonius celeberrimus ille cohortum Dux, qui ex vulnere in humerum per Bonifacium Vicecomitem Francisco Sfortiæ Lud. F. inflicto generosè venenum exsuxit, eumq; primevæ incolumitati donavit, ut notat *Campus in Lib. 4. Historiarum ubi de Francisco Sfortia.*

MDXXXIII.

STephanus Alierus ex ordine Minor. Observ. S. P. Francisci Theologus, ac Concionator perquàm egregius, cujus hominis doctrinam præcipuè nostra Urbs mirata est. librum composuit, cui tit.

Prattica dell'Oratione Mentale.

fertur nonnulla alia scripsisse, ut innuit *Bressianus in V. R.*

Eod. Anno.

AUgustinus Fogliata, quem plures appellant de Fogiadenis ex Ord. Eremitanorum S. Augustini non tantum humanis literis, at sacræ etiam scripturæ, rebusq; Ecclesiasticis, Philosophicis, & Theologicis clarus, obiit Ferrariæ anno 1533. in ædibus Divi Andreæ, ubi est sepultus. Composuit doctissimè

Expositiones in Orationem Dominicam;

In Salutationem Angelicam.

In Symbolum Apostolorum. extant Ferrarię in Biblioth. Conv. S. Andreę Augustinianorum, ubi vitam egit, atq; obiit.

Consulendi sunt *Jos. Pamphil. in Chron. Anguit. pag.* 111.

Elssius in Encom. August.

Possevinus App. Sac. Tom. 1. lit. A.

M. Georgius Draudius in Bibl. classica.

P. Hippol. Marraccius in Bibl. Mariana.

Fabian. Justinian. in Ind. Universali, verbo. in Mattheum;

Torellus in Secul. August. Tom. 8. Ann. 1538. num. 16.

Cavitellus in Annal. anno 1533.

Eruditissimo Hieronymo Baruffaldo in memorata Bibliotheca adhuc impossibile fuit adinvenire nostri Augustini opera. oh utinam in Plagiarii manus non inciderint.

Bonus

MDXXXIV.

BOnus Cremonensis, cujus cognomen ignoratur, eximiæ Religionis, ac Eremiticæ vitæ cultor, peregrinationibus ad sancta loca Hierusalem præclarus cum Literatis dignopere admittendus, si consilio, & sermone potens opera sæpissimè ad pietatis, & religionis officia promovit, & maximè ad preces quadraginta horarum Mediolani, & pluribi instituendas, Ven. Ant. Maria Zaccaria, de quo suprà fuit sermo, usus fuit, ut eo, quo decet ornatu diviniffimum Sacramentum publicè inviseretur, ac coleretur. Mediolani pariter annuente Francisco Sfortia II. anno trigesimo secundo suprà Millesimum, & quingentesimum pium locum erexit apud S. Valeriam ad eas fœminas excipiendas, quæ conversa ad meliorem questum turpitudine vitę divina ope redimuntur è lupanaribus. Sanctissimum fertur, vitę exitum tribuisse annis 1542. Hic tamen Bonus ille est procul dubio à *Cavitello in Annal. sub anno* 1528. Homobonus Lizarius appellatur, qui pueris, ac puellis orphanis ædes hospitales, ut exciperentur, erigendas curavit cum authoritate etiam Pagani Ponzoni Cathedralis Cremonę Canonici Prioris. De eodem mentionem habent *Anacl. Siccus in Synopsi.*

Bressianus in Corona Vir. Illustr. lib. 1. *part.* 1. *Paulus Morigia Histor. antiqu. Mediol. lib.* 2. *cap.* 12. poterat quidem reticere idem *Morigia*, quę in ejus libro *Hist. orig. Religionum lib.* 3. *cap.* 15. præter auctoritatem, & proprio tantum Marte refert de Jacobo Cremonensi, dum iste verè fuit Anachoreta, & Vir pietate, ac moribus illustris, ut confirmant *Cavitell. in Annal.* 1497., *& idem Bressianus libro quo suprà*.

MDXXXV.

HIeronymus Fundulus latinis, Hebraicis, Græcisve literis affatim eruditus, Musis adnatus, & scientiarum omnium inextinguibile lumen, fuit à Secretis Celeberrimi Cardinalis Salviati, nec non acceptissimus Francisco Galliarum Regi, & Henrico ejusdem successori, ad quem erudiendum Lutetias vocatus est. Scripsit ibi tùm gręce, tùm latinè.

Orationes

Epigrammata, & alia, quæ, ut fertur, in Regia Bibliotheca asservantur, extat ejusdem penès me MS. comedia inscripta.

Lucia. Sigismundo Picenardo Cremon. Patritio Senatori Mediolani nuncupata, quàm hoc anno 1694. mihi dono humanissimè transmisit eruditissimus P. D. Joseph Hier. Sementius S. T. L. Regius totius Ditionis Mediolani Chronographus, ac Somaschensis Congr. nostræq; Patrię ornamentum. Hęc comędia Plautino modo fuit elaborata, verè nobilis, ac pulchra, nisi, quod aliquantulum offendimus lasciviuscula quædam carmina Leguntur, & duo Funduli *Epigrammata* subjuncta Libello Andreæ Guarnæ de Bello Grammaticali, & Geminæ ipsius *Epistolæ Italicæ*

in Literis Ludicris collectis ab Dionysio Athanasio, & editis Venetiis apud Bologninum Zalterium 1561. pag. 341., & seq.

Memoratur à *Vida in Orationibus*, ut scripsi, de Benedicto Lamprìdio; *A. Campo, in hist. à Cavitello in Annal.* nec non à *Jacobo Gadio in hist. MS. ad annum* 1535.

Franciscus Bernius in suis Facetis Poematiis in Capitulo Baccio de Cavalcantibus directo loquendo de Cardinali Salviato, dum Passignanum se contulerat, nostrum Fundulum sic, ludendo, commendat.

Seco il Fondulo farà di ragione,
Che par le quattro Tempora in astratto.
Mà è più dotto poi, che Cicerone.
Dice le cose, che non par suo fatto,
Sà Greco, sà Hebraico, ma io,
Sò che lo conoscete, e sono un matto.

Magno sibi duxit honore *Christophorus Longolius Maclinienfis* Funduli amicitiam, ut liquet, ex ipsius Epistolis ad eum datis, quæ extant lib. 1. Epist. VII., & XXIII., ac lib. 2. Epist. IV. quin & eum commemorat. lib. 1. Epist. 8. ad Pettum Brissoum Communem Amicum.

De eodem *Petrus Bembus in Epist. &*
Doletus in Carminibus pag. 74.

Floruit, & alter Hieronymus Fundulus Joannis Baptistę V.^s S.Vinc. filius, Juris peritus de collegio, ut ex *Syllabo J. C. MS.* ad ann. 1571. die Jovis 8. Novembris.

Eod. Anno.

JOannes Baptista Specianus Liberii, & Catharinæ Oldoinæ Filius J. U. D. in Collegio adscriptus die 25. Maii 1517. ex Cremonæ Decurionibus, ac Amplissimus Mediolani Senator, qui quanta in literis excellentia, & in rebus Reip. administrandis prudentia fuerit exscribere putavi, quæ de eod. doctissimè scribit *M. Hieronymus Vida in suis Orationibus &c. Act.* 2. Jo: Baptistę Speciani verò quanta fuerit virtus, & in rebus gerendis prudentia, erit illis, qui hominem non viderunt, fortasse incredibile, vobis verò Patres, qui eum benè nostis, non admodum multa dicere habeo. Meministis eum primum inter alios juris peritos in judiciis pretoriis, pedaneorumq; judicum subseliis versatum, operamq; reis defendendis navantem à Franc. Sfortia ad majora evocatum fuisse, & in hunc ordinem vestrum cooptatum, simulq; in tota provincia Quæsitorem, & rerum capitalium non modo judicem, sed etiam vindicem constitutum, cum summa, & libera, in quemcunq; vellet maleficii reum, animadvertendi potestate, mox multis, magisq; in rebus spectata viri virtute, quod sub toga contineri non poterat suis inditiis in dies magis, ac magis prodita, ab eodem Sfortia Quæstor creatus est totius exercitus, quem ad

se

se tuendum contrà hostium potentissimorum vires maximum coegerat, & cum esset bonus consilio, nec minùs bello strenuus, ita eam quęsturam administravit, ut non tantum commeatibus procurandis pręesset, pręfectis fabrorum præscriberet, stipendia militibus in tempore persolveret, populis, ac civitatibus operas, vecturas, naves, remiges, arma, tormenta, belliq; instrumenta imperaret, & alia id genus administraret, quod propria sunt ejus potestatis munera; verùm etiam Sfortia omnia posuerat in ejus diligentia, ac fide quod ad Imperatorem pertinent, ut penè summam imperii teneret, legionibusq; non ad alterius præscriptum, sed suo arbitrio imperaret. Caruit tantum Imperatoris nomine, cum partes sustineret, omnesq; imperatoris numeros impleret. Nihil omninò agebatur in re militari, nisi ad ejus ductum, omnes etiam literæ de ejus sensu describebantur &c. *& post nonnulla*. Defuncto civitas nostra, ut jure de patria optimè meritò publicè decreto sepulchro parentavit, justaq; magnificè sumptu publico persolvit. Quem honorem apud nos post hominum memoriam nullum ulli civium ante eum contigisse, satis pro comperto habemus. hactenus Vida

Ad Jo: Baptistam Specianum *Jac. Card. Sadoletus* Epistolam scripsit (quæ *lib. xvi. suarum Epistolarum* legitur) disputans: *Utrum licitum sit homini in aliquo munere publico, & honore posito, cum adversis hominum voluntatibus videat nihil se proficere posse, quod ad Reip. pertineat salutem; habeat autem idem Domi, & privatim præclaras genere actiones, in quibus versari, & se exercere commodo ejusdem Reip. queat: dimittere curas publicas, & ad privata studia se conferre, quę præsertim nihilominus in publicam utilitatem reditura esse videantur*. Totus in hac disputatione est, aperitq; animum suum Sadoletus è Romana Aula ad privatum otium secedendi, afflictis Reip. christianæ rebus, ubi consilia sua nihil proficere videret. Unde arguere licet quanti Specianum faceret, cui gravissimus, omniq; laude cumulatus Cardinalis ista communicabat. Ibi ad eum: *cum in utroq; nostrùm similis voluntas sit, eodemq; ambo studio optimis, & artibus, & literis dediti simus, ad multas, & graves nostræ conjunctionis, mutuæq; benevolentiæ causas hæc quoq; similis sensus, & communium studiorum ratio tàm magni momenti pondus affert, ut ego amorem, quem erga te suscepi, quoad vixero, perpetuum sim servaturus*. Porrò quàm probus, quàm doctus, quantus vir Specianus, si Sadoleto adeò, & similis, & amicus.

Bernardus Felicianus eidem dicavit nonnullos Galeni libros latinitate donatos.

Lucianus Monachus Cassinas Commentarios Chrysostomi in Epistolam Pauli, quæ ad Romanos scripta est.

Bonaventura Castillioneus eidem pariter nuncupavit Epistolam super Geographia Pedemontana cusa in fine libri, cui tit. *Gallorum Insubrum Antiquæ Sedes &c.* item aliam Epistolam eidem direxit

Bernar-

Bernardus Taſſus Magni Torquati Pater, ut habetur in Vol. Epiſtolarum. *Antonius Campus hiſt. lib.* 3. anno 1530., & 1545. obitum Speciani ſecutum die 30. Octobris enunciat.

Daniel Cajetanus plura de Speciano *in Carmin. MS.*

Venturinus Vaſolus Epigr. Sylva Ticini 1541.

Lud. Cavitellus in Annal. Alexander Lamus in Somnio cant. 2.

Boſſius in tract. var. tit. de Principe, & Privil. ejus num. 20.

Franciſcus Zava pluries in ſuis operibus, & fuſo calamo *in Parentalibus Illuſtrium Vir. Cremon.*

Jacobus Gadius Cremon. in hiſt. MS. pag. 106.

Gaudentius Merula in Bello Eraſmicano ſic inquit de noſtro Speciano. *Juſtitiæ præfecturam Baptiſta Specianus ſuſceperat; quinam ingenio prudentior, jure peritior, fide, religione, officio, diligentia, aut ſanctior commemori poteſt.*

Fuit Specianus ex illis, qui Novas Conſtitutiones Mediolani conſcripſerunt. Item ſui ingenii monumenta ſunt:

Epiſtolę Caſtrenſes ad Benedictum Tonſium.

Belli Gallici Commentarii libri tres.

In Templo Pacis nuncupato Mediolani, ubi Speciani cineres conduntur, de eo legitur hoc Epitaphium.

Jo. Baptiſtæ Speciano J. C. Senatori, rerum Capitalium Præfecto perpetuo, intimo Conſiliario, Cæſareiq; Exercitus Legato, poſt multarum Urbium prudentes præfecturas, Honorificentiſſimas legationes, reſq; pręclariſſimas in Toga, & Armis geſtas ſummo cum omnium mærore mortuo anno MDXLV. VI. *Kal. Novembris vixit annos* LII. *Menſes* VII. *Cæſar Epiſcopus Novariæ in Hiſpania Nuntius Apoſtolicus, & Sfortia Abbas P.*

Marcus Paulus Tartesius Orator Cremonenſis funebri Oratione Speciani parentalia proſequutus eſt, quàm ob exemplarium raritatem hìc exſcribere non pertædeat.

„ SI unquam aliàs C. ampliſs. Calamitas aliqua incidit, quæ nobis „ graviter ferenda eſſet, hæc una profectò eſt, qua Jo: Bapti„ ſtam Specianum patriæ parentem, rerum noſtrarum tutelam „ amiſimus, quo inopinato caſu univerſa civitas ità convulſa, labe„ factaq; eſt, ut funditus concidiſſe videatur. Quæ clades impor„ tuna, quò plus detrimenti affert, eò juſtiorem hujus mæroris „ veſtri cauſam facit C. Opt. cum veſtem omnes mutaſtis, ſordi„ datiq; & ſquallore obſiti illius parentalia celebratis, qui toties „ ſalutis veſtræ defenſor fuit. De quo cum juſſu veſtro verba „ facturus acceſſerim, vereor, ne ſi, ut par eſset, innumerabiles, „ & eximias illius virtutes, omnia dignitatis inſignia, atque ornamenta

menta uberius, & fusiùs explicare voluero, luctus vestros magis accendam, quàm ullum tantò dolori solatium afferam. Proindè mihi non tàm copia in dicendo, quàm modus quærendus est, ne ea sæpiùs contrectando, è quibus accepti vulneris memoria renovatur, vos pariter, & me ipsum luctu, & mærore conficiam. Sed quis erit hujus orationis meæ exorsus? equidem, si de alio quopiam, quàm de Speciano ageretur, non tantùm mihi adnitendum ducerem, sed, cum de viro nunquam satis laudato sermo instituendus sit, idq; hac doctissimorum hominum frequentia, ad has tot, tantasq; res nullum ornamenti genus nisi singulare, & præcipuum adhibendum puto, ut ne illud quidem tàm & si amplum, & præclarum cum magna cura relaturus sim, quòd Cremona fuerit ille patria urbs celebris, & copiosa, atque eruditissimis hominibus, liberalissimisq; studiis affluens, & honestissimo cuiq; expetenda, quòd cum è clara proavorum stirpe nasci contigisset, generis nobilitatem ortus sui splendore magis illustraverit. Mitto tot cognationes, tot affinitates, eàsq; tùm ex patria, tùm ex finitimis civitatibus maximè insignes, hanc imprimis, quàm se cum Saccis Papiensibus veteri, & illustri familia Magdalenæ feminæ rarissimæ connubio devinxit, tot amicitias tàm domi, quàm foris partas, tot clientelas, tot honorum insignia, quot nemo ferè adhuc nostra, aut patrum memoria assecutus est. Prætereo consultò, qui illi corporis habitus, quàm liberalis facies, quàm firmum, ac vegetum corpus, quæ omnia, & si in eo summa, atq; etiam quàm in reliquis mortalibus illustriora extitere, breviter tamen perstringenda fuerunt, quia & mihi non nisi egregia sectari statutum est, & ille fortunæ, aut naturæ bona non, ut cæteri homines, admiratus est, qui tantum animi bona, quæ Stoicorum sententia verè bona sunt, unicè complexus se totum virtuti addixit. Cujus amore inflammatus, nullum tempus vacuum à laboribus fecit, quoad omni doctrina, & virtute ornatissimus evasit, qui qualis futurus esset, statim initio ætatis indicium dedit, harum siquidem artium, quibus pueri ad humanitatem informari solent, rudimenta ita celeriter arripuit, ut non tùm primum accipere videretur, sed (ut Plato credidit) reminisci, & recordari; hac ingenii indole, cum Grammaticorum formulas, & præscripta scienter, & peritè calleret, poeticæ, non ignarus patrio more, quo nostrates discipuli non à disiunctis doctoribus, sed ab iisdem artis Grammaticæ, atque Rhetoricæ præceptoribus erudiuntur, eloquentiæ præceptis, & dicendi doctrina apprimè excultus brevi effecit, ut cum id ætatis esset, quæ ab oratore longè aberat, summi, ac propè perfecti oratoris munus expleret. Inde, quoniam ingenuæ, & humanæ artes uno quodam societatis vinculo continentur, Mathematicas etiam edidicit, Arithmeticam in primis, & Geometriam, quæ ut puero cognitu jucundæ, ità adulto in publicis

mune-

muneribus, quæ summa cum laude obivit, magno usui fuerunt, vel cum rationibus ærarii præfuit, vel cum castrorum præfectus fuit. reliquas duas Musicam, & Astrologiam ea causa complexus est, quòd alteram aptæ pronuntiationi opportunam esse existimavit, alteram multis rebus non inutilem, in qua C. Sulpitium, qui exercitum Romanum de Lunę defectione sollicitum a metu liberavit, non parum operæ, curæq; posuisse memoriæ traditum est; Eludo, è Mathematicis ad Jus civile perdiscendum se contulit, cujus summam cognitionem, & intelligentiam, tùm audiendo, tùm elaborando, celerius omnium opinione assecutus, talis è publicis, & florentissimis Italicarum urbium academiis in patriam rediit, ut cum causas agere cæpisset, quia duas res præcipuas, & jurisconsulto pernecessarias conjunctas habuit, Jurisprudentiam, & eloquentiam, eò celebritatis, & existimationis evaserit, ut in advocationibus, in judiciis principatum obtineret, essetq; illius domus non modo civitatis oraculum, sed etiam totius Italiæ consiliorum officina. At quoniam ex intima philosophia juris disciplinam hauriendam esse perspectum habuit, Platonis, & Aristotelis libros, qui de vita, & moribus sunt, sanè quàm diligenter evoluit, ut optimas disciplinas non tàm cognitionis causa assequeretur, quàm ut his prȩditus honestè inter cives versari posset, nulla virtus in tota Platonis politia fuit, quam non animo, & cogitatione comprehenderit, comprehensa ita excoluerit, ut totius orbis civis, quasi unius urbis agnosci posset, qui cum gloriosum putaret, Civibus carum esse, de patria benemereri, nihil privatum habuit, quod nollet ad communem utilitatem referri. Age verò domesticæ dispensationi, qua de re præclarè scriptum est in eo Xenophontis libro, qui æconomicus inscribitur, quem Cicero è græco in latinum convertit, quantum curæ, quantum studii adhibuit? Agricolationis rationem, quæ priscis temporibus non una omnibus fuit, universam ità calluit, ut alter nostri seculi Cato, aut Varro haberetur, at quanta res familiaris tùm prudentia, tùm moderatione præstitit? in qua cum diligens, & attentus esset, ità tamen munificus, ac liberalis fuit, ut in summa frugalitate regiæ beneficentiæ specimen præferret, qui & privatus, & posteà in magistratu constiturus literatos viros, in quos propensa voluntate ferebatur, tanta non humanitate solum, verum etiam benignitate complecti consuevit, ut illius ædes omnibus, qui aliqua doctrina, aut eruditione præditi essent, tanquam certissimum, aut paratissimum domicilium paterent. Testis Bernardus Felicianus civis noster, Testis Lucianus Monachus Cassinas, quorum alter nonnullos Galeni libros latinitate donatos, alter Chrisostomi commentarios in epistolam Pauli, quæ ad Romanos scripta est, Speciano dicavit, Testes adhuc complures alii tùm carmine, tùm soluta oratione celebres scriptores, quorum monimenta

inscripto

inscripto Speciani nomine circumferuntur, quibus omnibus una mens fuit hominis de se benemeriti memoriam operum suorum inscriptionibus æternitati commendare. Sed redeo ad politiam, in qua vir eximius, & præstans, honestissimi civis censum nactus multos fortasse copia, atq; affluentia rerum, neminem parem virtute habuit. Ad hæc qua magnanimitate fuisse traditur? cum ex priscorum monimentis didicisset, diù disceptatum fuisse, præclariùs ne esset urbanis virtutibus, an bellicis excellere, ejus quoq; laudis expers esse noluit, tantùmq; studio, & industria perfecit, ut, quod pauci adhuc assecuti sunt, toga, & armis maximus haberetur. Hac scientia, & virtutis præstantia, cum in ea tempora incidisset, quibus Galli conflata totius Italiæ conspiratione, duce Prospero Columnio Mediolano ejecti, hanc urbem vobis contrà àrmis nitentibus, rursus occuparant, veritus victorum insolentiam, quos videbat etiam in insontes minima quaq; suspitione animadvertere, è patria discessit, ad Franciscum Sfortiam Tridentum venit eo consilio, ut primo quoque tempore in paternum imperium, ad quod à tota Italia accersebatur, redeuntem prosequeretur, apud quem complures dies moratus illi unius legionis, quàm è Germania conscripserat, præsidio in Italiam contendens non itineris modo, sed etiam totius belli fortunæ comes fuit, quod cum non uno in loco gestum sit, nusquam manu consertum est, quin ibi periculorum omnium particeps extiterit. Qui cum Hieronymo Morono, qui rebus gerendis præerat, sæpe anteà probasset, se haud belli expertem esse, in eo prælio, quod in vico Mediolanensi, quem Picocham appellant, feliciter commissum est, planè indicavit, nullam rem in militari disciplina positam esse, quę ejus scientiam fugeret. Sfortia igitur parta victoria, ad res urbanas componendas Mediolanum redeunte, habito Magistratuum delectu Specianus fisci procurationi præficitur, quo in munere duos collegas Juris scientia, & rerum forensium usu præstantissimos nactus Simonem, & Ægidium Bossios, tàm præclarè suas partes egit, ut neutro inferior habitus sit. Ægidio etiam prior ad ordinem senatorium vocatus, qui cum non minorem prudentiam, quàm gravitatem præ se ferret, & benè consulendo frequens adesset, brevi ad alios honores aditum sibi patefecit. Nam, cum Matthæus Marius rerum capitalium præfectus diem obiisset, Specianus in locum demortui sufficitur, quò munere quàm honestè, ac præclarè functus sit, suo loco exponam. nunc illud dico, quoniam Specianus præter eas, quæ suprà memoratæ sunt, dignitates, alias etiam adeptus est, quæcunq; viro clarissimo honorum, ac dignitatum ornamenta contigerunt, non fortunæ beneficio, sed sua ipsius industria, atq; virtute contigisse. qui locus quoniam hujus instituti proprius est, mihi non prætermittendus fuit. Primum omnium quis hoc homine omnibus virtuti-

bus cumulatior, & ornatior esse debuit? qui pietatem erga DEUM, quam Plato philosophandi, ac benè, beatèque vivendi initium esse voluit, ità sanctè, & religiosè coluit, ut ne maximis quidem negotiis distentus divinas precationes, quas quotidiè, ac statis horis flaminum ritu celebrabat, ex quo eas instituit, nunquam dimiserit, quin & primam philosophiam, quæ de DEO est, attigit tanta cura, & studio, ut maximas etiam, & difficillimas quæstiones, quæ summa Theologorum ingenia torquere solent, tanta facilitate explicaret, quanta si de legibus, aut Jure respondisset; quod illi haud difficile fuit, qui sacra majorum monimenta, è quibus omnibus scientiæ, & doctrinæ ratio petitur, noctes, ac dies in manibus haberet, nec veteribus contentus nova etiam exquireret. Egit aliquando cum Cosmo Medice Florentinorum Principe per literas, ut Marsilii Ficini commentarios, quos de raptu Pauli ab eo compositos exploratum habebat, edere vellet, aut uni ipsi saltem eorum legendi copiam faceret, tanta divinarum literarum cura, & ardor illi fuit. Cæterùm quoniam religioni reliquæ virtutes, quæ honestum, & decorum attingunt, annexæ sunt, cum non unus honor, non una rerum gerendarum administratio Speciano obtigerit, ut fuit in amplissimo dignitatis gradu collocatus, ita plurimarum, & maximarum virtutum delectum habuit. Ac primum, quoniam in ordinem Senatorium ascriptus fuerat, atque in ejus generis ordinem, in quem non nisi electissimus quisq; ascribi solet, cum ea Senatoris præcipua virtus sit, ut tùm prudentia, tùm dicendi gravitate, & copia valeat, in quo ipso inest quædam dignitas Senatoria, quis illo aut in rebus statuendis, decernendisq; prudentior? aut in sententia dicenda gravior, & ornatior? Nassicam differentem, aut Crassum non nemo putasset, alterum in dicendo prudentissimum, alterum gravissimum, & eloquentissimum. Transeo qua sapientia maxima in Repub. administranda momenta maturè conficienda curaverit, qua fide confecta asservaverit. Venio ad rerum capitalium præfectum, quod munus susceptum (ut anteà dixi) quanta prudentia confecerit, vel eo argumento palam est, quod hic magistratus illi, quandiù vixit, perpetuus fuit, quanta verò animi moderatione res ipsa indicat, quod in vindicandis criminibus severitatem animadversionis citrà invidiam exercuit. quæ initio magistratus ità moderata fuit, ut, cum propter superiorum temporum licentiam, quàm plurimi digni essent, in quos exempla fierent, trium, aut quatuor insignium sicariorum supplicio, reliquos à maleficio absterruerit. At verò totius magistratus æquabilitas quanta fuerit, ea certissima est conjectura, quòd licèt in exercendis judiciis à Cassiano more, & instituto non recederet, juditiorum tamen severitatem summa lenitate temperatam præ se tulit neminem unquam incognita causa condemnavit, de

nullo

» nullo nisi flagitioso, & perditissimo supplicium sumpsit, qui cum
» puniendi criminis summum jus haberet, nihil unquam nisi justè,
» ac legitimè judicavit. Cæterùm, quoniam facinorum capitalium
» vindicem non tàm justum, & moderatum, quàm abstinentem
» esse decet, quis Curius, aut Fabricius mihi dabitur, qui sit cum
» Speciano conferendus? qui & alienæ vitæ potestatem nactus
» fuerat, ab aliena tamen re abstinuit, Scimus omnes, quam suam
» quisq; vitam caram habeat, ad quam redimendam non dubitet
» patrimonium, & si quid illi patrimonio majus, aut antiquius est,
» universum impendere, & tamen ille, quæ hominis continentia
» semper fuit, non solum hujusmodi turpitudini, ac fœdissimæ
» cupiditati, quæ solet sæpe humanos sensus labectare, assensus
» non est, verùm etiam non semel sollicitatus, se inexpugnabi-
» lem præstitit. Hæc sunt plurimarum, & maximarum virtutum
» ornamenta, quæ in publicis rebus administrandis, in capitalium
» rerum quæstionibus exercendis vir prudentissimus, & integerri-
» mus egregiè complexus est, quæ illum summis honoribus per-
» functum in sublimi gradu, & dignitatis, & gratiæ statuere, è quo
» nunquam dejectus est. Nam Sfortia Italorum Principum
» sapientissimus, cum de homine non semel periculum fecisset,
» quantum prudentia, quantum rerum gerendarum usu præstaret,
» hunc unum in consultationibus, præcipuum consiliorum autho-
» rem habuit, hujus sapientiæ, ac fidei ita omnia credere consue-
» vit, ut Lauretum religionis causa profecturus huic uni summam
» Reipub. administrandæ tradiderit. reversus, quòd omnia pru-
» denter provisa, atq; administrata cognitum, & perspectum
» habuit, maximis eum muneribus affecerit, addito in posteros
» etiam præmio annuo, & emolumento, quod posteà Cæsar con-
» firmavit. Sed Speciani ea præcipua laus est, quod opinio illa,
» & virtutis existimatio, quæ illi vivo Sfortia parta fuerat, eo etiam
» mortuo permansit, & ad extremum vitæ diem prosecuta est.
» Quæ quanta fuerit, ex eo æstimare licet, quod non Sfortiæ tan-
» tum Judicio, sed reliquorum etiam principum, qui Sfortiam
» subsecuti sunt, testimonio comprobata est. à quibus Specianus
» in consiliorum deliberationem adhibitus summam authoritatem
» cum summa benevolentia consecutus est. Primum ab Antonio
» Læva cupidissimè expetitur, à quo in intimam familiaritatem
» receptus vix dici potest, quàm brevi hominem alioqui natura
» austerum, facilitate sua, & moderatione tàm mitem, tàm pa-
» catum reddiderit, ut cum omnes infensos haberet, qui Sfortiæ
» partes secuti fuerant, universis Speciani solertia, & industria
» conciliatus fuerit. Lævæ successit Marinus Caraciolus Sacerdos
» Cardinalis, cui non minùs quàm Sfortiæ, ac Lævæ gratus, &
» acceptus fuit, quia cum ad omnia munera obeunda paratissimus
» esset, nihil ferè unquam aggressus est, quod non celeritate con-
» silii explicaret. Venio tandem ad Alfonsum Avalum Histonii

„ Principem, Insubrium, ac Cæsariani Exercitus moderatorem
„ excellentissimum, & sapientissimum, qui perspecta Speciani
„ fide, & prudentia omnium consiliorum, omnium cogitationum
„ suarum participem fecit, nulla de re unquam statuisse dicitur,
„ quin Specianum in consultationem adhibuerit; nullam expeditionem
„ suscepisse, quin sibi comitem asciverit, quo justior principis
„ dolor videri debet, amisso omnium itinerum, laborum,
„ periculorum socio, quo nemo alius industria in agendo, celeritate
„ in conficiendo, consilio in providendo promptior, & expeditior
„ unquam fuit. qui cum disciplinam militarem scientissimè
„ calleret, præclarissima virtutum genera, quibus res bellica
„ administrari solet, ad omnem pugnæ eventum in promptu habuit,
„ atq; hæc, cum multa sint, variisq; & maximis præliis perspecta,
„ & cognita, una omnium est, & brevis summa, Specianum
„ omnibus bellis, quæ decem annis vivo Sfortia, totidem
„ ferè eo mortuo in Insubribus, & Gallis subalpinis gesta sunt,
„ non solum interfuisse, verùm etiam summa cum laude præfuisse.
„ qui cum castrorum præfectus esset, ad summi Imperatoris gloriam,
„ & virtute, & rerum gestarum magnitudine proximè
„ accessit. Nam cum bellica virtus non una sit, sed in multas, ac
„ varias formas, sivè species distributa, universam tàm egregiè
„ assecutus est, ut cum cæteri homines aliquo honore præditi
„ singulis virtutibus clari habeantur, omnibus ipse maximè excelleret.
„ primum igitur quoniam pugnandi ratio non tàm armis,
„ quàm consilio absolvitur, in rebus bellicis administrandis quanta
„ prudentia fuit, quot, ac quantis præliis spectata? Bello gallico,
„ quod illud, de quo anteà egi, subsecutum est; cum Bonivetus
„ copiarum terrestrium, & maritimarum præfectus cum ingenti
„ peditatu, & equitatu in Italiam invaderet, Specianus castrorum
„ præfectus decernitur, qui omnia, quæ alendo, & in officio retinendo
„ exercitui, quę castris, fossa, & aggere muniendis necessaria
„ erant, tàm scienter, & maturè curavit, ut de omnibus multò
„ ante provideret, quàm tempus, ac necessitas flagitaret. nihil
„ tàm subitum, nihil tàm inopinatum conditio, aut fortuna belli
„ ferre potuit, quod illum imparatum offenderet; qui etsi assiduis,
„ & maximis negotiis urgebatur, ad nova tamen consilia capienda
„ recentior, atq; alacrior semper fuit. Ad hæc cum, & ducibus
„ Cæsarianis in consultationibus assideret, singula quemadmodum
„ definita, constitutave fuerant, ad principem omnium primus
„ perscribebat, sæpe etiam ad amicos præsertim de felici, aliquo
„ pugnæ eventu. *Extant castrenses Speciani* ad Benedictum Tonsum
„ epistolæ, quæ non tàm sermonis elegantiam, quam rei bellicæ
„ peritiam declarant. quæ & si anteà in eo summa fuit, in dies
„ tamen aucta est, qui cum sciret Romanos plures victorias ingenio,
„ quàm armorum vi confecisse, ut veterem disciplinam revocaret,
„ tantò commentariorum Cæsaris studio tenebatur, ut eos

nunquam

nunquàm de manibus poneret, quos in eo bello sic attriverat, ut P. Africanus, & M. Cicero Cyrum Xenophontis. Hoc bello confecto, alterum multò gravius, atq; atrocius exarsit, ad quod gerendum cum Franciscus ipse Valesius Gallorum Rex studio inflammato raperetur, & quàm maximo exercitu ex quibuscunq; gentibus potuisset comparato, jam in Insubres irrumperet, universæ Italiæ pertimescendus, huic quoque muneri, tantòque negotio Specianus præficitur, ut non castrensi modo disciplina, verùm etiam salutaribus consiliis rem bellicam adjuvaret. At quantum prudentia, quantum rerum benè gerendarum authoritate profecerit, Regis captivitas declarat, qui cum & numero militum superior esset, & aggeribus munitissimis septus Ticinum obsideret, paucioribus copiis vinci, ac capi non potuit, nisi quæ duo præter cætera magnam ad victoriam facultatem suppeditabant, quæq; præcipua Speciani cura erant providenda, consilii maturitate, ac comeatus copia, res quam felicissimè esset confecta. cujus pugnæ ea conditio, & fortuna fuit, ut regio exercitu intra munitionum septa concluso, e quibus, cum nostri aditus occupassent, evadendi potestas non erat, maximo quisque animo, ac præstantissima virtute, postquàm diù pugnatum est, unà cum Rege se se dedere coactus sit. quæ insignis victoria si robori, ac magnanimitati ascribitur, cur non etiam industriæ, & consilio? quanquam quis Castrorum præfectum hujus laudis participem neget? qui summi ducis aliquando curam gessit, cum Jo: Jacobus Medices duo munitissima oppida Leveum, & Mussium per bellum intercepisset, atq; non semel repetita se, nisi armis cogeretur, haud rediturum affirmaret, unus Specianus ad utrumq; obsidendum, & oppugnandum cum ingenti armatorum manu profectus, totam rem ità moderatè, & scienter confecit, ut peritissimi, ac prudentissimi ducis perfunctus sit munere. age vero, quoniam non tàm rei bellicę scientia, quàm, quæ bello præstatur, virtus sæpe exquiritur, quod tàm insigne, ac memorabile bellicæ virtutis facinus è vetustate annalium erui potest, quod sit cum isto conferendum? erant in Laude Pompea aliquot cohortes, quas cum centurio quidam cum duobus primipilis deficiente stipendio ad seditionem concitaret, ac pro concione verba faceret Specianus, qui urbi præerat, veritus, ne tumultu ab hostibus, qui in propinquo erant, audito irruptio fieret, quàm celerrimè eò advolat, ereptaq; è manu concionantis hasta, ipsum audaciæ, & sceleris authorem ejus ipsius telo confodit in conspectu hominum, tantò universæ multitudinis terrore, ut sedata illicò seditione cuncti tàm ii, qui in noxia erant, quàm qui à noxia aberant, posthac dicto audientes forè per tribunos nuntiaverint, quo quid laudabilius dici potest? viderat vir præstantissimus, si quod obsessis civitatibus evenire solet, repentina hostium irruptio facta esset,

gentem

„ gentem prędæ, ac cædis avidam à nullo maleficio temperaturam,
„ miserrimam civitatem non direptionem modo, sed omnia pro-
„ bra, atq; dedecora perpessuram, itaque pro salute communi
„ aperto periculo se se obiecit, nec virtuti fortuna defuit. Civitas
„ à clade, ab excidio, ipse à fœdissima cæde liberatus est. præcla-
„ rum illud certè facinus, ac sempiterno posteritatis præconio
„ celebrandum, togatum virum in re bellica, & tàm periculosa
„ tantam animi magnitudinem præstitisse, sed neque hoc minùs
„ præclarum, ac memorabile est, in quo non tàm animi, quàm
„ fidei magnitudo conspicitur. Cum Sfortia ob quandam suspi-
„ cionem in arce Mediolanensi obsideretur, Specianus, ne prin-
„ cipi cum fortuna sua luctanti deesset, quià citrà noxam eum
„ esse credidit, in tanta calamitate destituendum non putavit,
„ quo minùs & ipse communia incommoda, quæ diuturna, ac
„ maxima fuerunt, non invitus perferret, ex qua una re summam
„ ex laborum perpesione, summam ex pietate laudem adeptus
„ est. sed tamen hujusce summæ laudis nondum finis, in ea namq;
„ obsidione, ne per ignaviam, à qua semper absfuerat, tempus
„ amitteret, hominem gravi doctrina, & excellenti nactus Dia-
„ lecticis, ac physicis operam dedit, quæ non summis (ut ajunt)
„ labris attigit, sed indè tantum hausit, quantum alii fortassè,
„ vel bonarum artium, ac disciplinarum appetentissimo satis esse
„ potuit. ipsi nunquam, qui sciendi cupidissimus nullum discendi
„ finem unquam fecit, cum nulla esset philosophiæ pars, quam
„ non animo complexus sit, atq; præclarè tenuerit. O' singulare,
„ ò mirificum ingenium, quod pauci in summo otio, in tranquillo
„ vitæ statu, vix assequi possunt, ipse in molestissimo negotio, inter
„ horrificos tormentorum strepitus, ingenti sævientium hostium
„ multitudine septus, assecutus est, magna hæc una profectò, si
„ una esset ingenii commendatio. quid illa? orsus est etiam eo
„ tempore commentarios belli Gallici, quorum tres libri adhuc
„ domi asservantur, quos si quis accuratè legat, ac diligenter exa-
„ minet, dicendi formam, ac dignitatem, qua Cæsar in suis con-
„ scribendis usus est, in his egregiè expressam judicabit. sed rever-
„ tor ad rem bellicam, in qua post illam ipsam obsidionem, è qua
„ magnam, & multiplicem laudem retulit, pulcherrimi facinoris
„ obeundi occasio Speciano oblata est, quæ illi non minorem ex
„ industria, quam ex successu laudem peperit. Nam cum Sfortia
„ totius italiæ studiis, & armis hanc civitatem facta ab Hispanis
„ deditione recepisset, & reliqua pars Cæsariani exercitus Medio-
„ lanum occuparet, quia ad totum Imperium recuperandum
„ Gallorum Rex, qui se à Cæsarianis captum meminerat, auxilia
„ pollicebatur, Specianus in Galliam ulteriorem legatus profici-
„ scitur quò cum quàm potuit maximis itineribus pervenisset,
„ re ex sententia confecta, rediit in Italiam cum ingenti exercitu
„ Duce Francisco Borbonio. cujus adventu Cæsariani Laudem,

quam

» quam diù obſeſſam habebant, obſidione ſolvere coacti ſunt, quæ
» Civitas bis à Speciano ſervata ſemel à direptione, robore, &
» virtute animi, iterùm ab obſidione, celeritate, & induſtria, pla-
» num facit, nullam difficultatem bellicam tantam extitiſſe, cui
» Specianus non par eſset, qui non unam Urbem tantum, ſed om-
» ne Mediolanenſe imperium, ac ditionem aliquando ſervavit.
» Teſtis Cereſeolana pugna, in quà cum à noſtris parum feliciter
» pugnatum eſset, & in ſumma trepidatione unuſquiſq; de ſalute
» ſollicitus eſset, Specianus, quæ illius in repentinis caſibus pru-
» dentia, & magnanimitas fuit, milites colligendos ſuaſit, & Aſtæ
» ſubſiſtendum, ne ſi noſtra acies, quæ jam fuſa erat, longius
» receſſiſset, aut quod deterius erat, fugam arripuiſset, Galli vi-
» ctoria elati, ubi loca proxima occupaſsent, tùm in finitimos Me-
» diolanenſium agros impetum facerent, qua conſultatione, &
» hoſti ulteriùs progrediendi facultas adempta eſt, & noſtris
» victoriæ recuperandæ ſpes injecta. itaq; una Speciani virtus om-
» nibus Mediolanenſis imperii civitatibus, Cæſariano exercitui
» ſalutaris fuit. Tranſeo quàm ſæpè militum tumultus repreſſerit.
» ducum diſcordias ſedaverit. populos in fide retinuerit. At, cum
» non caſtris modo, ſed commeatibus etiam præeſſet, hanc ſuſcepti
» muneris partem, qua animi continentia explevit? perpetua hæc
» illi, quandiù in magiſtratu fuit, ac propria virtus. At quanta
» fuerit magis ex aliorum contentione, quàm ipſa per ſe ſe cogno-
» ſci, atq; intelligi poteſt. Credo vos non latere Cives, quàm
» multi hac poteſtate homines plerumq; malè audiant. Ego au-
» tem neminem nomino. illud tantum dico, Specianum ab omni
» furto, & rapina, tametſi magna illi utriuſq; facultas fuit, ſemper
» abſtinuiſſe, ut non modò quidquam, undè non liceret, non
» auferret, verùm etiam ſummam illam pecuniæ, quæ ei pro ma-
» ximis laboribus, pro rebus benè, ac felicitèr geſtis debebatur,
» minui, aut omninò non reddi haud egrè tulerit. cum interim
» ipſe non parvos ſumptus faceret de re ſua nihil ſollicitus, modo
» publicæ commoditati conſultum eſſet, quæ præcipua cura illi
» ſemper fuit. qui cum de maximis rebus aſſiduè cogitaret, om-
» nis ejus cogitatio eò ſpectabat, ut ſedatis diſcordiis, ac pace
» confecta Italia quietem, & tranquillitatem, ipſe otium nanci-
» ſceretur, cujus ille, tàm appetens fuit, ut etiam inter arma, &
» præliorum conflictus veterum annalium monimentis, aut ſan-
» ctiore aliqua doctrina animum relaxaret. cujus rei ſatis fidem
» facit Dionyſii Areopagitæ viri Platonici, ac ſummi Theologi
» de divinis nominibus opuſculum, quod cum in prælio Cereſeo-
» lano amiſiſſet, agnito ejus nomine, quod erat in libello ſcriptum,
» ultro ab hoſtibus domino reſtitutum eſt, tanta hujus Viri autho-
» ritas non ſolùm apud ſnos, verum etiam apud hoſtes fuit. Cujus
» virtus, & ſi iis, qui arma contra gererent, formidoloſa fuit, cum
» tamen eximia eſſet, non potuit non admirationi eſſe, quia
juſtam

justam venerationem habet, quidquid excellit. Hæ sunt maximæ, & clarissimæ virtutes, quæ amplissimo Senatori, præstantissimo rerum capitalium, ac castrorum præfecto domi, ac foris rebus gerendis præsidio fuerunt, & ornamento. Prætereò brevitatis gratia complura alia virtutum genera, non minùs, quàm quæ suprà memorata sunt, insignia, & illustria, quæ cuncta in uno Speciano tàm eximia, atq; præclara extiterunt, ut cuivis facilius esset divinum illius ingenium admirari, quàm ulla cogitatione complecti. quod cum Cæsar, cui soli omnia aperta sunt, perspectum haberet, Virum semper plurimi fecit, & nuper in veterum magistratuum recognitione non modo quidquam de eo, quod semel concesserat, non immutavit, sed nunciis etiam, quòd jam tot annos legitimè, & sapientèr, executus fuerat, perpetuum confirmavit, ut Speciano dubitandum non fuerit, quin res suæ in toto jam essent, magisq; in dies augendæ. O' fallacem hominum spem, ò inanes nostras contentiones: quàm sæpè in medio cursu franguntur? aut in ipso ferè portu procellam offendunt? Specianus totam ætatem suam in laboribus, vigiliis, ærumnis, periculis egerat, ut otium, & quietem aliquando adipisceretur. at cum id, quod expetiverat, se adeptum credidit, vitam amisit, cujus obitus tantò gravior fuit, quantò diuturnior vita esse debuit. ut liberis, quos tredecim pupillos reliquit. ut cognatis, ut amicis, ut patriæ, ut Mediolanensi Reipub. ut universæ Insubrium ditioni, uti semper fuit præsidio esse posset. at eo alienissimo tempore intercepto; quanta ex hoc repentino casu rerum diminutio facta est quantæ tenebræ obortę? cum nulla ferè pars in tota Gallia Cisalpina hujus mæroris expers sit. Proh Dii immortales, tantamne in una animula jacturam factam fuisse, quæ non è privatorum modò hominum, verùm etiam è principum, è regum oculis lacrymas eliceret? Quo animo creditis P. Cæsarem fore, ubi hunc tristissimum nuncium acceperit? aut qua mente nunc esse, si accepit? qui hoc viro incolumi, cujus consilia prudentissima, ac maximè salutaria sæpe expertus est, & magnoperè probabit, hanc citeriorem Galliam, quæ tàm sæpè bello appetitur, non omninò absq; præsidio forè persuasum habuit. Sed ad vos revertor cives mæstissimi, quos hic dolor proprius tangit, ecqua tanta sivè fatorum invidia, sivè nostra infelicitas fuit, ut hic vir omni sæculorum memoria dignissimus in medio vitæ, in medio honorum cursu, nobis eriperetur? qui cum omnibus, qui illum norant, magnum sui desiderium reliquerit, nobis certè multò maximum reliquit, qui patriæ alumno, & parente, patrono publico, & privato amisso, tandiù in sordibus, & luctu jacemus, quasi statutum sit in perpetuo mærore consenescere. Sed quis erit tandem P. lachrymarum modus? satis dolori datum est, gemitus, & singultus jam compescite. Ecquis scit an aliquis, aut ex hujus ipsius, cujus

interitu

„ interitu exanimamur omnes, aut è liberis nostris exurgat, qui
„ hoc tantum damnum resarciat? at talem nunquam sumus habi-
„ turi. Sed quæ tandem nostra invidia est, ut illius manes diutius
„ vexare velimus, cujus vitam tàm caram omnes habebamus.
„ Nos mærore conficimur, ille lætitia exultat, qui in Divorum
„ numerum receptus uberrimos virtutum suarum fructus capit,
„ qui cum uno semper immortalitatis desiderio flagraverit, voti
„ compos factus in cœlesti aula victor triumphat. Dixi MDXLV.

MDXXXVI.

MArcus Monachus Cassinensis SS. Faustini, & Jovitæ Brixiæ Theologus percelebris; cujus hæc verba legimus *Jacobi Cavatii in Hist. S. Justinæ Patavinæ*. Marcus Cremonensis S. Justinæ Patavinæ Asceta Theologus fuit insignis ann. 1536. quem *Pauli Epistolas* interpretantem quotidiè ex Urbe Auditorum turmæ frequentabant.

Fuit Abbas Prusinensis anno 1517. ut *Pucinellus in Chronologia &c.* qui per errorem ipsum à Verona, non autem à Cremona vocavit.

MDXXXVII.

BArtholomeus Ghisulphus Ord. Min. Conventualium S. P. Francisci Vir doctrina, & rerum cognitione egregius ab Paulo III. Max. Pontifice cum optimis moribus præstaret post majores suæ Religionis gradus obitos infula Episcopatus Tripolitani decoratur. Romæ quidem degit apud Pontificem, & summa familiaritate cum eo vixit pro Reip. Ecclesiasticæ negotiis peragendis.

De eodem *Rodulphus Tossignanus in Chronicis lib.* 3. Gentem Ghisulpham inter Patritias floruisse compertum habetur ex Catalogo Decurionum Cremonæ, in quo leguntur.

Annis 1522. Laurentius.

1582. Eliseus. 1588. Jo: Petrus. 1607. Nicolaus. Hier. Faballus in Orat. 1. ad Decuriones Cremonenses hanc Ghisulphorum familiam, præclaram vocat.

Eod. Anno.

FRancifcus Perficus Comitis Brocardi in primo Libro memorati Filius à Maximiliano Maria Sfortia Mediolani Duce in numerum Amplissimorum Senatorum adlectus, ac Placentiæ Prętor anno 1513. Memoratur *à Ludovico Cavitello in Annal. ad annos* 1513., *&* 1537. quò obiit ubi scripsisse Franciscum sic ait

Historiam Bellorum, & aliorum Notabilium, quæ occurrerunt in Italia ab anno 1519. *in libris decem non impressis*.

Laudatur *ab Horatio Lando de Senatu Mediolanensi lib.* 4.

Alexander Lamus in Somnio cant. 3. recenset Francisci opera, eaque asserit fuisse penès quemdam ex familia de Tolentinis.

 Hæc

Hæc pauca de Francisco scripseram, quando inopinatè; & magna, siquidem animi lætitia ad manus meas anno 1699. delatus fuit Liber pergrandis claro charactere conscriptus fronte tamen carens, quem ut ego introspexi pretiosum adeò Reip. Literiæ pignus invenisse cognovi, quod esse deperditum procul dubio jamdiù credebatur. Ex hoc planè plura decerpsi, & scilicet esse opus summa pumice expolitum à Comite Francisco Persico, & in eo agi *De Rebus Maximiliani Cæsaris in quatuor libris distributum*.

Totum opus est Carolo V. dicatum cum Epistola nuncupatoria, in qua hunc librum sui studii primitias vocat, & ejusdem Caroli Romanorum Imperatoris gesta scribere pollicetur.

Ex proemio habetur Auctorem in secundo, & trigesimo ætatis anno literas adgresşum fuisse, & decimo Kal. Januar. anno 1516. prima rudimenta edidicisse, ibi exprimit ærumnas, & carcerationem passam à Gallis maximo ejus rerum intertrimento. Scribit anno 1520. in Divi Salvatoris Cremonæ Cœnobio tertio Idus Majas hora nona Historiam fuisse auspicatum. Testes hujus assertionis vocat Jo: Franciscum Burgum artium, & medicinæ Doctorem, Amicinum ex Agro Laudensi ejus Præceptorem, Petrum Franciscum Arlunum Caulidicum, Meschinum Ferrarium, scribens hæc verba, *His schedas primas rudiores quotidiè ostendebam, quo fidem de me facerent contra Calumniatores, Obtrectatoresque;* In operis progressu plura de sua familia clarissima exponit, & præcipuè de Brocardo Patre, Neapoli se natum narrat ex Francisca Carbona Neapolitana anno 1483. die 12. Junii horis tredecim post meridiem æquatis, summa necessitudine conjunctum se asserit cum principibus Viris, & præsertim cum Mattheo Episcopo Gurgensi Cæsaris Vicario Generali in Italia, & Regis Hispaniarum Prorege. De Fato, & Astrologia in quarto libro non breviter discurrit, ac in omnibus validissimum ingenium præsefert.

Fuerat Franciscus electus Generalis Commissarius proventuum Mediolani Ducis anno 1511. *ex Pucinello in Chron. Glassiatensi pag.* 1099.

Non est hìc demum omittenda Oratio, quàm pro Eo composuit Alexander Roinatus Placentinus, quando Placentiæ anno 1513. *quartodecimo Kal. Majas Præturam iniit, in eodem libro reposita, qua tum illius animi dotes, tùm ejus stirpis Encomia exprimuntur.*

„ LÆtare, gestiq; vetus Romanorum Colonia Placentia Deos
„ nostros planè propensos, nobisque faventes satis habemus,
„ qui felici Urbis omine tali te donare Prætore, nunc verò res
„ quietiores, felicioresq; in tàm turbida mole rerum, & procella-
„ rum tumenti Vortice solito fore speramus, nec quicquam opta-
„ tius, fortunatiusve hoc nobis porrò offerri potuit, quo circà vos

omnes

omnes immortali Deo gratias, quas sanè ingentes agere quęso Cives, ac Principi Nostro ne de tanto ingrati beneficio videamur, dicam, Illust.ris Comes, Senator optimè, Patrum jussu laudes hodie tuas, & si me tanto imparem muneri censeo cùm animi debilitate, ingenii exilitate, tùm eloquentię Inopia tantam, ne ego Provinciam laudum scilicet tuarum molem suscipiam, quibus per hercle Aristotelis Sapientia, Ciceronis Eloquentia, Virgilii Lepos facilè succumberent; sed cum mihi parendum esset, haud abnuere licuit: quarè ut possum, non ut debeo, & vellem, injunctum exequi munus tentabo: Hujus Prætoris Viri, egregii prosapia, Cives, antiquissima à Nobilissimis Parentibus traxit originem, ut monimenta Hominum memoriæ prodita edocent: Plurimi fidei non dubiæ familiam hanc è Germania in Italiam cum Primo Federico Cæsare Augusto venisse tradunt; hoc plurima Diplomata ejusdem Imperatoris testari videntur, quibus Arnulphus Persicus Imperialis Secretarius suum apponebat Signum in Germania; hujusce familię Proceres extant primus ipsorum in Urbe Cremonæ aliquid Imperialis muneris obiit, sed deindè Matrimonio indulsit quo in Urbe celebrato inter Cives ascribi voluit, ex quo egregia familia, ac illustris Persicana orta est Viri fortissimi strenui gloria, famaque maxima pollentes, qui inter Cives facilè Principes ibi Prætores, Cremonensis Exercitus Duces Trophea ad Patriam Hostium Exercituum per sæpè referentes Sablonetæ, Riparoli, Comitatii S. Martini Comites creati, sed per multum, & longissimum tempus ea Loca possidere plurimi insignes Equites, Eximii Juris Consulti Principum à consiliis, à secretis, à legationibus fuere nimirum Cives, & si singula perstringere vereor, ne fastidio vos afficiam; brevitate tamen paucula delibabo: cum bellum in Venetos Philippus Maria Mediolani Dux gereret, non ne perspicua virtute, ac præstanti Antonii, & Christophori Persicorum fide Excell.mi Comitis Prætoris nostri Majorum, Venetorum insolentia compressa fuit, ut Privilegium ipsius Ducis, quod perspexi, legique his attestatur verbis, Qui Antonii, Christophoriq; Persicorum Sablonetæ Comitum fidei, pietatique acceptum referre possimus, quorum probata tot argumentis fide per sæpe, nos, Statusq; noster tutus fuit, qui prò fide inviolabili ergà nos fortunis suis libertate, propriaq; vita spoliari, privarique, quam ab ea deficere maluerunt ex Antonio Michael Vir prudens, integritateq; conspicuus Ducalis, vel Senator natus is Brocardum Excell.mi Prætoris nostri parentem genuit; O Ausoniæ Decus, ò Patriæ Lumen, ò Italorum virtutum specimen, ò Romani Sermonis splendorem, ò Eloquentiæ lacteum flumen, ò Maronianæ Poesis dulcem Modulationem. Is, Cives Egregii, ab unguiculis ex paternis laribus vi explosus majorum ob sinceram in Principem fidem Patre, Patruisq; omnibus in

” Carcere detentis decimum agens annum servitio Nicolai se Pice-
” nini Philippi Exercitus Imperatoris dedit; Divina quadam In-
” dole futuræ virtutis, & maximam gloriæ spem præseferens non
” gulæ, non ventri, non somno, luxuriæ luxui, aliisq; probis So-
” cordiæ morosiùs indulgens tempus otio conterebat, at quicquid
” otii supererat, ex se studio summopere impendebat diù, noctu-
” que, & suis coetaneis Obdormientibus ità idoneos libellos lecti-
” tabat, ità semper eos in sinu ferebat, ut in admirationem omnes
” traheret: & indole, & studio, ac eloquentissima Oratione om-
” nes ad se alliciebat, ità ut si aliquem Piceninus cum pro re gravi
” ad Principem missurus, Brocardum cæteris præferebat, ità argu-
” tus tùm in dicendo, tùm in respondendo promptus, moratusq;
” erat, ut ad miraculum ascriberetur fortè; fortuna usu quadam die
” venit, ut Piceninus magna de re, ac ardua Principem consultu-
” rus: Heus Brocarde diceret, audebisne tali Principem re
” impertiri, optimè respondit scilicet ille igitur ouere sibi imposi-
” to, è vestigio, ad Principem perrexit mandata exponens: cum
” illius Orationem, & Eloquentiam Princeps audisset, eo inquit
” Juvenis, cujas es, ego inquit Servus tuus Cremonensis, cum &
” Patre meo pro te orbatus, bonisq; privatus servire cogor, à qui-
” bus num ortus ex Michaele, Ill.^me Princeps, Persico Sablonetæ
” Comite, qui in inviolabili erga te fide sua decem annos cum tri-
” bus fratribus in Carcere à Mantuano Marchione detentus bonis
” omnibus denique spoliatus est. Es ne, inquit Princeps, Michae-
” lis Comitis filius sum; etenim accede, amabo, propius ad me
” fili, & maxima Brocardum dulcedine amplexus, ne lachrymare,
” plus enim à me, quàm amisisti, referes: vis ne apud me manere,
” quàm maximè Ser.^me Princeps respondens: Nicolao meis verbis
” dicito jubet Pilippus te velle me apud ipsum post hac esse. Itaq;
” Brocardus à Nicolao in Principem discessit: qui ipsius virtutem,
” & sapientiam perspiciens tertium adhuc, & vigesimum agens
” annum ad Pontificem, Alfonsum Regem, Venetos, Florenti-
” nosq; rebus gravioribus Legatum misit, quibus legationibus
” maximo perfunctus est honore, nil tàm arduum, nil tàm diffici-
” lè, nil denique tàm magnum Philippus Brocardo obeundum
” commisit, quin ad exoptatum mira prudentia finem perduceret:
” adeò quod nihil Brocardo inconsulto moliri Philippus ausus:
” quo morte prevento Brocardi res, quæ jam in Vado erant, infe-
” ctæ remansere. Iterum Nicolao Brocardus adhæsit, cum quo
” & Francisco, & Jacobo filiis in otio haud multum perduxit tem-
” poris: deindè ad Ferdinandum Regem fortunæ delatus, post
” Jacobi cladem, & ipsius diuturnum Carcerem Magnus ipsius
” Regni Cancellarius, & quatuor Oppidis donatus fuit: Virtuti-
” bus pol' omnibus itaque cæteris anteibat, ut doctissimos quosq;
” ad summam sui Admirationem traheret, nil Sapientissimus Rex
” vasti, ac ardui, nisi id priùs Brocardo communicatum esset,

faciebat.

» faciebat. Brocardo nemo justior, nemo sapientior, nemo pru-
» dentior, nemo doctiorque illa tempestate Regis aliorum sum-
» morum sententia inveniri poterat triginta millia hujus præcla-
» rissimi Viri heroica carmina in duodecim libros divisa, quibus
» heroum gesta, queis aut interfuit, aut præfuit, complectuntur
» tot Orationes luculentæ, tot ornatissimæ Epistolæ, tot Astrono-
» mici Aforismi, & si non in lucem prodierunt, saltem extant;
» nunquam ingravescentem ætatem à labore diù, noctuque subtra-
» xit immò totum id temporis, quod à maximis rebus, ac negotiis
» supererat, nam magna, & perdifficilia pro Regibus, & Regnis
» semper permoliebatur, studio impartiebat. Vives in æternum
» Brocarde? O bene peracta vita perennibus Præconiis decoran-
» da, ò gloria Hominis omnibus dignissima triumphis, ò felix
» solum, quod tale genuit, cui tantum honoris gloriæ nominis
» virtute tui reddidisti: Prætor verò, Cives præstantissimi, noster
» tanta gloria pollente Patre haud indignus, degenerq; est; hora
» enim sui Natalis suscepta Pater insignis Astronomus gestiens,
» ac gaudens, inquit, lumen domus, Patriæ decus, & gloriam
» ortam, in cujus, ut omen magnum futuri hujusce Viri splendoris
» ortu per totam Partenopeam Urbem circum latum mirabile
» dictu Brocardo filium auream in fronte Stellam ferentem natum
» fuisse, hoc increbescente non facilè ab Hominum animo abla-
» tum est: his enim ab ineunte ætate optimum præsagium claris-
» simæ Indolis præsetulit: semper vafer, versutus, acrique inge-
» nio, vasto animo, munificus, beneficus, beneficii memor, inju-
» riarum immemor, necessitudinis tenacissimus, ad vindictam
» tardus, ad ignoscendum festinus, ac facilis, justissimus, in cen-
» sendo æqualis, cui judicio nec amicus satis confidere, nec ini-
» micus diffidere debet; in animadvertendo moderatus, gravio-
» ribus in rebus ingenti, ac potenti animo: divitiarum contemptor,
» Sontibus, Flagitiosisq; adversans, Doctis, ac Dignis amicissi-
» mus, Eloquentia pollens, cui, nec lepos, nec sales desunt, sed
» eis affatim abundat, rerum peragendarum expertissimus, qui
» Principum familiaritate, ac Magistratibus persæpè est persun-
» ctus, in Cremona Patria, quæ situ, fastigiis, ædificiis, Ædium
» Diis, & Hominibus dicatarum, opibus, armis, Virorum ma-
» gnanimitate, Mercatura, omni in genere, artibus, agrorum
» feracitate, Aeris salubritate, omnium honorum fertilitate, stu-
» diis tùm Oratoriæ facultatis, & Historiæ, tùm Poesis in utraque
» lingua florentissima cæteris prę̨stat, facilè omnium consensu Prin-
» ceps extitit, quæ inclyta respectu cum tot Egregios Equites,
» tot Eximios Juris, & Artium Doctores haberet: tamen semper
» Prætorem nostrum maximi fecit, qui in magnis Urbis immi-
» nentibus suæ periculis ità ingenti animo, incomparabili pru-
» dentia omnia est moderatus, ut meritò Pater Patriæ appellatus
» magno dignissimus Imperio judicatus sit; ò ingens Viri gloria,

ò sem-

ò sempiterna omni laude recensenda virtus! Gallis ex Italia exactis Princeps noster Serenissimus ipso juvante, ipso procurante, ipso consulente ad Lares redit, non ne ambiendo, sed merendo in Senatorem delegit, deinceps ut magis Amorem in charissima Urbe nostra testaretur, Prætorem nostrum ipso inscio dixit, qui cum qualis à nobis expeteretur Vir animadvertisset, oblatum munus veluti in Patria sedere visum suscepit. Nam hujus Urbis duæ Principes familiæ sanguine sibi conjunctæ sunt, Landa, & Anguissola, nec hic Illustris ipsius sanguis tantum se extendit: sed etiam Papiæ cum Beccaria, Comi cum Rusconibus, Mediolani cum Vicecomitibus, Veronæ cum Pellegrinis, Neapoli ubi Brocardus Pater Franciscam Carbonam Matrem Uxorem duxit, cui conjunctissimi sunt Sanctiseverini, Balsami, Caraccioli, Charaffi, Dentices, Tomacelli, &ità quocumque declinare sibi contigerit, inibi Patriam adinveneiit: quot sibi Amicos, Necessarios virtus peperit præsertìm Florentiæ, ubi exul à Venetis delituit; hoc illius Principatus literæ ad Patriam ipsius reditu gratulantes testantur, aliique innumerorum illius inclytæ Reip. Principum hoc à sola dumtaxat virtute comparatum est, non opibus, non favore, quippè omnibus privatus bonis, Urbem incolebat: Venetis aliquando .... sublimi Ingenio, formidini, ac incommodo fuit: ne Cremona eo Duce, eo instante, eo mandante, & maxima oblata munera spernente, adhùc potiti sunt. Quarè verum, Cives Egregii, jam animum non laude vestrùm, & gloriæ tanti Viri, sed verbis incomptis, ac inornata, inconcinnaquè Oratione mea fastidio vos affectos conspicio, paucis hoc potissimum accipite, mentiq; vestræ affigite: Vos Primo Principi nostro obnoxios tanto honore, tanto munere, qui vestri memor Eo vos Prætore, quo Cæteros privavit, donavit, grarias agendo esse ostendatis; deindè colligite vos quæso, ut tanto digni Prætore videamini: vosque compescite, moresque vestros immutare, Virtutes diligite, flagitia aufugite, ne noxa afficiamini. Prætorem Virum Excellentiss.mum non minùs colatis, ac perametis, quàm timeatis, qui se amandum præbebit Clementia; Ipsius humanitate potius, quàm juris severitate fruamini, non in auro spem, non in muneribus, non in favore, non in amicitia, non in odio, non in timore, non in sexus pulchritudine præponentes, sed in virtute solum, in beneq; haud perperam agendo, & vobis, nisi ipsis deficere vultis clausis delubri portis, honore, propriis bonis, vita sine cruore, sine certamine quieta, honestis delitiis utentes omnium feliciflimi eritis, & Urbs nostra coalescet, ac florescet: Tu igitur adiuratiss.me Prætor illam spem, in quam Nostrorum animos prorsùs conjecisti, eam in fine Serva, ut speramus, omninò facturum te, nam planè scimus te non solum, quod rectum, & justum fit, benescire, verùm id haud negligere, ut proprium Sapientis est, quapropter

„ pter non quod sit verè laudabilis consuetudo, & optima te Cen-
„ sore lex servet, Municipales leges nostras te servaturum jurare,
„ haud dedignare.

Eod. Anno XXXVII.

ANtonius de Mondinariis, seù Multisdenariis more religioso, à Cremona nuncupatus ex Ord. Min. Observ. S. Francisci Theologus peritissimus, ob miram ejus doctrinam, & merita à Clemente VII. Pont. Max. Episcopali dignitate donatus in Urbe Peloponensi, quò non perrexit, cum Benedictus de Acoltis S. R. E. Card. Episcopus Cremonæ majora, & urgentiora Episcopatus negotia summæ ejusdem in arduis pertractandis experientiæ adjunxerit; quid scripserit non mihi constat, verùm arbitror esse Antonium illum à Cremona à *Luca Vuadingo* memoratum in *libro de script. Ord. Minor.*, quem asserit scripsisse

Quadragesimale quod MS. servatur Trivilii. De eod. *Bressian. in Corona Vir. Illustr.*

Hoc tempore direpto Cœnobio S Angeli extra urbem ob bella vigentia inter Carolum V. Imp. Augustum, & Seren.[mam] Venetorum Remp. Fratres Min. Obser. S. Francisci Ecclesiam, & ædes SS. Cosmi, & Damiani obtinuere, eamq; Ecclesiam S. Angeli Appellarunt, ibi etiam translato glorioso Cadavere Ven. Damiani Patavini Confessoris cognominati Carrariensis, seu de Comitibus, qui in Conventu suburbano obierat anno 1401., & qui scripserat, ut notat *Vuadingbus de Scrip. Ord. Min.* Egregium Tractatum contrà Mulierum fucos, & vanitates; verùm de hoc egimus in pr. Volum. ibi etiam miraculis clarus jacet Joannes Rubeus Laicus Cremonensis; *Haroldus in Epit. Annal. Vuadingbi ann.* 1540. *num.* 44.

Memoratur, & Damianus à *P. Arturo in Monast. Martirologio Franciscano, Parisiis cuso apud Dionysium Moreau* 1638. titulo Beati sub die 20. Decembris, ubi etiam habetur ex eod. Ord.[e] floruisse

B. Antonium à Cremona, qui colitur in Conv. S. Mariæ de Bethleem Vercellorum, ibiq; sepultus multigenis meritis, atq; miraculis clarus, qui anno 1575. 25. Januarii diem clausit extremum, de eod. *Ep. Gonzaga in hist. notissima*.

B. Benedictum Confessorem à Cremona, qui obiit anno 1537. in Conventu Agnonensi.

De eod. *Marcus ab Ulissipona in* 3.[a] *p.*[e] *Chronicorum lib.* 9. *cap.* 48.

B. Jacobum Confessorem è Castro Leone Cremonensi, qui obiit anno 1469. jacet Abbiatæ Territ. Mediol. in Sacello S. Firmi. *Vuadingbus in Annal. Haroldus in Epit.* cum de hac Ecclesia SS. Cosmi, & Damiani, nunc verò S. Angeli sermo habitus fuerit pro piis eruditis juvat repetere, quæ idem *Ep. Gonzaga in hist.* scribit circà eamdem.

Inter

Inter cœteras hujus Sacræ Domus Imagines, ea, quæ Christum Dominum Cruci affixum ræpresentat, quod cuidam Pictori loquuta dicitur, Cremonensibus Venerabilior est; cujus pedibus sequentia verba subsunt. Victor Mortis, & Inferni.

MDXL.

CAmilla Capitanea Stanga conspicui generis Matrona doctrinæ splendorem claritati feliciter jugasse deprehenditur ex Vernaculis ipsius ad Leonellum Muscollam *Literis*.

Quæ leguntur inter epistolas illustrium Mulierum *à Jolito Venetiis excusas* 1548., & nempè pag. 120., & 121.

Eod. Anno.

FEdericus Covus nobili domo Soncinate profectus à Bernardino superiùs memorato non degenerans inter doctos viros locum, & ipse promeruit, musarum quippè dulcedine raptus felici vena conscripsit

Carmina Varia

Quorum gratia summis illum extulit laudibus *Julius Crottus lib.2. Hermione Eleg.* 14. inter cætera canens.

Nostrum dulce decus, chari spes chara parentis.
Unica Musarum Gloria Frederice.
Sic te vocales chordæ, sic & nemus Ascra
Sic tua te nunquam deserat Uranie &c.

Eod. Anno.

JOseph de Nigris, Stephani in primo Volum. recensiti dignissimus ex Fratre Nepos, excellenti, singulariq; doctrina, qua omnium suo tempore Magister esse potuit, Mediolani publicè literas latinas, græcasve docuit. scripsit præ cæteris doctissimè

Scholia ad Idylia Theocriti,

quæ MS. servantur in Bibliotheca Ambrosiana, ut mihi suis literis eruditissimis tertio Calend. Martii anno 1697. Mediolani datis indicavit Amicus meus plurimis officiis recolendus *Lud. Ant. Muratorius*.

Andreas Ceruttus è Villafranca in fronte libri pandidit hoc Epigramma.

Josephus Stephanum Patruum cognomine Nigrum,
Doctrina referens edidit hæc scholia.
Queis Simichidæ pandens Idylia Vatis
Undena, ingenium detegit ipse suum.

Iste Josephus de Nigris laudatur *à Cardano* in libro de subtilitate. libro XIX. de dæmonibus quò Lectorem remitto, ut legat quomodo subtili techna ab eo patrata Mediolanensem Mulierem nobili loco natam symptomatis crudelissimis laborantem, licet non Medicus, sanavit.

De eod. agit etiam *Martinus Kempius de osculis dissertat. xviii. §. xxi.*

Eod.

Eod. Anno.

ANgelus Ziampus Ord. Præd. Vir in Theologicis, Sacr. Scripturarum, nec non SS. Patrum studio valdè versatus, qui cum esset in Ducatu Mediolanensi adversus hæreticam pravitatem Censor Acerrimus fidei, adversus impiissimam Calvinisticam hæresim calamum suum acuit, & scripsit Opusculum adversus Hæreses

De Veritate Purgatorii.

Ejusdem meminit *Jo. Michael Plodius de Vir. Illustr. Ord. Præd. p. 2. lib.* 4. & cum eo Petrus Martyr Festa in Chronico *Conv. Cremonæ*, ut scribit de eod. *P. Inquisit. Rovetta in Bibl. Chronologica Lombardiæ*.

Nonnulla opera ejusdem Festæ oriundi ab Urceis Brixiensis Diœcesis asserit idem *Rovetta* extare in Bibl.ª S. Dominici Cremonæ. Ego verùm ea vidi in Archivio illius Cœnobii servata.

Mediolani in domo suburbana extrà Portam Novam, ut ajunt, legitur hæc Inscriptio mihi indicata per eruditiss. Amicum meum J. C. Lazarum Aug. Cottam.

XIII. *Maii* MDLXX. *R. P. M. Angelus Zampa de Cremona Ord. Præd. Inquisitor ex mulctis, bonisq; Hæreticorum confiscatis hunc fundum emit, incultum coluit, domum erexit ad sustentationem Officii S. Inquisitionis. Benedictus Deus.*

Eod. Anno.

FRanciscus de Soncino Vir Venerabilis doctrina, & sanctitate ex Min. Observant. S. Francisci, cujus hæc legitur Memoria insignis apud *Haroldum in Epitome Annal. Vvadinghi Ord. Min. anno* 1540. *num.* 66. *ubi de Provincia Januæ ad num.* 13. S. Mariæ de Angelis, ubi requiescunt Joanninus de Tortona, Franciscus de Soncino, & Jacobus de S. Salvatore egregii Prædicatores scientia, & pietate illustres.

Eod. Anno.

LUcretia Ala, Crotta, cujus legitur inter clarissimarum Mulierum Epistolas excusas Venetiis à Jolito 1548. pag. 64.

Epistola disertissima Consolatoria ad Corneliam Picolomineam Comitissam Aliffes de Morte Conjugis.

Laura Melia Picenarda, ut in eod. Volum. pag. 83. exaravit

Epistolam Consolatoriam ad Silviam Lotaringiam.

Eod. Anno.

POntius Politius Carmelitici Ordinis Alumnus in omni literarum genere longè præcellens Vir, Mediolanensis Provinciæ Minister, aliisq; suæ Religionis dignitatibus præstans multa composuit malo fato deperdita. Ære quidem perennius durabit Marmor hisce in meis scriptis relatum suo tumulo appositum in Ecclesia Carmelitarum Meltii Mediolanensis Diœcesis, ubi regiminis sarcina præssus ultimam diem vidit.

D. O. M.

En Pontio Politio Cremon. summo Theologo, & Maximo Philosopho, Poetæ non vulgari, ac literarum Græcarum erudito, nec non in re medica peritissimo Genesius Rosanus Carmelita Alumnus Mæstissimus. Ne quàm maximis beneficiis deesset P. vixit XLIV. *die* II. *Maii* MDL.

Eod. Anno.

PAula Treccha Matrona selectissima, cujus leguntur Epistolæ Italicæ.

In Volumine Epistolarum ab Illustribus Mulieribus conscriptarum edito Venetiis 1548. *à Gabr. Jolito de Ferrariis*. Elegantissima inter cæteras illa est, quæ legitur pag. 120. *ad Liviam Portiam*, qua ipsi congratulatur, quod adeo profecerit in bonis literis, ut nemo eandem Lastemia Mantina, vel Axisthea Phliasia, quæ Philosophantem Platonem auditura virilibus dudum vestibus uti non recusarunt, minorem debuerit arbitrari.

XLI.

ANgelus de Cremona appellatus, cujus cognomen adhuc ignoratur, Virtute, & meritis clarus fuit, Brixiæ in Curia Episcopali Generalis Vicarius, & Episcopus Baritensis, ut refert in tertio catalogo sui libri *Bernardinus Faynus* aliàs allegati. Nostrates verò de hoc Angelo Episcopo nihil scribunt.

Bressianus in Hist. Eccles. MS. eum vocat ex stirpe Pizzamiglia.

Hisce temporibus floruit Galeatius Meraviglia Cremonensis, quem literis præclarum arbitror, cum in Dialogo Terrentiano *Gaudentii Merulæ pag.* 32. inter eruditos Dialogistas selectus fuerit, cæterum nihil aliud de eo nobis constat.

Eod. Anno.

ANgelus à Piceleone Cremonensi, vulgo Picighitone, nuncupatus ex Heremit. S. Augustini Congr. Insubriæ hoc anno Generalis Procurator eligitur, & sequenti confirmatur. hunc illum esse puto, quem *Ant. Possevinus in Bibliotheca selecta lib.* 15. *cap.* 6. inter Authores adnumerat, qui scripsere

De Musica Practica, & Speculativa. hisce notis *F. Angelus Picigitonensis*.

De eod. *Calvus in Mem. Hist. Congr. Insubriæ ann.* 1541.

Eod. Anno.

BAlthassar Cuppus præter ingenii amænitates, poesis, & humaniorum literarum oppidò quàm peritus fuit, heroico versu scripsisse fertur

Acta Francisci II. Sfortiæ postremi Mediolani Ducis.

Elogia, & Inscriptiones pro Carlo V. Imperatore semper Augusto, cum ipse Imp. Cremonam accessisset. anno 1541. die Jovis 18. Augusti hora quintadecima.

Vide

Vide *Ant. Campum in hist. lib. 3.* ad eumdem annum. ibi namq; describit apparatum, & inter alios proceres nomine publico excipientes eumdem Imperatorem Augustum memorantur.

Christophorus Stanga.
Jo: Franciscus Melius.
Evangelista Cambiaghus.
Jo: Galeatius Regius.
Jo: Baptista, & Jo: Bernardinus Gallarati.
Jacobus Picenardus.
Joannes Cyria.
Paulus Datus.
Nicolaus, & Paulus Madii.
Franciscus Gulpheramus.
Antonius Piscius.
Hieronymus Stanga.
Gabriel Melius, &
Genesius Summus.

Eod. Anno.

FRanciscus Manfredus Poeta, Medicus, & Philosophus insignis in Antiquissima Patavii Universitate publicè docuit, & tertium Librum Avicennæ, una cum Roberto Robertino Brixiano explanavit. ejusdem memoriam habet *Antonius Riccobonus de Gymnas. Patav. lib. pr. sub cap. 15.*

In Elogiis Vir. Illustr. Pauli Jovii, leguntur ejusdem Francisci Carmina nempè sub effigie Barnabæ Viceecomitis, & sub illa Celebini Turcarum Imp. unde ut haustum habeamus, de ejus exquisita Poesi bonum erit ea repetere.

Sub Barnaba.

QUænam te in medio gravis senectæ
Vexavit mala Barnabas libido?
Quis dirus furor, aut cruenta Erynnis
Egit præcipitem, feroq; corde
Tantas protinus excitavit undas?
At non hæc eodem Deis, Deùmq;
Rectori placuere; concidisque
Tuis consiliis misello, quodque
Insonti scelus extruis nepoti,
Fatales tibi destineant sorores.
Fælix heù nimis, ac nimis beatus,
Si tàm turpia, tàm nefanda nunquam
Ægro pectore facta cogitasses,
Ac diram ingluviem rapacis auri
Expellens, niveum, integrumque semper
Usque ad funeris ultimas favillas
Servasses animi tui nitorem.

Sub Celebino.

M Acte animo puer, & magna puerilibus annis
Virtute exuperans, fractisque audentior armis,
Qui medias inter Classes, tela inter, & hostes
Effugiens, præda crudelem eludis inani
Victorem, & patriam subito (miserabile dictu)
Fortunam immutans rursum palantia cogis
Agmina, confirmasque animos, reficisq; labentis
Imperii vires, sceptroque potiris adempto.
Quin, & quantum armis posses, quo turbine telum
Coniiceres, Celebine, & stricto cominus ense
Hostiles rueres turmas, densasque Phalanges,
Teutonicæ norunt gentes, novere feroces
Sauromatæ, norunt infracta binominis Istri
Cornua Trejiciisque Duces, & pallida novit
Græcia, desertique agri, populataq; rura.
At tibi purpureæ primævo flore juventæ
Invidit Fortuna, & ineluctabile fatum:
Dumq; animo majora agitas, nec sufficit amplum
Imperium patris, & totum ipse concipis orbem,
Stamina disrumpunt Parcæ, victusq; superba
Tandem morte cadis, lucosque invisis Averni.

Eumdem memorat *Lilius Greg. Gyraldus de Poetis suorum temporum Dialogo* 2.

Floruit usq; de anno 1149. alter Franciscus Manfredus J. C. Colleg. Cremon. admodum carus Alexandro III. Sum. Pont. de quo in *Syllabo J. C. de Coll.*

Eod. Anno XLI.

JOannes Bernardus Regazola cognomento Felicianus, in Græcis, & latinis eruditissimus, ac præclarissimus Ticini humaniorum literarum Professor Publico stipendio ductus docuit, & scripsit semper admirabiliter. multa transtulit ex Græcis Theologis, Philosophis, & Medicis, ac præcipuè ex Theologis.

Catenam auream, seù Græcam Interpretationem in Acta Apostolorum, atq; Catholicas Epistolas, quæ Æcumenio adscribitur. Basileæ ab Isingrinio 1552., *nec non Venetiis à Jordane Ziletto* 1556.

Latinos item fuit ex Philosophis

Aristotelis ethicorum ad Nicomachum lib. x. *cum Eustatii, Aspasii, Michaelis Ephesii, nonnullorumq; aliorum Græcorum explanationibus, Venetiis apud Hær. Lucæ Ant. Juntæ Flor.* 1541. *& anno* 1542. *ibid. apud Hier. Scotum cum argumentis Raphaelis Volaterani, & deinde Basileæ per Jo: Oporinum.*

Hisce doctissimam adiecit Præfationem, in qua compendio quasi qnodam partim quid proponat illis in Libris Philosophis, & quo ordine progrediatur, parrim ejus doctrinam non modò à Chri-

stiana

ſtiana pietate non diſcrepare, ſed admodum utilem quoq; eſſe declaratur. *Alexandri Aphrodiſienſis Explanationem in primum librum reſolutoriorum Ariſtotelis apud eundem Scotum* 1543.

Porphyrii de Abſtinentia ab eſu Animalium lib. IV. *Ibid. apud Joannem Gryphium* 1547.

Porphyrii in Ariſtotelis prædicamenta per Interrogationem, & Reſponſionem brevis Explanatio, nec non Deſcippi in Ariſtot. prædicamenta Quæſtionum lib. 3. *per eundem Scotum* 1546.

Ariſtotelis de Hiſtoria Animalium lib. 10., nec non, *& ejuſdem de Xenophane, Zenone, & Gorgia librũ emendavit apud Juntbas* 1552.

Ex Medicis latinitate donavit.

Pauli Eginetæ Med. Præſtantiſſimi de chirurgia Venet. 1532., *& Baſileę apud Bebelium* 1533.

Galeni de Hippocratis, & Platonis decretis lib. IX.

De Matricis Anatome, & de fœtuum formatione libros ſingulares ſeorſim excuſos Baſileæ apud Cratandorum, indè cum omnibus Galeni latinis operibus ibid. apud Frobenium, & Venetiis in officina Juntana 1550. *translationibus recognitis*, quibus adiecit latinam verſionem Commentariorum trium *in librum Hippocratis* de iis, quæ in Medicamina fiunt novis quibuſdam picturis illuſtratorum. Item in librum ejuſdem *de Fracturis Comment.* 3. *& in librum de Articulis Comment.* 4. *de ſemine lib.* 2. *& de ſeptimeſtri partu.*

Antiquitatis quoq; peritiſſimus Antiquarii agnomen promeruit. nam cum Romæ degeret in unum volumen collegit.

Epitaphia antiqua ejus Urbis, cum titulo eiſdem appoſito.

De Memorabilibus antiquæ Urbis.

Reliquit, & opus inſcriptum.

Significatio literarum antiquarum, & Abbreviaturæ Antiquæ, utriuſq; iſtorum Regazolæ voluminum meminit *Ant. Campus hiſt. Cremon. lib.* 3. *ad ann.* 1535. *MS.* una cum Urnis, & Arcubus aliquot egregiè delineatis inſignitos aſſervata fuiſſe apud Jo: Franciſcum Marianum Cremon. Hiſtoriarum, & ejuſcemodi antiquitatum apprimè ſtudioſum.

Jacobus Albericus in Catalogo Scriptorum Venetorum eum reponit ſcribens diutius in Patria Græcas literas publicè profeſſum fuiſſe, ita &

Nicolaus Doglionus in libro inſcripto delle coſe notabili di Venezia lib. 2.

Antonius Campus, ubi ſuprà vocat Regazolam nomine Bernardi tantum, & abſolutè Cremonenſem.

Cavitellus in Annal. ad ann. 1543. dicit eum ortum Venetiis, ſed origine Cremonenſem, ac Papiæ hoc anno fatis functum.

Jacobus Gadius in hiſt. Cremon. MS. hæc notat 1535. *menſe Octobris. Quatuor Doctiſſimi Cremonenſes Poetæ, & Oratores Incomparabiles toti Europæ Virtute, & fama notiſſimi Patriam, Parentes; & Amicos ſe ſeq; ad invicem amplexi ſunt.*

Reve-

Reverendiſs. Hieronymus Vida Epiſcop. Albenſis.
Hieronymus Fundulus.
Jo: Benedictus Lampridius, &
Jo: Bernardus Regazola. quod Campus confirmat loco citato.
M. Paulus Tarteſius Cremon. in Oratione Funebri. Cremonæ habita, & ibi typis demandata anno 1558. pro Jo: Baptiſta Speciano inter alia ſcribit *Teſtis Bernardus Felicianus Civis noſter, Teſtis Lucianus Monachus Caſſinas, quorum alter nonnullos Libros Latinitate donatos alter Chryſoſtomi Commentarios in Epiſt. Pauli &c. Speciano dicavit.*
Jo: Planerius Med. percelebris ex oppido inſigni Quintiani Brix. *in ſuis Epiſt. Moral. Ep.* 36. habet. *Floruit & hac in Urbe Veneta Bernardus Felicianus Cremona oriundus &c.*
De eod. innumeri alii Authores, & præ cæteris.
Guilelmus Eyſengrein de Nemeto in Catal. Teſtium veritatis.
Gaudentius Merula in initio ſecundi libri Antiq. Gallorum Ciſalpinorum inſcript. inquit. præter omnium opinionem Bernardus Felicianus acceſſit: quo viſo omnes ſtatim aſſurgentes amplexi ſunt hominem non *Cremonenſium* modò, ſed & Ciſalpinæ Galliæ decus immortale &c.
Tobias Magirus in Eponymologio critico.
Card. Sadoletus in Epiſt. lib. 16. *data idibus Junii* 1541. plura, Amiciſſimum appellat, eumq; laudat in Epiſt. ſequenti Donato Rullo directa.
Laur. Craſſus in Addit. de Poetis Græcis &c.

Eod. Anno XLI.

JUlius Paternus ex Sacra Seraphici S. P. Franciſci Familia inter illos, qui Conventuales vocantur, Theologicam Cathedram, & ſuggeſtus ſingulari Auditorum frugi tenuit. poſt legationes Clementis VII. Pont. Optimi juſſibus obitas à Paulo III. ſucceſſore Manfredoniæ Archiepiſcopus accitus eſt. Majora de eo ſperabantur, niſi immaturè immortuus eſſet.
Breſſianus in Roſ., & Viol.
In libro inſcripto *Statuta, & Privilegia Almæ Univerſitatis Juriſtarum Gymnaſii Bonon. Bononię apud Alexandrum Benacum* 1561. inter nomina Conſiliariorum Citramontanorum quarto loco recenſetur Julius Paternus Cremon. forſan idem, vel affinis cum memorato.

Eod. Anno.

POnzinus à Turre, de quo manus dubia calamum ſæpe retraxit, ne ejus nomen in Literatorum Lyceo reponerem, cum jocoſa ſeriis miſcenda non veniant, verumtamen cum alii facetiarum libri locum aliquem ſibi arrogent in Bibliothecis, non diſpliceat hìc adducere Liberculi titulum *Le Piacevoli, e Ridicoloſe Facecie Di M. Poncino dalla Torre Cremoneſe, nelle quali ſi legono diverſe burle da lui aſtutamente fatte di non poca diletazione, e traſtullo a' Lettori.* Cre-

Cremonæ 1581. *apud Christoph. Draconium*, nec non *Brixiæ typis Polícreti Turlini* 1599. Item prodiere *Venetiis apud Jo: B. Bonfadinum* 1611.

Idem opusculum cum additionibus fuisse Venetiis itidem reimpressum apud Gerardum, & Joseph de Imbertis anno 1627. legitur in Bibliotheca Aprosiana pag. mihi 640., nec non Cremonæ anno 1665. per Paulum Pueronum inscriptum *Il Scaciasonno*, cum ad similes libros Vulgus currat, ut Muscæ ad dulcia.

Ejusdem meminit *Franciscus Bressianus in Colleg. Notariorum Cremonę sub anno* 1542.

Circumfertur, & Icon ejusdem Poncini in folio excusa. ex hisce facetiis memoriæ etiam nobis perhibetur ridiculum unius Parafrenarii Cremonensis Epitaphium, quod in ædibus Divæ Mariæ de Campo Romæ asservari scribit *Gaspar Alvarus tom.* 2. sui libri inscripti *Roma in ogni stato*. & est

D. O. M.

Herculi ex antiqua Caceta Cremonensi Familia Fed. Card. Cæsii Parafrenario charissimo.

Ludovicus Falloppius Mutinensis. Alumno B. M. P. die XXIII. *Novembris* MDLII.

Vixit Annos XXIX. *Diem unum, & horas tres.*

Idem fortassis Auctor desumpserat à sequenti lepidissimo.

D. M. & Herculi Poligero.

Gustino Tonelli F. A Valle Comensi protobajulo robustissimo ab ætatis suæ primordio sportifero. digitorum dimicatione invicto. Sumpto virili sacco ob ejus humerorum amplitudinem inter Procerum Bajulos maximis oneribus adlecto. In alligandis, circumligandis, subvolvendis, sublevandisq; sarcinis, cæteris omnibus dexteriori. In annuo Sodalium armilustrio Signifero perpetuo. Longo, & nodoso sceptro, aliisq; Magistratus insignibus in Foro Boario donato. In Quiritum Pelonio vittato cesticillo pub. coronato. Vixit quantum potuit. Vixit quantum voluit. Nolens obiit, cum vini cadum in capite intus, & extrà gereret. duplici pondere in eodem casu compressus. Quisquis es si pius es, non tuis candidulis lacbrymis, sed rubicunda tarbernarum lacbryma hunc tumulum aspergito. Corpus Bajulorum à Valle Comensi Commensali opt. Bene mero hærenti, ac bene gerenti Pos. Silicernio, & Sportulis sodalibus datis Q. Asinio Macrino sex. Bubalo Crasso Coss.

Seù ab illo antiquissimo à *Reinesio relato clas.* 9. *num.* 12.

Romæ itidem via Appia ad S. Sebastianum.

Cinnamus Ti. Cæsaris Avium Fartor	*C. Sulpicio Nymphali Filio fecit.*

Eod.

Eod. Anno.

REaldus Columbus Medicus, & Anatomicus ejus ævi nemini secundus de quo laudatiss. *Carolus Cartarius in ejus Atheneo MS.* habet, ut nobis humaniſſimè ſuis Epiſtolis indicavit.

Realdus Columbus Cremonen. edidit volumen, ex quo certior ſum redditus ipſum Romæ profeſſum, cui titulus:

Realdi Columbi Cremonen. in almo Gymnaſio Romano Anatomici celeberrimi de re Anatomica lib. xv., Opus hoc inſcriptum fuit Pio IV. Rom. Pont. à Lazaro, & Phæbo Columbis authoris filiis tunc Parente orbatis, ubi ad rem hæc leguntur: *Cui enim quæſo, te Pontifice vivens Pater ſuas nuncupaſſet, Vigilias niſi tuæ Sanctitati, à qua ſe amari, & diligi, & magnifieri certò ſciebat? à qua facilè evehi, atq; ad alia cudenda poterat impelli? neque id mirum, tù enim non modo. Patri magno Anatomico ſemper faviſti; ſed cum omnibus &c.* De aliis ſuis lucubrationibus idem Reald. Lectorem monet in Epiſtolæ Calce. *Vale, Candide Lector, atq; omnia boniconſule, quæ ſi placuiſſe intellexero, majora videbis, ſat ſcit. Romæ Kalend. Junii* 1559. Nec prætereundum opus hoc Anatomicum anno eodem comprobatum fuiſſe à Fr. Felice Peretto tunc doctore Theologo ex Ordine Min. Convent. in Conventu Magnæ domus Venetiarum Regente, hæreticæq; Pravitatis Inquiſitore, deindè Sixti V. nomine ad ſummi Apoſtolatus faſtigium evecto.

De ipſo Columbo meminit *Joannes Antonida de ſcriptis medicis pag.* 520, *Paſchalis Gallus Biblioth. Medica pag.* 267. nec non vir ille doctiſſimus *Paulus Zacchia in ſuis eruditiſs. Quæſt. Medicolegalib. Angelus Portenarius. Felic. Patavin. lib.* 7. vocat eum à Crema per errorem.

Item *Gaſpar Aſellius libro de Lactibus cap.* 3. *pag.* 9. *& cap.* 11. *p.* 25. *&* 26. *& cap.* 18. ubi pro concive ſtrenuè propugnat adverſus *Archangelum circà Valvulas in Vaſis lacteis &c.*

Volumen recenſum Venetiis excuſum fuit anno 1569. ex Typographia Nicolai Bevilacquæ cum pulcherrimo frontiſpicio ex delineationibus celeberrimi illius Pictoris Pauli de Calliaris Veronenſis à Patria nuncupati, multiſq; privilegiis vallatum, nempè Sum. Pont. Pauli III. Ferd. Rom. Imp., Henrici Galliarum Reg. Laurentii Prioli Venetiarum Ducis &c. Prodiit etiam Pariſiis in 4. apud Egilium Lilium in via Jacobea 1562. & Francofurti apud Jo: Vvechelum 1590., & 1593. in 8. cum *Joannis Poſthii annot.* nec non etiam iterùm Venetiis apud Jac. Brechtanum 1587. in 4. ut notat *Iſrael Spacchius in Elencho Medicor. pag. mihi* 54. fuit, & lingua germanica traductum per Jo: Andream Schenchium Francofurti 1608.

Ex libro xv. inſcripto de iis, quæ rarò in Anatome reperiuntur, ſcatet eumdem in Gymnaſiis Patavinis, & Piſanis Anatomen exercuiſſe, & quod memorabili notatu dignum eſt, pag. 266. ſcribit per hæc verba

Lapi-

Lapides autem innumerabiles penè bisce manibus extraxi inventos in renibus colore vario, in pulmonibus, in jecore, in vena portæ, ut tu tuis oculis vidisti, Jacobe Bone, in Venerabili Egnatio Generali Congreg. Jesu.
De eo *Cavitell. annal. sub ann.* 1554. *& Antonius Camp. hist. lib.* 3. *sub ann.* 1559. aliiq; plures, & præcipuè.
M. Georgius Draudius in Bibl. Classica, ubi de Columbi operibus scribit. *Hic accesserunt Joan Postbii observat." Anatomicæ Francofurti* 1580. *in* 8. *& Petri Finsberi* 1594. *in* 8. *ap. Jonam Rosam.*
Idem *in Bibl. Libr. Germanicorum.*
Gesnerus in Bibl. Instit.
Antonius Ricobonus de Gymnas. Patavin. lib. pr. sub cap. 15. Columbus memoratur inter Explicatores Sophisticæ anno 1540., & inter Explicat. Chirurgiæ 1544.
Ant. Cerrius in satyris Scholiasticis.
Quensted. in Dialogo de Patriis Illustr. Viror.
Zacutus Lusinnus in Præfatione Operis ad Lectorem.
Tobias Magirus in Eponymologio, ubi de S. Ignatio Lojola.
Leonardus Fioravantius illud Chirurghiæ, ac Medicinæ Carcinoma, seù excrementum lib. 1. *Caprio. Medicinal.* contrà nostrum Realdum blaterando, ut solet in suis liberculis, invehit dum Romæ Realdus degens ejusdem Leonardi garrulitates unà cum aliis Medicinæ Professoribus corrigeret, plerasq; Maledicentiæ choleras ab amaro stomacho evomit, quæ ad nauseam, non ad eruditionem provocant, sed ad quid? Quis enim laudatur verius, quàm cui maledicitur à malo viro. ita *Ang. Politianus in suis Epist. lib.* 7.

Romæ in Ædibus S. Mariæ à Populo nuncupatæ legitur sepulchralis Inscriptio à Lazaro Realdi Filio ejus Uxori dicata.

Martiæ Julianæ Cremon: Maximo in Deum, & Deiparam Virginem cultu, pietate, & charitate in proximos admirabili, frugalitate, pudicitia, morum suavitate, cæterisq; animi, & corporis dotibus insigni Lazarus Realdi Columbi Cremon. Chirurgi celeberrimi Filius Chirurgus, & ipse Conjugi benemer. fecit. vixit ann. XL. *obiit Kal. Julii anno salutis* MDLXXVII.

Hæc inscriptio quoque legitur in opere Gasparis Alvari inscripto *Roma in ogni stato. part.* 2. *pag.* 25.
Laudabat, & Realdum in sua Bibliotheca Medica Insubriæ Dionysius Andreas Sancassanus Amicus meus Physicus, ac Philologus eruditissimus, nec non scrutator antiquitatum solertissimus, nunc in Civitate Comaclensi Medicus omni laude cumulandus.

MDXLIV.

FRanciscus Sfondratus Cardinalis, & Episcopus Patriæ, Baptistæ, de quo suprà dictum est in pr. Vol. & Margaritæ Homodeæ F. I. C. Orator, & Poeta præstantissimus nobilitatem generis plurimum auxit. Cremonæ natus die vigesima quinta Octobris 1493.

per Patris non multò post defuncti vestigia sic educatus, ut ipsi doctrina, & consilio non inferior emersurus videretur. primos idcircò adolescentiæ annos sub doctissimis Patriæ Viris Daniele Cajetano, & Nicolao Lucaro humaniores, poeticas, Græcasve literas præcoci ingenio suscepit. Sumpta doctorali utriusq; juris laurea in Ticinensi Universitate, ubi maxima illa tria mundi fulgura Jason Maynus, Decius, & Ruinus Francisci Auditoris sui scientiam, subtilitates, & argutias admirabantur. anno 1520. die undecima Septembris in amplissimo J. C. C. Patriæ Collegio recipitur, paulòq; post vix quintum Lustrum excedens Patavinam Jurisprudentiæ Cathedram, Petri Pauli Parisii celeberrimi J. C., mox Cardinalis, collega obtinuit. Subindè ad Ticinense, Bononiense, & Romanum Gymnasium successivè vocatus tantum inter Professores nomen est assecutus, ut longè doctissimus ab omnibus acclamaretur; hinc magnus ad ipsum Consulentium concursus, & quia tanquam oraculum ejus responsa censebantur, si quid grave Proceres inter, Principesve de jure componendum fuisset, rarò decernebatur, quin pro parte victura sententiam ipse tulisset. Sic tantam apud Carolum III. Allobrogum Ducem gratiam inivit, ut ab eod. Taurinum ad jurisprudentiæ cathedram, accitus interq; Senatores adscriptus fuerit. Sed Mediolanensibus Principibus in primis acceptus, maximo ipsis usui fuit intrepidis quin, & variis pro eisdem functus legationibus admirabilem semper cum doctrina dexteritatem ostendit. Idem ad Carolum V. Imperatorem Orator nuptias conclusit inter ejus Neptem Christiernam Regis Daniæ F., & Franciscum II. Sfortiam Insubriæ Ducem, à quo in Buleutas Mediolanenses cooptatus est, quàm dignitatem ipsi confirmavit Cæsar cum post excessum Sfortiæ in ejus ditionem Insubria venisset. Immò, & illud Francisci nostri honoribus Imperator adiecit, ut & suum declaraverit Consiliarium, Legatumq; ad Sabaudiæ Ducem miserit, & Comitem creaverit Orientalium Larii lacus littorum, & Assinæ Vallis Dynastam. Uxorem is intereà duxerat Annam Vicecomitem lectissimam Ducum de stirpe Matronam, ex qua liberos sex, mares duos, fæminas quatuor suscepit, Paulum scilicet, & Nicolaum, qui ex Patriæ Episcopo, & Cardinali ad Sum. Pontificatum evectus, fuit Gregorius XIV. reliqua Francisci proles Angelicæ S. Pauli decollati Mediol. Vestales, vitæ innocentia, & eruditione insignes Antonia Maria, Paula Antonia, Paula Francisca, & Paula Maria, ut suo loco notatum erit.

Elata verò conjuge Senas ab Imperatore cum auctoritatis plenitudine delegatus Irenarcha eam Remp. bellis civilibus exardescentem composuit. Cujus beneficii causa Senenses ipsum, & Civitatis jure donarunt, & Patriæ Patrem appellaverunt. Inde à Paulo III. Romam accersitus, Ecclesiasticarum dignitatum stadium cucurrit. Primo siquidem Referendarius Apostolicus,

indè

indè Sarnensis Antistes, mox & Amalphitanus Archiepiscopus renunciatus, dum in Germania legationis ad Carolum V. munus obiret anno 1544. die 17. Octobris, Vaticana purpura insignitus est ad titulum prius SS. Nerei, & Achillei, deindè S. Anastasii. Reversum autem à Carolo Cæsare Farnesius Pontifex Perusina legatione detinuit, donec Benedicto Accolto S. R. E. Card. Cremonæ Præsule defuncto ad Patriæ Episcopatum ipsum transtulit anno 1549., concredita simul Ecclesiæ Caputaquensis administratione, eidem collata die 27. Martii 1547. cum itaque in suam sedem perrexisset incredibili concivium gaudio exceptus est die 15. Junii 1550. Verùm extrema gaudia ad paucos dies luctus occupavit, nam inopinata morte præreptus pridiè Kal. Augusti ejusdem anni, altiùs forsan aliàs evehendus, conditus fuit in Cathedrali Ecclesia ad fores sacelli SS. Sacramenti magnifico extructo sepulchro, Egyptiæ Pyramidis ad instar cum insigniis familiæ, & hujusmodi Elogio.

Franciscus Sfondratus hic quiescit
Baptistæ illius F.
Qui & Senator, & Consiliarius
Ludovici Sfortiæ
Valde fuit clarus ob multas Nobiles Legationes,
Quas missu ipsius obiit ad omnes, & Reges
& Illustres Resp.
Hic Comes Littoris Larii ad Orientem
vergentis,
Baroq; Assinæ Vallis, ob egregiam fidem
Prudentiamq; in Rep. administranda,
& ob admirabilem intelligentiam juris
A Carolo Allobrogum Duce Senator creatus est,
Posteaq; à Francisco Secundo Insubrium Duce
In Ordinem Senatorium Mediolani adscriptus
In ea dignitate à Carolo V. Imperatore
Cum in ipsius ditionem Civitas rediisset,
retentus fuit;
Auctusq; Consiliarii gradu;
Mortua verò Uxore Anna Vicecomite
Lectissima Fœmina
Ab eodem summa cum potestate Senas missus est,
Ut eorum Remp. discordiis vexatam
Consilio suo regeret,
A quibus ob egregia ipsius merita, & Civitate
donatus est;
Et Pater Patriæ appellatus.
Postea Romam à Paulo III. Pont. Max.
Evocatus

In Germaniam paulò post missus fuit.
ab eodemq; in Amplissimum Cardinalium
Ordinem cooptatus
Ad Carolum Quintum Imperatorem magnis de rebus
legatus est;
Ornatus demum à Sapientissimo, acerrimiq;
Judicii Sene omnibus bonoribus,
Quibus summi Antistitis persona decorari potest.
Mortem obiit anno MDL.
CREMONÆ PATRIÆ EPISCOPUS
Nicolaus, & Paulus eximia pietate præditi Filii
Hoc Monumentum
P. P.
Vixit Annos LVI. Men. IX.
Dies VII.

Post se verò Franciscus reliquit summam juris intelligentiam testantia

Consilia Varia

Ex his unum in materia substitutionum eum aliis de eodem subjecto Consiliis Caroli Ruiui, Joannis Mayroni, & Hugolini de Ruspo in unum congestis ex *Bibliotheca Antonii Augustini doctiss. J. C. Hispani MS. citat Jo: Freymonius pag.* 96. *Elenchi J. U. Scriptorum in Indice Consiliorum Vagantium*. Neq; verò sola præstitit jurisprudentia, qua in negotiorum expeditionibus, & Reip. administratione mire valuit, sed, & politioribus quoque literis excultissimus fuit. quod in primis ostendit ad jucunditatem, ingeniiq; laudem heroicè contextum ipsius Poema

De Raptu Helenæ libri tres. Venetiis 1559. super quo lusit fortasse *Joannes Brodeaus in suo colutbo de raptu Helenæ*. Legitur & in Farragine Poetarum selecta per *Leodegarium à Quercu Parisiis* 1560., nec non in Delitiis Poetarum Italorum *Ranutii Gherii Tomo* 2. scripsit prætereà

Orationes elegantissimas, &
Epistolas.

Ex iis autem mihi ad obtutus venit Epistola ad Fridericum Nauseam Episcopum Viennensem data Augustæ 2. Augusti 1547. quæ occurrit libro 10. Epist. Miscellanearum ad Frid. Nauseam Blaneicampianum editi Basileæ 1550. in fol. fol. 424., & docet Franciscum ad Cæsarem missum, ut negotium universalis Consilii arduum, atq; difficile cum eo pertractaret.

Commemorant Sfondratum nostrum innumeri scribentes, & singillatim omnes, qui de Pontificiis Historiis pertractant. Multos quidem subnecto, ut moris est, à me visos, & sunt

Angelus Baronius in Cremonæ Genetbliaco.
Ang. Portenarius. Felicit. Patavin. lib. 7. *cap.* 4.
Ant. Riccobonus de Gymnasio Patavin. lib. 1. *cap.* 14., qui narrat Sfondratum

dratum Paduæ adfuisse anno 1521., & eidem in Cathedram successisse Marianum Sorinum Juniorem.

Bonaventura Castellioneus in libro Gallorum Insubrum antiquæ Sedis pag. 118.

Gaudentius Merula Sfondrato nostro dicavit librum suum, cui tit. *Bellum Erasmicanum*, in quo maximè tantus vir commendatur.

*Cardanus de Exemplis Genituraru Tom.*5. mirabilia refert de Francisco.

Ægidius Bossius in Tract. var. Crim. tit. de partu Supposit. ad nu. 7. vocat Sfondratum Doctorem maximum, eumq; laudat *in tit. de Princ. & privil. ejus num.* 20.

Com. Gualdus Prioratus ubi de Hercule, & Valeriano Sfondratis Vir. Illustr. Tom. 1.

Honorius Domin. Caramella Panormit. in Musæo Illust. Poetarum.

Paulus Jovius eidem nuncupavit descriptionem Larii lacus Venetiis apud Gilettum 1559. *in* 4. in quo quidem opusculo Dionysii Somentii Cremon. legitur Epistola &c.

Joseph Niger in suis Carminibus MS. penès me habet Epist. 4. *inscriptam. In Electionem Franc. Sfondr. Patritii Cremon. ad Cardinalem dignitatem.*

Horatius Landus de Senatu Mediol. pluries, & præcipuè lib. 4.

Martinus Antonius del Rio. Not. in Troades. Ann. Senecæ Act. 1. *pag.* 234. laudat Poema de raptu Helenæ.

Isidorus Ugurgelius. Pompæ Senenses. p. 1. *pag.* 166.

Joodorus Hondius in descript. Italiæ.

Leander de Albertis in descript. Ital.

Ludovicus Dulcius in Calce Vitæ Caroli V.

Marcus Ant. Majoragius Antiparadonen. lib. 3. *pag.* 89.

M. Georgius Draudius in Bibl. Classica.

M. Mantua de Vir. Illustr. J.C.C. num. 101.

Paulus Morigia in initio Hist. Mediol.

Orlandus Malvoltus in Hist. Senensi.

Venturinus Vasallus Fivizanensis in suis Epigram. ad num. 152.

Verderius in supplement. Biblioth. Gesneriana.

Vincentius Villa, seù Villaxagbatus lib. 3. *orat.* 4. ubi per errorem Joannem prænominat.

Ex Nostratibus *Cavitellus, Campus, Blasius Rubeus, Franc. Zava, Alex. Lamus, Peregrinus Merula, Joseph Bressianus.*

Verùm quando tot Authores suprallegati dicant Sfondratum Cremonensem. En quod *Abbas Picenellus in Atheneo literatorum Mediolanensium* veluti omnimodè suum, nostrum Franciscum recenset, & quod callidius est sine ulla prorsus syncera ejusdem originis mentione, errando ulterius cum scribat edidisse Sfondratum Poema Heroicum separatum ab illo de Raptu Helenæ; nam hæc duo à Picenello enunciata, sunt unum & idem; poterat quidem Abbas Picenellus Franciscum Picenellum ejus gentilem, quem celebrat in ipsomet Athenei imitari in eis, quæ veritatem respi-

ciunt

ciunt, loquitur namq; in opusculis excusis 1617. *Epist. Jacobo Resta* 660. *Ego do operam, ut aliquid boni, & eruditi à Cremona eliciam, cum Mediolani imperita fex ipsa confluere videatur &c.*

Abbas Ugbellus in Italia Sacra perperam aliquoties Sfondratum, & ipse vocat Mediolanensem, sicuti, & Oldoinus ex S. J. in Atheneo Romano.

Verum ad tanti plagii veritatem demonstrandum optimè hic subnectere duco Orationem habitam a Jo: Jacobo Crotto J. C.C. Cremon. 3. Idus Septembris 1520. qua die Sfondratus in Coll. J. C. Patriæ ascitus est, jam cusam Papiæ anno 1522. apud Jacobum de Burgo Franco, ex qua Lector egregia de Patria nostra libare.

„ HOdierna suscepti muneris provincia concionaturo trepidanti
„ Jureconsulto perdifficilis consumatum oratorem exigebat,
„ qui per uberrimos facundiæ torrentis campos nectareo concentu
„ spatiosè transcurrens gravissimo hujus, & gloriosi, & sapientis,
„ & eruditi consessus judicio satisfaceret: cui nihil enim rarum,
„ sublime, candidum, vehemens, floridum, omniq; ex parte luculentum offerri debet, tàm immensum onus sustinere nostra
„ tenuis, ac modica exercitatio minimè poterit, qui post geminam doctoratus lauream, olympiade transacta lacteos Rethoricalium rivulorum fontes non hausi. Forsan puer facilius, &
„ securius, non dicam ornatius tale pondus subire valuissem, quo
„ tempore frequenti Ciceronis, reliquorumq; comercio admodum
„ delectabar: nunc misero similis, Cæsarea tanquam domestica
„ compede disciplina detentus, legalia revolvendo commentaria,
„ rubiginem romano in sermone contraximus: ut magis stridorem
„ quendam temerarium in nobis obstrepere, non quidq; pristinæ
„ illius latinæ suavitatis adesse cognoscam. Quapropter nemini
„ virorum sano æquilibrio sententiam ferenti, comitio præstanti
„ mirum videri debet, si post eloquentiam præstantissimi collegæ
„ futuri nostri stilo attico redundantem, me raucum, dissonum,
„ balbutientemq; audietis declamatorem, qui partim rerum tractandarum magnitudine, partim verò conspectu augustali perterritus, lubens sine ullius monitione, aut stimulo receptui canerem: nisi singulares, divinæq; hujus viri clarissimi virtutes,
„ in eo suprà naturam nostram relucentes dicere impellerent: cujus gloriæ, meritisq; licet nullum orationis genus, flumen, &
„ copia par esse queat; tamen pro veteri instituto omnem ejus
„ vitam in hodiernum diem commilitoni suo mihi intus, & in
„ cute exploratissimam in brevi quasi tabella pingentes, præconia ejusdem recensebimus; & in tàm laborioso, grandiq; negocio ingenitam omnium vestrùm clementiam, non rigorem, aut
„ censuram præstolabimur. Quo-

„ Quoties mecum tacitus varios hominum mores, & desideria
„ mente contemplor. Illi tamen mihi rectè sapere, magnaque
„ commendatione digni succurrunt, qui collecto totius animi
„ sensu, & clypeo, veram felicitatem die, noctuq; ardentes per-
„ quirunt; cui sola rationalis natura solers, ingeniosa, docilis,
„ provida, sagax, intelligibilis, acuta, memor procreata est; Si-
„ mulachrum trinæ majestatis, sempiterniq; unius Dei figura,
„ penè fulgori angelorum suo creationis principio coæquata, qui
„ tamen misera, & infelix, si tantam sui ipsius excellentiam, tùm
„ diligentius, tùm accuratius animo valutaret, sine controversia
„ statim, & domesticos hostes rationis oppugnatores facilè conte-
„ reret, & per firmissimos sapientiæ limites vivendo transiliret.
„ Quæ una virtus cæterarum omnium regina est, mutationis hu-
„ manæ nimium volubilis columen, vitiorumq; ac tenebrarum
„ nostrarum fugatrix: quibus tandem ea sola duce, ac prævia
„ expediti mortales, & vivi perpetuam in mundo gloriam, nisi eo
„ simul cadente, non perituram persequuntur, & mortui curriculo
„ præsentium sudorum fortunatè decurso supernam cœlitum
„ ideam sortiuntur: quem unicum supremi boni statum homini
„ oblatum illis tamen nancisci datum est, qui vel in contempla-
„ tiva vita, cujus perfectio sapientia est, aut in civili, quam pru-
„ dentia gubernat, continuò versantur. Speculativi, naturam,
„ cœlum, ac naturæ ipsius, cœliq; Conditorem meditantur: semo-
„ taque rerum temporalium cura, cogitatus suos ad sempiternam
„ regionem dirigunt. Politici verò habitum suum laudabilem, ac
„ frugiferum, in virtutis exercitio collocant, singulariq; dexteri-
„ tate, solertia, ac labore, civitates coadiuvant suas. Qui autem
„ voluptati pessimæ, nihil cum ratione connexum habenti glu-
„ tinantur, nedum culmine felicitatis solidæ dejecti, & exclusi
„ creduntur, sed æternis quoque tùm in præsenti sæculo, tùm in
„ altero tenebris multo gravioribus involventur, quia soli crapulæ,
„ & ventri indulgentes tanquam animalia, & bruta, in terram
„ suam curvata facti fuere: Creatorem maximè obliti, sortem
„ propriam vel temporis puncto non contemplati, nec saltem
„ vetustos illustres viros doctrina perfectos æmulati, quorum
„ trita hebræorum, gentiliumq; ac christianorum documenta,
„ sopitos, non dicam mortuos, suscitare possent: qui vivendo uni-
„ versis voluptatibus renunciavere, blandimenta fragilis fortunæ
„ contempserunt, laboriosissimamq; vitam spretis omnibus deli-
„ ciis traxerunt, quo veram felicitatem suffragio solius virtutis adi-
„ piscerentur. Quorum sapientum vestigia Franciscus Sfondra-
„ tus noster tanquam nitidissimâ benevivendi specula sectatus,
„ puer sudare, pati, algere, genuino quodam scientiæ amore cœpit,
„ nihil eorum prætermittens, quæ ingenio excolendo necessaria,
„ & ad institutionem summi futuri viri pertinere viderentur. In
„ primis literatorum consuetudine hominum simul, & probatis-

simorum

„ fimorum congreſſu utebatur, præceptores mirabili cultu, & „ charitate obſervabat; voluntati parentum, mandatiſq; non„ modo parebat, ſed obſequebatur, unicum Deum continuò præ „ oculis retinens, quotidianum doctrinæ fructum ipſi ſoli accep„ tum referebat; patriam, cognatoſq; & familiares propria vita „ chariores exiſtimabat; nihil leve, aut ridiculoſum profitebatur, „ omnia conſultò, & prudenter actitabat; unus omnium diligen„ tiſſimus otium, ac deſidiam fugitabat, ingluvie, ac ſomno nihil „ magis ſibi adverſum opinabatur; choreas, ludos, comeſſatio„ neſq; dedecoroſas tamq; peſtem teterrimam devitabat; ſtudia „ literarum horis per intervallum ſtatutis ſine materno illecta„ mento, pedagogiq; flagellis repetebat, ſemper quippiam diſce„ re, ſcribere, aut legere, vel audire geſtiebat, quod & memoratu „ dignum foret, & ſe prudentiorem faceret. Tanta diſcendi cupi„ ditate ſuccenſus rudimenta Grammatices ſuprà tenellam æta„ tem celeriter percalluit, ſublimiora Humanitatis incrementa „ ſub Lucaro, & Jano Parrhaſio rethoribus ſui ſæculi non obſcu„ ris, perfecit; cunabula grecæ litteraturæ per annuum tempus „ Daniel Cajetanus ea facultate rariſſimus illi dedit. Prima ejus „ gloria circà Poeticen enituit, cui facilis, & pronior Minerva „ ducebatur: in qua magnitudine indolis coæquales ſuos omnes „ ſuprà modum excedebat. Quantum autem ſolutæ orationi adhæ„ ſerit, & frugis ex amæno ejus viridario retulerit, difertatio ejus „ facundiſſima paulò ante coram habita, nobis reticentibus teſtari „ poteſt. Quid de memoriæ dono mirabilis tuæ, ſtupendoque „ genio Franciſce dicam? qui ſolus inter noſtras pueriles pale„ ſtras, & certamina ſub Nicolao Lucaro communi artigrapho „ inita regnabas, mentes omium tuorum condiſcipulorum in„ admirationem ſui ipſius convertens, ſivè claſſis oratoria erat, „ ſeù lectio extemporalis enodanda, proponebatur, aut pedeſtri, „ vel equeſtri certabatur pugna, nullum cuiq; noſtrum tecum con„ tendendi locum relinquebas. Sic fulgebat in te admodum „ juvenculo præcipuum quoddam, & Phænice rarius ingenii acu„ men, quod nobis mirari, non æquare ullo modo conceſſum erat, „ quod maximè ordinaria Literarii certaminis concione patebat, „ quæ ex mandato Lucari die conſtituta ſingularum hebdomadu m „ congregabatur, ubi coæquales noſtri, omnes diſputando invi„ cem congreſſi ſuperficialem Sanctimoniam Oratorum, Poeta„ rumque, & Hiſtoriographorum delibabant, quæſtioneſq; motas „ interdum Nicolao ſuffragante diſſolvebant. Unus autem Fran„ ciſcus propria vi ſine ullius adminiculo abditos, & occultos „ authorum ſenſus ita mirabiliter eliciebat, ſic accuratè recondi„ tas fabulas, & hiſtorias abſtruſas in medium deducebat, quæ„ ſtioniq; omni ſe facillimum in reſpondendo, & ſubtiliſſimum in „ arguendo exhibebat, ut etiam Lucarus ipſe ſua cathedra conſti„ tutus quemcumq; vultum, & colorem immutaret, prænimiaq;

cogita-

cogitatione, intuitu fixo per modicum tempus non mobili circumsedentes nos discipulos aspiceret. Nutu, signisque non dum lingua, & verbis egregium tuæ naturæ Dedaleæ munus extollebat: consocii verò tui omnes divinam tuæ mentis aciem nescio quid majus, & altius redolere ingenuè fatebantur: cui nec natura, nec industria, aut eruditio reliquorum accedebat: quę omnia quasi certissima futuræ magnitudinis tuæ præsagia in te plurimum tyrunculo præluxerunt. Transactis verò exitu faustissimo, humanioribusq; studiis, profundissimum liberalium artium pelagus sulcare animo generoso statuisti; ex quarum beneolenti viridario sacratissimas leges, Pontificialesq; sanctiones deprompsisti, proavitis agnatorum tuorum exemplis commotus, qui tùm vetusta, tùm recentiori memoria propè innumerabiles utroque jure sapientissimi in tua nobilissima propagine micuerunt, quos singillatim memorare si nunc cupido incesserit, dies me destituet. Fædericum tamen Sfondratum jure consultum illum celeberrimum propter multiplicem literaturam in omni virtutum candore venerabilem, silentio præterire piaculi instar foret: germanum quoque ejus Nicolaum, & moribus, & professione fratri simillimum, qui sua doctrina non minorem generi claritatem infudit. Taceo Baptistam nostro parentali quindecim jureconsultorum Cremonen. epicedio deploratum: nec non Hieronymum Prothonotarium Apostolicum, decretorum Lectorem in Gymnasio Patavino celebrem. Penè memoriæ exciderat mirabile illud civitatis nostræ Lumen, Stephanus Sfondratus, consulta cujus patrocinia, & judicata nudam veritatem præ se ferebant, quem anno præsenti desideratum tanquam justitiæ parentem omnis patria deflevit. Bartholomeus genitor illius primum secretariatus locum in Repub. Ragusina ità pie, innocentèr, sanctèq; gessit, ut eo defuncto publica sanctione perpetuis temporibus valitura, minoribus ipsius Bartholomei masculis officium illud hæreditario jure demandatum fuerit: quod in præsentiarum Hieronymus Stephani frater latina lingua perpolitus, paterna integritate prudenter administrat. Nec inferior celebritas nominis tribuatur agnato tuo Francisco viventi generosissimo militi, qui parentem suum Ludovicum equitem magnificum, & suo ævo prudentissimum in omni actione effingit. Felicitatem tuam in primis auget patricius longè ornatiss., ex cujus labris suavior omni melle fluit oratio, Nicolaus, frater tuus literario fulgore perspicuus, militariq; strenuitate præclarior, heroica cujus facinora præsertim singulari certamine Mantuana Synodo ædita decantantur. Sororem habes Juliam vivacem, cælestis virtutis tuæ, integritatisq; morum maternorum imaginem; cui nulla fæminarum gloria in omni, & pulchritudinis, & pudicitiæ, & gravitatis laudæ conferri potest: quæ nunc orbata viro in matrimonium tradita fuit Cleto Pize-

nardo ſplendidiſſimo militi aurato, cunctiſq; civilibus diſciplinis decorato. Quem vivente Sigiſmundus Gonzaga Cardinalis Mantuanus, & germanus ejus Franciſcus Marchio ille quartus, ſemper chariſſimum, & ſuper omnes aulicos familiariſſimum tenuerunt. Dinumerare nequeo plurimos gentis tuæ Decuriones innocentiſſimos, qui publicæ utilitati ſtudentes, ſpretis commodis omnibus propriis, Rempublicam noſtram ſumma fide adminiſtrarunt. Quot Equites candidiſſimi, præſules Sanctiſſimi, viriq; omnifaria gloria cumulatiſsimi, jugiter ex familia tua in hanc diem prodierunt? cujus originem, gradus, ſtemmata, opulentiam, dignitates, fortunam, clientelas, dotes, familiaritates, cognationes longè, lateq; patentes connumerare temporis anguſtia non ſinit. Nec minorem familia Homodeorum in Urbe Mediolani ditiſſima, & antiquiſſima laudem mereretur; undè maternum genus ex Margharita viragine matronarum noſtri ſæculi pudiciſſima ducis: ex quo tot conſumatiſs. jureconſulti dudum emerſere, præſertim Signorolus ille legum interpres, cujus ordinariæ lectiones, & conſilia in cœlum efferuntur. Tranſibo brevitatis gratia Luciam maternam tuam aviam, fæminarum ſui temporis honeſtiſſimam ex potenti, & quaſi regia Triultiorum proſapia: de qua nempè ſatiùs eſt ſilere, quàm ſobriè, & exiliter dicere; cum præter inauditam diſciplinæ caſtrenſis famam, tot viri in qualibet, & laudatarum actionum, & orationis, & ſcientiarum ſpecie eminentiſſimi, noſtra quoque ætate fulgeant. Paternam verò tibi Aviam domus Vernatiorum nobilis, & vetuſta dedit, quæ per tempora retroacta tot collegas noſtros patriæ genuit, quales vel numero, vel ſophia majores nulla Cremonenſis ſoboles tulit. Proculdubio tantorum præconia virorum, Franciſce doctiſſimè, te ad ſapientiam capeſcendam ſpontè anhelantem vehementer inflammabant; verùm longè ardentiùs cor tuum ſtimulabat, & accendebat parens ille tuus Jo: Baptiſta jureconſultorum pariter, & oratorum ætatis ſuæ conſultiſſimus, & facundiſſimus: qui non tàm legum faſtigio, juſtitiæque candore, quàm fidei ſinceritate, ſapientięq; ſingularis raritate honorificentiſſimum ultrà Senatoriam dignitatem gradum, penès Mediolani Ducem Ludovicum Sfortiam obtinuit: cujus nomine glorioſiſſimas legationes ad varios Principes Chriſtianos prudentiſſimè obivit. Innocentius VIII. Pontifex Ro. teſtis locupletiſſimus eſſe poteſt, apud quem cœtus eccleſiaſtici corona ſtipatum Romæ in publico conſiſtorio orationem elegantiſſimam habuit, qua feliciter perorata Præſul maximus civem noſtrum dignitate palatini comitatus exornavit, mirificoq; verborum plauſu commendavit. Quanti Carolus Francorum Rex Chriſtianiſſimus eundem fecit, à quo poſt perfectum ad vota domini ſui mandatum diſcedens, præter militarem cingulum, dona pretioſiſſima ſecum detulit. Ferdinandus

quoque

» quoq; & Helisabeth Hispaniarum Reges potentissimi genitorem
» tuum Sfortiana peragentem negotia apud te multo tempore
» habuerunt. Alter verò Ferdinandus Neapolis, & Siciliæ Rex
» pariter eum vices oratorias in suo regno gerentem, magna dile-
» ctione prosecutus est. Dominatio Venetorum cordatissima
» patrem tuum extinctum adhuc luget: cujus legati ossa, & cine-
» res, publico funere extulit, summoq; patriciorum omnium con-
» cursu honestavit; cadaver ejus tumulo in aurato conditum in
» æde Divæ Mariæ Gratiarum Venetiis quiescit. Tanto parente
» jurisperitorum sui sæculi primario creatus, te ejus dissimilem
» fore monstri simillimum existimabas, ea propter cunabula juris,
» sanctissimasque Pandectas fervore ingenti revoluere decrevisti;
» quarum lectione sedulò pertractata, professores Ticinenses quo-
» tidianis collationum stimulis, provocabas, supranaturaliq; tuo
» ingenii acumine, quodammodò sui non compotes dimittebas.
» Utinam Paulus Picus communis philosophia cæsarea præceptor
» insignis adesset, qui primo studiorum tuorum anno mirabilem
» tuam acrimoniam speculatus, tanquam alter Apollonius Molo-
» nis eam disciplinæ legalis excellentiam in te uno futuram nobis
» discipulis millies prædixit: ad quam tua in præsentiarum læta,
» & lubens patria te evectum gloriatur. Nec minus reliqui docto-
» res tui, præsertim maxima illa tria mundi fulgura, Jason, Decius,
» & Ruinus Francisci auditoris sui scientiam, aciem, subtilitates,
» sensum, argutiam, calliditatem, obstupescebant: quibus nodos
» ad exercendam scholasticorum minervam interlegendum mo-
» tos facillimè resolvebas, & objecta non tàm leviter diluenda
» singulis ferè lectionibus in medium deducebas, ut non tàm novis
» argumentationum catervis cum eis disputare, quàm vicissim
» doctrina, literisq; certare videreris. Taceo immensam condisci-
» pulorum turbam creberrimo disceptandi munere collatis vexillis
» perspicaci tua promptitudine expugnatam: qui sæpissimè muti
» & elingues palestram circularem deseruere; scholastici verò
» publicè repetentes tuas nodosas difficultates, sophismata, falla-
» cias graves, & occultas propositiones validè formidabant: quos
» non minùs facili memoria, tenaci & fida urgebas, & fatigabas;
» quàm ingenio acri eximie oppugnabas, & conterebas. Si verò
» conclusiones, & ænigmata (quod frequentissimum erat) discu-
» tienda, proposuisses, graviter, copiosè, & subtiliter resistebas,
» callidius, & vehementius replicabas, legum scopulos disrum-
» pebas, scis ipsos dissolvebas, sentes resecabas, dubia explicabas,
» obscura dilucidabas, & quicquid obvium erat, non difficulter
» conturbabas: ut adhuc omnis lingua Papiensis simul, & Bono-
» niensis subselia, cathedræ, suggestus, fora, scholæ, phana tunc
» disputationibus ferventia ingenium tuum nobile, fæcundum,
» flexibile, lubricum, cœleste, non humanum prædicare nequa-
» quam desinant. Decurso tàm felicitèr, & laboriosè sudorum

„ tuorum stadio, Doctoreas vittas in Regio Ticinensi Areopago
„ magna nominis tui celebritate, & circumstantium admiratione
„ suscepisti. Examen tuum publicum ingenti virorum erudatis-
„ simorum frequentia transactum, sic omnes consumatissimos
„ patres illos, in tui amorem, vel potius stuporem contraxit, ut
„ non solum omnes ad unum te corona dignissimum judicarint,
„ sed etiam in calce tuæ solemnis prærogativæ singulari nota testati
„ sint, neminem sua tempestate, ullo tempore ad culmen honoris
„ per venerandum Papiense collegium fuisse promotum, qui tàm
„ dignè utriusque diadematis palmam ex eo retulerit. Confestim
„ fama tantæ virtutis, & sapientiæ prænuncia aures Christianissimi
„ Regis Francisci Ducis Mediolani penetravit, qui post deci-
„ mam diem Coronationis præcariò te ordinariæ canonum lectioni
„ suffecit: quàm sedem priùs clarissima nostrorum temporum
„ lumina Philippus Decius, & Rocchus Curtius, gloriosè tenue-
„ rant; quorum pulcherrimo suggestu collocatus, sacraria ponti-
„ ficum, difficultatesq; legum incideres, tanto acumine enodasti,
„ ut cultissimos lectores pristinos nullus tuorum discipulorum
„ desideraverit, qui eo æmulatu, ad tuam jucundissimam vocem,
„ ac multitudine confluxerunt, qualem nemo decretalium profes-
„ sorum illius gymnasii majorem in suo prospexit auditorio. Qua
„ nominis claritate factum est, ut eodem anno, post inchoatum
„ legendi munus, nondum revoluto, diversi Principes summa
„ præmiorum oblatione te ad sua convocare cœnobia conati sint,
„ quorum nulli ob denegatum abeundi commeatum gratificari
„ potuisti, præterquam Illustrissimo Duci Allobrogum Carolo
„ Christianissimi Regis nostri propinquo, qui te ad vespertinam
„ juris civilis lectionem eo, & maximo, & honorifico stipendio
„ conduxit, quale nulli alteri ex omni cana hominum memoria eo
„ Gymnasio sancitum fuit. Quod statim tua præsentia, moribus,
„ fama, virtute, tanquam draco deposita vetustate, ac situ, ruti-
„ lantius florescere cepit; sine mora innumerabiles ex omni Hes-
„ peria turmatim auditores ad Taurinensem sedem convolarunt;
„ multi ex Germania, Galliis, Britania, Hispaniis, visi; non pauci
„ quoque ex remotiori terrarum confinio te salutatum venere, ut
„ tuam scientiam imbibentes, sua ingenia sub tui cœlestis ingenii
„ divinitate exercerent. Cujus lectio nimis candida, facilis,
„ distincta, suavis, clara, gravis, ornata, pinguis, erudita circum-
„ fertur; pronunciatio delectabilis, & expedita, multum ei suffra-
„ gatur, solidam lateris firmitatem retinens, quæ varia simul, &
„ multa, sine respiratione dictans ne syllabam quidem pervertere
„ usq; visa est, modo remissior, lentior, acutior. Vox illa liberalis
„ una cum decenti corporis motu surgit, modo altior, plenior, ex-
„ citatior, non sine quadam vultus, orisq; venustate auditur, sicuti
„ gravitas verborum, sententiarumq; majestas requirere videntur.
„ Spiritus cum spatio pertinax, & valdè durabilis, longas periodos

facilè

facilè vincit: quandoq; fimilis tonitruo, & fulguri, cœlum, & aera fcindit. Saxofas difficultates in planiciem redigit, omnia ferenat, cuncta dilucidat, novos fenfus, eofq; obftupefcendos legi accommodat: tanto fcholafticorum concurfu, & attentione, ut recens quidam lacteus Patavini liquoris fluvius, vel alter Scævola Romanus, aut Baldus Perufinus, renati credantur. Tum denfiffimam exterorum difcipulorum undiq; properantium turmam, Illuftriffimus Princeps Sabaudiæ Carolus ferena fronte confpexit, qui priùs Emporium fuum ingenuarum difciplinarum ferè tenebrofum, mutum, & mancum ingemifcebat. Quo circà Dux gratifs. tanti memor officii ftudens aliqua ex parte condignam tuis meritis gratiam referre, ultrò Senatoriam tibi, nec petenti quidem, aut cogitanti, feffionem contulit: qui gradus ea in natione honorificus, & admodum præcipuus cenfetur. Tantæ dignitatis, virtutumq; ferè omnium faftigio fublimatus, quafi felix in patriam repedafti: quæ tuo confpectu regio tripudians filium fuum longo quafi poftliminio reftitutum, ea materni vultus hilaritate complectitur, quà exoptatum Ulyffem poft diuturnam quatuor luftrorum peregrinationem revertentem faxofa Ithaca excepit; aut Roma rerum Dña Paulum Æmilium Perfea ducentem trophea vidit: Patria quidem communis gloriofiffimo tibi alumno fuo victoria literaria poft legitimum certamen profperè certatum triumphanti congratulatur: Verùm longè magis fibimet parenti propriæ gratanter lætitia profufiori fortunata blanditur, quæ talem fætum concipere, procreare, fimulq; educare, cœlitus meruerit; qui tanquam novus lucifer oriens celebratum illius nomen ad remotiores populos in extremum ufq; oceanum latiffimè transfufurus eft, ut merito canere liceat. *Cedite Romani doctores, cedite facri; Nefcio quid majus pulchra Cremona tulit:* cujus fplendor candorem omnium nationum cæfarea, pontificaliq; cenfura coæquabit. Euge nunc dilectiffima parens profundius, & exuberantius lætare, ac exulta, propter hoc recens tàm inextimabile decus tibi Dei optimi maximi indulgentia exortum, undè auguftiſsima toto terrarum orbe corona refulgens, capiti tuo apponetur, qualem quondam tibi confumatiffimi plures jureconfulti tui per omnia philofophantium loca celebrati, obtulere. Ex quorum ftupenda, fideralique legione primus triumphans omnium noftrùm ductor fe feoftentat, Joannes Boffianus, ille præclarifs, incomparabilis, divinufq; legum interpres: cujus fententia femper firmior, communis, probabilior, inter vetuftos normæ civilis commentatores unica dominatur, vel potiùs tanquam princeps, fundamentum, & regina veritatis judicia omnia, & fcholas noftræ profeffionis moderatur. Cui non diffimilis multùm ejus agnatus, feù gentilis Martinus fuit, enucleator legalis fophiæ non contemnendus, quem Angelus Perufinus lucernam juris, mundiq; lumen nuncupare

„ cupare solitus erat. Omitto Azonem Porcum Justiniani codicis
„ compilatorem, ex Casale majori nostri agri oppido productum,
„ licet quidam livore, invidentiaq; tacti falso Bononiensem autumet.
„ Egidiolus Cavitellus nec meam, nec cuispiam limatioris
„ commendationem expectat: quem suæ repetitiones, consulta,
„ tractatus, propediem typis, impressoris solertia præstantis, collegæ
„ nostri Jo: Baptistæ ejus trinepotis tradendi miro præconio
„ decorabunt. Ubertus Foliata primus sedis Perusinæ Lector
„ multiplici solius Baldi laude contentus esse posset, quem tamen
„ scriptio quoq; multorum sui sæculi eruditissimum fuisse constat.
„ Occurrit Nicolaus Malumbra, famigeratus Gymnasii Patavini
„ magister, catonianusq; Rotæ Quirinalis censor, qui nonnulla
„ commentaria, & disputationes licet quasi in totum deperditas
„ concinnavit: ossa illius civitate Antenorea marmoreo sepulchro
„ ante fores ædis Hæremitarum posita sunt. Quid Lucam Vernatium
„ terrestre civitatis nostræ oraculum, & Bartholomeum
„ Vulpum omni Hesperia perspicuum, verissima quorum responsa
„ consultationibus doctorum inserta ostenduntur. Omitto Vidonem
„ radiantissimum Suzariæ gentis nostra olim in patria nobilissimæ
„ sidus, in sacrario Divi Dominici Pyramide lapidea tumulatum,
„ cujus scientia universo terrarum orbi compertissima
„ est. Homobonus Morisius jurisperitorum excellentissimus,
„ Cremonensem academiam sua tempestate in omni doctrinarum
„ genere ferventem, plurimum clarificavit, volumina ejus tinearum
„ esca, quod magnopere dolendum, extitere, vix memoria
„ tanti patris, qui vivus totam ferè mundi machinam suo nomine
„ compleverat, saxosis titulis servata est, qui semicorosi in templo
„ Gulielmi cælicolæ ruinoso extra urbis mænia cineres illius reconditos
„ viatori sedulò indicant. Certè muti majores nostri, simul
„ & ingrati fuere omnes, qui nec scripta Homoboni per externos
„ relata ad minores suos transmisere, nec saltem cognomen illius
„ alicui litterarum scripturæ vivaciori demandavere, famam tàm
„ cœlestis viri soli sepulchro, quandòq; perituro committentes.
„ Duo tantum celebratissimi doctores exteri per me visi, Albericus
„ Rosatus, & Jo: Andreas opiniones Homoboni suis monumentis
„ inferentes, eum ab injuria mortalitatis vendicavere.
„ Taceo strenuos causarum patronos Ægidium, & Carlinum fratres
„ Mandalbercos, æterno ejusdem Alberici indagatoris rerum
„ priscarum fidelissimi calamo decantatos. Consilia Francisci Brumani
„ elegantissima penès Josephum Mariam ejus filium ingeniosum
„ collegam nostrum majori ex parte delitescentia, tanquam
„ delphica dicta, toto Latio transcribuntur. Sirus Antonius Stanga,
„ Prothonotarius Ecclesiasticus, unicum suæ ætatis, vel patrocinando,
„ vel judicando, aut consulendo exemplar, cumulo laudis
„ meritæ colligendus, & ipse foret, ni doctissimus Corsetus
„ quodam dubio per eum Bononię diligenter discusso, eruditionem

illius

„ illius perraram, & immensam posteritati consecrasset. Succedit
„ in mentem penè oblitus, quod tamen malevoli penitùs animi
„ fuisset, Rizardus Malumbra, ille Bartoli jure consultorum
„ supremi auriga, de quo nihil recordatione dignum nunc memo-
„ rabo, quod monumenta omnium per manus nostras quotidiè
„ versantia literas conterranei nostri penè cœlestis optimè pan-
„ dunt; cui uni Pergamensis in exordio Pandectarum priscarum
„ herbam sui temporis, multorumq; annorum longo intervallo
„ concessit. Baldus quoq; Perusinus ille noster acutissimus eun-
„ dem cunctis professoribus latinis tempestate illa concertantibus
„ eminentiorem fuisse asserit. Quo præceps, inconsultus, &
„ miser feror? quod mare navicula orationis procellosum ingres-
„ sa? quæ impudens, & temeraria laudatissima eorum propè infi-
„ nitorum turbam brevi pagina contineri forsan posse putat, quod
„ partim nostro ævo, partim superiori, Apostolica, Romuleaque
„ farragine florentissimi, & patriam communem sempiterno nomi-
„ nis sui decore celebrandam reliquere, & tamquam micantissima
„ luminaria in sacrosancto grege nostro divinitus splenduerunt,
„ cujus majestas, & amplitudo quanti apud omnes Principes, &
„ Reges semper viguerit, reliqua cothurnum historicum requi-
„ rentia, subticendo, unicum Sigismundi Cæsaris privilegium
„ indicat, quo perpetua Cremonensi populo Gymnasium in om-
„ ni disciplinarum specie publicum erigendi facultas datur, sacra-
„ tissimusq; ordo noster authoritate conferendi omnia doctoratus
„ insignia, & quascunq; reliquas dignitates sublimatur, cui etiam
„ ornato, prolixioriq; verborum amphractu omnia indulta, gratiæ
„ exemptiones donantur, quibus præsertim, & famosissima Parri-
„ siensis cathedra utitur, & schola Bononiensis fulgere reperitur.
„ Transire nefas quodammodo foret irrefragabile, potentissimi
„ illius Francorum Regis Ludovici testamentum, qui correpto
„ urbis nostræ Venetis ademptæ dominatu, solemnem prærogati-
„ vam conventui nostro præbuit, qua illum mirando maxima-
„ rum laudum diademate in cœlum extulit, ac immunitatem ma-
„ gnificam, & amplissimam eidem largitus fuit, quali altera nul-
„ lum collegium dempto Mediolanensi in universa Insubrium
„ ditione fruitur, & gaudet. Præstantia quoq; vestra P. C. honor,
„ & culmen ex alio clarè dignosci potest, quod omnis Cremonen-
„ sium appellationum controversia ad cœtum vestrum, tanquam
„ suprà prætorem nostrum, cæterosq; Magistratus Ducales exi-
„ stentem devoluitur: quæ judicandi potestas, titulos, & comi-
„ tum, & physicorum, & equitum nostrorum valdè excedit: qui
„ multoties contrà nos jurisdictionem, in eorum personas, bonaq;
„ ex principali delegatione habentes intumescunt. Potius suarum
„ partium foret non dedignari, per vias, fora, vicos, templa, pla-
„ teas, suos venerari judices, qui quotidiè elatos, vel simplici edi-
„ cto ad sua præcipitanter eos venire subselia compellunt. Hanc
judicio-

„ judiciorum præeminentiam concilio noſtro primus Joannes
„ Galeatius Virtutum comes, Inſubrium princeps tribuit: quam
„ deindè ſucceſſores auctam, mirumq; in modum conſuetudine
„ etiam ſtabilitam, conſtitutionibus multis extantibus, corrobo-
„ ravere. Tanto ſublimi, ornato, præſtanti, excelſoq; Senatui
„ noſtro decenter hodie lucidiſſimum jubar copulatur, eodem
„ nedum communi horum ſapientiſsimorum patrum meorum
„ conſenſu accedente, qui omnes ad unum, Franciſce doctiſsime,
„ tuas immortales virtutes, paterno affectu proſequuntur. Quod
„ non minùs facto, & opere, quàm verbis, & lingua comprobare
„ nitentes, quatriduo elapſo, omnes una ſimul voce, te collegam
„ ſuum declararunt. Nunc martio veluti campo coadunati locum
„ priùs tumultuariè, & privatim excellentiæ tuæ candidatæ decre-
„ tum publica ſua præſentia, ſuffragioq; confirmant. Quapropter
„ frater, & collega præſtantiſsime lætus properanter ſurge, ſedem-
„ que, & concupitam, & meritam, & honorificam ſimùl cum
„ fraternæ pacis oſculo ſuſcipe, collegiumque iſtud venerabile
„ noſtrum, ſatis ſuperq; propria, nativaq; ac peculiari claritate
„ radiatum, tuo etiam longè clariori futuro lumine, tanquam ſol
„ puriſsimus, ac ſplendentiſſimus, magis atq; magis illuſtra. Dixi.

Orationi ſuccedat Epiſtola in Archivio Patriæ ſervata, quam ſcripſit Cremonenſibus Decurionibus dum Patriæ Epiſcopus fuit renunciatus.

Adm. Magnifici D. D.

„ SUperioribus diebus cum adhuc in Conclavi eſſem accepi
„ literas veſtras, quæ mihi gratiſſimæ fuerunt; ſed quia inte-
„ rim electioni Sum. Pont. vacandum erat, ideò hactenus diſtuli
„ reſpondere. in his mihi gratulabimini, quod Civitatis noſtræ
„ Epiſcopatu nuper ornatus fuerim, ex qua quidem gratulatione,
„ benevolentiam erga me veſtram agnovi, & meum in vos ſtudium
„ vetus, propenſamq; animi voluntatem excitavi; Si autem hæc
„ dignitas, aut aliæ, quas præteritis temporibus adeptus ſum, ali-
„ quam mihi attulerunt voluptatem, eam certè non tàm privata
„ mei ipſius laude meritus ſum, quàm Patriæ exiſtimatione, cui
„ honores meos alicujus ſaltem gloriæ, atque ornamenti eſſe
„ puto. Quod verò Eccleſiæ adminiſtrationem mihi ſummopere
„ commendetis, neque tamen vereamini quin eo ſemper cordi
„ futura ſit, equidem id vobis affirmo nullius mei deſiderio me
„ magis affici, quàm ut de Epiſcopatu meo benemereri poſſim,
„ cumq; huic rei gerendæ nihil præter adventum meum iſthuc
„ opportunius forè exiſtimem, & ſi variis occupationibus detinear,
„ quibus Roma diſcedere nequeo, tamen dabo operam impen-
„ ſius etiam, ut quanto citius, ut de patriam accedendo aliquando
mihi

„ mihi venia concedatur Quo quidem tempore nihil facere præter-
„ mittam, quin ad vestri pastoris officium spectare videatur; Undè
„ æquius ferendum erit, si interim Ecclesiæ minus consulere vide-
„ bitur, quàm causa ipsa, & ipsius Ecclesiæ ratio expostulat. Va-
„ lete feliciter Romæ XV. Febr. MDL. Vester Civis tanquam frater
„ Franciscus Sfondratus Cardinalis Cremonensis.

Cum inter Cives Senenses, ut legimus, Sfondratus noster adscriptus fuerit, non possum hic oblivisci Hieronymi Gilii Senensis Patritii, omnium virtutum, ac Poeticæ suavitatis præsertim laude insignis, qui, ut ego in Nobilissimam Intronatorum Academiam receptus essem ex sola sui benignitate curavit.

Eod. Anno XLIV.

JAcobus Cremonensis, de quo adhuc nobis legitimè non constat, quo tempore, & ex qua gente vixerit, habetur doctissimus Mathematicus, ac super ethera notus fuisse. Basileæ per Oporinum anno sal. 1544. vulgatæ habentur celeberrimæ ejus Lucubrationes, quæ continent

De Sphæra, & Cylindro lib. 2.
Circuli Dimensio lib. 1.
De Conoidibus, & Sphæroidibus lib. 1.
De Lineis spiralibus lib. 1.
Planorum æque ponderantium inventa, vel centra gravitatis planorum lib. 2.
De Arenæ numero lib. 1.
Quadratura parabolæ lib. 1.

Hasce lucubrationes innuit editas *Conradus Gesnerus in Bibl. instituta, cum Eutocii Ascalonitæ Commentariis latinitate donatis. Basileæ ibid. ex Officina Frobeniana.*

Hunc itaque Jacobum in Magni Archimedis opera interpretem habemus ex eruditiss. *Petri Gassendi Volum. Tom.* 5. in Vita Joannis Mulleri Regiomontani editionis Lugdunensis 1658. *pag.* 523. *volum.* 1. en verba ipsius historiæ, *& certè is erat (Jo: Mullerus) qui fræno potius, quàm calcaribus indigeret: quippè sic pensis satisfaciens, ut interlucraretur semper quidpiam temporis, quod impenderet lectioni librorum de re mathematica omnium quoscunq; nancisci latina lingua expressos, licuit etiam Archimedis quem Jacobus quidem Cremonensis interpretatus jam fuerat.*

Eod. Anno.

ANtonius Robertus J. C. perspicuis ingenii, & naturæ muneribus donatus, cum M. Hier. Vidæ Episc. Albæ Poetarum maxim. summa familiaritate addictus fuerit, sufficit ut eum inter nostros Literatos reponamus. Habentur enim *ex Orat.* 18. *Sigismundi Boldonii Mediol. ubi de Francisco Roberto agit, hæc verba. Avi sui Frater Antonius fuit, quem Bononiæ Juris scientiæ operam dantem duæ res clarum fecerunt. Nam & illius Academiæ Rector creatus est, & cum Hieronymo Vida illo, qui fecit &c.*

Eod. Anno.

Filiberius Lauda F. memorati Joseph Vic. S. Donati Patriæ Decurio, & in Coll. J. C. hoc anno die 21. Aprilis cooptatus à Philippo II. Hispan. Rege in Magistratu Ordinariorum Redituum Quæstor designatus, in Reip. negotiis peragendis singularis, & in legibus interpretandis magni nominis Advocatus. adhuc admirantur ejus opera in Jure, quæ si in unum redacta forent, plura complerent volumina. Ex istis nonnullis doctissimis apud me comperiuntur.

Ejusdem meminere cum encomiis *Petrus Pectorelus in Adnot. ad statuta Buxeti sub Rub.* 43.

Franciscus Zava *in carminibus.*

Ant. Campus in hist. lib. 3. *pag.* 70.

Bressianus in Coll.

Syllabus Collegii. Ex quo scatet ex eadem familia floruisse inter J. C. Coll.

Anno 1320. Albertinus pro Patria ablegatus ad Carolum IV. Imp. Parmam accedentem.

Anno 1340. Petrus.

Ann. 1515. recensitus Joseph Bononiæ Prætor, & anno 1555. Hieronymus alter ejus filius.

Ann. 1571. Jo: Baptista ejusdem Filiberii F. in Coll. acceptus die Lunæ 5. Novembris.

MDXLV.

Georgius Fundulus Marsilii F. Medicus, & Philosophus ex Patriæ Collegio Græca, & Hebrea lingua instructissimus, composuit

De Podagra lib. 3.

De Modo componendi Theriacam.

De Morbo Gallico.

De Arborum, & Herbarum natura.

Fundulum plurimi fecit Janellus Turrianus insignis Mathematicus Cremonensis, cujus opportunè erit memoria. Eumq; in suis operibus instructorem, ac directorem propter eximiam ejus virtutem atque doctrinam voluit, ut innuit *Campus hist. Cremon. lib.* 3.

Obiit hoc anno, ut ex Epitaphio in Ecclesia Cathedrali Patriæ.

> *Georgius Fundulus vir bonæ Fidei Medicus, Physicus, Philosophus, Mathematicus clarissimus. Julius Patri Benem. Fil. P. Vixit annis* LXXII. *Obiit Kal. Aprilis* MDXLV.

Cavitell. in Annal.

Lamus in Somnio cant. 2.

Eod.

Eod. Anno.

MIchael Sertorius nuncupatus de Castelletto cum natus esset in Oppido Castelletti Ponzonæ Gentis antiquo Feudo agri Cremonensis, excellenti, singulariq; doctrina, qua suo tempore omnium magister esse potuisset, in dogmata Lutheri propugnator acerrimus, bis suæ Congregationis Generalis Vicarius nempè in Comitiis Mutinensibus 1540., & Bergomensibus 1545. Capularis decessit Romæ in Cœnobio S. Mariæ de Populo anno 1550. literarum, quibus præstitit, servantur monimenta in Bibliotheca S. Augustini Cremonæ.

Sermones Dominicales Tom. 2. in 4., qui de eodem plura cupit, adeat *P. Calvum in Mem. hist. Congr. Augustini. Insubriæ ad ann.* 1540. &
Bressianum in Corona Vir. Illustr. ac
*Torellum in sæcul. August. Tom.*8. 1550. *num.* 12.

Eod. Anno.

HIeronymus de Baris Soncinas ingenii acumine pollens, & antiquariæ supellectilis eruditus amator, plurimisq; cognitionibus refertus scripsit

Historiam Soncini, in qua præcipuè Illustriores Viros ejus Patriæ recenset. Servatur Exemplar MS. in Archivio Communitatis ejusdem Oppidi, cujus exemplar ab archetypo extractum extat apud amicum meum ornatissimum Jo: Antonium Cattaneum Soncinatem Mediolani Peritissimum Advocatum. Memorata Historia fuit exindè continuata à Jo: Baptista Guarguanto Carmelita, de quo, plura, suo loco.

Eod. Anno XLV.

ELius Julius Crottus, Presbyter secularis, non tàm genere, quàm Poesi Nobilis, profundissimæ eruditionis Poemata conscripsit, adeò salibus, & venustatibus referta, ut laudatioribus antiquorum Poetarum nequaquam postponi meruerit. Luculentus ejus rei Testis *Lilius*, *Gregorius Gyraldus*, accerrimus ille Poetarum Censor. Crottum enim, & Patriam Poetarum feracem hoc epistolio ad sydera extulit.

Dicit Lilius Elio salutem
Æli quem genuit Cremona Vatem,
Mater Nobilium Cremona Vatum
Qui sunt, quique fuere, eruntq; post hac:
Accepi lepidos tuos libellos,
Quos compsere Aganippides sorores
Et pulchra Idalio Venus roseto.
Nunc verò Hendecasyllabos dedisti
Refertos varia eruditione,
Quales Parthenopesque, Bilbilisque

Jurent esse suis pares libenter
Quis sortemq; meam, tuamq; defles,
Solarisq; tua lepore musa.
His pro muneribus tibi fatebor
Me debere magis magisque; sed me
Æqua posse puto referre nunquam
Septembris data pridiè Kalendas.

Ea Poemata majori ex parte Ferrariæ composuit, ubi Principibus Atestinis, & toti pergratus Civitati complures annos transegit. Sunt autem ejus opera Poetica.

Hermiones libri III. Elegiaci ad Herculem Gonzagam, Mantuæ apud Venturinum Ruffinellum MDXLV. *in* 8.

Floraliorum spicilegia, & sunt Epigrammata, Jambici, ac Hendecasyllabi. Ibidem eod. anno pariter in 8.

Susanum, sivè Descriptio Susanæ Villæ in agro Mantuano, heroicis ad Cæsarem Gonzagam.

Cyresium, sivè Cyresiæ Villæ Descriptio, heroicè ad Eumdem.

Eidylia ad Columbanum Ballettum Poetam nostratem.

Farraginum Libri 4. *vario Carminum genere ad Octavium Farnesium Parmæ &c. Ducem.*

Stromatum libri 3. *ad Hippolytum Carcineam.*

Veneres ad Cynthium Jo: Baptistam Gyraldum.

Hirtipile,

Quæ omnia secunda typis mandata sunt Ferrariæ apud Valentem Panniciumanno 1564. in 8. Tot proindè miratus ego unius Poetæ lucubrationes, cum primum ipsas perlegissem, propè attonitus, exclamavi.

Hermione, Hirtipyle, Veneres, Eidylia, Flores,
Stromata, Susanum, Cyresiumque melos,
Multaq; Farrago sunt docta Poemata Crotti.
Nempe hic pro centum Vatibus unus erat.

Encomiastas ideò complures habuit, & hos quidem melioris notæ Poetas contemporaneos: Præcipui, quorum carmina, vel præfixa, vel subnexa Crottis libellis par pari referentibus, leguntur, fuerunt, Elius Capito, Albertus Furnius, Alexander Musonius, Andreas Cipellus, Benedictus Pignattus, Cælius Gallaranus, Carolus Cattaneus, Curtius Balbus, Cynthius Joannes Baptista Gyraldus, Dominicus Mamarellus, Fabius Calandrius, Flaminius Nogarola, Flavius Antonius Gyraldus, Franciscus Conternius, Fulvius Nepos, Furius Volaterranus, Hercules Sylvius, Joannes Bedullus, Joannes Baptista Bellinus, Joannes Baptista Muzzarellus, Laurentius Frizolius, Lilius Gregorius Gyraldus, Lucas Scalabrinus, Lucius Cotta, Paulus Botta, Petrus Judicius, Sander Cyprianus, Septimus Marcellus.

His accedit, & *Honorius Dominicus Caramella*, qui in suo Poetarum Museo, de Crotto magna venerandæ antiquitatis cognitione in Poematis claro, inquit. *Quid*

Quid dubitas Crottum venerandum dicere Vatem,
Prisci aliquod, qui vel carmine semper olet.

Præter enunciata fertur, & alia Poeticè conscripsisse Julius, præsertim *Eidylia*, sed quæ rapaci manu sublata conquestus est memoratus Cælius Gallaranus, qui propterea plagiarium his prosequitur.

Quisquis sacrilega manu prophanus,
Sive Zoilus ille, sivè Cacus
Crotti surripuit repente Musas,
Expectet manibus sacra Megera
Justa præmia, verbera, & flagellum.

Scripsit, & soluta oratione nonnulla consueto nitore, cujusmodi sunt,
Epistolæ Familiares

Ex quibus extat sine Elii pronomine vernaculo concepta sermone
Julii Crotti Epistola ad Nicolaum Francum in commendationem elegantis ipsius Tragediæ, contrà plagiarium Vitruvium Roscium Parmensem, qui Crotti Versiculos pro suis ediderat. Data Mantuæ MDXLVII. & cum Franci ejusdem

Responsiva excusa ibidem libro pr. pag. 53. Epistolarum diversorum Auctorum collectarum, editarumq; per Venturinum Ruffinellum eodem anno 1547. in 8.

Proindè non solum in Poetica, sed & in aliis quoque ingenuis artibus cognitum Crottum refert *Lilius Gyraldus de Poetis nostrorum temporum Dialogo* 2. qui nedum hoc in loco, sed & in aliis suis scriptis de Crotto, ut de Eleganti Poeta, & Philosopho, ac de Amico Charissimo frequentem facit mentionem. Hinc & à Vincentio Madio insigni Philosopho Brixiano præcipuos inter amicos, & habitus est, & laudatus. Neque minus de Crotti amicitia gloriabatur magnus ille Principis Etruscorum Epicorum Torquati Pater, Bernardus Tassus, qui peculiari Patriæ Cremonæ Epitetho sibi *Fidum* canit, dum inter proceres Gulielmo Gonzagæ Mantuæ Duci assistentes ipsum recensens, ejusq; Carmina celebrans in heroico suo Floridantis Poemate scriptum reliquit, *Cantu* XIX. *Ogdoasticho* XVIII.

El Fedel Crotto,
C'hà stil sì puro, e sì colto, e sì grave.

Nimirum Crottus aliquandiù Mantuæ degit, Principibus acceptissimus. Quorum ruri inter delitias, *Cyresium*, & *Susanum*, ac alia panxit ad Cæsarem Gonzagam, Ferrariam ab indè concedens, reliquum ibi fuit, ubi Senex ille vivebat adhuc anno 1564. ad quem & meminit ipsius *Antonius Campus libro* 3. *Cremonensium Historiarum*. Frater ipsi fuit Cajus Ortalus, & Patruus Mutius Crottus ambo non amusi, de quo ipse in Poematiis, & nos infra. Inter gentiles, at non Concives, insignem novit Bartholomeum Crottum Poetam Regii Lepidi natum, Cremona tamen, ut suspicor, oriundum, Elegantium cujus Carminum partem collegit *Jacobus Vectianus Regiensis* amæniorem literaturam aliquandiù professus

in

in Municipio nobili Casalis Majoris, & cum aliorum Concivium Poesibus edi curavit *Genuæ* 1639. *in* 12. *apud Josephum Pavonem*. Bartholomeum Crottum commemorant, & Gyraldus in Dialogis Poeticis, & Ludovicus Parisetus antiquior, & quidem frequenter in suis Epistolis Horatiano more conscriptis. Ante quos inclaruit Aloysius Crottus sub Francisco Sfortia I. Med. Duce, cujus fuit à Secretis, eruditione conspicuus, & literis ad ipsum à Francisco Philespho daris; ut quinto ipsius Epistolarum libro legere est: ex quibus constat quanta inter utrumque familiaritas intercederet; quamquam de Cremona, ut diximus in pr. vol. aliquoties, iniquè, & malè Philelphus sentiret. Si quid tamen per Xenocraticos opponi posset nostri Crotti Carminibus, illud est, quod quandoq; lasciviunt, vertuntq; pupillas virgines in meretrices.

Eumdem vel commemorant.

Marcus Georgius Draudius in Bibl. Classica.

Gaddius de Script. non Eccles. Tom. 1.

Ranutius Gherus in deliciis CC. Poet. Illustr.

Legatus in Musæo Cospiano lib. 2. *cap.* 2. *& alibi.*

Lamus in Somniis Cant. 2.

Hier. Novellus Vicentinus Cler. Reg. Somaschensis in suo Poematio, cui tit. *la Grotteide*, in quo opera consulta agit de familia Crotta dicatum Petro Alex. Crotto Cremon. Patritio, nec non Prudentiss., & Nobiliss. Consilio Cremonæ excuso Mediolani apud Jo: Baptistam Paganellum 1617.

Hæc de Crotto scripseram, cum Dionysius Andreas Sancassanus Medicus Cymaclensis homo excellenti doctrina inter Philosophos, & Philologos meritò reponendus, nobis sequentia eruditissima communicavit

Illustrissimo Franc. Arisio Cremon. J. C.
Dion. Andr. Sancassanus N. C.

Quoniam in altero tuo Tomo literatæ Cremonæ futurum indubiè credo memineris *Elii Julii Crotti* Poetæ Cremonensis suavissimi, silere non debeo Opusculorum suorum in Volumine, quod servo, Ferrariæ impresso A. C. 1564., duo Manuscripta me habere Epigrammata digna, quæ Tibi communicem, ut libentissimè facio. Hermionum ergo in calce hoc lego cum Authoris sui obscuris tantum notis.

HE. *C A. Inf. Ap.*

QUi cupis Aonidum florentes scandere Colles,
Hic ubi in æternùm gloria summa viget:
Perlege facundi Divina Poemata Crotti,
Qui Plectro Phœbum, & voce ciere potest.

Post

Post Farraginum quartum librum itidem sequens Ocdecasticon lego.

Her. *Cal. Inf. Ap.*

DUm te sollicitum differt pia cura laboris,
Dumque sacros numeros pumicis arte polis:
Exultant Musæ, atque pater lætatur Apollo,
Et majora ferunt stemmata Crotte tibi.
Fama tui Plectri cunctorum accessit ad aures,
Miransque Umbrarum Rex ea dicta tulit:
Mortali functus vita Orphus nunne quiescit?
An Phœbo gravior dulcius iste canit?

Supererat ante Floraliorum spicilegia vacua pagella, cui hæc commisi rudi Minerva.

Dion. *Andr. Sancass. Sacr.*

QUa die compulsus Stygiis consistere tectis
Crottus bonos Patriæ, Castalidumque decus:
Desperans Vati similem videre Cremona,
Et passis fletu crinibus ora rigans,
Ter Vale, dicebat mea laus præclara: sepulchro hoc
Parnassique jubar, deliciumque jacet?
Arisius *postquam sed, saclis volventibus, Orbe*
Concessus numeros congeminare fuit.
Crottum *oblita suum tunc* Urbs *mulcere dolorem*
Visa genis, & tunc exaruit lacbryma:
Ælius *& dixit, vel gaudet lucis usura.*
Franciscique *novo nomine vivus ovat:*
Promere vel voces Phœbus descendit humanas,
Et dare mellita carmina voce redit:
An mortale sonat, denatos reddere vitæ,
Scriptoresque meos luce beare sua?
Hoc agit Arisius. *Quis Phœbo æquare negabit?*
Phœbe necas tenebras? Hocque agit ARISIUS.

Vale Eruditorum nostri Ævi facilè Princeps, Teque ad maxima natum inter Martis strepitus cum Illustrissima tua Patria incolumem numina servent. Vale inquam Cymacli VII. Kal. Maii A. C. MDCCII.

MDXLVI.

JOannes Franciscus Persichellus Antonii J. C. Filius Viciniæ S. Nazarii in Collegio Jurisperitorum Patriæ accitus die pr. Februarii 1646., & ex Decurionibus Vir non solùm genere, sed animi magnitudine, & omni eximia virtute præstans Orator Patriæ Mediolani sedit, Mantuæ Judex Causarum Appellationis, & in ditione Vespesiani Gonzaghæ Sablonetæ Ducis Generalis Vicarius.

In

monensis nominis gloria sedem statuisse videretur. Hic enim vix ab ephebis excedens cum à studiis legalibus se refecisset paucos dies cum suis commoratus, à Paulo III. Farnesio Maximo Pontifice supplementum, equitatumq; Cæsari daturo in expeditionem Germaniæ, coacto exercitu firmissimo, Romam accersitum in fidem Consiliorum suorum Octavius Pontificis nepos, Cæsaris, & Philippi ejus filii decreto accipitur. In Consilio Schitii omnes Octavii motus, omnes animi cogitationes, omnes ex tempore mentis præclari impetus acquiescebant, nihil deniq; ab eo gerebatur, quod priùs consulto Schitii ex auspitiis non probatum esset. Confecto illo Bello in Patriam revertitur multis muneribus à Farnesii beneficentia donatus, cum jam Cremona aliquantisper se suo Cive charissimo fruituram opinaretur, Cæsaris diplomate Mediolanum literis publicis in Ordinem Senatorum anno 1546. vocatur, qui vix dignitatem ingressus tantum sui nominis famam concitavit, ut omnes ad eum Consultum confluerent; unde incredibili ejus animi magnitudine, ac judicio perspectis, tantum virtutis suæ ardorem tantum sui desiderium Carolo V. Imperatorum maximo, ac Philippo ejus F. Regum potentissimo injecit, ut Consiliorum suorum participem, & Auctorem ad se accersierint amplissimis, & omnibus honoribus persunctus hanc sordium plenissimam terram aversatus, qui boni extremam, & non fallacem quietem animo intendunt ascendit dum esset Bruxellis, eo dignis parentalibus in illius Urbis majori Templo cum hac Epigraphe repositus est.

D. O. M.

Jo: Baptistæ Schitio Cremonensi Viro clarissimo, qui inter Mediolanenses primum Senatores, deindè inter primos Caroli V. Aug. & Regis Phil. ejus Filii Consiliarios cum integritatis, fidei, & prudentiæ gloria per quinquennium versatus est Fratri Benemerenti Federicus Frater Mæstiss. P.

Obiit Bruxellæ omnibus maximum sui desiderium relinquens Ann. agens XLVIII. Id. Febr. MDLVIII.

Ejus Virtutis monimentum reliquit liber Aureus
De Duello inscriptus.

Post mortem Jo. Baptistæ in tanti Viri gratissimum monumentum Philippus II. Hisp. Rex nobili Castrididonis Feudo in Cremonensi ditione Federicum Jo: Baptistæ Fratrem motu proprio ditavit.

Lud. Cavitellus de eod. sic scribit. *Jo: Baptista Schitius excellens J. C. Cremon. & Reg Senator ex familia antiquissima Oldroanda denominata à Jacobo Oldroando nuncupato Schizza, qui vixit circà annum 1177. & rexit Incolas Vicorum Bordulani, & Pratarissi nunc Castri, Vicecomitum, & dimisit post se sex filios, à quibus processit familia nuncupata Schitia &c.*

Zava in Orat. 4. in Parental. Illustr. Vir. plura, & alibi crebrò.
Nicolaus Gallina Sylva ad Jo: Baptistam Schitium in Carm. Cremonæ editis 1563.
Alex. Lamus diffusè in cant. 2.

In funeribus Schitii Cremonæ habitis oravit Joannes Baptista Mainoldus J. C. Coll. Cremon. de quo suo loco, & *Hieronymus Faballus* Laudensis publicus Rethoricæ præceptor Orationem vulgavit typis *Vincentii Comitis Cremonæ* 1561., quam nunc subtexere visum est, ut Herois laudes meliori calamo expressę videantur

„ VEreor, Cives optimi, ne, quæ res duæ me maximè commo-
„ vent, eæ vestram ambæ expectationem decipiant, summus
„ dolor, & rei magnitudo, quæ mihi apud vos nunc evolvenda est.
„ quarum altera ex gravi Jo: Baptistæ Schitii jactura, altera ex hu-
„ jus ipsius eximia virtute, summaq; amplitudine nascitor. sentio
„ ego ipse, quantus mihi mentem impediat dolor, quem hæc vestis
„ mutatio auget, hæc lachrymarum vis, atq; copia, quas in ejus
„ parentalibos publicè decretis vos sordidatos, squalloréque obsi-
„ tos profundere intueor. nec mea me fefellit opinio. initio, cum
„ à me petistis, summeq; contendistis, ut honc amplissimum vi-
„ rum more majorum pro concione laudarem, sciebam equidem
„ talem rerum speciem meis oculis oblatum iri, neq; enim levis est
„ jactura, quam in hujusce viri interitu populus Cremonensis fecir,
„ cum sit orbatus nō modo cive clarissimo, sed etiam optimo patrię
„ parente, qui omnes suas curas, & cogitationes ad patriæ dignita-
„ tem, atq; salutem conferebat, qua in cogitatione, & quantum
„ dignitas civitatis diminuta fuerit, & quantum patriæ præsidium
„ perierit, recordamini. quarè ob tantam cladem, communemq;
„ jacturam dò veniam vestris lachrymis; laudòq; vestram in hunc
„ optimè de patria meritum virum, fidem, & humanitatem, cui
„ justa magnificè sumptu poblico hodie persolvenda decrevistis,
„ quo honore eos cives amplificare soletis, qui pro dignitate patriæ,
„ pro civium salute, prò universa Repub. dignissimè fecerint. sed
„ vereor, cives optimi, ne parom cautè, prudenterq; fecisse videa-
„ mini, qui præteritis summis oratoribus, maximisq; viris à me
„ uno haud pereradito homine popolceritis, ut hunc virum ple-
„ niore ore laudandum pro concione suis laudibus ornem; singu-
„ laresq; ejus virtutes commemorem. negotium me herculè lau-
„ tum, & quod majoris, perspicatiorisq; ingenii indiget, homi-
„ nemq; magis exercitatum deposcit. vos optimi testes estis, quan-
„ tum vobiscum repugnanter egerim, neq; enim me præteribat,
„ aureum quoddam orationis genus in eo esse oportere, qui sin-
„ gulares, atq; divinas tanti herois laudes cumulatè explicare
„ velit, animumq; illius excelsum, & altum, summisque virtuti-
„ bus exaggeratum, suis luminibus, ac coloribus depictum com-
mon-

» monſtrare; cujus fama iiſdem, quibus ſolis curſus, terminis con-
» tinetur, quem omnes gentes ob res præclarè geſtas prædicant,
» qui implevit orbem terrarum nominis ſui gloria. jamq; perſpicie-
» bam mente, & cogitatione, quæ ſtudia hominum, qui concur-
» ſus hùc fuiſſent, quantam auditorum multitudinem Jo: Baptiſtæ
» Schitii virtus concitatura, quantam deniq; audientiam orationi
» meæ dignitas illius factura eſſet. veniebat etiam mihi in mentem
» aliquod conſolationis genus eſſe excipiendum, ad leniendum
» veſtrum dolorem, quos ſciebam, me inventurum affectos, atque
» afflictos deſiderio tanti civis, cui officio me imparem, atque im-
» potentem planè perſpicio. his de cauſis à me tantum onus abii-
» cere volebam; atq; abieciſſem, niſi veſtra, qui à me contendi-
» ſtis, apud me, & amicitia, & dignitas plurimum potuiſſet. quo-
» rum ego neque benevolentiam erga me ignorare, nec auctorita-
» tem aſpernari debeo. itaq; hoc onus ſuſtuli magis coactus, quàm
» paratos; hac conditione, ut mihi ad ignoſcendum veniam detis,
» ſi minus dignè, quàm par eſſet, dicendo conſecutus fuero omnia,
» quæ Schitius Cremonæ, quæ Romæ, quæ in Germania, quæ
» Mediolani, quæ primum apud Cæſarem Romanorum Impera-
» torem, mox apud Philippum Regem ejus filium, ſumma laude
» geſſit, aut ſi non ſatis exquiſitam conſolationem adhibuero; hoc
» onus aliqua ex parte allevabitis, ſi meæ mediocritati, vel potius
» in dicendo tenuitati ſubvenietis. quod erit, ſi pluſquam ego dixe-
» ro, voſmet intelligetis; ſi veſtra ſapientia, atque conſilio veſtrum
» dolorem comprimetis, aut ſaltem mitigabitis. contendam tamen
» pro viribus meis, ut nihil, quod ad viri dignitatem, nihil, quod
» ad amplitudinem, nihil, quod ad veſtri doloris conſolationem
» pertinet, prætermiſſum videatur. Atq; ne vobis in dicendo oti-
» oſius ſim, aut viri commendationem vobis videar quærere ab
» his, in quibus fortuna aliquem locum obtinet, quæ non ſunt
» noſtri, neque juris, neq; arbitrii, aut ab his, quæ natura elargia-
» tur, quæ de hujuſce generis nobilitate, quæ de corporis digni-
» tate dici poſſent, omittere conſtitui. cum præſertim me etiam
» tacente, cuique veſtrùm exploratum eſſe poſſit, non modo
» quam nobilis, quam antiqua Schitia familia, ex qua Clemens
» hujus pater, de quo ſermo inſtituitur, ortus eſt, ſplendidus planè
» vir, nec minus in omni munere vitæ plurimarum rerum uſu
» præclarus, quàm temperatis moribus inſignis, eaque probitate,
» ea religione præditus, quæ in optimo quoq; & ſpectatiſſimo viro
» eſſe poſſit, non ſolum ſuis civibus, ſed etiam exteris omnibus,
» quibus potuerit aliqua de cauſa eſſe notus, uſu nota & ſpectata,
» ſed etiam, quæ illi fuerit corporis dignitas, qui vultus, quàm
» liberalis facies. itaque hunc hominem duxi ſolum laudandum
» eſſe ab animi bonis, quæ ipſe Stoicos ſecutus, indè à pueritia
» voluit eſſe ſibi ſubſidium ad omnis ſuæ ætatis decus, & ornamen-
» tum, arbitratus nihil, aut parum laudis ſibi generis nobilitatem,

„ honeſtum patrimonium, patriæ ſplendorem eſſe allaturum.
„ dicam igitur, quàm optimè potero, primùm, quantum præſtite-
„ rit virtutis, & ſapientiæ gloria; deindè, quos honores, quaſvè
„ dignitates conſecutus fuerit; poſtremò experiar, an tantum
„ dolorem animis veſtris infixum lenire, mitigareq; poſſem. quam-
„ obrem cives optimi in rem ipſam ingrediar. Sed priùs à vobis
„ quæſo, atq; obteſtor, ut vobis, dum dicam, temperetis. tantumq;
„ fletum cohibeatis. ne fortè mihi vobiſcum flenti tantam cladem,
„ publicamq; jacturam aditus prçcludatur ad perorandum reliqua.
„ Jo: Baptiſta Schitius, puer admodum, multis jam id ætatis
„ datis ſignis, & pudoris, & ingenii, quibus parentes idoneum ad
„ capeſcendam omnem virtutem judicarent, traductus eſt ad ludi
„ magiſtros, ut prima rudimenta literarum, & quæ ad alias artes,
„ ſummaſq; virtutes aditum præbent, doceretur. quæ omnia cum
„ eſſet acutiſſimo ingenio præditus, incredibili facilitate arripuit.
„ in quo divinam quandam ingenii abundantiam ſuſpiciebant om-
„ nes, ſummamq; morum probitatem admirabantur; nemoq; erat,
„ qui non eximiam ſpem, & virtutis, & dignitatis in eo poneret;
„ quam non modo ſuſtinuit, ſed etiam ſuperavit. nam ut primum
„ ex pueris exceſſit, atque ab his artibus, quibus puerilis ætas ad
„ humanitatem informari ſolet, ad juris civilis ſtudium tranſvola-
„ vit. cum ſe totum addixiſſet repudiatis libidinum illecebris, qui-
„ bus ea prona eſt ætas, tantam in hac juris facultate progreſſionem
„ fecit, ut paucis poſt annis in Gymnaſio Ticinenſi florentiſſimo;
„ quò ex omnibus provinciæ partibus ingenui, perſpicaceſq; adole-
„ ſcentes confluunt ad ſtudium tùm legum, & juris civilis, tùm
„ philoſophiæ, cæterarumq; optimarum artium, omnium peritiſ-
„ ſimus declaratus fuerit: ſed quotus, rogo, in patriam reverſus
„ cum inſignibus ſuorum ſtudiorum, in ornatiſſimo veſtrorum
„ juris peritorum Collegio habitus fuit? non minutulus quidam
„ legulejus, ſed is, qui ea omnia, quæ in toto jure ſunt, optimè
„ ſciret. neque fefellit veſtrorum jureperitorum judicium; ingreſ-
„ ſus enim in aciem forenſem, ut amicorum cauſas ageret, atque
„ tueretur, cum controverſias ipſas non modò diligenter, & eru-
„ ditè, ſed etiam caſtè, & integrè agere, tueriq; cæpiſſet, brevi
„ tempore eò celebritatis progreſſus eſt, ut unus ferè in foro
„ regnare videretur; illiuſq; domus eſſet ferè totiùs civitatis oracu-
„ lum; quò undique medius fidius urbs noſtra confluebat propter
„ ſpectatiſſimam viri virtutem, & ſolertiam, & probitatem, neq;
„ enim ulla ferè dies præteribat, qua non aliquam cauſam confice-
„ ret. non eſt, quod ſingulas cauſas recitem, quas in hac civitate
„ terminavit; quoniam eorum maxima pars hic præſentes eſtis,
„ quorum cauſas is ſuſcepit, ac in forenſibus diſceptationibus acer-
„ rimè, prudentiſſimeq; tutatus eſt, nulla ſpe lucri adductus, ſed
„ laudis cupiditate flagrans, quam loco præmii voluit ſibi eſſe.
„ ſentitis, me minimè mentiri, hujus profectò incredibili, ac propè

divina

„ divina in dicendo jure ſcientia vulgatum erat in tota Italia, etiam
„ Cremonæ alterum Scævolam juriſperitorum eloquentiſſimum,
„ eloquentium juriſperitiſſimum vivere. Hac celebritate famę cum
„ eſſet abſentibus notus, in primis auguſtiſſimo purpuratorum
„ collegio, eum, è cauſis privatis primus Cardinalis Gambara,
„ non ſine totius noſtræ civitatis detrimento, atq; incommodo ad
„ ſe evocavit. ſuòq; ſacerdotio præfecit, quod munus ita obiit, ut
„ omnibus planum fecerit; quanta juris civilis diſciplina eſſet eru-
„ ditus, quanto ingenio acutus, quanta in rebus agendis prudentia,
„ quanta fide, ac innocentia inſignis. quamprimum omnibus ita
„ ſe probavit, ut omnes boni honoribus inſigniti, multa etiam
„ doctrina exculti in ejus familiaritatem ſe recipi optarent, admi-
„ rati ejus in explicando jure ſcientiam, ingenium, humanitatem,
„ ſtudia, probitatem, moreſq; ſuaviſſimos. Ex omni purpuratorum
„ numero nemo erat, qui non eum de rebus magnis, ac difficilibus
„ libenter conſuleret, pro comperto habens certum, & ex legum
„ præſcripto eſſe, quod judicaſſet, atque conſulviſſet. mox multis,
„ magniſq; in cauſis ſpectata hominis virtute, quæ ſub toga conti-
„ neri non poterat, indiciis magis, ac magis in dies prodita, eum
„ Farneſius, quem Paulus III. Pontifex maximus præfecit legatum
„ magnis copiis, omnibuſq; rebus ornatis, atq; inſtructis, quas
„ Cæſari auxilio mittebat, ſibi conſiliarium delegit, cum impera-
„ tor ipſe luce illa præclari, ac excellentis ingenii, quam totus ter-
„ rarum orbis divinam toties, ac ſingularem expertus eſt, Italorum
„ militum, atq; Hiſpanorum unà cum Germanis illis, qui in offi-
„ cio, & fide permanſerunt, ſatis firmum exercitum comparavit
„ adverſus paucos quoſdam totius ferè Germaniæ viros conjuratos,
„ qui animis ambitione corruptis traducti in mala conſilia impurè,
„ & flagitiosè vivendo de diis immortalibus, de ceremoniis, deque
„ omni ſanctitate, iniqua, & impia loquebantur. nihilq; penſi ha-
„ bentes, quicquid eſt tenebrarum, jam imperitæ multitudinis
„ animis offuderunt; atq; non tantum omnes ferè populos à repub.
„ chriſtiana malè ſuaſos, ac ſcelerata quadam ſeceſſione deficere
„ fecerant, ſed etiam eò dementiæ pervenerant, uti neque Pontifi-
„ cis, neq; Imperatoris juſſa, atq; imperia audirent. Multa quidem
„ enituerunt in Schitio admiratione digniſſima, ſed neſcio, an hoc
„ quicquam fuerit admirabilius, quia quod ab eo admodum non
„ expectabatur, qui totam adoleſcentiam in juris civilis diſciplina
„ capeſſenda diuturnum tempus in forenſi opera conſumpſerat; in
„ hoc is pręter omnium opinionem excelluit. Quis veſtrûm, quæſo,
„ eſt, qui ab eo laudem in re militari expectaret; at tamen mirum
„ eſt, quanta, & quàm præſtabilis in univerſo jure belli ſcientia
„ viguerit in hoc viro. nondum ſatis exploratum apud me eſt, ſoli
„ ne patrii vi quadam naturali id evenerit, in quo viguerunt ſem-
„ per ſtudia diſciplinæ militaris, Cremonenſiſq; natio ſemper
„ habita fuit bellicoſiſſima, utpotè quę à Romano populo omnium

gentium

„ gentium victore originem duxerit, an incredibili quadam ejus „ ingenii magnitudine, quæ non desideravit indocilem usus disciplinam. Itaq; hoc consiliarii munus quanta dignitate, quanta cum totius exercitus admiratione obierit, eorum judicio statuendum relinquo (si qui sunt in hac auditorum frequentia) qui in Pontificis exercitu adscripti fuerunt. novit clarè Cardinalis Farnesius viri solertiam, & expertus est, quantus Schitii labor fuerit in negotiis; quanta fortitudo in periculis; quanta industria in agendo, quanta celeritas in conficiendo, quantum denique consilium in providendo. vellem mihi foret ea dicendi facultas, qua possem facere, ut, quæ ille præclarè, quæ egregiè confecit, ea æquè magna, ac digna vobis viderentur, ac illis visa sunt, qui interfuerunt; sed statuite vobis ante oculos virum hunc stantem, ac vigilantem in Exercitus vigilia, nec unquam oculos ab eo abiicientem, ut suis custodiis, vigiliis, quò intendebat, maturè cum exercitu perveniretur; castrisq; locus peridoneus semper caperetur; super omnia fames, ac cibariorum inopia vitaretur; milites in officio continerentur; insidiæ etiam hostibus collocarentur; & quæ essent abstrusæ, semper longè, præviderentur; & alia id genus, quæ sunt ejus propria consiliarii; ad quem summa omnium consiliorum reducitur. Hinc etiam ponite ante oculos ad hunc verum, quasi ad magistrum veteris militiæ cæterorum militum concursum, quibus cum in dies magis, ac magis in hoc bello perspicua fieret mirifica viri scientia, atque præstantia in universo jure rei militaris, quam in umbra, & otio semper dissimulavit, abditamq; compresserat, ad ejus contubernium, quasi ad quandam scholam confluebant; ibiq; certa quadam, ac exquisita ratione disputabatur de re militari, de optima belli ratione, de iis rebus, quæ maximè inesse debent in certissimo, & optimo milite, ut omnes numeros expleat. quid hic commemorem eos, qui ex provocatione singulare certamen inituri ad hunc tanquam ad oraculum confugerunt? cum illorum adhuc sit recens memoria, neque mihi admodum multa dicere necesse est, ut vobis exponam, quanta cum dignitate usquequaq; homo consultissimus illorum honorem, & existimationem prospexerit, & defenderit. cum inter alia ipsius exquisiti judicii, & consilii monimenta, extet ille aureus libellus, quem viri præclarissimi, reiq; militaris scientia præstantissimi legentes exosculantur, summè admirantes exquisitas rationes, quibus planum facit, qui cum alio sibi certamen instituere possit; quosvè provocantes, ut indignos, negligere, & præterire possumus existimatione salva; an quod injuriosè dictum, factumve est ullo verborum genere, emendetur, aboleaturvè, ad utrum pertineat alteri armorum genus præscribere, locumvè pugnæ dicere. quò sint leges privati certaminis æquabiles, & cætera, quæ spectant ad hujusmodi dimicationem, quam vulgò minùs scitè duellum vocant. itaq; cum ejus

nomen

„ nomen per totum terrarum orbem esset divulgatum propter
„ incredibilem virtutem, admirabilemq; ac penè divinam in rebus
„ agendis prudentiam, absens Senator declaratus à Carolo V. Ro-
„ manorum Imperatore; Roma in amplissimum Senatorum Me-
„ diolanensium ordinem adscitus est in Francisci Sfondrati locum,
„ quem meministis inter primos Senatores in causis publicis, judi-
„ cumq; subseliis versatum à Summo Pontifice Paulo III. ob ejus
„ eximiam virtutem, ad aliud vitæ genus translatum fuisse, ut in
„ augustissimum Purpuratorum collegium cooptatus religioni prę-
„ esset. nemo, arbitror vestrùm ignorat Franciscum Sfortiam, cum
„ primum Mediolano, atque huic imperio præfectus fuit, omnem
„ curam, & diligentiam defixisse in cooptando Senatu, quem ut
„ ex optimis, præstantissimisq; hominibus conflaret, quibus tantæ
„ curæ administrationem concrederet; tantumq; Magistratum
„ mandaret; exploravit omnes suæ ditionis civitates; omnes, in-
„ quam, jurisperitorum ordines, sicubi aliqui reperirentur, qui tantę
„ provinciæ forent idonei. cumque multos in hac civitate vestra
„ reperisset, qui hoc honore dignissimi viderentur, ne aliis provin-
„ ciæ civitatibus invidiosum foret, tres tantum excerpsit; decre-
„ tòq; sanxit, ut ex vestris jureconsultis aliqui in hunc gravissimum
„ ordinem adsciti publicis causis judicandis semper præessent. &,
„ cum contigisset aliquem, aut morte de medio tolli, aut ad altio-
„ rem dignitatis gradum evehi, ex hoc collegio alius in ejus locum
„ sufficeretur, quem frequens fama excellentis cujusdam ingenii,
„ & spectatæ virtutis undiq; commendaret. vita deindè defuncto
„ Sfortia, omniq; potestate ad Cæsarem translata locum, vimque
„ suam obtinuit hoc Sfortiæ decretum. nam (ut supra dixi) Sfon-
„ drato in ordinem Cardinalium adscito, Cæsar Jo: Baptistam Schi-
„ tium accersivit, quem omnibus Senatoribus approbantibus in
„ ejus locum suffecit non solum ob totius juris cognitionem, verùm
„ etiam plurimarum rerum usum. sciebat enim, cum in multis,
„ magnisque negotiis summa laude versatum esse Quantus, Deus
„ immortalis, & quàm admirabilis Schitius fuit in hac Senatoria
„ potestate? in qua ita se gessit, ut nihil ei defuerit, quod ab eo
„ requiri posset; primum tanta fuit illi totius juris cognitio, ut
„ illius admirabilem quandam in jure dicendo, æquitateq; expli-
„ canda scientiam cum incredibili quadam, ac pænè divina sapien-
„ tia conjunctam cæteri Senatores admirarentur. hunc sanè virum
„ propter juris præstantiam, qui habebant in tota provincia con-
„ troversias graves, atque arduas quæstiones, adibant rerum sua-
„ rum incerti, quos ipse ope sua ex incertis certos, compotesque
„ consilii dimittebat. quodcunq; censebat, atq; judicabat, firmum
„ manebat, & certum, ac pro oraculo habebatur, quod consule-
„ bat. undè poterat suo jure dicere id, quod dicit apud Ennium
„ Pythius Apollo se esse eum, unde sibi omnes non solum ex pro-
„ vincia Mediolanensi, sed etiam tota ex Italia, finitimisq; pro-

vinciis

vinciis viri consilium expeterent. testis erat domus ejus, cujus janua, ac vestibulum maximè quotidiè frequentia civium, ac summorum hominum splendore celebraretur; hæc quidem fuit divina, & incredibilis virtus hujus Senatoris, quid cæteræ huius virtutes administræ, atq; comites? gravitas, temperantia, omnibus in rebus innocentia, fides, facilitas, humanitas, moderatio, fortitudo, pietas, quantæ, & quam admirabiles in hoc uno Senatore fuerunt? quis enim illo gravior, atq; constantior unquam fuit, aut esse debuit? qui cum perspectum haberet gravitatem esse quandam animi constantiam, ac severitatem in rebus gerendis, hanc ita custodiendam sibi proposuit, ut nihil unquam fecerit, aut dixerit, quod esset alienum à recta ratione, quæ est ipsarum legum non modo conservatrix, & emendatrix, sed etiam generasse eas quodam modo videri potest, & earum est, ut ita dicam, quasi anima, atq; medulla. quis illo temperatior? cui tàm laudabilis animi motus, tàm recta mentis affectio semper fuit, ut à recto, aut legum præscripto, aut juris norma, aut judicii formula, aut legibus, nulla neq; utilitatis specie, neq; commodi alicujus, aut voluptatis gratia divelli potuerit. is si tàm latè patenti potestate, atq; licentia uti voluisset ad quęstum, non dicam maximam pecuniæ vim, atq; copiam, sed (ut ajunt) montes aureos conflare potuisset. sed, cum bonum, & æquum omnibus divitiis carius, antiquiusq; haberet, animum adversus pecuniam, avaritiam, cæterasq; cupiditates tàm fortem semper gessit, ut, eum nulla umquam lucri spes transversum egerit; cum tamen admoneri posset, non esse in tanta occasione indormiendum, sed assidue operam diligentem navandam in parandis opibus ob satis magnum fratris liberorum numerum, quos omnes optimæ indolis in mediocri patrimonio reliquit. Quis non admiratus hujus viri innocentiam? quis ita se gessit adversus omnes, ut omnibus profuerit, nemini unquam volens, sciensq; nisi qui sibi iniurius fuerit, noverit, nemini inquam, invidiosus exciterit. quantum verò ejus fidem in rebus creditis æstimatam putatis? qua Carolo V. Romanorum Imperatori, & Philippo ejus filio, omnibusq; bonis ostendit, quantum provinciæ Mediolanensis ditionis addictus fuerit. jam verò quæ par esse potest oratio hujus facilitati? ad quem ita faciles tàm tenujum, quàm divitum aditus semper fuisse dicuntur, ut is, qui inter principes legum disceptatores excelleret, facilitate infimus videretur. Humanitate jam tanta fuit, ut difficile dictu sit, utrum ejus virtutes magis admirarentur, an mansuetudinem diligerent, qui cum eo versabantur. qua usus fuit, quia persuasum haberet vir prudentissimus, gravitatem multo laudabiliorem fore, si ea lenitate condita fuisset. quis illo pudore, & modestia insignior? qui cum in amplissimo dignitatis gradu locatus esset, eam tamen modestiam præ se tulit, ut nunquam se insolenter extulerit, nunquam se tumidum, aut

infla-

„ inflatum; sed ut bonos homines decet, modestia quadam temperatissimum se præstiterit. Nescio, an in reliquis omnibus Senatoribus tanta animi magnitudo fuerit, quanta in hoc uno Senatore, quæ multis in rebus aliis cognita fuit; sed maximè in controversia illa de rebus capitalibus, quæ inter Petrum Colnmuam, & majorem Papiæ magistratum; quæ postquam diù agitata est in Senatu, demum convenit utrisq; ut judex tantæ controversiæ daretur; de tanto collegio Senatorum datus est Schitius, qui ex legis præscripto tantum pro Papiensi Magistratu sententiam tulit, cui omnes Senatores assensi sunt; ægrè tulit unus adversarius, qui etiam minatus est judici ob id ipsum, quod in eum sensisset, atq; judicasset. at is, ut erat animi excelsi, atq; invicti magnitudine, ac robore præditus, ità intrepidè, atq; fortiter suam, totiusq; Senatus dignitatem tutatus est; ut neque togatus, neque abjecta senatoria persona, hujus acerrimi, & potentissimi adversarii minis cesserit. quanta pietate fuit in Deum? quanta in Rempubl. Mediolanensem? quanta in patriam? quanta deniq; in omnes bonos? jam verò quantum eloquentia valeret, in qua est quædam Senatoria dignitas, expertus est Venetus Senatus, ad quem missus est de maximis rebus legatus. jam verò illud non longam orationem desiderat, quanta diligentia, solertia, & prudentia præstiterit. id enim latissimè patuit ex censura illa, quam ea cura, & studio, & integritate obiit; ut in ærarium publicum maximam pecuniam retulerit; quæ à Quæstoribus, & publicis ministris debebatur; qui ab aliis censoribus iniquè confectis rationibus perperam absoluti fuerant. aliosq; qui iniquè oppressi tenebantur, absolvit. hac censura diligenter exacta Cæsar hunc propter summas virtutes, summamq; in rebus agendis prudentiam electum ex omni Senatorum ordine accersivit, ut sibi primum, mox Philippo ejus filio adesset consiliarius, atq; de ejus sententia res Italiæ omnes constituerentur. quo in munere obeundo declaravit, quantum consilio, prudentia, fide, diligentia valeret. multa enim gessit immortalitate digna apud Cæsarem, & Philippum, quæ si omnia commemorare vellem, tempus me hercle potiùs, quàm oratio deficeret; unum tamen silentio non prætеribo. Loquor notissima, & recentissima, cives optimi, cum multos annos atrocissima bella inter duos potentissimos reges arderent, maxima cum populorum pernicie, quotidièq; magis, ac magis omnia exhaurirentur, ac vastarentur, periculaq; majora in dies omnibus gentibus imminerent; is, ut erat divino consilio, optimaq; mente præditus, optimus animorum conciliator tanquam belli, & pacis interpres, quàm potuit maximè exquisitis rationibus interpositis effecit, ut inter duos reges induciæ essent quinquennales, quæ incredibilem lætitiam non solum toti Italiæ, sed etiam omni Galliæ, ac propè universo terrarum orbi attulerunt. cæterùm hæc lætitia non fuit diuturna ob alterius regis cupi-

 ditatem

„ ditatem quandam, qui rerum novarum cupidus, quietisq; diuturnæ impatiens violavit inducias. in hac re tàm diligenter exacta planum fecit Philippo, omnibusq; viris præclarissimis re esse eum, cujus solertiæ, ac sapientiæ omnia tutò committi possent, qui cum quotidiè aliquid immortalitate dignum constitueret in hoc excelso dignitatis, & honoris gradu locatus, omnibus mortalibus incredibilem sui expectationem excitavit, quam etiam vicisset, nisi in medio suarum rerum cursu morte immatura præventus esset, ob nimis, credo, laboriosam vitæ rationem, quam, ut mandato sibi tanto muneri satisfaceret, jampridem susceperat. Nemo vestrùm hic adest, qui non audierit illum, si paucos adhuc menses vixisset, in Cardinalium collegium cooptatum iri, qui Pontifici maximo tanquam sacrorum regi assident consiliarii, atque ministri. O invidam, ac importunam mortem, quę nostras spes fallaces, cogitationes inanes, irrita vota esse voluit. quæ, inquam, tàm excitatum virum ad gloriæ, honorisque omnis metam è recto cursu revocavit interclusa via, per quam ad supremos dignitatis gradus properabat? quam cladem, quam perniciem graviorem afferre poterat tàm ipsi viro, quem avertit ab honorum cursu, quàm nostræ reipub. & aliis permultis? sanè jactura est totiùs Italiæ communis. etenim tali viro ablato maximum sanctissimi senatus ornamentum interiit. non mediocrem partem sui consilii Philippus Rex amisit. pulcherrimus Italiæ flos decidit. Cremonæ ex oculis alter effosus est. civitatis subsidium ademptum est. quamobrem talis viri occasum nemo æquo animo ferre potest. Senatus illius desiderio usque luget. illius mortem usque mæstissimus Philippus. omnes boni passim in tota Italia mærent. affligantur municipia, agri tàm beneficum, tàm salutarem, tàm mansuetum virum desiderant, vos cives Cremonenses in foro, in curia, in vicis, in templis, in domibus illum defletis. illum ademptum suspiratis. nec mirum, cujus similem nescitis, an unquam sitis habituri. quem dum lugetis, non modo civem, verum etiam patriæ parentem lugetis; qui omnes suas curas, & cogitationes ad Reipub. utilitatem, patriæq; salutem semper referebat; cujus honore patria ornabatur, dignitate augebatur, commodis amplificabatur. qua in cogitatione quantum patriæ nomen, atq; auctoritas fuerit diminuta; quanta de spe commodorum, quæ in primis ad vos perventura erant, si ei longiore vita, qua dignis. erat, frui licuisset, decideritis, recordamini; augetis dolorem, quod magna amplissimorum civium inopia, vir maximè egregius, patriæq; amantissimus, ac maximè deditus alieno reipub. tempore extinctus, & auctoritatis, & prudentię triste vobis desiderium reliquit. In hoc tanto dolore statui meæ in vos pietatis esse non tacere, sed adhibere aliquam modicam consolationem, quæ si minus tollere, at aliquantum minuere hunc vestrum dolorem possit. sed quod consolationis

genus

genus adhibere possum; quod mihi non sit miserum, atque acerbum? propterea quòd ego, per quem id fieri debet, pari molestia afficior. ut aliorum consolatione magis ipse egeam, quàm aliis hoc officium præstare possim. meum tamen dolorem, quoad potero, vincam, ut vestrum aliquo modo minuam &, quæ mihi in præsentia suppetunt, ea ad vos afferam. non quòd ea vos fugere existimem (sunt enim maximè vulgata, & quæ semper in ore, atque in animo omnium esse debent) sed quod forsitan dolore impediti minus ea perspicitis. quid est igitur, quod tantum vos commoveat vester dolor intestinus? an quia ante tempus vobis morte raptus est Schitius? quasi id ante tempus fiat, quod omni in tempore fieri potest. multos in omni ætate aditus esse morti, quæ nullum neque ordinem, neque legem habet, quis ignorat? senes decrepitos videmus cunctari, juvenes festinare, infantes in cunis, & in primo vitæ limine rapi. hic serius licet, ille ocyus, hic maturus, ille acerbus, nemo tamen non moritur; & in qualibet ætate quis obierit, & si acerbus, tamen morte maturuit. quid ità? quia quam vitæ usuram natura dedit, tanquam pecuniæ nulla præstituta die eam repetit, cum vult. ea enim dedit conditione, & nos accepimus. neq; est dicendum, quod brevis cuique ea ætas sit, cum nulla ætas longa dici possit, quid omninò homini longum? noo oe modo pueros, modo adolescentes, in cursu à tergo insequens, nec opinantes assecuta est senectus. sed, quia ultra nihil habemus, longum dicimus; ut cuiq; data sunt pro rata parte, aut brevia, aut longa dicuntur. sed re vera quicquid hic vivitur, breve est. itaque si quem diù vivere delectat, vitam illam quærit, quæ æterna fieri potest. quæ & si hic non est, tamen hic quæri potest, quod cum optimè, dignissimeq; fecerit vir ipse sapientissimus; quid est, quod queramini brevem ei fuisse ætatem, qui tandiù vixit, ut sibi conquisiverit, unde vivere semper possit? at verò eo jam frui nobis non licet. vestrum est id malum, quod modicè feratis, ne id non ad amicitiam, sed ad domesticam utilitatem referre videamini. at vero tunc, è vita cessit, cum multa, magnaq; parasset, & agere cæpisset. hoc non graviter ferre debetis, sed potiùs aliorum eventis memoria repetendis cogitare, nihil novi vobis accidisse, falluntur homines cum in multis, tùm in morte, quàm venturam, nemo est, qui nesciat. confidunt enim, & sperant, à se procul abesse, quam sibi vicinam vitæ brevitas, & fuga temporum facit; atq; in medio rerum cursu præveniuntur, quod si illa res vos cruciat, quæ magis amoris est, ut ejus, qui occidit, miserias lugeatis, quid mali est in morte, in qua sensus, qui residet, immortalitas potius, quam mors ducenda est iis, qui benè, beatèq; vixerunt? quis verò melius, rectiusq; Schitio unquam vixit? quis dignius? quis magnificentius? non obiit Schitius, sed abiit; neque enim ejus virtus, egregiaque

facinora perierunt, quæ nunc omnes gentes loquuntur, nulla oblivifcetur pofteritas? nulla obmutefcet vetuftas. quarè, fi vobis unum hoc detrahi poteft. nequid ei, quem femper amaftis, & coluiftis, mali putetis contigiffe, per multum erit ex mærore veftro diminutum. relinquetur enim fimplex illa jam cura doloris veftri, quæ non cum illo communicabitur? fed ad vos ipfos propriè pertinet. in qua non eft jam gravitatis, ac fapientiæ veftræ; qua vos femper præftitiftis. ferrè immoderatius cafum incommodorum veftrorum, qui fit ab ejus, quem dilexiftis, miferia, maloq; fejunctus; etenim eofdem vos femper in publicis, & privatis præftitiftis, vobis eft fervanda gravitas, & conftantia; & quod eft allatura ipfa diuturnitas, quæ maximos luctus vetuftate tollit, id vos præripere confilio, & prudentia debetis. agite jam, cives mæftiffimi tantum luctum cohibete, nemo doleat; nemo triftetur; illud in tanto mærore vobis fit non mediocri folatio, quod vivens plures honores confecutus eft, quàm alii concupierunt. plura immortalitate digna confecit, quàm alii tentaverunt. unus patriam majore gloria, & dignitate auxit, quàm cæteri cives omnes, quos unquam, aut vidimus, aut audimus, moriens talem vitę exitum fortitus eft, qualem optimus quifq; defiderare debet. quare ne veftro incommodo, detrimentoq; tantum dolore videamini, illius mortis opportunitatem benevolentia potiùs, quàm mifericordia profequendam effe cenfeo; ut quotiefcunq; de clariffimo, & beatiffimo viro cogitetis, illum potiùs, quam vofmetipfos, diligere videamini. Dixi

MDXLVII.

JOannes Maria Capella ex Ordine Servorum B. V. M. Congr. Mantuanæ tunc à toto Ord. diftinctæ vir præter invidiam admirabilis, fummus Theologus, probifq; moribus confpicuus Principibus Gonzaghis, admodum carus illius Congr. pro quarta vice Vicarius Generalis Pontificis Sanctiffimi Pii V. prædilectus, perpetuus Affeffor totius Ord. Generali Miniftro conftituitur, quam dignitatem, nemini anteà conceffam, in manibus ejufdem Beatifs. Pont. humilima animi propenfione dimifit. Immortalitate dignus in ejus Cœtu S. Victoris Cremonæ animam Deo reddidit die 24. Septembris anno 1582. dum viveret evulgavit opera, quibus tit.

Scriptum luculentiffimum de Satisfactione Jefu Chrifti, & Satisfactione noftra &c. in quo plurimorum dubiorum egregia refponfa noftra hac infelici tempeftate fatis, ac fatis expetita explicantur. Ferrariæ 1551. dicavit Hippolyto Eftenfi Card. dum erat Prior Conventus Confolationis nuncupati ejufdem Civitatis.

De Concordia noftræ veræ libertatis, fivè ad bonum, five ad malum in præfenti feculo cum immutabilitate præfcientiæ, & divinæ voluntatis, atque cum infallibili certitudine prædeftinatorum, & repro-

reprobatorum ex divinis Scripturis utriusque testamenti in pluribus decerptum. Gravissimorum Virorum inclytis sententiis expositum atque familiaribus exemplis ubiq; declaratum. multorumq; objectorum necessariis, & claris solutionibus non mediocriter ditatum, & ad multa alia difficilima captu intelligenda, & deridenda satis facundam, atq; in lucem editum summo studio, jugique labore &c. Cremonæ 1557. *mense Januarii*. Ejusdem meminere. *Gianius*, qui de eo plura in Annal. *Michael de Florentia in Annal. ejus Ord. sub anno* 1547.
Summaripa in Alphabet. Hist. pluries, *Cavitell. ad ann.* 1582.
Crescentius in Præsidio Rom. lib. 3. *narratione* 3. *de Ord. Serv. B.V.M.*
Primum opusculum verbo illo *Luculentissimum* baptizatum posset in eruditos Theologos justam censuræ causam excitare, cum materia, de qua agitur contrà Lutherum, magnas doctrinas sibi comparet, ipseque Author brevi se expediat, excusandus equidem eil cum id agat via Theologiæ fundamentalis non autem scolasticæ. fuit Præceptor F. Pauli Sarpi Veneti in Philosophicis, & Theologicis, ut innuit Auctor, qui vitam ejusdem Pauli conscripsit Venetiis &c. seù potiùs Genevæ excusam apud Robertum Mejettum 1677.
Floruit, & ex hac Congr. Mantuæ Vicarius Generalis, ut refert idem *Gianius cent.* 3. *cap.* 5. Petrus de Cremona anno 1478. Vir magnæ bonitatis, & religionis &c.
Ab eod. sub anno 1570. inter celebres doctores Ord. recensentur.
Jo: Hieronymus de Cremona, quem memorat etiam *Bressianus in Cor. Vir. Ill.* & Theodorus Oldradus de Sabloneta Diœcesf. Cremon., & in Cent. 3. lib. 3. in fine sub ann. 1486. inter graviores Patres memoratur quidem Franciscus de Cremona.

Eod. Anno.

RAynoldus de Lantiis inter meos Literatos jure meritò adnumerandus, si timorem Domini in mente, & corde præferens Veræ Sapientiæ initium, medium, & finem obtinuit, dum orthodoxa catholicæ, & Apostolicæ Ecclesiæ doctrina plures Italiæ regiones maximo labòre, voce, exemplo, & cathechismis erudivit, Malleus hereticæ pervicaciæ appellatus, ac hominum in tenebris, & in umbra mortis deambulantium fulgidissiumm lumen, & ignea Columna. Apud Magnates pergrandem sui nominis auram sibi conciliavit, & præ cæteris Divi Caroli Borromei S.R.E. Card. Mediol. Archiep. amorem promeruit, qui nisi, quàm cœlestia prædiligebat. In choro Ecclesiæ S. Christophori ejus effigies in Tabula depicta exponitur cum sequenti Elogio, ex quo Lector alia notatu digna perpendere potest.

SIste Viator Pedem, & quas suspicis in superiori tabella Apostolici Zeli imagines contemplare, Dextera Raymoldum de Lantiis Cremonensem Civem, Leva Franciscum de Villanuova Mediolanensem exprimit; Qui summis, & infimis æque cari A Dynastis Populorum, & ipsa etiam Apostolica Sede accersiti, cum in pluribus Italiæ Civitatibus

tatibus magno cum pietatis emolumento Institutum Christianæ Doctrinæ disseminassent Decreto tandem Rev.mi Fabritii Alligeri Gen. Vic. Cremonæ anno 1547.*Kal. Jan. Doctrinæ societatem fundaverunt.*
Hanc complexus, quem medium cernis, Nicolaus Sfondratus Nob: Civis, & Episcopus Cremonensis, & S. R. E. Cardinalis; qui & postmodum Gregorius XIV. universalem rexit Ecclesiam; non. Martii 1572. *legitimè approbavit, & auxit privilegiis; Demùm anno* 1576. *nonis Novembris pro stabili Domicilio eidem societati S. Cristophori Ecclesiam in perpetuum assignavit, Parenti adeò munifico, & benefactori, nec non geminis fundatoribus grati animi erga Fratres societatis Doctrinæ Christianæ, anno* 1653. *ad perpetuæ rei memoriam.*

P. P.

Plures adhuc servantur in Archivio S. Cristophori Sum. Pont. S. R. E. Card. & Principum literæ, & attestationes, ex quibus, quanti fieret noster Lantius, arguitur; extant enim

Breve unum Sanct. Pont. Pii V., & alterum Gregorii XIII. Nicolai Sfondrati S. R. E. Card. Ep. Cremon. exindè Gregor. XIV. literæ familiares, itidem Pauli de Aretio Cardinalis Episc. Placentini Marc. Ant Columnæ Card Archiep. Salernitani, Antonii Altoviti, Archiep. Florentini, Germanici Bandini Archiep. Corinthi Coadiutoris Archiep. Senensis, Gregorii Boldrini, & Marci Gonzagæ Episcoporum Mantuæ, Alphonsi Rossetti Ep. Ferrariæ, Octavii Farnesii Ducis Parmæ, & Plac. Isabellæ Gonzaghæ March. Piscariæ, cujus diplomatis exemplar cum contineat etiam nomen Julii Antonii de Lantiis Raynaldi Filii: placet hìc apponere.

Donna Isabella Gonzaga Marchesa di Pescara &c.

Havendo Noi sin dal principio, che arrivassimo in questo Regno, inteso il molto bisogno, che si teneva ne' Stati di quà del Marchese del Vasto, nostro Figlio di alcune riforme, & particolarmente d'instruire, & informare i popoli, & fanciulli conforme alle santissime determinationi de Sacri Concilii Lateranense, e Tridentino, della Dottrina del Nostro Signore, e Redentore Giesù Christo per salute dell' anime loro; Et havendo notitia di quanto l'opra di M.r Rinaldo Lanzi in questo pio, e santo Esercitio haveva (con la gratia del Signore) giovato; onde s'erano perciò col mezzo suo erette in molte parti d'Italia, e particolarmente della Lombardia molte compagnie, acciòche lo stesso frutto s'apportasse in detti Stati, già tre anni sono lo facessimo venire in queste parti; per lochè havendo Noi prima ottenuto dalla Santità di N. Sig.re Gregorio XIII. amplissima Indulgenza per tutti coloro, che si affaticassero, e piamente intervenissero à questa sant' opera, & havendo egli con l'ajuto ancora di Don Giulio Antonio suo figliuolo per bontà Divina, tanto in questa Città di Napoli, quanto in tutti li Stati sudetti, ordinato molte Scuole, & Congregationi di questa santa Dottrina, da quella per li quotidiani esercitii, che se ne fanno, si riportano mirabili effetti

à gloria

à gloria di S.D.M. E desiderando egli adesso di ritornare in Lombardia l'habbiamo pregato ad essercitare quest'opera tanto christiana insieme con detto Don Giulio suo figlio, ò altro suo compagno ne Stati nostri, e del Marchese, che vi habbiamo, cioè nel Marchesato, e terra di Casalmaggiore, Castellacio, Castellione Fauria, & Caluso, onde havendo egli con la solita prontezza sua accettata volontieri l'impresa, acciòche tanto più sen' habbia à conseguir l'effetto, gli habbiamo fatte spedire la presente, con la quale ordiniamo, & espressamente commettiamo à tutti, e singoli Podestà, Vicarii, Giusdicenti, Governatori, & altri officiali nostri di qualsivoglia autorità, che in detti Stati si ritrovano, ò ch' in futurum si ritrovaranno, ch' in tutte le cose concernenti questa pia, e santa opera gli diano ogni ajuto, e favore conveniente, & necessario che da lui sarà ricercato; Et alli Referendarj, Essattori, di nostre entrade, & Agenti comandiamo, che capitando detto M.r Rinaldo in ciascuno di detti luoghi insieme con detto suo Figlio, ò in luogo suo un altro compagno lo proveggano del vitto necessario senza difficoltà alcuna, mentre che perciò vi starà. Essortando ancora le Comunità, Deputati, Cons.ri, e particolari di tutti detti luoghi, che in questo tanto laudabil servicio si mostrino pronti, & amorevoli, e l'accettino, & honorino volontieri come converria mandando i loro figlioli alle Congregationi, che se ne faranno. Pregando ancora i Rev.mi Ordinarj, & essortando ancora i Curati delle Terre predette, che in questo santo essercitio lo favoriscano, & ajutino, che ce ne faranno cosa gratissima.

In Napoli in Capodimonte a' 4. di Maggio 1576.
Signata la Marchesa di Pescara &c.
Per ordine di S. Eccellenza
Cesare Bart. Cancelliere &c.

Hæc piissima Marchionissa, quæ fuit Federici Mantuæ Ducis filia die 15. Augusti 1579. in Oppido insigni Casalis Majoris Cremonensis Diœcesis non absque veræ Sanctimoniæ fama ad superos evolavit.

Rainaldi Lantii habetur mentio à *Hier. Balladorio* Ecclesiæ S. Clementis Gonzaghæ piissimo Præposito *in Narrat.* præmissa Vitæ S. Homoboni, quam devoto, & erudito Calamo ad Patriæ nostræ gloriam conscripsit.

MDXLVIII.

Fortunius Affaitatus præstantissimus Philosophus, Theologus, Medicus, & Astronomus Gymnasii Londinensis in Angliæ Regnis Professor, penitioris doctrinæ copiam, & miram ingenii acrimoniam testatam reliquit insigni Volumine.

Physicas, ac Astronomicas Considerationes ad Paulum III. Papam, & Baptistam Belaum Card. Venetiis in 8. 1549.

In eo continentur doctissimi Tractatus.

De Androgyno à se ipso concipiente.

De Peculiari Magnetis ad Polum descensu, seù de ipsius Magnetis ad Polum conversione.

De vi

De vi Synodorum, & Ecclypsium.
De Magnis proximè futuris accidentibus.
De Varia Gemellorum fortuna.
De Causis cur Magnes ad se ferrum attrahat.
De Naturali Animarum reditu in Cadavera.

MS. indicat *Cavitellus* ad annum 1555., partitè autem eadem commemorat *Campus* ad annum 1548. Plura verò ad Reip. Literariæ incrementum à promptissimo Fortunii ingenio sperabantur, si diuturniori vita frui potuisset. sed adhuc ætate florentem dum quintum, & quadragesimum ageret annum, importuna mors oppressit Londini, magno tanti Viri desiderio Europæ relicto.

Memoratur à *Fabiano Justiniano in Indice Universali Alphabetico &c. in Verbo Ecclypsis.*

Fortunius coætaneum, & agnatum habuit Jo: Carolum Affaitatum, cui quartum suarum Epistolarum Volumen nuncupavit *Petrus Aretinus*, qui & ipsius liberalitatem impensè laudat. *lib.* 5. *Epist.* 385., & 412.

Eidemq; paritèr *Cæsar Delphinus* Parmensis Naturalium, & Divinorum Doctor direxit opusculum Venetiis apud Gabrielem Giolitum ann. 1547. excusum de Summo Rom. Pont. Principatu, & de ipsius Temporali ditione demonstrati. in fronte libri legitur *Celeberrimo D. D. Joanni Carolo Affaytato Nobilium Cremonensium præcipuo &c.* Hic diù commoratus Antuerpiæ ibidem obiit anno 1555. immensis post se relictis opibus, ex quibus tulit ejus Familia, ut cum ditioribus Italiæ conferri posset.

Meminerunt *Cavitellus loco cit.*, & *Campus ad annum* 1586. ubi fusè nobilitatem Affaitatam recenset.

Fortunii, & Joannis Caroli laudes leguntur in Carminibus *Nicolai Grudii Nicolay Poetæ Belgici editionis Lugdunibatavæ apud Elzevirios anno* 1612. & nempè. *Funerum lib.* 2. *pag.* 139., & 140.

Fortunio Affaytato Cremon. Mathematico Londini apud Anglos mortuo.

Affaytate Tue, Fortuni, gloria gentis.
Arcania Urania cui sua scire dedit.
Post longos terrarum obitus, pelagique labores
Audiit ut ripa te cecidisse sua.
Ipse Pater Thamesis, juncoso emersus ab amne
Stillanti tales edidit ore sonos:
Terra ferax Vatum, eterno celeberrima Vida,
Mania quà latii colluit unda Padi,
Te quoque perpetuum tanto se jactet alumno,
Dum mihi sit tumuli fama secunda tui.

Joanni

Joanni Carolo Affaytato Cremonensi Gistella apud Flandros Domino.

NOtus Joannes toto bene Carolus Orbe
Gentibus, & Variis, & charus Regibus hospes,
Ante alios tibi, quem sensisti Carole Cæsar
Præsidium dubiis non aspernabile rebus,
Hic jaceo: nec opes fatum potuere morari,
Nec pretium eximii claræ Virtutis honores?
Nascentem Affaytata domus lætata Cremona est.
Andoverpa necem doluit. nunc Flandrica servat
Clausum marmoreo Dominum Gistella sepulchro.

De hoc Auctore, pariter agit eruditiss. P. Coronellus in Tom. suæ laudatissimæ Bibliothecæ Universalis nuperrimè edito.

Eod. Anno XLVIII.

MAgdalena Affaytata de Biliis Comitissa virili, & erudito calamo scripsit Italicè

Epistolas de inito celibatu ad Dianam Contrariam pag. 67.
Faustinæ N. de more, Majo Mense, non nubendi pag. 85.
Ad Luciam Carrafam de prudenti Conjugis electione. pag. 86.
Ad Ideam Burgam. De iis qui occiderunt Uxores.
Habentur in Volum. Epist. à clariss. aliquot Mulieribus conscriptarum, quas *Venetiis excudit Gabr. Jolitus de Ferr.* 1548.
Est de eadem mentio apud *Lucam Contilem in lib. 4. Epist. Papiæ dat.* 1563. *pag.* 189. *edit. Venetiis* 1564.

Eod. Anno.

MArgaretha Uberta Stanga in eodem Volum. habet doctas *Epistolas* ad pag. 110. 124. 125. à nobis hic memoratur, cum hæc Matrona nupta fuerit Cremonensi Patritio.

Eod. Anno.

LUcretia Picenarda Crotta Matrona honestissima, quæ cum non tantum venusta corporis forma, sed pulcherrimis ingenii, & animi dotibus ab exacti sæculi non vulgaribus Poetis celebretur, ut videre est in libro cui tit.

Rime de diversi Autori Eccellentissimi lib. nono. Cremonæ per Vincentium Comitem 1560., non est à me negligenda quin immò decet transcribere inter alia, quæ pag. 318. melifluè de ipsa canit.

Joseph Betussius.

TRà mille palme, tanti è più trofei,
Onde altera sen và Cremona vostra
Tenga a gloria maggior, ch' à l'età nostra
Hà in sè il più bel di tutti gli altri bei.

Tien voi, Donna Real ch' à mille Orfei
Dareste vena; si per voi si mostra
Come col tempo si contende, e giostra,
E come in vita si può gir frà i Dei.
Non si compiacque in voi sol la natura,
Quando v' ornò di belle chiome, e viso;
Mà il Sommo Iddio vi pose industria, e cura.
Di quì nasce, che gli atti, el dolce riso
Che gli spiriti à se Lucretia fura,
Ne fan fede del ben del Paradiso.

Scripsit erudito præter sexum ingenio

Epistolas, ut in Volum. Epistolarum à clarissimis plerisque Fæminis exaratarum, quod Venetiis excudit allegatus *Jolitus Ferrarius* 1548. Curiosa nonnulla Problemata solvit in Epist. Cinthiæ Vanninæ directa in eodem Vol. pag. 46. quæ Leontiæ doctinam contra Theophrastum ausæ scribere plurimum sapit.

De hac, & vide *Diomedem Burghesium in carm. Ital. lib. 2. pag. 10.*

MDXLIX.

JOannes Baptista Mainoldus Vincentii filius Viciniæ S. Nicolai hoc anno in Collegium J. C. die Lunæ 16. Decemb. cooptatus, ad omne scientiarum genus exortus, & præsertim in humanioribus studiis, & legibus eminuit. Fuit ex Promotoribus Academiæ Animosorum in Patria anno 1560. plura scripsit in Jure, quæ MS. custodiuntur in Bibliotheca Mainolda. Edita multa quoq; sunt, & præ cæteris

Oratio in funere Joannis Baptistæ Sebitii Mediolani Senatoris.

Consilium in Materia Duelli, de quo memoriam facit *M. Georgius Draudius in Bibl. Classica*, licet ipsum Mannivoldum appellet ita, & *Com. Fontana in Amphiteatro &c.*

Subscripsit item *Consilio* 74. quod affert *Franciscus Borsatus in Tom. pr. Consiliorum Venetiis* 1572. Mortem opetiit Kal. Octobris 1575.

Eumdem quàmplures Auctores laudibus extollunt.

Vincentius Vectiolus dicat Joanni Baptistæ duas Orationes inscriptas prò Gymnasiarcho deligendo Cremonæ excusas per *Vinc. Contum* 1561.

Jo. Jacobus Turresinus J. C. Collegiatus, de quo infrà dicam, vocat eumdem doctissimum, & splendidissimum in suis Carminibus adiectis opusculo *de Melite Insula*.

Sansovinus de Famil. Ital.

Thomas Garzonius in libro inscripto *Piazza Universale. discursu* 73.

Petrus Pectorellus in Addit. ad Stat. Buxeti. Rub. 44.

Franciscus Zava in primo Tom. Orationum Oratione 2., & in Epist. famil. lib. 7. & lib. 12. in Epist. ad Carolum Sigonium, in qua Mortem Mainoldi deflet.

P. Alex.

P. Alex. Raudensis in Tract. de analogis. Venetiis 1587. *lib.* 1. *cap.* 31. *& alibi.*

Hier. Faballus in Oratione 2. *ad Decuriones Cremon.* magna cum laude agit de Mainoldo.

Diomedes Borghesius Senensis in tertio Volum. rythmorum p. 3. *Patavii* 1568. *& alii.*

Dum esset Patriæ Decurio, & ex Conservatoribus Patrimonii ejusdem in Constructione publici Palatii quid egerit, hæc Inscriptio Januæ superiori apposita indicat.

Has scalas una cum Curia ad comitia habenda in commodiorem, decentioremque locum transferendas, omnemque hanc Palatii partem ubi reliqua rerum publica negotia procurantur Superiorum temporum injuria neglectam; Decreto, & Sumptu Civitatis publico ad pristinos usus revocandam curarunt. Joannes Baptista Mainoldus J.C. Maximilianus Covus Comes. Laurentius Sfondratus Equ.; Antonius Oscasalus Cap. Carolus Schinchinellus, & Maximilianus Madius. Philippo II. Hisp. Rege, & Mediol. Duce Anno Jubilæi MDLXXV.

Eod. Anno.

PAulus Fossa Ludovici F. honesto loco natus in Vicinia S. Nicolai Vir gravis, & elegans, & in omni literarum genere perpolitus, præcipuè verò jurisperitia doctissimus, ex quà Judicum Patriæ Collegium die Lunæ 28. Januarii anno huic antecedenti ingressus post Civitatis Decurionatum Præturas tùm Laudæ Pompejæ, cùm Mediolani administravit, ubi ejus Nepos Octobonus Fossa J.C. Vicarius apud eum sedit. Ad Carolum V. Summum, & Opt. Imperatorem totius Insubriæ votis ablegatus, Capitaneus exindè Justitiæ (ut ajunt) delectus Mediolanum remigrat. Ejus eximiam virtutem commendat *Franciscus Zava Rhetor Cremon. in secunda Orat. ad Decur. Cremon.* scribendo *sunt, & multi alii, qui foris vivunt nomine Legationis hanc Patriam bonestantes, Civesque suos perenni laude decorantes, è quibus Paulum Fossam omnes novimus, in cujus quidem opera fide, atq; prudentia hac tota Civitas conquiescit, quem cum nomino hominum sanè Jurisperitorum eloquentissimum, eloquentium Jurisperitissimum intelligo.*

De eodem *Antonius Campus hist. lib.* 3. referens ejus obitum, & sepulchrum.

Hier. Faballus in Orat.

Ludovicus Cavitellus in Annal. ad annum 1575.

Alex. Lamus in Somn. cant. 2. ubi

Paolo Fossa d'eloquenza fiume &c.

Eod. Anno XLIX.

CLemens Pusterla teneris adhùc Adolescentiæ annis S. P. Francisci militiæ adscribitur inter Conventuales, ut ajunt, Philosophus, ac Theologus sub optimorum Præceptorum disciplina

non vulgaris emersit, indè per celebriores Italiæ Urbes Dei Verbum exemplo, ac virtute disseminavit. Cum majores in ordine dignitates assecutus esset, Procuratoris etiam Generalis maxima cum laude obivit. Reliquit post se

Concionum libros tres

Ex Regestis sui Ordinis, & ex Bressiano in Corona Vir. Illustrium Cremon: lib. 1. *p.* 3. ab eodem Bressiano libro allegato memorantur etiam ex hac Seraphica Religione ad annum 1519.

Julianus de Caetanis, qui præter alios sui Instituti priores gradus obitos fuit Regens, & Commissarius in Istria, & ad annum 1552.

Cyprianus Losius virtutum splendore coruscans, & Regens, ac Commissarius in Germania, quam Provinciam sibi ob merita ab ejus ordinis Generalis Ministri demandatam optimè administravit.

Eod. Anno.

FAbritius de Aligeris Nobilis Rheatinus Benedicti de Accoltis S. R. E. Cardinalis Episcopi Cremon. Vicarius Generalis inter nostros Cives adscriptus inter meos Literatos enumerandus cum miris laudibus ob ejus innumeras Virtutes in Patria nostra sibi eximiæ prudentiæ famam comparasset. Hunc reor Nepotem fuisse Marii Aligeri Episcopi Rheatis, ad quem scripsit Jacobus Sadoletus Episcopus Carpentoracti, dum adhuc inter Romæ Purpuratos non esset, ut *in lib Epist.* 9., *& dum esset Cardinalis lib.* 10. Verùm antequam subnectam Cremonensium diploma, quo Fabritium Concivem constituerunt, mihi permittatur de altero Patritio Rheatino, cujus humanitati, ac Musæ plenè Angelicæ fateor me devictum, memoriam agere, & scilicet Lauretum Matthejum, pietate & Carminum suavitate cum Regio Propheta, cujus versus præter omnem ausum italicè exposuit, comparandum.

„ DEcuriones Cremonenses, Fabritius Aliger Archidiaconus „ Rheatinus octo annos atque ampliùs apud nos Episcopa„ les vices gessit, cum muneri vacare non posset amplissimus Car„ dinalis, Benedictus Accoltus, ad quem ea dignitas plurimis jam „ anteà omnis delata fuerat. Is autem interiecto tempore diver„ sos quidem Viros in summis officii generibus habuit, sed nul„ lum profectò (quod pari eorum sit dignum) Quin demandatas „ sibi vices magis impleverit, quam Aliger ipse ut omninò nul„ lum locum desiderio nostro reliquerit; cum sit Sacrarum legum „ Consultissimus prudentia incredibili in Jure dicendo semper est „ usus mira humanitate præditus, & (quod maximè præter cæ„ tera Comendationum dignum est) integritate, vita, & honestate „ morum insignis, ut facile ab eo rectè, & honestè vivendi exem„ plum unusquisque, quod imitetur habere possit: Cum verò jam „ functo vita Accolto, à Nobis propè diem discessurus sit, mole„ stia quidem maxima affecti sumus, sed cum ejus Memoriam

nobis

„ nobis, quò ad fieri poteft, immortalem effe, fimulque benevolen-
„ tiam erga eum noftram declarare cuperemus, nihil nobis ad eam
„ rem accomodatiùs fefe offerre vifum eft, quàm fi eum Civitate
„ noftra donemus; id quod non tàm ipfi, quàm nobis ornamen-
„ to, & gloria forè arbitramur, nam præter jam dictas ejus virtu-
„ tis, Patriam habet Rheate antiquam, & Nobilem, in Sabinis
„ Urbem, ex qua Clariffimus olim Imperator Vefpafianus origi-
„ nem duxit, cujufq; agrum M. Varro Umbilicum Italiæ effe fcri-
„ bit, nam de Aligerorum familia honefta, & antiqua non folùm
„ apud Rheatinos, fed etiam Mediolanenfes, & Florentinos,
„ unde Dantes ille Poeta apud Thufcos celeberrimus, fatis, fuper-
„ que conftat; ut igitur hac in re animo noftro quamprimùm fatif-
„ faceremus, in Curiam noftram convenimus, adhibitifq; de more
„ totidem aliis ex Civitatis Decurionibus, præfente item, & affen-
„ tiente Clariffimo Juris Confulto, & Senatore, Urbifq; Prætore
„ Jo: Paulo Bertio, omnium calculorum fuffragiis more noftro
„ ipfum Fabritium Aligerum Civitate donavimus, & jus Civitatis
„ in eum contulimus, ut omnes prærogativas, & dignitates Civium
„ Noftrorum percipere poffit, eumque lege municipali de domo,
„ & Florenis folvimus. Has autem literas in perpetuum animi
„ noftri teftimonium fcribi, fignoq; noftro imprimi juffimus: Cre-
„ monæ xv. Kal. Aprilis MDXLIX.

Eod. Anno.

ANfelmus de Tintis filius Francifci, Viciniæ S. Vincentii J. C. ex Patrio Collegio legum peritiffimus, in eodem receptus die Martis 3. Septembris 1538. anno 1542 Vicarius Prætorius Alexandriæ, ac Prætor Mediolani, & anno 1564. Mantuæ, de quo optimè loquitur *Francifcus Zava in Oratione fecunda ad Decuriones Cremonenfes. Mantuæ apud Ampliffimum, Juftiffimumq; illum Ducem fedet nunc inter graviffimos Judices maxima cum laude, & Cremonenfium nomine Anfelmus Tintus; Mediolani is anteà Prætor, atque honorificè apud Regem noftrum legatione functus. Illum Mantuani omnes venerantur, hujus fuaviloquentiam admirantur, prudentiam, & tanti hominis gravitatem fufpiciunt.*

Laudibus eumdem extollunt *Hier. Faballus in Orationibus*,
Bafilius Zava in Epift. Trajano de Tintis,
Campus hift. lib. 3. *ad annum* 1549.
Abbas Ghilinus in Annal. Alexandriæ ad annum 1542.
Breffianus in Coll. J. C.
Scipio Agnellus Malpheus Epif. Cafal. in Annal. Mant. lib. 9. *cap.* 4. *pag. mihi* 654.

Floruerunt ex hac progenie J. C. ex eodem Coll. anno 1198.
Usbertus doctiffimus Honorio III. Pont., & Friderico II. Imp. ob legationes notifsimus 1231. Joanninus, & 1504. Antonius præter

alios

alios proximis hisce temporibus, Thideus, & Anselmus, quem postremùm laudat *Ferrotius in Annagr. Illustr. Vir. pag.* 75. *&* 151.

Die 9. Januarii hoc anno 1549. Philippus Hispaniarum Princeps Mediolano divertens, Cremonam venit, Regiis cum plausibus splendidissimè in Nob. Treccorum Palatio receptus.

MDL.

HYacinthus Covus J.C. præclara Soncini Domo profectus, ex qua Nicolaum, Hieronymum, & Jacobum Comites, aliosq, celebrat in suis Poesibus *Jo: Thomas Musconius*, & nos superiùs memoravimus Bernardinum, legali plurimùm valuit eruditione, cujus & monumenta reliquisse fertur haud pænitenda, scripsit inter cætera

Consultationes Legales.

Carceratorum Advocatus, pro ipsis, & varia lucubravit, & interdum oravit insigni cum facundia. Tandem repentino sanguinis vomitu exanimatus, immaturè nimis jus suum neci persolvit. Quarè præcipitem Amici deplorans interitum *Musconius*, sepulchralem hanc ipsi posuit inscriptionem, *lib.* 1. *Epitaph.*10.

Sacrarum Interpres Legum, & tutela Reorum
Fida, Decus, Covæ, famaque rara Domus,
Hic, Hyacinthe, jacet simul, & vox fugit, & ipsa
Vita, replens pleno dum fluit ore cruor:
Nec quæ profuerat multis pia lingua precari
Hoc potis, ut natis oscula pauca dares.

Quantæ verò Nobilitatis ea Gens fuerit, indicat Covum Cremonensis Agri Castellum, ab ipsa quondam possessum, & ut ferunt, denominatum; quod à Bergomensibus occupatum, & solo æquatum anno 1268. ac ab inde restauratum, paruit Joanni Thusco Egregio Equitum Pandulphi Malatestæ ductori, & Genero Jacobi Covi Soncinatum Arcis Præfecti, qui anno 1412. Municipium illud acerrimè propugnavit adversus Cabrinum Fundulum validissimè obsidentem, ut refert *Cavitellus*. Inde Bellicæ Fortitudinis domesticum, quod imitaretur, deduxit exemplum Joannes Franciscus ex Comitibus Covi, qui unà cum Carolo Regonasco Concive Tribunus Militum Italorum contrà Turcas, Cypriam Salaminam, Famagustam dicunt, oppugnantes, acerrimè dimicans, multis hostibus interemptis, gloriosè occubuit anno 1575. ut etiam innuimus in pr. Vol.

Præter Covum possedit & hæc Familia Castrum Antegnati, seù Anteniatas Districtus, & Diæcesis Cremon. de quo Joannes Maria Anglus Mediol. Dux in Feudum investivit Comitem Jacobum filium Nicolai anno 1411. & anno 1413. titulo Feudali ab eodem Principe concessam Terram, & Arcem Romani ditionis Bergomensis, ut apparet ex tabulis typis datis, quas mihi eruditionis, & amici-

amicitiæ gratia præbuit *Jo: Antonius Cattaneus Soncinas* in Mediolanensi Foro solertissimus, & doctissimus Advocatus.

Emicuit & exacto proximè sęculo Comes Octavianus, de quo *Daniel Cajetanus in Poematiis MS. & Franciscus Zava* notabile cecinit Epicedium, ut in ejus carmine. Celebris est pariter Comes Vespasianus, quem interlocutorem in suis dialogis de Funeribus antiquis introducit *Thomas Porcbaccbius.*

Hoc anno 1550. inter Sanctimoniales S. Zenonis, nunc S. Joannis Novi nuncupati, moritur in osculo Domini Honesta de Piscarolis nob. Cremon. vitæ innocentissimæ candore coruscans, ut ex regestis illius Monasterii.

Eod. Anno.

FAustinus Barbonus, sed meliùs Barbovius ex Soncino agri Cremonensis oppido percelebri, nobiliumq; ingeniorum feraci, cultioris literaturæ, Poeticæ pręsertim, & eloquentiæ laudibus excelluit, latinè, & italicè numerosa conscripsit

Poemata,

quæ MS. non semel innuit, & laudat *Publius Franciscus Spinola* Poeta Mediolanensis, perperàm Petrus Franciscus à Picenello in Athęneo vocatus, singularis ipsius amicus, apud quem *libro Catulliana imitationis*, *Poemate* 45. extant nostri Faustini *Hendecasyllabi* ad Leonardum Spinulam. Mortua uxore, de qua infrà, novas nuptias negligens Faustinus, ad Ecclesiasticam transiit militiam, divinoq; Sacerdotis charactere vitæ reliquias coronavit, ut ex eodem *Spinula in præcitata Catulli imitatione Poemate*. 32.

Junipera Barbovia memorati Faustini Uxor tanto ingenio, tantaq; eruditione, ac animi fortitudine prædita, ut clarioribus Antiquitatis Heroinis utraq; Pallade insignibus comparare immò, & præponere nequaquam dubitaverit recensitus *Spinula lib.* 1. *Carminum Ode* 7. ex hac Faustinus T. Faustum filium suscepit magnæ spei puerum, de quo ad Deam Opem idem *Spinula de Catull. imit. Poemate* 22.

Eod. Anno.

HIeronymus Oliva post Danielem Gaetanum literas publicè in Patria professus est, fuitq; ex ea re à Patribus illis amplissimis, qui tunc Curiæ præerant, immunitate donatus, literarum elegantia, docendi peritia, morum suavitate, & vitæ sanctitatis insignis adeò exemplis emicuit, ut de ipso dici posset hunc illam Olivam fructiferam fuisse in Domo Domini. Scripsit

Orationes
Epistolas
Epigrammata.

Ejusdem meminere cum laude *Franciscus Zava in Orat.* 2. *adversus Gymnasiarchiam*, *Vetiolus in Orat. pro Gymnas.* sed latè *in* 2. *Orat. adversus eum, qui in Gymnasiarchiam scripsit*.
Hier. Perbonus in Oviliar.

Fede-

Eod. Anno.

FEdericus Cæsius Romanus Patritius, & S. R. E. Cardinalis inter nostros Cives adnumerandus, cum Cremonæ decem annos fuerit Antistes ab anno scilicet 1550. ad annum 1560. quo Patriæ Episcopatum Nicolao Sfondrato ressignavit. Hic inclytum Virum recenseo, ut meos Scriptores illustret, qui *Equitis Prosperi Mandosii* Viri eruditissimi, nobilitate, ac virtute celeberrimi, meique addictissimi Bibliothecam Romanam exornavit in Centuria septima num. 24. cujus verba exscribam

Federicus Cæsius, Angelo Cæsio, & Franciscbina Cardula *parentibus ortus, ab ipsis adolescentiæ primis annis in liberalium Artium studiis enutritus, quibus Jurisprudentiam addidit, & in hac facultate versatissimus evasit. A Paulo III. Summo Pontifice S. R. E. Cardinalis renunciatus fuit. Hujusce* Cardinalis *virtutes, singularem scilicet munificentiam, benignitatem in Pauperes, ac pietatem in Deum, opera, quæ extant, Scriptorumque calami commendant. Scripsit Federicus* Epistolas plures, *quarum una ad Donatum Venetiarum Ducem italica lingua typis data, inter Principum, Illustriumque Virorum Epistolas invenitur. Vitalia limina liquit Romæ* 1565. *Jacet in Basilica S. Mariæ Majoris, in sepulchro ex marmore constructo, cum ænea ipsius effigie, sequenti donatus elogio*

D. O. M.

Federico Cæsio S. R. E. Episcopo Cardinali Portuensi, qui hoc Sacellam, & alterum in Æde B. Mariæ Pacis, ac Templum Divæ Catharinæ Virginum miserabilium fundavit, & dotavit. Angelus Cæsius Patruo optimo posuit. Vixit Ann. LXIV. Mens. vi. diebus XXVII. obiit v. Kal. Feb. anno Sal. MDLXV.

Laudant Cardinalem Cæsium Aubertus, Panuinius, Ciaconius, Petramellarius in Elogiis, Maraccius in Purpura Mariana, Contelorius in Elencho, Ughellus in Ital. Sacra, de Angelis in descriptione Basilicæ Liberianæ, Tursellinus in Historia Lauretana, Oldoinus in Athenæo Romano, & alii multi.

Eod. Anno.

HYppolitus Cattanius Soncinas Poeta Nobilissimus plura edidit *Carmina*,

quorum laudum testimonium vidimus apud *Joannem Thomam Musconium in Epigrammatibus lib. pr.* quod instituti gratia hic inserere libet.

Cum studium Cytharæ tibi cum Polymnia nervis,
Mollibus argutum pollice tendat ebur,
Et tibi Threicius Vates, tibi cedat Arion
Carmine, Delphino per mare vectus equo &c.

& alibi *in libro I. Elegi. XI.*

Reddi-

Reddita sunt nobis vario tua scripta tenore
Carmina, ad undenos emodulata pedes,
Tornata affabrè, & Catbanensi levia ad unguem
Pumice, nec tritis condita verba modis &c.

Eod. Anno.

JAcobus Gadius alter J. U. D. Jo: Baptistæ F. Vic. S. Vitalis cooptatus in Coll. die 21. Decembris 1535. Reip. literariæ, & Patriæ decus neutiquam interituræ memoriç, ad cujus laudem refero, quç scribit *Franciscus Zava in Epist. Famil. lib.* 3. in illa, quam dirigit Jacobo Gadio ejusdem nepoti. *Tecum recole, quanta cum admiratione morum, & Illustrium doctrinarum Jacobus patruus tuus apud omnes doctos, & rerum divinarum maximè peritos extiterit, ad quem qui aliqua de re dubitabant tanquam ad bonarum scientiarum fontem, & difficillimarum controversiarum disceptatorem, & arbitrum decurrebant, à quo rebus jam compositis, ità discedebant, ut nullum alium Judicem sibi quærendum putarint. Ab utraque enim parte (quod mirum est) summopere laudabatur, & in Cœlum laudibus ferebatur. Taceo, quod totius religionis Abundianæ Rector, & Gubernator fuerit, qui si cum mortalibus diutius fuisset, & non tantoperè ad superiorum, ut cum humanæ salutis authore esset, cæcus properasset in gradu proximo (ut frequens fama erat) Pontificio brevi visuri eramus. Et qualem Dii boni Cardinalem illum habuissemus? illum certè, qui religioni Christianæ, ut vir maximè pius summo ornamento, & auxilio fuisset. Sed præclarè cum illo actum est, quando omnium opinione, & Doctorum consensu, omniumque bonorum expectatione Cardinalis fuit, & ad illud ivit, qui omnium dignitatum uberrimus, & clarissimus fons novis semper beneficiis, & prælucentibus gratiis, charitateq; simplici scaturit &c.*
Alex. Lamus in Somniis cant. 3. maximè eumdem extollit.

Eod. Anno.

JOannes Offredus in italicis rythmis componendis insignis cognitus fuit, multa ejus Poesis monumenta exhibet liber cui tit.

Rime di diversi Auttori Eccellentiss. libro nono. Cremonæ per Vincentium Comitem 1560.

de hoc Poeta est memoria apud *Lamum in Somnio cant. 3. pag. 66.*
Apud Fr. Zavam in Epist. famil. lib. 2. Eumdem Joannem Baptistam insimul nominat, & claudit Epist. hinc verbis. *Vale decus Phæbi.* Alter Joannes hujus familiæ recensetur à Buschetto hac Epigraphe ad D. Sylvestri in Patria.

Sepulc. Nob., & Egr. Viri D. Joannis de Offredis Philos., & Astronom. eruditiss., ac suorum hæredum, qui obiit vii. Mens. Jun. anno à Partu Virg. MCCCCXXI.

Eod. Anno.

JOannes Musonius Orator, & Poeta, tùm græco, tùm latino Idiomate peritissimus, inter alia opera edidit italicis rythmis

Tragediam cui tit.

Il Mustafà. latinè

Oratio in Parentalibus Francisci Sfondrati Cremon. Patritii S.R.E.Card. Patriæ Episcopi.

De optimo Principe Oratio cum lucubrationibus Stephani Nigri. Basil. apud Henripetri 1532. *in* 4. ut scribit *M. Georgius Draudius in Bibl. Classica.*

Apollo Italicus. Papiæ 1551.

Pluraque ejus Poematia, quæ MS. extabant penès Avunculum meum Amantissimum Josephum de Nigris J.U.D., & Philologum ornatissimum fuerunt, dum adhuc ego puer essem, transmissa ad Laurentium Legatum virum clarissimum dum Medici publici munere Novellariæ fungeretur, ut ex Epistolio ejusdem dato sub die 29. Novembris 1674. mihi ab ipso Avunculo meo unà cum aliis tradito, in quo legitur. *Havendo io poi ricevuto da Cremona i nobilissimi MS. delle Poesie del suo antico Gioseffo Negri, e del Musonio, e ringraziatala parimente di sì gentile regalo &c.*

Ragusis publico stipendio humaniores literas docuit. In Patria è seculo abiit ann. 1561. hora quarta noctis ante diem 4. Novembris dum ibi Grammaticæ lector in generali, aut ajunt, Consilio anno 1560. die 22. Augusti electus fuerat.

Cavitellus de eod. Annal. anno prædicto,

Antonius Campus hist. ibid.

Jo: Thomas Musconius Epigr. lib. pr.

Paulus Musconius Eleg. 7. *lib.* 1.

Leo Allacius in Drammaturgia Indictione 60. verùm nomine Henrici, & super hoc allegat Antonium Campanum Hist. Cremon. loco dicendi Campum, ex quo arguendum aliquando homines doctissimos in adventitiis eruditionibus hallucinari.

Joseph Niger antiquus in ejus MS. Peoticis mihi dono datis ab Josepho Nigro humanissimo Avunculo meo habet *Epist.* 6. *Musonio Præceptori suo directam*, quæ incipit.

Musoni Patriæ spes unica, gloria vatum,
Ætatis nostræ, Pieriique chori &c.

In *Elegiis* habet quintam sic inscriptam.

Epithalamion in Nuptiis Jo: Musonii:

Julius Faroldus in fine Annal. Venet. Musonium commendat, suumq; doctissimum præceptorem appellat.

Faballus in Oration. ad Decurion. Cremon.

Zava in Carmin. Orat., & Epistolis, & præcipuè in Parentalibus ejusdem permulta.

Non est omittendum, ut legi in *Additis doctissimæ Bibliosophiæ Min. Convent. P. Franchini*, quod Hieronymum Pallanterium Seniorem è Castro Bononiensi Episcopum Bisontinum Magnum Min. Con. vent. Theologum fuisse Cremonæ à Joanne Musonio in poeticis instructum, ubi tunc scripsit ipse Hieronymus carmina exametra,

&

& ſaphica de Paſſione D.N.J.C. memorata ab Antonio Riccobono, & à Paulo Freher Theatr. Vir. Erud. clar. tom. pr. p. pr ſect. 3. pag. 295. Fuit & Muſonii diſcipulus Salvator Bartoluccius de Aſſiſio ejuſdem Ordinis ingenio clariſſimus. *Vincentius Vectiolus in Oration. Orat.* 2. disertè Muſonium laudat, & inter cætera. *Utinam tandiù ſaltem vixiſſet, ut ea quæ elaboraverat, & compreſſa tenebat, edere potuiſſet.*

Camillus Becbara Plac. incolatu verò Cremon. cum fuerit Præp., & Rector Eccleſiæ S. Antonini Cremonæ *in ſuo libro diverſorum Poematum edito Cremonæ* 1570. pluries de Muſonio, & etiam in Epigr. Excell. Jo: Baptiſtæ Bonetto Med. Cremonæ pro doctiſſimo Joanne Muſonio Ægrotante.

Laura Ferrea Ammanata Poetria Florentina, ut in lib. 1. *oper. Etruſcorum pag.* 47. *edit. Florentiæ apud Juntas* 1560. materno ejus decatraſtichon.

Muſonium ſic laudat.

MUſonio, cui le carte, e dotte Suore
 Più ch' altromai lattaro, e più corteſe
 Quanto à gli altri naſconde à Voi paleſe
 Fà il vago Dio, che fà c' Huom mai non muore.
Se di quei carmi, che à perpetuo honore
 L'eternitate al ſuo gran Tempio appeſe,
 D'ambo duo noi, poiche à me non conteſe
 Mio baſſo merto voſtro alto favore.
Tarda e lenta vengo io con queſta oſcura
 Vil penna à render grazie, à porger prieghi
 D' haver loro talhor nel penſier voſtro.
Dritto, e ragione è ben', chi m' aſſecura
 Che non v' offenda, onde poi mi ſi nieghi
 Quel di voi puro, e sì lodato inchioſtro.

& alibi alio laudat Epigrammate.

Eod. Anno L.

JO: Jacobus Putealis ingenio lepido, & urbano fuit, ſcripſiſſe fertur
Orationes, &
Carmina.

de eod. meminit *Hier. Faballus in Orat. Ad Decuriones Cremonenſes in Controverſia Gymnaſiarchiæ*, & præcipuè ſcribit, Vita defuncto *Jo: Jacobo Puteale homine erudito, temperatiſq; moribus inſigne, quem in Tarteſſii Gymnaſio hypodidaſcalum docentem audiebam.*

Vectiolus de eo in Orat. 2. *eodem tit., quo Faballus.*

Eod. Anno.

OCtavianus Fodrius in rythmis italicè pangendis purgata phraſe fæcundus, cujus carminum experimentum legitur in libro

inscripto *Rime de diversi Autori Eccellentiss. libro nono Cremonæ per Vincentium Conctum* 1560. ex quibus sequentia Lectori trado, ut concipiat qualis esset noster Poeta. Ad Musam loquitur.

Alma, per cui ciascun honora, & cole
Il sacro Alloro, & la cui dolce vena
Parte d'ardor, parte di ghiaccio piena,
Tanto s'estende, quanto scalda il Sole;
Godi lieta, d'haver tante parole
Sparse per isfogar l'acerba pena:
Poiche questa tra noi del Ciel sirena,
De pianti, e de tuoi guai, teco si duole.
Che se spesso ver lei volgi la mente,
E se ben de la sù fisso remiri
Gli affetti suoi, vedrai come sovente;
Tal hor da sdegni tuoi vinta s'adiri,
Tal hor da pietà mossa, dolcemente
Al suon de dolci tuoi detti sospiri.

Laudat. ab Alex. Lamo in Somniis cant. 2. *ubi de Fodrio, & Julio Crotto cecinit adolescenti Musa.*

Ecco poi il Fodri, e Giuglio Crotti uguali
D'ingegno, e bench'il Crotti più alto saglia,
E più famose al Cielo spieghi l'ali,
Che humor latino in lui mandò Castaglia,
E nel Fodri volgar, pur'immortali
Ambi farolli, e pari in tutta Itaglia,
Che l'opre lor son tai, che in tutti i lati
Mertano i bei lor nomi esser lodati.

Eod. Anno.

Otho Cremonensis Insignis Medicinæ, ac Philosophiæ Doctor scripsit opusculum
De Electione meliorum simplicium, ac specierum Medicinalium Rhytmi excusi ad finem Salernitanæ Medicinæ bonæ valetudinis tuendæ à Jo: Curione ennarratæ. Francofurti apud hæredes Egenulphi 1559., *nec non Parisiis apud Carolum Perier eodem anno.*
Authores de eodem scribentes sunt *M. Georgius Draudius in Bibl. Classica de lib. Med.*
Conradus Gesnerus in Bibl. Instit.
Israel Spacchius in Elench. Medicorum pag. 152.
Otthonis librum prænotat hoc titulo
De Medicamentorum Simplicium delectu.
Paschalis Gallus Bibl. Med. pag. 247.
Antonida de Script. Med. pag. 505.
Bumaldus, seù Ovid. Montalbanus in Bibl. Botanica pag. 70.

Eod. Anno L.

ANntonius Maria de Auguftis ex Patriæ Decurionibus Nicolai Lucari difcipulus politiori literatura excultiffimus, & meliori de cenfu Poeta quamvis maximis Reip. curis, & occupationibus diftentus effet, fubcefivis horis in Suadelæ, Mufarumq; vireta digrediens nominis celebritatem quæfivit, multa namq; fcripfit æterna luce digniffima: inter quæ nobile Poema Heroicum de Virgine Deipara cum Epigraphe

Mariados continens Vitam, & prodigia B.V.

Simile argumentum mutuati funt Cæfar Delphinus Parmenfis, & Paulus Mufconius Soncinas in fuis de B. Dei Genetrice Poematiis. Verùm Augufti præftantes lucubrationes, vel in ejus filiorum manibus naufragium paffæ portu lucis cum magna paternæ gloriæ jactura fraudatæ funt. Hùc ideò refpicere vellem infignes doctrina Viros, qui cum aliquid frugi monumentis mandarint id aliorum commodo vivi prodire non finunt, fed pofteritati committunt incertæ ipfius diligentiæ nimium fidentes. Undè tot opera defiderari, totque Authorum fpes eludi videmus. Meliori tamen fato apud alienos, quàm apud Augufti hæredes cufa eft elegantiffima quædam ipfius

Elegia ad Joannem Thomam Mufconium fuum.

Quippè quam gratiæ referendæ ftudiofus Mofconius fuis inferuit carminibus *lib.* 2. *Eleg.* 8. cura Pauli ipfis filii editis *Brixiæ apud Petrum Mariam Marchettum* 1583.

Digna utique funt fequentia Carmina, ut è pluteis Archivii noftri ad lucem revocentur.

Hæc ab Augufto compofita fuere anno 1523. dum Septembris Menfe Milites Galli Cremonam obfiderent, ubi jam à frequentibus tormentorum bellicorum ictibus quaffata mænia hoftium irruptiones ampliùs cohibere non poterant, nifi ipfimet ex prodigiofis, ad multos dies dilapfis imbribus, urbem deferere quarta die Octobris coacti fuiffent. Cognofcatur igitur ex Ungue Leo.

Ad Divos PETRUM, & MARCELLINUM

pro liberatione Cremonæ.

QUæ linguæ? quæ verba fatis funt reddere grates
Diis meritas? qui (fi vera pietate colantur)
Refpectant miferos, & habent mortalia curæ.
Quod nuper (fi aliàs dubium fortaffe fuiffet)
Vidimus, expertique fumus, facilefque fatemur:
Hei mihi quas clades nobis, quæ fata parabas
Fortuna inftabilis, placidæquè inimica quieti?
Nunc etiam memor horrefco, corque intus anhelat,
Et fibi vix credit tantum evafiffe periclum,

Ma-

Machina jam muros nostræ prostraverat Urbis,
Atque irrumpendi latè via facta patebat.
Non vallum jam nos poterat, non fossa tueri.
Perstabatq; tamen Civis per tela, per ignes
Sors ità si ferret. mortem subiturus honestam,
Parte alia instructis hostes de more maniplis
Expectare notam belli, stragemque minari,
Et demum superesse nihil, nisi ut omnia ferrum
Misceret, fieret cædes, fluerent sola tabo.
Ecce autem mugire Polus, ruere imber ab alto
Incipit, exundant Campi, vulgoque timetur
Prævenisse diem; quo si modo vera canuntur
Deucalioneas iterum spectabimus undas;
Quis neget ista Deis ascribere? non secùs olim
Juppiter obsessæ invadentem mœnia Romæ
Annibalem subita bis tempestate repressit.
Non secùs à Delphis Brenum submovit Apollo
Turbine ventorum, & permixtis grandine Nimbis,
Nunc autem nobis tàm miti numine fulsit
Quis Deus? an grati Phæbo nunc fortè, Jovique
Huic centum? totidemque illi mactabimus agnos?
Ista vetus pietas ævo delusa sequenti
Debentur vobis cumulati thuris acervi,
Nostra salus debet vobis, hæc gloria vestra est.
Felices animæ, cælique in parte locatæ
Te Petre te appello Sanctissimè Marcelline,
Hic vestri quondam Cineres, hic vestra quiescunt
Ossa piæ genti multos venerata per annos;
Nec nuper, sed longè in nos innotuit ingens
Vestra olim pietas, quo primum tempore Bojus
Infesto nostros populatus milite fines
Dura minabatur captivæ vincla Cremonæ.
Tunc acies inter medias versarier estis,
A Patribus visi nostris, inimicaque castra
Fundere, tecti armis ambo cœlestibus, ambo
Fulgentes in equis, & majestate verendi:
Ex illo fatis quotiès urgemur iniquis
Vos petimus vestro semper munimine tuti
Effugimus casus varios, discrimina mille,
Quid? non iratum nobis placastis Oditem?
O noctem, horrendam noctem (nondum unus, & alter
Annus adest) quanto trepidans fuit illa tumultu?
Et priùs Helvetios, etiam frænasse furentes
Est operis verè vestri. Quum millibus horum
Innumeris essent nostri data præda Penates.
Scilicet is animus vobis, ea mens fuit usq;

Morta-

Mortales ope solari, & miseris dare dextram.
Arthemias thædis furiarum ardentibus acta
Auxilio eripitur vestro, patriumq; furorem
Lenit, & à vano veterum decedere ritis
Impellit, verosque Dei cognoscere cultus.
Quarè agite, ò mites animæ decora addita cœlo,
Quo pede cæpistis præsentes semper adeste,
Et servate pios, ac si quid forte pericli
Restat adhuc, tenues procul evanescat in auras.

In Patria non planè senex diem obiit sex. Non. Augusti 1655., ac si non alio, quam Augusti mense Poeta Augustus fatis cedere debuisset. Sepelitur Cremonæ in Divi Leonardi Templo ubi sepulchrum sibi hoc epitaphio paraverat.

Joannetto Augusto illi Patri sacrum posuit Antonius Maria, quod ille vivens sibi præstruxerat MDXXX.

Hinc inter Illustriores Latinis musis Cremonenses recensitus comperitur in *Leonardi Sarvii Bargei Sylva* de Archangelo Rubeo Cremonense Caleni Episcopo, in quà legitur.

Venit superis quasi missus ab oris
Lampridius, cumque hoc Sfondratus, Vida, Faernus,
Crottus, & Augustus.

Inter præcipuos Amicos habuit Ascanium Bottam Concivem, & Coætaneum, qui & ipsius honorificè meminit *Prof.* 3., *&* 4. *Italici sui Ruralis.*

Eumdem memorant *Alexander Lamus in somniis cant.* 2. ubi lepidè conqueritur de filiis ejusdem Augusti scribendo.

Quel che poi segue è il saggio Augusto, e pare
Che à ragion de suoi figli assai si doglia,
Perche li par, che le Virtù sue rare
Il loro poco Amore al Mondo ei toglia.
Sperava questi, che le sue opre chiare
Poggiar dovessero all' Empirea soglia,
Che degne d'irvi son, mà ohimè che chiuse
Nell' Arca stan le sue lodate Muse.

Antonius Campus in hist. lib. 3.

Cavitellus in Annalibus ad annum 1555.

Stephanus Doletus Aurelianensis, tàm malè habitus ab Julio Cæsare Scaligero, ut diximus, ubi, de Vida, celebrat ejus amicitiam, dum ab Augusto Sigillario donatus fuerat annulo *Ode Insubrica lib.* 2. *carm.* 24.

Anno 1543. die 13. Decembris. In prima Nobilis Officii Conservatoris Ordinum Patriæ erectione, quod modò præsentis operis, (jam sunt anni quatuor, & ultrà) Autor occupat, electus fuit noster Augustus, ut ex Regestis Archivii ejusdem anni.

Eod.

Eod. Anno L.

JOseph Bonfius, ut doctissimi Vincentii Vectioli Mæcenas inter literarum amatores jure merito est reponendus. Etenim de eo scribit *Vectiolus in Orat. 2. ad P. Cremon.* pro se ipso adversùs eum, qui in Gymnasiarchiam scripsit. *Tu enim Josippe Bonsi (cur enim hic nomen tuum taceam, quem semper mei studiosissimum cognovi; cui tantum debeo, qui mihi nulla umquam in re te defuturum toties pollicitus es?) tu inquam non hospitio solum me accepisti, sed liberos etiam tuos in disciplinam mihi tradidisti. nullum præterea officii genus est, quo tu me non fueris cumulatissimè prosecutus.*

MDLI.

ALexander de Arisiis Joannis F. non tamen ex mea familia, cum esset ille natus in Vico Domorum de Stephanis nuncupato, maxima integritate Sacerdos, ac Cremonæ Publicus Gramatices Professor in magno pretio habitus fuit. Iis, qui se in disciplinam eidem dare vellent, rogarentque quanam re sibi opus esset, respondere solebat, ut Antisthenes cuidam Pontico Adolescenti, libro novo, stylo novo, novaq; tabella, animum videlicet significans, multa conscripsit, & præsertim

Normam pro addiscenda Grammatica Adolescentibus admodum facilem &c.

quæ MS. una cum aliis Alexandri operibus pervenit ad manus Rolandi Cavagnini celeberimi Gramatici ejus ultimæ voluntatis Fideicomissarii. Inter alia piissima legata, quæ suis postremis tabulis condidit tum Ven. Consortio B. V. appellato vulgariter della Donna, tum Sacello B. V. Rosarii in Ecclesia S. Dominici Cremonæ, in quo voluit humari, ac Ecclesiæ Parochiali S. Stephani, in ejus Natali solo, non est hic omittendum; quod reliquit Domum Urbanam in Vicinia S. Georgii consitam eidem Ven. Consortio, ejusque Nobiles Regentes gravando *ad tenendum ibi in perpetuum* (utor verbis testamenti recepti à Jacobo Maria de Lupis Tabellione Cremon. diei 22. Decembris 1551.) *Sacerdotem unum amore Dei, qui docere babeat Pueros quatuor de Vicinia S. Georgii, quatuor de loco Binæ Novæ districtus Cremonę, quatuor de suprascripto loco Domorum de Stephanis districtus Cremon. gratis, & amore Dei, & absq; aliqua solutione per dictos Pueros fienda &c.*

Memoratur Alexander in *Monumentis Archivii Ord. Pręd. Cremonę.*

Duos alios insignes Viros fermè hoc tempore vivenres hoc nomine, & cognomine meæ familiæ conjunctissimos reperii, & scilicet.

Alexandrum de Arisiis Patritium Mediolan. anno 1526. Jurisperitorum Civit. Med. Judicum Collegio adscriptum, ut refert eruditiss. *Camillus de Sitonis J. C. in Sylva M.S. cui tit. Coll. J. J. C. C. Med. &*

Alexandrum de Arisiis inter Egr. Oppidi Casalis Majoris Jurisconsultos memoratus *ab Ectore Lauda in hist. Cas. Major. MS. pag. 21.*

per

per hæc verba. *Un Alessandro Arisi, un Francesco Vayno, un Claudio Pozzi, un Carlo Agosta tutti questi honorati di Officii Biennali, & altri gradi, ed alcuni di nomine di Senatore &c.*

Grammaticalem scientiam profiteri utique hoc sæculo, ut antiquioribus fuisse commendabilem, nemo est, qui dubitet. Legimus enim præter alios, apud *Ricciolium in Chronol. reform. tom. 3. catal.* 15. ad ann. 766. hæc verba. Joannes Tergestinus ex Grammaticæ Præceptore anno 766. in Patriarcham Gradensim assumptus Vir pius, & Catholicus, omniumque scientiarum, ac virtutum eximiè cultus &c.

Quinimmò Grammatici ab *Imperatore in l. exceptis C. de Decretis lib.* 10. Antistites appellantur, & hi sunt non simplices, qui solum rationem rectè loquendi, & verborum interpretationem considerant, sed qui in omni bonarum artium, & disciplinarum genere exculti ad supremum magistratum ingenuæ Juventutis regendæ, & erudiendæ Civitatum benè institutarum consilio, & prudentia seliguntur.

Eod. Anno.

GEorgius Oldovinus Presbyter secularis amænioribus studiis mirificè deditus, Poeta eruditissimus, qui meliorem ætatem traducens Venetiis ibi edidit opusculum elegiacis versibus compositum dicatum (ut ipse ait) Adriaticis Juvenibus studiosis, cæterisque aliis Musarum Amatoribus *apud Franc. Marcolinum* 1551. prænotatum.

De Primordio, & felici successu Urbis Venetæ.

Epigrammatum lib. tres accessit l. Augustini Thuani Cambræ Lipsiæ apud Schurer. Ambergæ apud Schenfeld. 1608. *in* 12. *Lugduni apud Barth. Vincent.* 1618., *& Francofurti apud Schmidlin.* 1614.

De eodem M. Georgius Draudius in Bibl. Classica.

Cavitellus Annal. 1539. eum malè vocat Gregorium.

Hic autem Georgius ille videtur, qui novus Trapezuntius Cremonensis vocatur à Sfortia Pallavicino decatetrastico in Conjugem Poetriam, quod occurrit *lib. 3. Epist. collectarum à Franc. Turchio num.* 13. ubi

Ceda il mio dotto, e raro Ferrarese,
Ch' addolcirebbe un Indo, un Turco, ò un Mauro,
E' l nuovo Trebisonda Cremonese.

Georgius enim pariter vocabatur Trapezuntius ille Græcarum Pater literarum.

Eod. Anno LI.

SIgismundus Guindanus Musarum studio præclarus, at infelicium literatorum memorabile exemplum. Scripserat enim heroico versu volumen sub titulo

Austriados

in quo Caroli V. Imp. Aug. vitam, & gesta duodecim libris cane-

bat. verum audiamus *Ant. Campum* Nostri Scriptoris Coævum *in hist. lib. 3. ad an.* 1551. materna lingua referentem quid de Eo evenerit, ut alii similium Poematum Sectatores prudenter edi-
„ ficant. Morì nel fine di quest'anno Sigismondo Guindano nostro
„ Cittadino, Poeta molto eccellente, havea questi composto dodici
„ libri de' fatti di Carlo V. Imperatore in versi Heroici, imitando
„ con molta felicità il Prencipe de Poeti Virgilio, mà ricevè egli
„ puoco, ò niun frutto delle molte sue fatiche, perciochè havendo
„ mandato à presentare quella bellissima Opera scritta à penna, il
„ cui titolo era *Austriados*, all'istesso Imperatore Carlo, non n'hebbe
„ da quel Prencipe solito ad essere liberalissimo con tutti i Virtuosi,
„ premio alcuno, essendogli stata presentata poco avveduntamente
„ da chi n'hebbe la cura in tempo, che Sua Maestà era occupatissima
„ nella guerra d'Alemagna; la onde il Guindano malavventurato,
„ ritrovandosi povero, e non potendo perciò far stampare la predetta
„ Opera, vinto da estremo dolore la gettò nel fuoco, ed egli puochi
„ giorni dopo infermatosi mancò di questa Vita, huomo per l'eccel-
„ lenza dell'ingegno, degno veramente di miglior fortuna.

Lud. Cavitellus scribit in Annal. Guindanum obiisse die 3. Decembris ejusdem anni 1551.

A Francisco Zava laudatur *in Epist. famil. lib.* 1.

Eod. Anno.

JOannes Paulus Arisius Junior Fi. Jo: Ludovici, de quo jàm sermo fuit, inter præclaros Jurisconsultos non ultimam sedem obtinuit, idcircò in magnis causis Advocatus à Principibus, & Summatibus foris, & domi electus haud nunquam invictus certamina reliquit. Multas in jure composuit

Lucubrationes

Quas majorum nostrorum malo fato, haud incuria deperditas nunc defleo.

Ejusdem virtutis perhibet testimonium *Hieronymus Clocius in Epistola* nuncupatoria AndreæMarino Ill.mi, & Ecc.mi Thomæ Ducis terræ novæ F. prò ejus libro. *Pub Virg. Maronis Versus Proverbiales inscripto. Cremonæ* 1562. *ap. Vincentium Conctum*, ubi in initio. *A multis, & præsertim à Jo: Paulo Arisio, cujus opera ob excellens ejus ingenium, & non vulgarem Juris scientiam Ill.mi, atque ornatissimus Pater tuus in maximis suis negotiis valdè uti solet, de suis, fratrisq; tui laudibus eximiis, & propè divinis audio &c.*

Hic est ille Jo: Paulus vocatus in substitutione Fideicomissaria magni momenti (sed maximi quidem litigii forsan à meis filiis absolvendi) facta in ultimo, cum quo decessit elogio ab Jo: Petro de Risiis Francisci F. Patritio Mediolanensi, ut patet ex ejusdem receptione habita per Jo: Ambrosium Cignardum Mediolani Tabelionem sub die 29. Aprilis 1551. qui Jo: Paulus licet in Tabulis vocetur de Risiis, nil infert cum Risii simul, & Arisii nostri majores appellati fuerint,

fuerint, ad cujus rei elucidationem apponam ipsamet verba substitutionis enunciatæ. *Deficientibus autem omnibus præmissis successivè Magnificus Jur. Conf. D. Jo: Paulus de Risiis Cremonensis, & successivè ejus descendens masculus legitimus, & naturalis, & probior, & virtuosior, ejusq; descendentes in infinitum, & eis etiam deficientibus vocavit nobiliorem, virtuosiorem, & probiorem de Agnatione Risiorum declarando sub nomine Risiorum ob varietatem scribentium dictam Agnationem diverso modo, etiam appellatos de Arisa, de Arisis, de Arisiis, vel etiam de Arixiis, habito tamen respectu ad identitatem gentilitii stemmatis consistentis in tribus nigris repagulis, vulgariter Stanghettæ, divisis ab aliis tribus lutei coloris.*

Memoratur, ut quoque vidimus, in marmorea Inscriptione Jo: Lud. Patri apposita.

Eod. Anno.

FRanciscus Oriolius ex insigni Oppido Casalis Majoris (cujus nomen placet hic honoris causa apponere) fuit enim is juris intelligentia, atque omni prudentiæ genere præstans, qui in principibus Mediolanensis ditionis Civitatibus de Superiore loco sæpiùs jus dixit, ut scribit *Vectiolus in Orat. 2. ad P. C. Cremonenses*.

Laudatur, & ab *Hectore Lauda in hist. Casal. Maj. MS. pag. 20.*

Eod. Anno LI.

HOmobonus Offredus omnium Medicorum sua ætate facilè Princeps, de quò scribit doctissimus *Vida in Act. 2. adversf. Pap.* Hic exquisita quadam medendi ratione præditus aliquos quotidiè sanando, qui periculosè ægrotabant jam propè desperati, comploratiq; ab omnibus, ut aliquis Medicinæ Deus imploraretur, & à finitimis Civitatibus jam usitato nomine Cremonensis Hippocrates vocatur &c. inter ejus opera connumerantur.

De Pestilentia lib. 3.

De Febri etbica lib. 2.

De Sectione Corporis humani lib. 2.

De parca, & vehementi Evacuatione quæstiuncula ad celeberrimum Philosophum, & Ducalem Med. Scipionem Veggium.

Benedicti Victoris Med. Faventini doctissimi maximè necessitudinem excoluit, aliorumq; suo tempore insigniorum Hominum. scripsit, & *Commentarium de Venæ incisione in principio morbi lateralis adversus Ludovicum Panizzam Med. Mantuanum*, quem refert vidisse *Laur. Legatus in Lyceo Herculis MS. apud Ovidium Montalbanum.*

Prætereundum non est ejus Epitaphium, quod prostat in celebri nostræ Urbis Divi Augustini Phano.

Homobono Offredo Philosopho Mortalibus ob mores non minùs suavis. quam medendi præstantia charo, omnibusq; expedito, cujus domus Sanitatis Officina multis è rogo in vitam restitutis tota Italia adiba-

tur. At dum undique à Principibus accersitus amicorum saluti consulit, suam perdit. luctu pub. Civitatis Italia moerente elatus vixit ann. LXXX. Pet. Jo: Bapt. FF. maestiss. Parenti Sanctissimo Pos.

Jo: Thomas Musconius in suis Epitaphiis *lib.* 2. ità cecinit.

Homoboni Offredi Med. Phys. Clariss. Cremon.

VEnerat ad ripas fato modò functus Averni
Offredus, stygio consteteratque lacu.
Obvius Hippocrates, patrisque Epidaurius herbis
Nobilis, & gemino corpore Phylerides.
Quorum ope nigra diù vivens spoliaverat Umbris
Regna, senex morbos depuleratque graves.
Dis torvum hunc spectans quid tu hoc ait orbe petisti?
Hæc loca num solita vi populare paras.

Hisce Epicedium *Pecini Sejani* succedat è suis MS. erutum:

TUrrita te Cremona te quidem decet
Plorare noctes, & dies
Homobonus postquam coactus à tribus
Fuit Sororibus mori.
Hic omnibus placebat: hic morbus suis
Verbo levabat dulcibus.
Hic Principes, hic Nobiles, hic Pauperes
Curabat æquis pharmacis.
Nunc hic cubat, nunc hic jacet, nunc hic latet
Offredus ille Homobonus.

Ejusdem cum laude meminerunt.
Antonius Campus hist. Cremon. lib. 3. ad annum 1553.
Cajetanus in carmine MS.
Lamus in Somnio cant. 2.
Hier. Calestanus Parmens., in Observat. Pharmaceutices edit. Venetiis 1656. *p.* 2. *in observat. ad confect. De scoria ferri. pag.* 131.
Lud. Panizza Med. Mantuan. in Quæst. Phlebotomicis. Venet. impress. 1572. & alii.

MDLII.

LAurentius Gazius Monachus Cassinensis ad cujus nominis memoriam recolendam reddam ejus Epitaphium ad D. Justinæ Templum, quod legitur ex Monumentis Patavinis *Jacobi Philippi Tomasini*.

S. D. C.

Laurentio Gazio Cremonensi Monacho Cassinensi Viro summa religione conspicuo, ac in Musicæ, & Arithmeticæ studiis, Theoricæque scientiæ peritissimo; & cunctorum Eruditorum hujus tempestatis judicio excellentissimo, & scribendi arte ità præclaro, ut parem fortassis aliquem, supe-

superiorem habuerit neminem. Qui senio tandem confectus Patavii nonagenarius obiit, non sine amicorum mærore Anno Domini 1552. Cal. Septemb. 14.

Memoratur, & à *Scardeone Hist. Patav.* hisce verbis. *Floruerunt autem ex hac Nobilissima Gaziorum Familia omni ævo multi Illustres, & celeberrimi Viri tùm armis, tùm literis clari, & præcipuè nostris temporibus Laurentius Gazius Monacus S. Justinæ, in cujus memoriam Jo: Baptista Rota Patav. hujus clarissimi, sibiq; amicissimi Viri virtutum maximus admiratur hoc elogium P. C.*

Quid de Antonio Francisco Gazio Insigni Astronomo, & Medico scribat doctissimus Apostolus Zenus, legatur ejus diserrissima Epistola ad Ab. Justum Fontaninum Clarissimum Virum pag. 44. Venetiis cusa hoc anno 1704.

MDLIII.

PAulus Ala Joannis Petri, & Polixenæ Cambiaghæ Filius, subtilissimus Legum Interpres, cujus consilio, & prudentia dulci, doctoque sermone, & singulari liberalitate, munificentiaq; Civitas nostra eo vivente conquievit; Patriæ nomine legatus Mediolanum missus, audito, & percepto murmure excitaro à Papiensibus de Veteris dignitaris loco Cremonensibus disturbandis, & ejiciendis, de qua re cum ei nihil antiquius esset, quàm nominis Cremonensis existimatio tàm doctè disputavit, ut Papienses, qui illuc venerant rationes veteris Cremonensium dignitatis cognituri tunc eloquentissimum Jurisconsultum audientes summopere admirarentur, illius facundiam in cœlum laudibus tollerent, eorumq; Urbem inexpleto desiderio, & penitentia ducti remigrarunt, contentione relicta, & in ævum deferenda; licèt quidem neotericus Author in quodam Theatro Alexandrino malè edoctus, & inconsultò in re tàm difficili decisionem proferre non erubuit. Sedavit, & sustulit controversiam, quæ ex Casalis Majoris, & Soncini Incolis cum Civibus nostris non pauca de re orta erat. Sanctissimi Ordinis Senatorum in Joannis Baptistæ Schirii locum substitutus hoc anno emicuit, cujus doctrinæ, & prudentiæ caussas, quas summ acura ingenii subtilitate, mentis perspicacitate, agendi celeritate, & præstantia tractandas Petrus Paulus Arrigonus Senatus Princeps tractandas novisset, cognoscendas demandabat. Huic unum tantum defuit corporis bona valetudo, quam labor in literarum studiis assiduus debilitavit, & exanimem reddidit die 4. Januarii 1563. dum esset Mediolani. cadaver in patriam delatum ære publico in Templo majori quieti æternæ splendidè commendatur, in cujus illustre funus *M. H. Vida* tunc Nonagenarius, & ultrà illachrymans tanti Senatoris jacturam inter alia ad cœnotaphii ornamentum congessit.

Has

Has quoque Paule Rosas, varios hos accipe Flores,
Quos mæsti charum spargimus ad Tumulum.
Sic humus æternis sibi vernet circum Amaranthis,
Sic tibi perpetuos halet, & aura crocos.
Salvete illustres manes, vobisq; perennis
Sit sine fine quies, sit sine nocte dies.

Jacobus Ant. Mutius J.C. Coll. pulcherrima, & doctissima laudatione Alæ mortem celebravit, & sequens Epitaphium ejus sepulchro inscripsit.

D. O. M.

Paulo Ala, qui ob Juris Civil. eximiam prudentiam in Senatum Mediolanensem cooptatus, eum Magistratum, & fide, gravitate, abstinentia castè, integreq; & ad prisca probitatis laudem gessit, ut longè majora à Rege sperare debuisset. Sed heu dum Reipublicæ dignitati enixe privatorum commodis benignè studet, suis parum consulens, perdita valetudine diù usus vitæ cessit suo magis, quàm aliorum tempore vixit annos 49. Mens. 7. Civitas Cremonæ decreto sepulchro sumptu publico Civit. B. M. parentavit.

Plura ejus ingenii admirabilis monimenta reliquit in Jure præcipuè, quæ desiderantur, congessit, & librum inscriptum.

Provisiones pro regendo Navigio Civitatis Cremonæ, quæ approbante Sen. Excellentissimo fuerunt excusæ *Cremonæ* 1604. *apud Draconium, & Zannium.*

Memoratur *à Zava in Orat.* egregiè, & disertè.

De eodem *Horatius Landus in Senatu Mediol.*

Cavitellus in Annal. Camp. in hist.

Alex. Lamus in Somnio cant. 2.

Eod. Anno.

JO: Baptista Picenardus Medicinæ, ac Philosophiæ Doctor Egregius, nihilq; suo tempore illo homine elegantius Gonzaghis Principibus maxima addictus familiaritate. scripsit

De Morbis muliebribus lib. 5.

De Præcognitione totius Philosophiæ lib. 2.

In Templo D. Francisci Cremonæ hoc sepelitur Epitaphio marmoreo, nuperrimè imprudentissimè sublato, ut locus daretur cujusdam inepti Pictoris coloribus.

D. O. M.

Jo: Baptistæ Picenardo Med. Physico clarissimo ob egregius ejus virtutes Isidorus Med. Phys. Gabriel. Julius Filii Patri dulcissimo Pos. Vix. ann. LXVI. Mens. iv. dies XVIII. Obiit iii. Kal. Janu. MDLXV.

Memoratur à *Vincentio de Conctis* Typogragho Cremon. in litera nuncupatoria Generosæ Cremonensi Communitati, quæ Orationi Joannis Petri de Nazariis per eumd. excusæ 1564. præmittitur.

Alex.

Alex. Lamus in somnio cant 2.

In Collectaneis Carminum lib. 9. *Cremonæ per eundem Vincentium typis datis* legitur Epigramma Italicum *Trajani Dordoni* ad nostri Picenardi laud.

Octavianus Picenardus in Orat. pro Sigismundo Picenardo scribit. *Quod si in tanta Austriaci Imperii fælicitate armis ità floruit Gens Picenarda, non sanè minùs literis insignis fuit. Ut enim Civitatem, & Cives, quos toties armis ab hostibus, legibus, ab injustis tutata fuit, etiam medica Arte juvaret, peperit Joannem Baptistam Picenardum Philosophum, Astronomum, & Medicum eminentissimum, qui ut alter Æsculapius, languentium vota exaudiens, multis è rogo ad vitam restitutis, vixit omnibus charissimus, & præsertim Marchionibus Gonzagæ familiæ, qui ad ejus Domum, tanquam ad Delphicum templum, & ad datorem salutis, & vitę, votivas tabellas allaturi, recuperandæ valetudinis gratia, confugiebant, virum sanè, quem mors, licèt quotidiè ex faucibus illius morientes vindicaret, nunquam tamen, ac si ejus aspectum horreret, cominus aggredi ausa fuit, donec illum jam ultimo senio confectum natura vivis subripuit, & jam mortuum morti liberaliter concessit.*

Eod. Anno.

JOannes Baptista Hermenzanus nobilium scientiarum amantissimus, ac poeta muneris omnibus absolutus. quamplures italicos rythmos in unum congessit, & publicavit inscriptos

Giardino Poetico &c.

Ejus facunda carmina edidit pariter anno 1682. Innocentius Maria Floravantius Bononiensis, simili titulo prænotata, cujus amicitiam ego summè excolui, dum Bononiæ Juris studens libentissimè degebam.

Antonius Campus hist. lib. 3. ad annum 1548. memoriam agit hujus Auctoris &c.

MDLIV.

JOannes Baptista Bussetus Medicus insignis, in Chirurgicis præsertim operationibus conscripsisse dicitur

De extractione lapidum vesicæ.

& alia ejusmodi.

In eo quippè Medicinæ genere præstantissimus fuit. Quamobrem ad varios Principes, & magnos Viros frequenter vocatus egregiè curavit quamplures eo morbo laborantes; undè & sibi & patriæ magno fuit honore. Meminit ipsius *Ant. Campus l.* 3. *hist. ann.* 1554. quo tempore ipsum floruisse narrat.

Anno 1518. *sequenti diplomatè fuit à Civitate Cremonæ decoratus.*

» DEputati Præsidentes negotiis Magnificæ Communitatis Cre-
» monæ. Universi Conditor Immortalis varias in nos natura
» fragiles ægrotationes, multiplicesque diversorum Morborum
» languores fore prospiciens humanæ conditionis imbecillitatem

miseratus

miſeratus medicinalem artem, inter alia Mortalibus elargita munera effudit, & contulit clementiſſimè, ne quem ad unigeniti ſui Imaginem condiderat homo adverſa correptus valetudine tam elegans ſtructura, ità facilè deformaretur, debilitaretur, aut penitùs deſtrueretur; ſed per ipſam ad bonam revocatam convaleſcentiam, & ſuam agnoſceret clementiam, & diù in terris metuendiſſimum nomen, & admiranda opera ejus laudaret. Nulli igitur mirum videatur, ſi qui artem ipſam profitentes à Majoribus noſtris, ità lege municipali, & diverſis in ſpecie conceſſis atteſtantibus Privilegiis maximò ſemper in pretio habiti fuerunt; Laudandus quidem Mos, ac approbandæ inſtitutiones, veræq; Civitates denominandæ, ubi qui virtute, doctrina bonarum artium laude, & ſplendore ornati ſunt, amplectuntur, & ſummis efferuntur honoribus.

Propterea cum apud nos quamvis parvo ſuæ ætatis ſpatio verſatus vir moribus probus, & ingenio non ignavus Magiſter Jo: Antonius de Buſſeto Concivis noſter Amantiſſimus Cyrogico Operi uſu, & experientia variis luſtratus Regionibus, adepto, ſua quidem cum laude incumbens multa de ejus arte, & induſtria dederit, detque in dies non vulgaria experimenta: Natas in primis medicinis diſſolvere, aut ferro ſuccidere aptus, viſum (quod in ſenſibus præcipuum eſt) ſivè albugine, optalmiiſve maculetur mundare, ſive vertigine, aut cataractis hebetetur, clarificare, ſive ungulis, cancris, ulceribus, ſebel, pluribuſq; aliis, quibus lædi poſſunt lumina ægritudinibus inficiantur, liberare: aut ipſorum apoſtemoſorum dolores, & ſpaſima retardare non ſecundus judicatus. Sciſſa labra conſolidare peritus. Morbum patientibus gallicum mederi non ignarus. Ad removendum quaſcumque ſpecierum hergnias carnoſam, ſcilicet, ventoſam, aquoſam, varicoſam, humoralem, zirbalem, & inteſtinalem expertiſſimus; mentum, & porros, urina prohibentes in veſſicam deſcendere aptiſſimus aperire, & etiam inde aliquo vitio, aut deffectu naturæ impediente argentea ſyringa ſuaviter intromiſſa educere periſſimus. In inteſtinalibus, aut zirbalibus dilatationibus ſanandis non inexpers, menſtruum, & ſanguinem reſtringere valens; Demortuos fetus è Genitricis utero inſtrumentis ad hoc peregregiè compoſitis mira quadam dexteritate, Matreque Incolumi extrahere expertus, & cognitus. In mundificandis, & conſolidandis ulceribus Matricis per alia ad id aptiſſima Inſtrumenta ſingularis. Hemoroidas, ficos, & id reliquorum malorum genus podicem infeſtantes expellere doctus. Varicoſis crura mederi non impeditus. Et demum in lityaſim, nephreſimue patientes renali, ac Veſſicæ calculo, aliquando medicinis conſumpto, digeſtoque veſſica, item aliquando facili quadam ipſi, ſed mira aliis viſa induſtria extracto calculo liberare ſingulariſſimus. Quæ cum nobis fide digno teſtimonio multorum tùm ejus

Magi-

„ Magiſtri Jo: Antonii opera, & ope adiuti, tùm qui in alios non
„ inanem viderunt experientiam, nota fierent eam noſtri, vel po-
„ tiùs communis Patriæ gratia, & benevolentia dignum cenſentes;
„ decrevimus in fidem ſuæ ſalutaris exercitationis eumdem à quo-
„ cumque tàm reali, quàm perſonali onere, aut mixto ordinariè,
„ vel extraordinariè, ac etiam reſpectu Militum, Cavalcatarum,
„ Alloggiamentorum, Guarniſonum, & Contributionum pen-
„ denti, vel de cætero imponendo Dominis Excellentiſſimi Col-
„ legii Cremonenſis Phyſicis Immunitatibus, exemptionibus, &
„ Privilegiis ſibi à præfata Communitate conceſſis, æquare, &
„ parem facere. Et ità Magnifico, & Clariſſimo Domino Guidone
„ Meterono Doctore Regio Senatore, ac Prætore, & Commiſſa-
„ rio Cremonæ præſente, & cum ejus auctoritate, & decreto
„ æquamus, & parem facimus, ut ſuprà, pari onere ipſum quoq;
„ afficientes, quibus ipſi DD. Phyſici Epydimiæ tempore, & aliter
„ ità ſupraſcriptarum eorum Immunitatum virtute gravati ſunt
„ ſufficientibus ad hoc faventibus ſuffragiis. Recordata alia ſuper-
„ indè facta ballotatione, aut aliis in contrarium facientibus non
„ attentis, quibus authoritate præfati Clariſſimi D. Prætoris, &
„ Commiſſarii extitit derogatum. Mandantes eadem authoritate
„ ſuffulti, has noſtras ab omnibus, quibus ſpectat, inviolabiliter
„ obſervari ſub pœna inobedientiæ noſtræ digna.
„ In quorum fidem &c. Datum Cremonæ die vigeſimo ſeptimo
„ Menſis Maii 1518. Indictione ſexta.

Signata Ugolinus Cancellarius, & Dictator, & Sigillata ſolito ſigillo præfatæ Communitatis in pendenti &c.

Fuit extractum è Regeſtis Archivii ſignat. CC. *annorum* 1515. 16. 17. 18. 19. *fol.* 147.

Eod. Anno LIV.

FElicianus Conradus Auguſtiniani Ordinis honor, cum Hiſtoricis, Philoſophicis, Theologiſve literis, & Sacr. Pag., ac Canonum peritia doctiſſimus ſemper effulſit. In exedris invictus, in Roſtris indefeſſus, ubiq; locorum notus, Oratoriis etiam, & Poeticis facultatibus profundè verſatus, ad Apicem dignitatum in ſua Congr. Inſubriæ anno 1654. communibus omnium Eligentium Votis in Comitiis Vitellianæ extollitur, inexpleto quidem anno ad immortale gaudium evolavit. Sub ejuſdem auſpitiis anno 1553. pulcherrimus fornix in Auguſto Divi Auguſt. Cremon. Templo ædificatur, expletur poſteà 1559. Dum eſſet Auguſtæ Taurinorum; plura ejus doctrinæ teſtimonia demonſtravit, & inter cætera in Bibl. D. Aug. Cremon. cuſtodiuntur

Sermones Funebres.

De eodem conſule *Don. Calvum in Mem. hiſt. Congr. Auguſt. Inſubriæ ſub ann.* 1554.

Joſ. Breſſianus in Corona Vir. Ill. lib. pr. p. 3.

Torellus in Sæcul. Auguſtin. Tom. 8. *ann.* 1554. *num.* 19.

Eod. Anno LIV.

HIeronymus Pinzonus Cathedralis Cremon. Canonicus, & Ecclesiæ S. Leonardi Præpositus, literarum omnium peritissimus, Venetiis vitam clausit, ut de eo refert *Cavitellus in hist. ad annos* 1554. *Hieronymus Pinzonus Cremon. excellens Theologus, Astronomus, decretorum doctor, & ex Canonicis Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ, & literis Hebraicis, Græcis, & Latinis eruditus, morte violenta occubuit Venetiis, dum ibi esset solatii gratia &c.*

Franciscus Zava in suis Orat. scribit, Pinzonum ab Hebræa lingua multa opera latinitati donasse, quæ penès ipsum extabant, sed illa non exprimit. ejusdem etiam memoriam habet *in Epiced. Octaviani ex Comit. à Covo.*

Ipse etiam Divi Leonardi Antistes ab alto
Ethere Pinzonus, cui verè Pagina sacra
Debet ab Hebræa translata volumina lingua
Cultus Hieronymus doctrina præditus alma.

Erat hic Hieronymus Nepos Augustini, de quo habetur propè Aram Majorem Ecclesiæ S. Leonardi hæc inscriptio.

Aram hujus Ædis à fundamentis reparatæ Augustinus Pinzonus J. U. D. Præpositus in eadem, Cathedralis Templi Canonicus Acolithus, ac Protbonotarius Apost. Deo, & Divo Leonardo dicavit Anno S. MDI.

MDLV.

THomas Manna F. Petri Medici celeberrimi Viciniæ S. Leonardi, Legum Doctor eximius Collegium obtinuit die Jovis 19. Mensis Decembris 1655. Patriæ fuit Decurio, & ex Fabricæ Cathedralis Ecclesiæ Præfectis. Guillelmo Gonzagæ Mantuæ Duci familiaritate conjunctissimus, ab eodem Justitiæ Capitaneus in tota ejus ditione deligitur, & anno 1570. die 12. Septembris ex Patriæ decreto Orator ad Potentiss. Phil. II. Hisp. Regem in causa Emporiorum declaratur. multa fertur edidisse

Consilia in Jure.

Inter J. J. C. C. magni nominis, qui subscripserunt *Consilio Septuagesimo Bursati*, ut in lib. 1., legitur noster Manna, ut sub nu. 93. 96. 98., & 99.

De eodem in ædibus Canonicis propè Ecclesiam Majorem hæc est Inscriptio.

Thomas Manna J. C. Bartholomæus
Paternus Eques, & Julius Stanga
Præfecti Fabricæ exornarunt MDLXVIII.

Malo fato fuit è vivis sublatus anno 1575., ut notat *Campus libro 3. Hist. pag. LXX.*

Floruit & alter Thomas Manna J. C. ex eodem Collegio anno 1516. de quo extat monumentum in Inscriptione posita ad Sacrum Fontem Majoris Baptismatis, nec non in poematiis *Cajetani.*

Eod.

Eod. Anno.

Carolus de Stephanis utriusque linguæ peritus, nec inglorius Musarum cultor, non insulsa scripsit.

Epigrammata,

quorum aliqua in laudem Francisci Denalii Poetæ Regiensis leguntur præfixa latinis, & subjuncta Italicis ejusdem Denalii Poematiis Bononiæ cusis 1563. In Oppido Casalis Majoris publico ductus stipendio, literas humaniores docuit, & diù Corrigii moratus, Principum, indigenarumq; animos in suæ doctrinæ, & integritatis cultum attraxit, laudabilemq; juventutem eruditione sua in studia liberalium artium allexit. Hinc *Denalius* ad ipsum *lib.* 3. *carm.* 18. multum laudis reliquit. commendatur & à *Vestiolo Orat.* 2. *ad P.C. Cremon.* eum vocando eruditissimum Præceptorem, & in humanioribus literis exercitatissimum.

Ector Lauda de eodem agit *in hist. Cas. Major. MS.*

Eod. Anno.

Alexander Schinchinellus Petri Jo: Senatoris filius, Laurea legali suscepta, hoc anno Coll. DD. Judicum ingressus fuit, sumpto exindè clericatu apud Summum Pont. Pium IV. Utriusq; Signaturæ Referendarius Romæ, in Patria verò Canonicus Cathedralis Ecclesiæ; Sanctiss. Inquisitionis Consultor, ac Monialium Generalis Vicarius, moribus, & scientiis præclarissimus effulsit, qui quamvis tot honoribus insignitus, procul dubio longè majores habuisset, nisi ejus humilitas humanum fastum superasset. piissimè fertur, mortalem vitam reliquisse die 21. Januarii 1602. condito Alexandri cadavere in Templo Divi Augustini, ubi ab Joanne Baptista Burgo Augustin. S.T. D. Celeberrimo, oratione funebri ladatur, typis data, ut dicam, pridie Kal. Febr. ejusdem anni.

Ejusdem pietatis signa exhibet in Fano recensito hic lapis.

Hanc Aram ad Dei Opt. Max. cultum per Majores suos institutum
R. Alexander J. U. C. Christophorus, & Carolus Fratres de
Schinchinellis erigendam curarunt Anno à Partu Virg. MDLXI.

De eodem *Alex. Lamus in Somn. cant.* 2.

Cavitellus in Annal. pag. 428.

Antonius Campus hist lib. 3. ubi *Alexandro Schinchinello Can., e Prelato del Duomo, che già sotto Pio Papa IV. hebbe l'Ufficio di Referendario Apostolico, è questi nella nostra Città molto stimato, non tanto per la nobiltà della Casa, che è delle principali, come anco per l'eccellenza della dottrina, e per la purità de costumi.*

Bressianus in Corona Vir. Illustr., ac in Rosis, & Violis, & in Coll. J. C.

Peregr. Merula in Carmin. ubi

Hinc Alexandrum Schinchinellum virum optimum,
Quem ornat probitas, jurisve præstantia.

MDLVI.

CÆsar Gerenzanus in ejus Adolescentiæ flore magna eruditione refertus, qui cum docta *Carmina* scripsisset, obtinuit celebrari à doctissimo Rethore *Francisco Zava* in ejus Epistolis Cremonæ excusis anno 1568. à me igitur hæc laus non est omittenda, cùm *Zava* ipse nisi laude dignos laudaverit.

MDLVII.

JOannes Therisenghus Monachus Cisterciensis Theologicis, ac humanis literis in adolescentia imbutus, Vir effectus ad divini Verbi prædicationem vocatus, inter suæ Congregationis Sacros Oratores perfectior habitus fuit; majoribus etiam sui Ordinis dignitatibus decoratus, cùm esset Abbas in Monasterio S. Mariæ Magdalenæ Cavæ non procul à Patria die 15. Janu. hoc anno ex hac vita decessit,

Opera plura

Post se reliquit, ut scribit *Bressianus in Corona Vir. Ill. p. 3. pag. 165.*

MDLVIII.

LUdovicus Capellanus, Francisci Patriæ Decurionis, & Margaritæ de Arisiis filius, cui nomen Avi materni Viri clarissimi, de quo jam diximus, impositum, extitit Insignis Medicinæ, & Philosophiæ Professor Publicus in Patavina Universitate Magister unà cum Erasmo Sydereo Germano. Recensetur *ab Antonio Riccobono de Gymnas. Patav. lib. pr. sub cap. 15. inter Explicatores tertii Libri Avicennæ.*

Francisci ejus Patris legitur hæc Inscriptio super Ponte Navigii Communitatis Cremonæ, marmori insculpta propè Civitatem.

Ad Commodum publicum Bernardinus Crottus J. C. Franciscus Capellanus Decuriones Cremon. faciendum curarunt Carlo V. Rom. Imp. MDLI.

Eod. Anno.

DOminicus de Summo in tenera ætate maximè præstitit ingenii facultate in literis addiscendis. A Parentibus Romam missus, Paulo III. Rom. Hierarcæ adeò gratus fuit propter ingenii comitatem, ut ab eo inter Canonicos S. Laurentii in Damaso de Urbe electus fuerit; interibi, vacante Episcopatu Bissinianensi, ad eumdem accitus est, verùm edita jam ætate Romæ immortuus est, & sepultus in iisdem Divi Laur. Ædibus hac inscriptione.

D. O. M.

Dominico de Summo Cremonensi Civi Romano, Canonico Divi Laurentii in Damaso, & Episcopo Bissinianensi. Andreas Breventanus de Summo, ac Pacificus Arditus hæredes Avunculo, & Benefactori suo Posuere. Vixit ann. LXIX. Mens. iij. dies xviij. obiit ann. Sal. MDLVIII. nono Kal. Januar.

Vide

Vide *Ugbellum in Ital. Sacra*.

Bressianus in hist Eccles. MS. hunc dicit ex ordine Cruciferorum, qui in suburbiis Cremonæ degebant in loco, vulgariter nuncupato l'Incrosato, sed alterum Dominicum de Summo ab hoc diversum reor esse, de quo extat memoria *in Sanctuario Cremonæ Peregrini Merulæ*, ubi de Ecclesia SS septem Fratrum excurrit.

Eod. Anno.

BArtholomæus Sylvius, quem Cremonensem esse refert *Conradus Gesnerus in Bibl. Instituta, deindè completa per Josiam Simlerum Tigurinum Tyguri apud Christophorum Foscoverum* 1574., & scripsisse

Libellum de Eucharistia, quem impressit Joannes Opporinus Calcographus Basileæ in 8. 1558.

De eodem *Ovidius Montalbanus lib. 1. Dendrologiæ Aldrovandicę pag.* 29.

Legatus in Fragm. Licei Herc.

Cujusdem Herculis Sylvii leguntur carmina in laudem Elii Julii Crotti Cremon. ejus carminibus præmissa, Ferrariæ 1564. excusis.

MDLIX.

DIonysius Somentius illustris J.C. & in ditionibus Nobilium de Sfondratis ad Larium lacum Judex, magnæ Vir eruditionis fuisse perhibetur. Ejus

Epistola latina ad Nicolaum Sfondratum Ripariæ Comitem, Regiumque Senatorem amplissimum, qui posteà Cremonensis Ep., & Card. in Sede Petri fuit Gregor. XIV. legitur præfixa descriptioni Larii Lacus à Paulo Jovio nuncupatæ Francisco Sfondrato. *Venetiis excusa apud Zilettum* 1559. Vivebat adhuc anno 1583. ut refert *Cavitellus* inter Ecclesiæ Cathedralis Canonicos. Ad S. Angeli Cremonæ super tumulo Patri condito legitur.

Nob. D. Andreæ Somentio, Dionysius, & Thomas Filii P. anno Sal. MDLXXI.

Eod. Anno.

FRanciscus Petranigra non latinis modò, sed Græcis, ac Hebraicis literis excultissimus, nec Oratoria minùs, quàm Poetica facultate nobilis maximè in pretio habitus est, maximè apud amplissimum Concistorium Mediolanense, cujus à Secretis primo loco fuit annis non paucis. Quin & subcessiva momenta privatis conferens studiis lucubravit

Poema elegans, & eruditum, ac jugi lectione dignum, in quo Philippi Hispaniarum Regis, ac Mariæ Britannicæ felicissimum Conjugium canens, augustis tantùm carminibus augusto subjecto respondit.

Britannicarum Nuptiarum libri 3. *Mediolani ex Typographia Moschemiana* 1559.

Fuit

Fuit autem hoc Francisci diverticulum, ut respiraret à gravioris operis contextu. In sacro siquidem versatus argumento, Davidem ut ejus linguæ peritissimus, latino carmine interpretabatur, exactissimamque parabat

Psalmorum Paraphrasim,

quam tamquam dilectius ingenii sui monumentum ipse commemorat initio memorati Poematis Nuptialis, ubi

Argutam intereà Citharam, Gettæaque Vatis
Plectra Palestini trabibus suspende, tholoque
Mox & Idumeas repetemus pectine chordas,
Et Syrium Latio carmen modulabimur orbi.

An autem tantum opus absolverit, ambigo; talem Provinciam italicis carminibus, quidem inter Principes Poetas effulgens, peregregiè explevit Vir ætatis nostræ doctissimus, Lauretus Matthejus Nob. Reatinus, qui ut mihi generosiorem ejus insinuaret humanitatem tantæ Paraphrasis admirabilis æquè, ac inimitabilis cum *additis ad versiculum Gloria Patri &c.* anno 1689. transmisit exemplar typos jam sexies illustrans.

Noster autem Franciscus communem carnis vitam ingressus est anno 1563. ut notat *Cavitellus*. Meminerunt ipsius & *Campus* ad annum 1559. tùm autem *Laur. Legatus in Musæo Cospiano*, qui vellicatim plura carmina Eximii Vatis in opere ostendit.

Cum ex regestis Archivii nostri anni 1548. usque ad 1553. hoc mihi devenerit Immunitatis ob duodecim Liberos privilegium, à Carolo V. nostro Perranigræ concessum, hic transcribere placeat, ex quo etiam alia habebit Lector, ut suam adimpleat eruditionem.

„ CAROLUS V. Roman. Imperator semper Augustus &c.
„ Petiit à nobis Egregius apud Senatum Mediolanens. Secre-
„ tarius noster Franciscus Petranigra sibi concedi Immunitatem
„ duodecim Liberorum supplici libello exempli infrascripti vide-
„ licet. Sacratiss. Cæsar ad eam Immunitatem, quam ex munere
„ silentiarii, seù Secretarii, quod M.V. impendo, adeptus sum, al-
„ tera nunc accedit titulo onerosiore. Nam cum undecim Liberos
„ vivus haberem (mitto enim duos jam defunctos) ex una Uxore
„ Catherina Allia susceptos, nata est mihi nuper filia, qua nume-
„ rum implevit XII. Mares itaque sunt septem. Joannes Paulus,
„ Joannes Antonius, Carolus, Ferdinandus, Alexander, Hiero-
„ nymus, & Valerius; Fæminæ verò quinque, Julia, Camilla ambæ
„ cæteris natu majores; Aurelia, Anna, & hæc nuper nata, quæ
„ nondum in Sacro Fonte nomen suscepit, sed vocabitur Eugenia.
„ Singuli ætate ità distant, ut inter unius, alteriusque nativitatem
„ intercesserint menses plus minus XIV. ut ergo Jus Juri mihi ac-
„ crescat, & veteri Immunitati addatur nova, supplex rogo M.V.
„ ut Senatus Amplissimi Decreto, seù declaratione velit mihi,
„ Uxori, filiisque nostris XII. tribuere, atque conferre omnem
„ prærogativam, immunitatem, & jus Liberorum XII. quemad-
modum

„ modum constitutionibus à M. V. in Dominio Mediolanensi promulgatis, earumque declarationibus cautum est, atque fancitum, atque ità Deus Opt. Max. eamdem servet incolumem, & augeat. M. V. Umil. Ser. & Secretarius Franc. Petranigra Civis Cremon. & Mediolan. Nos verò licet supplicanti, cujus opera, diligentia, & fide magnis, & gravibus in negotiis quotidiè utimur, in hoc etiam credendum existimaremus, non tamen in re ad universos spectante, & in posteros transitura vetus, & laudabile Senatus nostri Institutum ommittendum esse, censuimus. Quam ob rem uni è Secretariis nostris in mandatis dedimus, ut addito sibi uno ex Fisci nostri procuratoribus super duodecim Liberis, qui in lucem editi dicuntur, informationes assumeret, quæ cum servatis servandis assumptæ fuissent, & in Senatu ipso recitatæ, re ipsa compertum est, quod in supplici libello narratum fuerat. Harum igitur seriè volumus, & declaramus, ipsum Franciscum Petranigram in Decreto nostro de Immunitate XII. Liberorum promulgato, comprehensum esse, eique ea immunitate uti, & frui licere, qua cæteri omnes, qui XII. Liberos susceperunt, utuntur, & fruuntur, mandantes Præsidi, & Quæstoribus redditutum nostrorum, Prætoribus, Referendariis, & Communitatibus Cremonæ, & Mediolani, cæterisque Magistratibus, Jusdicentibus, Officialibus, & Subditis nostris, ad quos spectat, & spectabit, ut ipsum Petranigram ad Beneficium, & possessionem ipsius Decreti, & Immunitatis admittant, admissumque servent, & tueantur, necconträ illius dispositionem gravent, aut molestent, gravarivè, aut molestari permittant. In quorum fidem præsentes Sigillo nostro munitas fieri jussimus. Dat. Mediolani XVIII. Januarii MDXXXXIX.

Subscrip. Crassus Præses.

Sigillat. Sigillo magno Imperiali in cera rubea forma patenti.

J. A. Cataneus.

Eod. Anno. LIX.

JOannes Antonius Delphinus Ord. Min. Conv. S. P. Francisci, è Casali Majore appellatus, cum pro Conventu ejusdem Oppidi professionem emisisset, natus anno 1506. die 25. Februarii, Marco Patre, ut alii scribunt, in loco Ruperum de Zannis, vulgò Romperzagno Agri Cremon. seù ut affirmat doctiss. *P. Franchinus in Bibliosophia Script. Francisc. Conv.* nuperrimè edita, & nobis dono transmissa, in Pago Pomponischi Diœcesis itidem Cremon. Cremonæ primis literarum rudimentis susceptis, Religionem ingreditur, Bononiæ philosophicis, & Theologicis Gymnasiis peragratis, vehementi ingenio sub mediam noctem post brevem somnum ad studendum surgens è condiscipulis, jocosè *Media Nox* appellabatur, primarias inde cathedras jure meritò conscendit, ex quibus ad Provinciæ Bonon. regimen in Capitulo Castribononiensis accersitur, & exinde ad publicè Metaphysicam Bononiæ docen-

docendum anno 1553. defunćto Joanne Bernerio Corrigiensi, doctiss. Franciſc. familiæ decore, & Sixti V. Pont. Max. Magiſtro, avvocatur. In Synodo Generali Tridentina, annuente Pio IV. Summo Sacrorum Rege, inter præſtantiores Theologos non poſtremam ſedem occupavit. Ad Vicariatum Generalem Apoſtolicum demùm per mortem Generalis Miniſtri Joannis Ant. Cerviensis 1559. propriis meritis extollitur, & malo ſui ordinis fato anno ſequenti die 5. Septembris Bononiæ crudeli febre oppreſſus; ut vixit, ſanćtiſſimè oppetiit, & in Eccles. Min. Conv. ſolemnioribus exequiis tumulo conceditur, habita funebri Oratione à Bartholomæo Baſſo de Luſignano Min. Convent. ejus diſcipulo, de qua Oratione loquitur *Bartholomæus Riccius à Lugo in ſuis Epiſt. lat. tom. 2. lib. 4. ad M. Ant. Gambaronum Min. Conv.* pariter à Lugo, ac habito etiam hoc Epitaphio relato à *Paſquali Alidorio in libro Doct. Advenarum Bonon. pag. mihi 44.*

D. O. M.

Joanne Antonio Delfino è Caſali Majore Metaphyſicæ hic in Cœnobio tum in Pub. Bonon. Accad. Profeſſori primo Provinciali, & in univerſa Divi Franciſci Familia Præfecto, qui vixit ann. LIV. M. VI. D. X. obiit MDLX.

Eo vivente, ejus celeberrima opera prodiere.

De Poteſtate Eccleſiæ, quo univerſum fermè negotium de Eccleſia inter partes orthodoxas, atque Proteſtantes hæreticos controverſum in tres libros diſtributum. In primo agitur de Nomine, Diviſione Sum. Pont. & Miniſtris Eccleſiæ. In ſecundo de Poteſtate, Sacerdotio, Ordinibus, & infallibilitate Eccleſiæ. In tertio de Cultu, ejus diviſione, Sanctorum Adoratione, & Imaginibus. Venetiis ad ſignum ſpei 1549. *& ibi apud Andr. Arrivabenium* 1552.

De Matrimonio, & cælibatu lib. duos ad Bernardum Bonojonanem Clariſs. Virum, & Camerini Epiſcopum.

De Salutari omnium rerum, ac præſertim Hominum progreſſu lib. quinque, quorum Primus eſt

De rerum eventu, ſeù de futuris contingentibus; ſecundus de Prædeſtinatione; tertius de peccato Originali; quartus de lib. arbitrio; quintus de Juſtificatione. Prodierunt Camerini apud Antonium Gioſoſum 1553. *dicat. Card. Fulvio Corneo Ep. Peruſino.*

Dialectica methodus Bonon. apud Anſelmum Giavarellum 1554. *ad Franc. Gonzagam.*

De Cœleſtibus Globis, & ipſorum moribus contrà Philoſophorum, & Aſtrologorum ſententiam. Ad Camillum Paleottum Senat. Bonon. ibi apud Benaccios, & Rubeos anno 1559.

In hoc libro plures ponderat philoſophantium opiniones, circa numerum, & cœlorum motum, cœlos eſſe homocentricos, vel eccentricos, omnia deducendo à paralaxis, phænomenis, ac conjunctionibus &c. propria tantùm, non aliena fultus authoritate, quod eſt mirabile.

Poſthu-

Posthuma fuere.

De Divina Providentia. Romæ 1588.

De Tractandis in Concilio Æcumenico, & qualiter, & in quem finem Patres ea differere conveniant Rodulpho Pio S. R. E. Card. de Carpo dicat. typis Alexii Laurentiani 1561.

Commentaria in Epistolam ad Hebræos Romæ typis Bartholomæi Crassi 1587.

Commentaria in Evangelium S. Joannis. Romæ

Opera Cardinalis Sarnani, eodem anno, cum additionibus ejusdem Sarnani. Hæc recenset *M. Georgius Draudius in Bibliotheca classica, suo loco,*

Idem P. Franchinus, qui, in allegato libro de nostro Authore multa scribit, refert alia opuscula scilicet

De fine ultimo

De Virginitate

Opuscula Logicalia, quæ eadem puto, ut suprà posuimus

Dialetbica Methodus.

De Metheoris

De Cœli rotunditate, forsan idem de cœlestibus globis.

De Nobilitate, ad cujus librum Horatius Civella Maceratensis ejusdem Ord. annotationes adiecit *Perusiæ anno* 1622. *excusas*. Idem Franchinus ubi loquitur de eodem Horatio.

A pluribus commendatur, & præcipuè *à Petro Rodulpho Tossignano in hist. Seraf. Relig.* ubi ejus effigies exprimitur. *A Luca Vuadingo de Script.* qui eum Antonii tantùm nomine scribit, eumque replicat sub nomine *Joannes Antonius* in lit. 1. *A Possevino in App. Sacro Tom.* 1. qui nomine Joannis tantùm. *A Gesnero in Bibl. Inst. A Lud. Jacob. à S. Carolo in Bibl. Pont. à Hier. Vielmo de Script. D. Thomæ pag.* 73. *in marg. à Gabriele Flamma in Adnot.* 3. *ad vitam S. Thomæ Aquinatis ab Hofmanno in Lex.* qui eum scribit è Casali oriundũ ubi addendum est Verbum *majori*, ne confusio oriatur. *A Ziletto in Ind. Lib. à Joseph Maltraversio in mem. Casal. Majoris. A Bressiano in Corona Vir. Illustr. &c. A Baretio de Baretiis in Cron. S. Franc. p.* 4. *lib.* 3. *cap.* 81.

Memoratur etiam ab Ectore Lauda in hist. Casalis Majoris MS. pag. 21. qui per multos illius Oppidi Nobilissimi insignes literis hujus sæculi Viros, sine tamen anni appositione, & præter à nobis suo loco recensitos enumerat. Hi sunt

Hieronymus Mazza Francisco II. Sfortiæ Mediolani Duci acceptissimus Præpositus Ducalis Collegiatæ S. Mariæ Scalensis Mediolani, primus qui Mitram in ea perspicua dignitate obtinuit.

Jo: Paulus Stortus in Insula Majoricensi Episcopus.

Ector Nigresolus, cujus approbatissimæ censuræ Vida noster se subscribebat.

Hieronymus Lauda Ectoris Patruus Gregorio XIV. prædilectus.

Joannes Zocchus in Parmensi Urbe Magistratibus clarus.

Alexander Arisius, Franciscus Vaynus, Claudius Putheus, Carolus Augusta Jurisprudentiæ titulis illustres, & ad Senatorias Sedes vocati.

Eod. Anno.

ISidorus Picenardus Joannis Baptistæ Filius, de quo suprà, Poeta latinis, græcisvè literis eruditus, publicè Philosophiæ Moralis Explicator in Almo Gymnasio Patavino, cui post biennium successit celeberrimus ille *Franc. Robortellus Utinensis*, ex ejus operibus nulla recensentur; verùm inter Insigniores ejus Ævi Philosophos adnumeratur ab *Antonio Riccobono de Gymnas. Patavino lib. 1. sub cap. XV.* de eo plura *Octavianus Picenardus in Oratione pro Sigismundo Picenardo.*

Vide Inscriptionem Sepulchralem Joanni Baptistæ ejus Patri erectam.

Ejusdem extat Exasticon in laudem sub anno 1550. Umberti Locati Placentini in libro de Origine Placentiæ. Cremonæ impress. 1564. per Vincentium Conctum

Det tibi perpetuas Umberte Placentia laudes,
Semper & exultet nomine læta tuo;
Tu namque antiquæ reperis primordia gentis,
Quàm sit mente potens, concilioque gravis,
Semideam memoras prolem, facta inclyta narres,
Magnus es hac patria, magnus & eloquio.

Franciscus Zava in Epiced. de Octaviano Covo eumdem vocat affinem suum

Cavitellius in Annal.

Lamus in Somnio cant. 2.

Eod. Anno.

OCtavianus Phaernus Franciscani Instituti ex Conventualibus Theologus percellens, & Orator edidit

Orationes,

Conciones Quadragesimales,

quæ à Bibliotheca Patrii Cœnobii, ut dictum fuit, subtractæ fuerunt, forsan ad præstandam aliquibus indigentibus opem. Memoratur à *Francisco Zava in Oration. & Epistolis.*

Sequens Diploma in Archivio Patriæ servatum, ex quo cum nomen Octaviani, & alia honorifica de stirpe Phaerna appareant, æqui, bonique consulo hic subtexere.

Decuriones Civitatis Cremonæ.

„ CUm is semper Majorum Nostrorum mos fuerit, ut libenter
„ Civium suorum petitionibus æquis præsertim, & honestis
„ morem gererent; Nos eorum vestigiis inhærentes, non potuimus
„ non indulgere desiderio Bartholomæi Phaerni, & Marcellini
„ ejus ex Uxore Filii, qui à nobis petierunt, ut de eorum familia,

statu,

" statu, & qualitate fidem faceremus. Itaque attestamur, & ubiq;
" gentium, & locorum fidem facimus, ipsos Bartholomæum, &
" Marcellinum Patrem, & Filium ex veteri, & honesta familia
" oriundos esse, ipsiusq; Familiæ insignia, quorum forma est infe-
" riùs depicta, habere, & ferre, pro ut alii Cives nostri de suis item
" familiis facere consueverunt, exque ipsa Phaernorum gente
" egregios non semel Viros prodiisse; nam memoria quidem no-
" stra fuit in primis Franciscus Phaernus Theologus Insignis, &
" qui si diutiùs vixisset, opinione omnium primum dignitatis gra-
" dum, apud Sodales Franciscanos, procul dubio ob ejus eximias
" Virtutes adeptus esset. Hodie verò est à Francisci vestigiis non
" longè distans Octavianus Bartholomæi frater, Gabriel item Pha-
" ernus, qui Romæ vivit, literis, & ingenio celebris, ipsos autem
" Bartholomæum, & Marcellinum haud pœnitendos Cives esse,
" & satis honestas facultates habere, ex quibus Civilis vitæ ratio si-
" bi commodè constare potest. Neq; propterea alicui vili exerci-
" tio addictos esse, sed liberalibus artibus imbutos, inter Cives no-
" stros versari, amari, atque observari. In quorum fidem has lite-
" ras scribi, & nostro solito Sigillo imprimi jussimus. Dat. Cremo-
" næ pridie Kal. Aprilis MDXLVIIII.

Sign. Alexander Vicecomes Cremonæ Prætor.
Paulus Æmilius Regius unus ex Decurionibus &c.
In filtia fragmentorum anni 1549.

Eod. Anno LIX.

MArcus Paulus Tartesius græcis, latinisq; studiis totus addictus, humaniorum literarum in Patria præstantissimus Gymnasiarcha, *Polibii opera è Grajo ad latinum idioma revocavit*, adhuc magno cum literatorum Reip. mœrore occulta. Extant tantùm ex typis Vincentii Comitis hoc anno

In diversorum Authorum opera Præfationes IV.
Orationes Funebres II.

Anno 1560. è vivis abiit, ære publico in Templo Divi Bartholomæi Carmelitarum sepultus, funebri Oratione per Columbanum Balettum pub. Rhetorem Cremonensem habita. Inter sui Gymnasii ornamenta habuit Oratoriæ professorem Hieronymum Palanterium è Castro Bononiensi Bitontinum Episcopum, summum Minor. Convent. Theologum, ut legi *in Addit. Bibliosophiæ* eruditissimi Viri *P. Franchini*, nuperrimè prædefuncti, cujus amicitiam impensè excolui. Laudatur in Voluminibus *Sebastiani Conradi*, Oratoris longè celebris in Commentariis super Brutum Ciceronis.
Antonii Campi hist. lib. 3. ad annum 1560. *Cavitelli*. ad annum prædictum, ubi memorantur Franciscus, & Hieronymus ejus filius, & Nepos ambo Physici excellentes.
Vincentii Vectioli in Oratione prò Gymnasiarchia. Franc. Zavæ, pluribi, & præcipuè *in Orat. 1. ad Julium Clarum Cremonæ Pratorem*.

Immunitatis ab oneribus privilegio à Francisco Sforzia hujus nominis II. donat. anno 1527. ejus inter cætera notandum legitur. *Quò fit, ut cum nuperrimè Nobilis Marcus Tartesius unus ex Academicis istius nostræ Urbis Cremonæ, utriusque linguæ peritissimus, immunitatem suppliciter à nobis efflagitaverit, non potuerimus nisi libentissimè assentiri, idque multiplici de causa, partim ut liberiùs Officio suo vacare possit, quo Subditis nostris, & præsertim istius nostræ Urbis maxima percipitur utilitas, partim ut ei morem geramus, qui non solùm nominis nostri studiosus est, sed præ cæteris amantissimus &c.*

Cùm ad me pervenerint duę Exc.mi Senatus Mediolanensis Epistolæ, Amplissimo Petro Paulo Arrigono Cæsareo Senatori, ac Cremonæ Prætori directæ, in causam ipsius Tartesii, eas negligere non potui, ut videatur, quantum Civibus virtute pollentibus Patriæ debeant.

„ CAROLUS V. Romanorum Imp. Sp. Dilectissime noster.
„ Petiit à Senatu nostro Professor artis gramaticæ Marcus Tar-
„ tesius, ut sibi cum familia liceat mutare Domicilium; literasque
„ humanioris disciplinæ extrà ditionem nostram Mediolanensem
„ profiteri, & in quascumque Civitates ascribi. Nos verò rem
„ hanc non denegandum modò, sed illi, ne omninò recedat, interdi-
„ cendum censemus. Hujusmodi enim viri si inter Nostrates homi-
„ nes non excellerent, ex alienis Civitatibus conquirendi essent;
„ hinc cùm apud nos nascantur, & floreant, non sunt dimittendi.
„ Quamobrem ipsi Tartesio nomine nostro prohibebitis, ne nobis
„ insciis, inconsultisve à patria sua extrà Dominium nostrum Med.
„ migrare tentet, sub ea mulctæ irrogatione, qua illum à proposito
„ deterreri posse existimaveritis, quod si in sua Cremonensi Civi-
„ tate illum iniquis conditionibus cognoscetis agere, dabitis ope-
„ ram ut prò singularibus suis virtutibus singularia præ cæteris Ci-
„ vibus commoda percipiat, quatenùs temporum ratio patitur.
„ Datum Mediol. die 2. Maii MDXXXXIII.

Subscript. Franciscus Petranigra.

„ CAROLUS V. Romanorum Imp. Spectabilis Dilectissime
„ noster. At Tartesii Grammatici eximii juvanda est causa,
„ ut cùm illum migrare nolimus extrà patriam, honestis apud No-
„ strates conditionibus retineatur, quam ob rem Decuriones
„ istius Civitatis in unum congregabitis, quæ Tartesius adduxit
„ in suis precibus, illis explicabitis, deindè persuadebitis, ut hunc
„ Virum, aucto stipendio annuo, quod tenue esse scribit, à migra-
„ tione petita dimoveant, eamque illius rationem habeant, quam
„ probitas ejus, & rara admodùm doctrina requirit, quod si
„ facere non curaverint, ex literis subsignati Secretarii nostri intel-

ligetis

„ ligetis, quid hac in re à vobis agi velimus. Mediolani die XXI.
„ Maii 1543.

Subscript. Franciscus Petranigra. A tergo Spectabili Jurisconsulto Prætori Cremonæ Senatori nostro Dilectissimo, & Sigill.

Sunt in lib. Provis. Civit. anni 1543. *fol.* 94., *&* 95. *tergo.*

Ut etiam tanti Rhetoris elegantia, rerumq; ubertas, ac nitor sermonis exhibeatur in Poetarum electione lubet hic excribere quamdam ejus Præfationem in M. Hieronymi Vidæ Poeticam. ex ea iterum laudes de Nostro nunquam satis laudato Episcopo Vida libabimus.

„ QUamquam statutum habebam, Cives amplifs. ne authorem
„ ullum nisi antiquum, & illustrem mihi interpretandum
„ assumerem, tamen non tàm hujus deliberationis meæ, quàm
„ Officii ratio fuit habenda; ne hunc M. Hieronymum Vidam,
„ qui scribendi laude ad antiquitatem proximè accedit, ab eorum,
„ quos interpretari constitui, numero sejungerem. Quem & si scio
„ sola ingenii felicitate contentum nihil extrà quærere, meas tamen
„ partes esse duxi, ut summo Poetæ, & Civi ornatifs. de patria, de
„ viris literatis, ac virtute præditis benemerenti operam meam,
„ quantacunq; est, libentèr impertirer. Præsertim cum præclara,
„ & luculenta illius scripta tùm cætera, tùm hæc de arte poetica,
„ quæ hodiè sumus auspicaturi, ob styli gravitatem, & elegantiam
„ indigna sint, quæ aut præsentium invidia, aut eorum, qui anteà
„ fuerunt, celebriore fama obscurentur. Atque id mihi eò accura-
„ tiùs, & studiosiùs faciendum putavi, quià videbam hujus civis
„ præstantissimi virtutis insignia, & ornamenta, ad communem
„ Civium omnium laudem, & gloriam ad literatorum decus per-
„ tinere, ut cum ille ab ineunte adolescentia, honestissimis artibus
„ animum excolendo, in hoc scribendi genere primum locum sibi
„ jure vendicaverit, ex labore illius, & industria liberi vestri fru-
„ ctum, vos ex ingenii celebritate uberiora dignitatis, & gloriæ
„ vestræ præmia perciperetis Quarè vos prò summa benignitate
„ vestra oro, atque obtestor, ut me ex hoc ornatissimo loco dicen-
„ tem, hoc concursu literatissimorum hominum, hac frequentia,
„ hoc denique Prætore sapientifs. præsente, atque audiente, patia-
„ mini de iis, quæ mihi ad liberorum vestrorum utilitatem, ad
„ nominis vestri propagationem excogitata sunt, paulò liberiùs
„ loqui, quàm veniam si à vobis (ut spero) impetravero, perficiam
„ profectò, ut cum hunc interpretandi morem, quem mihi præ-
„ scripsi, non temerè inductum esse censueritis, tùm hunc M. Hie-
„ ronymum non modò non segregandum, cum luculentus author
„ sit, ab eorum numero, quos soleo interpretari, verùm etiam, si
„ in hunc numerum non ascriptus esset, putetis ascribendum fuisse.
„ Sed ut indè oratio mea proficiscatur, undè hujus rei ratio ducitur,
„ animadverti, cives, inutilem quandam, & parùm necessariam has
„ artes profitentium consuetudinem, qui extrà ordinem, & sine
delectu,

delectu, quoscunque libuisset, authores interpretari soliti sint, illosque cæteris omnibus anteferre, quorum sensa in reconditis, & abstrusis verborũ obscuritatibus versarentur. At ego ab eorum consuetudine, & instituto, quàm maximè dissentiens, non nisi lectos, Illustres, luculentos exponere consuevi. Et quià intelligo tùm in cæteris, tùm in hac poetica lectione, quam rectè faciam, consilium mutandum non puto, qui cum perspectum habeam, quanti referat bonos authores imitari, hic quemlibet non adhibendum esse judico; neque enim qui Poetæ nomen profitentur, omnes spectati, & probati sunt, sed ii tantùm, quos Romanæ linguæ proprietatem tenuisse, atq; eam diligentissimè observasse apertum est, atque perspicuum. Nam hæc Poetica facultas, quam serò constat à Romanis fuisse acceptam ab urbe condita post annos quingentos, non eadem semper fuit, sed per singula ferè temporum momenta, varias, & diversas mutationes accepit. A principio tenuis fuit, nec satis culta, populo adhùc rudi, & armis dedito; mox in dies magis acuta est, atq; ornata. Prima ætas, quæ à Livio Andronico, qui primus apud latinos fabulam dedit, initium sumpsit, & ad Q. Novium Atellanarum scriptorem progressa est, exilis fuit, nihil ostentationis, nihil fuci habens, sed simplex, pura, & incorrupta. Huic proxima, quæ à T. Lucretio Caro, usque ad Lauream Tullium M. Tullii Oratoris libertum processit, paulò plus se se extulit, in scribendis versibus (ut quibusdam videtur) asperior, & durior, sed tamen elegans, & superiore aliquanto concinnior. Porrò, quæ tertio loco successit, & initium à Pub. Virgilio cepit, supremum eloquentiæ gradum attigit. Hæc, ut omnibus iis, qui processerant, poetis, ingenii gloria antecelluit, ita omnem posteritatem, quæ mox subsecuta est, longè à se reliquit. Hos igitur omnes (ut breviter dicam) quotquot illo Augusti sæculo extiterunt, eruditiorum consensu, accerrimoque, & certissimo judicio legendos censeo. Nec Terentium, aut Catullum ab hoc numero excludi volo. quamvis alter Cæsares longo annorum intervallo antecesserit, alter Julii Cæsaris temporibus floruerit: cùm hic optimus latinitatis author sit, ille etiam elegantissimus, & lepidissimus; nam Macrum, & Lucretium, quorum alter Augusti ætate, alter superiore fuit, legendos quidem Quintillianus putat, sed non ut phrasim, hoc est eloquentiæ corpus faciant, elegantes in sua quisque materia, sed alter humilis, alter difficilis. Ab hoc Augusti sæculo quicunque deincpes fuerunt, utporè, qui sunt alterius, & sui cujusdam generis, non sunt inter classicos referendi, qui antiquitatem non nisi apto orationis contextu, & congruentibus figuris à superioris ævi poetis decentissimè ornatam, nimia verborum licentia, & perverso loquendi usu depravarunt, & quod magis miror, cùm de felicissimo sæculo illo, quod penè attigerant, quàm optimè sentirent, ab eorum tamen, quos probabant, obser-

vatione desciverunt, quæ me ratio potissimùm impulit, ut hos universos à nostro theatro ablegandos statuerem. Quod si mihi nunc eligendi optio detur, aut unum ex antiquissimis illis, qui antè Augusti tempora fuerunt, aut unum ex his, qui subsecuti sunt, equidem Enium potiùs, aut Plautum, aut Nævium, aut quemvis ex antiquis, quàm Lucanum, Papinium, Sillium, & cæteros hujusmodi eligam, & optabo, quod veterrimos illos poetas Ciceronis testimonio satis constat, incorruptam latini sermonis integritatem conservare, hi verò recentiores asperam quandam, & peregrinam insolentiam introduxerunt. At si quis à me petat, & roget, cur harum artium professores, qui ante me fuerunt, ab istorum, quos tantoperè refugio, lectione non abhorruerint, dicat ille priùs, cur Vespasianis imperantibus plerique Lucretium prò Virgilio, Lucillium prò Horatio legerent, suum unicuique juditium reliquo, mihi doctissimorum Hominum authoritatem sectari statutum est. Quarè, ut totam hanc quæstionem paucis absolvam, habito illustri Poetarum delectu, nullum ex eorum numero conscribendum esse autumo, qui à Neronis principatu usque ad Constantios Cæsares fuisse memorantur. Quorum postremum Solium Apollinarem accipio, qui cùm in hoc ulcere idest fædo, & putrido scribendi genere tamquam unguis extiterit, corruptis, & contaminatis scriptis suis latinam linguam sic inquinavit, ut ne prisci quidem splendoris vestigium appareat. Quo in loco non possum non vehementer quorundam inscitiam admirari, qui cùm eximios, & eloquentes Auctores habeant, ex quorũ fonte possint, qua pura sunt, haurire, malunt tamen cum lutulentis, & impuris in sordibus versari. E' quorũ perditissima, & infima fæce, si unum aliquem liberis vestris proposuisse possetis fortasse, Cives, in me hominis frugi, & ac sobrii anitatem desiderare. Sed cum correctos, & emendatos M. Hier. Vidæ de facultate Poetica libros declarandos susceperim, qua in parte videor vobis redarguendus? Nam quæ Vida scripsit, cùm sint accuratè, cogitatèque scripta, ea sic audio probari, ut ad veterum scriptorum laudem pervenire putentur. Quod an ità sit, fortasse dubitari posset, nisi res ipsa per se loqueretur. Cui enim non notum, testatumq; est, qui Vidæ libros perlegerit, nullum verbum illic reperiri, quod non aptè, ornatèque positum sit, quod non latinè dictum, quod non ab antiquis, & luculentis scriptoribus depromptum? Hunc Poetam ego inter probatos latinitatis authores non referam; qui si latinè non loquitur, ne Virgilius quidem latinè loqui existimandus est, cùm tota ferè Vidæ Poesis Virgilianis verbis, & figuris exculta sit, atq; expolita. adeò ille cùm Virgilium poetarum principem ad imitandum sibi ipsi delegerit, alia immutata, alia dimidiatis versuum partibus leviter deducta, in volumen suum transferendo, ex Virgiliani Poematis lineamentis pulcherrimum, & elegantissimum opus sibi constru-

xit,

xit, ac fabricatus est. At hoc vitium est, vitium fortasse, nisi certa ratione, & optimo exemplo ductus id fecisset. Nam si honestus error plerunque esse solet in re minus concessa magnos duces sequentibus, quantò honestior illorum causa videri debet, qui probatissimorum hominum virtutes imitantur? non ne priùs hoc ipsum Virgilius fecit? Quod, quæso, loca ex Enio, Pacuvio, Accio, Lucretio, cæteris, quot item ex illis ipsis Poetis penè integros versus traxit? Itaque si nihil aliud obiicitur, Vida (ut video) omni culpa vacat, quia quod egit, neque sine ratione, neque sine authore egit. Proindè si qui sunt, quos hìc nullos esse suspicor, qui Vidæ negotium facessant, tandem desinant illi molestiam exhibere, qui Virgilii, quem authorem habet, exemplum secutus, tantùm abest, ut alicui culpæ obnoxius videri debeat, ut maximo etiam laudum præconio extollendus sit. Nam si Virgilio summa laus ex ea re tribuenda est, uti etiam summi, & eruditi viri attribuendam arbitrantur, quod acri cura, magno suo studio antiquitati splendorem adiecit, cur non & Vidæ aliqua laus tribui, aut gratia haberi debet, quòd antiquitatem, quòd Virgilianam elocutionem integram, & incorruptam servet? Virgilius aliorum dicta in opus suum opportunè derivando, se posse aliquid magnificentiùs facere alienis verbis credidit, quàm illi, à quibus accipiebat, fecissent suis. Quid Vida? cùm ipsi multò facilius esset, quod animo, & mente conceperat, verbis, quæ illi in promptu erant, quàm aliundè accersitis eloqui, Virgiliana verba sectari maluit, ut dum curricula, in quibus Virgilii expressa sunt vestigia, insistit, ab his nusquam aberrat, aut deflectit, Virgilium summum heroici carminis opificem, à Virgilio Poetici decoris artem consummatam esse contenderet. Equidem non inficior, cùm omnem antiquitatem teneat, quæ exemplis plena est, & verborum refertissima, ab antiquis tàm poetis, quàm aliis scriptoribus, præcipuè bonis, illiusq; ætatis potissimùm, qua maximè lingua latina floruit, non pauca mutuatum esse, sumpsisseque ab omnibus promiscuè, si qua in eorum libris, quæ carmini ipsius insita decori esse possent, & ornamento, nactus est, ut acerrimi judicii semper fuit, ceu apis Gedula, & operosa flores omnes, optima quæq; decerpens, in unum locum collegit, atque in omnibus operibus suis, in his præsertim de poetica libris, quasi insignia quædam aptè disposita, ubique summo cum decore inspersit; unum tamen Virgilium, quem sibi præcipuè in omnibus ad imitandum proposuit ne ab optimo longè abesset, sequi maluit, quem suspiciens, & in eo jugiter fixus, & inhærescens, quoad fieri potuit, maximoperè conatus est, se se illi, quamsimillimum fingere, omnes illius virtutes imitari. Quod quàm feliciter assecutus sit, peritioribus, qui hujus artificii expertes non sunt, cogitandum, judicandumq; relinquo. Ego ità persuasum habeo similitudine quadam ingenii, quæ plerumq; ab arti-

fice

fice fumitur, Poetæ omnium excell.[mi] mirificam eloquentiæ indolem, cuncta ferè præclarè dicta, tanquam quædam orationis lumina, non adumbrasse modo, fed penicillo etiam imitatum esse, atque egregiè expressisse. Et ut, quod fentio, femel eloquar, illum ipsum, quem æmulabatur, effectum fuisse, ut qui Vidam legerit, Virgilium legere, & fe, perinde ac fi Virgilium legeret, affici fentiat. At quoniam non ex uno Virgilii feminario messem fibi Vida confecit, quæcunq; eximia, & præclara apud antiquos fcriptores tùm græcos, tùm latinos latè dispersa leguntur, hæc fi quis itidem, ut quę è Virgiliano Poemate deprompta funt, diligenti animadverfione consideret, apud unum Vidam, quafi fub uno quodam afpectu posita, non tàm oculis, quàm mente, & animo cernat, & admiretur. Rurfus hic noster, ubi nulla adminicula foris fuppetunt, & res illi marte fuo explenda eft, iis opibus, & fubfidiis fultus, quæ domi parata habet, de fuo orationem conflat tanta rerum, & verborum dignitate, ut cum illo orationis meæ initio dixerim ad antiquitatem proximè accedere, nunc etiam cum antiquorum præstantissimis certare, nihil prorfus ab illorum laude abesse jurejurando affirmare possim. Quæ cum ità fint, quis hoc meum institutum improbet? Qui in Poetarum delectu, è quo unus quifpiam in annuam literarum exercitationem deligendus fuit, cùm veteres non deessent ultro nomina daturi, hunc tamen recentem & è Mufarum facrario nuper accitum confcribere, & centuriare maluerim. Cui nomen elationi tàm multos jam fubfcribere audio, ut me fæpe foleam accufare, quod tàm ferò id muneris obiverim, præfertim cum quæcumque è Vidæ officina emanarunt, perinde haberi cæpta fint, ac fi essent ab uno ex antiquissimis vatibus fingulari opera, artificioque elaborata. Leo X. Pont. Max. fumma authoritate, fummo judicio, cum ad fe à Lafcare Legato Regio (ut accepi) allatum. M. Hieronymi carmen, quo ludicrum prælium defcribitur, accuratè lectitasset, hominis ingenio, & fcribendi tùm facilitate, tùm dignitate allectus, perfanctè affirmavit, hunc illum esse, quem fummis votis diù expetivisset, cujus fublimi, & eleganti ftylo Christi res gestæ miræ, & infignes à nonnullis jam teotatæ, fed parùm luculenter expressæ, carmine celebrari possent, eafque ut verfibus attingeret, atque inchoaret, hortatu fuo perfecit. Taceo, quod fit eruditorum omnium, qui tàm Romæ, quàm alibi gentium verfantur, de hoc præstantissimo Poeta judicium, quæ celebritas nominis, quæ fama ingenii, etenim cùm jampridem multa habeant, quæ admirentur, nunc etiam, quæ laudent, expectant. Ex quo conjecturam facere potestis, qualis, & quantus hic Poeta fit, cum illius fama ità foris celebretur, ut tàm externis, quàm fuis notior factus fit. quanquam qui tàm fui funt, quàm externi? cum omnes, tàm ii, qui illum de facie norunt, quàm qui nunquam viderunt, tàm charum habeant, fic erga illum affecti fint, ut non ficut popularem alius

cujusdam loci, sed tanquam apud se genitum, civem suum agnoscant. Ergo cæteri homines alienum expetunt, nos nostrum negligemus? absentem requirunt, nos præsentis voce non movebimur, cujus opera, studio, labore, doctiores facti sumus, aut fieri possemus? Homerum Colophonii, Chii, Salaminii, Smyrnæi, permulti alii etiam post mortem civem suum vendicant, nos hunc vivum repudiabimus? qui si his temporibus natus non esset, vota essent nuncupanda, ut nasceretur, aut si è vita (quod Deus omen avertat) excessisset, ut reviviseeret, qui Romanam linguam fractam, laceram, diminutam resarciret, fædam, & inquinatam pristino decori restitueret, aut potiùs penè colapsam ab interitu vindicaret. Quæ omnia à me de summo, & celeberrimo Poeta dicta, nolo in eam partem accipi, me huic tantùm attribuere, ut cæteris, qui purè, & latinè locuti sunt, detractum esse velim. Sed cum Virgilius in manibus sit, quem non meo, sed veteri instituto, unus è Poetarum numero in theatrum prodeuntem subsequi consuevit, hunc Vidam, cùm proximè ad Virgilianam majestatem accedat, idoneum visum fuisse, qui hoc tàm præclaro munere defungi posset. Cujus lectio quantum frugis, & rerum copia, & verborum varietate, atque elegantia liberis vestris afferre possit, & si malo à vobis dijudicari, quàm à me verbis contendi, tamen, quia me tàm diligenter attenditis, de universa re quid sentiam, breviter dicam. Atque primùm non inficiabor, potuisse alios quidem plures graves, nec inelegantes authores in hac muneris sortione substitui, sed aptiorem, & qui magis ad nostræ juventutis rem faceret, neminem potuisse, nam si Sapientum instituto sancitum est, adolescentes iis artibus non tàm ad sermonis, quàm ad vitæ, & morum elegantiam informandos esse, quid tàm salubre, & necessarium fuit, quàm hujus Civis studio, atq; doctrina præstantissimi, & viri gravissimi libros nostris adolescentulis evolvendos, & perdiscendos proponere? ut ex libris aptas inventiones, disponendi usum, & pulcherrimas dicendi figuras, ex authore virtutum ornamenta præcipiant, quorum utrunque, & si possunt, è solis libris percipere, authoris tamen ratio ad id præstandum plurimùm valet, nam si contemplatione statuarum, & imaginum, quæ sunt tantum corporum simulacra, ad amplexandas majorum virtutes juniores plerumq; accendi consueverunt, quantò magis authoris, in cujus lectione versantur, mentem, sensusque, & os cernentes commotum iri, credi par est? ut si minus ad capessendam, colendamq; virtutem studio, & voluntate impelluntur, saltem ne illam refugiant, & aspernentur, pudore & verecundia prohibeantur. Quarè si is author propositus est, qui & præceptis ad eruditionem, & exemplo ad virtutem, quàm maximè conferre potest, quid est, quod ultra requiratis? alius fortasse æquè utilis, sed aptior, & commodior proponi nemo potuit. Sed hoc amplius dico, quod puto

vivis,

vivis, atque præsentibus magno usui fore, quia multa in his libris necesse erit iis, qui mox futuri sunt, non nisi conjectura percipere, & quasi augurari, quæ vivis, & præsentibus licebit, si suopte ingenio consequi non valebunt, ab authore sciscitari. At rerum silva non tàm ingens est, ac abdita, quin evolvi, penetrarive possit, permagni tamen refert, si quæ rectè senseris, ea possis, cum illo ipso, qui scripsit, communicare. Itaque liberorum vestrorum, qui ad hunc humanissimum hominem aliquid sciscitandi gratia se receperint, alii exquisitam illius doctrinam, alii prudens, & sincerum judicium admirati, dum secum tacitè considerabunt, quàm pulchrum sit rerum intelligentia, atque omni prudentiæ genere præstare, cogitatione ipsa excellentissimi viri permoti, quem ea causa dum taxat, adiverant, ut illius sententiam explorarent, ad poeticam præclaram vitæ moderatricem, ad sublimes artes cognoscendas, percipiendasque, ducem, & signiferum exoptabunt. Videte cives, quot commoda, quot utilitates ad excolenda ingenia, ad varia virtutum genera capescenda, hæc una res complexa sit. Quod si jam non tàm quid rectum sit, quàm quod cum laude fieri possit, requiritis, quid, quæso, tàm laude dignum, tàm omnium voce, atque præconio etiam ab his, qui nascentur, celebrandum, quàm cùm huius nostræ Civitatis præclara, & celebris fama sit, antiquum, & inveteratum nomen, Cremonenses discipulos in iis artibus, quæ ad humanitatem spectant, cæteris omnibus anteire, nunc ad eam ingeniorum felicitatem perventum esse, ut æterna literarum monimenta, quæ ab aliis Civitatibus accipere solebamus, iisdem reddere non habent.bus tradere possimus, & cùm superioribus annis ab alienigenis discipulis præceptores, quorum theatra erudiendi causa frequentarent, Cremonę quęrerentur, liceat modò auctores etiam, qui ad perdiscendum copiam, facultatemq; suppeditent, reperiri. Quæ res quantam laudem, & gloriam huic nostræ Civitati allatura sit, vobis faciliùs est cogitatione, & mente complecti; quàm mihi verbis explicari. Dii immortales! qua frequentia video omnia nostra gymnasia celebrari? quem concursum è finitimis Civitatibus in hanc nostram fieri? qua festinatione è disiunctissimis regionibus à novis hospitibus in nostras domos cursim irrumpi? non tàm, ut veteres disciplinas hauriant, quàm ut novis imbuantur. O rem miram, & ante hunc diem inauditam, exteras nationes, & gentes ad discendas literas Cremonam se conferre, & tamen ob aliud, quàm propter literas Cremonam confluere, ut literarum percipiendarum occasione liceat hunc divinum hominem contemplari, hoc terrestre oraculum consulere. Sed video, Hieronyme, licèt præsens non adsis, silentium (quæ tua modestia est, & verecundia) mihi dudùm imperas, qui præclara, & sempiterna ingenii tui monimenta memorando, tibi multum dixisse videor, certè his, qui audiunt, parùm propterea pate-

" patere nos, qui de felicissimo ingenio tuo maximos fructus percipimus, ex monimentorum celebratione aliquid laudis decerpere, neque enim si istud acroama non lubens audis, tua modestia nobis obesse debet, quia hæc tua laus, quàm tàm clarus, & insignis es, non tàm tua, quàm nostra est. Jecerant nostræ immortalis gloriæ fundamenta duo summi viri, M. Furius Bibacculus, his fermè natus temporibus, quibus Poeta Lucillius, & Sex. Turpilius comædiarum scriptores perierunt. Quintillius Varus Virgilio maximè necessarius, Poetarum censor, si Horatio credimus. Sed quæ illi fundamenta jecerant, tu ad summum fastigium perducis. Cujus æterno testimonio nominis nostri memoria, & celebritas famæ, numquam est interitura. Extant egregia, & præclara opera tua Poetica, Bombyx, Scacchia, Bucolica, sed expectamus propediem & Christum, divinum opus ingenio perfectum, industria elaboratum, jampridem editione dignissimum, ubi is in lucem exierit, non sat scio, qui major cumulus nostris maximis, & sempiternis ornamentis accedere possit. Sed jam redeo ad vos, cives humanissimi, quos exploratissimum habeo, propensa animi voluntate ad hunc Poetam eruditum, & excellentem amandum, colendumque ità illici, & attrahi, ut illo nihil chariùs, nihil antiquiùs pectoribus vestris insideat. Quem tanta Italiæ consensione, tanto honorum omnium studio videtis probari tùm dignitate, tùm venustate, ingenio autem tanto, quantum id convenit existimari, quod ab omnibus expectatur. Quare vos non modò rogo, sed etiam obsecro, ut quod liberorum vestrorum causa, pro maximis vestris beneficiis remunerandis, facere institui, id singulari studio vestro, atque consensu comprobetis, ut hujus celeberrimi Poetæ eruditorum omnium judicio, cùm omni antiquitate, tùm rerum, tùm verborum elegantia adæquandi, qui liberis vestris virtutis exemplum, vobis auctoritatem, patriæ dignitatem præstantissima doctrina, scriptorum subtilitate, famæ perpetuitate suppeditat; hos de arte poetica excultos, luculentos, emendatos libros tàm grata animi benevolentia, tanto applausu excipiatis, ut cum ille labores suos, & vigilias tanti à vobis æstimari intellexerit, hoc acri stimulo accensus, ad ea, quæ in manibus habet, edenda, ad alia, quæ meditatur, perficienda, majore animi alacritate, studio, contentione maturet. Quæ à me simpliciter de nostra, cæterorum consvetudine, de excellenti, & divino hujus hominis ingenio, de nostris studiis communiter dicta sunt, ea velim à vobis, cives, sic accipi, non in aliam partem fuisse dicta, nisi ut meam in erudiendis liberis vestris diligentiam, in dignitate, authoritateque vestra conservanda, voluntatem, in ornamentis vestris defendendis fidem, & constantiam agnosceretis.

Vincen-

MDLX.

VIncentius Ruglerius doctissimus in Patria Gymnasiarcha, cujus doctrinæ memoriam habent tria Epitaphia ad Franciscum ejus filium in *lib.* 4. *Carminum Francisci Zavæ*, quorum primum est

Pullatam banc urnam complet Vincentius ille
Ruglerius, Pallas quem benè diva probat,
Hic coluit sylvas, blande bas feritque vocales,
Hunc sensit doctum magna Cremona virum.
Currit Olympiadas bis septem gratus amicis,
Hæc Franciscus babet, quæ dat babere Patrem.

Eod. Anno.

BEnedictus Ala Pauli Senatoris Frater. Quantus hic Poeta esset, quantusve Orator, quàm omnium scientiarum expertus, sæpenumero M.H. Vida, quo cum hic familiarissimè vivebat, cognovit: nam quidquid cum illo secretioris, interiorisq; cognitionis communicabat, plenissimè, quo animus Vidæ intendebat, ex hujus omnium doctrinarum refertissimo pectore exhauriebat; nihil in suprema antiquitate ità abstrusum, & reconditum erat, quod protinùs huic non pareret. Hic idem omnibus ingenuis studiis illustris Architectarum præcipuè in regulis, adeò singularis, ut nullum in Urbe nobilissimum ædificium quis extruere moliretur, nisi ab ipso archetypum acciperet. Leges monomachiæ tanta facilitate, & industria comprehenderat, ut qui de honore, & nominis dignitate contenderent, ad hunc tamquam morum summum Censorem, honoris litium disceptandarum acutissimum æstimatorem, controversiarum, & contentionum cujusq; generis tollendarum arbitrum, confugiebant. scripsit egregiè quàm plures dilucidas

Adnotationes in Vitruvii operibus,

quas Petrus Antonius Tollentinus, de quo suo loco, Danieli Barbaro Viro doctissimo recognoscendas misit, ut refert *Zava in orat. parent.*

De eod. *Lamus in Somn. cant.* 3.
Cavitell. in Annal.

Ad ejus tumulum in Ecclesia Majori Cremonæ extat
Epitaphium à Vida exarratum.

D. M.

Benedicto Alæ non unius tantùm artis nomine præstanti, sed quocunq; animum intendisset, summo meruit Adolescens Imperat. Carolo Quinto, nec minus deinde Philippo Hispaniarum Regi charus. Acri ad abditissima quæque investiganda ingenio. Plurimis adinventis domi, Bellique adiumentis, quæ quisquam alter ne suspicatus quidem fuit antea, Homo frugi beroica quadam rerum bumanarum despicientia insignis. Vix. ann. LI. mens. IX. dies XVI., Jo: Bapt. Daniel, & Jo: Petrus Mœstis. Fr. Opt. F.

Huic

Huic alterum subnectam de Damiano Ala horum temporum Milite fortissimo pertractans Phaentiæ prostans in Eccles. PP. Servorum propè Januam majorem, ut nobis indicavit illius Urbis Patritius Carolus Andreas Synibaldus Eques S Jacobi, cujus virtuti summæ plurima debeo, & præcipuè, cùm ex ejus humanitate inter Incitatorum Academiam ibi efflorentem ascitus fuerim

Sarcophago Damianus in hoc jacet Ala Cremonæ
Natus, & accumbunt Conjugis ossa sinu.
Græca fuit conjux Helenè Paleologa quondam
Venit ab eois partibus ista simul.
Nupserat ipsa Duci Peditum, dum Cypria turmis
Vexarent Veneti Regna opulenta suis.
Venit in Hesperiam secum, & cum membra quieti
Fessa darent ambo contigit appetere.
Hoc marmor posuit Catherina Parentibus, atque
Decrevit Matris claudier in Tumulo. MDLXIII.

Eod. Anno LX.

JO: Baptista Ragazius J. C. Patriæ Decurio Leonardi J. U. D. Insignis Viciniæ S. Galli F. in Coll. J. J. C. C. Patriæ receptus die 25. Novembris 1561. inter doctissimos Jurisprudentiæ Alumnos describitur ab *Ant. Campo in hist. lib.* 3. Sigismundi Picenardi Regii Senatoris Ticini Prætoris Vicarius jura dixit, pleraque in legibus scripsisse fertur volumina

Id. Campus.
Bressianus in Coll.
Syllabus J. C. Patriæ.

Eod. Anno.

JO: Andreas Magnonus Vir memoria nostra in disciplina medica celebratus, ut multis illa in arte, & præcipuè Botanicis præpetere visum fuit. Quæ scripsit adhuc delitescunt, dilucet quippè medicum ex Cremonensi Collegio necquicquam fuisse, nam de eo *Alexander Lamus in somnio cant.* 2. modulatus est

Mira il Divin Magnon, cui Febo diede
La Virtù di saper d' ogn' berba, e fiore,
Il valore, e da quegli ognor concede
Gratia di trarne il salutar humore.
In tal' arte ogni Dotto à costui cede;
Ch' altrui non hà l' Dio biondo tal favore
Dato, & ancora in lui tal dono infuse,
Che amiche gli son tutte l' alme Muse.

Vincentius de Conctis Typograph. Cremon. in Epistola nuncupatoria Andreæ Roncadello Patritio Cremon. præmissa Apologiæ *Francisci Calceolarij Veronensis*, de ejus Theriaca, sic de eod. affatur *Gio: Andrea Magnoni Fisico Eccellentissimo nella sperienza dell' Herbe.* Memoratur, & ab eod. *Calceolario in Apologia &c.*

Eod.

Eod. Anno.

JOannes Mucius, qui & Joanninus dicebatur, Geometra insignis, & publicus Decempedator, descripsit italicè in libro Misure esattissime del Territorio Cremonese, quem citat *Antonius Campus* in calce suarum historiarum, ubi Castrorum, & Pagorum Feudalium Agri Cremonensis indicem subdit.

Eod. Anno LX.

JOannes Stephanus, seù ut alii volunt, Stephanus tantùm, de Facinis Carmelitici Ordinis in Insubriæ Provincia insignioribus dignitatibus exactis Primus Minister emicuit, Philosophus, & Theologus verè summus, Orator eloquentia incomparabilis, ac in omnibus ingenio præstantissimo polluit. Sacrosancto Concilio Tridentino interfuit ablegatus à Pio IV. Pont. Max. loco Nicolai Audet totius Ordinis Generalis, in quo sæpe elegantissimè oravit. E' vivis eripitur, dum Pius V. Sanctiss.us Hierarcha, qui jam ipsum in toto ejus Instituto Inquisitorem Apostolicum adlegerat, tanti Doctoris virtutes, & merita sacra Purpura inaugurari intendebat. Ejus opera multa MS., relatum fuit, aliàs extitisse in Bibliotheca Conv. S. Bartholomæi Cremonæ, sed hodie quo fato deperdita abierint, ignoratur. Facinum egregiè comemorat *P. Petrus Lucius Belga in Compend. hist. & in Bibl. Carmel. addita operi Abb. Trithemii de laudibus Carmel. Relig.* imò animadvertit in nonnullis actis Concilii Tridentini typis excusis corruptè legi *Stephanus Farinus Cremensis*, cùm sine dubio legendus sit Stephanus Facinus Cremonensis

Ant. Possevinus in App. Sacro Tom. 3. idem firmat.

Falconius in Chron. Carmel. pag. 699.

P. Daniel à Virg. Maria in Speculo Carmel. Tom. 2. *ad num.* 3719.

Antonius Riccobonus de Gymnasio Patavino lib. 1. *cap.* 15 inter Lectores Universitatis Patavinæ eumdem refert sub anno 1534. ubi de Logicæ Explicatoribus

Com. Gualdus Prioratus in vita Com. Ugolotti Facini, *Joseph Bressianus in Corona Vir. Illustr. Cremon. lib.* 1. *pag.* 3.

Memoratur in marmorea Inscriptione, in Cœnobio Carmelitico S. Bartholomæi Cremonæ legenda, ubi de P. Genesio Rosano ad annum 1570.

Eod. Anno.

JUlia Sfondrata Francisci S. R. E. Cardinalis Soror lectissima, & amita Gregorii XIV. Sum. Pontificis, Uxor primum Nobilissimi Viri ex fam. Gonzaga, & exindè Cleti Picenardi Equ. Aurati Musarum Alumna, & Insigne totius fœminei sexus Ornamentum, plura poeticè scripsit, tandem fundatis Veronæ geminis Xenodochiis, quæ ibi præcipua sunt, inter Nobilissimas Vestales S. Pauli Mediolani, mutato nomine in Paulam, meritis plena requievit in Domino.

De

De eadem *Joannes Jacobus Crottus in Orat. ad laudem Francisci Sfondrati*. *Antonius Campus hist.lib.3*, nec eam præterit *Octavianus Picenardus*, qui fuit Præses Excell.^mi Mediolani Senatus, ut suo loco, in Oratione habita pro Sigismundo Picenardo 2. Kalend. Martias 1613. qua die amplissimum J. C. Collegium ingressus est.

Brescian. in Corona &c. lib. 1. part. 1.

Eod. Anno.

CArolus Ponzonus Patriæ Decurio, Vir probo ingenio, in conscribendis historiis ornatus, scripsisse habemus

Monimenta historica,

quorum M. S innuit, & allegat *Franciscus Bressianus* in Indice opusculi prænotati, *La Via Lattea &c.*

Videndum est ejus nomen in Matricula Decurionum ad hunc annum.

Eod. Anno. LX.

CHristophorus Guazzonus ad italicas Musas natus, plura in eadem facultate, qua eruditus inter Poetas coævos eminebat, composuit, & præcipuè ejus Carmina habentur in libro Inscripto, *Rime di diversi Autori Eccellentissimi: Cremonæ 1560. per Vinc. Conitem* Ibi etiam leguntur nonnulla

Nicolai de Maggis, &

Pauli Ferrarii, qui procul dubio fuere & ipsi Cremonenses Poetæ, nàm eorum stirpes adhuc in Patria florent nobilitate.

Eod. Anno.

GAspar Marianus Rhetor in Patria publicus, & in Carminibus componendis laudatissimus, ad cujus gloriam scriptum reliquit Franciscus Zava in carmin. lib. 2.

Gaspar adest Marianus bonos, & gloria sæcli
Ac Patriæ, & Gentis fama, decusque suæ,
Cui sacra fatidicus concessit barbita Phœbus,
Barbita nomen adhuc Vicus in Urbe tenet.

Vicus, de quo in carminibus vernaculo idiomate stylo de Mariani nuncupatum

Simon Marianus hisce temporibus doctrina excellens, celebratur à *Hieronymo Faballo orat. 1. ad Decur. Cremon.*

Eod. Anno.

PArthenia, quæ Uxor lectissima Joannis Baptistæ Maynoldi J.C. præstantiss. erat unica filia Augustini de Gallaratis Viri Patritii, & neutiquam ob ejus gesta sine laudum proemio memorandi, qui sciens Quintilliani præceptum, quod mollis illa educatio, quam indulgentiam vocamus, nervos omnes & mentis, & corporis frangit; exactis teneris infantiæ annis, filiam in omni literarum genere erudiri, jugiter incubuit, & præsertim Græco, & latino idiomate, ac carminibus instrui, quibus doctissima emersit, adeò ut ejus judicio cultissimo celeberrimus Vida noster sui ævi Miraculum, Opera propria subiicere non dedignabatur, decessit die 6. Augusti 1572.

Ex

Ex operibus tantæ, & Incomparabilis Feminæ multoties non absque admiratione, nec sine spe futuræ editionis vidi in Bibliotheca Maynolda MS. ubi veluti Thesaurus custoditur, pulcherrimum Epistolarum latinum Volumen, cujus est index

Ordine alphabetico cùm numero paginarum

Plura Responsa in ipsomet volumine eidem directa leguntur.

De hac eruditissima Fœmina mentionem faciunt plures scribentes, & in primis prætereundus non est Memoratus *Vida in Orat. adversus Pap. Act.* 2. ubi de Parthenia, & de Sophonisba Angussola Pictrice commendatissima. *Non comittam, ut prætercam duas præclarissimas Virgines Cives nostras, quarum altera, & græcis, & latinis literis apprimè eruditam de quacunque re opus fuerit, & versu, & soluta oratione non tantum doctè, & copiosè, sed etiam eleganter, & appositè dicit, & scribit maxima cum audientium, & legentium admiratione; altera inter egregios Pictores nostri temporis meritò connumerari potest, multis aliis artibus, ac virtutibus utræque insignes, utræq; bonis parentibus ortæ &c.*

Vinc. Vectiolus in orat. 2. erga finem inquit. *habetis PP. in vestra hac Civitate sanctissimam illam Matronam optimam fœminam, ac lectissimam Partheniam, quæ tantum in his literis, scilicet Græcis, profecit ut qui Cremonensium laudes, ampla, & copiosa oratione prosecuti sunt hanc rem, ut hujus Urbis decus summum, & maximum ornamentum silentio prætereundam non duxerint &c.*

Diomedes Borghesius Senensis in 3. *Volumine Italicorum rythmorum p.* 4. *pag.* 4.

Octavianus Picenardus in Orat. Fun. prò Jac. Maynoldo.
Ant. Campus hist.
Cavitellus, Zava. Crescentius, Spelta, Riberia, Ang. Baronius, Jo: Musonius, &
Alex. Lamus in Somnio.
Joseph Niger Propatruus dilectiss. Matris meæ in suis Carminibus *Epist.* 8. ubi de Cremona Patria.

Nec tantum commune Viris hoc esse putandum est,
Quod cadit in sexum, fœmineumq; animum;
Nam quantum muliebre genus pulcherrima Virgo
Parthenia excedat dotibus ingenii
Jam patet, & fama est toto notissima cœlo,
. . Et mox ipsa sua laude perennis erit.
Cujus Carminibus si demus nomen in illis,
Quis summum Vatem non vigilasse putet.
Præter fœmineas, & doctæ Palladis artes
In quibus à teneris docta puella fuit.
Non minùs est græcis, pariterque imbuta latinis,
Quam canere, & certis psallere docta modis &c.

Eod. Anno LX.

IN ANIMOSORUM CREMONENSIUM ACADEMIA DISSERTATIUNCULA HISTORICA.

Academia Animosorum, ut Nobiles in literis, & literæ in Nobilitate florerent, hoc anno sub sacra tutela Divi Eusebii Cremonensis Monaci Bethleemitæ S. Hieronymi Discipuli in Patria initium sumit ejusdem Institutoribus tribus ex J.C. Collegiatis tùm patritia stirpe, tùm studiis omnibus præclarissimis.

PRimus ex ipsis Comes Petrus Martyr Ponzonus Senatoria dignitate Mediolani decoratus, & exindè celeberrimæ Civitatis Novariæ Episcopus, laudatus in *Musæo Novariensi* nuperrimè edito ab Amico meo eruditissimo *Lazaro Augustino Cotta*.
Secundus Joannes Biptiita Maynoldus J. C Coll doctiss
Terrius Sigismundus Picenardus Reg Duc., & ipse Mediolani Senator, de quibus suo loco erit, & habitus fuit sermo honorificus. Lege in primis vulgata prò ejusdem regimine, ut unus ex Academicis primus in Consessu biennio integro completo sederet, Principis titulo insignitus, ad cujus normam ordine succisivo electi fuere.
1560. Sigismundus Trecchus.
1562. Alphonsus Maggius.
1564. Joannes Petrus Ala J C. Coll., & Scriptor celeberrimus.

1566.

1566. Joannes Baptista Sfondratus.
1568. Ludovicus Barbovius.
1570. Joannes Baptista Picenardus J. C. Coll.
1572. Carolus Schinchinellus.
1574. Carolus Jacobus Persicus.
1576. Sebastianus Bressianus Med. Phys. Coll.
1578. Comes Ludovicus Stanga.
1580. Comes Galeatius Ponzonus.
1582. Vincentius Maynoldus J. C. Coll.
1584. Homobonus Offredus J. C. Coll.
1586. Cæsar Chizola Med. Phys. Coll.
1588. Sfortia Pallavicinus Marchio.

Ab hujus anni interstitio usque ad annum 1607. quo percita inter fortiores Patritios intestina dissidia Musarum concordias exsurdarunt, & inter armorum fragores armonica plectra deperdita, non absque rauco mærore submurmurabant, ecce quod pacatis animis Animosorum congressus animosior interpolatur in Domo Camilli Stanghæ Comitis Castri Novi Buccæ Abduæ, constructis regulis, & erecto Phrenoschemate, in quo Herculis sagitta, Fax, & Clava Robori appensæ cum lemmate, *In casus omnes*, apparent, tali ab Hercule desumpto auspicio nostræ Urbis, ut ajunt, Fundatore, perpetuò duraturam in omnes casus Unionem nobilissimam non desperarunt, eoque magis cum Hercules, Musagetes appelletur, scilicet secundum Gyraldum, & alios Socius, & Dux Musarum. Princeps eligitur omnium plausu.

Ludovicus Barbovius Insignis Feudi Sorexinæ Marchiò.

1609. Maximilianus Trecchus.
1611. Ferrans Maggius.
1613. Heronymus Schinchinellus magni nominis Præsul Prothonotarius Apostolicus de numero Participantium Alma in Urbe Residens prò Archiepiscopo, & Principe Juvaviensi.
1615. Alexander Crottus.
1617. Nicolaus Soresina.
1619. Alexander Bonettus Med. Phys. Coll.
1621. Carolus Lauda.
1623. Camillus Augustus.
1625. Bartholomęus Sfondratus cõfirmatus prò subsequenti biennio.
1629. Hieronymus Rangonus sub cujus regimine, undique Epidimiali morbo sæviente, ad tria lustra, Academia contabuit, nam anno tantum.
1644. Christophoro Schinchinello Com. Casalis Buttani, Principe designato primas revocatur ad auras, postmodum.
1646. Nicolao Ponzono Castelletti Comite, & Gombeti Domino, in funere Octaviani Picenardi Senatus Excell.mi Mediolani Principis Concivis Sapientiss., ac de Academia optimè meriti die decima Junii hoc anno denati, Animosi parentantur

tur, habita Oratione ab Jacobo Zappa J. C. Coll. Com., & Equ. & ex doctiss. Academicis. Verùm ab exacta lue in bellum asperum incidit, unde versis cytharis in scopletis ad Patriæ defensam quisque generosè incubuit, Gallorumque impetu tandem subverso, Apollinis lauribus, & palmis coronati Victoribus, & Animosis Concivibus Epinicia Academici Animosi cecinere; Obruta quidem norma Principatus, & more Aristocratico pluribus in consessibus Academia se gessit, ut in illo adaperto ad plausus ann. 1660., quo Sum. Pont. Alexander VII. Sacra Purpura Patritium nostrum Eminentissimum Petrum Vidonum exornavit, ibi enim multiplicia Patriæ gaudia, duplici panegyri, aliisque Musarum armoniis eruditissimè insinuarunt duo ex eruditiss. Academicis, nempè Comes Sigismundus Ponzonus, & Marchio Hieronymus Ugolanus J. C. Coll. Com., & Equ. Anno. Verum.

1687. Petro Francisco Treccho Marchione, & Regio Malæi Laudensis Feudetario Eloquentia, & Musis percelebri curante una cum hujus operis Auctore antiquus ordo instauratur, ac numerus dignitatum augetur, ut nempè apud Principem duo Assessores, & unus à Secretis considéant. Die igitur vigesima Februarii ejusdem anni cum in ampla Sala publici Civitatis nostræ Palatii convenissent quamplures Nobiles, & Literati Concives, collectisque Votis, Princeps delectus fuit ipse.

Marchio Petrus Franciscus Trecchus, & cum eo.

Marchio Galeatius Pallavicinus Primus Assessor.

Joseph Caraffinus Feudi Levatę Dominus secũdus Assessor, & Franciscus Arisius hujus Operis Auctor à Secretis. Obtinetur ac eodem mense Illustriss. Præsidum ad Urbis negotia decreto, Atrium prò congressuum solemnitatibus, in quo congregantur Amplissimi J. C. Colleg.

1690. Die 18. Mensis Martii Princeps idem Marchio Trecchus, non sine omnisi laudibus, & plausu confirmatur, & eligitur.

Joseph Caraffinus, Primus Assessor.

Author hujus Operis, Secundus.

Nicolaus Ala Marchio Scandolariæ Ripæ Olei à Secretis.

1691. Princeps declaratur Joseph Caraffinus.

Marchio Petrus Franciscus Trecchus primus Assessor.

Marchio Joseph Cattaneus secundus Assessor.

Joseph Bigatius à Secretis.

Prædefuncto eodem anno Caraffino, non sine magno Patriæ nostræ, & Reip. litterariæ intertrimento, ut dicam suo loco, suffectus est in Principatum.

Marchio Joseph Cattaneus.

Marchio Petrus Franciscus Trecchus primus Assessor, quem perdidimus

didimus maligna febri correptum die 30. Maii 1697. ut suo loco dicemus.

Marchio Galeatius Pallavicinus, secundus.

Joseph Bigattus à Secretis.

Argumenta, quæ discutiuntur non nisi sacra, vel ad mores erudiendos Princeps proponit. Exemplum à majoribus datum, nam apud me servatur folium magnum excusum anno 1609. per Christophorum Draconium, cujus in fronte legitur italico sermone. *Ordine, col quale l'oppresso Accademico Animoso per Decreto della Città di Cremona tratterà la materia dell' honore per insegnare il modo di ridur à pace le discordie de Cittadini con termini honorati, e christiani, lontani dall' opinioni dannate dalla Santa Chiesa.* Hic ordo in 46. propositionibus fuit distinctus.

Omnes Optimates, ac hujus Academiæ Alumnos, aliis loco, & tempore indigitabo; memorabilia tantum è regestis Archivii Civitatis deducta, & Auctores, qui eam commemorant, recensebo.

In Consilio generali habito die Veneris 14. Augusti 1609. suadente celeberrimo Octaviano Picenardo, & juxtà sententiam March. Antonii Mariæ Pallavicini ex Decurionibus decretum fuit, ut Principi Academiæ solverentur quotannis ære publico Coronati, seù, ut ajunt, ducatoni quinquaginta pro expensis, quæ in congressibus peragendis fieri contingerent, hisce quidem conditionibus, & in primis, ut publicè legerentur lectiones de honore pertractantes, aliæve lectiones morales, & quod electio Principis ad votum Nob. Decurionum esset facienda ex tribus tamen nominandis ab Academicis.

Die 11. Septembris ejusdem anni concessa fuit pro Academicis uniendis pars superior Palatii D. D. J. C. de Coll.

Die 30. Decembris 1609

Inter alias Academiæ Sanctiones hæc in sequentem modum facta fuit, ac typis edita, ut habetur in Archivio Civitatis.

Nel libro degli atti della Nobilissima Accademia degli Animosi di Cremona è registrata frà le altre la Congregazione Generale de' Signori Accademici di quella havuta alli 30. Decembre 1609. in Casa dell' Ill. Sig. Massimigliano Trecco Prencipe della medesima Accademia, nella qual Congregatione frà le altre è l' ordinazione del tenor, che segue

Doppo furono con molta lode ricordate le fatiche del Sig. Ottaviano Picenardi nell' Accademia l'Oppresso, che cortesissimamente havendo accettato il carico di trattare la materia di ridurre à pace le discordie de Cittadini, e quella con molta esatezza, & eloquenza trattando conforme à termini honorati, e Christiani, ordinandola ad una Lezione per settimana concorrendovi con molto applauso il fiore della Nobiltà di Cremona ad immortal fama di lui, e di tutta la radunanza insieme, habbia magnanimamente ricusato riceverne mercede. Però essere l' Accademia in obbligo di mostrargli segno di gratitudine, & dopo varj discorsi così fù à viva voce ordinato.

Che

Che in segno d'animo grato l'Accademia dichiara, che al Sig. Picenardi si faccia una memoria in un quadro di tela, che in publico nella Sala della radunanza stia esposto in fino, che si possa fare in forma più durabile, in cui sia inscrizione in sua lode, ò immagine di lui, ò l'una, e l'altra insieme.
Furono eletti à far mettere ciò in effetto il Sig. Sforza Sforzosi, e Ferrante Carli.
Subscripta Massimiliano Trecco Prencipe
Gio. Battista Assandri Secretario &c.

Die 30. Mensis Julii 1610. In Consilio Generali fuit suspensum Decretum erogandi per Civitatem illos Ducatonos quinquaginta, ut suprà cum tunc fuisset electus Princeps citrà normam recensitæ conditionis. Erat à Secretis tunc temporis memoratus Joannes Baptista Assandrus Cauf. Coll. Philosophicis, historicis, ac poeticis studiis eximius, & in operibus editis valdè cognitus.

Die 14. Januarii 1611. ad supplicem libellum ejusdem Picenardi sub patrocinio Civitatis iterum recepta fuit Academia, eidemq; concessum fuit posse Principem sibi benevisum eligere.

Die 13. Februarii 1613. In Conf. ad preces Academicorum denuò concessa fuit solutio Ducatonorum quinquaginta.

Die 5. Mensis Januarii 1615. concessum fuit Gulielmo Lupo Med. Phys. Coll. ex Acad. ut publicam haberet Concionem in Buleuterione, cùm declaratione tamen, ut hæc concessio in vim exempli imposterum non adduceretur.

Die 12. Novembris 1619. Academici obtinuerunt Decretum ab Excellentissimo Mediolani Dominii Moderatore, ut duos ex capitali facinore bannitos in casibus verò non exceptis possent, eis annuentibus ad gratiam Principis revocare.

Die 3. Junii 1644. conceditur facultas Acad. eorum publicas disputationes peragendi in Buleuterione cum derogatione antecedentis Decreti. Et hæc sunt, quæ in hac materia habere potui ex Archivii Diagraphis.

Auctores, qui nostram Academiam recensent, & laudant, hìc chronologicè subnectuntur.

Franciscus Zava eloquentissimus Rhetor, publicus Cremonæ Gymnasiarcha anno 1562. dicavit Academicis Cremonensibus Orationem secundam, quam habuit adversùs Gymnasiarchiam excusam ibi apud Vinc. Comitem 1562. & recusam. 1568.

Vinc. Vectiolus doctifs. Orator in Orat. 1. adversùs eum, qui in Gymnasiarchiam scripsit pag. 10. reliquit. *Verum illud certè affirmare possum vestram hanc Academiam*, vos enim Nobilissimi Academici nunc solos alloquor, tot præstantifs. Civium refertam unam esse, quæ si quod aliud præclarum institutum ipsa in primis huic Urbi ad memoriȩ immortalitatem gloriosa futura sit, quid enim liberale studium, quæ ars, aut disciplina ingenua reperiri potest, quæ ex hac vestra tamquam clarissima officina, & pleno quodam fonte hauriri non possit.

Joan-

Joannes Petrus Nazarius diserta oratione italicè scripta, Urbem Cremonensem summoperè commendat pro Academiæ institutione, cusa est per eundem Vincentium Comitem. 1564.

Joannes Baptista Ala nuncupavit Ill.mo, ac Rev.mo Benedicto Alæ Urbini Archiepiscopo orationem Octaviani Picenardi, quam habuit in funeribus Jacobi Maynoldi Gallarati Senatus Excell.mi Mediolani Præsidis, formis traditam Cremonæ 1613. apud Christophorum Draconium, & Barucinum Zannium, ubi in Epistola scribitur.

Orationem, quam Octavianus Picenardus magni nominis J.C. Academicus Animosus babuit, in publicis parentalibus Jacobi Maynoldi Gallarati Senatus Mediolanensis Præsidis, & Catbolici, ac potentissimi Regis intimi Consiliarii (quem etiam mortuum Rex ille diurno, & perpetuo sacrificio decoravit) tibi, ac nomini tuo, Ill.me Præsul, offero, ac dedico, tùm quia vos ambo bac tempestate Nobilissimi nostræ Civitatis Jurisconsultorum, & Judicum Collegii, & Animosorum Academiæ clarissima lumina extitistis, & ob eximia animi ornamenta in altissimo dignitatum gradu locati, tu à Summis Pontificibus, ille à Summo Rege, vobis, ac Cremonæ Patriæ nostræ decus immortale peperistis.

Valerianus Castilioneus Mediol. Monachus Cassinensis sub titulo Academici Animosi nuncupati *il Brillante*, edidit Papiæ apud Petrum Bartolum 1618. carmina italica, inscripta *l' Accoglienze dei Cielo*, in quibus duodecastichon etiam legitur Jo: Baptistæ Cavutii Philos. doct. alteriesex Academicis dicti *lo svegliato*.

Joannes Paulus de Tonsis Illustris. Animosis Academicis, Principatum gerente Nob. Viro Alexandro Bonetto, dicavit librum Cremonæ excusum 1619. apud Barthol., & Hæredes Barucini de Zannis, cui titulus *della Costanza, e Consolazione nelle publicbe calamità, Opera di Gio: di Ver tradotta di Francese in Italiano &c.*

Joannes Vida Pisenattus Com. & Equ. Pontificius edidit ibidem ipso anno 1619. orationem in laudem Fratrum de Folliatis, & in fine ejusdem habet multa carmina in laudem Animosorum Academię.

Joannes Paulus de Tonsis Illustris. Academicis Animosis dicavit opusculum, cui titulus

Della Costanza, e Consolatione nelle publicbe calamità, opera di Gio: di Ver, tradotta di Francese in Italiano per Gio: Paolo Tonsi Cremonese, Cremonæ typis Batbolomæi, & bæredum Barucini de Zannis 1619. ibi etiam carminibus laudantur Academici, nec non *Alexander Bonettus* eorum Princeps.

Emmanuel Tbesaurus Taurinensis, doctrina, & genere perspicuus, cùm esset è Societate Jesu, & Cremonæ Rhetoricæ Præceptor, orationem habuit elegantissimam, quam Joannes Baptista Ala Ecclesiæ Majoris Archidiaconus, & Academicus ingeniosissimus, typis edi curavit anno 1620. Cremonæ apud Bartholomæum, & hæredes Barucini Zannii, inscripta. *Oratio in qua probatur Academiam Cremonensem Animosorum esse verissimum Herculis Templum*, dicata Alphonso

phonso Lasso de Carilia Illmo Equitum Magistro Hispano literatissimo, in qua præ cæteris legirur.

Ei florescunt ubiq; terrarum, Ill.^me Alphonse, Academiæ bonarum artium, armorumque veluti refertissimæ Officinæ, ex quibus tamquam ex Equo Trojano prodeunt Viri, qui deindè ad summos bonorum gradus non pauci facilè provebuntur. Has inter Academia Animosorum, sic appellamus hujusce Civitatis nostræ, si non primas, at nec postremas, ut optimè nosti, tenere censenda est. In Oratione laudibus extolluntur nonnulli ejusdem Academiæ Principes, & scilicet Marchio Ludovicus Barbovius, Maximilianus Trecchus, Ferrans Maggius, Hieronymus Schinchinellus, Alexander Crottus, Nicolaus Sorefina.

Nicolaus Corradinus celeberrimus Phonascus in Cathedrali Cremonæ edidit anno 1620. ex typis Venetis Gardani opera musicalia, in quorum præliminari se inscribit Musicæ Præfectum in Academia Animosorum, ex quibus conjecturari facillimè licet, non vulgari pompa tunc cœtus Academicos celebrari.

Abbas D. Celsus Lesuarte Rosinus Cesenas Can. Reg. Lateran. cujus eximia virture Lyceum Scriptorum Lateranensium emicuit, Principi, & Academicis Animosis direxit ejus librum, *L'Illiade Sacra*, impressum Venetiis per Crottum anno 1621. cum epistola nuncupatoria, quæ incipit. *Quando io di prima fui fatto degno, Illmo Prencipe, e Nobiliss. Sig.^ri dell' eccesso della benignità vostra di essere ascritto, e registrato trà di voi, preso sotto la protezione del vostro non men famoso, che forte Musagete Alcide &c.* alibi. *Perciò risoluto mi sono nel principio di questa mia prima parte di proporre à così nobile, grande, copiosa, e dotta radunanza di Titolati, Cavaglieri, e Letterati di ogni professione &c.* alibi. *Non sia chi mi riprenda, se ardisco di affermare, che d'Olimpo, cioè del Cielo sia portico ammirabile cotesta vostra Academia: imperciocche le nobilissime, e virtuose azioni, che in essa fate di morale, di Politica, di Ragione d'honore Cavaleresco, di governo, di stato, di belle lettere, e di tutte le professioni più gravi, e più sode, pur troppo manifestano ragionevole il detto mio &c. & in fine, e qui con divoto inchino riverisco non un' Accademia di Virtuosi, ma come disse Cinea, un Senato di Regi.*

Ipse Rosinus inrer Animosos nominabatur *il Raffermato*.

Guidobaldus Benamatus in sua Historia Navali se insinuat Academicum ex Animosis.

Anonymus quidam edidit anno 1621. opusculum poeticum, cui titulum dedir. *Il Vello d'oro Idilio per l'impresa dello svegliato Academico Animoso dedicato al Sig Carlo Lodi Prencipe dell' Accademia degli Animosi*, Academicus nominatus *lo Svegliato*, fuit Joannes Baptista Cavurius, ut diximus, de quo in opere nostro sermo erit.

Anonymus alter litavit Academicis Animosis opusculum signatum. *Epitalamio per la gloriosa, e Santa Sposa di Christo Teresa di Giesu, celebrato nella sua tanto bramata Canonizazione.* Ibidem anno 1622. per Bartholomæum, & hæredes Barucini de Zannis.

Vincen-

Vincentius Gallus Clericus Reg. S. Pauli doctissimus suum de Oda, Elegia, & Epigramate opusculum anno 1623. Mediolani apud Cumum, dicavit Camillo de Augustis Principi, nec non cæterisque Academicis.

Idem suum Opus de Lyrico Poemate Syntagma, Mediolani apud Joannem Baptistam Cerrum 1626. sacravit hisce notis; Amplissimis Viris Bartholomæo Sfondrato Academiæ Animosorum Cremonæ Principi Splendidissimo, cæterisque Academicis, in Epistola verò leguntur, *Hanc igitur quantulamcumque est industriæ meæ exercitationem in colligendis ab optimis scriptoribus de lyrico poemate eruditionibus, atque hunc in selectarum quarumdam Horatii Odarum detegendis artificiis laborem in amplissimo nomine vestro, Academici Animosi, apparere voluit. Tùm quia opusculum illud, quod nuper editum fuit Clarissimo Viro Camillo Augusto Principi vestro, vobisque inscriptum, non ingratum vobis fuisse compertum habui. Tùm etiam, quia nullam, aut nobiliorem tutelam, aut firmius præsidium contrà invidorum, reprehensorumque morsus his scriptionum argumentis in publicum exeuntibus, quàm hujus florentissimæ Academiæ, quæ totius Italiæ lumen est clarissimum, comparari posse judicavi.*

Peregrinus Merula in Sanctuario Cremonæ typis hæred. Barucini de Zannis 1627. pag. 311. Academiam Cremonensem, unà cum Petro Ferrario ejusdem Alumno laudibus effert.

Alter Anonymus appellatus *il Corrugioso*, inter Academicos Animosos erat hic Joannes Paulus Melius celeberrimus J. C., ac Senatus Casalensis Præses, de quo & jure meritò in tertio Volumine sermo fiet anno 1629. edidit orationem in Laudem Comitissæ Polisennæ Meliæ Lupæ de Soranea, qua die Monasterium S. Quirici Cremonæ ingressa fuit.

Hieronymus Genuinus Romæ edidit apud Hæredes Mascardi 1635. metamorphoseos Nominum, sivè metatheses Literarum, sivè Anagrammata; ibi pag 41. legitur

Programma

Animosorum Academia Cremonensis.

Anagr.

Es Varia commemorans, nimia docens.

Carmina

Es Varia commemorans nimia vèrè docens.
Nomen Animosum animum dat, & vires facit;
Robur animis, magnus vigor, & inest tuis.

Joannes Baptista Maynoldus J. C Coll. unus ex Academicis, de quo inferiùs anno 1638. ibi edidit italicè orationem sic inscriptam, *Nella morte dell' Illustr.*^mo^ *Sig. Conte Oliverio Schinchinello Cremonese recitata nella sala del Conseglio di Cremona à nome dell' Accademia de' Signori Animosi.*

Joannes Petrus Crescentius Romanus Nob. Placentinus, Monachus Hieronymianus in sui operis initio inscripti. *Eusebio Cremonese*

anno 1645. Cremonæ excusi apud Joannem Petrum de Zannis, opiparè laudat nostram Academiam, ejusque Alumnos tunc vitam agentes commemorat pag. 13. nempè Viros Illustris.

Marchionem Joannem Baptistam Trecchum.
Marchionem Joannem Paulum Vidonum.
Comitem Nicolaum Ponzonum.
Marchionem Joannem Baptistam Barbovium.
Christophorum Comitem de Schinchinellis.
Comitem Alexandrum Maggium.
Himerium Barbovium J.C. Com., & Equ.
Joannem Baptistam Maynoldum J.C. Com., & Equ.
Marchionem Paulum Datum.
Gherardum de Astis ex Decurionibus.
Julium Stangam ex Decurionibus.
Hieronymum Rangonum ex Decurionibus.
Hieronymum Benzonum Med. Phys. Coll.
Andream Sylvam ex Decurionibus.

Hyacinthus Belpierius insignis Bibliographus Cremonensis editionem curavit anno 1640. opusculi inscripti.

Il Capuccino Scozzese, idque dicavit eidem Com. Christophoro Schinchinello Principi Academiæ Animosorum, & in epistola eamdem commendat.

Paulus Ugonus J.C., & Philosophiæ Doctor, posteà Illustrissimæ Patriæ Ordinum Conservator, ex Academicis sub titulo *l'Innolstrato* anno 1647. Cremonæ apud Zannium edidit orationem in encomium Com. Nicolai Ponzoni Principi Academiæ electi, cui legitur in fronte. *Il Prencipe degli Animosi publicato nel* 1646. *l'Illustris. Sig. Conte Nicolò Ponzoni l'Immutabile*.

Ansaldus Cotta è Societate Jesu, in oratione Cremonæ habita in Instauratione studiorum anno 1653. ibidem typis emissa, cui titulus. *Omnia Cremonæ summa affirmat. Porro, adeò nobilis est Illustrissimorum cœtus, quem video, adeò frequens eruditorum panegeris, ut meæ me pudeat tenuitatis, qui in tanta Virorum Sapientum frequentia, non habeo undè possim eruditis ingeniis facere, superest unum vestræ in literas propensionis argumentum Academiæ Cremonensis gloria singularis &c. & alibi. Si erudita inter scriptorum volumina vivunt Cremonensium Virorum nomina, si eorum laudatur ingenium, si ubique eorum sapientia celebratur, hanc laudum ubertatem intelligite, non aliundè in vos, quàm ex Academia vestra, tamquàm è purissimo fonte manasse*.

P. Abbas *D. Petrus Marcellinus Orafus* Mon. Olivet. typis opusculum consignavit, cujus in fronte legitur. *La flemma Spagnuola, discorso Panegirico del medesimo nell' Accademia degli Animosi l'Urgente*.

Abbas Philippus Picenellus in Mundo symbolico (ut ajunt) ubi de Impresiis singularibus in operis vestibulo loquitur, laudibus illam effert, quæ à Cremonensibus Academicis erectas, cùm ad sacram

Purpu-

Purpuram Patritius noster Em.^{mus} Petrus Vidonus promotus esset, pingendo in ea racemos gentilitios cum lemmate *matura rubuit*.

Marchio Hier. Ugolanus J.C. Comes, & Eques, & Academiæ Alumnus, edidit Mediol. cum aliis Poematiis typis Marelli, *Plaudentis Cremonæ Triumphus in adventu Em.*^{mi}*, ac Reverendiss. S. R. E. Principis Card. Petri Vidoni Laudæ Ep. Animosorum in Academia publicè habitus*.

Jo: Baptista Spadius è Florentiola Ord. Præd. egregius Poeta, scripsit opusculum, cui tit. præstitit? *Lusus in Auspiciis Academiæ Animosorum Cremonæ*, ut innuit *P. Rovetta in Bibl. Prov. Lombardiæ Ord. Præd. ad annum* 1660.

Abbas Malatesta Garuffius Ariminensis in prima parte Italiæ Academicæ, Arimini impressa 1688. extenso calamo de nostra Academia pertractat pag. 247. ità &

Joseph Bressianus, Hist. Cremon. in suis operibus editis, & singillatim in diario Cremonæ, & in Coll. J.C. ubi de Picenardo præcipuè.

Abbas Petrus Cannetus Mon. Camald. mei amicissimus, ejusq; Congregationis, & virtutum omnium singulare ornamentum in Centuria Epigr. Miscellaneæ Academiæ Concordium, Ravennæ apposita.

Homobonus Piso Med. Phys. & eruditus Philologus mihi necessarius in dedicatione ejus operis. *Ultio Antiquit. in Sanguinis circulationem, nuncupati*.

Julius Cæsar Porrus J.C. Caus. Coll. literarum humaniorum, nec non Philosophiæ peritissimus, & Academicus nominatus *il Pronto*, quem efflictim prædiligo anno 1692. imprimi curavit Panegerim typis Laurentii Ferrarii ad laudem S. Joannis à S. Facundo August. eamq; dicavit Illustris Academicis Animosis; tit. est. *La Voce dello Spirito Santo*, habita Cremonæ in Ædibus S. Augustini à Vener. P. Joseph Angelo à Nativitate Nudipede Carmelita.

Hæc etiam refert laudatus *Jo: Cinellus* in ejus Bibl. Vol. pluc. 12.

Eques Carolus Andreas Sinibaldus Ord. Miliraris S. Jacobi de Spatha, equè ac in lireris ereditissimus inter Elogia Academiarum id, mihi humanissimè transmissum, recenset

DE ACADEMIA ANIMOSORUM CREMONÆ,

In cujus Stemmate est Jaculum, Clava, & Fax Herculis cum Epigraphe, *In Casus omnes*

Herculeis jaculo, & Clava, facibusque superbit
In Casus omnes par Animosa phalanx
Alcidæ, & Musis communes consecrat aras,
Et generoso animo Pallade utraque nitet.
Non minùs Eridanus gaudet splendente Lyceo
Claudere, quàm superis lumina Solis aquis.

MDLXI.

JUlius Clarus Aloysii Med. Senatoris F. Patritius Alexandrinus, verùm ex privilegio Patriæ nostræ ascriptus, post obitam magnanimè Præturam, inter J. C. doctissimus Mediolani & ipse Senator, Præses Quæstorum extraordinariorum, Curator aquarum publicarum, Præfectus rei frumentariæ, dein Philippi Regis Hispaniarum ad res Italas Consiliarius; ut ex Epitaphio in Sacra æde Pacensi Mediolani sibi extructo legitur. Magni sui ingenii monimenta prostant sæpissimè recusa.

Totum Opus Sententiarum receptarum in libris septem est divisum; in primo de Legibus, Constitutionibus, & Statutis; in secundo de Jure Personarum, in quo non solùm de ipso statu Hominum, sed etiam de singulorum Officiis, & dignitatibus, in tertio de Successionibus, & ultimis voluntatibus; in quarto de Contractibus, & de Feudis, Donationibus, & Emphiteusi; in quinto Practica Criminalis, in Sexto Practica Civilis, in septimo Index generalis continens materias supradictorum librorum, & cum animadvers. Manfr. Goveani Francof. 1613. *& cum animadvertitur Joannis Guiotii ibid.*

Tractatus de Feudis impress. 8. *Venet.* 1566.

Tractatus de Testamentis, & ultimis voluntatibus. Habetur etiam in Tom. 8. *par.* 1. *fol.* 80.

Opera omnia, seù Practica Civilis, & Criminalis, cum Addit. Joannis Baptistæ Bajardi. Parmensis, Bernardini Rolignoli Mediolan. Hieronymi Giacharii Lugiensis, Joannis Guiotii Nivernensis, Antonii Brochi è Castro Lauro, Joannis Harprecti, & Manfredi Goveani Germanorum impress. fol. Lugd. 1661., & ante fol. Venet. 1640., & fol. Francof 1636., & postea in fol. Genevæ 1666.

In Syntagmate communium opinionum &c. ex pluribus Auctoribus congestæ ab Antonio Maria Corasio Lugduni in Tom. 3. impressæ 1658. inter Auctores præcipuos habetur Julius Clarus.

Memoratur ex professo à Ghilino in Annal. Alex., & in Theatro Literatorum lib. 1. à Juliano Porta inter insigniores Alexandrinos, sed de ejus operibus parùm, vel nihil.

Landus de Sen. Mediol. refert Epitaphium, &

Comes Fontana libros tanti Viri.

Non est ommittendum præclarissimum hunc Virum fuisse Avum Maternum Bartholomæi Aresii, notissimi Senatus Mediolanensis nostro ævo Præsidi.

Ut magis innotescat, Julium Clarum fuisse Civem Cremonensem, en diploma ab archetypo suo extractum in regestis Archivii Civit. anni 1561.

Deca.

Decuriones Consilii generalis Magnificæ Communitatis Cremonæ.

CUm Præturæ Cremonensis dignitas, quę non nisi Mediolanensis Status Senatori integerrimo, atq; optimo ex veteri consuetudine committi censuerit, biennio præterito demandata esset Julio Claro, uni ex Senatoribus memorati ordinis, ejus Jurisdictionem Vir amplissimus, & justissimus tanta sapientia, & prudentia, tanta religione, & sanctitate, tanta gravitate, & constantia, tanta severitate, & lenitate absolvit, ut eam multò pacatiorem, quàm acceperat, reddiderit, feliciter apud nos hoc biennio actum est, ipso Prætore prudentissimo, & Sapientissimo, qui si sedandæ discordiæ, quæ illi cura præcipua fuit, curam assumebat, fidele prudentiæ consilium, certum sapientiæ subsidium, semper paratum habebat, cui cùm manifestum esset, præturæ provinciam sibi demandatam esse, non tàm propter privatorum Civium quietem, quàm totius Civitatis commodum, cùm in ea tempora incidisset, quibus Civitas maxima annonæ penuria laborabat, ejus prudentia, & sapientia tantùm profecit; ut populus, qui in magna necessitate constitutus erat, quique brevi fine Dei Opt. Max. auxilio extremum vitæ detrimentum passurus erat, ejus favente numine, ingenio, opera, & vigiliis hujus præstantissimi Viri, salvus remanserit, nec ferè viderit, aut senserit immanem illam, ac omnibus notam, & patentem penuriam, ità ut meritò ipsum tota Civitas viva voce sæpè Patriæ parentem, & Conservatorem appellaverit; vidimus enim universi, dum viguit egestas illa, undiq; omnia conspicientem, provisiones necessarias subministrantem, ac periculis obsistentem, quidcunq; etiam præter ejus Senatoriam, ac Prætoriam dignitatem exequi, in signum amoris immensi, & paternæ affectionis, qua semper insequutus est totum hunc populum, nunquam tamen defessus, nunquam imparatus, semper se validiorem, & promptiorem præstitit, nullis unquam periculis deterritus, quo factum est, ut actionum, & virtutum illustrium Hominis hujus Clarissimi fama Italiæ fines excesserit, ut ab omnibus digna sit habita, ut in ejus memoria erigeretur Statua perpetuò duratura, & mira admiratione à Posteris conspicienda; Porrò quoniam non tàm præsentium, quàm futurorum temporum summam curam habendam esse judicabat, cernens mortalium solicitudinem parùm posse, nisi Divina providentia administretur, atq; adjuvetur, ejus adhortatione, atque jussu ferè singulis diebus Deo Optimo Immenso ter Max.° supplicationes, piæque erogationes à divitibus ejus in primis exemplo, & hortatu in Pauperum plus quinque mille alimenta fiebant, ut ille placatus largam mortalibus frugum copiam condonaret, quibus quidem supplicationibus populus utriusque sexus semper fuit frequentissimus, & ad elargiendum pauperibns victum promptissimus, pro quorum omnium observatione, tàm & si dies, & no-

ctes

ctes invigilabat, non tamen ab aliis arduis, & difficillimis negotiis, quæ Prætorio muneri annexa sunt, animum avertebat, de quibus cum ab eo sermo habendus erat, vix dici potest, quanta verborum gravitate, quanta in oratione majestate, quanta animi constantia explicaret, quam cum Sanctissimum legum Interpretem profiteretur, semper persuasum habuit, ut ad alicujus negotii expeditionem non deveniret, nisi priùs re maturè intellecta gravitatem suam perpetua constantia roboraret, atque in proposito, susceptoque consilio permaneret, ex quo factum est, ut nunquam nec prece, nec pretio, nec gratia, nec simultate à recto deduci potuerit; Cæterùm quoniam illos Magistratus severos esse judicabat, qui aliqua iracundiæ acerbitate comixti essent, videns Jurisdictionem multò laudabiliorem forè si austeritati, & severitati lenitas, & æqualitas inflexa esset, ità se gessit, ut, cum in Facinorosos agendum esset, severus Judex nullum lenitati locum daret, & ubi casus miseratione dignus se se offerebat, mentem ad lenitatem, misericordiamq; revocans minori supplicio reum afficeret, quam judicii severitas postularet, fuitque semper ei proprium die, noctuque quibusqq; gratas præbere aures, Ostia semper patentia tenere, ut facilis esset ad eum accessus, quod pergratum fuit Populo, etenim nulla erat distinctio penès eum inter Pauperem, & Divitem ambas partes enim æquo jure regebat, gubernabat, & amabat, sed ultrà alia, quæ essenr meritò recensenda, de hoc voluimus mentionem facere, quod ad hoc, ut ejus Magistratum laudatissimum redderet, selegit Vicarium, & Judicem malleficiorum Antonium Baraterium, & Aluisium Bellonum duos Viros ad idmunus aptissimos, qui maxima cum totius Civitatis satisfactione munus utrique eorum commissum ad finem perduxerunt; Nec etiam illud est silentio involvendum, quod cum die Assumptioni Virginis dicata ignobilis vulgi ludos publico in Foro de more spectaret, oborta inter nonnullos acri rixa, & quæ tumultum, ac seditionem facilè concitare potuisset, ipse propriæ salutis immemor, publicæ verò studiosissimus, inter enses, ac pervalidos fustes, quibus magna eorum pars armata convenerat, medius accurrit, ac ferè solus propriis manibus enudata tela ex digladiantium manibus eripiens, missis in carcerem seditionis authoribus, omnia sedavit, ac magno capiris sui periculo imminentem cladem avertit. Quarè tot, ac tantis in Civitatem nostram à tanto Viro allatis beneficiis censuimus eum, si non quo deberemus, saltem quo possemus, benevolentiæ argumento prosequi; Cum igitur in concionem legitimam convenissemus coram Ill.mo, & Clarissimo J.C., & Senatore R. D. Domino Marco Antonyo Caymo, qui Prætoris, & Censoris munus gerebat, initis suffragiis, memoratum Julium Clarum, ejusque filios, & posteros Civitate nostra donamus cum honoribus, & oneribus, quibus cæteri nostri creati Cives frui, & gaudere consueverunt; Remittentes prò ut eidem remittimus

onus

onus ædis extruendæ in Civitate, ac pecuniarum ærario nostro persolvendarum, quibus rebus novi creati Cives apud nos lege municipali tenentur; Quæ omnia rata, & firma esse decernimus, si invictissimi Regis confirmatio accesserit, & hoc diploma per infrascriptum Cancellarium nostrum fieri, nostriq; sigilli impressione muniri jussimus. Dat. Cremonæ die Martis secundo mensis Decembris Anni MDLXI.

Eod. Anno. LXI.

VIncentius Vectiolus è Casali Majore Rhetor eximius, & publicus Cremonæ humaniorum literarum Instructor edidit. *Ad P.C. Cremon. oratio pro Gymnasiarcho diligendo eamque dicavit Jo: Baptistæ Mainoldo J.C. Præstantissimo Cremonæ in Civitatis Palatio apud Vincentium Comitem* 1561. *Orationes duæ ad P.C. Cremon. pro se ipso adversùs eum, qui in Gymnasiarchiam scripsit. Brixiæ apud Lud. Sabiensem* 1563. *eidem Mainoldo dicatæ*, cui adiunguntur *Hieronymi Faballi Laudensis ad Decuriones Cremonenses. In Controversia Gymnasiarchiæ*

Orationes quinque Cremonæ apud Vincentium Conctum 1563.

Anno 1582. ex hac vita migravit, dum esset Archipresbiter Ecclesiæ Divo Stephani memorati Oppidi, ut notat *Lud. Cavitell. in Annal. anno præcitato.*

De eodem Franciscus Zava in Epist. lib. 8.

Hector lauda in Hist. Cas. Majoris MS., qui allegat Nipolium de eo magna cum laude loquentem.

Eod. Anno.

MArcus Antonius Barbovius, cui multiplex in eo doctrina, ac præsertim Philosophiæ, & Medicinæ præclarior, enituit studium elucubrans

In Operibus Galeni Commentaria novem digesta codicibus.

De Morali Philosophia lib. 3.

Bressianus in V. R. & in opusculo, cui lit. Collegio de Dottori in med. Cremonesi.

In Ecclesia S. Joannis Novi Cremonæ tumulatur, ubi prostat hæc inscriptio.

Sepul. Art. & med. doct. mag. Jacobo de Barbobus, & Hæred. qui obiit anno MDXXXVII. *ætat. suæ ann.* LXXX. *Roccus, & Angelerius Mercat. Avo, & Marco Ant. Patri Physico omnes Pumenenghi Domini instaurarunt Anno Sal.* MDCVIII.

Eod. Anno.

JAcobus Antonius Mutius Lanfranci F. Viciniæ S. Thomæ Juris Civilis peritissimus magna eloquentia clarus in Coll. Patriæ hoc anno die prima Decembris ascitur, pro eàdem Mediolani residet Orator, conscripsit & habuit pulcherrimam, & doctissimam

Oratio-

Orationem in Funere Pauli Alæ Amplis. Mediol. Senatoris.
Amicitiam excoluit Francisci Zavæ, à quo in ejus operibus sæpissimè laudatur.

In primo virilitatis Flore, quasi flos à morte conteritur, indè sepultus in Ecclesia D. Thomæ nunc culta per Ven. Capucinas, ubi ad aram Divi Francisci legitur.

D. O. M.

Jacobo Antonio Mutio J. C. Cremonen. apud Senat. Mediolani Oratori, quem tota hæc Civitas ob virtutem eximiam, pietatemq; singularem deflet, Lanfrancus, Pater Jo: Baptista, Gabriel Cohortium Ductores, Annibal, Jo: Paulus Fratres Mœstiss. P. P. vixit Lustra sex ferè cum dimidio MDLXVIII. Nonis Augusti.

De eod. Lamus in Somnio cant. 2.

Eod. Anno.

SAnctinus Baptista incredibili doctrina, & pietate Vir ex publicis Cremonæ Gymnasiarchis, verè ex illis, quos innuit *Plutarch. de educ. lib.* 4. *tit.* 7. Quærendi sunt Liberis Magistri, quorum & inculpata sit vita, & mores. Digessit facundo metro

Epigrammata, & Carmina varia,

Ejusdem Sanctini habentur carmina in præliminari Epistolarum Francisci Zavæ, & in Carminibus Zavæ tria leguntur Epigrammata ad laudem Sanctini, quem suum Præceptorem vocat, ac indigitat, Sanctinum fuisse è Viro Paterni agri Cremon. decimo ab Urbe lapide.

Amicitiam excoluit Jo: Thomæ Musconii Poetæ Soncinensis, ut in libro pr. Epigrammatum ejusdem Musconii.

Hier. Faballus in orat. de Gymnasiarcho deligendo typis Cremonæ apud Vinc. Comitem, Sanctinum laudat, cum quo Martinum Favalerium, Jo: Baptistam Saccum, Antonium Riccium, Antonium Plancum, Vincentium Vectiolum, quorum industriæ, & doctrinæ Gymnasium Cremonense maximè nitebatur.

Eod. Anno. LXI.

ALoysius Dovaria Friderici Milit. fortissimi filius, primus ex Patritiis Cremon. inter Equites Divi Stephani Pisarum, electus die 26. Aprilis 1562. (ut mihi indicavit Humanissimus ejus Coeques, ac Patritius Rom. eruditiss. *Prosper Mandosius*, occasione, qua mihi Equitum Cremonensium notulam italicè, ut inferiùs, transmisit) dum Florentiæ pro Mantuæ Duce residebat Orator. Emicuit & inter insignes Ductores turmarum Equestrium magni Ducis Hetruriæ, & pro eo ad Venetam Remp. Legatus, demùm ex Supremis in rebus bellicis Consultoribus apud Regem Hispaniarum, & cum eo in Bello Lusitano, quo mille aureorum annuo stipendio donatus fuit. Scripsit *Epistolas*,

quarum

quarum quatuor habentur ad Com. Octavianum Affaitatum *in Collectaneis Pauli Emilii Marcobruni, pag. 258. usq; ad 263.*

Effulsit & hoc tempore Annibal Aloysii Frater, eadem equestri munitus dignitate, cujus in eodem libro legitur Ep. ad eumdem Com. Affaitatum de iisdem. Vide *Cavitell. in Annal. pag. versa* 427. verùm Annibal in sequenti notula non habetur inter equites.

Ant. Campus hist. lib. 3. ad ann. 1584., qui etiam Livium, sed non Annibalem ejus Fratrem memorat.

Ab Ulloa in fine Vitæ Caroli V. memoratur Aloysius cum Friderico ejus Patre inter milites Illustriores, vivente ipso Imperatore.

APPRENSIONI D'ABITI DI CAVAGLIERI MILITI

Dell'Illustriss., e Sacra Religione

DI S. STEFFANO PAPA, E MARTIRE

DELLA CITTA' DI CREMONA.

IL Sig. Luigi di Federico Dovara 26. *Aprile* 1561.
Il Sig. Jacopo D'Offredo Offredi 11. *Decembre* 1561.
Il Sig. Gio: Francesco di Ginesio Somma 11. *Decembre* 1562.
Il Sig. Cap. Fabio di Gio: Galerati 11. *Aprile* 1565.
Il Sig. Sforza del Cap. Sforza Picenardi 27. *Settembre* 1589.
Il Sig. Alfonso di Lelio Dovara 22 *Settembr.* 1591.
Il Sig. Gasparo di Pietro Giorgio Hoscasali 31. *Magg.* 1592.
Il Sig. Costanzo d'Ambrosino Ambrosini 31. *Decemb.* 1595.
Il Sig. Cesare di Cesare Amidani 24. *Giugno* 1598.
Il Sig. Pietro Marino di Bernardino Fraganeschi 3. *Feb.* 1599.
Il Sig. Ottavio del Cav. Sforza Picenardi 16. *Febr.* 1601.
Il Sig. Sigismondo di Cam.° Cambiago 19. *Novemb.* 1609.
Il Sig. Marc' Antonio di Vincenzo Aymi 6. *Novemb.* 1612.
Il Sig. Conte Filippo del Co: Ferrante Persico 4. *Ottobre* 1622.

Eod. Anno.

HIeronymus Clocius Genesii F. J. C. illustri loco natus in oppido Casalis Majoris, cùm eidem spatium datum esset requiescendi à Juris Civilis studio, & confugiendi ad mansuetiores Musas, Summa Poetarum Principis Virgilii suavitate, & quadam quasi divinitate raptus, atq; allectus, pulchriores, ut ipse affatur, ex eo tamquam flosculos more apud carpens, opusculum contexuit, quod prodiit Cremonæ 1562. apud Vinc. Comitem, Andreæ Marino duci Terræ novæ F. nuncupatum, inscribitur. *Publii Virgilii Maronis versus Proverbiales aliquod collecti &c.*

Hinc mens, & anima Virgilii à laudatissimis Viris appellatus est, cujus encomiastæ Poetæ Rolandus Cavagninus, Hector Nigrisolus,

lus, Columbanus Balletus, Hieronymus Faballus, Vincentius Vectiolus. refertur à *Conrado Gesnero in Bibl. Instit. à M. Georgio Draudio in Bibl. Classica*, ubi de Libr. Poet.

Eod. Anno.

GAbriel Faernus Rhetor, & excelsi nominis Poeta, latinis in carminibus peragendis sui ævi inter præstantiores ob doctrinam, & spectatos mores intimus, & prædilectus Pio IV. Pont. Max. nec non Carolo Cardinali Borromæo Nepoti, deinceps in Sanctorum Catalogo adnumerato. Ad emendandos clarissimos latinæ linguæ Auctores, & peculiariter Plautum, Cæsarem, Livium, Svetonium, M. Tullium Ciceronem, & alios nimia vetustate, & Librariorum negligentia inquinatos, assiduè exercebatur, verùm immatura morte ereptus, quæ inchoaverat absolvere, & ad metam perducere non potuit. Moritur namque Romæ die 17. Novembris anni 1561. non sine præcipuo ejusdem gloriosissimi Cardinalis dolore, in cujus manus omnia MS. ab eo summo in pretio habita advenere. Ex singularibus illius præclari ingenii partibus typos illustrant

Censura Emendationum Liviniarum

Terentii Comœdiæ ex vetustissimis Libris, & versuum ratione emendatæ, & in eas Comedias emendationum libri sex, quorum primam editionem P. Victorius curavit prodire deinceps *Parisiis* 1602.

M. Tulii Cic. Philippicæ, & Orationes pro Fonteio, pro Flacco, in Pisonem, omnes ex antiquissimo exemplari emendatæ, unà cum ejusdem Faerni annotationibus. *Romæ apud Vinc. Lucchinum* 1563.

De Metris Comicis Liber unus.

Eographis fragmentum in Comœdias Terentii, hæc omnia edi curavit Florentiæ apud Juntas anno 1565. in 8. Silvius Antonianus Vir ille eruditissimus exinde à Clemente VIII. Cardinalis electus, de quo consule *Mandosium in Bibliotheca Romana Vol. 2. cent. 9. nu.* 59. edidit, & dicavit Cardinali Carolo Borromæo.

Centum Fabulæ ex antiquis Auctoribus delectæ, & carminibus explicatæ. Venetiis apud Franciscum Zilettum 1572. pluribi etiam videntur reimpressæ, & præsertim Brixiæ 1591. ac Romæ apud Vinc. Lucchinum anno 1564. jubente Sum. Pont. ut scribit recentissimus *Teissier*, nec non Antuerpiæ in Typograhia Plantiniana, & circumferuntur hoc modo.

Fabulæ Esopicæ à Joach. Camerario oratione soluta, & Gabriele Faerno versibus explicatæ, recognitæ à Gregorio Bersmano. Lipsiæ apud Henric. Grofs. 1618.

Fabulæ Esopicæ à Gabriele Faerno, Festo Aviano, & Micha. Gabria versibus latinis redditæ. Lypsiæ apud El. Repbeld in 8. 1619.

Antonius Teissier in ejus opere gallicè inscripto *Les Eloges des Homes Scau. part.* 1. ad annum 1561. scribit cum eo Phedri æmulationem quamdam interfuisse, ac edidisse Faernum præter enunciata ejus ingenii monimenta, etiam sequentia.

Dialogi

Dialogi antiquitatum. In Lutheranos, sectamq; Germanicam Elegiæ. Observationes in Catullum sub Elogiis Vir. Illustr. Pauli Jovii plura carmina Faerni leguntur, nec non in delitiis Poetarum.

Eumdem memorant innumeri propemodum scribentes.

Jo: Casa suum Roma Venetias reditum illi refert. ut in delitiis suprà memoratis

Gesnerus in Bibliotheca Instit. plura

Lil. Gregorius Gyraldus in Dial. Poet. suorum temporum.

Silvius Antonianus allegatus in doct.^mo^ aquè, ac piissimo libro inscripto dell' Educatione Christiana de Figliuoli, Cremon. recuso 1609. lib. 3. cap. 41.

M. Georgius Draudius in Bibl. Classica.

Jacobus Gaddius de Scriptoribus non Ecclesiasticis scribit, fuisse aliquoties circa eum Sigonium in disp. Patavinis.

Aubertus Mirœus Bibliot. Ecclesiast. part. 2. cap. 99.

Franciscus Reddius Seren. Magni Etruriæ Ducis Archiater celeberrimus in suo Dityrambo, cui tit. *Baccho in Toscana* in adnotationibus pag. 127.

Joannes Rosinus Antiquit. Romanarum.

Toscanus in Illustr. Poet. &c. refert Faerni càrmin. scilicet in Luthenos, Sectamque Germanicam.

Ad Homobonum Offredum Med. Cremon. & in Maledicum, nec est prætermittendum distichon ad ejus commendationem exaratum à Toscano

Calliope legeret numeros cùm fortè Faerni
Emersit ne mari Comicus Afer, ait.

Caramella in Muſæo Illustr. Poetarum.

Joannes Paulus Ubaldinus in Collectaneo Poetarum Illustrium Mediolani 1563. in quo quidem legitur pag. 8. Caroli Vicecomitis Elegia ad Raphaelem Faernum Cremonensem, verum fuit calami lapsus, nàm scribere debebat ad Gabrielem.

Joannes Thomas Musconius primam Elegiam lib. sui 2. eidem direxit.

Alexander Lamus in Somniis Cant. 2.

Cavitell. Annal. anno 1561.

Ant. Campus eodem anno.

Fabianus Justinianus in Ind. Universali in Verbo Fabula.

Lucas Contilis in Epist. lib. 3. part. 5.

Petrus Franciscus Spinola in suis carminibus Od. 19. *&* 22.

Oliverius Bonartius S. J. in Ecclesiasticum pag. 200.

Dionysius Athanasius in Epist. selectis Vol. 2. à Bartholomæo Zucchio editis Venetiis 1595.

Ephemerides Gallicæ, ubi de Fabulis gallicè redditis memoriam habent.

Nicolaus Reusnerus, ubi de Poetis Italiæ.

In libro Constitutionum Dominii Mediolani inscripto, legitur Epigramma Faerni hujus exempli.

Insubrum decreta Ducum, legesque vetustę,
Vastum incomposita mole Volumen erat.
Congeriem informem, confusaque jura Senatus
Digessit, certis disposuitque locis.
Inque novam legum faciem, corpusque redegit,
Fusaque in exiguum membra coegit opus.
Has igitur quisquis veterum farragine legum,
Atque indigesta mole gravatus erat;
Perlegat, utatur: sunt hę bre vitate Minores,
Ordine majores, utilitate pares.

Nec est prætereundum Epygr. Annibalis Crucæii in obitũ Phaerni.

Dum Veterum Autorum instaurat monimenta Phaernus,
Et reddit vitę scripta latina suę.
Invidit fera Parca, Virumque ad Tartara trusit,
Quodq; aliis ademis, hoc tibi, dixit habe.

Petrus Victorius Summus Phaerni admirator, celeberrimus Grammaticus, & Criticus *Var. Lect. lib.* 10. *cap.* 1. scribit ad ejus laudem. *Ità certè putat Gabriel Phaernus: & bonus ipse Poeta: & acer existimator Scriptorum Poetarum; quippe prętereà in munere hoc corrigendorum veterum Auctorum magna cum laude versatus est, novitque pręclarè vulnera antiquorum Scriptorum, ac quibus in rebus labi plerumque, atque peccare librarii consuessent,* & lib. 16. cap 21 *Cum posteà animadverti Gabrielem Phaernum magni ingenii Virum, peracrisq; judicii alia ratione priorem illam plagam curasset, cum enim diligentia, sua studioque quod in optimis scriptoribus purgandis ponit, multas maculas ex hac Oratione deleverit &c* loquitur de Orat. M. Tullii pro M. Marcello.

Item lib. 27. cap. 19. lib. 29. cap. 11., & 16. lib. 32. cap. 13. lib. 33. cap. 6. lib. 36. cap. 8. & alibi. Idem Auctor in Epistolis scribens ad S. R. E. Card. Carolum Borromęum Virum Sanctissimum laudibus extollit Faernum.

Tobias Magirus in Eponymologio critico laudat quidem Faernum, at de eodem non benè sentire videtur, cum dicat ab ipso suppressa fuisse Phedri opera, res quippè procul à veritate, si respicimus probitatem Phaerni, ac Magirum suæ assertionis nullas rationes adducere, ac sine auctoritate loquentem.

Malatesta Strinatus in Epistola directa Joanni Mario Crescimbenio, præmissa Apologis Bernardini Baldi Urbinatis ab eodem Crescimbenio Carminibus suis eruditissimè translatis, laudat nostrum Phaernum.

MDLXII.

Hieronymus Faballus à Castiono celebri municipio in agro Laudensi, sub primam ætatem profectus est ad Urbem nostram, ubi faciliùs posset versari in literarum studio, suumq; ingenium erudire, & præcipuè in florentissimo Marci Pauli Tartesii Gymnasio,

sio, in quod quidem post obitum Jo: Jacobi Putealis hominis eruditi, temperatisq; moribus insignis hypodidascalus, tùm ipsius Tartesii, totiusq; Academiæ consensu, ac approbatione suffectus est. Inter Cremonenses multò vixit, donec Præpositus Ecclesiæ Collegiatæ S.Laurentii Monticelli ultrà Padum, tunc Diœcesis Cremonæ, à Nicolao Sfondrato Episcopo constitutus. Civem Cremonensem se vel gloriatur in Oratione iij. in controversia Gymnasiarchiæ, cùm esset *Peregrinus* à quodam æmulo appellitatus. expromit igitur. *Evolve, tu bone Vir, tabulas, in quas publica pecunia Cremonensis refertur, reperies, qua pecunia census ego sim; nè ergò sim peregrinus, faciunt domicilium, & census. Quid si legibus me non peregrinum, sed Civem Cremonensem probem? Si in jure peritum aliquem consuluisses, nunquam procul dubio tàm stultè peregrinantem nobis obiecisses. Leges eum volunt Civitate donatum esse, qui eam decennium coluerit, at qui me in hac Civitate viginti annos vixisse fateris &c.* leguntur orationes aliquot, quibus apertè explicatur, quantum in eo genere valuerit.

Orationes in M. Hieronymi Vidę Cremonensis Albę Episcopi laudem.

In Nicolai Sfondrati Crem. Episcopi Cremon. in suam Diœcesim adventu, quam subnectere optimum duco, ut videat Lector Nicolaum Sfondratum, qui exindè ad Summi Pontificatus apicem evectus, Patria Cremonensem fuisse.

Ad Animulam Cremon. Jambicum Carmen.

In Funere Jo: Baptistæ Scbitii Orat.

De Gymnasiarcho deligendo, hæc in unum excusa fuere Cremonæ 1561. apud Vincentium Comitem. prodiere pariter iisdem typis anno 1563.

Ad Decuriones Cremonenses in Controversia Gymnasiarchię Orationes quinque. Has Auctor dicavit Vespasiano Gonzagæ Columnæ Principi, atque Philippi Regis Peditatus in Italia Præfecto.

Hę Orationes salaci acrimonia juxtà stylum Tullianum in Philippicis fuere conceptę contrà Franciscum Zavam, licèt in iis eum nominare pręterierit, occasione, qua ipse Zava intervertere vetus institutum cupiebat de uno humanitatis Gymnasio tantum Cremonę servando.

„ CUm multis, & magnis in rebus, Antistes Amplissime, vosque
„ cives præstantissimi, quanta sit Dei Opt. Maximi ergà
„ nos benevolentia, penitùs cognosci, planèq; perspici potest, tùm
„ in hac maximè, quod Nicolaum Sfondratum nunc nobis præfecit
„ Sacrorum Antistitem, beneq; vivendi Magistrum, quem unum
„ hæc Civitas universa diù sibi optavit, à Deoque ipso precata est,
„ certissima spe adducta, ejus præsidio posse hanc sanctiorem Rem-
„ pub. eam, à nobis haberi, qualis esse deberet, qualemq; esse vel-
„ lemus, si tanti viri sapientiæ virtuti, studio, auctoritatiq; com-
„ missa, commendataq; fuisset, quàm in spem, & opinionem duæ

res

res illæ potissimùm nos omnes jamdiù adduxerunt, quæ non modò in hoc homine amplissimo insunt, sed etiam quasi in specula quadam excelsa, ac illustri sitæ, undè summa omnia ostentare omnibus bonis videntur, longè elucent doctrina, & sanctitas, ambæ illustres pariter, ac memorabiles. Itàq; cum mecum cogito, quantùm sit hoc beneficium, quo Deus immortalis non hanc Civitatem universam cumulatè affecit, atq; cohonestavit, non possum, quin summè probem, summèq; laudem consilium, sapientiamq; vestram, qui prudentèr, egregièq; providistis, ne quicquam à vobis prætermissum videretur, quod ad declarandum pertineret, quanti hanc divinam beneficentiam faciatis, quantiq; æstimetis vobis contigisse in hujuscemodi viri tutela, ac præsidio conquiescere. Etenim ubi primum nuntium accepistis, Nicolaum Sfondratum Cremonæ Episcopum renuntiatum fuisse, nihil priùs vobis faciendum putastis, quàm ut gratulatio ejus nomine ad Deorum templa religiosè fieret, gratiæq; Deo Opt. Max. pro hoc singulari, immortaliq; ergà vos Cives Cremonenses beneficio, solemni Christianorum ritu, ac consuetudine agerentur, publicæq; lætitiæ in tota urbe signa darentur. Quem honorem post hominum memoriam apud vos nondum ulli Antistitum antè hujusce Patrem, honorifica semper cum nominis præfatione nominandum, Franciscum Sfondratum Cardinalem contigisse omnibus compertum est. Quid dicam hesternum diem? qui vestra cura, ac impensa, quasi Deorum immortalium festus, ac solemnis, fuit hujus adventu celebratus. Certè hic unus dies Sfondrato immortalis talis instar videri potuit; cum vidit sibi obviàm fieri tot nobilium epheborum ramos olivæ in manibus tenentium, ac prætendentium, cœtum omnibus civibus quidem perjucundum, exteris verò, atque advenis etiam visu speciosum, omnemq; Sacerdotum Ordinem, omnem nobilitatem egressam, populumq; Cremonensem universum, cum sibi Cremona propè è solo, sedibusque suis convulsa ad complectendum Episcopum, conservatoremq; suum, procedere visa est, à qua ità fuit acceptus, ut non modò omnium generum, ætatum, ordinum, omnes viri, ac mulieres omnis fortunæ, ac loci, sed etiam mænia ipsa, arx, tectaq; urbis, & templa lætari visa fuerint. Ad hæc voluistis, Cives ampliss. maximas hujusce viri virtutes nobilium frequentia, aliquo orationis genere exponi, quo nihil honorificentiùs, nihil splendidiùs, nihil denique vestra prudentia digniùs à vobis fieri posse existimatis. Quod quidem munus obeundum ego suscepi magis, ne auctoritatem vestram, qui à me hoc contendistis, negligerem, quàm quia me huic tantæ rei evolvendæ idoneum esse sentirem. Quarè vos oro, atque obsecro Cives nobiliss. quorum jussu huc verba facturus accessi, si munus, quàm par esset, copioso, & ornato dicendi genere usus fuero, id totum Sfondrati virtutum magnitudini tribuendum putetis.

tetis. Cui enim est tanta vis memoriæ? tantum flumen ingenii? tanta dicendi copia? ut de hoc Viro omnibus rebus ornatissimo satis cumulatè, ac pro rei dignitate, & amplitudine dicere valeat; speretq; se posse, non dicam, complecti orando, sed percensere numerando innumerabiles penè ejus virtutes, raraque quædam naturæ præsidia, ac ornamenta? proindè vos velim meæ mediocritati subvenire, aut potiùs in dicendo tenuitati. Sed undè mea oratio exordietur? certè si de alio quopiam, quàm de hoc nostro Antistite hoc loco ageretur, non tantoperè mihi elaborandum ducerem. sed cum de Nicolao Sfondrato, & Antistite, & Senatore homine non minùs ætate, quàm virtute florente, sit sermo instituendus, idque tanta hac vestrum frequentia, tantaque concione, quantam hic meminisse non videor, nullum ornamenti genus nisi singulare, ac proprium ad tot, tantasque hujus viri lectissimi virtutes adhibendum existimavi, propterea multa, quæ de toto ejus vitæ cursu, ac felicitate prædixerunt ii, qui diuturna cœli, syderumque observatione descriptiones Chaldeorum norunt, omittere constitui, non quod iis fidem omninò derogandam putem, quæ ab illis dicuntur, sed ut hoc omnibus persuadeam, usquè adeò mihi religiosum esse quippiam de eximiis ipsius virtutibus fingere, ut etiam, quæ vera esse constat, ex iis multa præterire malim, quæ paucis nota sunt, nec omnibus civibus prorsùs aperta; de iis tantùm, quæ nemini dubia existunt, atque obscura, in hac gravi mihi ex hoc loco dicendi ratione dicere mihi proposui. Ex quibus quædam etiam, tàmetsi ampla, & præclara cùm magna cura minimè referam, ea in primis, quæ fortunæ, & corporis bona appellantur, nè fortè aut vobis videar me voluisse hominis commendationem quærere ab illis, quæ videntur posita in fortunæ libidine, quam Philosophi insanam esse, & cæcam, & brutam prædicant, aut hunc præsentem virum, meq; attentè audientem offendam, quem nobis constat eum haberi, & esse, qui ea tantùm animi bona, quę Stoici verè bona esse sentiebant, unicè complexus, se totum optimis, & ingenuis studiis ab ineunte ætate addixerit. Neque enim magnifacit, quod Cremona sit sibi Patria Civitas Italiæ præclarissima, ubi omnia insignia Reipub. Romanæ recognoscere possis, cum magnis ædificiis, operibusque, tùm ubertate agrorum, atq; abundantia omnium rerum, ubi summa sunt omnia, ubi cuncta splendescunt regio victu, atque cultu, nequè quod in illa familia nasci contigerit, cujus origo est adeò vetusta, ut planè ignoretur, quando primum cœperit, superetq; omnem vetustatis memoriam, in qua plures per omnes ætates perpetua quadam serie illustres viri orti sunt, quos si omnes hic enumerare velim, tempus me potiùs, quàm oratio deficeret, ut nonnullos tamen, eosq; recentiores nominem, nemo vestrum non novit Franciscum Sfondratum virum illum, qui ob cujusdam raræ, ac reconditæ doctrinæ excellentiam, incredibilemque re-

rum

„ rum omnium usum, divinamque quandam sapientiam, in eorum
„ Sacerdotum Collegium cooptatus fuit, qui Pontif. Maximo, tan-
„ quam Sacrorum Regi, assident consiliarii, atque administri. qui
„ rebus gestis necesse est omnium sæculorum præconio usquequaq;
„ clarus existat, ac semper laudibus floreat, ex quo hic est vir, de
„ quo sermo institutus fuit, & Paulus ille juvenis eximius, & singu-
„ lari prudentia præditus, herosque maximus, qui diversis Italiæ
„ Principibus, quibus illius virtus jamdudùm cognita est, usuq;
„ probitas quædam naturalis nota, & spectata, acceptus apud vos
„ est in summa gratia. Omitto tot cognationes, tot affinitates, eas-
„ que tùm ex Patria, tùm ex finitimis Civitatibus maximè insignes,
„ has in primis, quibus hæc Civitas floret, atque affluit. tot ami-
„ citias, tàm eas, quarum hæres à Patre relictus fuit, quàm eas, quas
„ officio, prudentia, virtute, humanitate sibi ipsi conflavit. præte-
„ reo consultò, quæ de hominis per se ingenui facie, de vultus ju-
„ cunditate, de totius denique corporis dignitate, ac elegantia jure
„ dici possent, quæ omnia, & si in hoc ipso homine summa extant,
„ breviter tamen perstringenda fuerunt, quia mihi non nisi egre-
„ gia sectari statutum est, quæ Virum ipsum dignè commendabant,
„ præstantemq; faciunt. hominem igitur ipsum tantùm ex virtute
„ pendamus, ex earumque rerum bonis, quæ propria nostra dicun-
„ tur, ex quibus vera laus proficiscitur. Quæq; Sfondratus, ut se in
„ omnia esse possent, summo studio à pueritia elaboravit, parentis
„ exemplo, quem unum sibi proposuit penicillo imitandum, atque
„ ità exprimendum, ut ille ipse, quem imitaretur, aliquandò effice-
„ retur haud inscius, quanta sit hæc hæreditas, quæ sibi à patre tra-
„ dita fuit, gloria virtutis, factorum imitatio, morumque, constan-
„ tiæ, pietatis, ingenii, humanitatisque exemplum, cui quidem
„ hæreditati, ne dedecori unquam esse possit, semper animo sic ex-
„ cubuit, hodieq; excubat, ut nihil adhuc aut dixerit, aut fecerit,
„ ex quo quisquam vel diligentissimus sentire potuerit, eum de Pa-
„ tris via deflexisse, in quam ità aciem intendit, ut eam semper vi-
„ deat, & quæcumque Pater cùm virtutis, tùm verò gravitatis, tùm
„ animi, tùm consilii impressa vestigia reliquit; ea diligenter, ac
„ studiosè legat, & insistat. ad illa tandem maxima, atque am-
„ plissima aggrediar, & quoniam iis, ubi primùm sapere cœpit,
„ patriæ virtutis, ac amplitudinis amore flagrans, nullum um-
„ quam tempus vacuum à literis permisit, quoad omni doctrina,
„ & virtute ornatissimus evasit, primùm de ipsius singularibus
„ studiis, deindè de honoribus, tùm de virtutibus dicam, con-
„ tendamq; (si modò id consequi potero) nè vestræ expectatio-
„ ni, nevè hujus Antistitis amplitudini mea Oratio parùm respon-
„ disse videatur. Vultis ne igitur, Cives Cremon. à pueritiç studiis
„ exordiamur? sic opinor, ab humanioribus literis initium su-
„ mamus. Nicolaus Sfondratus puer admodum à parentibus,
„ quibus jam eximiam spem summæ Virtutis, ac probitatis attu-
lerat,

lerat grammatices præceptori, & morum magistro traditus fuit. Ut domi intrà parietes privatos primis litterarum elementis erudiretur, atque iis, quæ more majorum pueris ingeruntur tàm ad religionem, Deiq; cultum, quàm ad sermonis latini formulas spectantia. Quæ quoniam majore quadam facilitate hausit, quàm cæteris ejusdem ætatis à natura dari solet, effecit, ut magistro in primis incertum esset, illud ne dici posset discere, an potiùs (ut ait Plato) reminisci, & recordari; qua ingenii & animi celeritate factum est, ut statim cæperit esse in summa eorum expectatione, quæ à summa Virtute, summoq; ingenio expectanda sunt. Neque mirabile hoc ingenii specimen puer tantum parentibus, familiaribusq; suis Mediolani dedit, sed etiam Cremonæ universo Gymnasio vestro, quo se frequentissimi pueri, tàm exteri ex omni vicinitate, quàm nostrares conferunt, propter magistrorum excellentiam, quibus hæc Civitas semper floruit, floretq; etiam hodiè Dei beneficio, undè etiam ipsius Parens talis evasit, qualis posteà ab omnibus prædicatus est Cremonam enim à Parentibus transmissus vix in vestræ Civitatis Academiam pedem intulit, cùm statim quanta in se vis esset ingenii multis in rebus planum omnibus illis fecit, qui in eodem Gymnasio versabantur, præsertim in illa litterarum pugna, quoties inter Adolescentulos in pleno, refertoq; theatro Pub. Virgilius Maro poetarum omnium clarissimum lumen area belli omni pueritiæ in primis fieret, ex Majorum instituto, atq; consuetudine, ad exercendas ingenii vires, dum assuescant latinè, eruditèque loqui. Testes sunt, qui hunc puerum adversarium habuerunt, atque in se ipsos experti fuerunt, quàm in disserendo, certandòq; incitatus ferretur, quàm grandis, valensq; assurgeret non minùs ad ictum evitandum, quàm ad inferendum peritus. quæ fuerit ejus gravitas in obiiciendo, quæ in respondendo, refellendoq; celeritas, ac prudentia non tacita opinione eorum, qui audirent, sed perspicua admiratione declarari videbatur. Nihil profectò unquàm fuit ab eo dictum, quod subtiliùs de grammaticorum præscriptis dici posse videretur, nihil de sermonis latini proprietate acutiùs, nihil de Rhetorum institutionibus peritius, nihil de interiore auctoris sensu melius. Ut non paucis verùm videretur illud esse, quod nonnulli litterati, ac studiis, doctrinæq; dediti, quasi quiddam incredibile dicere putabantur virtutum cursum celeriorem, quàm ætatis esse posse. quæ quoniam non modo mirabilia forent, sed etiam quasi prodigiis similia, undè hæc essent nemini satis exploratum esse poterat. hujus ne pueri naturæ felicitate tantùm, an etiam industriæ magnitudine, præsertim cùm ipse assiduus in litterarum studiis esset. ut aut audiret tàm græcorum, quàm latinorum monumenta ludi magistrum diligentèr, eruditèque interpretantem, aut domi nunc meditatetur, quæ cùm versu, tùm soluta oratione scriberet, quo se ad utramque

» dicendi facultatem assuefaceret, nunc omnium bonarum artium
» probatissimos scriptores lectitaret. ò rem admirabilem, atque
» omni laude, prædicatione litteris, monimentisq; decorandam!
» non loquor audita, vidi vidi ipse his oculis, atque olim interfui,
» & sæpiùs hunc Puerum acerrimum adversus me in pugna litte-
» raria expertus sum. idque eo fuit admirabilius, quod in tantis
» studiis, tantaq; litterarum occupatione musicam etiam addidi-
» cit. quam credo non idcircò sibi omittendam putavit, quod, ut
» jam id ætatis erat certi, exquisitiq; Juditii, præsensit, & judicavit
» hanc artem non solum suppeditare studiosis, ubi animi ex corpo-
» ris labore reficiantur, ac relaxentur, sed etiam esse ad pronun-
» ciationem adjuvandam maximè opportunam. quoniam qualis,
» quantusq; in his studiis fuerit, quæ humaniora appellantur, dixi.
» Nunc de reliquis studiis, ad quæ constantiori ætate se contulit,
» pauca dicam. Hac igitur ingenii indole cùm Grammaticorum
» præscripta, excelleoter, celeritèrq; arripuisset facultatis oratoriæ
» non ignarus, more patrio quo discipuli non à disiunctis docto-
» ribus, sed ab iisdem artis Grammaticæ, & Rhetoricæ Præceptori-
» bus erudiuntur, è ludo pueritiæq; studiis pueritiam nondùm
» egressus ad juris civilis prudentiam transvolavit. quàm explora-
» tum haberet inter eas artes, quæ sunt habitæ homine libero
» dignæ, principatum obtinere, eandemq; curam parenti suo, qui
» in hoc scientiæ genere præstaret non modò amicitias, & rei fami-
» liaris copiam, sed summam laudem, honores, gloriam, dignita-
» tem peperisse; hæc igitur facultas quò gravior, utiliorq; vita fuit,
» eò majus studium, & curam in eam contulit, neq; ulla umquàm
» vi cœli, sivè æstivis mensibus, sivè summa hyeme adduci potuit,
» quandiù versatus est, in publicis, & florentissimis Italicarum
» Urbium Academiis, quo perspicacissimi Adolescentes è diver-
» sis orbis partibus confluunt, ut illa sua inexausta cupiditate
» legendi, insatiabiliq; voluptate quadam cognoscendi juris quid-
» quam à statis horis detraheret, aut remitteret. sed quantum alii
» tribuunt tempestivis conviviis, quantùm aleæ, quantum pilæ,
» quantum cæteris ad suas res obeundas, quantum ad festos dies
» ludorum celebrandos, quantum ad alias voluptates, & ad ipsam
» requiem animi, & corporis conceditur, temporis tantum sibi
» met ipse ad hæc studia recolenda sumpsit. quid? ejus labores,
» vigiliæ, studia irrita fuerunt? qui celeriùs omnium opinione eos
» fecit in toto jure progressus, ut omnium in his celeberrimis Aca-
» demiis juris peritissimus haberetur; deindè, quoniam ex intima
» philosophia juris disciplinam hauriendam existimavit, eandem-
» que cuivis maximo adjumento esse, ut honestè inter cives ver-
» sari posset, eorum auctorum volumina, qui de vita, & moribus
» optimè scripserunt, Platonis in primis, & Aristotelis, sanè quàm
» diligentèr, & accuratè evoluit, nullaq; virtus in tota ipsorum
» authorum politia est, quam non animo, & cogitatione compre-

hen-

„ henderit, illam quoq; philoſophiam, quæ de Deo eſt, cuique
„ uni tanquàm omnium ſcientiarum Reginæ cæteræ diſciplinæ,
„ & philoſophiæ partes omnes ancillantur adminiſtræ atque pediſ-
„ ſequę, à cujus divinitate gręco verbo theologia nomen invenit,
„ ſumma cura, & ſtudio, complexus fuit. nè ullam ex optimis
„ patris artibus, cujus in omnibus rebus ſimillimum ſe fieri ſtuderet
„ intactam relinqueret, qua in diſciplina, ſeù diſciplinarum quodam
„ quaſi columine, ad quam omnes aliæ referuntur, tantũ profecit, ut
„ maximas etiam, & difficilimas quæſtiones, quæ acutiſſima theo-
„ logorum ingenia torquere ſolent, tanta facilitate explicare poſſit,
„ quanta de legibus, aut de utroq; jure reſpondere cõſuevit. O inge-
„ niũ divinum, ò incredibilem naturæ vim! quis non miretur in hoc
„ adoleſcente hoc robur animi? hanc indolem virtutis, & conti-
„ nentiæ? qui reſpuit omnes voluptates, qui omnem adoleſcentiæ
„ ſuæ curſum in ſtudiis confecit, quem non requies, non remiſſio,
„ non æqualium ſtudia, non ludi à ſtudiis cæptis abſtraxerunt, qui
„ nibil in eo ætatis flexu expetivit, niſi quod eſſet cum virtute con-
„ iunctum. quod quidem eo majori laude dignum judico, quò ma-
„ jora nobis blandimenta natura genuit, quibus ſopita virtus inter-
„ dum connivere ſolet, opum enim abundantia multas vias lubri-
„ cas ſemper adoleſcentiæ oſtendit, quibus illa inſiſtere, aut ingre-
„ di ſine aliquo caſu, aut prolapſione vix poteſt. Satis mihi videor
„ multa verba feciſſe de hujuſce adoleſcentiæ ſtudiis, nunc ad ho-
„ nores deveniam, ideſt ad tot laborum, ſtudiorumq; fructus, quos
„ paulò poſt accepit. Poſſem, Cives ornatiſſimi, primum comme-
„ morare ſacerdotia illa, quæ huic in extrema pueritia ob eximiam
„ indolem virtutis, & probitatis fuerunt demandata, qui quidem
„ honos licet per ſe magnus, graviſq; ſit, tamen huic tantùm mihi
„ perſtringendum putavi, cum extent alia majora, & ampliora,
„ quæ poſteà conſecutus fuit. Nàm incredibili quadam celebrita-
„ te famæ excellentis ingenii, & Virtutis, quæ jam in multis floren-
„ tiſſimis Academiis ſpectata erat magno theatro, cùm eſſet Se-
„ natui, populoque Mediolanenſi, notus vix domum rediit, cum
„ ſtatim ſummo totius Senatus conſenſu, Philippiq; Regis appro-
„ batione Senator declaratus fuit, quo honore Rex ipſe, ut eſt vir
„ ſummo ingenio, divinoque conſilio parentem imitans honorifica
„ ſemper cum præfatione nominandum Carolum Quintum Roma-
„ norum Imperatorem omnium Gentium, atque omnis memoriæ
„ clariſſimum lumen, neminem, niſi quem frequens fama cujuſ-
„ dam raræ, ac reconditæ doctrinæ, certiſſimiq; iuditii commendet,
„ florem Juriſperitorum, amplificare conſuevit, ut tàm grave, ſan-
„ ctumque Collegium doctiſſimis, præſtantiſſimiſque hominibus
„ ſemper ſit munitum, atque ornatum. Quò factum eſt, ut tàm
„ ſacroſancti conſilii gloria ſit, uſque ad Cœlum evecta, qua digni-
„ tate quę major, quę gravior eſſe poteſt? at verò quanta laude il-
„ lud Senatorium munus ſuſtinuit? qui non hac ſublimi dignitate

elatus umquam fuit, sed semper prævidit sui memor, ut omnia Senatoris munia consultò, & maturè obeundo laudem, quantum posset, maximam sine invidia sibi compararet. Quantam verò compararit, ea certissima conjectura esse potuit, quòd eò celebritatis, & existimationis evasit, ut in Judiciis, & causis non æqualibus suis solum anteponeretur, sed cum majoribus Natu compararetur. Quos etiam post se relictu utus erat, nisi ad aliud genus vitæ longæ præclarius, & augustius, suæ vitæ integritate, doctrinæq; præstantia, Pii IV. Pont Max. auctoritate, Cæsii Cardinalis fide, Philippi Regis beneficio, translatus esset, ut in Patria Urbe celebri, & copiosa, atque eruditissimis hominibus, liberalissimisq; studiis affluenti esset Sacerdotum Princeps, cęremoniisque, & sanctitatibus præesset Antistes infulis, religionisq; insignibus ornatissimus. quo quid, rogo, majus? quid optatius? quid salubrius nobis à Deo Opt. Max. dari poterat? si optio nobis detur, & à nobis, vel Deus aliquis requirat contentinè simus hoc summo beneficio, an postulemus majus aliquid, non video quid quæramus amplius. Etenim jam nunc mente, & cogitatione prospicio, quot, quantosq; fructus hæc Civitas universa sit captura ex ipsius gubernatione, curationeq; hujus Reipublicæ sanctioris, quæ qualis sit futura, licet iis omnibus perspicuum esse possit, qui quanta doctrina sit præditus, quantaq; vitæ integritate præstet, non ignorant: Non abs re tamen fore existimavi, si quoniam hujus studia, honoresq; & insignia ut brevissimè exponi potuerunt, ità à me exposita sunt, quæpiam de ejusdem Viri virtutibus attigero, quod fuit tertium ex illis tribus, quæ mihi proposui dicenda; & quoniam earum numerus est penè infinitus, delectum habebo earum virtutum, quas in Sfondrato elucere nemo non videt, easq; primùm prosequar, quæ sunt ei peculiares, sapientiam, & sanctitatem, quarum alteram Plato judicavit in eo esse oportere, qui cujusvis Reipublicæ gubernacula graviter tenere velit, alteram divinus ille Paulus Princeps sanctioris doctrinæ cùm optimum animarum Episcopum exprimeret, ac institueret, cùm doctrina ità coniunxit, ut sine sanctitate doctrinam, nihil, aut parùm Reipublicæ prodesse existimarit. Quis igitur hoc homine Sapientior umquam fuit, aut esse potuit? qui à prima pueritia (ut suprà dixi) acer, & industrius in literis ità versatus fuit ad hoc usque vitæ curriculum, in quo nunc est, ut omne suum studium posuerit in illis artibus, ex quibus omnem sapientiam hauriendam esse perspectum semper habuit, in illa præsertim philosophia, quam theologiam appellant, ex qua vera immortalis, divinaq; sapientia petenda videtur. Quid? Sanctitati Sfondrati quæ par Oratio potest inveniri? quæ sanè ea est, qua qui præditi sunt, ii sanctissimi habentur. Is cum semper intellexerit sanctitatem nihil aliud esse nisi scientiam Deorum colendorum, ex intima illa philosophia, quæ de divino cultu est, ea semper haurire

studuit,

studuit, quæ ad omnem Deorum cultũ pertinere judicavit. quasi divinaret fore, ut aliquando ad hoc sanctitatis munus eligeretur. quæ res cum ità se habeat, quid nobis dubitandum est, quin quęcunq; animo perceperit. Ad optimi Antistitis sanctitatem attinentia, summo studio, summaq; cura sit apud nos exculturus? ut par, vel illis ipsis Antistitibus, qui quoniam se integros, castosq; servarunt, suntque in corporibus humanis vitam imitati Deorum, nunc in cœlo sempiterno ævo fruuntur, sanctitatis pariter, & doctrinæ exemplum omnibus perspicuè videri possit. Audivi à quibusdam Viris nobilissimis, & integerrimis, qui hunc hominem ab ineunte ætate optimè norunt, Deum primum Optimum Maximum, deindè ejus minores Cælites ab ipso ità sanctè, & religiosè coli, ut nè maxima quidem negotia, quæ cæteros remorari solent, hunc virum religiosissimum umquam retardarint, aut averterint, à divinis precationibus, quas quotidiè, aut domi, aut in æde sacra, hora, qua Sacerdotes rem Divinam faciunt, celebrare consuevit. Addunt etiam iidem illi viri egregii, ex quo rem divinam facere cæpit, nihil esse quod libentius, cupidiusq; quàm singulis ferè diebus ad aras rem sacram peragat. O si ego equidem quosdam tumidos sacerdotes, qui toti voluptatũ illecebris dediti Deo facere non dignantur, sacerdotiorũ amplitudine, rerumq; copia, & saturitate contenti. Divinumq; hoc ministerium tamquàm vile, & se indignum, subterfugiunt. Arbitror, agnoscitis Cives Cremonen. qui hæc faciant; ego autem neminem nomino, quarè mihi irasci nemo poterit, nisi qui antè de se confiteri voluerit. Præter has virtutes, quas ei peculiares esse diximus, nominare possem plures alias insignes, & illustres, gravitatem in primis, quæ quanta sit in Sfondrato, quis non videt? hujus vultus, & os illud divina quadam majestate decorum antè oculos nobis observatur; is in omni genere vitæ eximius, & mirabilis cùm sit habitu naturæ excellenti, ac propè divino, assiduo sapientiæ studio animi cultum auget, naturamq; in dies expolitiorem reddit. Ut cùm se gravissimam personam sustinere videat, nihil umquàm, aut dicat, aut faciat, quod suis virtutibus, suaq; dignitate sit abhorrens, & alienum. Hinc illa animi constantia, quàm ità studiosè, & sanctè colit in omni vita, ut nihil præter rectum, & honestum cogitet, & efficiat; Cui porrò non notum est, qui modò hunc hominem loquentem audivit, quanta sit ei verborum gravitas? quanta in sermone majestas, qua tantum auctoritatis, & ornamenti ad gravitatem illam, quæ est in rebus agendis, accedit, ut quidquid ab eo dicitur, ex oraculo aliquo dici putetur. quid cæteræ virtutes rectę voluntatis conscientia, pietas, liberalitas, humanitas, modestia quantæ sunt? ac primum quàm rectè mentis in Sfondrato sit conscientia, ne multum in re tàm manifesta laboremus. Testis omnibus esse potest superior ejus ætas acta, in qua se ipse sua gravitate, & castimonia, & cùm

disciplina domestica, tùm etiam naturali quodam bono ità defendit, ut de ejus fama, ac pudicitia nemo nisi honestè, & magnificè loquatur. Nihil enim umquam nisi è virtute dixit, aut fecit imbutus illis artibus, quas Prisci colebant, & commendabant. Quid quanta est pietate? nemo Deum augustiùs colit, nemo Patriam ardentiùs amat, qui eò omnem vitæ suæ rationem transmittit, ut magnam nominis sui famam ex maximis in patriam meritis posteris relinquat, nón ignarus quantum quisq; patriæ debeat pro innumeris ejus in se beneficiis, quantaque, & quàm æterna illis sint in terris proposita præmia, qui eam conservarint, adiuverint, auxerint, in cœloq; certum, & deffinitum locum esse, ubi Beati agunt ævum sempiternum. Ad liberalitatem venio, quæ in Sfondrato mirabilis inest, quem ratio, & doctrina ità conformavit, ut de omnibus bonis benè mereri semper paratus inveniatur, in qua ità prudens cognoscitur, ut in benè merendo non hominum fortunam spectet, quod plerique faciunt, sed diligenter tantùm videt, ut apud dignos studium, & officium suum ponat. Quam beneficentiam declaravit anno superiore in difficultate annonæ, summaq; inopiæ, & caritate rei frumentariæ in tenuiores vestræ Civitatis, miseriisque coopertos, quos cum primùm hujusce Diocesis Antistes factus fuit, de suo liberaliter ali per literas imperavit, quod quidem nisi fatear esse magnū non liberalitatis solùm, sed etiam pietatis argumentum, amens sim. Sed tamen illud, quod nuper hujusce Sacerdotii collegio remisit, & condonavit, omni asseveratione confirmare possum, majori nobis esse argumento, ut liquidiùs de tota ejus benignitate, & charitate judicemus. Arbitror neminem vestrum præterit, quantam pecuniam, si, ubi primùm iniit hujus Diœcesis Sacerdotia, & ceremonias, latè patenti potestate, ac auctoritate uti voluisset, quātam, inquam, pecuniam Sacerdotibus, quibus præest, quodam suo jure imperare potuisset Patrum instituta secutus, per quæ cuivis Antistiti initio suæ pontificiæ provinciæ decimas exigere licet. Atqui Antistitis nostri animum, quem adversus avaritiam gerit, nulla pecuniæ cupiditas impellere potuit, ut id faceret, ut is, cui sit omnibus divitiis chariùs declarare, & qua sit erga Patriam suam voluntate, & quantæ curæ sibi sit paternam liberalitatem imitari. Omitto, quæ uno omnium sermone percrebuerunt de ejusdem liberalitate, in eos præsertim, quos industria videt excellere, optimis artibus favens. Undè illud iis jure lætandum est, in quibus est ingenii, & virtutis indoles, benèque sperandum ab hoc liberalissimo Viro, cujus virtus omnibus ingeniosis, bonarumque artium studio deditis, opem ostentare videtur. Humanitate jam tanta est, ut ejus mansuetudinem, suavissimosque mores nemo non diligat, mireturq; affabilitatem illam, qua in omnes utitur, quavè quotidiè aliquos in amicitiam allicit, quos conspexerit virtutem aliquam præclaram, generisvè nobilitatem, ingenui-

" ingenuitatemvè ſermone, aut ipſa oris indole præſeferentes.
" Quid quanta eſt modeſtia? cujus omnis cogitatio eò ſpectat, ut
" licèt ſit Patris ampliſſimi commendatione, generiſq; nobilitate
" præclarus, honoribuſquè auctus, ſacerdotiiſq; cohoneſtatus,
" omni deniquè virtutis genere excellens, eam tamen omnibus in
" rebus præſeferat modeſtiam, ut ſe inſolentèr numquàm extol-
" lat, ſed cum bonis omnibus benignè, comiterq; verſetur. Taceo,
" quanta rerum prudentia eluceat, quam omnes, qui cuivis Rei-
" pub. præſunt, debent habere, & ſinè qua nulla vita poteſt eſſe
" jucunda. Nihil ità arduum, aut abditum eſt, cujus rationem
" acutiſſimè, & celerrimè videre, & explicare non poſſit. Quanta
" verò ſit animi temperantia, quis ignorat? quæ tanta eſt affectio-
" num commotio in rebus expetendis, aut fugiendis, quam non
" ea ratione reprimat, quæ animis pacem affert, & eos quaſi qua-
" dam concordia placat, & lenit? ſemper adverſantem libidini
" moderatam conſtantiam in omni re ſervat. Cavet in primis, ne
" honorum, & dignitatum ornamenta fortunæ beneficio potiùs,
" quàm Dei beneficio, ſuaq; ipſius virtute, & doctrina contigiſſe
" videantur. Prætereo de induſtria complures alias virtutes non
" minùs, quàm quæ ſuprà commemoratæ ſunt inſignes, & illuſtres,
" verecundiam, continentiam, æquitatem, ſeveritatem, facilita-
" tem, integritatem, innocentiam, fidem, aliaſque id genus, quas
" concludunt oportere non modò ineſſe, ſed etiam ſingulis elucere,
" in eo cùm primis, qui vult ſacrorum curationem ſuſtinere, Reli-
" gioniq; ſummæ præeſſe, qui mortalium animas ſibi creditas opti-
" mè cuſtodire, & tueri, ut præclarè obire poſſit, quæ ſunt ſuæ
" partes, quæ omnes in hoc Antiſtite tàm eximiæ exiſtunt, ut cui-
" vis faciliùs ſit hujus ingenium, & naturam admirari, quàm ulla
" cogitatione complecti. Hæc habui, Cives præclariſſimi, ferè
" dicere de Antiſtitis noſtri ſtudiis, de honoribus, de virtutibus,
" quæ tota Italia affirmaret, ſi una voce loqueretur. Rem totam
" explicui, & quibus potui, luminibus ornavi orationem; Nihil à
" me dictum, quod non conſtans fama hùc pertulerit, ut nemo
" ambigere poſſit, quin Cremona beata, felix, fauſtaquè dicenda
" ſit, cui obtigit, eum Antiſtitem paſtorem, patrem, defenſoremq;
" habere, quem diù expetivit, quem votis multis popoſcit, cui ob
" ſingulares, eximiaſque virtutes longè majora nemo non rectè
" auguratur, ut ſcilicèt in auguſtiſſimum purpuratorum Sacerdo-
" tum collegium aſcribatur; aliquandò etiam ſi longiori vita, qua
" dignissimus eſt, frui licuerit, ad ſupremæ dignitatis gradum, ve-
" luti perpetuo quodam felicitatis curſu, evehatur. Quod ſi Dei
" Opt. Max. beneficio contigerit, maxima nobis ſpes oboritur fore,
" ut aliquando omnia, quæ ad hanc ſanctiorem Rempub. perti-
" nent, cujus vix umbram evaneſcentem, & præclara quondàm
" labente diſciplina, morum, & temporum vitio, ubiquè debilita-
" tam, dilapſam, delumbatam, & fractam tenemus, remiſſa pau-

latim

latim Patrum severitate, in meliùs referantur, & in pristinum splendorem, & dignitatem restituantur. Quo nihil magis omnibus bonis est expetendum, iis præsertim temporibus, quibus nihil magis est timendum, quàm ne, quæ reliqua est, Christianorum temperatio omninò dilabatur, vel potiùs corruat, deleatur, & intereat, proptèr novam sectam vitæ, quam excogitavit illorum scelus, qui rerum novarum cupidi, animi ambitione corrupti, traductique ad mala consilia nobiscum de tota ferè religionis ratione dissentiunt, damnatisq; Patrum sententiis, jam vetustate robustis, ac præjudicatis à nobis desciverunt, & quidquid est tenebrarum, quantum possunt, imperitæ multitudinis animis offendunt, nova inducta disciplina rerum omnium, ac officiorum perturbatrice. Ex qua quanta quotidiè sequatur perturbatio, morumque, & totius ferè civilis vitæ eversio, res per se ipsa patet. Proh Deum immortalem! quot bella, quot seditiones in tota Germania, in Gallia, ut Britaniam omittam, quotidiè cooriuntur, quot seductiones, cuncta Italia, vicinisque Civitatibus factæ sunt, ob id ipsum tantum, quia moribus, ac institutis majorum neglectis impurè, ac licentèr vivere vellent. O' nos igitur ter, & quater felices, ò iterùm, atque iterùm beata sæcula, fortunatamq; ætatem, si ad hunc virum non minùs doctrina, quàm sanctitate clarum, qui ad omnia veteris Religionis, & sanctitatis ornamenta dilapsa in pristinum statum vindicanda, divino quodam consilio natus esse videtur, hæc summa tam augusti Imperii, hoc tàm sacrosanctæ auctoritatis summum columen Dei res humanas miserantis beneficio, ac munere perveniat. Vivat, vivat felix ipse omnium virtutum exemplum, summas ejus virtutes omnes gentes loquantur. Nulla oblivìscatur posteritas, nulla obmutescat vetustas, nullus locus sit, quem non impleverit nominis sui gloria. Eo superstite ac sospite, ex cujus unius vita tot mortalium spes, & salus pendent, floreat, vigeatque hæc sanctior Respub. atque hoc sacrosanctum Imperium iisdem regionibus, quibus Solis cursus terminetur, omnes gentes, omnes nationes, omnes populi non solùm, qui malorum geniorum instinctu, atquè afflatu de Diis immortalibus, de cæremoniis, de omni sanctitate prava, & impia loquuntur; verùm etiam qui Christianorum rebus, atque huic nomini semper fuerunt infestissimi, immanissimiq; hostes, qui Regum, & Principum nostrorum perpetuis discordiis, exitiosisque odiis, multos populos Christi legibus subjectos, publica ruina jàm involuerunt, qui Religionem tàm sanctam, tàm augustam restinguere, qui Christiani nominis gloriam labefactare, ipsumque nomen tàm illustre, tàm honorificum, ac inclytum sempiterna oblivione, ac nocte obscurare, penitùsq; delere contendunt, discussis ab istorum animis, & mentibus tenebris Sfondrati orationis luce, ejusdemq; vitæ integritate, ac sanctitatis exem-

» exemplo Deum præpotentem trinis personis unum optimum,
» maximum cognoscant, timeant, colent, adorent, sanctorum
» Patrum institutis conquiescant, Summi Pontificis dicto audien-
» tes sint, quò nihil salubriùs à Deo nobis concedi posset, sed quò
» feror? quò meam orationem provexit tuæ virtutis præstantia,
» incredibilisq; expectatio, quam de te excitasti, amplissime An-
» tistes? ad tuam præsentem dignitatem redeo, quæ nobis, patriæ-
» que universæ, quàm grata, quàm jucunda sit, vel ea causa palàm
» esse potest. Aguntur enim jam centum anni, ac iis ampliùs, ex
» quo hæc tàm amplæ, tàm copiosæ Diœcesis ditio, atquè provin-
» cia apud externos viros Antistites, & Cardinales semper fuit usq;
» ad Parentis tuæ tempora, de cujus administratione magna spe-
» rabamus, atque accepissemus, nisi immatura morte præventus,
» triste sui desiderium nobis reliquisset. O' fallacem hominum
» spem, fragilemq; fortunam! quid intereà pulchri, quid decoris
» hæc nostra Respub. hæc religio habuit? certè ea neque nostra,
» neque Patrum memoria fuit, qualis esse debuit; quid ità? nisi
» conspectum tuum augustissimum, Pater amplissime, vererer, nisi
» prætereà metuerem, nè quis vestrùm, cives præstantissimi, exträ
» criminetur, me gravium personarum rationem non habere, unum
» dicerem, quod fortassè auditu paulùm à communi hominum
» sensu disiunctum videretur. Verùm inter bonos agendum inge-
» nuè, quanquàm priùs subeam carnificinam, quam non, quæ sen-
» tio, apertè, & liberè depromam. Enunciabo summa voce, neque
» id, quod verum est, in tàm optata occasione fremant, licèt om-
» nes, tacebo, audiant, quæ olim solebant in hac Civitate florere,
» religio, pietas, sanctitas, fides, cum divino cæterarum virtutum
» comitatu. Audite, Cives præstantissimi, quarè nullam ferè Rem-
» publ. nunc habeamus, notissima loquor. Quis enim ignorat, indè
» hujus augustioris Reipub. depravationem, vel potiùs naufragium
» fuisse? quià jam multos annos, nè dicam multa sæcula, ad ejus
» gubernacula ex tot Patribus, & gubernatoribus, quibus ea
» diversis temporibus præhendenda, & tractanda obtigerunt,
» nemo sederit. Nemo tota mente, & cogitatione in ea, quæ ad
» Dei Opt. Max. nomen, quæ ad Divorum immortalium cultum,
» quæ ad sacrorum, animarumq; rationem, quæ ad templa, aras,
» cæremonias, ad omnem denique Religionem attinent, incubue-
» rit. Ex quo quot, quantaque intereà omnium animis vitia
» irrepserint, quæ damna in Religionem, quæ in animarum salu-
» tem pericula eruperint, clariùs est, quàm ut pluribus expo-
» nendum videatur. Hinc homines cæperunt benè, beatèque
» vivendi vias deserere, illiusque salutis oblivisci, quam Christus
» Piis promittit; hinc remissæ sunt omnes ferè virtutes; hinc
» mores corrupti intabuerunt; hinc instituta Majorum pro-
» lapsa; hinc Christianorum temperatio depravata; hinc
» Divorum Immortalium sedes, templa deformata; hinc aræ

Tom. II. Oo multis

" multis in locis desertæ; hinc omnis Sacerdotum ordo mul-
" tis despectui; hinc omnis illa observantia, cultusque, &
" honor, quibus Prisci Deum afficere solebant, relanguerunt;
" hinc tot secessiones, tot sectæ, tot officiorum perturbationes
" obortæ; hinc cæremoniarum, sanctitatumq; remissio, & quæ
" dam quasi irrisio; hinc sepulchrorum curatio, consuetudo pa-
" rentandi, funerum justa plus, plusque quotidie pro nihilo haben-
" tur, fædoque exemplo paulatim evanescunt. O tempora, ò mo-
" res, ò consuetudo peccandi! quantam habes jucunditatem in ho-
" minibus, cum pœna abfuit, & vivendi licentia consecuta fuit, pro
" quibus vitiis Deum ità mihi propitium velim, ut antequam te
" Antistitem, animarumque nostrarum præsidem, ac defensorem
" haberemus, nihil magis timebam, quàm ne quid divina ultione,
" quod nollem, nobis non opinantibus eveniret; qua solicitudine
" non me solùm, sed etiam omnes bonos, qui idem timebant, tua
" in hanc dignitatem amplissimam nobis acceptissima successio sol-
" vit, & liberavit. Etenim hac sanctiore Repub. ad te translata
" lux quædam oblata est animis nostris, qua quisque nostrùm sibi
" videtur res posse sperare meliores; novimus tuam præteritam vi-
" tam, ab ea nihil humile, nihil obscurum, nihil vulgare, ampla
" omnia, præclara, inusitati exempli, novi generis expectantur,
" quæ, nè à te ipso dissentias, in hac tua Pontificia Provincia omnia
" exactè præstabis. Sub te reviviscit legum divinarum observantia,
" Patrumq; institutiones, sanctitas, justitia, pietas, abstinentia,
" cohibeturq; ad Priscorum laudem vivendi licentia. Hic opus est
" nobis tua conciliatione, tua diligentia, ut redeant in gratiam cum
" religione, qui ab antiqua Sanctorum Patrum institutione fædè
" desciverunt, quorum inscitia mihi misericordiam movere solet.
" ac quoniam in eum locum deducta est res, út severitate uti sit ne-
" cesse, cave obsecro per Deum immortalem, ne dum hujus, aut
" illius te nimium mansuetum miseret, severitatis, atque constan-
" tiæ tuæ famam imminuas. Per te, & tuam fidem, virtutem, sapien-
" tiamque oro, atq; obsecro, consule Christi nomini, ac dignita-
" ti Reip. Christianæ; cogita in te omnium animos ferri, eorum
" mentes non minùs, quàm oculos, versas ea expectare à te, quæ
" te, tuaque sapientia digna judicentur. Omnia sunt excitanda tibi
" uni, quæ jacere sentis, vitio temporum perculsa, atq; prostrata.
" Constituenda Respub, revocanda Fides, conprimenda licentia,
" propaganda Religio; omnia, quæ dilapsa jam fluxerunt, severis
" legibus vincienda sunt. Omnia lapsi temporis vulnera curanda,
" quibus præter te nemo mederi potest. Te omnes optavimus Du-
" cem, te nobis ascivimus magistrum, hæc Civitas conquiescit in
" tua virtute, atq; constantia, in tua diligentia, & sagacitate, qua-
" rum omnium virtutem expressam speciem, atque imaginem in
" oculis, & in animis omnium, in hac præsertim Civitate fixisti. In
" te omnis spes nostra posita est, omnem omnium rerum, quæ in

Religione

Religione vitium aliquod fecerunt, correctionem abs te quodam jure exigimus, atq; petimus in hoc naufragio Reipub. colligendo, & reficiendo communi saluti, omnia reperiantur tua consilia esse versata. Scis, quid opus sit nobis, quid obstet mentibus, quæ Reipub. offusæ sint tenebræ. Tu nova tàm vitæ, quàm doctrinæ luce illustres omnium pectora, patefacias veritatem, ut admonitos illos, qui quodam humanæ mentis errore magis prolapsi sunt, quàm densa in nocte jaceant, incipiat prioris vitæ tædere, maturaque errati confessione ad sanitatem redeant, longèque alio sensu vivere incipiant; nova rerum facies omnibus appareat, tuis frenis cedat fraudum licentia, viam illam, te duce, omnes ingrediantur, quam esse compendiariam ad virtutem Socrates dicere solebat. Nihil sit simulatum, nihil fictum, nihil agatur non bona fide, absint doli, absint fraudes, absint tot odia, discordiæ, dissensiones, despicationes. Cives tuos, quibus præsides, Antistes, sistas in illa placata, tranquillaque, ac religiosa vita, in quam nihil possit hostis ille perpetuus, & immortalis, qui mortalium animas non apertè quidem, sed hamiculis quibusdam oppugnat, atq; ad se allectare semper studet, blandimenta quædam subministrans, quibus de recta salutis via revocet, quæ vita quondam justitiam cùm cæteris virtutibus de cœlo in sui contemplationem attraxit. Regnet nunc simplex, nudaq; veritas, omnia sint sincera, luceat pietas, sanctitas, Religio, renovetur hæc Civitas, redeat illa ætas, quam beatam meritò appellare possumus, cùm jus, & fas in hac Civitate præter cæteras potentissima essent, cum Cives Cremonenses, inquam, sua sponte pii essent, & religiosi, optimam, & constantissimam legem secum gestantes, quibus innatum, ac insitum erat, ut primùm Deum, deindè ejus minores cælites colerent, templaq; aras, cæremonias, sacra denique omnia tuerentur, augerent, omnemq; Sacerdotum ordinem omni observantia, honore, cultuq; dignarentur; nihilq; omitterent, quo hæc Civitas esset non minùs Religionis, quàm optimarum artium perpetuum quasi domicilium, cujus rei argumento nobis esse possunt tot Patres ex hac eadem Patria progeniti, qui ob vitæ integritatem, & sanctitatem, in Apotheosim relati sunt, tot templa, tot delubra ornatu magnifico adornata, auroque, argento, ebore pretiosa, plena artis, affabrèque facta, tot vestium genera magnificis operibus interpicta, tot tabulæ, tot signa lautissimè picta. Quamobrem, Antistes amplissime, quod etiam te summo Pontifici Pio IV. per literas pollicitum fuisse audivi, consilio, quantum potes, excuba, vigilaque pro hac Civitate, quæ tibi commissa fuit, quæ Sfondratorum præclarissimæ familiæ fuit semper addicta; quod tu te ipse cùm aliàs abhinc decem annos, quo tempore Pater tuus in supremo ferè dignitatis gradu collocatus, primò ad nos in patriam advenit, tùm in hac tui Episcopatus dignitate sentire potuisti. Etenim quis est Civis tàm parùm de se cogitans, tàm

" sui immemor, tàm inimicus salutis suæ, cui non sit jucundus tuus
" adventus? qui non sibi immortaliter gaudeat? cui non spes venis-
" se quædam, certaq; fiducia videatur? qui denique cùm te divina
" quadam gravitate, ac dignitate prædítum intueatur, non Deum
" aliquem, aut certè sanctissimum hominem se intueri putet? unum
" sentiunt omnes boni, unum optant, hic tandem templis antiquum
" honorem redire, hic aris debitum cultum restitui, hic æstimationẽ
" religionis penè amissam conciliari, quæ omnia Pontifex maximus
" in tua diligentia, sapientiaq; locavit, quæ ipsa Civitas à te depo-
" scit, & sperat. Hic agitur tua, tuorumquè Civium salus, aræ,
" sepulchra majorum, templa, delubra divorum immortalium,
" tàm tua, quàm Patriæ fama, gloria; hæc omnia à te conservata
" putabimus, si Nos, qui tibi commissi fuimus, Deo conciliaveris;
" si quæ ad Dei cultum, quæ ad omnem Religionis, & sanctitatis
" rationem pertinent, in pristinum statum prò viribus tuis restitue-
" ris. si deniq; te Duce, te auctore hoc consecuti fuerimus, ut cùm
" è vita cesserimus, nobis pateat aditus ad cœlum, ubi fælicia,
" perpetua, sola bona, vigent. Ubi omnes pii, omnes Beati sempi-
" terna pace, immortalique quiete fruuntur. Dixi.

MDLXIII.

DAniel de Tolentinis gravissimus Theologus ex Min. Convent. S. Francisci vir omni virtute, integritateq; præstans, Verbi Dei Præco celeberrimus, & quod ad rem non parum pertinet, facie etiam venerandus Provinciæ Bononiensis Minister primarius, Reipublicæ suæ utilitati consulvit. scripsit

Opera Theologica.

Conciones Quadragesimales.

Bressian. in V. R., & in Corona Vir. Illustr.

Zava in Orationibus, & Parentalibus Pauli Faerni ejusdem Ord. habet;

Indè Tolentinus Daniel, qui scita Platonis

Norat, & edocuit quidquid Aristotelis &c.

Eod. Anno.

PEtrus Antonius Caneparius Medicinæ, ac Philosophiæ doctor perquàm egregius, Venetiis majorem ætatis suæ partem Medicinam exercendo omnium laude, & gratia consumpsit. Fertur edidisse Librum inscriptum

De Atramentis cujusqq; generis.

Ita *Bressianus in V. R.*

Eod. Anno.

JO: Jacobus Gabianus in latinis literis magna diligentia institutus, summaq; industria ad juvenum animos poliendos commendatissimus, cui quidem præcipua eruditio fuit in carminibus componendis; Modestia, & religione excultus Laudæ Pompejæ artem oratoriam,

oratoriam, & poeticam publicè docuit ad multos annos, adeò ut patria Laudensem plerique eum facilè reputent. Non vulgari elegantia edidit tùm versu cùm soluta oratione.

De Lachrymis B.V.M. lib. 1. ad R.P. D. Hieronymum Boysium Cartusiæ Pap. Prior. &c. Mediol. apud Valerium, & Fratres Metios 1563.

Salutationes duæ ad Christum, totidemq; Hymni ad V.M. Ad Jo: Angelum Gabianum Flaminem Fratrem suum. Ibid.

Sermunculorum, Hymnorum, Odarumq; de Eucharistia libri tres. Ad Franciscum Ferrandum Davalum Piscariæ, & Ovastis March. Venetiis apud Nicolaum Bevilaquam. 1564.

De Eucharistiæ laudibus libellus.

Scholasticorum ejusdem liber, in quo diversi hymni, Odæ, & Epigr. Ad S.R.E. Card. Jo: Ant. Capissuccum ibid.

Sermunculus pro Domini Ascensione. ibid.

De Lachrymis V.M. liber soluta oratione. Ibid.

Oratio babita in dedicatione primarii lapidis Templi Divi Jo: Baptistæ in Suburbanis pro RR. PP. Ord. Min. Capucinis vulgò dictis. Ad Faustinum Rebalium Canon. 1565. *Mediol. apud Metios.*

De Divorum invocatione circà Hæreticos. Ad Card. Capissuccum Apologia Papiæ apud Bartolum 1567.

Peregrinus. libellus sic inscriptus. *Ibid. finè anno.*

Meditationes Mysteriorum Passionis, & Sanguinis D.N.J.C., & Litaniæ ad Bartholomæum Albonensem. Mediol. apud Michaelem Thinum. 1568.

Oratio in solemni Sacro Antonii Scarampi Pontificis Laudæ de die festo omnium Sanctorum.

Eucharisticon. Schedion. de ejusd. Pontif. Pontificali ingressu. Ad Jacobum Antonium Bironum Prothonotarium Apost., & Archid. Mediol. apud Pacif. Pontium 1570.

Gallus. Ad Aloysium Galeanum Canonic. Templi Laudæ.

Oratio in Exequiis Ill.ris Ludovici Vistarini, quam Alemanius Finus ad Italicam versionem reddidit, eamq; S.R.E. Card. Madruccio dicavit.

Francisci II. Sfortiæ cùm Christierna Dania Nuptiæ. Cantica tria edidisse scribit *Maraccius* in Append. Bibl.ª Marianæ ad M. V. in morem Litaniarum. Papiæ 1567.

Laudiades, seù de Urbe laudensi. Carmina, ut innuit *Defendens Laudius* sæpe sæpiùs in suis discurs. de Lauda.

Prælium beroico versu exaratum inter Cremonenses, & Incolas Oppidi Romanenghi Cremonensis secutum anno 1513. de quo *idem Alemanius Finus in bist. Cremæ lib.* 7.

Oratio pro Laudensibus adversus Novocomenses, cujus MS. archetypum, ut legerem & transcribi curarem mihi humanissimè transmisit Comes Franciscus Lemene J.C. Coll. Laudæ Poetarum rythmis hetrusois in hoc sæculo facilè Princeps.

Ejus.

Ejuſdem meminere ultrà allegatos *Franciſcus Zava in Orat. Faballus in Orat. 4. ad Decuriones Cremon.*

Alterum Jo: Jac. Gabianum noſtri coævum, licet longè diverſum, refert *Eques Proſper Mandoſius dominus meus in ſua Bibl. Romana cant. 7. num. 25.*

Eod. Anno. LXIII.

SIgiſmundus Picenardus Joannis Franciſci J. C. Viciniæ S. Mathiæ F. J. U. D. ac in omnibus ſermonibus, conſiliiſq; rerum admirabilis, inclyto Judicum Collegio additus die 23. Februarii 1551. Nobiliſſimæ Animoſorum Academiæ ex Inſtitutoribus, ut vidimus, omni virtutis gloria ſemper effloruit. Dum pro Patria Orator in Aula Philippi II. Hiſp. Regis verſaretur, ad ſupremum Senatoriæ dignitatis gradum, prædefunćto Paulo Ala Ducali in Urbe Mediolanenſi effertur anno 1663. ut ex Regio diplomate cùm aliis recenſito. Bis Ticinenſi Præturæ adfuit, verax Juſtitiæ, ac prudentiæ Oraculum. ejus opera haud ignota ſunt.

Conſiliorum Vol. 1. Venetiis 1575.

Conſilium in materia Duelli incipiens. Pro dilucidatione præſentis caſus.

In ampliſſimo cætu ſedit diem aduſq; 23. Novembris 1580. qua raptus ad Superos tot emeritarum virtutum præmium obtinuit. Ejus Mediolano ad Patriam translatum cadaver avito in Eccleſia Divi Dominici tumulo concivium ſuorum lacrymis traditur, ac ſolemnioribus ære publico exequiis ipſe parentatur in maximo Patriæ Templo, quæ ab *Antonio Campo in ſuis Annal. lib. 3. pag. LX.* deſcribuntur habita funebri Oratione à doćtiſſimo J. C. Jacobo Maynoldo, cujus erit ſermo ſuo loco.

Franciſcus Zava in Epiſt. Famil. de ſuo ad Cremam diſceſſu, & alibi deflet Picenardi mortem diſertis carminibus præcipuè verùm in ſecunda ejus Oratione ſcribit.

Sigiſmundus Picenardus parvi corporis, at magni animi J. C. ſummæ probitatis, ſingularis doćtrinæ, ſpećtatiſſimæ prudentiæ &c.

Alexander Picenardus ejus gentilis, cum Sigiſmundus Papiæ Præturam regeret, eidem dicavit librum, cui tit. *Interpretationes in nonnullos inſtitutionum titulos &c.*

Hier. Fundulus eidem maximo Senatori ſuam Comædiam, *Lucia*, inſcriptam obtulit. hanc ego MS. quinimò ipſius prothotypum à doćtiſſimo P. Sementio dono datum in meo muſeolo aſſeruo.

Hier. Faballus in orat. ad Decur. Cremon.

Vincentius Većtiolus ibidem.

Alexander Lamus in Somnio cant. 2. oćt. 20. & 21. muſis deditum Sigiſmundum inſinuat. Unde habetur ſuum Epigr. in Pompis exequialibus. Gentilis Turriani Veron. pag. 106. *Veronæ apud Bart. Meolum.*

Cavitellus in Annal. ad ann. 1580.

Breſſianus in Coll. J. C.

Landus de Sen. Mediol. lib. 5.

Plotus

Plotus ad Conf. 63. Garati in fine, dum Mediolani Senatores recenset, scribit. *Sigismundus Picenardus Crem. gloria immortalis.*
Ant. Possevinus in Bibl. selecta in Indice plurium Interpretum, qui ad utrumq; jus scripserunt; at præ ceteris consulendus est
Lucas Contilis in libro italicè inscripto. Ragionamenti sopra la proprietà delle imprese degli Accademici Affidati, ubi plura, & pag. 114. exponit Picenardi stemma Academicum. Floruerunt post eum duo alteri ex eadem Nob. stirpe Sigismundi, unus scilicet strenuus militum Dux pro Rep. Veneta, de quo *idem Campus anno* 1570, & alter ex Coll. Jureconsultorum Patriæ anno 1613. eujus nomen legitur in Inscriptione marmorea adiecta culmini altæ molis, quam Paterno vocabulo Baptisterium appellamus.
Laudatur insuper unà cum hoc Senatore *ab Octaviano Picenardo in Orat. de Fam. Picenardæ laudibus, excusa* 1614. *Cremonæ apud Barrucinium Zannium.*

Sequuntur tria Diplomata ad laudem Nostri Amplissimi Senatoris ex archetypis desumpta.

„ PHILIPPUS Dei gratia Hispaniarum, utriusq; Siciliæ, Hierusalem &c. Rex, Archidux Austriæ, Burgundiæ, Brabantis, & Mediolani, Comes Abspurgi, Flandriæ, & Tirolis &c. inter cætera, quæ solicitudinem Principum requirunt, illud potissimùm eorum animos diversè trahit, ut muneribus, in quibus justitiæ administratio versatur, illos viros præficiant, qui integritate prudentiæ, & literarum peritia commendentur; cùm igitur, vacante modò uno ex locis Senatoris prædicti Status nostri Mediolani obitu Doctoris Pauli de Ala, vir idoneus per nos sufficiendus sit, qui pro suo munere rebus, quæ ibidem geruntur, quæ sanè arduæ sunt, satisfaciat, ex multis in mentem nostram venit Fidelis Dilectus Doctor Sigismundus Picenardus, quem ad eum locum eligeremus, pro ut tenore præsentium ex certa nostra scientia, sano accedente consilio, & de nostræ Regiæ, & Ducalis potestatis plenitudine prædictum Sigismundum Picenardum eligimus, eidemque, ipsumq; Senatoris munus, ut suprà, concessimus, & demandavimus, ac concedimus, & demandamus unà cum auctoritate, salario, honoribus, & oneribus, præeminentiis, prærogativis, commodis, & emolumentis eidem muneri spectantibus, & pertinentibus, & per dictum Paulum de Ala, & ejus prædecessores legitimè perceptis, & percipi solitis, & consuetis; mandantes Ill.ri Gubernatori nostro præsenti, & futoris Præsidi, & Senatoribus, Præsidi, & Magistris Intratarum, Thesaurario Generali, cæterisq; Officialibus, & subditis nostris Mediolanensis Dominii, ad quos spectat, & spectabit, ut suprà, dictum Sigismundum Picenardum in Senatorem recipiant, eumq; loco, ut suprà, ponant, & inducant, positumque, & inductum manuteneant, conservent,

„ vent, & defendant, deq; salario, prærogativis, præeminentiis,
„ & ut suprà, debitis temporibus illi, seù ejus legitimo procuratori
„ respondeant, & numerent, & per quos decet dari, responderi, &
„ numerari faciant, has nostras inviolabiliter observent, & exe-
„ quantur, observariq; & exequi faciant per quoscumq; sic enim
„ expressè mandamus harum testimonio literarum manu nostra
„ subscriptarum, & sigilli nostri appensione munitarum. Dat. in
„ oppido nostro Montisori die decimo quinto mensis Novembris,
„ Anno à Nativitate Domini millesimo quingentesimo sexagesi-
„ mo tertio Regnorum nostrorum, scilicet Hispaniarum, & ul-
„ terioris Siciliæ anno octavo, citerioris verò Siciliæ Hierusalem,
„ & aliarum decimo subscript.

Jo El REY.

In Calce, ad Mandatum Regiæ Cathol. Majestatis proprium Largus Secretarius.
Vidit Polo Regens. A tergo registrat. in filo patentium.

„ DOn Gabriel à Cueva Dux Alburquerquensium Marchio
„ Cuellar Comes Ledesme, & Aculme &c. Regius in Domi-
„ minio Mediolani Gubernator &c. Locumtenens, ac in Italia
„ Generalis Capitaneus &c. Cùm Civitas Papię inter principaliores
„ hujus Dominii Mediolani existimetur, eò etiam maximè, cùm
„ Gymnasium Publicum in ea exerceatur, & ea de causa Serenissi-
„ mus Rex Hispaniarū Dominus noster decreverit ex ordine Se-
„ natorio ante hac, unum à nobis in Prætorem dictæ Civitatis eligi,
„ & ut id commodiùs fieri posset Senatorem supranumerarium
„ creaverit, cùmq; in multis, quæ ex usu venerunt, præter ea, quæ
„ à fide dignis audivimus, nos ipsi cognoverimus, quanta animi in-
„ tegritate, scientia, valore, ac in rebus gerendis dexteritate, ac fa-
„ cilitate polleat, quantaq; erga Regiam Majestatem, & nos devo-
„ tione sit præditus Magnificus Senator Dominus Sigismundus Pi-
„ cenardus, ex Civitate Cremonæ oriundus, non immeritò illi Pro-
„ vinciam hanc convenire, & commendare visum est nobis; sicque
„ pręsentium serie Regia, Ducaliq; auctoritate, qua fungimur, pre-
„ dictum Sigismundum Picenardum à Kalendis proximè futuris
„ Mensis Januarii, usq; ad integrum biennium inde venturum, eli-
„ gimus, creamus, & deputamus Prætorem dictæ Civitatis Papiæ
„ cum salario per nos constituendo, atq; cum auctoritate, honori-
„ bus, prærogativis, commodis, & emolumentis eidem officio de-
„ bitè spectantib; atq; per alios Senatores quovis alio in loco Præto-
„ res designatos haberi solitis; mandantes Ill. & Mag. Dominis
„ Præsidi, & Senatui DD. Præsidibus, & Quæstoribus Intratarum
„ utriusq; Cameræ, Thesaurario Generali Status Mediolani, De-
„ curionibus, & Referendario dictæ Civitatis Papiæ, & cæteris, ad
„ quos attinet, vel attinebit, ut ipsum Mag. Picenardum in posses-

sionem

sionem dictæ Præturæ admittant, ponant, & defendant, moxq; de dictis salario, & ut supra debitis, eidem temporibus congruis respondeant, & responderi faciant. In quorum fidem præsentes fieri jussimus, subscripsimusq; propria manu, & registratas sigillo nostro muniri mandamus. Dat. Mediolani die vigesima Decembris MDLXIX. *Subscript.* El Duque de Alburquerque. vidit Andreas de Leon. In calce Julianus Secretarius, & sigillata cum solito sigillo Ducali in cera rubea, à tergo, Registrata in filo patentium.

DOn Antonius de Gusman Marchio Aymontis, à Consilio Secreto Regię Majestatis, & pro eadem in Dominio Mediolani Gubernator, ac in Italia Generalis Capitaneus &c. cum animadverteremus Civitati Papiæ Prætorem Senatorii Ordinis proximo biennio à nobis nunc decernendum esse agnoscentes legum peritiã, in rebus agendis dexteritatem ac prudentiam, quæ fulgent in Magnifico Sigismundo Picenardo ex eodem ordine, proculdubio nobis hæsitandum non fuit, quin in omnibus qua juris administrationem, subditorum illorum quietem, & beneficium, & Regiæ Majestatis servitium concernunt idem sit optimè satisfacturus, per has igitur nostras Regia, Ducali, aliaq; Auctoritate qua fungimur, eumdem Senatorem Picenardum, à Kalendis Januarii proximè futuri 1576. usq; ad biennium inde venturum eligimus, creamus, & deputamus Prætorem dictæ Civitatis Papiæ, & ejus jurisdictionis, cum auctoritate salario, honoribus, oneribus, præeminentiis, prærogativis, commodis, & emolumentis, eidem officio debitè spectantibus, ac per alios ejusdem ordinis illius præcessores in dicto officio licitè percipi, & haberi consvetis, & volumus, quod per totum dictum tempus idem Senator, & Prætor ut suprà deputatus sedens pro tribunali, & ubiq; continuò propriis manibus deferre teneatur baculum, sive virgam ligneam albam longitudinis palmorum decem, quam pro ejusdem officii signo, & ornatu Præcessores nostri decreverunt, nec sine eo usquam illi esse liceat; mandantes Illust. Reg, & magnificis DD. Præsidi, & Senatui Provinciæ Mediolanen. Magnificis Dominis Pręsidibus, & Magistris intratarum utriusq; Cameræ deputatis ejusdem Civitatis Papiæ, & cæteris, quibus spectat. vel spectabit. ut dictum Senatorem Picenardum in Possessionem dictæ Præturæ admittant, & defendant, moxq; de dictis Salario, & aliis emolumentis eidem debitis temporibus respondeant, & responderi faciant. in quorum fidem pręsentes fieri, & registrari jussimus, nostro Sigillo muniri.

Dat. Mediolani sub nostri fide sigilli die 24. Decembris 1575.

Subscript. El Marques de Ayamonte. Vidit Montagnero &c., & sigillata in cera rubea. In calce Julianus Secretarius, & registrata in filo patentium.

Eod. Anno LXIII.

DAniel Barbovius, seù de Barbobus ex Insigni Ord. Prædicatorum, humanitate, sapientia, ac integritate præstans, S.T.M., ac Verbi Dei Præco gravissimus, quocumq; amplissimo dignitatis gradu dignissimus, Ferdinandi Rom. Imperatoris auspiciis, cui prędilectus ob virtutes enituit, à Pio V. Pont. Max. Petinæ Istriæ Urbis Episcopus consecratur; ablegatus exindè ad Justissimam Venetorum Rempub. Anno verò 1567. cùm non tàm auctoritate, quàm omni virtutum genere summè præditus esset, Alphonsi Caraffæ Neapolitani Archiepiscopi vices gerens deligitur; ad majora promovendus, sed morte correptus anno 1577. in sua Cathedrali Ecclesia sepultus maximum sui desiderium reliquit.

Sua Opera, & speciatim *Conciones* admirabiles exoptantur.

PP. Seraphin. Razzius, & Michael. Plodius de Vir. Illustr. Ord. Domnic. p. 2. lib. 4.

Antonius Campus hist. lib. 3. quò lectorem remitto, ibi enim comperiet ob Danielis merita ab ipso Ferdinando Augusto Equestri titulo ejus, Gentilem Joannem Baptistam Barbovium fuisse decoratum.

MDLXIV.

HIeronymus Malesta, sivè Manesta ex Decurionibus Patriæ, meritò quidem jure inter meos Literatos reponendus, cum ad suæ stirpis monumentum perenne magnum lapidem diligentissimo, & laboriosissimo scalpro incidi curavit, servatum in ædibus Divo P. Francisco sacris in Sacello magno post chorum ad lævam, ubi præsefertur Imago algosi fluminis, sivè lacus, ex quo multi rivuli promanant, indicantes nomina, & insignia tùm Malestorum, tùm aliarum propaginum huic conjunctarum. Inscriptiones verò sequentes, & Carmina in eodem lapide vellicatim exculpta, quorum fuit Auctor Hieronymus, denotant eum haud ineleganrem Philologum, & Musarum Alumnum.

Hieronymi effigies custoditur in atrio, ubi suas peragunt Congregationes Fabricæ Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ Præfecti, quam ex asse reliquit hæredem. ibi pariter memorati lapidis habetur exemplar, in tabula egregio penicillo confectum.

Familiæ Malestæ Genealogia Ordinis Patritii.

HIc lacus, hæc series, per quam Gens Clara Malesta
Torpuerat longa Nobilitate Senex.
Vivet, & æternum renovato flore juventæ
Tartareas nunquam victa subibit aquas.
Sic jubet egregiis Hieronymus inclytus orsis,
Dum propè casuros sustinet arte lares.

Lector animum intende, si vacat, Nihil hic auribus datum, omnia bona fide ex publicis rerum gestarum monumentis in unum collata.

lata. Non enim Populo, qui certissimus est Judex verba danda. Malestas, sivè Manestas à Mnesteo Trojanorum Duce profectos non approbat, cum Mnesteus ille non Manestas, sed Memmios in lucem ediderit. Mox Italus Mnesteus genus à quo nomine Memmi in quinto Æneidos, quæ familia, dilabente posteà Imperio Romano extincta est. At hæc de qua agimus Manesta eo renascente longo post tempore (ut aliæ) exorta illam denominationem sortita est, qua Malatesta, Malaspina, & reliquæ hujuscemodi familiæ appellantur.

Arma, seù Insignia Agnationis Malestæ Leone Croceo in campo rubro decorata ab ipsa Cremonensi Civitate accepta sunt, cum ea in quatuor Classes divisa quaternis etiam Leonibus uteretur alternatim distinctis, & sua cuique insignia assignasset, quibus adhuc plurimæ familiæ exornantur; sanè viventibus Alberto, & Guarnerio, ac Guidone omnibus Malestis, qui floruere anno circitèr octogesimo suprà centesimum, & millesimum nondum familiarum Insignia, quæ nunc passim vigene, inventa, seù usu recepta fuerunt. Primi ex Malestis Degoldus, & reliqui ejus gentiles his Armis uti cæperunt, quorum nomina celebria habentur in libro Societatis Populi Cremonensis ea in re confecto anno Domini 1270. Indictione 14. Hujus libri duo exemplaria habentur, quorum unum in ædibus Bernardini Crotti Judicis conscripti, alterum Herculis Bernardi Causidici Cremonensis servari solet.

Alberti Manestæ, qui floruit anno 1154. Guarnerii, & Guidonis item è Manestis, qui vixere anno Domini 1196. Manibus Sacrum quorum nomina, & præclara prò parte facinora in Superiori Civitatis Archivio Majoris Templi Cremonensis legere est in Cellula l. 59. & l. 73.

Primus progeniem referas Alberte Manesta,
Cui superest pulchro filia flore nitens.
Belli floris adhuc retinet Nazaria Nomen
Ora sub ardores non fugienda Canis.
Eusebii in Vico tua rura ubi candidus ordo
Montis Oliveti nunc ea culta rigat.

Extant in membranis tabulæ testamenti Bellæfloris Manestæ Alberti filiæ Uberti ejus fratris Nepotis lege Longobardorum vivere profitentis confectæ Cremonæ die septimo intrante Septembris anno Incarnationis 1259. Indictione secunda subscriptæ per Gabrielem ab Imperatore Federico Notarium, & per Joannem Bonum ab Imperatore Federico Notarium ambos de Bontempis, & scriptæ à Charta Benilana per Legatum Domini Federici Imperatoris Notarium septem testibus de more adhibitis sine aliquo Dñi titulo, qui soli Imperatori ibi datus dignoscitur.

Benvenuto Manestæ ejus nomine primo, & Gulielminæ della Zulla Ægidii filiæ conjugibus hujus inclytæ stirpis auctoribus, qui vixere anno Domini 1290.

Sobolis de la Zulla uti vocatur in libro Societatis Populi, & in publicis Tabellis nulla hìc insignia apponuntur, quę cum ea extincta nunc sit ejus quoque arma ignorentur, nec enim existimandum domum hanc sui temporis pręclaram vixisse, quod ait ille, Parma Alba in gloriam.

Quam Hieronymus Malesta Ant. F. Lud. Nepos suis supremis tabulis Genealogiam exscribi jussit, eam Fabricæ Cremon. Præfecti Hæredes instituti perficiendam curarunt anno Sal. æternæ MDLXXXIII.

Concordes Animæ jam plaudite, fœdera jungit
Hic Leo cum celsæ Virginis æde Sacra.
Reppulit hic aquilas, colubres, aliosque leones,
Maluit & vestris se sociare eboris
O' factum benè sic foveat vos Virginis almæ
Gratia, & huic Patriæ semper adesse venit.

Eod. Anno LXIV.

JOannes Baptista Boccolus, & domi, & foris inclytæ famæ Philosophus, ac Medicus inter opera, quæ præstanti ingenio composuit, edidit hoc anno ex typographia Vincentii de Conctis Cremonæ in 4 ejus doctrinæ monumentum sic prænotatum

Liber, quod Moralis Philosophia, ac Medicina unum sunt, humanasq; ac divinas omnes scientias dignitate maximè præstans.

Eod. Anno.

DOminicus Legatus nomen suum posteritati commisit Opusculo quodam historico, quod inscripsit.

Sommario di tutte le cose notabili seguite al Mondo dall' 1453. *fino all'* 1590. *Venetiis eodem anno, & Florentiæ*

Priùs antem ediderat Florentiæ degens *Collectanea in obitu Michaelis Angeli Bonarotæ. Florentiæ* 1564.

commemorant autem ipsum *Antonius Masinus Bonon. Hist.* eum recensens inter Scriptores, qui de B. Catharina de Vigris aliquid monumentis mandarunt, nec non ejus Gentilis *Laur. Legatus in Fragmentis sui Lycei.*

Eod. Anno.

MInerva de Anguissolis Amilcaris Filia, non tantùm nomine, verùm virtutibus altera Minerva vocari poterat, Literis enim latinis, & Hetruscis apprimè instructa, cùm multa componeret, in primo flore juventæ hinc emigravit, non sinè nostræ Urbis lacrymis digno cadaveri oblatis.

De eadem *Ant. Campus hist. lib.* 3.

Georgius Vasarius in Vit Pict. 3. *part.* 2. *Vol. pag. mihi* 15., eam etiam Pictricem vocat, sed apud Nostros de hoc constare non vidimus.

Franciscus Zava in Epist. impressis anni 1568. *& in Oratione, in qua parentalia Illust. Vir. enumerat.*

Eod. Anno. LXIV.

CAjus Ortalus Crottus, Ælii Julii facundissimi Poetæ Frater, nec tàm sanguine conjunctus, quàm indole similis, optimum sortitus ingenium, digna Musis, & Apolline scripsisse comperitur, & ipse

Carmina

Carmina Varia,

De eodem propterea tamquàm eleganti Poeta mentionem facit *Frater lib. 3. Stromatum eleg. 1. & lib. 2. Hermiones Elegia 8. Sirmione degentem indicans.*

Ortale Pimpleæ custos certissime rupis
Ortale Parthenijs dedite Virginibus.
Quid dudùm sine me communi fingis in Umbra
Ad dulces auras Collis oliviferi.
Nam merito tibi Parnassi favore Puellę,
Increpuitq; lyra Phœbus acersecomes.
Forsitan exesis famam tu quęris in antris,
Longaq; deciduis sęcla sub arboribus.
Dùm te vernanti delectat Sirmio ripa
Benaci fluctu nobilis æquoreo. &c.

In fine verò Elegię Epicum aliquid cecinisse Ortalum innuit.

Ex hac præclara stirpe floruit anno 1494. Gratiadeus Ord. Præd. Inquisitor Generalis Mediolani laudatus à *Fran. Ballarino in hist. Comensi par. 3. cap. 3. pag. 207.* nec non à *P. Festa de Vir. Illust.* & à *Bressiano in Hist. Ecclesiastica MS.* sub anno indicato.

Eod. Anno.

JOannes Paulus Gulferamus ad omnes optimas disciplinas eruditus, de quo scribit *Franciscus Zava in Orat. Parent. Illust. Vir. loquendo de Petro Antonio Tollentino*, „ Nequè hic minorem delectationem ex Barbari, & Erizzi animo concepta, & intimis tamquàm rerum ante oculos se se moventium Idea sensibus impressa, „ assidua, dulcique comentatione, & meditatione capit, quam ex „ Joannis Pauli Gulferami, & Ferdinandi Bonetti frequenti, docto, „ amæno, suavique colloquio, & vero germanoq; utriusque aspectu. Qui ut Urbis nostræ maximum ornamentum, veterisque „ probitatis singulare exemplum, ità hujus maximæ delitiæ, ad „ quemlibet animi dolorem levandum maximum solatium. Quorum uterque ut à Mercurio prognatus, ità Palladis lactè educatus creditur, cum quovis enim horum loqueris, cùm prudentissimo Nestore te loqui existimato. Horum Juvenum consilio, „ & prudentia Civitas nostra lætatur, gaudentque externi, „ summi, & excellentis Viri judicio, & sententiis in rerum suarum ordine componendo utuntur. Utriusque „ scientiarum, & doctrinarum diversa sunt studia, eadem „ tamen animorum conjunctio, & similitudo. Quos enim modestiæ terminos Gulferamus ad vitæ hujus brevis productionem „ sibi constituit, eosdem Bonettus non dissimili prudentia sibi „ comparavit. Quibus quoquè remediis, & rationibus unus ad „ Improborum technas avertendas, iisdem alter ad cuniculos „ fallendos utitur. Nec alter altero fortior in iis ferendis, quæ „ maximi Philosophi, & in scholis deriserunt, & in hominum cætu con-

„ contempserunt. Horum consuetudine Tolentinus nihil cha-
„ riùs, nihil antiquiùs, nihil, quod magis ejus moribus respondeat,
„ conveniat, & usquequaque consentiat, habet. Ii cùm una sunt,
„ nihil gratiùs sentiunt, quàm de virtute, idest, solo bono agere,
„ de quo asseveranter disputantes, & disputata brevissima com-
„ plexione subducentes, in iis actionibus omne bonum reponunt,
„ quæ integra fide, præclarisq; vitæ officiis constant, in iis deni-
„ què, quæ nos Deo amabili charitate jungunt, cujus disertissimæ
„ disputationis recordatione, nunc & ipso dicendo alor. Ii sunt
„ Palladis, & Mercurii, non Martis, & Bellonæ duo fulmina. Ii
„ sunt, quibus cùm Tolentinus mentem alit, sensus oblectatur,
„ quorum doctissimo sermone si languores non tollit, at levat &c.

Eod. Anno.

HIeronymus Regazola Ægidii Filius, Vir in Opere meo non negligendus, sic de eod. scribit *Lud. Cavitell. in Annal.* hoc anno, per hæc verba. *Hier. Regazola Cremon. satis edoctus literis grammaticalibus, & humanitatis, & ingenii mirabilis, & ad omnia versatilis, comes, & Compater meus Venetiis, dùm ibi esset ex supremis Scribis Tribunorum, & Advocatorum Fisci publici in toto dominio Venetorum, ex hoc sæculo obiit de mense Martii.*

Dialogum de Vera Hominis Felicitate scripsit.

Bressianus in Opusculo. Virtù Ravvivata.

Venetiis ad Divum Sebastianum adest tumulus cum Epigraphe:

Joanni Avo, Ægidio, Lauræ Parentibus Opt. Arianæ infant. Filiæ suavissimæ vita functis, Dariæ Conjugi carifs. Ægidio, Simphorosæ liberis Dulcifs. V. sibi, posterisq; Hieronymus Regazola Cremonen. H. M. P. MDXLVIII.

Eod. Anno LXIV.

JOannes Baptista Tolentinus Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ Canonicus, probitatis, ac doctrinæ lumen, multa scripsit, & inter alia edidit.

Trattato dell' Anima innamorata di Dio.

Bressianus in V. R., & in Corona Vir. Illust. p. 3. lib. 1. ubi plura, & præcipuè, quod desierit esse mortalis anno 1564. die 31. Octobris.

Quomodo Tolentina familia modò extincta initium Cremonæ habuerit, audiatur *Cavitellus in Annal. ad ann.* 1451. sincero suo modo *Petrus Baldinus Tolentinus ex familia illorum de Langonibus à Tolentino oppido Piceni, undè descendit unà cùm Sfortia in Insubriam, & cùm subsederit, & obierit Cremonæ, ducta Uxore Helisabeth de Pallavicinis Marchionibus Varani, ex ipsa superstite Nicolao Filio, qui duxerit Uxorem Ursulam ex Nob. familia Ponzona Tolentini, ibi degentes ab eo habuerunt originem &c.*

Floruit ex hac stirpe Joannes de Tolentinis, qui ex literis Ducis Franc.

Franc. Sfortiæ I. Dat. Mediol. pr.° Aprilis 1452. fignat. Cichus relatis *in Sylva Sitoniana* evocatur. Magnif. D. Jo. de Tolentino Ducalis Gener, ac Confiliarius dilectiffimus, armorum Ductor, & G.r Ducalis Cremonæ.

Eod. Anno.

JOannes Petrus Nazarius Vir approbè eruditus, & pædia, moralique philofophia non parum imbutus ex principibus in erectione Nobiliffimæ Animoforum Academiæ anno 1560., in qua pulcherrimam habuit Orationem prò feliciffimis ejufdem aufpiciis, impreffam Cremonæ per Vincentium de Conctis anno 1564., cui ineft Infcriptio

Oratione di Gio: Pietro Nazaro havuta nell' Accademia di Cremona.

Extat etiam eod. anno, & apud Typographum eumdem.

Difcorfo per contemplare la Paffione di Giesù Chrifto N. S. opera Spirituale utiliffima ad ogni devoto Chriftiano. Hoc opufculum typographus dicavit Colombino Ripario Abb. Can. Lateranenfi, de quo fuo loco.

Anno etiam 1573. alteram Academiam Animoforum conflatam fuiffe ex Gymnafio Patavino legimus in *Antonio Riccobono de Gymnafio Pat. lib. 4. cap. 3.*, & alteram Romæ fuiffe habemus à *Tomafino de Illuftr. Vir. pag. 139.*

Eod. Anno.

HOratius Trecchus Ecclefiæ Cathedralis Cremonæ Archidiaconus apprimè artibus honeftiffimis inftitutus, ut ex literis eidem à *Francifco Zava* exaratis, quæ in libro ejufdem Epiftolarum fexto continentur, undè totum illarum locum adfcribam, ut pleniùs Horatii Virtutes elucefcant.

Francifcus Zava, Horatio Trecchio Archidiacono.

S. P. D.

„ AUreum Gambarini libellum fimul, ac domum redii, totum non
„ primoribus labris, & extremis digitis (ut in ore eft) attigi, &
„ deguftavi, fed fumma cura, magnoq; ftudio, ter, & quater le-
„ gi, & quò illum crebriùs revolvebam, tantò magis mihi in ea co-
„ gnitione rerum tàm abditarum proficere videbar. Titulum in-
„ fpexi, tibi dicatum vidi. Quanta Dii boni tùm affectus fum læ-
„ titia, te huic tàm illuftri Philofopho, jàm charum effe, ob miram
„ ingenii aciem, & fingularem morum probitatem, magnamq; de
„ te jam conceptam, cùm apud nos, tùm apud talem virum opinio-
„ nem, & Gambarinum noftrum tantum præclarè nominis fui te
„ Patronum elegiffe, totamq; nobiliffimam familiam veftram hoc
„ folo beneficio fibi devinxiffe? Sed unum doleo librum hunc cla-
riffima

rissima luce dignissimum in tenebris tandiù reservari. Nec credo te ea causa id facere, quod doctis invideas, qui doctorum acerrimus defensor semper extiteris. Quid tamen quod meæ causæ maximum tamen est fundamentum, immò tota familia tua, quæ semper fuit in patrocinio illorum, qui à maledictis canino morsu notarentur. Tibi crimini non dandum esse, quod tàm egregio labore careamus argumentatione ipsa patet. Uter igitur vestrùm in causa est? Gambarinus nè? Quorsum quæso? Nùm quià est Philosophus? Cur igitur Plato dicendi maximus Artifex rerum Divinarum, & scriptor, & magister? Cur Aristoteles disciplinæ Peripateticæ, & inventor, & maximus disputator? Cur alii quàm plurimi à se inventa, vel aliorum adaucta ediderunt, & ad mortales usum scripserunt. Præterea tot, tantarumq; rerum summo Gambarini studio aptè compositarum indagatio, quibus profuerit? Tibí nè tantùm? Hoc tui mores recusant, ingenium tuum frugiferum non patitur, ætas quæ sua sponte liberalis est, non admittit. Non es, mi Horati, à Musis tàm aversus, ut velis tantum thesaurum ampliùs in capsis delitescere. Quare Gambarinum tuum, quid? immò meum, ut tollatur controversia utriusq; nostrùm, vel si mavis omnium bonorum, & studiosorum Gambarinum inquam adhortare, urge, impelle, ut labor hic in lucem tandem prodeat. Ego te omnium literatorum nomine rogo, ut quam plurimum per te docti fruantur amænissimo labore, & doctissimis Gambarini vigiliis. Si te ab hoc aliquod jusiurandum hactenus deterruit, & fortasse per stipulationem obligatio, qua uterq; invicem stipulatus sit, ut perpetuo in tenebris jaceant, non te fugit, hæc inter Sanctissimos Viros, nec semper servata fuisse, cujus rei comprobandæ causa possem adducere, & philosophorum sententias, & aliorum opiniones. Videntur tibi hæc in capsis abdenda, vel ex cedro, vel ex ebore, vel ex auro, brevissimè argumentandi viam cognoscere? Partitionem comprehendere? deffinitionem addiscere? Voces non uno, sed multiplici sensu prolatas internoscere? Taceo eloquentiam, qua non minùs dialecticen hic nunc adornavit, quàm aliàs Marcus Tullius sui temporis philosophiam? Non hìc sunt verba inculta, non barbara, non oscitantia, sed polita, omni cultu ornata, & summa brevitate enunciata. Tu non fortasse credis mihi, qui non versatus sum in dialecticis, id non inficior. Da igitur alicui Dialectico hæc videnda, & admiranda, non corrigenda. Sed cave nè sibi tàm egregios labores vendicet, & te, alioquin acutum, Gambarinumq; simplicem, quod philosophorum proprium decipiat. Quod tantæ molestiæ mihi esset, ut & tuas, & Gambarini partes in hoc genere arrogantiæ ulcisci cogerer, cum perpetua infamia illius, qui tales labores sibi vindicaret. Quicumq; is certè esset suo periculo, quid sit quietis bilim movere cognosceret. Vale tuo, Gambariniq; nomini consule, & meis mandatis pare. Kalendis Augusti.

Trec-

Trecchorum Nob. Cremon. familiam floruisse hoc tempore etiam Mediolani, patet ex sequenti inscriptione, quæ olim legebatur in Eccl. S. Francisci illius Urbis, relata à *J. C. Sitono in sylva allegata.*

Sacellum hoc, quod prospicis, Lector, ab Egr. Facio Trecchο, ut proxima lapidis inscriptio monet, erectum, dotatumque. Jo: Jacobus Trecchus Nepos Vicethesaurarius Generalis Status Med. ad ornatum, & memoriam tantæ familiæ in melius restauravit, sibi ultrò dum adbuc viveret, ac posteris suis P. Anno Sal. Humanæ MDLXXIV.

MDLXV.

COlumbanus Ballettus Insignis humaniorum literarum professor, & idem Græcæ linguæ peritissimus, quum aliquamdiù publicè docuisset in Patria, ob eminentem doctrinam ab Amplis. Mediolani Senatu anno 1565. vocatus est Ticinum ad cathedram Artis Oratoriæ. Quo munere magna sui cum laude per triennium functus, Cremonam rediit, Ecclesiasticam quippè vitam ætate satis matura amplexus, à Nicolao Sfondrato Ep. præfectus est Ecclesiæ S. Mauritii in Diœcesi. Ipse tamen ruris genio nihil ductus, Sacerdotium illud brevi renunciavit, Ticinumq; reversus ad docendum, ibi ex peste contabuit mense Majo 1577. scripsit

Orationes varias,

quarum unam publicè habuit in Templo S. Bartholomæi Cremonæ, in funere Concivis præclarissimi Marci Pauli Tartesii. Typicam verò emisit in lucem

De Vita Christi Carm. Heroic. ad Alexandrum Saulium Primum Aleriæ, demùm Papiæ Episcopum ex Cler. Regul. S. Pauli, cujus causa nunc Romæ impensè agitur in Sacra Rituum Congr. ut inter beatos adnumeretur.

Exhortatorium Carm. ad Sacrosanctum Card. Collegium in conclavi collectum pro electione Nov. Pontificis, Pio IV. defuncto.

Carmen. ad idem SS. Collegium post Creationem Pii V. SS.

De Victoria ad Echinadas carmen ad Serenis. Joannem Austriacum.

Multa ejusdem Baletti Carmina nuperrimè ad nostras pervenere manus ab eo composita, dum esset Ticini, in quorum calce hæc verba leguntur per bello charactere conscripta.

Jo: Franciscus Marianus Cremonæ scribebat anno MDLXVI. Mense Julio.

Leguntur & ejus Asclepiadæa præfixa chronico Lateranensi Jo: Philippi Novar. cuso Cremonę apud Cæsarem de Rinardis 1535. nec non & ejusdem Philippi elogio subscripta à *Celso Rosino in Lyceo Lateranensi*, ubi Ballettus Bobbiensis nuncupatur. Attamen *Campus in hist. lib. 3. Cavitell. in Annal. ad ann.* 1577. Cremonensem esse Ballettum affirmant, quos sequuntur *Hier. Faballus in Orat. Vectiolus in Orat.* illum disertissimè laudantes, *Zava* tùm in oratione, tùm in carminibus, & *Ælius Julius Crottus*, qui eidem dicavit sua eruditissima Eidylia his hendecasyllabis.

CUi donem potiùs, libentiùsve
Hos lusus, tenuesq; simplicesq;
Has & delitias inanis oti
Quàm, Ballette, tibi? Tibi bine, & indè
Astat musigetes? tibi undequaque
Rhetori optimo, & optimo Poetæ
Cœtus Aonidum puellularum
Frontem Daphnide nobili perennant.
Per te lux Patriæ meæ, tuæq;
Aurescit, rutilat, nitet, coruscat.
Per te Barbaries ab urbe fugit.
Per te docta Cremona ubiq; floret.
Tu solus Pater eruditionis;
Tu secli decus hujus, & futuri
Places omnibus, omnibusq; amaris.
Ergò cui potiùs, libentiùsve
Hos lusus, tenuesq; simplicesq;
Has & delitias inanis oti.
Donem, quàm tibi, maximè omnium, uni.

Eumdem etiam laudat Bressianus in Corona Vir. Illustr. lib. 1. par. 3.

MDLXV.

VIncentius Locadellus, Mercadini Viri Patritii, & Catharinæ de Arisiis ex Auctoris familia Filius, ac Francisci inferiùs memorandi Frater in architectonicis præclarissimus, militum Dux fortissimus, tùm ad stipendium Henrici Francorum Regis, tùm Emanuelis Philiberti Sabaudiæ. Edidit opusculū in fol. cui tit.

Manifesto del Capitano Vincenzo Locadelli da Cremona, nel quale si contiene la giustificazione sua contra le oppositioni false, e disbonneste, che da suoi malevoli gli sono state fatte, le quali essendo riprovate da Testimonianze di Prencipi, di Signori, di Cavaglieri, e di altre persone degne di fede, mostrano nulle essere le sentenze contro di lui date, non essendo massimamente state udite, ne volute udire le sue ragioni. La onde ne seguita, che à lui non fanno pregiudizio alcuno nell' honore, siccome per parere di Huomini Eccellentissimi si dimostra.

In eodem continetur consilium Tiberii Deciani J. C. celeberrimi confirmatum, & subscriptum à Mantua, à Roncagallo, & à Papio paritèr Jurisconsultisimis, ac Professoribus inter insigniora Italiæ Gymnasia.

Memoratur hic meus Consanguineus à nostro *Cavitello* ad annum 1560. hisce verbis more suo.

Vincentius Locadellus Insignis Architectus, ob ejus eximiam artem fuit in maximo pretio apud Francorum Regem, & Amandam Alvarezzum Ducem Albæ in Hispania, & per ibi Regem constitutum Rectorem, & Ducem supremum in Gallia Belgica, & regionibus ibi propinquis sibi suppositis, & cujus opera Rex in regno suo, & Dux in eis regionibus

nibus usi fuerunt in construendis propugnaculis, muniendis, & vallandis Civitatibus, & Oppidis &c.

Item ad Annum 1567.

Ant. Campus hist. lib. 3. eundem laudat, ac in Siciliarum regno supremum à machinis bellicis Præfectum vocat.

Ex hac familia Brixiæ etiam propagata, præclarus sanctitate floruit Antonius Locadellus ex Ord. Præd. inter beatos relatus, cujus meminit *Elias Capriolus anno* 1430. *in hist. Brix. lib.* 9.

MDLXVI.

HIeronymus Putheus Nicolai F. Viciniæ S. Michaelis, ut aiunt, Veteris, quarterii domorum Novarum Vir ætatis suæ doctissimus, integerrimus, & in Jurisprudentia percelebris, Collegium Judicum Patriæ nactus die Lunæ 16. Decembris 1566. equestri dignitate donatus à Greg. XIII. Pont. Max. eaq; confirmatus, & Comitali auctus à Petro Donato de Cæsiis, dùm is esset Bononiæ anno 1583. pro Sede Apostolica de latere Legatus. Ut erat insignis in advocando, plures scripsit Juridicas

Consultationes.

Laudatur *ab Antonio Campo lib.* 3. *hist. ad annum* 1583., & 84. qui memorat eodem loco Jacobum Putheum J.C. præclarissimum.

In Regestis MS. Collegii.

De eodem *Sansovinus in Hist.* ubi Cremonam insinuat.

Cavitellus in Annal. ad ann. 1583.

Bressianus in Coll.

Eod. Anno.

JOannes Bedullus Vitellianensis ex Cremon. Diœcesi optimus J.C., ac Phœbo, & Musis charissimus, de quo scripsit Columbanus Ballettus in suis Carminibus MS. dum eidem versus direxit hoc titulo

De libello Ælii Crotti Cremonensis ad Joannem Bedullum Vitellianensem.

Sed ne te nugis pluribus morer meis,
Aut avocem te legum studiis optimis,
In quæ indefessus incumbis noctu, & diu,
Veræ laudis cupidus, & veræ gloriæ &c.

Quantùm poeticis saperet, en Epigramma Bedulli præmissum libro memorati Crotti Farraginum inscripto, Ferrariæ cuso 1564.

Aonias habitare domos, & Palladis arces
Si cupis, Ascræos, Mæoniosque lacus,
Si latebras Dryadum quæris, Phœbiq; recessus
Alcæos colles, Pindaricumq; nemus;
Ælius *Aonidum decus immortale Sororum,*
Tutùm divino carmine pandit iter.

MDLXVII.

COlumbinus Raparius Can. Reg. Lateranensis Abbas Ecclesię S. Petri de Pado Cremonę Theologus,& Legum, Literarumve Hebrearum peritissimus. Quater ad Supremam Abb. Generalis dignitatem assumptus nempè annis 1549., 1557., 1561., & 1565. accuratè evulgavit, quæ à Clarissimis Viris conscripta fuere opera pro sua Religiosa Rep., & ne oblivione obsita delitescerent in unum collegit volumen, quibus titulum apposuit.

Allegationes Diversorum Doctissimorum J.C. in Causa Præcedentiæ Orta in Sacro Oecumenico Concilio Tridentino inter R. Abb., & Clericos Can. Reg. Ord. S. August. Congr. Lateran. Ac R. Abb., & Monachos Ord. S. Benedicti Congr. Cassin. aliàs S. Justinæ de Padua; ac posteà à S.mo D.N. Piò IV. Pont. Max. tribus S. R. E. Card. commissa. Quibus accesserunt jura utrinq; producta, ac sententia lata ab eodem S.D.N. in favorem Can. Reg.—Cremonæ in fol. in Civitatis Palatio apud Vincentium Comitem 1567. Marco Antonio Columnæ Card. Amplifs. Ord. Can. Reg. Lat. Præsidi, ac Patrono Optimo Dic.

S. Petri, Ecclesiam, dum eidem Abbas præsidebat, picturis egregiis, & auro affluenter exornavit, adeo ut inter insigniora Orbis Terrarum delubra hæc possit adnumerari. Videtur & ejus effigies in Choro ad vivum expressa penicillis clarissimi Boccacini de Boccaciis Cremonensis. Obiit die 13. Martii 1570. septuagenario major sepultus in sua Ecclesia.

Pennottus in Chor. Trip. lib. 3.

De eod. *Celsus Rosinus in suo Lyceo Later. ubi plura lib.* 3.

Comes August. Fontana in Ampbit. Legali sub lit. C. Vincentius de Conctis Cremonæ Typographus eidem dicavit opusculum per eumdem excusum de Passione Domini traductum à Jo: Petro Nazario anno 1564.

Franciscus Zava in Epist. Nuncupatoria trium Epistolarum directa Matthæo Rapario.

Venturinus Vassallus Epigr. Sylva Ticini 1541. plura de Columbino.

Eod. Anno.

CAmillus Porrus Patritius Mediolanensis Jurisperitissimus, Regius, & Ducalis Senator obita omnium plausu Cremonensi Prætura ex privilegio Civis effectus est. Pręter opera legalia edidit.

Orationem in funere Isabellę Hispaniarum Reginæ

Commendatur in Carminibus *Bernardini Baldini*, & in Atheneo Literatorum Mediol. *Abbatis Picenelli.*

Landus de Sen. Mediol. lib. 5. *pag. mihi* 183.

Hunc præterire non potui, cùm verè sit noster Civis, ut ex sequenti diplomate.

Decen

Decuriones Civitatis Cremonæ.

ILL.ris Dominus Camillus Porrus Mediolanensis, qui superiori biennio in hac Civitate Prætorio munere functus est, nos adeò sibi devinxit, ut maximum crimen, insignemq; labem subire nobis ipsis videremur, si eum absq; aliquo amoris Test.o ob illius ergà nostram Rempublicam merita, gratamq; animi significationem, voluntatisq; nostræ propensionem recedere pateremur; Nam ità castè, integrè, ac priscè suas partes egit, Jurisdictioneq; adeò pacatam absolvit, ut nihil ampliùs quisquam, quod desideret, habeat. Cùm enim ex Civili, Pontificioq; jure, cujus prudentia mirè admodùm præditus est recti, & æqui Judicis munia explorata optimè habuerit de controversiis sibi comissis; Non amore, non gratia, non cupiditate, non deniq; pretio, sed veritate præscripta Juris norma recta animi conscientia judicavit, præcipuaq; illi cura fuit, ut juditiorum æquitate, suumquisq; tenuerit, ut neque tenuiores expertes imbecillitate circumvenirentur, neq; locupleres ad sua vel tuenda, vel recuperanda obesset invidia; tanta autem in rebus decernendis prudentia tanta in dicendis sententiis gravitate præsetulit, quantam Senatoria dignitas, qua insignitus est, suo quodam jure postulat, tàm verò in vindicandis criminibus licet à Cassiano Juditio non recederet, quod vel eo argumento palam est, quia cum plures facinorosos Latrones, insignesq; Sicatios perfidia, insidiis, proditione notatos, adeò viriliter pro scelerata atrocitate mulctavit, ut reliquos a malefitio abstinuerit, Provinciamque perditissimis hominibus expurgavit. Tamen Juditiorum severitatem summa lenitate quamprimis ornatus est temperata in animadvertendi moderatione præ oculis semper habuit, & quia non ignorabat Prætorem ipsum non mediocri laude dignum fore, si in Jurisdictione exercenda administros, qui de more ascisuntur, eos eligat, qui constanti fama summam doctrinæ, & integritatis laudem consequantur. Cæsarem advocarum etiam Mediolanensem, qui sibi Jure dicundo adiutor esset (Vicarium appellant) & Camillum Caciam Novarien., qui reorum capitalium Quæsitorem ageret viros jurisprudentia, & rerum forensium usu præstantissimos delegit, quod tàm præclarè, & exactè suum uterq; munus gesserunt, ut nemini locum justè expostulandum (quod res ipsa docuit) reliquerunt, hæc nempè fuere causæ, quæ nos præfato Ill. Domino Camillo obstrictos, atq; in perpetuum addictos reddiderunt, quæ cum maximi faciendæ sunt, tùm ne illa quidem postremo loco à nobis habenda est, quod is fuerit ab Illust. Domino Ludovico Porro progenitus, qui ex illo eodem Sacro Sancto Senatu, in quo filius ipse cooptatus est huic Civitati cum potestate Prætoria superioribus annis præfuit amabilis omnibus bonis, improbis verò, & nefariis formidolosus, qui nobis ea virtutis exempla reliquit, quorum memoria animis nostris impressa, nulla

umquam

„ umquam oblivio obscuratura est. Ut igitur nostræ erga ipsum
„ Ill.um Dominum Camillum benevolentiæ pignus aliquod, monu-
„ mentumq; appareat, quod possumus eum, ejusque Filios, & de-
„ scendentes, & descendentium in infinitum, Consilio Nostro legi-
„ timè coacto, more majorum coràm Ill. Domino Aloysio Pallatio
„ Senatore prudentissimo, & Proprætore Cremonæ meritissimo,
„ dum præturæ à præfato Ill. Domino Camillo gestæ rationem ex-
„ poscit, omnibus ad unum suffragiis, eò quod optimum excogitari
„ potest, Jure Civitatem nostram donamus, Civemq; nostrum ex
„ animo agnoscimus, atque amplexamur omnibus cum honoribus,
„ commodis, prærogativis, quibus nos utimur, fruimur, vel frui
„ nobis licet, eiq; ac posteris concedimus, aureos quinquaginta,
„ quos hac de causa ærario inferre, extructionemq; domus Florenis
„ aureis centum, ad quam pariter tenetur, libenter remittimus; cæ-
„ teris in hac re adhibitis, quæ in aliis hujuscemodi ad unguem ser-
„ vari solent, & dummodò & Ill.mus Princeps noster, aut Ex.mus Sen.
„ concessionem hanc, quod non ambigimus, ratam habeat, & cujus
„ quidem benevolentiæ in eum nostræ Testimonium inter acta
„ publica referri, atq; in hanc formam transcribi, signoq; Reipub.
„ nostræ solito insigniri jussimus.
„ Dat. Cremonæ die Sabbati tertia decima Mensis Decembris 1567.

MDLXVIII.

FRancifcus Zava in Vico Casalis Morani agri Cremon. ad xiv. ab Urbe lapidem Bartholomæi, & Margaritæ de Lantiis filius, Marci Tartesii Alumnus, doctrina præstans, ac summi, & singularis ingenii, in studiis bonarum artium maximè versatus, sciens munus nullum homini magis esse proprium, quàm sua bona communicare cum cæteris, plurimumque utilitatis, & commodi ex se in alios profectum velle, Patriæ Adolescentibus præfuit Magister, degens in Vic. S. Antonini. Cremæ etiam quinquennium magnis precibus, & nobili stipendio ægrè victus, eruditionem publicè professus est. Ad Cremonenses suos demùm rediens, quod reliquum sibi vitæ fuit, ære publico iterùm docuit. Permultis auxit rem literariam operibus, & speciatim typis prostant.

Oratio prò rei literarię veteri instituto sumendo, quam Julio Claro celeberrimo J. C. ex Ordine Senatorio Med. tunc Cremonæ Præturam regenti dicatam voluit. *Cremonæ excusa apud Vinc. Comitem MDLXVIII.*

Oratio ad Decuriones Cremon. adversus Gymnasiarchiam. Ibidem, & primo anno 1562.

Oratio in Pub. Virgilium. Ibid.

Oratio quia liberalitatem Cremonensium in Parentalibus multorum Illustrium Virorum Cremon. declarat. Ibidem.

Epistolarum Familiarium libri 8. Ibidem anno MDLXIX.

Carminum libri Tres. Ibidem.

Epi-

Epistolarum Familiarium Tom. Secundus, libri XII.
De Discessu suo Cremam libellus.
Carminum Variorum libri 4. apud Christophor. Draconiū MDLXXV.
Carmina Cremæ conscripta. Ibidem anno 1578. *& alia* 1580.
Oratio de ejus Cremam ad literas humaniores profitendum discessu, & ejusdem in Patriam reditu.
Gratiarum actio ad Decuriones Cremonenses pro Gymnasiarchia.
Oratio de Amicitia in exortu Interpretationis IX. Æneid. Ibidem apud eumdem 1581.
Rerum Illustrium Tom. Secundus. Ibidem 1585.
Illustr. Civitatis Cremonę Gratulatio pro adventu Reverendiss. & Illustriss. Cæsaris Speciani Episc. Cremon. Ibid. apud eumd. 1591.
Commentarios in Cæsaris, & rerum Gallicarum, & Civilium scripserat, quos eidem furto subtractos innuit in Epist. Tito Amalthæo conscripta lib. 8. pag. mihi 230.

Fertur etiam italicè alios conscripsisse libros, quos quidem non vidimus. Tres habuit Uxores, quas suis carminibus cōmendat, & præcipuè Barbaram Brumanam, ex qua Basilium exindè Cathedralis Cremonæ Canonicum, & Felicianum Filios in iisdem carminibus laudatos suscepit. Præclarissimorum in literis hominum suo ævo addictissimè amicitiam excoluit, & præcipuè cum Carolo Sigonio, Aldo, & Paulo Manutiis, Antonio Bendinello, Rolando à Valle, Daniele Barbaro, Sebastiano Corrado, M. Antonio Majoragio, Mario Nizolio, & aliis, ut ex ejus epistolis.

Contrà ejusdem Zavæ orationem adversus Gymnasiarchiam insurrexerunt Vincentius Vectiolus, & Fabius Faballus Rethores Cremonenses, ut suis locis dicemus.

Laudatur ab Alemanio Fino Cremensi occasione qua eidem nuncupat vigesimam ex suis dissertationibus *Seriane* inscriptis, ubi inani verborum luxu, ait, Cremam non fuisse ædificatam à Cremonensibus, quando nullus ex Cremonensibus sibi simile somniū effinxit.

Eod. Anno.

JOannes Botta, Docto Patre, scilicèt Ascanio J. C. natus, summo vir ingenio, ac incredibili doctrina, & in Patria Togatorum præstantissimus erat, ac Decurio. Ticinensis Urbis Prætor annis 1562. & 63. postmodùm ad Ariminensis Civitatis guberniū Maximi Rom. Pontificis Pii IV. voto translatus, omnibus opis, atq; consilii egentibus in sua humanitate, & sapientia paratum asylum exhibuit. Ex legalibus lucubrationibus, quibus optimè enituit, sunt edita hoc titulo in fol.

Consilia, sivè Responsa Domini Jo. Bottæ Cremonensis J. C. Clarissimi, summique Causarum Patroni, quibus abstrusæ plurimæ juris materiæ, & innumera scitu digna notantur, opus omnibus forum agentibus utilissimum, nunc primùm in lucem edita, cum summariis, ac indice copiosissimo &c. Venetiis apud Franciscum Zilettum 1584.

Auctor

Auctor ea dicavit Vespasiano Gonzagæ Columnæ Sablonetæ, ac Trajecti Duci &c. in Epistola verò nuncupatoria inter alia hæc leguntur.

PAulus Carolus, & reliqui Fratres mei charissimi, susceptis inimicitiis cum civibus nostris Viris fortissimis, exilio affecti, eo tempore in tuam fiduciam transierunt, cùm eos in urbem tuam Sablonetam, quasi in portum tranquillitatis tutissimum ex vehementis tempestatis naufragio sese recipientes, ultrò defendendos accepisti, & ex patria ejectos, apud te commorantes, omni liberalitatis, & Officii genere es prosecutus. Ego etiam post Ticinensem Præturam Gubernator Arimini declaratus, & tunc illic commorans, te forte iter illàc habentem, & mutatis ad celeritatem equis, Trajectum cùm Viris nobilissimis contendentem, Officii causa conveni, illo congressu me ità hilari vultu, ea comitate, humanitate excepisti, ut etiam illa inusitata, incredibiliq; sermonis lenitate liberalissimè tractatus, me in fidem tuam acceptum fuisse post illud tempus mihi semper persuaserim &c.

Ejusdem memoriam agunt *M. Georgius Draudius in Bibl. Class. libr. Juridic.*

Antonius Campus hist. lib. 3.

Faballus in orat.

Vectiolus in orat. pro Gymnasiarcho deligendo.

Zava in Epicedio Comitis Covi.

Lamus in Somnio Cant. 2.

Sansovinus in Hist. Italiæ loqu. de Cremona, præter innumeros Legum Doctores ejusdem Bottæ Consilia recolentes, eaque semper laudantes, ut delphica Oracula.

Alter Joannes ex hac familia floruit, Ducalis Magister, ut ajunt, Intratarum Ordinariarum Mediolani anno circiter 1470. ut *ex Sylva MS. J. C. Sitoni*. Et ex Bernardino Corio in Hist. Med., qui anno 1471., & 1481. eum scribit fuisse Mediol. Annonæ Præfectū.

In literis Francisci Francorum Regis, ac Med. Ducis, in quibus gratiam generalem concedit nonnullis Subditis partium Sfortianarum asseclis, ultrò in diversas partes exulibus, ut possent ad proprias urbes redire, in specie ex nominantur Nob. DD. Manfredus Pallavicinus, Joannes Botta, Matthæus de Busseto, Lud. & Fratres de Salerno. Sunt datæ Parisiis 1517. signat. Detrelcilli &c. referuntur in Sylva eiusdem J. C. Sitoni.

Eod. Anno.

ONuphrius Panvinius Nobilis Veronensis, verùm ab Urbe nostra Cremonensi oriundus, Magnus ille Antiquitatis Assertor, & Helluo fuit, ità *B Bruschus* in elogio Onuphrii ejus de Ludis, & Triumphis præimpresso.

Is, scilicè Panuinius, *generosa perantiquæ familiæ stirpe oriundus, quæ ann. abbine quadringentis Cremona Veronam demigravit.*

Abbas

Abb. Hier Ghilinus in suo Theatro Vir. Illustrium Tom lit. O. Italico sermone hæc habet. *Verona Città famosa della Rep. di Venezia, nella Marca Trivigiana diede al mondo Onofrio Panvinio suo Gentilbuomo, il quale traeva però l'origine della sua Nobile, & antica famiglia della Città di Cremona, ove alcuni di essa casata continuano à questi tempi con isplendore l'habitazione &c.*

P. Philippus Elssius in Encomiast. Augustiniano id confirmat; verùm aliquid majus addit nobis *Fhreberus Norimbergensis in Theat. Hom. Illust. Tom. 4. pag.* 1464. scribendo Panvinium à Cremonensi genitore natum, cujus rei fit fides pænès Auctorem illum, cum id nobis pro veritate non constet.

Eruditissima tanti Hominis opera typis excusa, quamvis à memorato Ghilino recenseantur (ut nobilissimæ Veronensi Civitati morem geram, cujus etiam Cives cùm Cremonensibus tot olim fœderibus, ac amicitiæ nexibus obstricti fuere) hic repetere non pigeat.

De Summis Pontificibus, & S. R. E. Cardinalibus Chronicon Ecclesiasticum à C. Julii Cæsaris Dictatoris Imperio usq; ad Imper. Maximilianum II.

Fastorum lib. 5. à Romulo Rege usq; ad Imp. Cæsarem Carolum V.

In Fastorum libros Commentarii.

In Fastos Consulares. Appendix. lib. 3., & scilicet.

De Ludis Sæcularibus. De Sybillis, & Carminibus Sybillinis, ac de Antiquis Romanorum nominibus.

Reip. Romanæ Commentarium lib. 3.

Romanorum Principum, & eorum quorum maxima in Italia Imperia fuerunt. lib. 4.

De Comitiis Imperatoriis liber.

De Urbis Veronæ Viris Doctrina, & bellica Virtute illustribus.

De Episcopatibus, Titulis, & Diaconiis Cardinalium.

De Primatu Petri; & Apostolicæ Sedis Potestate.

Vitæ Patriarcharum quatuor primarum sedium.

De præcipuis Urbis Romæ, Sanctioribusq; Basilicis, quas septem Ecclesias vulgò vocant.

Viginti septem Pontificum Romanorum Elogia, & Imagines.

De antiquo ritu baptizandi Cathecumenos.

De origine benedicendi imagines Cereas, quæ Agnus Dei vocantur.

De ritu sepelliendi mortuos apud Veteres Christianos, & cœmeteriis eorumdem.

De triumpho, & ludis Circensibus.

Chronicon Ordinis Eremitarum à D. Augustini tempore usquè ad ann. 1500.

Interpretatio multarum rerum Ecclesiasticarum, quæ obscura, vel barbara videntur.

Ex MS. extant.

De Ecclesia, Baptisterio, & Patriarchio Lateranensi.

Historia Familiæ Frangipanæ lib. 4.
Historia Familiæ Sabellæ lib. 4.
Historia Familiæ Maximorum lib. 1.
Historia Familiæ Cenciorum lib. 2.
Historia Familiæ Mathaeorum.
De origine septem Sacrorum Ordinum lib. 1.
Collecta è viginti libris Ritualibus, sivè Ceremonialibus de Sacrificio Missæ.
De Creationibus Sum. Pontif. dequè morte ipsorum interregno, legibus ea de re sancitis à S. Petro usquè ad Pium IV.
De origine Cardinalatus.
De antiquis, & recensioribus Ecclesiis, Monasteriis, Oratoriis, Cœmeteriis, & aliis Piis Locis Urbis Romæ.
Breve Judicium de Historicis antiquis Latinis, & Græcis.
De antiquis Urbis Romę ędificiis.
De Antiquorum Superstitione, Sacrificiis, Auguriis, Haruspitiis, sortibus, sacris Epulis.
De Porticibus unà cùm tribus millibus Inscriptionibus Romanis lib. 10.
De Antiquis Institutis, Artibus, Ceremoniis, & Usibus Ecclesię Romanæ.
De Antiquis Officiis, & Magistatibus Urbis Romę.
Brevis Collectio Conciliorum Generalium, & Provincialium.
Vitæ Archiepiscoporum, & Primatuum Primariarum Ecclesiarum Occidentis, Aquileja, Gradus, Ravennæ, Mediolani, Maguntiæ, Treveris, Coloniæ, Toleti, Canturberii, Senonensis, Lugduni, Carthaginis, & ejusmodi aliarum.
Historia Ordinis Eremitarum, & de Origine aliorum Ordinum Religiosorum, qui sunt apud Christianos.
Historia Ecclesiastica Universalis.
Breviarium Imperii Romani cùm iis, quæ pace, bellove gesta sunt Romæ, & Foris à Romulo usquè ad Justinianum Imp.
Volumen, quo Universus Mundi status describitur, tàm iis, quæ ad Religionem, quàm ad Politiam spectant.

Alia quidem plura scripsisse fertur, aliaque permulta scripsisset, ni ætate annorum, tantum, triginta novem in Civitate Panormitana occubuisset septima die Aprilis anni 1568., ut dicitur, ibi apud suos Augustinianos sepultus. Innumeri eum laudant scriptores.

Ex stirpe Panvinia Cremonensi prę cæteris floruere anno 1000. Adalbertus ex Monacho Divi Benedicti Ep. Veronensis, ac Homobonus J. C. Thomæ Sabaudiæ Ducis a Consiliis 1295. ut refert *Bressianus in Rof. & Violis, ac in Colleg. J. C.* & à nobis memoratus in primo volumine.

✠)§(✠

Joan.

Eod. Anno LXVIII.

JOannes Crottius, sed meliùs Crottus hisce fermè temporibus alma in Urbe eloquentia præclarus scripsit (Orationem ad laudem Sanctorum Petri, & Marcellini Cremonæ ex Tutelaribus) cujus MS. extare in Bibliotheca Vallicellana Romæ innuit *Raynaldus* Continuatur ad Baronium sub anno 1213. n. 17. & seq. & ab ea, quæ subnectuntur verbum deprompsit à me iterùm in Tanti Oratoris memoriam, & Cremonensium insignem Triumphum relata; verùm hic non nulla anteponere est pernecessè.

„ Hic verò nos de profligatis Othonis (scilicet Othonis de Man-
„ dello) fautoribus, iisdemq; fidelium communione motis simillima
„ ma annectemus. Mediolanenses, inquit Patavinus Monachus,
„ qui partem Othonis fovebant cum exercitu infinito super distri-
„ ctum Cremonensium irruerunt, quibus Cremonenses, qui exal-
„ tationem Principis Friderici summo desiderio affectabant, apud
„ Castrum Leonis viriliter occurrerunt, inceptoq; bello in die
„ Pentecostes, Mediolanenses terga vertentes, militum, & pedi-
„ tum non modicam quantitatem simul cum Carrotio amiserunt.
„ Hæc ille. Quibus consentanea Rigordus, atq; ex eo S. Antoni-
„ nus, & Bellovacensis tradidere prælium die ipsa Pentecostes ini-
„ tum, cum tamen Cremonenses tum ob diei Sanctitatem, tum ob
„ Tutelarium Martyrum Marcellini, & Petri solemne festum eo
„ die recurrens per legatos flagitassent, ut certamen in diem alterũ
„ differretur; quorum religionem fucatæ Hypocrisis, ac socor-
„ diæ Mediolanenses damnarunt, quæ Joannes Crottius fuso, &
„ eleganti stylo prosecutus, ubi ter fractos Cremonenses depinxit,
„ Ducis oratione in gradum restitutos, atq; ad novum redintegran-
„ dum prælium adductos, Marcellini, ac Petri Martyrum cœlesti
„ ope pulcherrimam victoriam de potentissimo, jamq; toties vi-
„ ctore hoste, qui religionem Cremonensium in sanctis illis tu-
„ tellaribus colendis, auxilioque ab iis flagitando, expectandoq; fi-
„ duciam irriserat, divinitus retulisse describit. Hæc dicentem
„ Ducem scilicet Cremonensium, confusa militum invicem se se
„ adhortantium, osculantium, complectentium, frendensque
„ murmuratio interpellavit verbo, nutu, signis, brachiisque in aera
„ ra jactatis, attestantium se se non lætam de hostibus victoriam
„ relaturos: condensati omnes, & in cuneos conglobati reasumptis
„ viribus in Othonem Mandellum contendunt, velutique bellato-
„ res integri pugnam magno spiritu renovare student. Utraque
„ acies non longè distans signo in hostes dato se se vicissim efferatis
„ animis cruentare exardescebat, ecce visitat Cremonam Oriens
„ ex alto, & tamquam excitatus à somno Dominus, post multipli-
„ cem afflictionem, sereno benignitatis suæ vultu, vires Cremo-
„ nensium procumbentes, collabentesq; respexit: quippè gemini
„ Adolescentes venustissimi, nusquam aliàs in agmine eorum con-

 specti

„ specti, forma mortali augustiores prestò adsunt, qui niveis induti sagulis, & candidissimis insidentes equis, Aribertenses conflicturos procedebant. Quibus visis Abbas Ceretensis voce intonat, Martyres Dei Sacrosanctos, Marcellinum, & Petrum, sub humana specie illa diviniori, in auxilium desuper missos: Populus Cremonensis oratione Beltrami fiducia plenus, eos Juvenes mirabili fulgore nitescentes, tamquàm cælites suos flagrantiùs invocavit.

„ Prosiliunt destinata æqualitèr mente in prælium compositæ utrinque catervæ, miles militi barbarica rabie manum conserturus immiscetur. Verùm diù hostis noxius præsentiam illorum adolescentium, splendore nimio exhorrescendam sustinere nequivit, confestim palpitans, & tremiscens ictus similes conanti levissimos incutit, genua labuntur, oculi obtenebrantur, crinis riget totus denique æstuat, alget, sensu caret, penitùs ira in terram collabitur, ut facillimè Cremonensis turbas Mediolanenses, majori ex parte geminis impellentibus prostratas tamquàm pœnam spreti Numinis luituras pro libito capere, & vincere posset. Facimus vix apud posteros fidem habiturum? prodigium oraculo testium infinitorum vivaci corroboratum? Insubres triplici palma recentiori intumescentes, ac nihil mali, nervis tantarum nationum subnixi, extimescentes, tamquàm hallucinantes, suique quodammodo obliti, primum in maximo numero, ut imbelles fæmellæ, catervatim capiuntur, primum terga vertere compelluntur, talisque fugientium pavor, celerque, & tumultuosa festinatio, ut uno in modum densæ caliginis alteri constipato sese invicem impedirent, ac si qui paulò expeditiores præcurrerant, omnibus certatim ad pontem Serii rivi confluentibus miserabiliter in alveum propellerentur: Equites palabundi nequaquam commodiorem amnis partem inquirentes tranare festinant, pedites ex citeriori ripa deorsum sese mittentes, ad ulteriorem fluminis sanguine spumescentis oram anhelant: Cæterùm pars eorum semivivorum vix extremum ripæ marginem tangit, pars aquarum vorticibus convoluta demergitur, equi dominis excussis, multi hinnientes passim, hac, & illac cursitantes, detrimenta accolis vastatis magnificè compensant: hic dilapsus proximis sylvis occultatur, ille in saltibus, ac paludibus delitescit, alius exanimis per facile, ab insequentibus prebenditur: aliùs clypeos, torques, loricas, cassides, buccolas, enses, brachialia spontè dimittit: quidam corpora sua, manusq; ligandas victori supplices dedunt, vitam mollioribus jam verbis suam iniquam sortem excusantibus exorant &c. Speciosissimi duo, & albicantes illi propugnatores, domi, forisque accuratius perquisiti, minimè reperti sunt, quos Marcellinum, & Petrum invictos Dei Pugiles extitisse prò constanti omnium judicio habitum est.

„ Inter cætera hujus gratiæ Cælestis indicia potiùs oculatissima, & aper-

" apertissima testimonia prodirū est memoriç, quod ennixiùs orâte
" imbelli multitudine in æde D. Thomæ dum prima acies Laurentiana pugnaret, tria luminaria ex duodecim, æternam famam in
" honorem Apostolorum Christi, & Martyrum ibi sepultarum
" testantia, nullo spiritu sufflante extincta sunt. Totidem quoq;
" in miseranda turmæ Natalensis strage nulla evidenti causa, nisi,
" quam posteà exitus patefecit, lucem in tenebras commutarunt,
" etiam non dissimilè spectaculum ruinam tertiæ Choortis plebi
" urbanæ ingemiscenti, præmonstravit; cum autem minor Aribertensis regio in aciem descensura foret, & tantùm, quarta portio
" lucernarum conflagraret, quæ priùs defecerant, lampades novem
" iterum superno nutu subitaneo igne coruscarunt, statimq; toto
" inspectante populo duæ Columbæ candidiores nive arcam Divorum Gloriosorum egrediuntur, quæ per anteriores delubri fores
" loca versus Castrorum volitantes non multò post ad eumdem tumulum sacrosanctum lacrymis Nobilium, plebisque madefactum reversæ protinus evanuere. Pop. Cremon. eo signo cælesti
" post horam nonam viso omnes, Victoriam, Victoriam exclamare, gratulatio altissima incessanter fieri cæpta, clamorq; ad sydera exaudiri, quamvis fama certior rei feliciter gestæ nondum
" emanasset. Ità Cremonensis tot cladibus conflictatus partim captus, partim trucidatus, potentiaque mundana, quasi esætus
" clarissimum triumphum intercessione SS. Martyrum assecu-
" tus est, &c.

Eod. Anno.

ANntonius Mussus non tantùm militaribus, quantùm poeticis, aliisvè studiis honestissimis deditus, Patavii apud Christophorum Griphium edidit italicè, quàm plura scripta Carmina hoc titulo.

Institutione di vivere morale, e Catholico del Capitanio Antonio Mussio Nob. Cremonese con un breve discorso del Capitano di Guerra, Iscrittione delle Vanitati di tutte le cose, che nel Mondo si prezzano, Trattati di Fortuna, Fato, Sorte, Caso, & Accidente, della mortalità, e della morte, della divina providenza, del diverso ordine della divina, & humana giustitia, del libero arbitrio, e della Gratia, & della Compassibilitate della Presenza d' Iddio con esso, un' insegnamento canonico del vero modo come si salviamo, &c.

Non est omitenda animadversio, quam legentibus præmittit Aloysius del Portello, ibidem vulgata, in qua peregregiè noster Auctor laudatur, & approbatur ab Insignioribus in gymnasio Patavino, tùm Theologiæ, Philosophiæ, Legum, ac humaniorum literarum Professoribus, & scilicet præter alios à Mantua, à Robortello, & à Tomitano. In eadem habentur hæc verba. *Pigliarò ardire, e baldanza d' invitar tutti i miei Amici, & altri Professori delle scienze à non ritrarsi punto d' enviarsi con me alla revisione di tale, e tan-*

ta

ta opera da chi la legge per un nuovo Dante conosciuta, & approvata à cui perpetua vità promettesi &c. opus per Auctorem dicatur Alphonso Estensi II. Ferrariæ Duci, quem etiam suis carminibus laudat, ex quibus etiam facilè colligi potest diuturnè Mussum versatum fuisse Venetiis cum nonnullis Patritiis Cremonensibus ab eo commendatis, & scilicet Hieronymo Picenardo, Joanne Francisco Oscasali, Joanne Maria Foliato, ac Joanne Baptista Sfondrato. Hisce fermè temporibus sanctitate, ac miraculis clarus florebat Ven. Andreas Mussus Capucinus, quem exprimit, & laudibus effert P. Carolus de Arembergh. in floribus Seraphicis p. 2. pag. 247. & 48. ubi incipit. *Frater Andreas Cremonensis Sacerdos ex Nobili Mussorum stirpe progenitus, cum seculo in virili ætate valedixisset austeriores inter Capucinos vitæ genus exorsus abstinentiæ, & paupertatis eximius cultor fuit &c. Spiritum Deo reddidit anno* 1594.

MDLXIX.

Bartholomæus Scalvus homo multi studii, atq; in bonarum, piarumq; disciplinarum opere frequens, fuit à secretis, seu potiùs Amicus intimus celeberrimi Præsulis Hieronymi Vidæ Albæ Episcopi, cui summè carus extitit. Mox Conservator Ordinum Patriæ Reipublicæ, Demum Albam cum tota familia se conferens Albanam enim duxerat Uxorem, ibi decessit pridiè Kal. Octobris 1583. optimæ frugis libros edidit cùm latinè, tùm italicè.

Meditatio spiritualis omni Christi sectatori saluberrima, qui sui memor discussa conscientia cum Deo in gratiam redire velit Cremonæ 1567. In hoc libro præcepta decaloghi, aliaq; ad orthodoxam doctrinam spectantia luculenter, & religiosè tractantur.

Rosariæ Preces ad gloriosam Dei Genitricem M. V. meditationibus aucta ad vitæ Christi, ejusdemq; Matris repetendam memoriam. Mediolani 1569.

Ricordi, e documenti spirituali di un Padre di famiglia al suo figliuolo, ed à suo esempio ad ogni fedel servo, e serva di Christo N. S. per la riformatione, & institutione di vita, e morte Christiana &c. Cremonæ apud Christoph. Draconium 1576. Nuncupatur Nicolao Sfondrato tunc Cremonæ Ep. In vestibulo libri carmina Italica Alexandri Lami, & Romani Burgi leguntur ad laudem operis.

Meditationi devotissime sopra la vera Vite Christo, formate nel trattato latino de Passione Domini del divoto S. Bernardo, con alcuni eccitamenti all'anima Christiana alla cognitione, & emendatione propria all'amore di Christo, ed alla cognitione della dignità dello stato Virginale. Venetiis apud Petrum Debuchinum 1578.

Typis Veneti Dominici, & Joannis Baptistæ Fratrum de Guerra anno 1583. ab eodem Auctore vulgata fuit traductio libri inscripti Rosariæ Præces hoc titulo.

Meditationi del Rosario della gloriosa M. V. nuovamente ristampate con figure à ciascuna meditatione accomodate, cui subnectuntur

in

in fine. *Brievi delle Indulgenze, e Gratie concesse da Sommi Pontef: alla Compagnia del Santiss. Rosario.*

Omnia hæc opera penès me inter apolecta servantur, quorum tria postremò loco recensita fuere ab Auctore Viro affatim Pio dicata S. R. E. Card. gloriosissimo Carolo Borromæo modò in Apotheosim relato, cujus erat genio, & obsequiis addictus.

De eod. *Ant. Campus Hist. lib.* 3. ad annum 1583., qui præter operà adducta recenset. scripsisse Scalvum

Infiammatorio dell' amor divino

Eccitamento dell'anima.

Meminerunt ejusdem, & summa cum laude *Cavitellus in Annal.*

Alex. Lamus in somnio cant. 3.

Zava in Epicedio Comitis Octavii Covi.

Bressianus Junior in Coll. Notar. Cremonæ in quo, ut asseritur, fuit Scalvus aggregatus anno 1551.

Eod. Anno.

THimoteus Cremonensis, sivè de Pandino Diœcesis Cremon. Augustiniani Ordinis assecla Prioratum Cænob. Cremonensis anno 1558. administravit, definitor pluries, ac suæ Congregationis Insubriæ Visitator, prædicationis dono adeò floruit, ut celeberrimi sua tempestate Concionatoris nomen sibi in Christiano Orbe comparaverit. Composuit Vir clarissimus.

Concionum pro Quadragesima volum. 4.

Videndi sunt de eo scribentes *Elssius in Encom. August.*

De Herera lit. T. de Pers. Illustr.

Donatus Calvus in mem. Hist. sub annis 1555. 56. 58. 59.

Torellus in sæcul. August. Tom. 8 *ann.* 1569. *num.* 26.

Thimoteus iste non sine gravi lapsu confunditur à *Cavitello* nostro in Annal. ad ann. 1569. cum Theophilo ejusdem Ord. August. Viro eximio suæ Congregat. Generali Vicario, ac Evangelico excelsi Nominis Oratore, qui hoc anno 1569 cum in nostra Cathedrali Ecclesia sermones Quadragesimales haberet, tantus fuit illius eloquentię ardor, ut unica tantum vice ad subveniendum Mendicis, ac præcipuè miserrimis ægrotantibus, ex Auditorio suo ad veram pietatem comoto aureos bis mille receperit. Hac de causa cum illamet die verè albo signanda lapillo, alii quindecim mille Coronatorum nummi argentei, Theophilo suadente per Episcopum, ac Urbis Gubernatorem collecti Civiū eleemosynis fuissent, initium habuit domus Hospitalis, quæ desperato morbo laborantes, ac Mendicos suscipit in Vicinia S. Appollinaris sub titulo S. Alexii, cui additis Familiæ Dulciæ proventibus, aliisvè reditibus, primum inter pias Ædes post majus Patriæ Xenodochium locum occupat, tercentum, & ultrà utriusq; sexus infirmis, & pauperibus quotidiè alimenta, & opes ferendo. Effigies tanti Operis Institutoris iisdem in Ædibus, Nobilium Regentium consilio, meritò effulget.

get. Corrigendus est etiam *Peregrinus Merula in Sanctuario Cremonæ, ubi de S. Alexio*, Theophilum perperam vocando, ex familia Trivina cum esset de Gallinonis ex Oppido Trivii vulgò Triviglio propè Caravagium, de quo latè allegatus *Calvus* ad an. 1569.

MDLXX.

JOseph Oliva multiplici eruditione insignis, ac præcipuè poeticis literis, & Oratoriis excultus, Præpositus Ædium S. Michaelis in Patria, cui Nicolaus Sfondratus Cremonæ Pontifex exindè Maximus in toto terrarum Orbe, Vicariam, eamq; summam rerum sacrarum fidem in hisce, quæ ad Sanctimoniales attinent multos annos habuit. Aloysii Lippomani Veronensis Antistitis doctrina, ac sanctitate celeberrimi socius eligitur cum Pauli IV. Decreto Lituaniæ legationem obivit in Tridentino Concilio, non semel, disputando hujus incredibilem, ac penè divinam dicendi vim sanctissimi illi PP. admirati fuere. Romam vocatus à Michaele Ghislerio S. R. E. Cardinali, qui in Sede Petri Pius V. sanctissimæ recordat. Maximus Pont. enituit, ut ei ab Epistolis munus demandaret, mala pressus valetudine illud etsi invitò animo subire, haud potuit. vulgavit. *Epistolarum Libellum ad S.mum Pont. Pium V.*

Epigrammata,

Orationes,

Disputationes in materiis Casuum Conscientiæ.

Lamus in somnio cant. 3. Laudat Josephum Olivam ubi

Giuseppe Uliva, la cui stirpe in pura
E larga vena humor Pegaseo inonda,
Che di Minerva essendo alta Fattura
Gli è ogn' alma musa ai suoi desir seconda &c.

Bressian. in V. R.

Zava in Carmin. lib. 2., & in Epist. famil.

In Vestibulo Annalium editorum Ludovici Cavitelli unum nostri Olivæ egregium legitur Epigramma.

Eod. Anno.

CAmillus de Bernardis perspecta facundia carminibus rhytmo solutis, italicè vertit integram Christiadem M. Hieronymi Vidæ fidelissima quidem, & servili methodo. opus hoc MS. servatur in Classensi Bibliotheca Ravennæ ibi dono datum à Petro Canneto Abbate Camaldulensi sæpè laudato Amico nostro humanissimo hujus titulus est.

Christiade del Vida Cremonese tradotto da Camillo Bernardo suo Patriota.

Eod. Anno.

JO: Thomas Musconius ex Oppido Insigni Soncini artium, ac medicinæ Doctor, pariter, & Poeta, doctrina, gravitate, ac prudentia admirabilis scripsit

Hymnos

Hymnos de rebus divinis
Epigrammaton lib. 2.
Elegiarum lib. 2.
Epitaphiorum lib. 2.

Hæc prælo tradita fuere à Paulo Musconio ejus Filio, de quo inferiori loco, anno 1583 typis Petri Mariæ Marchetti, eaque inscripsit Maximiliano Stampæ II. Soncini Marchioni III. Ripaltæ Comiti &c. inter cætera, quæ in Epist. nuncupatoria leguntur, exscribere non negligam, quæ ad laudem Soncini jurememeritò habentur. *Est quidem hoc Oppidum Soncinum in Gallia Cisalpina longè nobilissimum, natura, & opere munitum, fluminum opportunitate, aeris salubritate, agrorum ubertate, & omnium rerum, quæ ad vitæ commoditatem pertinent, copia commendatum, rei militaris studio clarum, multis Romanorum Imp. judiciis, & beneficiis, quæ perpetuis literarum monumentis consignata sunt ob singularem fidem, & operam, in omni temporum varietate egregiè navatam honestatum, multis quoq; pacis artibus maximè insigne, antiquitate propè venerandum, Civium genere, & frequentia laudatum, Incolarumq; multitudine semper refertum, ut nunquam non stipatæ agminibus vi, tùm nostrorum, tùm externorum, qui huc negotiandi causa commeant, vix aditum relinquant, ut multas Urbes Italiæ honestas, illas quidem, & majoribus titulis decoratas, aut æquet, aut etiam anteat, &c.*

Musconii meminerunt *Honorius Dominicus Caramella in Musæo Illustr. Poetarum Venetiis* 1651.

Ranutius Gherus, sivè Janus Grutherus in delitiis ducentum Poetarum Italorum p 2. *pag.* 79. exscribit Musconii Epigrammata ad num. 46.

Laurentius Legatus in Musæo Cospiano lib. 2. *cap.* 3.

Eod. Anno.

GAleatius Melius in carminibus exarrandis optimè excelluit, ut de eodem scripserit *Franciscus Zava in suis Carmin.* inter cætera

At tu, cui Musæ aspirant, & flavus Apollo,
Cui desunt curæ, grata quiesq; da ur.
Inter qui Dryadas lætus, Faunumque Jocosum
Versaris, scribe huc, quia tua Musa canat &c.
Jamq; vale Phœbi, & Musarum gloria magna &c.

Plura Galeatium ad ejus ingenii perpetuitatem emisisse arguendum est ab his versibus *Alex. Lami in somnio cant.* 2. *pag.* 42.

Miragli 'l Melio poi Galeazzo à canto
Dei cui scritti si fà conserva, e historia.

Eod. Anno.

CAnonici Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ titulis, ac virtute Reverendissimi memorantur à *Laurentio Surio Carthusiano in libro de probatis Sanctorum Historiis Tom.* 6. hisce notis.

Vita S. Homoboni Civis Cremonensis cultiori stylo scripta, à Canonicis Cathedralis Ecclesiæ Cremon. Viris doctissimis directa Nicolao Sfondrato Episcopo Vigilantissimo Crem. vii. Idus Novembris 1570. cujus operis nuncupatoriam Epistolam subnectere nobis allubescit.

NUlla unquam fuit benè constituta in terris Respublica, dignissime Antistes, quæ insignium Virorum memoriam, qui Eg.$^{ iis}$, vel belli, vel pacis artibus partam sibi gloriam potestatis, ac Patriæ tradiderunt publico aliquo, atq; eo amplissimo monumento consecrandi non putarint, ut divinis illos propè honoribus prosequendo, & præclaram benemeritis referret gratiam, & Juvenum animos ad imitandum vehementissimè accenderet. Qua quidem in re, dum se invicem alius alium vincere piè, & gloriosè contendit, factum est, utque Urbiū faciem, Civitatumq; mores, ac instituta excolantur, maximè ea ferè suū hinc cœperint initium, veluti gymnasia, festi dies, ludi, Theatra, Statuæ, Apotheoses, & alia innumerabilia, sed nil tamen potuit, aut ad temporis diuturnitatem, aut ad majorem nominis claritatem, aut ad cæterorum denıq; exemplum excogitati aptiùs quicquam, illorum ipsorum vitas accuratè, diligenterq; perscribere, quorum memoriam velimus esse sempiternam. Etenim illa omnia vis, ac tempus labefactabit aliquandò, & evertet; hoc autem nullius unquam aut hominis, aut temporis consumet iniuria. Illa nomen, aut corporis simulacra ignotis nota faciunt: hoc veram etiam, expressamque animi Imaginem effingit, atq; ob oculos ponit. Vivitur enim ingenio, cætera mortis erunt, unusque Xenophontis libellus facilè omnes Imagines hominum, Statuasq; superabit. Nos igitur cùm nuper in libellos quosdā incidissemus, quibus Sanctissima Homoboni Civis nostri vita continebatur, atque animadvertissemus duo præcipuè esse in illis vitia, quod & dicendi genus jejunum esset, & incultum. Et quàm uno volumine complecti totam Viri Historiam oportuisset; ea diversis fuisset libellis fædè dissipata: non alienum duximus ab ea, qua Illust.$^{ rem}$ Sanctitate Virum optimè aut de Patria meritum, ac merentem prosequi pietate debemus, si eundem oratione, ac stylo elegantiore (absit omnis verbo Invidia) & paulò ornatiore conscribendam curaremus. Neq; enim gloriæ rerum Authoris parùm suppeditat Scriptoris ingenium; neq; nostrùm quisquam est, qui non malit Thersites Homeri, quam Chærilli Achilles esse. at verò Amplitudini tuæ potissimùm, Nobilissime Sfondrate, Sancti hujus hominis historiam dicandam putavimus, ut, sicut quidam magnus Vir dicere solebat, docti doctos servabunt: sic huic lucubratiunculæ, qua Sancti Viri vita illustratur, Sanctitatis etiam Tuæ, ac nominis splendor accedat, majoremq; veritati præbeat authoritatem: simulq; ut virtutes Tuas nos admirari, & probatissimam vitæ rationem comprobare declaremus; ex quo fiat, ut populus fidei Tuæ commissus, exemplis excitetur domesticis,

partim

„ partim in Te, qui præclaram Majorum, ac Gentilium tuorum
„ Indolem tuis ipsius cumulas ornamentis, videndo: partim in San-
„ ctorum Vitis legendo, quæ imitari illum deceat: atq; ut pleno
„ demum gradu vitæ, tuo ductu ad felicitatem perveniat sempi-
„ ternam illius beneficio, cui honor, & potestas in sæcula sæculo-
„ rum: Cremonæ 7. Idus Novembris MDLXX.

Eod. Anno.

LUdovicus de Marchis commendatissimus Vir quocumq; literarum genere instructus, & præsertim studiis poeticis clarus, quem mille encomiis ad sydera extollunt in suis operibus *Franciscus Zava*, *& Alex. Lamus in somnio cant. 3.* inter alia scribens.

Deh fortuna crudel, perche nel fiore . .
Degli anni suoi la sanità gli hai tolta,
Perfida prevedevi ch' ei Signore
Esser' dovea della tua mente stolta?
E tu Febo, perche del suo splendore
La luce lasci in cotal nebbia involta?
Sai che Questi il tuo lume, e il caro alloro
Ti torrebbe, e del Cielo il quarto choro &c.

Eod. Anno.

PEtrus Antonius de Lanzonis nuncupatus Tollentinus Ecclesiæ Cathedralis Canonicus non tantum legum peritia, qua effulsit, verum scientiarum omnium peritissimus, nulliusq; doctrinæ expers, & præsertim poetica sæpè sæpiùs à *Francisco Zava* Rhetore doctissimo in suis operibus, uti talis appellatus, & crebrò in orationibus, Epistolis, & Carminibus, valens quidem ingenio, pollens doctrina, excellens humanitate, præstans eloquio (sunt dicendi moduli, quibus ipsum commemorat) Tanti viri opera desiderantur.

Laudatur ab eodem Auctore Nicolaus Tolentinus J. C. prudentissimus.

Cavitellus in Annal pag. 428.

In libro nono divers. Auctorum, qui carmina italica scripsere Cremonæ excusa per Vincentium Comitem 1560. inter illa Joannis Augustini Arcelli pag. 311. nostri Tolentini ad laudem leguntur, quorum initium.

Spirto Divin, che sul fiorir degli anni
A pregio tal che forse altri non sale
Giugni innalzando il bel nome immortale
Con sì chiari honorati alteri vanni &c.

Alia etiam *Trajani Dordoni* habentur pag. 272. in quibus facultas poetica, quam Tolentinus callebat, exprimitur. Doctissimorum Virorum amicitiam excoluit inter quam mirificè effulsit illa Danielis Barbari, & Sebastiani Errizzi non tàm patritia Veneta nobilitate, quàm literis Illustrium.

Vide eandem memoratum, ubi de Benedicto Ala laudatur à doctissimo *Laur. Pignoria lib. 1. Symbolorum Epistolic.* 33.
Item *ab Aldrovand. lib.* 4. *Ornithology. pag.* 172.
Tolentinus iste edi curavit Annales Cavitelli, unde Jo: Jacobus Turresinus inquit ad eum librum.

Vade Tolentini genio suffultus, & aura
Docte liber tanto vindice tutus eris. &c.

Eod. Anno LXX.

SIxtus Divitiolus de Renis appellatus in primo Adolescentiæ flore suavissimo Jugo Domini colla subiecit in Ordine Can. Reg. sumptisq; Philosophicis, Theologicis, ac Divinarum literarum studiis, e suggestu apud Populos, e Cathedra apud Auditores exclaruit. Cum esset Abbas Monast. S. Bartholomæi Pistorii ad Tridenti congregatum Senatum totius Ordinis nomine destinatus fuit, demum in ejus honoris, ac præmii testimonium à Pio V. Pont. Sanctissimo sacra tiara in Episcopatu Carinulæ redimitur anno 1570. ubi vixit ad annos septem, cultum Ecclesiasticum provexit, templa & exteriora, & interiora verbo, ac exemplo reparavit, optimo odore innocentissimæ vitæ decessit non planè senex, & in sua Ecclesia sepelitur.

Ejus sunt Opera

De Solemnitate Omnium Sanctorum Concio habita ad PP. Tridentini Concilii. Mantuæ excusa.
De publicatione Jubilæi. Concio ad eorum PP. ibid.
In omnes Divi Pauli Epistolas, Quæstiones, & Commentaria MS. ob mortem Auctoris adhùc imperfecta.

Ex monum. Patavinis Jac. Phil. Tomasini ad Divi Joannis Præcursoris in Viridario ejusdem mentio habetur in Epitaphio erecto ejus Fratri.

Josepho Renę dicto Divitiolo Cremon. acutissimi illius Theologi, egregii divini Verbi Concionatoris Reverendiss. Episc. Calinensis Xisti ejusdem Later. Congr. Professi, Fratri, Viro, Pietate, & Fide usquequaque ornato. Heredes Canonici grati animi ergò Pos. Anno Dom. MDLXXVIII iv. Kal. Febr.

Ejusd. meminit *Ugbellus in Ital. Sacra Tom.* 3. sed malè circà Annum, quo fuit electus Episcopus.
Gabr. Pennottus in Hist. Trip. lib. 3. *cap.* 54., sed confundit annum ejus obitus cum electione ad Episcopatum.
Cavitellus in Annal. ad ann. 1577. at Calistum non Sixtum vocat.
Rosinus in lyceo Lateran. lib. 16. plura de eod. peregregiè.

Eod. Anno.

BArtholomeus Malumbra Successor ex gente Antiqui, & doctissimi Jurisperiti Ricardi, Musas egit italicè, multos annos, non invito Apolline degens Venetiis vulgavit.

Le

Le lagrime di Maria Maddalena.
Le Meditazioni sopra la Passione di Chr.
Per la Vittoria ottenuta de Turchi à Curzolari.
Esortazione a' Principi Cristiani contra gli Infedeli.
Sopra il fuoco dell' Arsenale di Venezia.
Canzone nel passaggio di Henrico III. Rè di Francia da Venezia, quæ incipit
Famoso Rè de Galli
E de Poloni Bellicosi, e Forti &c.

Martinionus in Addit. Hist. Venetæ Sansovini laudat Bartholomæum inter Scriptores Venetos, cultissimumque Poetam appellat, & floruisse testatur anno 1570. tempore Aloysii Mocenighi Reip. Ducis.

Joseph Malumbra in Epist. directa Bartholomeo Fratri præmissa operi suo inscripto *Prattica Universale per misurare &c.* hunc Bartholomæum suum Avum vocat, eumq; à *Stringa* celebratum asserit.

Eod. Anno.

JOannes Malumbra, ut innuit idem Joseph loco citato, scripsit egregie *Super Geographiam Ptolomei.*

Malumbras Cremonenses fuisse nemo ambigit, quamvis nonnulli ex eis Venetiis moram traxerint, ut inquit ipse Joseph.

Ex hac stirpe floruit anno 1470. Jacobus Malumbra J. C. Cremon. Cancellarius, deindè Secretarius Mediolani Ducum. *Ex Pucinello in Chron. Glassiatensi, & in Nobilit. Notarii pag.* 114. qui obiit anno 1475 sepultus Mediol. in Eccl. SS. Petri, & Pauli in Glassiate.

Eod. Anno.

JOseph Otilino Hæbreus Rabbi Scholarcha, de quo *M. Georgius Draudius in Bibl. Classica*, ubi de Hebraicis Talmudicis, & Rabbinis, hæc notat. *Rabbi Joseph Otilino Scholarcha Cremonensis obiit Ann.* 1570. Verùm Opera ejus non recenset. non est utique à me omittendus licet Hæbreus, cum peritia magistralis linguæ Hebraicæ sit doctrina summoperè considerabilis.

Hujus Hæbrei memoria non finit, ut præteream, quæ de Patria nostra celeberrimus Hæbreorum Antagonista *Sixtus Senensis* in Bibliotheca Sancta lib. 4. pag. mihi 487.

Simeon filius Jochaji inter Judeos expositores vetustissimos scripsit ante Cristum natum volumen ingens in Pentatheucum *Zoar* nuncupatum, cujus duo millia Exemplaria in Officina Typographica Cremonensi excusa invenimus, & jam ab Hispanis militibus incendio destinata servavimus.

Eod. Anno.

CAmillus Bechara Presbyter sæcularis Placentinus origine, electione quidem Cremonensis hìc minimè prætereundus est, ut

qui

qui Musas apud nostros diù coluerit, ibi Præpositus, & Rector Ecclesiæ S. Antonini Typicam artem illustravit scribendo

Diversorum Poematum Volumen. Cremonæ apud Cristoph. Draconium 1570.

Impensè eum veneratus est Vida, & is inter principes Amicos Jo: Musonium habuit.

De eod. *Laur. Legatus in Lyceo Herc.*

Ecclesiæ S. Antonini commemoratio non finit, ut modò prætercam nomen Fœminæ Cremonensis sanctimonia perspicuæ, quæ huic Ecclesiæ ædiculam propinquiorem longo suo incolatu decoravit. Fuit hæc Margarita Spineta, cujus vitam brevi methodo scribit *Peregrinus Merula in suo opusculo, cui tit. Nobilissima raccolta de Cremonesi in Santità insigni &c.* refert & Spinetæ Epitaphium in Ecclesia S. Agathæ, relatum pariter *ab Ant. Campo hist. lib. 3.*

Margaritæ Spinetæ Vestalis Carmelitanæ, quæ Christo Sponsa annos triginta quinque summa corporis, & animi integritate in æde Divi Antonini inclusa servivit. Ab Affinibus procuratum monumentum. Vixit Annos LXVII Obiit die XX. Julii MDXXVIII.

Eod. Anno LXX.

GEnesius Rosanus Ordinis Carmelitici Professor, Theologicis, Poeticis, ac Oratoriis studiis ornatissimè versatus, quibus in omnibus exclaruit. Ticini sacræ paginæ Interpres publicus; Romæ autem in Pontificio Sacello Concionator, & qui cùm esset in omni genere rerum agendarum, consiliorumq; dandorum summa experientia, in Insubria sui Ordinis Ministri Provincialis enituit.

Ex ejus operibus penès me prostat libellus Ticini excusus an. 1586. per Hieronymum Bartolum, cui tit.

Nuovo Specchio de' Ricchi, Predica seconda sopra il Vangelo dell' Epulone.

Carmina italica permulta habentur in opusculo Alexandri Lami inscripto, *Discorso intorno la scoltura, e Pittura &c.* in quibus Bernardinum Campum Pictorem Cremonensem Egregium laudibus effert.

Ejusdem meminere Bressianus in Cron. lib. 1. part. 3.

Falconius in Chronico Carmel. qui eum perperàm Mediolanensem vocat, ut clariùs etiam dilucet ex inferiori inscriptione marmorea, in Claustro Cœnobii Carmel. S. Bartholomæi Cremonæ exsculpta.

D. O. M.

Rever. Provincialibus Lombardiæ Carmelit. observantiæ omnibus ob votiva solemnis Professionis jura istius Almi Divi Bartholomæi Cœnobii Filiis Magistr. Heliodoro Oldroaudo, Genesio Melono, Gaspare Bernerio, Pontio Politio Præceptori suo, Jo: Stephano Facino, Viris summa integritate, & maximæ eruditionis insignibus, Sextus post eos Provincialis non libenter postremus Mag. Genesius Rosanus Pub. Ticin. sacra-

sacrarum Literarum Interpres, adhuc superstes in gratam Demortuorum memoriam, & ad Posteros clariss. tantorum Patrum exemplum in virtutis amorem inflammandum, hunc lapidem hic erexit anno MDLXXVIII. vi. Id. Martii.

Num Gens Rosana Cremonæ floruerit, videat Lector, quæ diximus in nostro primo Volumine pag 302.

Eod. Anno.

FRanciscus Torresinus Medicus, Veterum confessione clarissimus, Collegium Physicorum Patriæ magna indeptus celebritate, Concivibus assidua Doctrina præfuit, pleraq; in arce eum scripsisse fatetur

Opera

Jacobus Franciscus Torresinus è Soc. Jesù in compendio Hist. suæ familiæ M. S.

MDLXXI.

DAntes Burgus, de quo scribit *Franciscus Zava* in Epist. lib. 4. directa Carolo Signio Historico eruditissimo hoc anno, & Kal. Novembris. *Tibi Dantem Burgum ea commendatione ad te mitto, quam minimè vulgarem esse velim, si tua istic opera egebit, cujus mores, ingenium, politasq; & eruditas literas, quando benè noveris, plenè, absq; ullius literis tibi commendatum cognosces &c.*

Laudatur pariter ab eodem Authore *in Epist. lib. 6.*

Eod. Anno.

JOannes Baptista Olivus, seù Oliva, Medicus Physicus, & ingeniosissimus Poeta, cujus Carmina Venetiis ex Typographia Guenæa sub annum Christi 1572. prodiere in quodam Collectaneo Volumine Variorùm ei titulus est. *In Fœdus, & Victoriam contrà Turcas juxtà Sinum Chorynthiacum Octobris* 1571. Poemata varia Petri Gherardi Burgensis studio, & diligentia conquisita, ac disposita. Ad Gulielmum Sirletum S. R. E. Card. Amplis. quæ inscribuntur.

Panegiricus. Ad Ill.mum, & Excell.mum D. Sfortiam Pallavicinum, Serenissimæ Reip. Ven. Gubernatorem, & Generalem meritissimum ob Classem Christianam apud Actium Victricem 400. *carmina complectitur Inferorum Concilium, aliisque desperatus.* carm. 175. absolvitur

Olivi Carmina præcipuam servant poeseos majestatem, ornatamq; satis, & gravem, ut plurimùm dicendi facundiam, verùm prosodiacarum legum aliquali incuria convincuntur apud illos maximè, quibus ex primis obtutibus solemne est ferre censuram. Ex operibus medicis extant *Testificatio de reconditis, & præcipuis collectaneis ab honestiss. & selectiss. Francisco Calceolario Veronensi in Musæo adservatis. Venetiis apud Paulum Zanfretum in* 4. 1584.

Erat Oliva Amicus Aldi Manutii, ut scatet ex libro Epist. Francisci Zavæ, & præsertim ex lib. 8.

Idem

Idem *Zava in Epist. famil.* de eo plura ad laudem.

Georgius Draudius in Bibl. Classica, ubi de libro medicis ejusdem honorifica mentio habetur in discursibus Matthioli lib. 6. Dioscoridis, ubi loquitur de Theriaca, & ibi constat Medicum fuisse Vespasiani Gonzaghæ Sablonetæ Ducis.

Ità & in Apologia suprallegati *Calceolarii* de sua Theriaca Cremonę excusa 1566. apud Vinc. Comitem, ubi inter principes hujus sæculi Medicus laudatur.

Eod. Anno.

ALexander Picenardus J. C. Annibalis F. Viciniæ SS. Nazarii, & Celsi Collegium Judicum ingressus die 9 Octobris 1568. magni nominis Jurisperitus, & in abditissimis Legum penetralibus enucleandis facillimè enituit, non tamen, ut lucro, & arcæ consuleret, sed ut Civibus ope destitutis prodesset. Civilis, & Criminalis Rotæ, Genuæ primùm Auditor, demum illius inclytæ Reip. Prætor, ubi nec Picenardo meliorem Virum, nec sanctiorem hominem, nec amantiorem justitiæ reperiri quempiam posse statutum fuit. Multa sui ingenii testimonia publici juris fecit, & scilicet

Interpretationes in nonnullos Institutionum titulos Primis Doctoratus sui annis explicatæ, & scilicet de Testamentis ordinandis. de exheredatione liberorum, de obligationibus, & quibus modis re contrahitur obligatio; Cremonæ apud Christophorum Draconium 1571.

Librum nuncupavit Sigismundo Picenardo Reg. Duc. Senatori Mediol. Papię tunc Præturam gerenti, quem dignis laudibus extollit. E' vivis excessit Genuæ mense Julio 1579. sepultus ibi ad Divi Dominici Ædes marmoreo ipsi cura Patris Superstitis erecto monumento.

De eo *Lamus in Somnio Cant.* 2. cujus amicitia dulcissimè gloriatur.

M. Georgius Draudius in Bibl. Classica.

Gesnerus in Bibl. instituta.

Jo: Vvolphangus Freymonius in Elencho J. U. D.

Possevinus in Bibl. selecta, ubi de J. C.

Fontana in Ampbit, legali p. 2.

Eod. Anno.

GAleatius Pallavicinus Comes, & Marchio, ac Patriæ Decurio, qui quantum literis faveret, dignoscitur ab hac Epistola in principio Epist. Famil. 2. Tom. libri V. *Francisci Zavæ*, eidem inscripta cum Carminibus pro Victoria Navali.

Multa præsens occasio, ut de Atavis, Avisque tuis largiùs efferam invitat, sed temporis brevitas me retrahit. Tu ergò antiquo domus tuæ splendore, quo tota Italia, ut maximarum rerum monumento recenti resonat Avi tui Galeatii Ornamentis, qui totius Civitatis nostræ gubernacula tenebat, quæ nunc Emanuelis Lunæ optimis auspiciis antiquam dignitatem, & splendorem referunt, summa cum fide in ejus Domini,

&

& Principis potestate retinuit, ornamentis animi tui praeclaris, tua in Cremonenses, & Cremonensium in te benevolentia, majorumq; tuorum nomine, qui hanc Patriam sibi prae caeteris, ut bonorum Civium fidissima tecta delegerunt, contentus &c. Vale, Maecenatum maximè Princeps, & Patriae nostrae antiquum, perpetuumq; decus. Ex ędibus meis pridiè Idus Januarias 1571.

Ant Campus hist. lib. 3. anno 1583. scribit ejus ab hac vita discessum, ipsumq; moribus ingenuis, ac virtutibus heroicis fuisse commemorat.

Galeatii Pallavicini Avi refert obitum secutum die 30 Janu. 1520. cum Epitaphio *Dominus Bordigallus*. Hic erat Regius Patriae suae, ejusque districtus Generalis L. T., & Gubernator pro Francisco Galliarum Rege, cui successit Marchio Antonius Maria Pallavicinus, ut ex diplomate Regio diei 28. Decembris 1515 in Regestis Archivii annorum 1515. 16. 17. 18. 19. signat C.C. fol. 47.

Eod. Anno.

OCtavius Affaitatus Marchio Grumelli literis politioribus, ac militaribus muniis ornatissimus, quamplures ejusdem eruditae extant

Epistolae, quae in Collectaneis Pauli Emilii Marcobruni leguntur. Venetiis apud Dusinellum.

Franciscus Zava ad laudes tanti viri saepissimè musas excitabat, & sic de eo cecinit in carminibus, quae eidem nuncupavit prò Nativitate Filii Philippo Hispaniarum Regi 1571.

Hactenùs Octavi, Patriae spes maxima nostrę,
Gentis Afaitatę splendor &c.

Ant. Campus Hist. lib. 3. latè de hac familia; ex qua prae caeteris floruit Hieronymus Mon. S. Hieronymi Congr. Insubriae moribus incorruptis, & castitate praeclarus, ut refert *Crescentius in Eusebio Cremon.*

Alexander Lamus in somnio cant. 3. ex insignioribus Viris Gentis Affaitatae recenset Jo: Franciscum, & Ludovicum.

Ad fores Atrii lautarum aedium, quas in Feudo suo Grumelli ampliori forma restituit, lapis hac inscriptione obsignatus apparet.

Octavius, & Constantia
Affaitati Conjuges,
March. Grumelli, & Com.
Romanenghi &c. Avitas
Ædes ruinosas exstructa
Jam Turri à Com. Ludovico
Socero, & Patre restitui,
Hisque aream utramque
Ædificiis septam eleganti
Quę cernitur forma
Adjungi Cur. An. Sal. hum. MDXCVII.
Philippo Austriaco Rege Magn.

In ædibus S. Lucæ Cremonæ propè aram Divæ Magdalenæ dicatam, hæc etiam de Octavio legitur inscriptio.

Thomæ Avo, Thomæque, & Lucretiæ Parentibus Lazarus Affaitatus 1468. Thomæ II. Avo. Jo: Petro, & Virginię de Arco Parentibus Octavius Affaitatus MDLXVIII.

MDLXXII.

HIeronymus Tartesius Francisci Medici clarissimi F. egregiam Patris artem imitatus, Collegium Physicorum Patriæ indo- pius est, cujus optimarum literarum cognitio exhibetur in operibus, quæ scripsit

De Volat., & Aquat. Animal. natura lib. 3.

De differentiis Febrium.

De Arte curandi infirmos.

Historiæ quoque gravi studio deditus, fertur composuisse *De Romani Senatus Antiquitate, & Auctoritate.*

Alex. Lamus in somn. cant. 2.

Ant. Campus hist. lib. 3.

Bressianus in V. R.

Eod. Anno.

ANtonia Maria de Sfondratis Francisci S. R. E. Card., & Annæ de Vicecomitibus legitima filia, & Soror Gregorii XIV. Sum. Pont. ex Angelicis Monialibus S. Pauli in Urbe Mediolanensi sub disciplina Ven. Angelicæ Paulæ Antoniæ de Nigris latinis literis eruditissima; hanc traduxisse ad italicum idioma elegantissimè opera Sancti Bernardi, digna typis donanda testatur Ant. Campus hist. Cremon. lib. 3. sub anno 1572. De eadem vide *Paulum Morigiam in initio hist. Mediolan.* ubi de Sfondrata Progenie &c.

Eod. Anno.

ALexander Lamus ad Musas natus, & in omni scientiarum genere educatus, à Secretis Ludovici Tabernæ Episcopi Laudensis, dum apud Regem Catholicum nuncius Apostolicus sederet; Anno ejus ætatis decimo septimo luci mandavit, qui erat ab ortu Christi 1572. ex calcographia Christ. Draconii

Sogno non meno piacevole, che morale,

in quo plures Patriæ Viros Illustres commemorat. Edidit insuper typis Cremonæ absque anni annotatione, & inscriptum voluit Nicolao Sfondrato Episcopo

Della Christiade del Rev.mo Monsignore M. Girolamo Vida Vescovo d'Alba. Traduzione

Anno 1584. iisdem Typis cura Joannis Baptistæ Trotti nuncupati Malossi Pictoris egregii, aliud Lami opusculum editum fuit

Discorso intorno alla Scoltura, e Pittura,

in quo Bernardini Campi præclari Cremonæ Pictoris acta, & opera commendantur, ibi pariter nonnulla Carmina leguntur, & præ-

sertim

fertim ad laudem Sophonisbæ, & Helenæ fororum de Anguſſolis Pictricium Cremonæ, in fine opuſculi ſubnectuntur nonnullæ paginæ inſcriptæ *Parere ſopra la Pittura di M. Bernardino Campi &c.* de eodem loquuntur *Ant. Campus hiſt. lib 3. ſub anno* 1583 *Aproſius in Epiſtola nuncupatoria ſuæ Bibliothecæ, Laur. Legatus in Muſeo Coſpiano.*

Annibal Guaſcbus Alex. in 2. libro ſuorum Carmin. Ital. Antonius Teiſſerius in Catalogo Auctorum &c.

Eod. Anno LXXII.

BOnaventura à Cremona Capuccinus Sacerdos, morum integritate, & incorrupta conſcientia Venerabilis Dei Servus, potens opere, & ſermone, Theologia morali optimè inſtructus, omnia ejus vitæ laudabilia tàm pietate, quàm literis peregir, adeò facie modeſtus, ut numquam ridere viſus fuerit, adeò mundus corde, ut pluriès eſtaticus orando B.V. M. dulciſſimis verbis ſolatricem, habere meruerit. Fertur mortalia deſeruiſſe Neapolis 1576.

P. Carolus de Arembergb in Floribus Serapbicis Capuc. latè de eodem, ubi Lector noſtri Venerabilis Viri comperies iconem.

Obiit & hoc anno in Conventu Parmæ, multa virtutis, ac ſanctimoniæ fama clarus.

Frater Felix à Caravagio Diœceſis Cremonenſis Clericus, Orationi, ac divinarum rerum contemplationi ità addictus, ut ſæpè in ea integras noctes conſumeret, ac præſertim in pervigiliis Feſtorum B. V. quam præcipua religione venerabatur, cujus etiam præſentia, ac coloquiis ſæpè potitum fuiſſe ferunt.

Idem de Arembergb cum Icone, apud quem Tomo 1. extant ex Cremonenſibus

F. Amadeus de Anteniato Agri Cremon. oppido, qui Bergomi anno 1568. ad beatas cœleſtium Regiones conſcendit, & in ſecundo Tomo.

F. Marius a Piceleone S. Ludovici Provinciæ Commiſſarius generalis, de quo agam in primo Volum. pro ut de multis aliis hujus Seraphicæ Religionis Viris.

F. Andreas à Cremona è ſtirpe Muſſorum Nobili, piè mortuus anno 1594.

F. Ambroſius ex Illuſtri Stampa Mediolani familia, e Soncino Oppido Cremon. appellatus, ob Soncinatis Marchionatus titulum, quo in ſæculo fruebatur, Algerii in carcere obiit anno 1601. poſt ſe ſanctimoniæ fama relicta &c. Quarto verò poſt ipſius obitum anno, cùm hujus ſervi Dei oſſa capſulæ incluſa, & obſignata, ſub mercis ſimulatæ titulo, Liburnum, Hetruriæ portum à nautis delata fuiſſent; aperta capſula, tàm fragrans indè odor erupit, ut adſtantes univerſos in admirationem, ac mentis voluptatem raperet. Intùs verò explorata, cum nihil præter defuncti oſſa conſpicerentur, plumbi lamina perſtabat, his verbis inſcripta.

Hæc sunt ossa P. F. Ambrosii Soncinatis Capuccini, olim Marchionis Soncini, quæ Mediolanum transmissa, in Fratrum sepulchro tumulantur.

F. Ventura Laicus pariter è Soncino, qui animam Deo reddidit anno 1586.

Eod. Anno.

JUlius Cambiaghus Sacri Ordinis Prædicatorũ eloquentia incomparabilis, ac Religionis observantia admirabilis, Concionator eximius, nec oblivioni tradendus, quem dignis elogiis unà cum altero Julio ejus Patruo, & ex eodem Instituto gloriosè ab *Alex. Lamo in Somnio Cant.* 3. commemoratur, qui eum novum Vas electionis appellat.

Eod. Anno.

PEcinus Sejanus Musarum cultor, latino calamo quamplura carmina exaravit, cujus typis extant Ode trimetris, & dimetris Jambicis emodulata. *De Classe Turcarum à Christianis victa, & capta*: Ode Jambica 330. metris absolvitur, non tamen stylo argumenti dignitatem æquante.

In Clarissimum Augustinum Barbadicum, qui pro Patria, Christiq; fide, cum Turca apud Echinadas strenuè pugnando occubuit, Epitaphium.

Hæc includuntur in Collectaneis Petri Gherardi Burgensis, Venetiis ex typographia Guerrea 1572. ut innui de Joanne Baptistà Olivo.

Plura & ego vidi ejusdem Auctoris MS. Epitaphia in funeribus nonnullorum Procerum Cremonensium, in Inscriptionibus Patriæ itidem MS. collectis per Josephum Bresllianum.

Summè excoluit amicitiam Francisci Zavæ Rhetoris facundissimi, ut conjicitur ex carminibus ejusdem Zavæ, in quibus plura leguntur ad Pecinum Sejanum, & præcipuè ex hoc disticho.

Quæris, te quanti faciam tibi vinctus amore,
Id nescis? quanti Thesea Pirithous.

Et in Epist. lib. 11. directa Joanni Baptistæ Scalfo scribit. *Sejanus dimidium animæ meæ, Musarum delitiæ, Doctorum perenne ornamentum, precibus, & literis, nuntiisq; crebrò missis à Regulo Mantuanorum expugnatus, dicto tandem paruit &c.*

Cozzandus in Bibl. Brixiana part. 1. lit. P. eum vocat Brixianum; scribendo Sejanum edidisse Cremonæ apud Vincentium Comitem 1556. librum inscriptum, Pub. Pecini Sejani Brixiani Epitaphiorum liber, quem ego hucusque non vidi.

Indicavit siquidem doctissimus Amicus noster Hieronymus Barufaldus sequentem, cui tit.

Pecini Sejani Brixiani, Civisque Cremonensis. Ad Card. Franc Gambaram de Saturnalibus Hendecasyllabum. Ode ad Lucretium Gambaram. Epitaphium Sebastiani Venerii Venetorum Ducis. Epitaphium Lusitaniæ Regis, qui pro Christi fide mortem oppetiit in Mauritania. Epitaph. Joannis Austrii Catholici Regis exercitus Imperatoris.

Epitaph.

Epitaph. Fer. Austrii Cath. Regis Filii, Cremonæ per Christoph. Draconium 1578. *in* 4.

Eod. Anno. LXXII.

LUdovicus Guarna Salernus, quem inter egregios Hetruscos, & Latinos Poetas recenset *Alex. Lamus in Somnio Cant.* 2. *pag.* 42. ubi famam loquentum introducit scribendo.

SE dal mio suon l'honor d'Ascanio Botti,
Che segue al più lontan senso è portato;
Con quel del Guarna Lodovico à i Dotti
Del celeste sinistro, e destro lato,
E de gli Assi del Mondo tanto n' pregio;
Ch' eterno quà meritamente ha 'l fregio.
Questi al bel Cigno d'Arno, & à quel tanto
Dolce del Mincio involerà la gloria
Col suo canoro, alto, e suave canto,
Di cui l'ultimo Dì n'udrà memoria &c.

Erat è stirpe Jacobatii militis fortissimi, de quo facta fuit mentio, ubi de Andrea Guarna.

MDLXXIII.

ROlandus Cavagninus Presbyter sæcularis, verùm à sæculo totus disjunctus, disertissimus, & exercitatissimus magnæ eruditionis Vir, Latina, Græca, ac Hebraica lingua non modicè versatus, ære communi Reipublicæ Cremon. Decurionum decreto docuit literas humaniores, & grammaticales, in quibus clarissimus extitit. Opera tanti Viri ob ejus hæredum incuriam deperdita sunt, dum die 27. Septembris 1590. ad meliorem vitam convolavit.

Laudatur *à Francisco Zava in oratione* adversus Gymnasiarchiam.
A' Cavitello in Annal. pag. 428.
A' Bressiano in Corona Vir. Illustr., &
A' Vectiolo in Oration. pag. 191.

In regestis Archivii Civitatis Cremonæ hæc habentur.

Die 12. *Januarii* 1573. *electus fuit R. D. Rolandus Cavagninus in lectorem Grammaticæ in Consilio Generali, in concursu DD. Columbani Baletti, Francisci Zavę, & Petri de Ferrariis.*

Eod. Anno.

PEtrus Barbovius Jo: Ant. F. Vic. S. Donati ex Decurionibus, & J. C. Collegiatus, die Martis 3. Novembris 1573. Pater Patriæ verè habitus fuit, legali quippè advocatione, & in rebus arduis tractandis nemini cedens, Mediolani prò ipsamet Patria Orator, in bene gesti Magistratus testimonium ibi Præturam integerrimè administravit, & nisi morte fuisset immatura correptus, Laticlavum, ut fertur, juremeritò reportasset; ejusdem legitur nomen in lapide Columnæ apposito super Turre majori, ad Quadraturæ fastigium existenti.

Petrus

Petrus Barbovius J. C. Hieronymus Foliatus, Cæsar Treccbus Fabricæ Præfecti Columnas octo, octo bis angulis locatas, ne ob earum longissimam vetustatem summum opus in præceps rueret, ex integro refici curarunt Ann. D. MDLXXXI.

Ant. Campus hist. lib. 3. *pag.* 72.

Cavitell. in Annal. pag. 428.

Syllabus J. C. C.

Paulus Bellonus J. C. Ticin. de Potest. eorum, quæ incontinenti fiunt &c. cap. 170. *pag.* 246 *de formulis relinquendi sub conditione mortis*, scribit inter cœtera. *Verum cum lis hæc sit adhùc sub Judice, immò sub Judicibus clarissimis nimirum luminibus Urbis Cremonæ Romanorum Coloniæ Petro Barbovio, & Francisco Cautio Jurisconsultis ideò &c.*

Alex. Lamus in Somnio cant. 2. memorat etiam Jacobum Barbovium Medicum celeberrimum.

Eod. Anno.

VIncentius Ferrarius Musarum non incelebris Alumnus Francisci Zavæ amicitia conjunctus, ejusque virtutem præclarè æmulatus composuit

Carmina varia,

quorum specimina inter illa ejusdem Zavæ lib. 4. reponenda meritò obtinuerunt.

Eod. Anno.

DOminicus Urgnanus Soncinas Theologus, & Orator percelebris cujus doctrinam refert *Zava in Epist. lib.* 8. hisce periodis. *Ego te vix novi cum te, & diligere, & colere cœpi, oratione tua propiùs audita in dies mihi magis probatus, doctrina cognitus fuisti, ut nihil antiquiùs habeam, quàm me unum ex illis esse, qui tecum versari, & disciplina tua erudiri, formariq; exoptant &c. Tuum ego studium, ut optimæ eruditionis fundamentum, & scientiarum omnium basim meo longè propono &c. Vale mi Urgnane Theologiæ, Religionisq; Christianæ maximè splendor &c.*

MDLXXVI.

HIeronymus de Nicolis magni nominis Medicinæ Doctor ab Oppido Castrileonis, cujus excellentiæ monumentum exhibet lapis ejus Busto repositus in Ecclesia S. Mariæ Brixianorum ubi ejus cineres conduntur.

Hieronymo de Nicolis Castrileonis Philosopho celeberrimo, Medico Excellentissimo, cæteris scientiis præclarissimo, omnibus virtutibus praeditissimo, Italiæ Principibus ob eximias animi dotes gratissimo, aliis consilio, & auxilio acceptatissimo ann. 1574. *ætatis* 61. *vitæ functo. Julius Cæsar Dux Militum filius Gen. Carifs. P.*

Eod.

Eod. Anno.

JUlius Bagarottus Jacobi F.U.J.D. ex Patriæ amplissimo Collegio, & Decurio, doctrinæ magnitudine, & excellentia nemini infimus, Alexandriæ Preturam administravit, omniq; laude præstantissimum esse constitit, suæ Civitatis Orator apud Excellentiss. totius Mediolanensis Ditionis Gubernatores, de Patria optimè meritus, bonarum artium, & literarum testimonio clarus, perennis famæ monumentum præ se dignissimè tulit.

In Ecclesia Divi Victoris Cremonæ sepelitur cum Epitaphio relato in primo nostro Volumine, ubi de Zanardo Bagarotto Episcopo. *Bressian. in Coll. Jurisperitorum.*

Jacobus Julii Pater perquàm egregiè commendatur *à Vincentio Vectiolo. Orat. 1. adversus eum, qui in Gymnasiarchiam scripsit. pag. 21., & sequ.*

Eod. Anno.

HOmobonus Offredus Jo: Baptistæ F. legum Doctor, Collegium Nobilissimum Jurisperitorum ingressus hoc anno die ultima Januarii, Oraculum Patriæ ab omnibus reputatus, evecto ad summum Vaticani fastigium Nicolao Sfondrato Gregorii XIV. nomine, ut Cremona maximo Patritio suo deferret obsequia, Homobonus unà cum aliis Proceribus deligitur, & Romam mittitur, plura doctissimo calamo scripsit in Jure

Consilia, & vulgavit

Orationem Gratulatoriam pro Assumptione Greg. XIV.

Laudatur peregregiè *à Peregrino Merula* in opusculo prænotato. *Legatio Cremon. ad Greg. XIV.* at quæ de eo refert celeberrimus *Octavianus Picenardus in oratione funebri pro Præside Maynoldo*, non sunt
» omittenda. Erant tunc Cremonæ Patres inter cæteros primarios
» vestri Ordinis Jurisconsultos, duo magna Jurisprudentiæ lumina,
» Jacobus Maynoldus, cujus nunc obitum deflemus, & Homobo-
» nus Offredus, qui non multis abhinc annis, summo cum omnium
» mœrore, è vita decessit. Viri ambo singulares, ambo pares elo-
» quentia, sapientia, prudentia, omniq; virtute. In primis verò
» æquè justi, & vitæ, & morum integritate, & sanctitate omnibus
» conspicui, sed etiam in Homobono Offredo quædam mira vis
» aurei ingenii, & judicii elucebat, & eminebat. Hos ambos uti
» tanto honore dignos, Ill.mus, & Ex.mus Joannes Velaschius sum-
» mus Castellæ Comestabilis, vir admirabilis Judicii, qui etiam
» tunc universam Mediolanensem Ditionem moderabatur, & am-
» plissimus Senatus Mediolani, cui tunc præerat, incomparabilis
» prudentiæ vir Jacobus Ricardus, incerti adhuc, quem præferrent,
» concordi voto ad Potentissimum Philippum II Hispaniarum
» Regem detulerunt, ut quem ex ipsis mallet in tanti viri, scilicet
» Jacobi Menocbii, qui ex Senatore Mediolani Præses Quæstorum
» Redituum extraordinariorum fuerat creatus, locum subrogaret;
» Sapientissimus autem ille Rex in dijudicanda hominum virtu-

te,

„ te, & conferendis justè magistratibus propè divinus, licèt ambo-
„ rum eminentem virtutem nosceret, & optimè intelligeret, Ho-
„ mobonum Offredum propria virtute, & splendore Senatoriam
„ Majestatem ornaturum, cùm tamen cogeretur unum tantùm ex
„ his deligere, memor etiam illius aurei libri, quem Jacobus May-
„ noldus de illius titulis conscripserat, illum Offredo prætulit, &
„ illius virtute Senatoriam auxit dignitatem &c.

Cùm esset Fabricę Ecclesiæ majoris Præfectus, construi curavit aram Divo Firmo dicatam, ubi in marmore

Homobonus Offredus J. U. D. Com. & Eques, Jo: Baptista Stanga, Comes Sigismundus Ponzonus, Comes Jo: Petrus Ala, Petrus Bonomius, Jo: Baptista Lauda Fabr. Præfect. ad perpetuum Templi hujus ornamentum extruxerunt. Anno MDLXXXXII.

MDLXXV.

Hieronymus Policius ex Ordine Prædicatorum Theologus, & Concionator eximius, Episcopus Trivici in Hirpinis anno 1564 die 2. Octobr. declaratus. De Policio Ill.mus, & Erud.mus Carolus Cartarius in ejus Athenæo Rom. MS. ut mihi suis literis humanissimis innuit, hæc scribit. *Hier. Policius Cremonensis Præd. spectatæ Religioni addictus; Theologus eximius evasit, quam facultatem in Romana Sapientia anno 1561. ac duobus sequentibus publicè docuit. Cœnobia sui Ordinis plurima moderatus fuit. Cremonensis Inquisitor delectus, Romam indè vocatus à Michaele Ghislerio tunc S. R. E. Card. supremoque Inquisitore; summo deindè, optimoq; Pontifice Pii V. nomine, ipsi à Confessionibus fuit, & in Inquisitoris munere adiutor. A' Pio deindè IV. ad Episcopatum Trivicanensem in Apulia evectus, prudentiam, integritatem, dexteritatem, literaturam patefecit ubique. Ex Arch. Studii Romani.*

Pauca de ipso *Ughell. in Ital. Sac. Tom. VIII.*, ubi de Episcopis Trivicanis. *F. Hieronymus Policius Ord. Prœd. electus die* 24. *Octobris* 1564 *fato obiit* 1575. Ludo. Cavitellus noster duplici errore arguitur, scribens, Policium fuisse Episcopum Trebularum, seù Tribii in Umbria Ducatus Spoleti, eumq; decessisse anno 1577. Joseph Bresfianus in sua Corona &c. illum appellat *Vescovo di Vico*, corrigendus est *di Trevico* distant. à Benevento M 24.

Videatur *P. Seraphinus Razzius de Viris Illust. Domin.*

Vincentius Mar. Fontana in Sacro Theatro Dominic. part. 1. *pag.* 312. scribit fuisse Theologum S. Caroli Borromæi, tunc S. R. E. Cardinalis, & alia de eo plura.

Plodius in Vit. Hom. Illust. part. 2. *lib.* 4.

Franciscus Zava in libro 2. *Epist.* laudat Laurentium Policium ex hac familia fertilissimi studii, ejusq; Amicissimum

Vinc. Villa, sive Villaraghatus Ord. Prœd. Placentinus in Var. Orat. Bononię 1553. *lib.* 3. *orat.* 4. unam in laudibus Hier. Policii habuit orationem in Conventu, & Congregatione Cremonæ ante disputationem &c. scripsisse Policium subtiliter apparet.

De

De Divina Voluntate.
De Libero Arbitrio.
De Generali omnium resurrectione.
De Beatorum omnimoda impassibilitate.
De Dote Agilitatis, & Corporibus glorificatis.
De Cœlo, & Mundo.
De Superlunaribus Specularibus &c.

Eod. Anno LXXV.

CLemens Porrus optimis studiis imbutus, amicitiam eruditissimi Zavæ inter alios juremeritò reportavit. Plures enim Epistolæ ad eum directæ id testantur, & præcipuè *in lib.* 12. scribit. *Otium, si ad te scribendi, quoties vellem, mihi esset, nullus meas, quàm tu, frequentiùs legeret, te enim vehementer (ut debeo) amo &c. Gratæ igitur mihi tuæ proximæ fuère, quæ, & polita, & benevolæ doctrinæ, studiiq; tui, & humanitatis plenissimum argumentum exhibent &c.* talia ego, & plura repetere possem cum Julio Cæsare Porro J.C. Musarum Alumno, & Philologo, mihi maxima contesseratione conjuncto, ad quem nuperrimè scripta fuere sequentia carmina ab Eruditiss. *P. Carolo Federico Ravizza Soc. Jesu* in Cremon. Collegio Rethorices Professore, cui ob immeritas laudes mihi collatas, tùm disertissima oratione, quam publicè habuit pro instauratione studiorum, tùm hisce carminibus reddo, & reddam grates in ævum.

*Nobil.*mo *Vati Julio Cæsari Porro.*

ITalicis dissueta diù mea Musa Camænis
Visa est in Latios hæc dare verba sonos.
Porre, quid arguto me tentas pectine? Plectro
Mutua debueras prælia ferre pari.
Est tanti, mihi crede, idem certaminis ardor,
Sed mihi sint eadem, quæ precor, arma tibi.
Italiæ nuper sancitæ fœdera Pacis
Insubricis cecini bella fugata plagis.
At nihil ex Italo cępi; nihil axe sub isto
Italico audiri carmine musa dedit.
Omnia sunt Latiis peragrata hæc littora musis,
Nec nisi cum Latio res mihi, Vate fuit.
Non hic, Porre, tuum, nec Gatte Vaferrime plectrum,
Non hic, quem rabidè tussis anhela premit.
Remoscum loquor. At vestrum, cui Musa Sodalem
Non meminit? quò non charior alter erit.
Scilicet Eridani nitidas, qui nuper ad oras
Inter Apollineos visus adesse choros.
Plaudebant circum Nymphę, Driadesque canenti
Festivæ saltu prosiluere novo.

Hęc Pindi admirans spectacula Phœbus ab Arce
Risit, & Arisius nomine, dixit, erit.
Arrisere omnes; Parnassi, & Vertice sculpi
Æternum Vatis nomen Apollo jubet.
Quid moror? Augustæ intexens diademata fronti
Visa triplex circum gemma nitere fuit.
Inspexi; non, Porre, mihi prior ipse micabas,
Gattus & huic propior fortè Remoscus erat.
Quatuor Italici vos ergo Lumina Pindi
Hęc Latia ęternum musa valere jubet.
Hoc dudùm repetat vicinis Alpibus Echo
Cum Porro, Arisi, Gatte, Remosche vale.

Eod. Anno.

JUlius Ferrarius Ord. S. Dominici Alumnus S.T. M. in quo excellens virtus, & auctoritas semper effulsit, ex summo Provinciæ Bononiensis Ministro Placentiæ primùm, ac Patriæ, demùm Mediolani contrà Hæreticam pravitatem Inquisitor. Ad mentem Angelici Divi Thomæ Aquinatis multa scripsit

Opera, quæ in Bibliotheca sui Cœnobii Cremonensis asservantur, cujus fuit sanè maximus Reparator, & Auctor.

Laudatur *à Bressiano in Coron. Vir. Illustr. lib.* 1. *p* 3. &

Ejus meminit *P. Vincentius Fontana in Theatro Dominicano*, qui etiam præter alios Generales Inquisitores Cremonenses à nobis recensitos, & recensendos laudat.

P. Antonium de Grumellis de Soncino Inqu. Generalem Brixiæ ann. 1470.

P. Joannem Baptistam Chiarinum 1549. Cremonæ.

De eodem P. Ferrario sic loquitur *Zava in Carminibus lib.* 2. ubi de Gaudentio Hæretico.

Quæsitor scelerum Ferrarius adstitit unus
Julius antiquæ Religionis bonos &c.

Eod. Anno.

JOannes Baptista Casalis J.C. Placentinus, sed Cremonensi Civitate donatus, dum esset Cæsarei Fisci Advocatus in nostra Urbe, Caroli V. Imperatoris Eques, & Comes Palatinus, vulgatum habet librum hoc tit.

Annotationes in universum Jus, tùm Canonicum, tùm Civile, attingentes etiam Extravagantes, & Feuda Jo: Baptistę Casalis Civis Plac., & Cremon. Bononię ex typis Benatii 1590.

De eod. *Crescentius in Corona Nobilitatis Italię Tom.* 2. *narrat.* 15. *c.* 2. *pag* 537.

Meminit ipsius *Federicus Scotus Epist. lib* 2. *pag.* 439. per hæc verba.

Jo: Baptista Casalis accepit Juris scientię insignia ab eloquentissimo J.C. Francisco Baraterio, & ingens epulum dedit luxu penè regifico.

Me-

Memoratur *à Francisco Zava in Epist. lib.* 12.

Filium habuit Franciscum, ad quem extat *Epist. ejusdem Zavę in Epist. lib.* 1. *anno* 1575. 4. Kal. Aprilis Cremonæ, ubi ejus Patrem sic affatur. *Patrem tuum Virum doctum, & omni laude accumulatum, mihi in primis probatum, non minori observatione absentem, quàm si adesset, à me coli scias, & credas velim.*

In Bibliotheca S. Vincentii PP. Cler. Reg. Theat. Placentiæ Pluteo 32. lit. FF. ut vidi mense Junio 1701. nostri Auctoris liber MS. prostat sic inscriptus.

Tercentum Statuta in diversis Italię locis vigentia, in unum collecta per Magnif. J.U.D.D. Jo: Baptistam Casalem Minimum inter Doctores, & Judices Ven. Coll. Civitatis Placentię, Com. Palatinum ex privilegio Caroli V. Imperatoris Augusti, ac Civem Cremonensem, qui maximo cum labore dicta Statuta declaravit, ampliavit, & limitavit, ac demonstravit decisiones diversorum Doctorum, qui varios casus ad Tribunalia Civilia, Criminalia, & Ecclesiastica quotidiè occurrentes enodarunt, ex quibus facilior in futurum patebit via pro eorum intelligentia.

Floruit alter Jo: Baptista Casalius Rom. Scriptor celeberrimus, mortuus anno 1648. de quo laudatus Eques Mandosius in Bibliotheca Romana Centur. 5. num. 83., & Labbe in Mantissa Antiquariæ Supellectilis.

Laudatur Casalis, dum adhuc esset juvenis à Constantio Lando in suis Carminibus Ferrariæ cusis 1546.

Eod. Anno.

BAsilius Zava Francisci Viri Clarissimi Filius, Adolescens ingenio feraci, & Patri non dissimilis scripsit, & edidit *Epistolas Trajano Tincto directas*, quæ in Volumine Epistolarum ejusdem Francisci Zavæ leguntur, & in prima, laudando Trajani Virtutem, scribit præ cæteris. Hæc ex quo fonte exhauseris, non me latet, id est à Majorum, parentumque tuorum fertilissimo Ingenio, quorum, ut ego accepi, quamplurimi Jurisconf. ideft Sapientiæ Magistri fuere &c.

Fuit exindè Canonicus Cathedralis Ecclesiæ Cremonæ, & jacula mortis expertus fuit anno. 1623.

Eod. Anno.

MAtthæus Raparius, legali laurea suscepta Perusiæ, Clericus Romam adivit, ubi morum castitate, & ingenii claritate ab omnibus probatus, Sanctissimi, & Summi Pont. Pii V. amorem præ cæteris promervit, ut ipsum honorifica sui Pincernæ dignitate decoraverit, cujus liberalitatem longè majorem sensisset, nisi sola tàm Sancti Viri in eum propensa benevolentia contentus esset; satis enim divitiarum sibi comparasse videbatur illius Vitam sibi curæ

esse, in cujus salute, & tutela omnium mortalium Vita, & tranquillitas nitebatur.

Lud. Cavitellus in Annal. narrat, Raparium electum fuisse Nob. & Senatorem Romanum, quod confirmat *Bressianus in Corona &c. & in Rosis, & Violis*; verùm apud doctissimum Virum Carolum Cartharium, qui Syllabum Senatorum Romæ conscripsit, id invenire nequivimus.

Franciscus Zava ejus Præceptor, qui anno 1575. eidem dicavit suum Epistolarum Volumen secundum, Raparium fuisse Senatorem non scribit; memorat siquidem Hieronymum ejus Fratrem legum Doctorem politissimum

Alex. Lamus in Somnio cant. 3. pag. 67. de eo plura.

Eod. Anno.

PAulus Faernus Ordinis Divi Francisci Theologus, sapientia incomparabilis, Maphini Cellæ ejusdem Ord. Alumnus, excellentissimi, & magni ingenii vocatus à *Francisco Zava in Epist. lib.* 11. & 12. publicus in Patria humaniorum literarum Magister, doctrina, & pietate claruit. Discipulum inter cæteros doctissimum habuit Aurelium Novarinum Archiepiscopum, de quo facienda erit mentio.

Obiit die undecima Julii 1584. & in ejus parentalibus longa, & erudita exarravit carmina idem *Zava*, quorum est initium

Fortunate Senex, Patrum lux ampla Minorum,
Et Franciscani gloria rara gregis.
Paule, decus Patriæ, gentis nova Palma Faernæ,
Tertius in tanto nomine digne coli &c.

Memorantur in ipsis Carminibus ex eodem Instituto celebres

Cornelius Mora Philosophus,
Marcus Antonius Sfondratus,
Zacharias Albrigonus,
Archangelus Bondiolus,
Lucas Bonferius omnes Cremonenses.

Laudatur & Alexander Malagninus Ordinis Divi Dominici summus Theologus, cujus amicitiam noster Faernus apprimè fuit prosecutus.

Vide *Ant. Campum in hist. lib. 3. ad annum* 1391. ubi de Gulielmo Centuaria

Memoratur apud *Vuadingum*, de eodem Gulielmo Centuaria loquentem.

Octavianus Pauli Patruus, literis, & ingenio ab eodem *Zava* pariter laudatus

†*†

Joan-

MDLXXVI.

JOannes Baptista Macagnus, sive Machaneus Hieronymi F. medicinæ Doctor, & Astronomus doctissimus suæ mentis non mediocria reliquit vestigia

Consilia in Galeni, & Hippocratis opera lib. 6.
De corporis ægritudine lib. 4.
Commentaria in libros de anima.
De Propositionibus opportunis ad curandos infirmos.

In Templo magnifico Divi Petri Cremonæ ad ejus tumulum legitur.

Sepulchrum Joannis Baptistæ Med. Phys. Antonii, Horatii Fratrum Cæsaris ex Pompeo Fratre eorum Nepotum de Macagnis, & Hæredum suorum, in quo etiam Antonii Proavi Simpliciani Avi, Hieronymi Patris omnium Med. Phys. & Pompei fratris ossa translata sunt MDLXXVI.

Ant. Campus de eodem plura. Hist. lib. 3.
Alex. Lamus in Somnio cant. 2.

Eod. Anno.

THomas Somentius Archiater in Patria, celebris Orator, & in pangendis latinè carminibus singularis, plura scripsit egregiè, sed tantùm typographis concessit.

De morbis, qui per finitimos Populos adhuc grassantur; & num illi ad pestilentes referendi sint, post prima responsa Mantua allata, brevis disputatio Cremonæ apud Christ. Draconium 1576. *Typographo opusculum dirigitur Nicolao Sfondrato tunc Patriæ Episcopo.*

Fuit hæc disputatio occasione, qua ex præscripto Exc.mi Moderatoris totius Status Mediol. cum Augustino Terzago Medico Mediol. adivit ea loca, in quibus vagari nova morborum clades ferebatur, ut num quidpiam in illis pestilens, contagiumve appareret, inquireret, sicuti præcisè ex ingressu ad disput. primam.

Oratio pro Physicis Cremonensibus in Controversia cum Protophysico Mediolanensi ad Sen. Ex.mum Cremonæ ap. Baptistam Pelizarium 1590.

Oratio pro præstantiss. Viro Petro Foliata Med. Phys. Cive Cremon. ad revocandum eum in Patriam suam. Cremonæ apud Dracon. 1597.

De eodem *Draudius in Bibl. Classica.*
Zava in Carmin. ubi de Horat. Paterno.
Cavitell. in Annal.
Lamus in Somnio cant. 2.
Antonida in Bibl. Med. pag. 600.

Vinc. Vectiolus in orat. 1. adversus eum, qui in Gymnasiarchiam scripsit fol. 14. curavit me Thomas Somentius in longa quadam, & gravi Valetudine homo non minùs fide, authoritate, religione, quam medicinæ scientia ornatus &c.

Eod.

Eod. Anno.

CÆsar Brumanus Raphaelis doctissimi Viri F. ex Vicinia S. Salvatoris Patrio Collegio adscriptus die 27. Septembris 1563. Græcè, & Hebraicè non minùs, quàm latinè doctus Eruditiorũ sui temporis non postremus incensu fuit. Publicus proindè Ticinensis Academiæ Professor electus, & multijugam in Auditores literaturam, & sui nominis celebritatem latè diffudit. Principibus hinc Viris plurimi factus Michaeli Ghislerio Card. Alexandrino in primis acceptus extitit. Quin & inter ejus familiares insignem habuit locum, vel cum ipse ad supremam assumptus Hierarchiam Pius V. adoratus est. Sub hoc enim Apostolicæ Cameræ Clericus (ut ajunt) Abbreviator de Parco majori, & Consiliarius Belli fuit quod in Turcas paratum celeberrimam Orbi Christiano Victoriam peperit ad Naupactum. Nec minorem iniit gratiam apud Pii successorem Gregorium XIII. sub quo Præfecturam Annonæ gessit anno Jubilei 1575. Honorario quoque Pontificii Cubicularii munere functus, ferebatur ad majores consçensurus dignitates, nisi ad eas importuno quæsito aditum sibi præclusisset. Sequenti siquidem anno cum Summum Pontificem profundè cogitantem, & impensè mærentem aliquando conspiciens, arcanam ejus mentem, ut solamen aliquod afferre niteretur, familiaritate confisus, serutari tentasset; acriter obiurgatus, & abscedere jussus omni spe dejectus, Neapolim recessit: ubi ex animi ægritudine non multo post contabuit, virentis ætatis fines haud quaquam egressus Reliquit autem penitioris monumentum eruditionis

Epistolarum lib. 1.

& alia longè plura fortè lucubraturus, si cum stabiliori fortuna diutiùs inter vivos degisset.

Cæsar in Operibus *Francisci Zavæ* passim recensetur, & speciatim in Epistola, lib. 10. Epist. Joanni Baptistæ Scalfo directa ubi. *Quod Bononienses tuos, scribis, de Cæsare Brumano sentire, nos hic quoque hoc sentimus, & uno omnium voce in dies magis confirmatur. Eum scilicet in Cardinalium numerum, & ordinem proximis calatis comitis asci- tum iri, quam dignitatem illi feliciter evenire cupio. Spero enim ex hac omnibus propinquis, & hujus proximis, cognatis, & amicis consultum iri, & R. S. Q. E. maximum ornamentum non parva cum hujus Patriæ dignitate accepturam &c.*

Matrem Cæsar habuit Camillam de qua sic loquitur idem *Zava in Epist. lib 8. vol. 1.* Cæsari scripta. *Matrem tuam taceo Camillam, & morum sanctitate, & nominis integritate, & mentis acumine rectè appellatam, rerumq; eventu comprobatam, quæ cum qualibet antiquarum, vel græca, vel latina optima matrona prudentissima matre familias, modestia, temperantia, prudentia, contendere potest &c.*

Ejusdem meminerunt *Cavitellus in Annal. ad annum* 1576.

Lamus in Somnio cant. 2.

Ant. Campus hist. lib. 3.

Bres-

Bressianus in Corona Vir. Illustr., & in Rosis, & Violis.
Syllabus J. C. Coll.

Joannes Ciampinus Præsul Romanus eruditissimus, cujus humanitati plurimum debeo, in sua dissertatione Hist. de Abbreviatoribus de Parco majori mihi dono cum aliis suis doctissimis operibus transmissa nostrum Cæsarem anno 1566. inter Abbreviatores adnumerat.

Eod. Anno LXXVI.

GRegorius Oscasalius Monachus Cistertiensis Virtute, & Abbatiali dignitate præclarus, cujus hæc mentio est apud *Bartholomeum de Aresio in Chronologia Abbatum S. Ambrosii Mediol. R.mus D. Gregorius Oscasalius Cremonensis doctrina, & pietate insignis Abbas suprascripti Cœnobii Ambrosiani anno* 1576. *rexit hanc Provinciam per quinquennium duabus in vicibus*. Ibi pariter ex mea familia, quam Mediolani inter Nobiliores vigere vidimus, recensetur per hæc verba *Rev.mus P. D. Martialis Abbas, & Comes Imperialis Cœnobii Divi Ambrosii Mediol. cæpit regere Abbatiam illam insignem, duravitque per decennium quatuor in vicibus summa cum laude.*

P. Abbas Martialis erat frater Joannis Petri Fideicomittentis, de quo facta fuit mentio ubi de Joanne Paulo Arisio, ut eruitur ex ejusdem postremis tabulis, in quibus favore ipsius P. Martialis pingue legatum legitur.

MDLXXVII.

ANgelus Maria à Vitelliana Cremonensis Dœcesis Sacri Ord. Præd. Alumnus S. T. Lector per plures annos in Mantuano Cœnobio. scripsit

Vitam B. Catharinæ de Raconisio.

Ex Plodio de Vir. Illustr. Ord. Præd. p. 2. *lib.* 4. *Altamura in Bibliotheca Ord. Centur.* 4. *ad annum* 1570. *Rovetta in Bibl. Prov. Lombardiæ Sacr. Ord. Præd. Centur.* 4. *anno prænotato* 1577.

Eod. Anno.

JUlius Faroldus Præsbyter Secularis modestia, & sinceritate singularis, in literis Poeticis, & Historicis valdè versatus, dum Venetiis degebat vulgari idiomate composuit librum inscriptum

Annali Veneti

illumque edidit anno 1577. apud Joannem Variscum Typographum, cui etiam volumen dicavit, arrepta occasione, qua in Caleographia ejusdem Varisci Correctoris munus exercebat. In hoc libro à pag. 389. refert omnia bella, quæ gessit Veneta Resp. usque ad annum 1485. à pag. 398. habetur Regum Cipri Cathalogus, & à pag. 408. Narratio quędam de Rebus Cremonensibus.

In præfatione operis innuit, Annales Venetos conscribere usque ad annum 1487. quo incipit Historia Cardinalis Bembi, & in fine gloriatur se fuisse, Joannis Musonii laudati, Auditorem in Patria.

Ut

Ut publicè testarentur quantum magni facerent hoc opus Nobilissimi illius Invictæ Reipub. Senatores Faroldum præmiis, & laudibus honestarunt.

Scripsit etiam Julius, seù potiùs auxit Historiam rerum gestarum à Vespasiano Gonzaga Sablonetæ Duce, quam erudité descripserat Alexander Lisca J. C. Eques, & Patritius Veronensis, addiditq; quidquid ad rem scripserat Cæsar Campora in arbore Serenissimæ Fam. Gonzaghæ, aliique Historiographi scriptum reliquerunt. Prodiit Veronæ anno 1592. anno primo post Vespasiani mortem.

In Elogiis Virorum Illustrium Pauli Jovii leguntur nonnulla carmina nostri Faroldi.

De eo scripserunt *Cavitellus in Annal. erga finem.*

Ant. Possevinus in Apparatu ad omnium gentium Hist. ubi de Appendice Historicorum scribit anno 1577. editos fuisse Mediolani Annales Venetos Faroldi.

Lil. Greg. Gyraldus in Dialog. de Poetis suorum temp. dialogo 2.

Authores Bibl. exoticæ pag. 251.

Zaccharias Barberius Bonon. Capuc. in Hist. Sablonetæ MS. ut refert *Laur. Legatus in Lyceo Herculis.*

P. Ireneus à Cruce in sua hist. Tergestina lib. 8. cap. 4.

MDLXXVIII.

VIncentius Oscasalius V.^{s} S. Leonardi, Petri Georgii filius inter primarios sui Ævi Jurisprudentes admirandus hoc anno Coll. in Patria suscepit. Reip. Lucensis primum, demum Januensis Auditor, cujus extat monumentum penès *M. Ant. Amatum decis.* 16. *num.* 26. *Rotæ Genuensis ann.* 1587. 18. *Novembris referente Excellentissimo D. Vincentio Oscasalio Cremonensi J. C. peritissimo tunc temporis in ead. Rota Collega meo.*

Eumdem commendant *Franciscus Zava in Epiced. Octaviani ex Comit. de Covo.*

Cavitellus in Ann. in fine.

Campus lib. 3. *Bressianus in Coll. J. C., & Syllabus J. C.*

Eod. Anno.

JO: Baptista Sfondratus vir doctissimus, & integerrimus à Secretis Francisci de Sfondratis ejus Gentilis S. R. E. Card. edidit plura Volumina

Epistolarum.

In Eccl. S. Andreę Cremonę, ubi sepultus est, hac decoratur Epigraphe

D. O. M.

Jo: Baptistæ Sfondrato Francisci Equ. F. Protb. Apost. virtute, & summa erga Pauperes beneficentia clarissimo, quem Franciscus Sfondratus S. R. E. Card. ob fidem singularem, atque prudentiam quoad vixit habere voluit. Hæred. mæs. M. P. Anno à partu Virginis MDLXXXIII. iij. Kal. Julii.

Al-

MDLXXIX.

ALphonſus Hojeda, de Mendoza dictus, licèt cognomento, & natione Hiſpanus, Cremonenſis aſſeritur ab *Joanne Cleſſio Vuineccenſi Hannonio in Elencho Virorum literatorum ab anno MD. ad MDCII.* quo titulo Cremonenſes inter Scriptores locum obtinere poſſet, niſi Carmonenſem, ab Oppido præclaro in Hiſpania Bæticà apud Bætim fluvium non longè à Corduba, potiùs legendum eſſet apud Cleſſium, ut patet ex frontiſpicio Tractatus ipſius

De Beneficiorum incompatibilitate, atque compatibilitate, editi Venetiis apud Jo. B. Zilettum MDLXXIX. in fol. cum aliorum J.C.C. opuſculis, ubi propriè Carmonenſis appellatur.

Id, quod, & præſeferunt ejuſdem

Controverſiæ Theologicæ de Regno, ac Dominio Chriſti, Coloniæ apud Malium 1603.

Eod. Anno.

FRanciſcus Tintus Anſelmi V. C. jam laudati F. ingenio, & doctrina Genitori non diſſimilis, legum Doctor die Lunæ 26. Novembris 1571. in Collegium Juriſperitorum aſcitus omnium Civium de eo concepta vota explevit, & eò maximè, quando ex Juſtitię, ut ajunt Mediolani, Vicario Oratoris munus pro Patria apud totius Ditionis Gubernatores diligentiſſimè obivit, à quibus cùm Vir ſummæ experientiæ cognitus eſſet, ad Principes exteros in magis arduis rerum anfractibus crebrò ablegatus eſt. Accedente etiam ad Urbem noſtram, anno 1598. menſe Novembris, Margharita Auſtriaca Philippi III. Hiſpaniarum Regis ſelectiſſima Conjuge, ut ipſi, Regio pede, inter Cremonenſis Provinciæ confines ingredienti, Civium noſtrorum lætiſſima obſequia exponeret, unà cum Marchione Camillo Barbovio, Veſpaſiano de Summis, ac Evangeliſta Julio Canobio Tintus delectus fuit. Ex ſuis ſcriptis extant

Conſilia legalia, quorum multa vidimus in Patriæ Bibliothecis, necnon ipſe ſeveriores occupationes amæniorum literarum negotioſo mulcens otio, non injucunda panxit.

Carmina,

Franciſci nomen cum laude referunt *Ant. Campus hiſt. lib. 3. ad Ann.* 1579.

Cavitell. in Annal. pag. mihi 428.

Pompeus Ferrotius Launius Bituricenſis in Annagr. Illuſtr. Virorum pag. 31. qui ob elegantiam, & ſuavitatem carminum, ipſum vel Amphioni conferre non dubitavit.

Breſſianus in Coll. J. C.

Syllabus J. C. Coll.

Ab eodem *Ferrotio* laudatur etiam Jo: Baptiſta Tintus, cujus extant carmina in Opuſculo *Cæſaris Beringaghi* inſcripto *Aureæ Spighe*.

MDLXXX.

LUdovicus Cavitellus Ægidioli laudati Trinepos, quem non mediocriter inter causarum dicendarum, otia Historiæ delectaverunt, præcipuè verò, quæ ad Patriæ negotium opportunè faciebant, latinè enim, ac simplici stylo conscripsit librum, cui tit. dedit

Ludovici Cavitelli Patritii Cremonensis
Annales, quibus res ubique gestas memorabiles, à Patriæ suæ origine, usque ad annum salutis 1583. *breviter ille complexus est*.

Studio exindè Cæsaris ejus Nepotis fuit editus Cremonæ 1588. apud Christophorum Draconium, ac dicatus Petro Martyri Ponzono Mediol. tunc Senatori, & apud Catholicum Regem in supremo Italiæ Consilio Regenti, postmodum Novariæ Episcopo Cremon. Patritio.

In operis vestibulo multa in ejus laudem latina carmina Poetarum Cremonensium leguntur, & præcipuè Josephi Olivi, Jo: Jacobi Turresini, J.C. Claudii Burgii J.C. Hectoris Alegri, Alphonsi Marnii, Jo: Baptistæ Turresini, Dionei Musonii, Francisci Zavæ, Matthæi Catanei, Angeli Baronii, Fabricii Burgi, italicè verò in eum scripserunt Trusus de Trusis J. C. Cæsar à Porta, Octavianus Cantullus.

Senex obiit, dum esset Abbas Collegii Tabellionum Cremonensium, memoratur *ab Alex. Lamo in Somnio cant.* 3. *Ant. Maria Spelta Papiensis in sua Hist.* contrà Cavitellum pluriès. Laudant sanè, & allegant Cavitellum *Georgius Draudius in Bibl. Classica, ubi de Annalibus, & de Hist. Cremonensi*.

Fabian. Justinianus in Indice Universali, Appendic. in Verbo. Cremona, sed Antonium, non Ludovicum eum perperàm appellat.

Odoricus Rinaldus in Contimo. Annal Eccles. Baronii, Ughellus in Italia Sacra tùm approbat, tùm confutat Ludovici dicta.

Petrus Maria Campus in hist. Ecclesiast. Placentina, & alii plures.

Eod. Anno.

HEnricus à Cremona appellatus ex minor. Convent. S.P. Francisci, incredibili vir ingenii magnitudine, Theologus, ac Sacrarum literarum eruditissimus, redegit in Epithome *Quatuor Libros Sententiarum; & Libros naturales Aristotelis juxtà principia Scoti*; servantur MS. in nonnullis Bibliothecis ejus Ordinis.

Petrus Rodulphus Tossignanus in hist. Seraph. Relig. Sac. Tom. 1. *lib.* 3.
Lucas Vvadingus de script. Ord. Min.
Antonius Possevinus App. Sac. Tom. 1.
Joseph Bressianus in V.R. hunc vocat cognomine de Bonferiis.

Eod. Anno.

FAbricius Burgus elegans, & non infimi census Poeta, literarium in Orbem quædam contulit cùm plausu suscepta, & præcipuè Epigram-

Epigrammata in laudem tùm Patriæ, tùm Ludovici Cavitelli, quę præfixa leguntur ejusdem Cavitelli Annalibus. Reliquit insuper

Opuscula Varia ad Historiam Cremonensem spectantia,

quæ MS. citat *Joseph Bressianus* italico libro de gestis Joannis Baldesii Cremon., & alio libro inscripto, *Il Collegio de Dottori &c.*

Eod. Anno.

CÆsar Dulcius, Severi Causidici Coll. & Patriæ Decurionis F. facili, atq; alacri facundia fuit, floruit è Secretis Alphonsi II. postremi Ferrariæ Ducis, cui approbè dilectus, Musarum quoq; blanditiis irretitus pandidit non coaspernanda

Carmina.

Habetur & ejusdem Auctoris in laudem Prosperi Pasethi Ferrariensis *Elegia* præmissa ejus libro inscripto, Responsa, seù Consilia primùm edita Venetiis 1580.

Eod. Anno.

CHristophorus Fondulus Philosophus, & Medicus Colleg. maxima inter alios præstitit doctrina, & humanitate levandis ægrorum languoribus, interdùm pro Rostris dixit, & aliorum orationibus Censor adhibitus, elegantiam addidit. Modicus tamen sui æstimator, vix quicquam de suo edi passus est. Alienæ studiosus, è contrà gloriæ nobis communem fecit.

Thomę Somentii Collegę pro Physicis Cremonensibus in Controversia cum Protophysico Mediolanense Orationem ad Sen. Excellentissimum.

cui & propriæ specimen facundiæ disertam præfixit Epistolam ad Authorem. *Cremonę apud Baptistam Pellizarium* 1580.

Ad Templum Divi Vincentii Cremonæ in marmore literis aureis nitet hæc Inscriptio.

D. O. M.

Christophorus Fondulus Julii Filius, Medicinæ arte, familiaque, atque animi nobilitate Illustris, præcipuus Collegii Societatis Jesù Erector, cum vivens, moriensq; nulla in re Patriæ defuisset, vitamq; totam celebrem duxisset Charitatis, Societatem hæredem fecit, quæ grata hoc illi Monumentum posuit anno salutis MDXCVIII.

Ant. Campus hist. lib. 3. ubi de Medicis Colleg. Cremon.

MDLXXX.

JOannes Augustinus Pellicius Medicus, & Philosophus, ipsum plura doctissimè scripsisse in arte, fertur per *Josephum Bressianum in suo Opusculo V. R.* at opera, quæ ipse composuit, ibi non exprimuntur. Verùm *de Philosophia Morali* tractasse naviter prædicatur. In Peristylio Cœnobii S. Francisci Cremonæ hæc leguntur.

Jo: Augustino Pellicio Physico Medico de Collegio Medicorum Cremonę, in quod generis antiquitate, & scientię prestantia fuerat adscitus, Universæ Civitati, & Pop. finitimis probato, & grato.

Jo: Franciscus Frater M. Fr. B. M. P. MDLXXXIV.

De eod. *Alex. Lamus in Somnio Cant.* 2.

Cavitell. in Annal. pag. 428. *t.*

Eod. Anno.

Hilarion Tadinus natus in Oppido prçclarissimo Caravagii Cremonensis Diœcesis (cui laudis plurimum accessit ex celeberrima Templi structura Beatissimę Virgini sacra, ubi à perenni fonte uberiores in dies cœlestis Beneficentię, atq; miraculorum rivulos longè, latèque universi Terrarum Orbis admiratione diffundit) Congregationis Cistercensis Alumnus literis, & pietate clarissimus fuit. decessit anno 1585. cùm esset Abbas Clarævallis propè Mediolanum. scripsit

Orationes,

Epigrammata, aliaq; opera, ut innuit *Abbas Picenellus in Athenęo Lit. Mediol.* allegando *Robertum Ruscam in Compendio Vir. Illustr. Cistercien.* Non est hic omittendum de alio insigni Caravagiensi monumentum nuperrimè repertum, quod è regione organi erat Mediolani in Eccles. Divi Francisci, antequam reædificaretur.

Georgio Cropello Caravagiensi artium, & Medicinæ Doctori clarissimo, & posteritati anno à natali Christiano 1475.

Eod. Anno LXXX.

Petrus Ferrarius humanarum literarum publicus, & insignis in nostra Civitate Gymnasiarcha, solidissima semper in ejus disciplis doctrinæ jecit fundamenta, Vir gravis, cordatus, & in omnibus eruditus, *Orationes*, & *Versus* vulgavit quamplures. Memoratur *à Francisco Zava in Carmin.*

A' Joanne Baptista Goldono in Oratione funebri pro Petro Paulo Flameno, cujus fuit Alumnus.

Ab Angelo Baronio cum laudibus in Epist. præmissa Paneg. pro Præs. Maynoldo.

A' Peregr. Merula in Sanctuar. p. p. pag. 311.

Eod. Anno.

Joannes de Zanebello J. C. Soncinas curioso historiarum calamo latinè conscripsit

Chronicon Universale,

Ex quo fragmentum insigne de maximæ Cremonensium Turris erectione, citat *Peregrinus Merula in Sanctuario nostrę Urbis part.* 1. *pag.* 19. Verùm non plenę fidei textus ille nobis videtur, quo etiam morbo laborant, quæ in hanc causam digessit *Jacobus Bergomas in Supplem.*

Supplem. eum ante annum 1284., & unà cum eo noster *Cavitell. in Annal.* ut in primo Volum. diximus, Turris nostra jam inter Orbis miracula enitebat; quippè quod *Jacobus Gadius* diligens ex Cremonensibus antiquitatum Collectoribus, in suis *hist. MS.* verborum sinceritate potiùs, quàm fuco reliquit. *Ann. 1167. suprascriptus Imperator*, scilicet Federicus Ænobarbus, *Mediolanum vi cœpit, & vastavit penitùs, deindè Cremonam venit in Kalendis Mensis Maii, & eam destruxit; ejus Turres penitùs evertit, dempta Turri magna, Torratium, appellata, quam etiam prostrare voluit, & incœpit, prò ut de præsenti extant in eo vestigia in fundo, foris, & intùs ipsam Turrim, sed precibus mulierum, sivè Virginum Cremonensium ab opere destitit.*

Nuperrimè laudatur Turris Major Cremonæ ab eruditiss. Amico meo, Lazaro Augustino Cotta, in suis Heroicis Carminibus, nobis humanissimè directis, cui tit. *Herculis Arii iter per Insubriam*, typis Ghisulphium Mediolani, ubi. *Intereà contermina cœlo*
Machina dat sonitum, Civesque ciendo perurget &c.

MDLXXXI.

JO: Franciscus ex Bonhomiorum familia, quæ antiquitate, fortuna, insigniq; nobilitate, & existimatione inter primas hujus Civitatis familias habetur, Patrem habuit Nicolaum Jo: Francisci Decurionis Filium, virû magnæ apud suos cives dignitatis, & auctoritatis, Matrem nomine Claram, patria Brixianam, ortam ex Illustri Calinorum familia. Puer Cremonæ iis artibus, quibus ætas illa ad humanitatem informatur, eruditus est: Adolescens juri civili, & Pontificio, non mediocri cum fructu, operam dedit, primùm Boloniæ, deindè Papiæ, ubi Jurisconsulti nomen assecutus est eorum suffragiis, & judicio publicis tabulis, ut mos est, consignato, qui tunc erant in Gymnasio illius Civitatis publici Legum Doctores, & interpretes. Jurisconsultorum igitur insignibus decoratus, & in eorum numerum summa omnium alacritate, & gratissima animi significatione cooptatus, statim à Carolo Borromæo Mediolanensi Cardinali, cui à Pio Quarto Pontifice Maximo, ipsius Avunculo, magnæ Reip. Christianæ partes ob singularem prudentiam, & probitatem creditæ erant, & commissę, Romam evocatus est, & in publicis magnarum rerum procurationibus aliquot annos consiliorum, & laborum omnium ejus socius fuit, & adiutor. Ejus opera fideli, & egregia usus Carolus in iis rebus gerendis, quæ ad universam Remp. Christianam pertinerent; Sacerdotium sanè amplum (Abbatiam Nonantularum appellant) quod ipse possidebat, ei tradidit. Jo: Franciscus igitur pro officii sui ratione statim Roma profectus, ad Ecclesiam suam concessit, ubi quod sacrorum Canonum jure cavetur, quam ex domesticis sumptibus sibi ecclesiasticorum redituum partem, quæ pro ejus frugalitate satis ampla erat, sibi superesse cernebat, eam tùm in ædibus sacris, aut reficiendis,

aut

aut exornandis, tùm in iis, qui aliena vivunt misericordia, sustentandis piè erogabat. Hoc deindè Sacerdotium Guidoni Ferrerio Cardinali Vercellensi tradidit, ab eoq; Vercellensem Episcopatum accepit, qui Mediolanensi Metropolitano subjectus est; idq; de Borromæi consilio, atque sententia, & Pont. Gregorii XIII. gratissima voluntate; Borromæus enim, qui erat Mediolani Archiepiscopus, quemadmodum anteà in summi Pontificatus administratione ejus opera usus fuerat, non mediocri cum fructu, & pietatis, & dignitatis, ità ad Metropolitanæ Mediolanensis Ecclesiæ gubernacula sedens, ipsius fidem, probitatem, sapientiam maximè requirebat: Pontifex autem sperabat, eum honestę vitæ exemplo, & doctrina, quæ sibi cognita jam, ac perspecta omninò erant, sacram Diæcesim Vercellensem sanctè administraturum. Quare cum Mediolani Vercellarum Episcopus ex sanctæ Romanæ Ecclesiæ ritu consecratus esset, quo tempore Vercellis ei esse licuit, per Summi Pont. voluntatem, qui ad multò majora illum munera jam destinaverat, quinquennio, ità se in ea Ecclesia gessit, ut & Diæcesim illam totam diligenter perlustraverit, & Concilia Sacerdotum, cætusq; complures habuerit, cæteraq; omnia summa cum vigilantia, & pastorali sollicitudine providerit, quæ ad religionem, & ministrorum Dei sanctimoniam, & ad reliqui totius populi sibi concrediti, rectam vivendi rationem pertinerent, controversias nonnullorum civium inveteratas, ac propè capitales sustulerit: Ædes sacras instaurandas curaverit, in primis verò templum Divi Eusebii, quod in ea Urbe maximum est: in quo præter cætera Capellam majorem, Canonicorum usui ad Dei laudes concinendas addictam, magnificis sumptibus exædificavit, mirificèq; exornavit. Ædes etiam extruxit non contemnendas in quibus ex Tridentini Concilii decreto certus adolescentum numerus ad pietatem, & eruditionem, Ecclesiæ sumptibus informatur, quod Seminarii nomine valdè accomodato appellandum esse censuerunt sanctissimi illi Patres; propterea quod ibi tanquam teneræ arbores alantur, & institutorum cura non mediocri educentur, quæ, per universam deinde illius Civitatis Ecclesiam fructum ferant, tantæ institutioni consentaneum. Vestes, & vasa pretiosa ad usum, & ornamentum templi, conficienda curavit: Corpora multorum Divorum, quæ in ea Urbe plurimos annos propè incognita jacuerant, in locum augustiorem, à se ipso, ea de causa, non exiguis sumptibus paratum, transtulit, ad quam rem piè gerendam Cardinales quatuor, Episcopos xxiiij. à se convocatos, & invitatos liberali hospitio suscepit. Crebris concionibus, & sacerdotes, & reliquos in officio, & fide continuit. Eos autem, quos inopia rerum necessariarum premi cognosceret, sustentare nunquam intermisit: Idq; non solum præsens, sed etiam absens semper præstitit cum propè omnes illius Episcopatus reditus in ejusmodi usus erogaverit. Nam ex tabulis accepti, & expensi, ab ejus oeco-

cono-

condomo confectis cognitum est, spatio quatuordecim annorum, quibus aut præsens, aut absens Vercellensi Episcopatui præfuit, octo, & viginti aureorum coronatorum millia in eas res, quas commemoravimus, ab eo fuisse distributa, cùm primis annis annuus illius proventus esset tantummodo aureorum mille, & sexcentorum, postremis autem annis, ipsius, & domesticorũ diligentia, ad tria millia auctus est. Cùm autem, ut diximus, quatuordecim annos Episcopatui Vercellensi præfuerit, quinque annos præsens illam Ecclesiam, ut etiam dictum est, rexit, reliquos novem in variis legationibus, à Pontificibus Greg. XIII. & Xisto V. Reip. Christianæ causâ demandatis, consumpsit. Ac primùm visitationis gratia ab Apost. sede ad Novocomensem Diœcesim destinatus est cum amplissima cognoscendi, judicandi, & statuendi potestate, cujus etiam muneris ratione adiit incolas Vallis Vulturenæ, quæ cum Rhætorum potestati, & imperio subiaceat, Episcopum tamen Novocomensem Sacrorum Antistitem, & proprium pastorem agnoscit, sed cùm Rheti hæreticorum impietatem sequentes, ab Ecclesia Romana defecerint, ac propterea, neglecta Rom. Pontificis auctoritate, nihil ejus nomine in sua ditione agi permittant; Episcopus pro sua in Deum pietate singulari, & animarum Christi sanguine coemptarum, salutis cupiditate incredibili, qua potuit, meliori ratione, quæ summa ejus prudentia erat, in eam se regionem insinuavit, ubi pro temporis, & loci ratione ea aggressus est, quorum causa venerat: præsertim cum illius Vallis populi, veram pietatem retinentes, R. Pontificis auctoritatem & agnoscant, & venerentur. Finxit igitur, se valetudinis causa ad Balneas, quæ Bormii in ea Regione sunt, accedere, qua fama facilem aditum nactus, quæ erant sui muneris, cœpit administrare. Hac re ad Rhætos delata, Joanni Traversio illius Vallis Præfecto, per literas mandarunt, ut si Episcopus Vercellensis Balneorum beneficio uti vellet, quemadmodum jam præfetulerat, cùm eas regiones peteret, id ei permitteret, & omnibus humanitatis, & liberalitatis officiis amplecteretur, sin occultè aliquid tentaret, quod ad Religionem, & sacra pertineret, omni eum ratione prohiberet: quod nisi fecisset, ipsummet Majestatis crimine obstrictum iri: jusserunt etiam, ut Episcopo denuntiaret, nisi ab incœpto destitisset, Rhætos illum in vincula coniecturos, & in eum pari jure acturos, quo Romanus Pontifex cum eorum Concionatoribus, intrà eorum fines captis, & Romam adductis, agere consuevisset. Traversius igitur, & cæteri ejus Regionis magistratus Episcópo Sacerdotum vitam, & mores exploranti, & sacra administranti, assiduis concionibus populos ad retinendam pietatem cohortanti, cæteraq; quæ erant sui muneris agenti, se se opponere, & ubique vi, & armis intentatis resistere cœperunt, in primis autem, quod silentio non videtur prætereundum, cum Morbegni, quod est ejus Vallis oppidum, in templo vestibus sacris, ac Pontificiis indutus, sacro chrismate oppidanos

danos illius cupidos, ex ritu Romanæ Ecclesiæ inungeret, Prætor illius loci jussit, ut id facere omninò desisteret: qua tamen denunciatione Episcopus nihil deterritus, rem incœptam non intermittebat; sed oppidani, qui eò confluxerant, ut Chrysmatis sacramentum perciperent; veriti, ne quid graviùs Prætor in eum moliretur, paulatim dilapsi discesserunt. His tamen tot, ac tantis difficultatibus nihil perterritus Præsul piissimus, eum se in illa administratione perpetuò præstitit, ut neque periculorum magnitudine, neque Magistratuum minis fieri potuerit, quin unius mensis spatio, quo illic commoratus est, ea omnia cumulatè &. præstiterit, & præclaris sanctionibus præscripserit, quæ ad illius Regionis salutem, & Christianæ Religionis instaurationem pertinere viderentur. Diœcesi Novocomensi diligenter perlustrata, statim à Gregorio XIII. Pontifice Maximo Nuncius missus est ad eos Helvetios, qui in retinenda sanctissimorum Patrum doctrina, & tuendis Ecclesiæ Romanæ institutis, constantes perstiterunt; in qua legatione biennio commoratus, in cognoscenda, sanctioribusq; institutis conformanda Sacerdotum vita, in controversiis dirimendis, in comprimenda multorum licentia, & audacia, nullum laborem, nullumque periculum subterfugit. Maximam in primis in eo diligentiam adhibuit, ne quis à vera pietate, falsis opinionibus averteretur, cùm prætertim hi Helvetii, apud quos erat, quique, ut dictum est, de Religione, & Ecclesia Romana bene sentiunt, habeant eos populos finitimos, & vicinos, qui impia hæreticorum dogmata sequuti, omni conatu in illud incumbunt, ut cæteros à veteri, & germana fide ad commentitias suas, inanesq; fabulas traducant, qua etiam diabolica insania acti, Bonhomio ipsi insidias struere, mortem machinari, numquam destiterunt; quòd is eorum conatibus valdè occurreret, eorumq; consilia sua incredibili sapientia infringeret. Dum hoc munere legationis apud Helvetios fungeretur, sæpe jussu Pontificis contulit se Coriam, quod est Oppidum Rhætorum longè maximum, ut controversiam, quæ inter ipsos, & Civitatis illius Episcopum erat, cognosceret, & aliqua ratione tolleret, quod erat sanè difficillimum apud homines à vera religione aversos. Ibi igitur cùm aliquot dies, ejus rei causa, commoraretur, saxa noctu fuerunt conjecta in fenestras ejus domus, in qua diversabatur: existimatum est id factum esse ab iis, qui & Christianæ religionis hostes, & R. Ecclesiæ infensi, tùm ipsum Episcopum, tùm Pontificis Nuncium gravissimo odio prosequebantur: in quem cum luce, & palam impetum facere non auderent, aut metu Magistratuum, aut ne internuncium lædentes, gentium jus violare viderentur, clam, & noctu hoc injuriæ genere, suæ in eum malevolentiæ virus evomebant. Postridiè ejus rei fama ad Magistratus, & Gubernatores Civitatis perlata, ut ostenderent id publico consilio factum non fuisse, in illius nocturnæ insolentiæ auctores inquirendum, & si qui comperti

perti fuissent, severissimè animadvertendum esse censuerunt: Quę deliberatio cum primùm ad aures Bonhomii pervenit, egit cum iis per Legatum Regis Galliæ, qui tùm erat apud eos magnæ auctoritatis, & dignitatis, ut ab hac inquisitione, & investigatione omninò desisterent: se enim non mediocris lucri loco ponere dicebat, & inter summa Dei beneficia collocare, quòd homo Christianus, & Sacerdos, & veræ pietatis cultor, à Christianæ fidei hostibus lapidibus appeteretur, ob eam tantùm causam, quòd veram religionem, & Ecclesiæ R. dignitatem studiosissimè tueretur. Huic illi postulationi ità responderunt, ut dicerent, Nuncium Pontificium, ut hominem Christianum, & Sacerdotem decet injuriæ sibi illatæ vindictam non cupere, eamque libentissimè condonare: Sibi tamen quod muneris sui ratio postularet, omninò curandum, ut & audacia comprimeretur, & tantum facinus justo supplicio vindicaretur, propterea se inquisitionem non intermissuros, donec inventi fuissent sceleris auctores, & gravissimis pænis affecti. Tunc Bonhomius in eorum frequentissimum conventum, hujus unius rei causa, se contulit, & præsens coram ab eis summis precibus contendit, ne quid omninò aut statuerent, aut agerent graviùs in eos, qui sibi injuriam facere voluissent, nec priùs orandi finem fecit, quàm illi fidem præstiterint, se facinoris ultionem, ipso volente, & rogante, omissuros. Hæc eo agente, nonnulli eorum, qui extrà curiam moras trahebant, multa in Episcopum dixerunt, ejus domesticis audientibus, illudq; in primis, eum cum ex oppido egrederetur, caput in ipsa porta relicturum, quod nefarias videlicet manus in Domini Sacerdotem inferre, incredibili cupiditate flagrarent. Verùm Episcopus tùm multis aliis humanitatis officiis, tùm maximè pietate illa, & charitate non vulgari, qua illatam sibi injuriam condonavit, ità sibi illius Regionis Principum à Catholica etiam fide dissentientium, animos conciliavit, ut posteà faciliùs rem, cujus causa tùm Coriam venerat, ex sententia confecerit, & ejus judicium in controversia dirimenda Rhęti facilè approbarint. Inde ad Helvetios revertens, ut munus Legationis expleret, Bernam divertit, unam ex iis Helvetiorum Civitatibus, quæ falsis de Religione opinionibus, ab Ecclesia Romana desciverunt. Hic dici vix potest, quot, quantasve injurias fuerit ab omnibus perpessus: unam, aut alteram recensebo, ex quibus reliquas omnes conjectura assequi quisque facilè poterit. Nam Oppidum ingressus, cùm incidisset in multitudinem, unum in locum coactam, ad audienda hominis, capitali judicio damnati, maleficia, quæ, ut mos est illarum gentium, publicè populo legebantur, reo ipso præsente, & annuente; nonnulli cæteris iniquiores, illum ex vestitu Sacerdotem, & Episcopum cognoscentes, & torvis oculis intuentes, dicere cœperunt, furem, qui ad supplicium duceretur, posse dimitti, & ejus loco furem hunc alterum, qui nuper advenisset, patibulo suspendi; Cùm autem

tem ea multitudine via ità esset obsepta, ut progrediendi facultas non daretur, in proximam meritoriam tabernam, ad reficiendas vires, divertit, ubi continuò publici apparitores prestò fuerunt, qui Magistratuum, & Senatorum Bernensium nomine, ei, pæna mortis proposita, imperarunt, ne inde discederet, priusquam ipsi facultatem abeundi permisissent: Ille cùm eo die Friburgum pervenire constituisset, & propterea Bernæ non diù consistere vellet, per homines Helvetios, quos itineris duces secum habebat, à Lucernensibus datos, & nonnullos viros nobiles, Dei, & veræ, catholicæque Religionis cultores, qui tùm fortè ibidem hospitabantur, Magistratus Bernenses rogavit, ne sibi, quin cæptum iter perficeret, prohiberent. Intereà multitudo, vulgusq; hominum promiscuum eò confluere, in ædes certatim irrumpere, multa verba jactare, multis conviciis, & Nuncium ipsum, & ejus domesticos compellare, omnes suspendendos conclamare. Paulò post eò Prætor accessit, & cum eo sex Senatores, & magnus apparitorum, & famulorum numerus: ad hos in Triclinium, quod erat in posteriori domus parte, ingressos, descendit Bonhomius, & omnibus, quàm fieri poterat, humanissimè salutatis, causam quæsivit, cur se illic consistere jussissent: Respondit Prætor, homo inter eos nobilitate, & opibus maximè clarus, longa oratione, cujus, ut ex interprete cognitum est, hæc erant capita: Bernenses de Nuncio Pontificio conqueri, quod eos contumelioso nomine germanico Kethzer appellaret, hoc est Hæreticos; tùm quòd commercia, quæ cæteri Helvetii secum haberent, tollere tentaret; prætereà quòd homines suæ ipsorum Religionis sectatores, hoc uno nomine Religionis, undique expellendos curaret; idque recenti duorum exemplo posse confirmari, qui ejus opera ex oppido, in quo habitarent, ejecti nuper fuissent. His de causis se nomine totius Civitatis ei denunciare, ne posthac aut Urbem ingrederetur, aut per eorum fines iter faceret, etiam si comites cujusvis generis, & à quovis adjunctos haberet, qui ei itineris tutò, & liberè faciendi potestatem pollicerentur: hoc quidem tempore ei impunè abire licere; in posterum non licere: Quod si Civitate invita, id tentasset, eam suo in illum jure usuram, & captum in vinculis causam dicere coacturam. Respondit ad hæc Antistes per eumdem interpretem, se nunquam eo nomine, de quo quererentur, illos appellasse, cùm esset penitùs ignarus linguæ Germanicæ: Quin etiam anno superiore, cum id verbum à suo ipsius Concionatore publicè usurpari, & ab Ecclesia Romana disiunctos; eo nomine appellari audisset, se illi, ut omninò abstineret, iniunxisse, quod ea appellatione graviter illos commoveri intellexisset; neque unquam tentasse, aliorum cum ipsis commercia tollere, in eoque se existimare, sibi injuriam fieri, quod aut id in se confingerent, aut malevolis, falsa deferentibus, crederent; nec demùm illos, qui eorum Religionem sequeren-

tur,

tur, ex locis, in quibus habitarent, expellendos curasse; fateri quidem se mandasse, ut duo Porentrucenses, nisi ad certam diem ad sanitatem, & veram pietatem revertissent, ex Civitate ejicerentur, sed se nunquam credidisse, Bernenses id ægrè laturos, cùm illi, nec eorum cives essent, nec clientes, nec omninò Helvetii, aut cum Helvetiis fœdere, & Societate conjuncti; Hæc autem omnia multi, ac inter cæteros, Bernenses Concionatores, ad ostiũ Triclinii observantes, audiebant, quæ ultrò, citròq; dicebantur: Porrò iis omnibus, quæ fuerant obiecta, refutatis, cùm nihil amplius, quod obiicerent, haberent, ac probatis responsionibus, discessuri viderentur, rogavit eos Nuncius, quoniam falsa esse cognovissent, quæ de eo, vel delata, propter improborum nequitiam, vel suspicione inani concepta fuissent; decretum, quo vetuerant, ne in posterum per ipsorum urbem, & fines, iter faceret, tollerent; se quidem de eo non magnoperè laborare, sed illis etiam, atque etiam esse videndum, ne ea re jus legationis, & gentium violarent; ad quod illi responderunt, se de eo in publico consilio acturos, & quod statntum fuisset, illum per literas certiorem facturos: Hoc ipsi responsum cùm reddidissent, ab Antistite perbenignè valere jussi, rogatiq; ne tàm faciles iniquorum delationibus aures præberent; indè recesserunt: Interim autem contigit, ut dum Antistitis famulus quidam præiret, quod pedibus iter haberet, nihilq; mali suspicans, ad portam Civitatis pervenisset, à duobus lictoribus caperetur, & pecunia omni, nonnullisque aliis rebus spoliatus, in carcerem conjiceretur; undè priùs dimissus non fuit, quàm Prætor, cæterique ad prætorium redierint, post congressum illum, quem cum Pontificio Nuncio habuerant: Tunc autem dimissum, extrà Oppidum omni convitiorum genere onustum, egerunt. Porrò cùm Nuncius ipse discessurus mulam conscendisset, ingens Bernensium turba eò confluxit. Horum alii rudentes, & asinorum vocem effingentes, contumeliæ causa in eum cõclamabant; alii manibus ad capulos gladiorum appositis, vim minabantur; alii nebulonem, & furem appellabant, & proximum ei patibulum imprecabantur; alii rapas, & globos ex nive manibus compressa, cujus magna erat, brumalibus diebus, in illis locis copia, in illum, & Comites conjiciebant, & quod intolerabiliùs fortasè fuisset, si verba illo idiomate prolata percæpissent, ut posteà ab interprete significatum fuit, nonnulli Arianos, & Anabaptistas illos nominabant, quam contumeliam affirmavit posteà Episcopus, se æquo animo laturum non fuisse, omninòq; refutaturum, si intellexisset, hujusmodi enim iniurias non esse silentio dissimulandas, cùm Dei honorem, Ecclesiæq; Catholicæ digniratem, labefactarent, cujus se acerrimum defensorem profitebatur. Illud demùm apud Helvetios non mediocri laude dignum gessit, quod Capuccinorum Religionem sanctitatis, & sacrarum literarum scientiæ nomine florentem, in eorum Regionem induxit, & Uranniæ primum eis lo-

cum constituit, ut præclarum quoddàm aliud facinus silentio involvamus, quod periculum, ac exitium maximum toti Italiæ imminens, avertit consilio suo, animique magnitudine, qua apud ipsos Helvetios, quorumdam conatus compressit, & fregit, quos non patitur res ac temporum conditio, latiùs explicari. Hinc igitur ad aliam legationem transeamus, quam à Pont. Max. Gregorio XIII. iniunctam apud Rodulphum Imperatorem, sapientissimè, summaque cum dignitate administravit, nec non incredibili fructu, ac jucunditate tùm Pontificis, tùm Imperatoris amborum nimirum totius Christiani Orbis Principum: Accidit ergò, dum apud Rodulphum, Internuncius Apostolicus Vercellarum Episcopus ageret; ut ipsius Imperatoris jussu, totius ferè Germaniæ Principum conventus cogeretur, quem communi nomine Dietam appellant, in Urbe Augusta Vvindelicorum: Inter hos non pauci aderant novarum hæresum sectatores: Adesse voluit & Episcopus Bonhomius, illudque authoritate sua, prudentia, doctrina, eloquentia, facilè assecutus est, ut & eorum sententias irritas, inanesque reddiderit, qui Romano Pontifici infensi videbantur, & nihil statutum in eo conventu decretumvè fuerit, nisi ex Romanæ, Catholicæq; Ecclesiæ dignitate; omninò autem in illud summo studio, summaq; contentione incumbebat, ut Christianæ, Ecclesiasticæq; disciplinæ, quæ in dies magis collabebatur, formam restitueret, restitutamq; prò viribus tueretur. Hinc multos regni Pannonici, & Bohemici Principes, qui falsas impiorum opiniones sequebantur, vitæ suæ exemplo, & dicendi gravitate, ad sanitatem, & veram pietatem colendam revocavit, quorum deindè exemplo multa hominum millia commota, ab impuris superstitionibus, ad veram religionem, à tenebris errorum ad veræ sapientiæ lumen, à Cathedra pestilenti ad salutarem disciplinam conversa, Romanam Ecclesiam suam, omniumq; Christi fidelium Matrem agnoverunt, Romanoq; Pontifici obedientiam spoponderunt. In eo numero fuerunt duo hæreticorum dogmatum publici Doctores, & Concionatores, qui tantæ impietatis facinus detestati, in Episcopi ipsius manibus publico, solemniq; juramento præstito, universam Hęresum colluvionem abiecerunt, polliciti se in posterum piè victuros, & vivendi præcepta ab Ecclesia Romana tradita, & probata, secuturos, & servaturos. Erat in illis locis eo tempore Palæologus Hæresiarcha, qui doctrinæ, & auctoritatis opinione, quam sibi apud eas gentes malis artibus comparaverat, plurimos secum in exitium trahebat. Eum, ut hominem Reip. Christianæ perniciosissimum, Pius Quintus P.M. in potestate habere sæpè tentarat, sed frustrà, cùm is hominum potentum, & multorum Germaniæ Principum opibus fretus, omnes Pontificis conatus eluderet, & evitaret: eum Bonhomius cùm ad hanc rem animum adiecisset, captum, & vinctum Romam mittendum curavit, ubi ille posteà debitas, & justas impietatis suæ pęnas persolvit.

solvit.

ſolvit. Eodem tempore in Germania perpetrata eſt res plena audaciæ, ſceleris, & impietatis. Nàm Gelardus Truchſeſius Coloniæ Archiepiſc. homo nobilitate, opibus, clientelis potentiſſimus, & unus ex iis, qui nunc apud Germanos habent legitimam poteſtatem, Imperatoris ſuis ſuffragiis, eligendi, & creandi, neglecta penitùs R. Pontificis auctoritate, & effractis omnium legum repagulis, ac pudore abiecto, impias Hæreticorum opiniones ſecutus, uxorem duxit, & fœminam illius gentis nobiliſſimam, cujus imitatione, & exemplo, nonnulli Sacerdotes illarum nationũ improbi, & impii, eodem ſe inexpiabili ſcelere polluiſſent, niſi tanto malo impendenti Pontifex occurrendum eſſe, maturè ſtatuiſſet, & hujuſmodi impietatis auctorem ſeveriſſime puniendo, illius pœna cæteros à tanto ſcelere perpetrando, deterruiſſet. Re igitur explorata, ſtatim illum ex fidelium communione, & ſocietate ejectum, de ampliſſimi Archiepiſcopatus poſſeſſione deiicere ſtatuit, & in ejus locum alium ſufficere, qui veram pietatem, catholicamq; fidem coleret. Sed id propter hominis potentiam admodùm difficile, & periculoſum videbatur; præſertim cum opibus, & armis nonnullorum Germaniæ Principum niteretur, qui erant cum eo variis neceſſitudinibus coniuncti, & jampridem à catholica fide averſi, dignitatem, & auctoritatem Eccleſiæ R. labefactare, perdere, funditùſq; delere contenderent. Rem tamen tentandam R. Pontifex ratus; cùm ſperaret divinam opem ad eam conficiendam adfuturam; Andream Auſtrium Cardinalem, tanquam Sedis Apoſtolicæ Legatum, ac præterea Bonhomium, Malaſpinam, & Oranum Epiſcopos, cum ſumma rei gerendæ poteſtate Coloniam deſtinavit, qui cum Spiram paucorum Equitum præſidio ſuffulti perveniſſent, cognoverunt Caſimirum, Comitis Palatini fratrem, audito ipſorum conſilio, & itinere, quatuor peditum millibus, & Equitibus quingentis, adiunctis etiam bellicis tormentis, quas Bombardas vocant, omnes vias, quæ Coloniam ferrent, obſediſſe, ut eorum iter impediret, & Cardinalem, ipſoſq; Epiſcopos interciperet: Cardinalem quidem, ut dum eum apud ſe in cuſtodia retineret, Pontificem, & Imperatorem ad eam deliberationem compelleret, ut Truchſeſium de Colonienſi Archiepiſcopatu ſe non deturbaturos, & in ea Religione, quam profiteri cœperat, liberè permanendi poteſtatem facturos pollicerentur. Malaſpinam verò, quòd eum diceret fuiſſe Stiriæ, & Charinthiæ perturbatorem, quòd nimirùm is Epiſcopus eas Provincias, nomine Pontificis perluſtraſſet: Oranum, quod officium inquirendi in Colonienſem Archiepiſcopum ſuſcepiſſet: Bonhomium demùm, quod Palæologum vinctum Romam miſiſſet, contrà Germaniæ libertatem; Quapropter Bonhomium ipſum tandiù carceri mancipatum, apud ſe detinere ſtatuerat, quandiù Romæ de Palæologo decerneretur, patiq; jure, & conditione in Epiſcopum uti, qua cum Palæologo actum eſſe, intellexiſſet. Cardinali igitur ab ipſo Caſimi-

ro itineris per ipsius fines, tutò faciendi facultatem petenti, respondit Casimirus, se quidem illi, ut Austrio Principi omnia libentissime concessurum, sed ut Pontificis Legato, nec debere, nec posse id concedere sine gravi suæ conscientiæ offensione; præsertim cùm eum armatorum hominum copiam Coloniam secum duceret, nec non homines illos pacis, & otii Germaniæ perturbatores, cognovisset. Itaque cùm Spiræ inter se Antistites isti de itineris ratione consultarent, ac biduo post Rheno transmisso, per Comitis Palatini fines, à quo jam impetrarant liberam transeundi potestatem, Maguntiam se conferre statuerent, illùc Casimirus cum omnibus copiis se contulit, propèque Spiram castra posuit, & Spirensibus prætereà minitatus est, nisi Cardinalem, & omnes ejus comites quamprimùm ex oppido ejecissent, se illos loco hostium habiturum; quod cum Senatus Spirensis Cardinali significasset, dixisset quę periculum ei impendere, non solùm à Casimiro, sed etiam à Spirensibus ipsis, qui animum Casimiri offendere, & res suas in discrimen ea de re adducere nollent; nec Senatum posse impetum multitudinis concitatæ comprimere, & coercere; omnes noctu ex Oppido profugerunt, & præeunte fido itineris duce, eorum locorum peritissimo, & in bellis exercitato, Rheno trajecto, viis occultis, non intermisso totius diei itinere (erat autem tùm æquinoctium vernum) contento cursu, Ratistadium Marchionis Badensis oppidum, sub noctem pervenerunt; indèq; evitatis Casimiri insidiis, in Alsatiam se contulerunt. In eo itinere facilè conjicere potuerunt, Comitem etiam Palatinum Truchsesio occultè studere, & Casimiri fratris approbare, & sequi consilia; delatum enim ad illos fuit, in via, quæ Brusellam ducit, trecentos Equites fuisse collocatos, & Bretennæ item quingentos, quod illàc opinio erat, Legatum, & Comites transituros; quemadmodum verè iter illud fecissent, si rectà in Alsatiam venire voluissent. Hùc accessit, quòd cùm Cardinalis ab eo rursus opem, & milites præsidii causa, ut per ejus fines tutò iter habere posset, per literas, & nuncios peteret, & de Casimiri consilio, & facto conquestus fuisset; respondit ille, se facultatem transeundi jam concessam nolle adimere, sed si eam non dedisset, non ampliùs concessurum fuisse: posteàquam cognovisset, ab eo milites Coloniam adduci, ad Germaniæ pacem, ac quietem publicam perturbandam, atq; etiam hac de causa Hispanorum copias ex Belgis advocatas: quapropter nullum à se præsidium, nullos milites expectaret: quod attinet ad fratrem Casimirum, eum à se non posse prohiberi, quò minus id, quod vellet, in suis finibus ageret, nec etiam fidem se præstare, quod nihil periculi à fratris militibus, etiam in suis finibus eis immineret. Itaque his tot, ac tantis difficultatibus objectis, cùm aliquot dies in Alsatia essent commorati, Cardinalisq; & Oranus, ac Malaspina, sibi à cœpto itinere desistendum esse omninò viderent; unus Bonhomius

mius totum onus suscepit, & deposito Episcopi, & Sacerdotis vestitu, ne ab hostibus cognosceretur, cum paucis comitibus per hostium fines Coloniam venit, illorum conatus eludens, & insidias contemnens: Quo loco animadvertere licet summam D.O.M. ergà cultores suos liberalitatem, & gratiam, qua optimis consiliis favere, eaq; quæ divini honoris tuendi, & amplificandi causa cœpta sunt, ad optatum exitum prosequi, & ad optimum finem perducere solet. Nam huic viro fortissimo, cùm in viam se dedit, ità adfuit, ut ex apertissimis eum insidiis eripuerit; hostes enim, qui diligentissimè quærendo, & explorando, aliquid de illius consilio audierant, in quadam sylva, per quam eum noctu transiturum intellexerant, insidias collocarunt; ubi insidiatores totam noctem frustrà commorati, cùm luce illum transire non ausurum arbitrarentur, die illucescente, discesserunt; ille autem ipsa die sylvam pertransiit, & hostium insidijs divinitùs evitatis, incolumis evasit. Cùm autem Coloniam pervenisset, cognovit Truchsesium cognitis Pontificis consiliis, & nunciato eorum, qui contrà se mitterentur, apparatu, simul etiã permotum conscientia, & magnitudine sceleris, à se perpetrati, & Civium odio in se ipsum per tantum facinus concitato, ex Urbe profugisse. Itaque a Civibus Coloniensibus, & in primis à metropolitanæ Ecclesiæ Canonicis humanissimè receptus, statim pro potestate à Pontifice sibi tradita, in Truchsesium, tantæ impietatis reum, excommunicationis sententiam tulit, eumdemq; Archiepiscopatu Coloniensi amplissimo, & opulentissimo privavit; Indè convocato, & coacto Sacerdotum Canonicorum Collegio, quorum interest Archiepiscopum suis suffragiis eligere, Summi Pontificis nomine illis imperavit, ut Truchsesio successorem in Archiepiscopatu nominarent, vitæ integerrimæ, Ecclesiæque, ac Christianæ disciplinæ cultorem egregium, quem ipse pro auctoritate Pontificia probaret, ac eligeret. Cùm autem in illis Comitiis duos Canonicos, Truchsesio necessitudine coniunctos, ei favere; & ne alius in ejus damnati, & ejecti locum sufficeretur, contendere comperisset, quamvis illos in ea Civitate, opibus propinquorum, & amicorum copia florentes, animadverteret, ex Collegio tamen ejecit, & Sacerdotii fructibus, atque omni dignitate privavit: postea Ernestum Bavariæ Ducem Leodiensem Episcopum, virum copiis, amicitiis, & clientelis potentissimum, & Truchsesio omnibus rebus longè superiorem, & quod caput est, catholicæ religionis cultorem, & acerrimum defensorem à se propositum, consentientibusque reliquorum Canonicorum suffragiis, electum approbavit, & potestate à Pontifice concessa, Archiepiscopum Coloniensem declaravit, & constituit. Indè Ecclesia Coloniensi ad Christianorum morum disciplinam, & divinum cultum, qui superioris Archiepiscopi impietate erat magna ex parte extinctus, consiliis, auctoritate, sanctæ vitæ exemplo, cohortando, & præcipien-

cipiendo revocata, veraque religione, quæ labefactata fuerat, penitùs confirmata, toto denique illo negotio, cujus causa Coloniam venerat, ex sententia confecto, ad Imperatorem rediir, apud quem Sedis Apostolicæ Nuncium agebat, cum magnam, apud omnes prudentiæ, fortitudinis, summæque celeritatis laudem esset consecutus. Postremam apud Belgas Legationem, à Romano Pontifice iniunctam obiit: Illuc enim à Gregorio XIII. reformatoris titulo missus est: verum cum summa, quæ in Legatum de latere conferri solet, potestate: ut nimirum universam Christianam, Ecclesiasticamq; disciplinam jam propè collapsam, impiorum hominum perversitate, & diuturna Bellorum clade renovaret, in antiquumq; nitorem restitueret. Hæc enim Belgarum provincia celeberrima, quæ Flandria solet appellari, ut haustas impiorum hominum hæreses, consectari posset, ac pecudum rationis expertium vitam omnium voluptatum cœno commaculatam, degere: A Philippo Hispaniarum Rege Catholico, Christianæque fidei defensore, ac proprio comite, & domino defecerat: sublata propè erat vera Religio, sacri ritus neglecti, divinus cultus extinctus, sacerdotes expulsi, bona sacra in usus prophanos conversa, templa eversa, jura humana, & divina violata: regnabat autem apud eos libido, & impietas, omnes vivendi rationes ad suum arbitrium sibi confingebant. Quamobrem in eam maximè curam incumbebat Christi Domini Vicarius in terris, ut neglecta Religio, apud eas gentes denuò reciperetur, leges veteres renovarentur, novæ sancirentur, Sacerdotes in bonorum sacrorum possessione, de qua fuerant vi, & armis deturbati, rursùs collocarentur, ad templorum eversorum instaurationem impii adigerentur, multorum scelera punirentur, multorum innocentia defenderetur, omnia denique in eum statum, in quo ante defectionem, & bellum fuerant, restituerentur. Res erat multis, ac magnis difficultatibus implicita, laborum, & periculorum plenissima; sed Pontifex jam tantum sibi pollicebatur de virtute Bonhomii, cognita jam, ac planè perspecta, atque probata, ut ab eo hæc omnia facilè confici posse confideret. Eum itaque Legatione apud Imperatorem perfunctum, in Belgas, ut dictum est, misit cum summa potestate decernendi, & statuendi, quicquid ex usu Reipublicæ Christianæ visum fuisset. Bonhomius igitur eò profectus, conciliis Sacerdotum ejus Provinciæ indictis, & convocatis, optimis institutis populos illos ad disciplinam à Sanctissimis Patribus traditam, rursus amplectendam, in primisq; ad ea, quæ essent in Tridentino Concilio constituta servanda recusantes primum, deindè assentientes, admirabili prudentia, orationis gravitate, & vitæ suæ integritate perduxit. Ità vera Religione paulatim introducta, & instituta, Sacerdorum, & reliquorum licentia compressa, eas gentes feras, & barbaras Ecclesiæ Romanæ magna ex parte subegit, & rursùs parere docuit: Controversias publicas,

&

& privatas innumerabiles, quæ & belli diuturnitate, & rerum mutatione erant exortæ, totq; difficultatibus complicatæ, ut nunquam viderentur posse explicari, diligenter cognovit, & diremit; Ex multis autem rebus, quas ibi gessit, quibus suum in Ecclesiam Romanam studium, & pietatis in illis locis restituendæ, & confirmandæ cupiditatem declaravit: ea non videtur esse silentio prætereunda, quæ prudentiæ illius, & vigilantiæ opinionem auxit, & confirmavit. Est in illis locis oppidum Nussium natura, & arte valde munitum, Coloniæ propinquum, hoc Hæretici tamquam tutissimum propugnaculum sibi delegerant, ac ob eam causam, novus Coloniensis Archiepiscopus in assiduo metu, & periculo versabatur, nec res ab ipso Bonhomio Coloniæ gestæ, satis firmæ esse poterant, donec id Oppidum ab hostibus possideretur, qui verò belli negotia in illis Regionibus administrabant, sivè diffisi se posse illud expugnare, sivè aliis rebus impediti, nunquam illam expeditionem susceperant. Bonhomius igitur perspiciens quantum momenti esset in illius oppidi expugnatione, ad veram Religionem confirmandam, & stabiliendam, Alexandrum Farnesium tunc Parmæ, & Placentiæ Principem, apud quem totius belli summa erat, assiduis precibus, & efflagitationibus impulit ad eam rem, ab aliis intentatam, aggrediendam, cùm ei probasset, illius oppidi expugnationem nostris plurimum utilitatis, hostibus plurimum damni allaturam: Copiæ igitur eò sunt adductæ, Nussium captum, impii, qui se illùc receperant, cæsi, Coloniensis Diœcesis propinquo periculo liberata. Hæc omnia copiis quidem Regiis, & Alexandri virtute, sed Bonhomio suasore, & impulsore gesta, & confecta fuere. His, atq; aliis hujusmodi præclarissimis, hæroicisque actionibus, toto pectore tenoissimo licet, ac jamdiù confecto, incumbens integerrimus Episcopus, divinique honoris percupidus, cùm nec difficultatibus, nec laboribus, nec corpusculi imbecillitate à cæptis institutis posset revocari, aut retardari, tùm horum omnium diuturna perpessione, tùm cœli frigidissima insolentia, in morbum incidit gravissimum, quo clarissimum hoc Christianæ Fdei, & Religionis lumen extinctum est. Morbo ingravescente, testamentum fecit, & omnia sua bona, quæ apud se habebat, & quæ Vercellis erant, ei Vercellensis Civitatis loco legavit, ubi pecunia publicè asservatur, quam tenues, & inopia rerum necessariarum oppressi, in summis difficultatibus, sine ullo fœnore, depositis tantùm pignoribus, mutuò accipere solent: qui locus ex eo Mons pietatis vulgò appellatur; corpus verò suum Vercellas item comportandum, ibiq; sepeliendum mandavit: Porrò in ipso morbo dicitur de nulla alia re, quàm de patria cœlesti, cum iis, qui illum inviserent, loqui voluisse, eosq; rogasse, ne ullum alium sermonem inferrent; sæpeq; visus est illacrymare, cùm à Deo suorum delictorum veniam precaretur. Inciderat ejus morbus in id tempus, quo ex more, & ritu Christia-

no, quadraginta dierum servatur jejunium, isq; ciborum delectus habetur, ut carnem, caseū, ova, & alia omnia, quæ à carne originem trahunt, gustare nefas sit per nostræ Religionis instituta; Christum enim veræ disciplinæ auctorem imitamur, qui quadraginta diebus in solitudine ultrò jejunavit, & indomitas turpissimarū voluptatum cupiditates comprimere, hoc jejunio contendimus. Sed cùm multa hominum genera hac lege sine impietate solvantur, tùm maximè graviter ægrotantibus, ut se quovis cibi genere ex Medicorum sententia reficiant, sacris legibus permissum est. Medici igitur, cognita morbi gravitate, eum hortabantur, eique suadebant, ut quod per Ecclesiam liceret, cibos salubriores degustaret, quàm quibus in quadragesima vesci consvetum sit: sed hanc ipse licentiā qua erat pietate, nunquam non recusavit; quòd diceret nihil tunc sibi cibos illos profuturos, si vis eum morbi desperati esset consumptura; non obtinuit tamen, quin clàm familiares Medicorum consilio præscriptos ei cibos obtulerint, sancta quadam fraude contectos, ne eos pietatis causa renueret. Sed morbi tandem gravitate ad extremum vitæ terminum perductus, laborum, ærumnarum, periculorum, quæ divinæ gloriæ amplificandæ studio subiit, mercedem magnam nimis accepit; in cælumque evocatus, ævo perfruitur sempiterno, ut ex vitæ ipsius integritate, & morum sanctimonia, quam præ se perpetuò tulit, conijcere licet. Obiit autem Leodii in Eburonibus, quæ est Belgarum Civitas, incredibile sui ipsius desiderium, præclarumq; doctrinæ, & pietatis exemplum tùm probis viris omnibus relinquens, tùm maximè Christianorum populorum præsulibus, ad quos tanti viri fama longè, latèq; diffusa pervenit. Ejus cadaver Vercellas advectum, ut testamento mandaverat, ibi præclaro, & perluctuoso funere elatum est. Laudationem ejus habuit egregiam eloquentissimus vir: sed præclarorum ejus facinorum memoriam præstantissima ipsius monimenta, quæ vel modò in lucem mea opera prodierunt, vel in posterum edentur, ab interitu vindicabunt; immortalitatique commendabunt. Hactenùs Lucas Burgius

Addenda sunt Burgio, ut meum prosequar institutum, quæ ab eo de Joanne Francisco omittuntur, scitu tamen digna, meoque operi opportuna; nàm ignorandum planè non est, tantum Virum ortum habuisse Cremonæ in Vicinia S.S. Ægidii, & Homoboni, die 6. Octobris 1536. obitum verò die 26. Februarii 1587.

Eruditorum etiam gratia Epitaphium ejus tumulo inscriptum hic subnectam.

Sepulchrum Episcoporum Vercellen.

Quo Joannes Franciscus Episcopus pietatis, & religionis ergò Leodii in inferiori Germania, ubi Nuncius Apost. agens, animam Deo reddidit, ex Testamento primus delatus est anno Domini MDLXXXVII. Ætatis suæ LI. Episcopat. XV.

Cum

Cùm viveret modestissimus, & doctissimus Præsul, sua ingenii monumenta solummodò typis mandari permisit, quæ sui Gregis utilitati magis, quàm sui nominis celebritati conscripserat. ut

Decreta generalia in Visitatione Comensi edita, adjunctis item Sum. Pont. Sanctionibus ex Tridentini Concilii decretis, quæ certis anni diebus enunciari, vulgarique debent. Vercellis apud Gulielmum Molinum 1579. *& Novicomi* 1618. *recusa.*

Antiquorum Patrum Sermones, & Epistolæ de S. Eusebio Episc. Vercellensi, & Martyre, ex Codice MS. veteri Tabulari Ecclesiæ Vercellensis. Priscorum item P.P. & aliorum Auctorum Testimonia de eodem. Vita prætereà ejusdē *ex antiquissimis, rectèque exarratis Ecclesiæ Vercellensis Tabulis (& præcipuè Maximi Taurinensis Ep. qui floruit anno* 440 *)* omnique monumentorum *genere luculenter contexta. Quæ omnia ob solemnem illius Martyris translationem accuratè conquisita: Jo: Francisci Bonhomii Episcopi jussu edita sunt, Greg. XIII. P. M. An. Chr. Nat.* 1581. *Mediolani apud Paulum Gotardum Pontium* 1581.

Ejusdem *Literæ Pastorales ad Clerum, Populumque Vercellensem scriptæ, de S Eusebii Ep. & M. Translatione, ibi habentur pag.* 34.

Divæ Catharinæ Senensis Dialogi. Ingolstadii apud Davidem Sartorium 1583. *in* 8. Bonhomio curante, locis corruptis restituti, & orationibus 22. aucti prodierunt. Latinę quippè lectionis facti à Raymundo Vinea Capuano Theologo (illo, ni fallor, qui Sanctæ Virginis à Confessionibus extitit) non sine mendis editi fuerant Brixiæ anno circiter 1483.

Sic & ferventi ejusdem zelo juvandi animas referendus est.

Dionisii Carthusiani Tractatus de Quatuor Novissimis à Francisco Plantedio italicæ lectionis, factus eam namque Provinciam Amico Plantedio Bonhomius mandaverat. Prodiit opus ab Interprete nuncupatum Bonhomio cum diserta ad ipsum præfatione. *Venetiis apud Franc. Zilettum* 1583. Cæsare Pavesio curante recusum ibidem 1616. ex Jo: Suertii censura.

Decreta reformationis Ecclesiasticæ omnium Ecclesiarum usibus accommodata Coloniæ 1585.

Synodi Vercellenses Tres, nona, decima, undecima Mediolani apud Pacificum Pontium 1585.

Vita, & obitus Caroli Borromei, nec non Concionatorum, & Pastorum Instructiones Coloniæ 1587. *in* 8. *ut per Alexandrum Tesserium in Catalogo Auctorum.*

Desiderantur ejusdem Episcopi

Epistolæ,
Conciones,
Orationes,

& alia hujusmodi, quæ quod ab Auctore insignis humilitatis Viro negligerentur, periisse dicuntur; eorum porrò, quæ vivens suppresserat, postquam melioribus concessit fatis memorati Burgii,

& aliorum diligentia à certo interitu vindicata, reperiuntur subnotata Poemata

Borromęidos lib. IV.

quibus Divi Caroli Borromæi gesta felici carmine prosecutus est.

Eucharistirion ob Victoriam ad Echinadas partam, excusa simul fuere *Mediolani apud Jacobum Picaleam* 1589. *in* 4. addito ad finem præcitati Burgii commentario. Omnia dicata Guilelmo Comiti Palatino Rheni, & utriusque Bavariæ Duci; cui Bonhomius ipse, dum erat in vivis, Borromęida inscripserat, ut ex his Poematii illius Carminibus.

Tu verò decus priscæ pietatis, & ingens
Gloria Germanæ Gentis, cui læta profundum
Danubium supràque, infràque Bavaria paret,
Accipe, quicumque est, nostrum, Guilelme, laborem &c.

Carmen Elegiacum de Morte Christi, quod legitur inter delitias C. C. Poetarum *Ranutii Gherii*.

Carmina ejusdem Elegiaca refert Joannes Matthæus Toscanus in suo libro, inscrip. *Carmina Illust. Poetarum Italorum Tom.* 1. *Lutetiæ apud Ægidium Corbinum* 1576. *à pag.* 8. *usquè ad* 11.

Extat & hoc Bonhomii *Tetrastichon* de Xisti V. P. M creatione 24. Aprilis 1585. præfixo Tractatui Reservationum, Beneficiorum Jacobi Simonettæ J. C., & Patritii Mediol. S. Palatii Apostolici Causarum Auditoris Bonhomio pernecessarii, edito *Romæ apud M. Ant. Muretum* 1587.

Xistus ubi V. describitur, indè seorsum
Literulas numeri subtrhae quasque notas
Unum bisque decem poteris distinguere, Præsul,
Nempè tot ille annos Urbis, & Orbis erit.

Perhonorifica ipsius mentio vel occurrit nobis in Epist. Nicolai Sfondrati Card. Cremonensis, & subinde Summi Pont. Gregorii XIV. ad Comitem Octavium Affaitatum, Romæ data 5. Januar. 1589. pag. 256.

Item in Epist. Caroli à Basilica Petri Præp. S. Barnabæ Mediol. mox Novariæ Ep. ad ipsum Affaitatum, de obitu S. Caroli Borromęi Card. in qua præ cæteris hæc verba leguntur. *Lasciò le scritture sue appartenenti al predicare à Monsignor di Vercelli, del quale non sò se havesse Prelato più caro, e più secondo al cor suo.*

Confirmat & *Laur. Legatus in Fragm. Lycæi Herculis* scripsisse hæc Carmina de Bonhomio in suo Poetarum Athenæo, in quibus alludit Poemati præcitato Borromęidos inscripto, & Divo Homobono Civi Cremonensi,

Moribus assimilis, metro, pie Bonome, Divi
Præsulis æquasti, quæ benè gesta canis.
Par opus, & nomen. quid, ni solet inclyta Vates
Non minùs, ac Homines ferre Cremona Bonos.

Ejus-

Ejusdem Episcopi cum laude meminerunt & *Honorius Dominicus Caramella* in suo Poetarum Musæo, ac

Ant. Possevinus in App. Sacro.

M. Gregorius Draudius Bibil. Class.

Catena in Carmin. pag. 83.

Glussianus in Vita S. Caroli Borromæi lib. 7. cap. 13. & lib. 5. cap. 12.

Aurelius Corbellinus in Vit. Ep. Vercellen. pag. 110.

Galeatius Crottus Eques eidem Bonhomio inscripsit Orationem Balthassaris Salmatiæ Fraxsinetensis de laudibus Christianæ Vitæ, Vercellis impressam 1577. ac in Epistola nuncupatoria eum dignis laudibus effert.

Lud. Scalea in Epist. 8. *Aprilis* 1575. *de carceratione.*

Joannis Flisci Vercell. Ep.

M. Aurelius Cusanus Discurs. Hist. 85. *Ep. Vercell. pag.* 240. *& disc.* 103. *pag.* 299.

Joannes Botterus in Relat. Universal. part. 3. *lib.* 1.

Alidosius de Canonicis Bonon.

Ughellus in Italia Sacra tom. 4.

Defendens Laudius in disc. de Civit. Laudæ disc. 6.

Petrus Irenæus à Cruce nudipes Carmelita in sua Hist. Civit. Tergestinæ, memorat Bonhomium nostrum *lib.* 4. *cap.* 7. & ibi plura de hac nobili familia. Apud hunc diligentissimum Auctorem in Catalogo Episcoporum illius Urbis, legi Rodulphum Pedrezzanum Cremonensem ad annum 1303. cujus nomen nostris Chronographis penitùs ignotum fuit

Famianus Strada S. I. de Bello Belgico Decade 3. *lib.* 5. *& lib.* 8.

Petrus Opmeerus in Chronologia ad ann. 1584.

Bejerlicb in Theatro Vitæ Hum.

Jo: Franciscus Bonhomius Bonon. Eruditiss. (cujus amicitiam, licèt impar ætate, & ingenio, cùm essem Bononiæ, legibus operam præstando summè excoluit) *in Chirone Achillis, & in Sistro Poetico.*

Jo: Cinellus laudatus Amicus in Bibl. Volant. plut. 12. Borromæidem recensendo.

Ex Concivibus *Laur. Legatus in Musæo Cospiano lib.* 2. *cap.* 13.

Peregrinus Merula in Sanctuario Cremonæ pag. 269. Bonhomium comendans, cum Colonia transmissum dono dederit Cremonensibus Caput S. Venturatæ ex undecim mille Virginibus Sodalitii Ursulani, nunc asservatum in ædibus Divi Geroldi Martyris.

Franciscus Zava in Epistolis. in illa *Cremonæ data pridiè Kal. Novembris* 1575.

Cavitellus in Annal. ad ann. 1582. perperàm eum Jo: Ant. appellando.

Campus in Hist. lib. 3. *in fine.*

Joseph Bressianus in Corona Vir. Illustr., & Rosis, & Violis.

Hinc penitùs decipitur *Rossottus in Syllabo Scriptorum Pedemontii*, qui inter Pedemontanos nostrum Bonhomium reponit, nil de Cremona ejus Patria mentionem habens, & cùm de tanto Viro

vix

vix scribat fuisse Episcopum Vercellensem, poterat, & meliùs omninò abscondere furtum nobis adeò perniciosum.

Hisce omnibus prò coronide piaculum esset omittere, quæ nuperrimè nobis literis suis significavit doctissimus *P. Athanasius à S. Carolo* ex Priore Cœnobii sui Cremonensis totius Mediol. Provinciæ Moderator. En earum Exemplum non indignum eruditorum oculis.

Jurisconsulto Francisco Arisio Patritio Cremonensi, ac Viro ornatissimo, & integerrimo, plurimam dicit salutem Fr. Athanasius à Sancto Carolo Eremita Excalceatus ex Divi Augustini Familia.

Compertum satis, superque habeo, quando mihi eruditioni tuæ aliquid suppeditare contingit, ferrè me noctuas Athenas. Nihilominùs hæc cum vera sint, nolo scriptorum meorum ineptiis tuam humanitatem desinere fatigare. Accidit nuper in tumultuaria Authorum lectione, quâ æstivi fallendi temporis gratia aliquando detineor, ut rem offenderim, quæ fortassè tuis Commentariis, quibus Patriam illustras, deservire queat. Eam porrò subiicere lubet. Christophorus Hartmannus Monachus S. Benedicti in suis Annalibus eremi Deiparæ Matris, Monasterii in Helvetia, ubi agit de Adamo Primo, Abbate Heremitarum trigesimo septimo, & celebre miraculum describit, Virginis intercessione ejus Abbatis tempore patratum, & ab Uldarico Monacho Decano, ac Administratore, deindè Abbate successore, in Epistola diffusa super ejus prodigii successu, enarratum, pag. 471. scribit Joannem Franciscum Bonhomium, tunc in Helvetia, & conterminis Diœcesibus, Nuncium Apostolicum, rei novitate, & miraculi magnitudine attonitum, cum eam Epistolam recepisset, mox ergà Deiparæ cultum, & gloriam, magis, magisque incensum, subitò stylum, & ipsum arripuisse, & insigni latino Poemate, quâ erat vena, & facundia, totam hanc historiam commendasse, & ad Carolum Cardinalem Borromæum Archiepiscopum Mediolanensem transmisisse. Hæc referre visum fuit, cum clarissimi Scriptoris Bonhomii elogium, quod adornas, quoquo modo augere possint, ac juvare, quæ politissimo calamo meditaris. Quæ obtuli precor, æqui, bonique consulas, & me non desinas diligere tui amantissimum. Vale

Mediolani Nonis Augusti 1697.

Alterum Jo: Franciscum ex hac Familia floruisse patet ex hoc Epitaphio in Ecclesia SS. Ægidii, & Homoboni.

Sep. Nob. DD. Petri, & Jo: Francisci de Bonisbominibus, & Hæredum suorum MCCCCLXXXXIV.

Anto-

MDLXXXI.

ANtonius Trecchus, alter à supramemorato J. U. D. Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ ab intimis Cubiculariis Pii IV. Sum. Pontificis, demùm Ecclesiæ Collegiatæ Divæ Agathæ in Patria Antistes, prudentia, doctrina, & magnanimitate incomparabilis, Romę decessit in aula Joannis Francisci S. R. E. Card. de Gambara affinis sui, die 9. Aprilis 1581.

Tantum Virum commendant *Ant. Campus hist. lib.* 3.

Lud. Cavitellus, & Franciscus Zava in oratione 3. quam habet in Publ. Virgilium, præcipuè scribendo. *Sed quid hac de re diutiùs vobiscum ago, & pluribus differo, apud te præsertim, Antoni Trecche, qui hac omnium maximè, & optimè novisti? Recordor enim, te aliàs de Poetarum, & antiquitate, & nobilitate dissertissimè mecum diù egisse, cum in hunc sermonem fortè incidissemus. Ex qua doctissima tua Oratione, & elegantissimo, teque, & majoribus tuis dignissimo sermone hac omnia ferè, quæ de Poetarum antiquitate, dignitate, misteriis occultis disputo, excepi &c.*

Bressian. in Corona Vir. Illustr. p. 3., *& in Rosis, & Violis* Horatii Trecchi Archidiaconi pariter Cathedralis Ecclesiæ, Viri integerrimi, qui floruit 1583 mentionem habet idem *Zava in Epist. lib.* 6. *& Cavitellus* in Annalium fine. *Alex. Lamus in Somnio cant.* 3.

Eod. Anno.

SEbastianus Bersanus Medicus Physicus Philosophus, & Astronomus præter Invidiam admirabilis, nec non Musarum, & historiarum cultor amantissimus, anno 1576. Princeps Animosorum Academiæ scripsit

De Podagra lib. 1.
De Nutritivo cibo lib. 1.
De Lue Venerea lib. 2.
De Morbo oculorum lib. 2.
De Dolore stomachi lib. 1.
De Hidropisia lib. 1.

Composuit insuper ad graves animi curas tollendas Comædiam, quam inscripsit vulgari idiomate, *La Costanza di Amore*.

Pluraque in unum congessit Privilegia, ad Collegium Physicorum Patriæ spectantia, quæ penès Nob. Virum Joannem Baptistam Archidiaconum fuisse testatur

Joseph Bressianus in suo opusculo V. R.

In anteriori peristylio Cœnobii S. Dominici Cremonæ parieti infixa, legitur hæc marmorea Inscriptio.

V. D. V.

Ne Gentilitium Bersanæ familiæ monumentum, in D. Leonardi Cremon. sepulchreto jàm olim ad semicirculi figuram extructũ, mox abhinc Ann. iv. longa vetustate collapsum, cujus vestigia adhuc extant, memoria elabe-retur.

retur. Sebastianus Bersanus Medicus Physicus ad veterem majorũ suorum, ejusq; familiæ claritatem faciliùs retinendum posterosque ad illustrem, & sempiternam nominis eorum famam propagandam excitandos, superiorem lapidem ibidem situm, in hunc locum, ubi Jo. Baptista Pater & Nicolaus II. Patruus in Proavito Sepulchro cum Joanne majore Patruo sunt constituti, transferendum curavit anno Dom. MDLXXXI.

Eumdem memorat *Ant. Campus hist. lib. 3. & Cavitell. in Annal.*

Abbas Garuffius in Ital. Acad. ubi de Cremona.

Zava in Episced. de Octaviano Comite Covo

Nec te transierim Bersana prole creatum
Sebasti, decus, anne tui per secula cœtus &c.

Eod. Anno.

JOannes Antonius de Honoratis Philosophus, & Theologus clarissimus, primùm ædis Sancti Michaelis in Patria Præpositus, & ex Canonicatu Cathedralis ad alium S. Petri almæ Urbis translatus, deindè Infulæ Interamnensi in Umbria à Summo Pontifice Gregorio XIV. concessus anno 1591. cui anteà Theologi munus Jo: Ant. præstabat, dum Cremonensi Ecclesiæ præsidebat: virtute, & memoria admirabili singularis, ut Conciones Quadragesimales ab ipso auditas ferè ex integro repeteret. Anno 1606. æternitati vivere cœpit, ejusq; Cadaver conditur in sua Ecclesia. Inter cætera, quæ nitidissimam ejus mentis lucem ostendunt, mendis omnibus expurgavit, ac egregiis scholiis marginalibus illustravit. *Apollinaris Ofredi Cremonen. absolutissima Commentaria una cum Quæstionibus in primum Aristotelis Posteriorum Analyticorum librum. Cremonæ 1581. apud Christophorum Draconium.*

De eodem *Bressianus in Rosis, & Violis anno* 1591.

Abbas Ughellus in Italia Sacra tom. 1.

Cavitellus in Annal. ubi de Canonicis Cathedralis Cremonæ.

Peregr. Merula in Sanctuario Cremonę, ubi de S. Greg.

Memoratur & ab Amico meo eruditiss. Lazaro Augustino Cotta in Musęo Novariensi pag. 37. tanquam oriundus è loco Prerii in Riparia S. Julii Novariensis.

Eod. Anno.

HOratius Paternus Medicus, Physicus, & Philosophus antequam coopraretur in Collegiũ Medicorum, quantum in scientiis professus esset, demonstravit, edendo opus, cujus legitur in fronte.

Assertiones Philosophiæ, & medicæ Artis DCCC. Auctore Horatio Paterno proponuntur disputandæ in Templo Summo Cremonæ anno 1581. eodem Horatio Propugnatore. Cremonæ apud Christophorum Draconium.

Cavitell. in Annal. ubi de medicis.

Franciscus Zava Orator, & Poeta insignis eumdem in Epist. & carminibus celebravit, ut legitur in suis libris, quorum in fine hac Inscriptione Horatium commendavit.

Hora-

Horatio Paterno Med. Phyſ. Cremon. publicè à tota Civitate acclamato, & poſt feliciter diſputatas Concluſiones, uno omnium voto applauſo Menſe Julio, die Divo Jacobo Apoſtolo dicata MDLXXXI.

Eiſdem fermè temporibus floruit ex hac familia Bartholomæus Vicarius Generalis Epiſcop. Caſalenſis, virtutibus clarus; de quo idē *Zava in Carmin.*

MDLXXXII.

JUlianus de Marianis excellens Aſtronomus, mathematicus, ac medicinæ Doctor, publicè in Ticinenſi Gymnaſio Dialecticam docuit, hujus Viri libri deſiderantur. Deceſſit die 24. Februarii 1583. in cujus funere maximam dignitatis ſuæ jacturam habuit Literatorum Reſp.

Cavitell. in Annal. ad ann. 1583.

Ant. Campus hiſt. lib. 3. qui narrat ejuſdem obitum anno 1582.

Eod. Anno LXXXII.

JOſeph de Nigris II. Antonii Filius ex Patritia Januenſi familia, quę adhuc floridiſſimè viget, ad noſtram Urbem jamdiù translata, Puer adhuc ab ejus Genitrice lectiſſima Fœmina, ſumma cura educatus, ut ſcripſit in Epicædio, quod ei defunctæ obtulit.

Nàm modò ne repetam, qua nos puerilibus annis
Eduxit cura, quo ſtudioſa modo,
Vel quibus erudiit præclaris moribus omnes,
Vel quibus inſtituit ritibus illa piis.

Adoleſcens exindè in doctiſſima Joannis Muſonii Principis in patria Gymnaſiarchæ paleſtra aſſiduè, ac felici ingenio verſatus eſt, ut hæc ipſiuſmet Præceptoris teſtimonio (cujus amor in hunc diſcipulum mirificè elucebat) parvos dederit Nigro candidiſſimo ſortaſſè pares, præcipuè verò in carminibus latinè conſcribendis, omnium juditio admirandus emerſit, ut ætate annorum undeviginti Elegias quamplures disertè, & eruditiſſimè elaboratas edidiſſet, ex ipſo nempè habemus *Eleg.* 1. *lib.* 2.

Nam mibi vix nonus decimo ſuperadditur annus

Et in *Eleg.* 4. *lib.* 1.

Et nondùm noſtras ſignat lanugine malas
Mollis adbuc ætas &c.

Anno 1548. die 25. Januarii in utroque jure laurea decoratum, in Bononienſi antiquiſſimo Gymnaſio ipſum habemus, ubi jam legibus florente ætate operam dederat, poſthabito, ut Patri annueret, Muſarum ſtudio. Scribit nempe M. Antonio Paganutio *Epiſt.* 9.

Ecce meis cœptis ſeſe obiecere Parentis
Juſſa, quibus dirum me renuiſſe nefas.
Nàm Legum ſtudiis operam navare, neceſſe
Poſthabito ſtudio candidiore, fuit

Archetypus Doctoralis Privilegii ſervatur penès Aurelium Joſephum Nigrum J. U. D. Archipresbiterum Inſignis Eccleſiæ S.

Joannis in Cruce Diœcef. Cremon. ejus ex Fratre Pronepotem, & Auunculum meum amantiſſimum. Ex ipſo Privilegio elicitur fuiſſe tunc illius Gymnaſii majorem Cancellarium, celeberrimum Canonum Interpretem, ac Scriptorem eximium R. D. Thomam Campegium Ep. Feltrenſem, Archid. Eccleſ. Bonon. & à quo manu propria ſubſcribitur; nec non fuiſſe Nigri Promotores in jure Canonico Peregrinum Fabium Epiſcopum Veſtanenſem, ac Alexandrum Magnanum in jure Civili Legalium librorum inſignes editores, Auguſtinum Beroum, & Annibalem Montarentium Doctores, omnes Equites auratos, & Comites. Teſtes verò memorantur Sebaſtianus Conradus Regienſis, qui ſup ævo inter celeberrimos Oratores emicuit. Jo: Franciſcus Faber, & Thomas Fabius Bononien. nec non Chriſtophorus Schinchinellus, & Paulus Foſſa Cremon. Patritii.

Suſcepta Laurea, & Clericatui addictus, Romam à Patre delatus eſt, ut in communi hominum ſapientum Patria collocaretur, qui tot in Patria, & Bononiæ peregrini ingenii ſpecimina indicaverat; nec Patrem fefellit opinio, quippe comendatus Alexandro Farneſio S. R. E. Card. tunc Pauli III Sum. Pont. Nepoti, ob virtutes etiam, & raras animi dotes benevolentia obſtrictus, inter ſuos familiares ab eo adlectus eſt, pleriſque muniis Eccleſiaſticis decoratus, ab illis diſceſſit non ditior, ſed glorioſior anno 1591. quo Romæ devixit ætatis ſuæ tertio ultrà ſeptuageſimum, tumulatus in Eccleſia S. Mariæ io Via lata, cujus apud omnes firma ſpes inſidebat, ipſum ad majora promoturum eſſe à Gregorio XIV. ex Cremonenſi Sfondrata progenie S. P. ante Joſephi obitum vix electo

Quantùm noſter Proauunculus Romæ fuiſſet addictus Celſiſſimæ Farneſiorum familiæ, nemo ire inficias poteſt. Videmus utique eũ ſemper ſe effundere illius inclytæ ſtirpis in laudes, præſertim verò in *Egloga prima* inſcripta de Natali Pauli III. ac in *Epiſt.* 1. directa eidem Alexandro Farneſio Card. plena encomiis; ibi enim deſcribit itinera per eum ſuſcepta, ut tamquam arbiter bella inter Reges exardeſcentia ſedaret; ut etiam contra Turcas arma ſumeret, hortatur, quo ſecuturum Joſeph ſe inſinuat, ubi

Ipſe etiam tantæ pars ero militiæ.

Et alibi promittit ſuos occinere triumphos.

Hos ego carminibus referam fortaſſis honores,
Atque hæc geſta &c.

Denique eum invocat pro ſuo Mæcenate

Da veniam, atq; humiles ne dedignare Camænas
Præbens ingenio vela ſecunda meo.

Secundam Epiſtolam inſcripſit Raynutio Farneſio tunc Adoleſcenti, mox S. R. E. Card. in qua præſtantiſſimum ejus ingenium commendat, tùm mellea facundia diſertum, tùm in aſtrologicis, & philoſophicis, cæteriſque virtutibus etiam militaribus excultum. In fine Epiſtolæ ut Nigrum Summi Pont. Pauli III. ſub protectione regat.

Tu

Tu modo lætus ades, cœptisque allabere nostris,
Et mea sub Pauli Numine Vela rege.

Decima pariter, & undecima, quæ est eadem cum antecedenti, sed meliori stylo conscripta sunt Raynutio directæ, cum esset Cardinalis; ubi suo Patrocinio gloriatur ob comendationes eidem factas tùm à Fratre natu minore, tùm à Genitore ipsius Card. Raynutii, ut ex sequ.

Nàm me, cum Frater miro sibi junctus amore
Ultimus è vobis Gallica Regna petens,
Magnopere commendatum tibi vellet haberi
Cumque preces scriptis adderet ipse suis.
Cum mihi vellet idem Pater & tuus, integra facti
Cujus apud memorem gratia semper erit.
Absentem recipis præsenti, & pectore amico
Inque clientelam suscipis ipse tuam &c.

Nec omittenda sunt, quæ in decima canit de Paulo III. circa Eglogam de ejus Natali, quam ediderat.

Nàm memini, sua dum legeret Natalia, nostro
Carmine, quam scriptis plauderet ille meis &c.

Nec Nigro defuerunt in Aula Romana validissimæ protectiones, nàm Carolus Caraffa Card. S. P. Pauli IV. magnanimus Nepos, ut in Epist. XII. præcipuos ei contulit favores, & præsertim insigne beneficium Ecclesiasticum, eidem anno 1561. collatum sub titulo Prioratus S. Victoris in Patria, quibus alludit scribens

Nàm mihi dum palma exultat VICTORIS adempta
Nescio quis temerè dum cupit esse PRIOR.
Certassemque diù non ipse favoribus æquis
Protinus auspiciis illa recepta tuis.
Sic inopinanti palmam mihi tradis, & auges
Innumerabilibus non sine laude bonis.

Quantum etiam charus fuisset Alexandro Mansolo Nobilissimo Romano Patritio, cui à Paulo III. suorum Nepotum cura demandata erat, liquet ex Epist. 3.

Adriacis tandem rediit Mansolus ab oris
Ille vir, ille animi maxima cura mei.
Venit Alexander magni mihi Numinis instar,
Unde meum Vires suscipit ingenium.

Ut morem gereret Francisco Sfondrato Cremonensi Patritio Gregorii XIV. Patri Optimo ex legitima Coniuge, eidem plaudit cùm Cardinalis esset promotus *Epist.* 4. & M. Hieronymo Vidæ Patritio adæque Cremon. Albæ Episcopo Poetarum Christifidelium facile Principi *Epistola* 5. ejusq; libris de arte Poetica editis admodum deditus se prædicat, dicendo

Noctes, atque dies præcepta Poetica versat,
Quæ das venturis Vatibus ipse tuis &c.

Gratissimus Præceptori suo Joanni Musonio sacrat eidem *Epist.* 6.

plurimum ipsius virtutes efferendo, quinimò indolendo, ut ejus cultissima carmina in lucem edere differret, ubi

Nullaque Scriptorum venient monumenta meorum
In lucem, ingenii pignora certa tui.

Et alibi

Ergò traduces tacitam sine nomine vitam,
Nec tua succendet pectora laudis amor? &c.

Eidem etiam Epithalamion occinuit in ejus nuptiis, quod legitur in *Eleg. 3. lib. 2.*

Insignes Viros amicos sibi comparavit, inter quos Romulus Amasæus Utinensis, & Achilles Bocchius, quorum nomina, & Opera laudat Bumaldus, sed melius, Jo: Ovidius Montalbanus in Bibliotheca Bononiensi per similia.

Achilles Bocchius Eques cujus historiar. Bonon. lib. 17. MS. elegantissimo stilo conscriptos Illustris. Senatus asservat; publici verò juris sunt symbolicarum quæstionum de universo genere, quas seriò ludebat lib. 5. Bonon. in Ædibus novæ Academiæ Bocchianæ 1550. impress.

Romulus Amasæus Phil. Doct. Græcarum, & Human. litter. in Archigim. Bonon. Prof. prim. Bonon. Senat. à Secretis, deindè Romæ Secret. Brevium Julii III. P. M. ejus impressum est Orationum Vol. 1. Bonon. ap. Jo: Rossium 1580. latinæ linguæ addictissimus contrà linguam vulgarem bis peroravit Bonon. 1529. ex Varchio in Dial. p. 288. Viganias in Hist. Bonon. ipsum valdè laudat; Item Justus Riquius Belga in sua Oratione prò auspiciis professionis dicta publ. Bonon., & impressa.

Hæc posui, ut Lector videat quales habuit Amicos, & quales Viros necessitudine conjunctos laudatos etiam à literatissimis S. R. E. Card. Bembo, & Sadoleto, à Lil. Greg. Gyraldo, ab Ant. Riccobono, & aliis pluribus. Cum esset Bononiæ studens iisdem nempè exaravit *Epist. 7.* hoc titulo *de reconciliatione facta inter Romulum Amasæum, & Achillem Bocchium arbitro sese.* Inter alia heic habentur

Romulus ætatis decus, & facundia nostræ
Secula quem magno prò Cicerone colent.
Bocchius, & pariter cui vestra Sacraria Musæ
Credita Felsinea primus in historia.

Laurentii Gambaræ Brixiensis Patritii amicitiæ multum detulit impensè laudando opera, quæ edidit, & præcipuè *de ejus Columbi navigatione, & Expositis.*

Ex Cremonensibus Amicos habuit Balthassarem Stangam S. Antonii Abbatem Patritium integerrimũ, ut *ex Eleg. 1. lib. 1.* incipienti

Balthassar Antistes nostræ Venerabilis Urbi,
Maxima pars animi, cura, decorque mei.

M. Antonium Paganutium, quem charissimum Socium appellat *Epist. 9.* Musisq; mancipatum laudat, & suorum Carminum Correctorem *Nam*

Nam mea cum legeres aliquando carmina nobis
Ipse tuo monitu non leve calcar eras.
Singula quę fuerant in eis vitiosa, notabas
Factaq; judicio sæpe litura tuo est.

Curtium Puppium quem celebrat in Poesi versatum, eumq; irridet *Eleg.* 12. *lib.* 1. cum amare cæpisset.

Jo: Petrum Bracchum memoratum *in Eleg.* 14.

Lazarum Labadinum, cui direxit *Eleg.* 3. *lib. Funerum.*

In Patriam suam quasi dulcissimo raperetur amore legatur *Epist* 8. ubi multa de ejus antiquitate, nobilitate, fertilitate agrorum, divitiis, ac potentia in armis loquitur; postmodum ad ingenuas artes se convertendo eam laudat, cum ibi P. Virg. Maro scientiarum lac adhuc adolescens ebibisset.

Quantum Virgilio concedit gloria Vatum,
Debetur tantum docta Cremona tibi
Heic etenim Sacros hausit de fonte liquores,
Cum tener in studiis erudiendus erat &c.

Memorat, & ibi alios Cremon. Poetas scilicet Georgium Fondulum, Gabrielem Faernum, antiquissimum Varrum, M. Hier. Vidam, Franciscum Sfondratum, qui scripsit de raptu Helenæ, Joannem Musonium Præceptorem suum, Benedictum Lampridium Pyndari præcipuum latino metro æmulatorem, & denique doctissimam Partheniam Galleratam.

Cujus carminibus si demas nomen in illis
Quis summum Vatem non vigilasse putet?
Præter fæmineas, & doctæ Pallads artes
In quibus à teneris docta Puella fuit,
Non minus est græcis, pariterq; imbuta latinis
Quam canere, & certis psallere gnara modis &c.

Permulta opera scripsit, verum ad hæredum manus non devenerunt, nisi carmina inter quæ non pauca ob characterem non benè efformatum, & ab antiquitate exesum perlegi nequeunt.

Leguntur tamen

Eglogbæ duæ
Epistolarum liber unus
Poematum diverf. lib. unus
Lusuum Juvenilium Eleg. lib. duo
Funerum lib. unus.

Hæc omnia MS. servantur apud Eruditissimum Avunculum meum, quæ typis jamdiù edita essent, nisi fortè cordatum Virum, & jugi studio in conscribendo Martyrologium Ecclesiæ Cremon. deditum, detinuissent Versus illi *Lusus Juveniles inscripti*, quorum Auctor, dum esset ægrotus, pænituisse autumarem, Amicos alloquendo *Eleg.* 7. *lib.* 2.

Si qua, precor, fuerint vobis mea carmina, flammis
Vel date, vel vestra dilacerate manu?

Nec

Nec si perveniant alicujus in ora, manusve,
Rideat, & Cineri detrahat ille meo.

Præter legale, & poeticum studium, quo Nigri animus locupletabatur, ut nihil ipse in vita expeteret, nisi quod esset cum virtute, & laude conjunctum, sonitu, & musica apprimè delectabatur, id exprimit *Eleg. 4. lib. 1.*

Sum quoque, si cupias, fidibus me scire canoris,
Et canere ad numeros doctus utroque modo.

Facies, quæ speculum divinitatis ab anima in corpus emanantis vocatur, non erat ei indecora, quinimmò eum jucundo aspectu, & decentis corporis structura fuisse habemus ex *Eleg. 4. lib. 1.*

Nec sum adeò informis facie, vel corpore, & annis &c.
Nec sum plus nimio brevior, nec corpore major,
Sed mensura mei inter utrumque decus &c.

Ex suis quoque carminibus elicimus, quàm maxima veneratione Summ. Pontifices encomiis, eo vivente, excoluerit, & præcipuè Sixtum V., cujus opera egregia recenset, ejusque liberalitati mirificè applaudit.

Proavunculum meum commendant *Lud. Cavitellus Hist. Cremon. in suis Annal. ad annum* 1583.

Joseph Bressianus in suo libro inscripto Corona Vir. Illustr. lib. 1. part. 3.

Felix Mazza Poeta Parm. in Collectaneis Poematum Parmæ editis anno 1674 *per Marium Vignam*, quandò ibi Joseph Niger laudatus Avunculus meus laurea legali decoratus est, scribens ante ejus carmina italica hęc verba *si accennano le vive memorie di Giuseppe Negri già Segretario del Collegio de' Cardinali, ed elevatissimo Poeta nel trascorso secolo.*

Desiderius Monachus Hieronymianus, Frater meus dilectissimus, in editione Belli Grammaticalis Andreæ Guarnæ, qoam fecit anno 1695. in Epist. ad Lectorem hæc ait. *Cæterùm si quid exinde voluptatis tibi, eveniet, percipere id tu mihi debere scias, ut me ames, & magis, magisque cum carmina Jo. Lud. Tritavi mei, ac Josephi Nigri Proavunculi Ecclesiasticis muniis admodum noti prisco absterso pulvere Reip. Eruditorum quantò citiùs ostendam.*

Petrus Cannetus Abbas Camald. omnigena eruditione clarissimus Homopolis noster in quadam Epistola 4. Kal. Augusti anni 1697. nobis transmissa hæc scripsit inter alia. *Ut vidi Elegiam Gambaræ Poemati præfixam, conieci & ipse licèt nominis nescius, eam Nigri illius esse, cujus integrum volumen omni charitum, leporumque medulla ad Ovidianam normam concinnatum memini jamdiù mihi ostensum à Josepho Nigro candidissimi ingenii Viro, Musarum Corculo, Avunculo tuo. Si aliquando Elegias Poetæ clariss. in lucem emittes; profectò rem facies amore illo dignam, quo impensiùs studes eruditis hominibus vindicandis &c.*

In libro cui tit. Spectab. Caus. Patroni ex inclyto Cremon. Colleg. à me composito, & edito anno 1697. de nostro Auctore fit mentio, ubi

ubi memoratur Raphael Milius.

Jam diximus Josephi tumulum carere sui nominis monumento; legimus tamen ad aram S. Sebastiani in Ædibus Divorum Nazarii, & Celsi Cremonæ, suæ pietatis testimonium cum anno ætatis suæ decimoseptimo vix ad Clericatum ascitus eamdem Aram picturis egregiis ornari jussit, hac inscriptione apposita

Joseph de Nigris Benef. ære proprio F. F. MDXXXV. X. Aprilis.

Ibi pariter in Templo S. Laurentii culto per Monachos Olivetanos, non procul à majori janua habetur sui Genitoris, ac unius ex Fratribus nomen supet lapide Sepulcrali

Sep. Antonii de Nigris, & ejus Hæredum MDXXIV.
Per Jo: Baptistam ejus Filium à Divo Hippolito ad Divum Laur. translatum Kal. Aprilis MDVIIIC.

In nostro tandem Musçolo sub Josephi effigie hæc prostat Epigraphe

Joseph de Nigris J. U. D. clarissimi nominis Poeta Sacri S. R. E. Card. Collegii à Secretis, aliisque Ecclesiasticis muniis insignitus Luciç de Nigris Joannis Lud. Arisii Uxoris anno MDCLVI. Propatruus major Romç decessit Anno MDIXC.

Propinquis nostri Josephi temporibus duo alii floruere Viri Illustres eodem nomine, & cognomento ferè similes, quos hìc memoro, nè ab aliquibus cum meo confundantur.

Joseph Niger Nepos Stephani U. C. ex insigni Oppido Casalis Majoris Cremonensis, ex cujus ingenio prodierunt Scholia ad Idylia Theocriti, quorum MS. servat Bibliotheca Ambrosiana Mediol. Hunc memorant *Cardanus lib.* 19. *de subtilit. & Kempius de Osculis dissertatione* 18. §. 21. quò Lectorem remitto, nos verò de eo in nostro secundo Volum. Cremonæ Literatæ ad annum 1540.

Joseph Nerius J. C. Perusinus, qui anno 1619. edidit Analectorum lib. duos, in primo præter ea, quæ ad jus pertinent varia tàm in sacra, quàm in profana historia, & quædam in Tacito explicuit, illustravit, & commendavit. In secundo juris Auctores explicantur, & antiqui mores tàm sacri, quàm profani censuræ, & critica quædam admiscentur.

Eod. Anno.

LUdovicus Aymus Melchioris J. C. Clarissimi filius J. C., & ipse doctissimus pro Patria Orator apud Mediolani Supremum Moderatorem, hoc anno à Philippo II. Hisp. Rege, post Mediolani Præturam Senator Amplissimus constituitur, cujus inclytæ dignitatis die 29. Martii omnium plausibus possessionem adeptus est; in ea quippè virtutum omnium specimina semper exhibuit.

Diversas Allegationes in Jure, castigato calamo conscripsit, quarum multæ typis vulgatæ circumferuntur, ut pluriès in Patriæ Bibliothecis vidimus. Cremonæ moritur, & in Ecclesia Divi Bartholomæi tumulatur cum Epitaphio, ex quo alia apparent à nobis non recensita.

Ludo-

D. O. M.

Ludovico Aymo post egregiè navatam operam Philippo II. in componendis Dolani Senatus rebus, Mediolani Prætori, mox Reg. Duc. Senatori vita functo Anno MDLXXXVI. Ann. Ætat. suæ L.

Eumd. memorat cum laude celeberrimus *Præses Menochius in conf. 206. num. 3. Horat. Landus in Senat. Mediolan. lib. 5.*

Cavitell. in Annal. anno 1582.

Antonius Campus Hist. lib. 3.

Bressianus in Coll. J. C.

Petrus Pectorelus J. C. in adnotationibus ad Statuta Civitatis Buxeti sub Rubr. 53. de eod. sic habet. *ità consuluit nunquam satis laudatus Vir, & Excell. D. Meus D. Lud. Aymus J. C. Cremonensis, nuperrimè proptèr admirabilem ejus doctrinam cooptatus in ordine Illustriss. DD. Senat. Mediol.*

Eod. Anno LXXXII.

BEnignus de Abiatis, sivè de Ablaticis, August. Theologus, & Sacrarum Literarum expertissimus interpres, cujus auctoritate pro similibus disputandis Cremonæ fuerat instituta Academia, cui crebrò intererat Nicolaus Cardinalis Sfondratus Cremonensis Ep. ad Summum Pont. fastigium exindè elatus, qui Benignum ut Fratrem alterum prædiligebat. Nobilissimos Ordinis sui gradus occupavit, nam ter fuit Vicarius Generalis, scilicet in Alexandriæ Comitiis 1582., Vitellianæ 1587., & Cremonę 1594. Summis Viris tùm in dignitatibus, tùm in literis admodùm gratus, meritis tandem, & virtutibus gravis, senioq; confectus, die 30. Septembris 1603. in Patria naturæ concessit. Servat Augustiniana Bibliotheca Cœnobii Cremonensis partem suorum operum M.S, quæ sunt, ut vidimus *Concionatoria Tom. 2. in 4.*

Ipsam celeberrimam Bibliothecam, quam innuimus, Benignus à fundamentis erigi curavit, picturisvè, ac pretioso marmore, extructis columnis ornari, ad cujus memoriam super interiori januæ fastigio hæc legitur Epigraphe.

Bibliotheca hæc Catholicæ Majestati dicata, Patriæ ornamento constructa, & Studiosorum commodo oblata per Fr. Benignum Ablaticum Cremonensem expensis Conventus, & Amicorum. Anno Dñi MDXCII.

P. Calvus Mem. Hist. Congr. Aug. Insubriæ; ejusdem meminit annis, quibus fuit Vic. Generalis.

Pau. Æmilius Barbarossa, e Trivilio celeberrimus Scriptor Augustinianus, Benigno ejus librum doctissimum direxit, cui tit. *Divini Amoris Encomia &c.*

Bressianus in Corona Vir. Illustr.

Verùm cum de hac celebri Bibliotheca sermo sit, ut iterum omnibus innotescat, qua supellectile manuscriptorum pretiosa abundet, præter alios Neotericos à me suis locis referendos, apponam Codices MS. quos recenset ibi asservatos *Antonius Possevinus App. Sacr. Tom. 3. in Catalogo MS.*, & sunt. Bea-

Beatus Simon de Cremona Ordinis Eremitanorum in quatuor sententiarum libros.
Ejusdem lectura super Textum Magistri. Tractatus de Indulgentia Assisij.
Ejusdem secundum, & tertium opus Quadragesimale.
Ejusdem opus prædicabile in Epist. per totum annum Dominicales.
Ejusdem Sermones Dominicales per totum annum.
Ejusdem Sermones de Sanctis per totum annum.
Ugolinus de Urbe veteri Ord. Eremitarum in quatuor sententiarum.
Ejusdem tractatus de Deo trino simul cum tractatu de communicatione idiomatum in Christo Magist. Nicolai Ordin. Eremitarum.
Augustinus de Ancona, super, missus est.
Ejusdem quæstiones variæ super Evangelia.
Idem super Epistolas Canonicas; Idem de Amore Spiritus Sancti.
Postillæ super Lucam, & continuatio in Can. Canticorum Card. Ægidii Romani, cum expositionibus Proemiorum Bibliorum.
Idem in librum de bona fortuna.
Augustinus de Esculo Ord. Eremitarum in Evangelia Dominicalia totius anni.
Joannis de Persico Cremonensis Ordinis Eremitarum Historia Scholastica, & aliæ expositiones super Biblia, & contrà Judæos, & contrà errorem rebellium Ecclesiæ.
Ejusdem Postillæ super Evangelia Dominicalia totius anni.
In Dialecticam item Petri Hispani, & S. Thomæ librum fallaciarum.
Richardi quæstiones disputatę.
Sermones de S. Odone de Castro Gandulfi, Episcopi Thusculani.
Ejusdem Sermones Dominicales.
Policraton, sivè Civitatis Dominium D. Policrati.
Sententiæ ex Doctoribus ad materias applicatæ.
Gulielmus de Lignago, Ordinis Eremitarum in quatuor libros Senten.
Tertia Pars libri, qui dicitur Egredimini; F. Albertini de Mantua Ord. Eremitarum.
Ejusdem Quadragesimale incompletum, & Quęst. de Cælo, & Mundo.
Distinctiones F. Nicolai de Biardo Ordinis Eremitarum.
Sermones Mag. Jacobi de Viterbio Ordinis Eremitarum.
Idem de Regimine Christiano ex quibusdam Postillis in Genesim.
Alexander de S. Clepido Ordinis Eremitarum de Ecclesię potestate, unitate, paupertate ad Summum Pontificem.
Postillæ in Epistolas D Pauli à Petro de Tarantasia conscriptæ.
Liber fontis vitæ, sivè de intelligentiis Avicebron cum pluribus opusculis sine nomine.
Conclusiones Henrici Doctoris Theologi Archiepiscopi Magdeburgensis, & Legati in Concilio Basiliensi.
Exempla S. Scripturæ ad diversas materias F. Nicolai de Hamapis Patriarchæ Hierosol.
Summa Mag. Præpositui cum multis aliis Tractatibus sine nomine.

Almansor Abubecri filii Zachariæ translatus de Arabico in latinum per Magist. Gerardum Cremonensem Ord. Eremit.
Summa Casuum F. Brocardi Theutonici Ordinis Prædicatorum, & summa de septem vitiis capitalibus sine nomine.
Sermones Prædicabiles Danielis Patriarchæ.
Sermones Prędicab. Magistri Augustini de Cremona Ordinis Eremit.
Sermones Prędicabiles Petri de Cremona Ord. Eremit.
Manipulus florum Magistri Thomę de Hibernia, & Socii Sorbonici.
Abbreviatio Ocham de Hęresi, & de Hæreticis per Henricum Zemerem Theologum licentiatum..
Fantinus Vallaressō Cretensis Archiepiscopus, & Eugenii IV. Pont. Max. Legatus ad Insulam Cretensem de rebus fidei.
Joannis Belleti summa de divinis officiis, & sermones prædicabiles.
Petrus de Candia in primum sententiarum.
Figurę Vet., & Novi Testamenti per F. Fran.cum Ordinis Eremitarum.
Sermones Dominicales, & Festivi per totum annum Magistri Gerardi Doctoris Theologi, & tunc Lectoris Perusii.
Summa copiosa Quæst. Casuum conscientię Fratris Joannis Ord. Eremit.
Sermones prędicabiles, & pro mortuis Fratris Albertini de Cremona Ordinis Eremitarum.
De Testamentis, & Codicillis Martini de Fano Ordinis Prędicatorum.
Summa collationum Mag. Joan. Galensis, & Jo. Variensis de vita, dictis, moribusque Philosophorum, & scriptum in lib. Ethic. incompleta.
Sermones Festivi Fratris Antonii Bacalaurei.
Sermones festivi incompleti Mag. Gregorii de Cremona Ord. Eremit.
Summa virtutum, & vitiorum Theophili Bacalaurei Ord. Minor.
Sermones Prędicabiles, & quędam alia Mag. Petri Hispani.
Sermones Fratris Antonii de Perusio.
Summa de Virtutibus, & vitiis, & de Sacramentis Jacobi de Napoli Ordinis Eremitarum.
Abbas Joachin in Hieremiam.
Joannes Saracenus in librum de Cęlesti Hierar. Dionysii Areopagitę ad Mag. Joan. de Sacaberiis.
B. Isaac Syrus de contemplationis perfectione.
Sermones super Epistolas totius anni Fr. Bartholomęi de Bononia Ordinis Eremitarum.
Bartholomæus Anglicus de rerum proprietatibus.
Sermones Prędicatorum Magistri Nicolai de Cremona Ordinis Eremit.
Thomas Anglicus in B. Augustinum de Civitate Dei.
Expositio in Epistolas Pauli ex diversis lib. S. Augustini collecta.
Scriptum in quartum sententiarum sine nomine.
Scriptum in tertium sententiarum sine nomine.
Item super primum sententiarum sine nomine.
Summa Theologię sine nomine.
Sermones ad diversos Status spectantes, & de aliquibus festis.
Summa extracta ex summa Manaldi. Sermones Dominicales.

De

De illuminatione animę, & ejus salute secundùm auctoritates diversorum Doctorum.

Plures lib. Veteris, & Novi Testamenti cum glosis.

Opus super Cantica Canticorum.

Acta, & gesta Sanctorum à S. Andrea, usque ad Festum Assumptionis inclusivè.

Postillæ super Matthæum.

De rerum proprietatibus ferè totum collectum ex Sententiis S. Augustini.

Sermones per totum annum.

Super Evangelia Joannis.

Liber dictus summa collectionum, cum libro dicto. Oculus moralis.

In lib. Ecclesiastici.

In Psalmos expositio copiosa.

Postillæ in Psalmos copiosæ.

Alphabetum narrationum.

Sermones Dominicales, & Festivi per totum annum.

Eod. Anno LXXXII.

BOnus Chiesa J. U. D. Judex causarum in Foro Archiepiscopali Ravennæ sub Christophoro Boncompagno Archiepiscopo, indè à secretis Concilii Provincialis eodem anno in Ecclesia Metropolitana celebrati, & demùm Vicarius Generalis electus, quem recenset *Hieronymus Rubeus Hist. Ravennæ lib.* 11. *anno* 1582. hisce verbis.

Christophorus Archiepiscopus Vicarium sufficit sibi Bonum Chiesam, quem diximus Jurisconsultum Cremonensem, præstanti Virum eruditione.

Clemens Flammenus in Castillionea pag. 165. hunc memorat, sed Homobonum Christianum appellat, è Castroleone, & scribit obiisse anno 1601. in loco Crespini, dum ibi cum Archiepiscopo Visitationi diœcesanæ incumberet.

MDLXXXIII.

HIeronymus Burgus Abbas, Can. Reg. in Patrio Monasterio S. Petri de Pado literis Græcis, Hebraicis, Latinis admodum peritus, Medicinæ, & Philosophiæ Doctor, ac quolibet scientiarum genere ornatus, insigni sui ipsius demissione, ac in Deum religione præclarus. Multa composuit, quæ adverso fato nobis retruduntur.

Laudatur *à Cavitello in Annal.*

A' Bressiano in Corona Vir. Illustr. parte 3.

Eod. Anno.

PEtrus Paulus Riva ex Ord. Min. Conventualium Seraphici sui Institutoris Sanctissimi, ac Tutelaris mei, impensè devotus, ut in via Domini meliùs dirigeret Fratres suos, qui Tertiarii vulgati vocabulo appellantur. Parmæ per Hæredes Seth Viotti

anno 1583., ut in lucem ederetur, curavit, hoc opusculum cum suis adnotationibus, & additis.

Regola del Terz' Ordine sotto l'obbedienza delli Padri di S. Francesco di Cremona, con l'Indulgenze ad esso concesse, & altre devozioni.

Eod. Anno.

JOannes Baptista à Cremona tacito Gentili cognomento, more apud antiquos Monachos solemni, à Cremona Patria dictus, in insigni Monasterio S. Michaelis Muriani propè Venetias Camaldulense Institutum professus, in Italicum sermonem traduxit

Vitam S. Placidi Abbatis, & Martyris à Gordiano conscriptam, ediditquè *Venetiis anno* 1583.

Thomas de Minis Mon. Camald. in Hist. sui Ordinis MS., quæ servatur in Bibl. Angelorum Florentiæ lib. 4. cap. 40. pag. 298.

Hæc habui à doctiss. amico sæpiùs laudato, D. Petro Canneto Abbate Camaldul., verùm *Ant. Possevinus in Appar. sacro Joannem Baptistam à Crema*, non autem à Cremona appellat.

Eod. Anno.

PEtrus Bozola eruditus Patriæ Bibliographus, imprimi Placentiæ hoc anno curavit opusculum inscriptum, *M. Tullii Ciceronis Consolatio, liber, quo se ipsum de Filiæ morte consolatus est, nunc primùm repertus, & in lucem editus*.

In Epistola nuncupatoria Illustriss., & Excellentiss. D. Vespasiano Gonzagæ Columnæ Duci Sablonetæ &c. hæc leguntur.

Illius libri copiam multis fecit in hac nostra Civitate primus omnium Nobilis Juvenis expectationis incredibilis, qui hoc anno juri Civili Bononiæ operam dedit, quiq; affirmavit se ab iis Viris doctissimis audivisse, qui illic humanitatis publicè profitentur literas, libellum hunc non adulterinum, & subdititium, sed verum, & Ciceronis esse naturalem.

Nonnulli quidem dubitant, an hoc opusculum sit à Cicerone compositum, & præcipuè Riccobonus, Lipsius, & Jo: Gulielmius illud adscribunt Carolo Sigonio. Circa hoc consule Teisserium in *Elogiis Hom. Sap.* gallicè conscriptis, nec non Imperialem *in Musæo Histor. pag.* 58. 59.

Eod. Anno.

MAtthæus Cattaneus ex Oppido insigni Castrileonis, qui ætate annorum quinque pustularum morbo infectus, oculorum aciem amisit, at quod pupillis defuit, purgatæ menti transmisit ob diutina cujusdam eruditi Viri præcepta; nam Juvenis effectus, publicè literas politiores, & grammaticam docuit, miro ejus audientium, & Concivium omnium stupore. Fuit, inquam, ingenii exactissimi, ac latini carminis cultor diligentissimus. Nonnulli ejus versus habentur excusi in Annal. Cavitelli, & in laudem Romani Burgi præmissi vitæ, quam scripsit de Beato Geroldo, quos eruditionis gratia hic recenseo, ut eruatur facilitas, & suavitas in similibus explendis.

Felix

Felix prole Virum Germania, quem tulit olim
Claræ decus Colonia,
Obscuro, tenuique utroque parente creatum,
Sed cætera insignem, ac gravem:
Ante salutatum Gallæcum in finibus illo
Templo Jacobi maximo,
Corpora visentem procerum Pauliq; Petriq;
Christi hinc sepulchrum nobile
Excipit Eridano nimiùm vicina Cremona.
Tibi hic, Gerolde, scilicet
Metæ mortis erant; erat extrà mœnia cæso,
Dum fers opem, impia manu
Hic requies intrà, templumq; aræq; Sacerdos
Miraculis tot debita.
Voti facta potens per te hæc, quam sæpè recessit
Cæde expiata Civitas?
Quàm bene posteritas post tot quoque sæcula grata est?
Quàm ritè Burgi mens pia
Nunc monumenta situ tua vindicet? ore rotundo,
Thuscoque, ut illustrat sono?
Tu memoris populi memor esto; & perge precando
Civem hunc juvare tàm Pium.

Iste Cattaneus fuit genitor Papyrii ex Mediol. Senator, de quo suo loco; ejus quidem Præceptor, & Avunculus extitit Baptista Dossena præsbyter Sæcularis apprimè doctus, qui refertur *à Cavitello in Annal. ad annum* 1583. *in fine*. Eumdem memorat *Clemens Flammenus in Castellionea*.

Verùm cùm de cognomine Dossenæ sermo fit, & ut locus sit veritati, animadvertendum est in sæpè allegato *Amphit. Legali par.* 1. in syllabo eorum, qui pendente impressione ad notitiam Auctoris pervenere, *not. lit. D.* memoratum fuisse Dossenam Cremonensem, qui scripsit Tractatum de Salariis Sententiarum &c. cùm verè hic Dossena fuerit Mediolanensis, & nomine Ferdinandi, non quidem J. C. Egidium Dossenam Cremonensem recensitum à Physico Lazaro Grandi in libro, cujus *tit. I secreti medicinali &c.* à quo suscepit Equivocum Amphit. Legalis Nobiliss. Auctor.

Eod. Anno.

LUdovicus Stanga Sacri Ord. Præd. Alumnus, in sæculò Jacobus Antonius, sapientia, religione, nobilitate, & meritis ferè omnibus sua ætate præferendus, celeberrimus planè in carminibus conscribendis, ab ipso invictissimo Imperatore Carolo V. Mediolani laureo diademate omnium plausu præcingitur. Summo exindè in honore, & pretio Romæ, & Neapoli habitus est, duci namq; Vincentio Caraffæ, ac Alphonso Davalo Vasti Marchioni, & Piscariæ valida fuit familiaritate coniunctus. Fertur scripsisse,

ut

ut notat *Cavitellus* disertissimis verbis in suis Annalibus ad ann. 1583.

Carmina varia, tùm latino, tùm Hetrusco metro. De cognominibus Familiarum Patriæ suæ, & aliarum ferè omnium Civitatum, & Oppidorum receptis ab Omnipotente Deo, Angelis, Cœlis, Astris, Elementis, Arboribus, Herbis, Gentibus, Provinciis, Civitatibus, Oppidis, Vicis, & Pagis, nec non & ab Animantibus tàm terrestribus, quàm volatilibus, & Aquaticis, ab Hominibus, membris propriis, nominibus, moribus, Vitiis, scientiis, artibus, artificiis, officiis, gradibus, & dignitatibus, nec non impressis ex mente Superiorum suorum.

Opus quidem tàm celebre desideratur, quamvis id ab Auctore nostro conscriptum, præter *Cavitellum* ejus Coævum, confirmet *Joseph Bressianus in sua Corona Vir. Illustr.*

In inclyto suæ Patriæ Cœnobio Ludovici depictum prototypon servatur, laurea sanè redimitum corona.

Alter Ludovicus ex hac insigni stirpe vivebat sæculo huic proximè anteacto, Castrinovi Buccæ Abduæ Comes, cui à Duce Mediolani concessum fuit, ut construi faceret Fortulicium in dicto suo Feudo. Id habetur ex literis ducalibus in officio Statutorum Mediolani dimissis lib. O. pag. 237.

Eod. Anno LXXXIII.

Hieronymus Cremonensis, vulgò Campaneola, Monachus Olivetanæ Familiæ conspicuus, consilio providens, ac moderatione spectabilis, plura suæ Religionis munera obiit perquàm egregiè, demùm hoc anno Proabbas Generalis eligitur, ut ex *Hist. Olivetana Secundi Lancellotti lib. 1. ergà finem, & lib. 2. cap. 58.*

Hunc reor esse præclaræ stirpis de Amatis, quæ Viticeti Feudo in Agro Cremonensi insignita fuit, nam hisce temporibus inter Olivetanos eminebat Hieronymus de Amatis, de quo *Raphael Moneta in Tumulo illustrato Divi Satyri cap. 12.* hæc habet R. D. D. Hieronymus de Amatis de Cremona, Abbas insignis Monasterii S. Mariæ de Bedagio Ord. Montis Oliveti, Diœcesis Mediolan. interfuit cum B. Carolo Borromæo Cardinali Archiep. Mediol. recognitioni SS. Corporum Victoris, & Satyri in Portiana Basilica Mediolani anni 1576.

Idem *Lancellotus cap. allegato* duos alios Cremonenses inter sui Ordinis Vicarios Generales recenset, & scilicet anno 1421. Benedictum, & Angelum 1580., quorum cognomina ignorantur, quinimmò lib. 1. ad annum 1590. ipsum Angelum Antistitem Generalem electum ostendit in Comitiis Montolivetensibus, & successivè irritam ejus electionem indigitat.

Quando Olivetani cæperint Cremonæ, tùm in Monasterio Divi Thomæ, tùm in illo S. Laurentii, ac in agro Cremonensi apud Monasterium S. Joannis in Deserto nunc suppresso, consule eumdem

dem Lancellottum lib. 2. cap. 36., & 58 ibi etiam anno 1476. memoratur Nicolaus Salandius Cremonensis Vir integerrimus, illius Abbatiæ Commendatarius.

Eod. Anno.

ANonymi Cremonenses hoc anno in celeberrima Academia Antiquissimæ Urbis Ravennæ adnumerantur: *Ex Hieronymo Rubeo in Historia Ravennate lib.* 11., qui refert eo anno doctorum hominum, qui moralem Philosophiam, literasque humaniores colerent Conventum initum esse, cui Academiæ nomen pro Italorum more factum fuit. Hos inter quamplures ex Cremonensibus censebantur Academici. Hæc postmodum Academia Informium cognomentum sortita fuit, vivitque adhùc vegeta in Asceterio Classensi Monachorum Camaldulensium translata, Concordium nomine mox assumpto. Fusè hæc prosecutus fuit Petrus Cannetus Abbas Camaldulensis Amicus noster, eruditissimus in proloquio ad Miscellaneas Poeticas anno 1687. Bononiæ vulgatas. In Tantæ Academiæ supremum decus prætereundum non est, ut quicquid eidem summæ laudis accedere posset, hoc anno labentis sæculi 1700. dum hæc scribimus, ipsa obtinuerit; In hoc namque gloriosissimo cœtu, ut indicat Catalogus editus anno præcitato 1687., efflorebat Eminentiss. *Jo: Franciscus Albanus*, qui proximis diebus, nono scilicet Kalend. Decembris ad Summi Pontificatus apicem evectus. Clemens XI. appellatus est; quem Deus incolumem nobis perpetuò conservet.

In hoc insigni congressu, hujus operis Auctor (absit ambitio) etiam adscribitur, qui cùm esset Ravennæ anno 1688. die 4. Maii ibi orationem de more habuit, in qua probavit, detractionem magis, quàm laudem conferre ad rectè vivendum; tunc Academiæ Principe Com. Hieronymo Rota Patritio Ravennate literis, & nobilitate perspicuo, quem mors adhuc ætate florentem superioribus annis Reip. Literariæ, & mihi, maxima benevolentia eidem obstricto, eripuit.

Eod. Anno.

CÆsar Pollitius Ordinum Civitatis Cremonæ Conservator, & Decurio, ex præclaris hujus ætatis ingeniis incredibili quippè labore, & studio magnum peregit volumen in Archivio Cremonæ servatum, cujus talis est titulus.

Tomus Ordinum, Ordinationum, Reformationum, Provisionum, & Jurium Ill. Communitatis Civitatis Cremonæ à Cæsare Pollitio ex Consiliariis, & nunc Ordinum Conservatore p.te Ill. Communitatis nuper cum summa diligentia in lucem emissus, & brevi epilogo ditatus, Patriæ suæ, ac Ill., & Magnificis Consiliariis Collegis ad negotia discutienda, Veritatemq; eruendam, & publicum regimen conservandum dicatus, & in concione pub. Generali Consi-

Consiliariorum oblatus Anno Domini N. Jesu Christi millesimo, quingentesimo octuagesimo tertio mense Decembri Ser.mo, & Invict.mo Philippo Hispaniarum Rege Mediol. Duce regnante, quem Deus Opt. Max. perpetuò felicem conservet.

Utinam in Archivio ad Tanti Viri memoriam, & ad maximum nostræ Patriæ commodum perpetuò serventur hæc folia; caveantque Ordinum Conservatores, qui pone me perspicuum munus occupabunt, ne hic Reip. nostræ thesaurus surripiatur, aut quoquomodo disperdatur.

MDLXXXIV.

Bernardinus Campus ætate sua Pictor celeberrimus, ac cum priscis Pictoribus fama, gloriaque certans, cujus opera effectis lineamentis, coloribus, aptisque corporum mensuris, ità proximè ad naturæ elegantiam accedunt, ut non minus obstupescant omnes, quàm oblectentur. ita de eo legitur in diplomate Marchionis Piscariæ Francisci Ferdinandi Avalos ab Aquino diei primæ Decembris 1562., quod refero de eo scribens ex professo in meo Libro de Pictoribus Cremonensibus. Hìc enim mihi sufficiat indigitare eum hoc anno edidisse opusculum, cui tit.

Parere sopra la Pittura.

Id composuit, ut votis annueret Insignium Pictorum Antonii Utinensis à Caravagio, ac Brandimartis à Turre Cremonensis. legitur adiectum, ut vidimus, Alexandri Lami libro, inscripto

Discorso intorno alla Scoltura, e Pittura &c.

Eod. Anno.

Joannes Clemens Schitius Federici Domini Castri Didonis F. J. U. D. Collegio Patriæ adscriptus die 30. Martii 1571. Ecclesiæ Cathedralis Canonicus, ac in alma Urbe literis, aliisque titulis clarus; quamvis ex sui eruditissimi ingenii monumentis nihil ad nostras manus pervenerit, attamen, eo mandante, anno 1602. ex Typographia Patavina Laurentii Pasquati vulgata fuere

Responsa diversorum Clarissimorum J.C. in causa Prælationis inter Feudatarium ob merita sanguine Nobilissimum, & Jur. Cons. & Marchionem Honorarium, qui feuda emit.

Hæc tria Responsa fuerunt ab ipso Schitio dicata Præstantissimo Viro Jacobo Maynoldo Cremon. Patritio tunc Regio Mediol. Senatori mox Excell.mi illius Senatus Principi. Primum est Sfortiæ Oddi Perusini. Secundum Marci Ant. Peregrini Paduani. Tertium Octaviani Picenardi J.C. Coll. Cremon. de quo erit sermo in Tertio Volum.

Memorant Schitium *Bressianus in Coll. anno* 1571.
Franciscus Zava in Epist. 1. *lib.* 1. & *Ep.* 2. *lib.* 4.
Lamus in Somnio Cant. 2. *pag.* 32.
Ant. Campus hist. lib. 3. *anno* 1584.

Dixi-

Diximus superiori loco, ubi de Jo: Baptista Schitio habitus fuit sermo, Progeniem Schiriam à Jacobo Oldroando nuncupato Schizza provenisse auctoritate *Cavitelli* nostri; verùm cùm circà hujus familiæ derivationem ex *Dempstero* aliquid deprompserit eruditiss. J. C. *Joannes de Scitonis*, illud hìc placet attingere. Narrat itaque Thomas Dempsterus J. C. Baro Mureskiæ Scotus, olimque publicus Professor in Universitate Bononiensi (in ejus apparatu ad Historiam Scoticam ædito Bononiæ anno 1622. in 4. existenti in Bibl. Ambrosiana, libro 2. cap. 18. pag 112. 113.) Ex inveterato Scotorum more militandi apud exteras Nationes, & præcipuè Italicas, Gentem illam Scoticam paulatim traxisse consvetudinem in Italorum Societatem, ac fœdus transeundi, ibique procul à Patria fortunarum suarum figenti Domicilium, ut minùs mirum sit, ubiq; Italiæ Scotorum nobiles Familias vigere: Dein exemplificat in Nobili Familia de Schitiis, quam Cremonæ, Mantuæ, & Veronæ efflorescentem à Scotia oriundam testatur. Alias pariter asserit Nobiles Familias vigere à Scotia oriundas, scilicet de Riariis Savonæ, Bononiæ, Imolæ, de Baronibus Florentiæ, de Marescottis Bononiæ, de Scottis Mantuæ, Placentiæ, & Mediolani. Cui addenda est illa de Scitonis, quam à Scotia oriundam testantur *Crescentius in Corona Nobilit. Italica p. 2. in Amphiteatro Nobilit. Mediol.* ubi agit de Familia Dugnana, nec non *in Tractatu Nobilit. edito à Com. Jo: Nicello Placent. lib. 2. cap. 8. num. 22. Abbas Phil. Picinellus in Athenæo Literator. Mediol. fol.* 287. 301. *Abbas Ghilinus in Theatro Literatorum p. 2. pag.* 143. eamque à Scotia in Italicam migrasse tradit *Hector Boketius in Hist. sua Scotorum lib.* 18. *sub anno* 1450. *fol.* 371.

Eod. Anno.

JOannes Maria Parolus summæ eruditionis vir, & Musis Italicis omninò deditus, vulgavit Cremonæ apud Chiristophorum Draconium 1584. opusculum octavis rythmis, ut ajunt conscriptum, & dicatum Octaviano Canturio nob. Cremon. cui tit.

Le lagrime di San Pietro.

Trattato in compendio della bellezza secondo l' opinione di diversi Filosofi, librum, quem sub nomine Amadei Arcipavolæ in Oppido Casalis Majoris excudit, sine anni appositione eidem Canturio nuncupatum.

Della Bellezza della liberalità. Ibidem scripsit pariter nonnulla carmina in laudem Hieronymi Tromboni, edentis Vitam S. Homboni Cremonensis.

Laudatur Parolus *à Cæsare della Porta* in Epistola nuncupatoria suæ Tragediæ, quam Delpham inscripsit, ut inferiùs.

Eod. Anno MDLXXXIV.

CÆsar della Porta magnæ Vir integritatis, & comis naturæ, politioribus literis ornatissimus, & acri prædirus ingenio, tanto animi nixu in poetica studia latus est, ut nulli Coævorum secun-

dus in pangendis hetruscis carminibus emerserit. Quippè variis de rebus varia modulatus, miscellaneorum Rhythmorum italico metro Volumen concinnaverat. Quorum tamen pauculi prodierunt, & hi quidem majori ex parte sacri, cætera encomiastici, & ab amicis potius, in quorum laudem scripti erant, promulgati. Majora subinde mente concipiens, sacrum aggressus est Poema, quo nedum in terris famam, sed & in cœlis gloriam compararet; italicis enim octometris in eo complexus est res gestas à Divo Homobono Cremonense, quas apud Christophorum Draconium anno 1584. Nicolao S. R. E. Card. Sfondrato Ep. Cremon. mox in Sede Petri Gregor. XIV. dicatas, edidit hoc tit.

Vita, morte, e miracoli di Santo Huomobono, ridotti in ottava rima, recusas *Perusii per Ang. Bartolum* 1630.

Item apud eumdem Impress. eodemque anno

Stanze sopra i quindeci Misteri del Santissimo Rosario,

Rime sopra il Santissimo Sacramento, scilicet decatetrastica, & ogdoastica nonnulla in fronte Statutorum Sodalitatis Sanctiss Sacramenti Ecclesiæ Majoris Cremonæ apud eumdem, & Barucinum Zannum 1606.

Delfa, Tragedia apud eumdem Draconium 1587. Octaviano Cantullo Nob. Cremon. nuncupata.

Extant & ipsius decatetrastica diversis libris præfixa, nempè Annalibus Cavitellianis, Parænesi ad Remp. Venetam doctiss. Card. Baronii. Cremonæ cusæ 1606.

Tractatui de Advocato, & Causid. Jo: Petri Alæ &c. & aliis.

Eum commendant *Lud. Cavitellus ad ann.* 1583.

Ant. Campus hist. lib. 3. ad ann. 1584.

Leo Allacius in Dramnaturgia in Ind.[e] 1. & 2.

Cinellus in Bibl Vol. pluteo 3.. pag. 19.

Franc. Bressianus in Coll. Notar. Cremonæ, cui erat Cæsar adscriptus.

Laur. Legatus in Musæo Cospiano lib. 3. cap. 3.

Eod. Anno.

FErdinandus Bonettus Utriusq; Juris Doctor, Theologus Insignis, Græcæ, & Hebraicæ elocutionis consultissimus, dum esset Præpositus Ecclesiæ S. Vincentii in Patria, illam resignavit Clericis Reg. S. Pauli, Barnabitis nuncupatis, ubi nunc elegans Collegium erectum est. Plura *Theologica* scripsit & *opera*, quàm maxima ex Hebræa lingua traduxit.

De eod *Pellegr. Merula in Sanctuario Cremonæ*.

Cavitellus in Annal.

Bressianus in Corona Vir. Illustr. non quidem rectè circà nomen, & institutum.

Franciscus Zava præ cæteris in Oratione, ubi Illustr. Vir. parentalia commemorat, multa dicit, quæ ad Tanti Viri perpetuum monumentum non sunt omittenda.

Hujus

HUjus antiquissimæ linguæ (loquitur de lingua hebræa) cognitionem, & arcanam intelligentiam Ferdinandus Bonettus Juvenis præstantis ingenii, & maximæ temperantiæ, moderationisq; adeò comprehendit, ut qui in ea nati, & ab uberibus maternis summa industria educati, eruditique fuerunt, quiquè illam non sine maximi nominis laude, & existimatione profitentur, si aliquando in locum obscurum, & hebraico sermone implicitum incidunt, hunc adeant, & statim tenebris per hunc discussis, lucem accipiant, & maternæ, propriæque linguæ, aliquando balbutientis claram vocem, & germanum sensum percipiant. Id cognovit Senatus Mediolani, id vidit Casatus ejus præfectus, id hebraicæ linguæ docti, & maximè intelligentes animadverterunt. Nam quo tempore non multò post Concilium Tridentinum Pius V. Pontifex Max. diplomate suo ad quamlibet Civitatem in fide consistentem, quæ ab antiquorum optimis institutis, & non vacillantibus decretis non defecisset, misso, quo maxime Theologi admonebantur, ut hebræorum libri proximè impressi, per doctissimos illius Dogmatis recognoscerentur, diligenter excuterentur, enodatè extricarentur, hic fertilissimi ingenii Juvenis, optimis moribus eruditus, cognomento Bonettus, integritate bonus, fide optimus, Mediolanum Senatus literis jussu Principis accersitus, Patrum Conscriptorum postulationem audit, Provinciam non respuit, operam summa cura, & fide illa in re se navaturum promittit, religiosè spondet. Quod profectò animosè spondere, & recipere poterat. Sæpiùs enim sensim Moysis libros omnes legerat, quàm eorum quilibet cursim, qui sermonem illum patrium & agnoscunt, & profitentur; dolos indagat; fraudes investigat; latibula odoratur; feras excitat; retia tendit; indagine omnia loca cingit. Membra quæque considerat, incisa cognoscit, singulas literas introspicit, verborum interpunctiones notat. Singula hæc acri judicio examinat, animi constantissima conscientia hæc expensa Senatui refert. Ordo ille amplissimus Magistrorum gentis Hebreæ, populi obstinatissimi, & tumultuosissimi crimina, opprobria, convitia in salutis communis Servatorem Dei Opt. Max. unigenam, & ejus Matrem semper Virginem per Ferdinandum Bonettum ex tenebris eruta, enucleatè excerpta maxima cum industria, & fide aperta cognoscit. Quid tùm Princeps illius Ordinis? Quid totus Senatus? omnes tanta ingenii admiratione, rei celebritate, & præstantia ità obstupefacti, ut ab eo nusquam oculos averterent. In qua longa, & multa admiratione ubi diù constiterunt, illum tandem à se dimiserunt, gratulatione amplissimè facta, gratiarum actione persoluta. Quorum munificentiæ, & perliberali, tùm voluntati, tùm sermoni, ut par referret, Præsidem, & totum illum Ordinem elegantissima, & doctissima oratione prosecutus est, qua inter reliqua, quæ plurima ab illo prudenter in eo dulcissimo sermone erant, hoc attentissimè audiebatur, se totum dedere, & jampridem dedisse & Senatui, & omnibus Reip. Fideiq; Christianę maximis Patronis; Et hac potissimùm causa in Judaicam linguam strenuè incubuisse, ut populus servituti natus cognosceret, sermonis sui majorem intelligentiam, & cogni-

cognitionem esse apud Juvenem imberbem, quam apud barbatos Praeceptores suos. Hanc absolutè, & perfectè cognitionem minus decennio comprehendit, qui nisi triennio adversa valetudine ab illo studio distractus fuisset, multò majora hujus doctrinę argumenta apparerent. Is tamen est, cujus industria summi Theologi artificia, & gentis scelestę prorsùs thecnas cognoscunt. Neque hoc tacendum, hunc, si quando publicè inter diversorum conventuum sectatores disputatur, & in locum implicitum, nec satis planè clarum, in sermonem nostrum versum inciderint, judicem, & arbitrum, sententięque totius disceptatorem eligi. Hoc sciunt nostri Cives, hoc viderunt exquisitarum, & reconditarum rerum acutissimi disceptatores, & cognoverunt in publicis disceptationibus. Quantum hoc solatii sit, nemo vestrùm non videt. Ii sunt uberrimi fructus soli Cremonensis, eæ sunt fœcundissimæ segetes ejusdem agri &c.

Eod. Anno.

FRanciscus Locadellus Vincentii Frater, de quo suprà loquutum est, Mercadini, & Margaritæ de Arisiis F. multiplici doctrina præclarus, ac literis latinis oppidò eruditus, ex Patriæ Decurionibus Francisci Ferdinandi Avali Piscariæ Marchioni, Regii in toto Mediolani Dominio Vicarii à Secretis, qui dum Avalum utriusque Siciliæ Proregem designatum secutus, eo illìc mortuo, Magister Rationalis Consilii Catholicæ Majestatis electus est, ductaq; in Civitate Panormi opulentissima, ac Nobili Uxore, suam in illa regione familiam propagavit. Egregio calamo, quem tractabat, multa scripsit opera, quæ desiderantur.

Eum laudant. *Cavitell. in Annal. ann.* 1560.
Zava in Epist. famil. lib. 3.
Campus hist. lib. 3.
Lamus in somnio cant. 3. ubi
Vien dietro il Locadelli in viso altero
Di Pescara al Marchese tanto caro &c.

In Ecclesia insigni Divæ Agathæ Cremonæ adest tumulus Locadellæ familiæ inscriptus.

Sepulchr. Nobilis Familiæ D. Mercadini Locadelli, & haeredum suorum.

MDLXXXV.

NIcolaus Scribonius Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ Divæ Agathæ Cremonæ ad literas, patriæq; hujus ornamentum natus, concivium omnium consensu legit in publico gymnasio Logicam, & Rhetoricam, ex quibus excellentes emersere discipuli. die 20. Martii 1589. piè moritur, & in sua humatur Ecclesia.

Ejusdem meminere cum encomiis *Franciscus Zava in orat.*
Cavitell. in Annal. dum adhùc viveret
Bressianus in Corona Vir. Illustr.
Angelus Baronius in Paneg. de Praef. Mainol.
Vectiolus in Orat. or. 2.

Eod.

Eod. Anno.

Antonius Campus Galeatii Filius, & Julii, ac Vincentii Pictorum Illustrium frater, & idem æternæ memoriæ Pictor, & Sculptor, ob artis præstantiam equestri dignitate auratæ militiæ donatus à Gregorio XIII. P. M., ut constat ex ejus diplomate Romæ dato vi. Id. Maii MDLXXXIII. non sola optimè effigiandi peritia, ut Pater, & Fratres, inclaruit, sed altiùs virtute nitens, id quoque scribendo præstare novit, quod colorando: & penicillo calamum adiungens, tamquàm geminatis alis, longè suprà oblivionem elatus, ad immortalitatis fastigium evolavit. Nobilissima quippè sui in Patriam amoris monumenta, Pictor, & Scriptor elaboravit. Quod enim Pictoris fuit, inter cætera admiratione digna ejus opera delineavit, ac Æri perennaturo commisit Civitatem Cremonæ, & ejus agrum duabus tabulis, quarum prima, quæ tamen secundo loco facta est, inscribitur.

Species Urbis Cremonæ, manu Antonii Campi Pictoris effi̇cta anno correctionis 1582. Quam David de Laude Crem. Hebræus incidit

Secunda verò, quæ tempore primam præcessit

Agri Cremonensis Typus. Antonius Campus Pictor Cremonensis descripsit 1579.

Postremam hanc Tabulam in magnum suum Orbis Terrarum Theatrum contulit primi nominis Geographus *Abrahamus Ortelius Vol.* 1. *Tab.* 62.

Utramque verò Campus nuncupavit Amplissimis Decurionibus Consilii Generalis Civitatis Cremonæ, à quibus benè de Patria merentes gratissimis, non vulgare præmium retulit. Speciali namque Privilegio exemptus fuit ab omnibus cujuscunq; generis Vectigalibus. In eo ad hanc rem de Campo legere est. *Inter cætera per eum mirificè facta Immaginariam Civitatem nostram, & Agrum ejusdem per Vicos, & loca cum intercapedine ab ipsa Urbe apertè edidit*. Eodem studio præcipua Cremonensium æri mandavit, elegantissimas edens Icones Patriæ emblematicè expressæ, insigniorumq; ejus ædificiorum, Cathedralis Ecclesiæ, maximæ Turris, Baptisterii, famigeratissimi Carrocii, & hujusmodi, de quo quidem Carrocio *Dominicus, & Carolus Fratres de Macris* in elucubratissimo *Hierolexico*, ac nuperrimè *Abbas Jo: B. Pacichellus de Tintinnab. Nolano cap.* 4. *pag. mihi* 140. & fuso calamo *Petrus Lambecius in Annotationibus ad Platinæ hist. Mantuanam pag. mihi* 485. qui Philippum Rubenium indicat Campi librum versione latina transtulisse; ad hæc & Principum Mediolanensium, atque clarorum aliquot cum literis, tùm armis Cremonensium Imagines, quas ab Augustino Carraccio Picturæ Zeuxi apud Bononienses, Cremona tamen oriundo, magna ex parte incidi curavit.

Quod verò Scriptoris in Campo fuit, Res Cremonensium, quas effigiaverat Libris iv. luculenter descripsit, quorum primi tres de Historiis

ſtoriis Cremonenſibus ab Urbis exordiis ad annum MDLXXXV. Quartus, Icones Principum Mediolanenſium, cum brevi geſtorum uniuſcujuſque narratione, continet. Inſcribuntur autem

Cremona fedeliſſima Città, e Nobiliſſima Colonia de' Romani, rappreſentata in diſſegno, col ſuo Contado, & illuſtrata d'una breve Hiſtoria delle coſe più notabili appartenenti ad eſſa, e de i Ritratti naturali de i Duchi, e Ducheſſe di Milano, e compendio delle loro Vite.

Acceſit inſuper Campo deſcribente

Tavola de Caſtelli, Ville, e Terre Feudali del Contado, e Diòceſi di Cremona, e prima del Contado Cremoneſe.

De quibus in peculiarem tractationem inſtituturũ ſe Campus innuit in eo Indice. Memoratum autem Opus, PHILIPPO SECUNDO AUSTRIACO HISPANIARUM CATHOLICO REGI MAXIMO S. in lucem prodiit, ab Hippolyto Tromba, & Herculeano Bartolo excuſumCremonæ, domi ipſius Auctoris enunciato anno 1585. in fol. regio, & hoc recuſum anno 1645. in 4. fuit Mediolani ad Inſtantiam Joannis Baptiſtæ Bidellii.

Condidit quoque Campus

Hiſtoriarum Cremonenſium Librum Quintum

Quo deſcribuntur Eccleſiæ, & cætera loca ſacra, ac inſignia ædificia Urbis, & Iconibus exprimuntur. Meminit hunc Auctor in Calce Libri IV. ubi & ſe promiſſit editurum

Earumdem Hiſtoriarum Librum Sextum.

Ità res patrias Calamo pingens, & ſtylo Pictoris deſcribens, idem Apelli certavit, ac Livio, & Hiſtoriam, loquentem picturam, Picturamq; mutam Hiſtoriam eſſe perbellè docuit. Quamobrem *Bernardinus Baldinus* ex Oppido intrà Lacus Verbani, de Campo canebat.

Quidquid Muſa poteſt cantu, fidibuſq; canoris
Penniculo CAMPI, reddere Muſa poteſt.
Pictores alii certant cum Vatibus: Unus
Aoniis certat Campius arte choris.

Congeſſerat, & alia opera, & præcipuè ad agrorum culturam, ad Piſcationes, & Venationes attinentia, quorum manuſcripta videnda mihi commodavit Jo: Baptiſta de Grandibus Medicinæ, ac Philoſophiæ Doctor egregius, Amicus meus humaniſſimus, cujus probus Genitor Claudii de Campis, Antonii filii, rei familiaris non modicæ ad hæreditatem vocatus fuit. Inexpleto pariter deſiderio deceſſit, cum æneum Herculis ſimulacrum altitudinis brachiorum (ut ajunt) decem, fundendum excogitaſſet, ut in Platea magna ad Patriæ ornamentum, ejuſq; (ut ſuponitur). Fundatoris memoriam erigeretur, dato ſuper hoc Præſidibus Civitatis ſupplici libello 14. die Auguſti 1574. ut in Archivio publico. De eodem differentes Auctores non allego, cum nemo fermè reperiatur ex Neothericis Hiſtoriarum Scriptoribus, de Cremona loquentibus, qui Campum non memorent. Ad ædes SS. Nazarii, & Celſi hæc habetur Inſcriptio. Me-

Memoriæ Æternæ.

Galeatii Campi Cremonensis Pictoris, sua quidem, sed magis Filiorum trium excell.^e clari. Julii Campi Primi Fil. Architecti, & Pictoris, qui, arte superata, jam cum natura certans ultrà id, quod est in eo genere summum, progressus est. Antonii Campi secundi Fil. Chorographi, Architecti, & Pictoris præstantiæ Fraternæ Æmuli, & Imitatoris Equitis Pontificii ob Agrum Cremon. in tabula expressum, à Civitate immunitate donati, Urbis Cremonæ, & illius Præfecturæ tàm sacræ, quàm profanæ Descriptoris. Vincentii Campi iij. Fil. Archit., & Pictoris præstantissimi Galleatius, Curtius, Annibal, Julii, & Claudius Antonii filii PP. Anno sal. 1584.

Eod. Anno.

NIcolaus Hemus Carmelitici Ord. S. T. M. humaniorum literarum professor, & Patavii Lector Philosophiæ in suo Cœnobio, vulgavit *de Triumphali Christi Servatoris nostri Ascensu. Oratio Cremonæ* 1585. *apud Christophorum Draconium. Com. Jo. Baptistæ Stangha Patrit. Cremon. dicata.*

De Vite divina, Angelica, humana, & Corporali. Patavii apud Laur. Pasquatum 1587. *Laurentio Laureto Carmel. S. T. M., & Venetæ Provinciæ Præfecto.*

De Triformi animorum Corona ex prudentia, sapientia, & gratia floribus contexta, Libri tres propositi, ut publicè discutiantur Vercellis in Comitiorum Provincialium Lombardiæ celebratione apud Carmelitas. Opus eidem Com. Stanghæ dedicatum. Cremonæ apud eumd. Draconium 1589.

Falconius in Chronico, de eo plura, ubi de Doctoribus ordinis.

MDLXXXVI.

CÆsar Chizola, seù Chizolius Medicinæ, ac Philosophiæ Doctor, in Coll. Physicorum Patriæ susceptus, poeticis, & oratoriis literis maximè instructus, ad Animosorum Academiæ Principatum hoc anno evehitur, quem diligentissimè rexit. Ejus scripta exoptantur. fuisse aspectu venerabilem, desumitur ex carmin. *Francisci Zavæ, ubi in Epiced. Octaviani Com. de Covo* scribit

Este mei memores, Cæsar Chizolius, oris
Egregii.

Et alibi, ubi de Horatio Paterno.

Venit, & egregio Cæsar Chizolius ore

De eodem *Cavitell. in Annal. pag.* 428. *t.*

Ant. Campus hist. lib. 3. *pag.* 72.

Lamus in Somnio cant. 2.

Abb. Malatesta Garuffius in Ital. Acad. ubi de illa Animosorum.

In Ædibus Divi P. Francisci super Aram familiæ Chizolæ legitur notis aureis hæc inscriptio.

Julia

Julia Chizola ex Testamento Cæsaris Patris, & Nicolai Patrui Aram hanc Sanctissimæ Virgini Deiparæ, ac Divo Francisco dedicatam extruxit, exornavit, annua pecunia ad sacra quotidie facienda de suo munificè constituta, anno salutis humanæ 1592.

Eod. Anno.

PEtrus Georgius Odescalcus ex Patre Joanne Thoma, Regio Mediolani Senatore, Patritio Comensi, & Catharina Milia coniuge natus Cremonæ anno 1564 cum hìc regeret Præturam, salutaribus ùndis lustratus fuit Infans die quinta Augusti à Nicolao Sfondrato Cremon. Episcopo, qui postea Sum. Pont. evasit. Susceptores ejusdem à Sacro fonte fuerunt Emanuel de Luna, Arcis Cremonensis eo tempore Gubernator, ac Comitissa Ludovica Bergamina. Ex quibus rectè statuitur, Petrum Georgium propriè esse Cremonensem, & rectè nostros inter Scriptores non solùm cooptari posse, quinimmò deberi tùm ratione Nativitatis, tùm Baptismi, ità docente *Radulpho Decano Tungrensi in suo eximio de Canonum observantia libro*, ubi asserit, illos verè naturales esse, & dici, qui nati sunt in loco, cujus etiam sententiæ præter alios sunt *Carolus Guyetus ex S. J.* in opere *de Festis propriis locorum, & Eccles. lib. qu.* 1. & 2. nec non *Ant. Quintanadvenas ex ead. S. J. in suis Sing. Theol. Mor. ad septem Ecclesiæ Sacramenta Tract. 7. de celeb. Missarum.* Virùm etiam fuisse habemus ex *Abbate Ghilino in Theatro Hom. Illustr. part.* 1. ad omnem ecclesiasticam disciplinam compositum, qui quamvis puellæ nobili in primo flore juventæ nupsisset, vix tamen, ea defuncta, religiosum vitæ genus sibi amplectendum proposuit. Romam sanè perductus, clericali veste præcinctus cum Paulo Episcopo Pennensi, ac Almæ Urbis tunc Gubernatore ejus Patruo versatus fuit; erat omni virtutum genere, ac pietate insignis, & præcipuè Jurisprudentiæ laurea præclarus, undè Sixto V. Pont. Max. prædifficile non fuit, illum utriusque Signaturæ Referendariũ, Abbreviatorem de Parco majori, ac Prothonotarium de numero Participantium eligere; quinimmò cùm idem Pontifex officium Præfecturæ Brevium justitiæ anno 1590. noviter erexisset, illudque variis privilegiis, ac honoribus decorasset, Petro Georgio conferre voluit, ac eodem fermè tempore Sancti Didaci Canonizationi præfecit. A Gregorio XIV. Urbis Firmanæ Gubernator declaratus est, & à Clemente VIII. ad Ecclesiam Alexandrinam per renunciationem Card. Octavii Paravicini die 10. Maii 1596. promotus, summa vigilantia, & affabilitate, quæ cunctos populos ad sui reverentiam attrhaebat, tredecim annorum spatio integerrimè gubernavit, ubi quadraginta horarum, ut dicunt, piissimum exercitium instituit; Solemni pompa Corpora SS. Baudolini, & Valerii illius Urbis tutelarium, decentiori loco reposuit, tria extrà Urbem templa Beatiss. Virgini à fundamentis erecta, consecravit, aliaque innumera Alexandrinis eximiæ suæ pietatis monumenta reliquit. Nuncius extraordinarius ad Helvetios sibi demanda-

mandatam provinciam feliciter obivit. Hinc tàm illustre sibi nomen in Aula Romana comparaverat, ut illum Paulo V. Viglebanensi Ecclesiæ Antistitem designaverit, ibi etiam optimi, & rectissimi Præsulis exemplar, & præsertim Tridentini Concilii sanctionum perfectissimus cultor emicuit, ut ab iis nunquam abscederet, ad novem circiter annos, cùm esset ætate annorum sex suprà quinquaginta, tot laborum quietem die 6. Maii 1620. in osculo Domini recepit, in sua Cathedrali tumulatus, cum hisce elogiis tùm desuper, tùm propè tumulum.

D. O. M.

PETRO GEORGIO ODESCALCO
Patricio Novocom.
Thomæ Reg. Senator. filio
Ecclesiæ, Patriæ, & Familiæ Lumini.
Hic
Utriusque Signat. Referend. Protbonot.
Particip.
Liter. Apost. Correct. Firmi Gubernat.
Ad Helvetios Legati
Munera feliciter obivit.
Episcopus Alexandrin. postmodum
Viglevan.
Ubique extructis Aris, scriptis
Codicibus, usque
Institutis eximiè Pietatis in Deum,
Deiparam,
Et Sanctos gloriosa erexit Monumenta,
Pastor, & Pater semper vigilans, & Pius
Inter piorum lacbrymas nunquam
Fatis lacbrymatus,
Ut Cælo diutiùs viveret, citiùs Terris
ereptus est.
Obiit Non. Maii MDCXX.
Devoti animi testimonium
Parenti Optimo
J. C. Raymundus Odescalcus
Posuit.

Secundum autem est.

Mariam Virginem,
Quam vivens
Petrus Georgius Episcopus
Mirificè coluit,
Hic ejus etiam Ossa deposita
Venerantur.

Is porrò Petrus Georgius insigni morum Sanctimonia ità conspicuus, pro sua in Deiparam Virginem animi propensione, ac zelo, quo semper efferbuit, in almæ Parthenidis laudem discursus duodecim materna lingua composuit, librumque Paulo V. dicavit inscriptum.

Instituto di divozione ad honore della Beatiss. Vergine Maria da essercitarsi quindeci giorni avanti la Quaresima con alcuni discorsi, che servono à promovere lo stesso instituto.

Discorsi Morali sopra i quindeci Misterii del S.mo Rosario della B.V.

Vulgavit & alia opera nempè.

Raccolta di varie opere divote, che si puonno fare ad honore della B.V.M.

Discorsi sopra l'Orazione da farsi comunemente mattina, e sera dalle famiglie nelle proprie Case.

Diœcesanas Synodos tres.

L'Ufficio del Curato.

Vita di S. Diego.

Orazione in lode del medesimo Santo.

Orazione recitata in Torino per la Santiss. Sindone, e Reliquie di S. Maurizio l'anno 1602.

Orazione recitata nel funerale fatto nella Chiesa Catedrale di Vigevano per l'anima della Reina di Spagna Margherita d'Austria.

Vitam, & gesta hujus Venerabilis Episcopi scripsit *Joannes Baptista Sala* Eccles. Cathedralis Comensis Canonicus Penitentiarius, utpotè qui ipsi quondam diù fuerat à Secretis, ubi firmissimè asserit cap. 1. § 4. nostrum Dei servum natum fuisse Cremonæ.

Salam prosequutus fuit nuper *Joannes Maria Ferraria* Cathedralis Ecclesiæ Viglebanensis Canonicus Cantor justo volumine, illudque Innoc. XI. felicissimæ recordationis S. P. dicatum voluit ubi cap. 2. anno 1564. Cremonæ natum fuisse Petrum Georgium asserit, quamvis *Julianus Porta in catalogo Vir. Illustrium Alexandriæ* dicat non à Ferraria, sed ab Octavio Inviciato Alexandrino S. I. conscriptam fuisse hanc Vitam Odescalchi, & editam tantùm ab ipso Ferraria.

Extat ejusmodi Vita latino per extensum reddita stylo apud *Continuatores Bollandi in Propyleo ad acta Sanctorum Maii.*

De eodem scripsere Idem *Ghilinus etiam in Annal. Alexandriæ ad annum* 1598., *& sequ.*

Joannes Ciampinus in suo libro Eruditiss. *de Abbreviatoribus à Parco Majori ad annum* 1586.

Julianus Porta in suo Theatro Alex. ubi de Episcopis, eum vocando Cler. Reg. Theatinum.

Quæ superiùs adduximus, si non sufficerent ad demonstrandum, hunc Sanctæ memoriæ Præsulem Civem Cremonensem fuisse, animo

animo nostro sedet hic apponere privilegium Civilitatis Cremonensis, quo Joannes Thomas Odescalcus ejus Pater, unà cum filiis suis, & posteris fuit donatus in Archivio Civitatis servato subannexi exempli.

Decuriones Consilii Generalis Civitatis Cremonæ.

Scientes, quàm præstet, Civitatem gravissimos, & integerrimos Prætores sortiri, nobiscum præclarè agi existimavimus, utpotè quibus singulis bienniis ex antiquo Instituto destinatur, Selectissimus ex amplissimo Senatus Mediolanensis Collegio Prætor, qualem nimirùm babuimus superiori proximo biennio Illustrem Joannem Thomam Odescalcum Novocomensem Jurisconsultum prudentissimum, eumdemque Senatorem Sapientissimum, qui Cremonensis Præturæ munus sibi ab Invictissimo Rege nostro Philippo demandatum, tanta cum laude, atque omnium admiratione obivit, ut omnibus mirum visum fuerit, & penè incredibile. Ut enim cæteras ejus Virtutes missas faciamus, nemo umquam satis pro dignitate, & rei Majestate dixerit, quàm sanctè, quàm sine odio, aut amore, cupiditate, aut avaritia controversias complures sustulerit, litesque decıderit, tùm Jure, & potestate, quam babebat, tùm auctoritate, & consilio, quàm benignè, & comiter se babuerit, qui non tàm modestissimi Prætoris, quàm benevolentissimi Civis munus explevit; Quot privatas discordias composuerit, quot veteres inimicitias compresserit, quanta diligentia, & cura, vigilantiaque usus fuerit, cùm ingravesceret annona, ut ex rei frumentariæ inopia, & penuria, maxima consequeretur utilitas; unde non mediocri admiratione afficiebantur finitimæ Civitates: Jam verò ità facilis ad eum omnium aditus fuit, ut ne ullus quidem se umquam exclusum conquestus fuerit; Ut igitur nostræ ergà ipsum benevolentiæ, ejusque ergà Civitatem nostram, amplissimorum beneficiorum pignus aliquod, monumentumque appareat, quod possumus, ipsum Odescalcum Virum Ill Consilio nostro legitimè coacto, more, institutoque Majorum coram Ill. Viro Camillo Castillioneo Senatore gravissimo, & Pro Prætore nostro meritissimo, ipsum, inquam, Ill. Joannem Thomam, ejusque filios, & Posteros Civitate nostra donamus cum bonoribus, & oneribus, quibus cæteri nostri Creati Cives frui, & gaudere consueverunt, Remittentes, pro ut eidem remittimus, onus astruendæ domus in Civitate, & pecuniam, ærario nostro persolvendam, quas ad res novi Creati Cives apud nos lege municipali tenentur. Quæ omnia rata, & firma esse decernimus, prælibati Invictissimi Regis nostri, vel ejusdem Excellentissimi Senatus Mediolani confirmatione accedente; Et boc diploma per infrascriptum Scribam, seù Cancellariam nostrum fieri, nostrique Sigilli impressione muniri, mandamus. Dat. Cremonæ die Jovis, vigesimo Mensis Decembris 1565.

Eod. Anno LXXXVI.

PAulus Sfondratus Senior Francisci Patritii Cardinalis, & Episcopi Cremonensis F. ante Sacerdotium legitimo thoro susceptus, & ità Nicolai Cardinalis, & pariter Episcopi Cremonensis, ac postea Summi Pontificis Gregorii XIV. frater, Vallis Affinæ Toparcha, & proindè vulgari, sed præclaro titulo Baro cognominatus, ut Patri, Germanoque propiùs accederet, non tàm Avito splendore, quàm propriis virtutibus, & præsertim eruditione, fulgere contendit. Hinc in magnæ literaturæ, ac acris ingenii virum emersit, qualis describitur *à Paulo Morigia in Excursu de Sfondratæ familiæ nobilitate*, suæ de Mediolani antiquitate Historiæ præfixo, in quo & *promptum, atque argutum in responsionibus* Paulum depingit. Accedebat his artibus singularis ejus prudentia, raraque in agendo dexteritas, quæque pluris fieret exemplaris vitæ integritas, & ferè incomparabilis morum suavitas, quæ tamquam ferrum magnes omnes, qui ipsum nossent, in ejus obsequium trahebat: Iisdem Paulus de causis gratiæ plurimum iniit apud plerosque Principes, maximè verò Carolum V. Augustum, ejusq; F. Philippum Hispaniarum, ac Indiarum Regem; à quo & torque Militis S. Jacobi donatus est, & legatus adhibitus ad Carolum Emmanuelem Sabaudiæ Ducem, apud quem annos aliquot egit. Quin & matrimonium Catharinæ istius Principis F. cum Philippo Rege suo ipse conclusit. Sed cum ad majora progrederetur ætate adhuc florente, fato subreptus est anno salutis MDLXXXVII. Kal. Maii. Scripserat aliqua; at ex his tantùm occurrunt ipsius

Lettera al Cavaglier Battista Guarini, di ragguaglio, e di cõsolatione nella similitudine de' casi ad ambedue seguiti. Extat Tomo 2. selectarum à Bartholomæo Zucchio, editarumq; Venetiis apud Societatem minimam 1595. *in* 4. pag. 467. data Taurini 6. non. Martii 1586.

Lettere al Conte Ottavio Affaitati, datæ Taurini 18. Decembris 1586. & 20. Martii 1587. leguntur in libro inscripto, *Raccolta di lettere di diversi Prencipi, & altri Signori fatta dal Sig. Paolo Emilio Marcobruni*, edit. Venet. apud Petrum Dusinellum 1595. 4. p. 238., & 241.

Ad ipsum autem extat Epistola Lucæ Contilis, data Mediolani 10. Aprilis 1561., & edita libro 4. epistolarum ejusdem Auctoris pag. 119. editionis Venet. 1564. 4. Alia Hieronymi Casonis data Mediol. 3. Octobr. 1585. inter Epistolas Bartholomæi Zucchii, & ab ipso collectas p. iij. pag. 35.

Tanti Viri mortem deploravit Insubria, quæq; ipsum cognoverant nationes. Inter Amicos verò memoratus Eques Guarinus, insignem superindè scripsit epistolam consolatoriam ad Nicolaum Cardinalem defuncti fratrem, quæ legitur in præcitato volumine pag. 274. quod & ex intimis præstitit Darius Boccarinus Nicolai Cardinalis à Secretis, cujus ea de re extat epistola ad Comitem Octavium Affaitatum, tùm inter collectas à Marcobruno *p.* 253. tùm in Idea Viri à Secretis Bartholomæi Zucchii p. iv. pag. 505.

Quos

Quos autem Pauli jactura tetigit, magna mœroris parte levavit plurimæ ſpei ſoboles, quam ille ex Sigiſmunda Eſtenſi nobiliſſima Coniuge reliquerat. Supervixerunt eorum Hercules Littoris Orientalis Larii Comes, & Vallis Aſſinæ Baro, quem ſubindè S. Jacobi Equitem Philippus Rex Catholicus conſtituit, & Avunculus in Summum Pontificem aſſumptus, Equitum Prætorianorum Præfectum, & montis Marciani Ducem, ac Supremum Copiarum Sedis Apoſtolicæ Imperatorem in Gallica expeditione creavit. Cujus epiſtola de morte Patris ad Com. Octavium Affaitatum legitur inter collectas ab eodem Marcobruno p.283.apud quem & Marcobruni pro Com. Affaitati reſponſum eſt obſervare pag. 351. Paulus Camillus Card. Epiſ. Cremon. de quo infrà. Nec non Franciſcus Arcis Adriani poſteà Præfectus, & Montaſiæ Marchio. Fuerunt & Pauli non reticenda Proles Anna, Herculi Vicecomiti nupta, & Barbara, quæ cæleſtem Agnum ſecuta in Cœnobio S. Pauli Decollati Mediolani, vocata eſt Angelica Agatha, de qua fiet mentio in Angelica Paula Antonia ipſius amita.

In Eadem Eccleſia Divi Pauli Mediolani hæc legitur Inſcriptio.

Franciſci Sfondrati Cardinalis, & Cremonenſis Epiſcopi Nicolaus, & Paulus Filii legitimè nati juſſu Patris hic ſibi M. P. MDLII.

cum inſigniis Familiæ Sfondratæ

Auctores de eodem ſcribentes ſunt innumeri, & præcipuè non eſt omittendus *Petrus Franciſcus Spinula Mediol. in ſuis Carminibus Ode 24. Epiſt. lib. pag.* 32.

Eod. Anno.

JO: Franciſcus Terzanius Cremona J. C. Ferrarienſis Origine tamen Cremonenſis, undè cognomen habuit, & Lector pub. Bononiæ, ni fallor 1562. reliquit doctiſſimas *Enarationes in tit. xiij. lib. 2. Inſtitutionum, qui eſt de Exhæredatione Liberorum*. Manuſcriptæ aſſervantur Bononiæ in Muſæo Clariſs. Montalbani; Orationes item plurimas habuit ad Sixtum V. Gregorium XIV. Clementem VIII. Summos Pontifices; ad Aloyſium Mocenium Venet. Ducem in funere Gul. Gonzagæ Mantuæ Ducis impreſſas Ferrariæ, Bononiæ, Romæ, & alibi in 4. 1570. 86. 92. &c.

Meminit ipſius Hieronymus Joanninus de Capugnano Bononienſis in Vita Cynthii Jo: Baptiſtæ Giraldi. Hæc ſcripta comperii in Lyceo Herc. Laur. Legati, mihi tamen hujus Auctoris nomen erat cognitum ex Oratione penes me Venetiis excuſa apud Joachinum Brugniolum 1586. cui tit.

Oratio ad Sixtum V. Pont. Max. pro Sereniſs. Alphonſo II. Eſtenſe Duce Ferrariæ, obedientiam præſtante Ill.mo, & Excell.mo Cæſare Eſtenſe ejuſdem Ducis Patruele; babita à Jo: Franciſco Terzanio Cremona J. C. Ferrar. Romæ ix. Kal. Jun. MDLXXXVI.

Abbas

Abbas Libanorius in suo Libro, Ferrara d'oro &c. recenset Joannem Franciscum absq; cognomine Terzanio, sed tantùm Cremonæ, & Cremonam etiam eum appellat, & inter alia. *Si veggono in oltre di questo Eccellente Giurista alla stampa alcune Letture piene di gran dottrina, perciò molto stimate*, & allegat de eodem loquentem Guarinum lib. 3. f. 182.

Est etiam de eod. mentio in opusculo *Garzonii Auximatis de laudo meri Juris p. 2.*

Hier. Baruffaldus suæ Ferrariensis Patriæ perenne decus, Amicus noster nobis confirmavit Cremonam familiam à nostra Urbe promanantem, adhuc Ferrariæ florere.

Eod. Anno LXXXVI.

HIeronymus Bernerius Patria Corrigiensis, Sacr. Ord. Prædic. Episcopus Asculanus in Piceno, mox Albanensis, demùm Portuensis, & S. R. E. Card. à Sixto V. P. M. hoc anno die 18. Decembris creatus, licèt Allophylus Patriæ meæ adscribendus est, cùm inter Concives nostros anno 1591. fuerit relatus, morum candore, cordis pietate, ac ingenii præstantia præcipuè existimandus, vulgavit præ cæteris

Constitutiones Synodales Asculanæ Urbis, & Diœcesis.

Qui plura de eodem scire cupit, adeat *Ughellum in Ital. sacra Tom. 1. Ciacconium, Fernandum de Card. Ord. Præd., Fontanam in sacro Theat. Dominic. p. 1.*

Nobis enim sufficit tantum Virum ostendere, quanto Cremonenses amore prosequeretur, & quali reciproco animi consensu à Cremonensibus ipse coleretur. Legantur igitur, quæ sequuntur ex Libro Decretorum Civitatis anni 1591. excerpta.

ILl.ris J. C. D. Jacobus Maynoldus Galleratus alter togatus, ex Ill.bus DD. Deputatis, accessit ad Cathedram, & sedens dixit, jam Ill.re Consilium certiùs redditum fuisse ex relatione tempore reditus ab Urbe, facta per Ill.rem J. C. D. Homobonum Offredum super ejus, & aliorum Ill.rum suorum Collegarum, in Oratores missorum ad summum Pontificem (erat Gregorius XIV. Cremonensis) legatione, quanta affectione Illustr.mus, & Rev.mus D. D. Cardinalis Asculanus totam hanc Civitatem prosequatur, & officia, & alia ad honorem, & decus Civitatis, & DD. Oratorum fecerit, & sicuti dum essent adhùc in itinere euntes, misit eis in occursum suos Curiales, & etiam alios super Carrucis, & Equis, qui eos comitati fuerunt usq; ad Hospitium, eis ex ordine Suæ Sanctitatis præparatum, & quod apertè profitetur se esse Cremonensem, & ostendit animum, & desiderium faciendi omnem rem gratam Civitati Cremonæ, ità quòd Civitas non posset tantum agere ad ostensionem gratitudinis suæ ergà suam Ill.mam Dominationem, quantum debet; Verum considerata Persona benefatrice, sibi videtur, quòd Civitas posset creare in Cives, & Nobiles Cremonenses non tantùm Ill.mam

Domi-

Dominationem suam verùm etiam . . . .
. . . . .
& eorum descendentes usque in infinitum, & expedire privilegium opportunum, & illud per literas Civitatismet transmittere Romam, complendo eis verbis, quæ videbuntur opportuna, sibi visum fuit præd.ªᵉ exponere, & proponere, se nihilominus remittet bonæ voluntati, & determinationi Ill.ʳⁱˢ Consilii. Quibus sic dictis, auditis, & consideratis, & attentis, quod omne debitum Civitatis postulat, quod appareat ejus gratitudo saltem ex animo, ideò

Placuit præfatis Ill.ᵇᵘˢ DD. Consiliariis sic ut suprà congregatis, ut aliquo modo appareat animi gratitudo totius Civitatis erga Ill.ᵐᵘᵐ, & Rev.ᵐᵘᵐ D. Hieronymum Bernerium Cardinalem Asculanum, ob quamplura benef.ª per suam Ill.ᵐᵃᵐ, & Rev.ᵐᵃᵐ Dominationem collata versùs DD. Oratores per Civitatem hanc missos superioribus diebus ad Summum Pontificem, respicientia etiam publicum commodum, atque honorem Civitatismet ordinare, ac ordinaverunt, & ordinant Civitate donandos, & creandos esse prout Civitate donaverunt, & donant, atque creaverunt, & creant in Cives, & nob. Civitatis Cremonæ præfatum Ill.ᵐᵘᵐ, & Rev.ᵐᵘᵐ D. Hieronymum Bernerium Cardinalem Asculanum, & item . . . .
. . . . .
& descendentes suos usq; in infinitum, eos ex animo agnoscentes, & corde complectentes, & prælibatæ Illustr.ᵐᵃᵉ, & Rever.ᵐᵃᵉ Dominationi suæ . . . . & descendentibus in infinitum, ut suprà, tenore præsentium concesserunt, & concedunt opportunam Civilitatem cum omnibus honoribus, commodis, emolumentis, utilitatibus, immunitatibus, & aliis praeminentiis aliis Civibus Civitatismet spectantibus, & pertinentibus, & quibus Cives Originarii, & Nobiles dictæ Civitatis uti, frui, & gaudere consueverunt, remittentes quoque, ac remiserunt suæ Ill.ᵐᵃᵉ, & Rev.ᵐᵃᵉ Dominationi . . . .
& descendentibus ut suprà onus construendæ Domus in Civitate, ac pecuniarum ærario Civitatis persolvendarum, ad quæ omnia uti cives, sic creati ex forma legis municipalis tenentur, seù teneri dici potest, & insuper ordinaverunt, & ordinant, quod superindè expediri debeat opportunum privilegium ad laudem Illustris J. C. DD. Homoboni Offredi, & Jacobi Maynoldi Gallarati, & omnia fiant, & expediantur expensis Civitatis, posito superindè partito, & obtento per omnes &c.

Idem Cardinalis, dum esset Cremonæ, die secunda Mensis Novembris 1625. pretioso diademate sacram B. V. M Lauretanæ Imaginem in Ecclesia S. Crucis repositam manu propria coronavit, ut refert *Peregrinus Merula in Sanct. Cremonæ pag. 113.*

In quadam Epistola ejusdem Cardinalis scripta Nob. Præsidibus ad gubernium Cremonæ die 12. Aug. 1604. inter alia hæc habentur. *Con ragione si ripromettono le S S. VV. di me amando cotesta Patria al pari della mia propria &c.*

Eod.

Eod. Anno.

SIgismundus Fossa Gasparis J.C. filius V.S. Matthiæ, Patriæ Decurio, & Orator in Civitate Mediolani J.C. clarissimus anno 1569. Collegium DD. Judicum ingressus die 24. Novembris propter prudentiam, & virtutem, quibus admodum floruit, Ludovico Aymo vita functo, ad Senatoriam Cathedram, annuente Philippo II. Potentiss. Hisp. Rege, promotus fuit, in qua quatuor tantùm annos sedens, explevit tempora multa, nam anno 1590. occubuit, dùm esset Mediolani, translato exindè ejus cadavere ad Patriam, solemnioribus exequiis in Ecclesia Divo Matthiæ dicata, apud suos majores reponitur. Scripsit quàmplures doctissimas.

Consultationes Legales, quas memorat *Raudensis respons.* 14. *num.* 71. pluresq; illius laudes cumulatè leguntur in Epistola nuncupatoria ante repetitionem Gratiani legis primæ ff. de Legatis primo.

Cavitell. in Annal. pag. 428.

Ant. Campus hist. lib. 3. *pag.* 59. *&* 71.

Lamus in Somnio cant. 2.

Syllabus J.C. MS.

Plotus in addit. ad cons. 63. *Martini Garrati Laudensis*, Sigismundum Cremonæ gloriam Immortalem appellat.

Cùm ad manus pervenerint literæ Pii IV. S. P. ex regestis Archivi nostri signatis Q Q in quibus fit mentio de Vincentio Fossa Sigismundi Fratre, eas hìc subnectere sum ausus.

Pius PP. Quartus.

DIlecti filii salutem, & Apostolicam benedictionem: lætatos vos, & Civitatem istam, sicut scribitis delato ad nos Apostolatus Officio persuasum habemus, studiumque & vestrum, & ipsius Civitatis ergà nos gratum, esse perindè, ac debet nobis, qui Civitatem istam perpetuò semper amore diliximus. De qua nostra pristina voluntate tantùm abest, ut aliquid hoc tempore imminutum fuerit, ut eà potiùs aucta sit, quod quidem experiemini in eis rebus, in quibus desiderio vestro annuere poterimus. De ea re, de qua dilectus filius Vincentius Fossa Civis vester, mandato vestro nobiscum diligentèr sanè locutus est, quid ei responderimus, ex ejus littera cognoscetis, quibus fidem habebitis. Dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die pr. Februarii MDLX. Pontificatus nostri anno primo.

Subscr. Antonius Florebellus Lavellinus.

A tergo Dilectis filiis Præsidentibus Civitatis Cremonensis, & sigill. &c.

Ex hac stirpe fuit insignis Jo: Franc. Secretarius Status, ut ajunt Philippi Mariæ Med. Ducis, *ut ex Pucinello in Nobilit. Notar.* pag. 193, & ex opusculo nostro *Spect. Caus. Patroni*, inscripto.

Deo-

MDLXXXVII.

DEomissus Guazzonus bonis omnibus in literis, artibusq; & precipuè in pangendis italicè carminibus excellens, invulgavit *L' Andromeda Tragicomedia Boscherecia anno* 1587. Matthæo Brumano Nicomediæ Episcopo, & Mantuæ Suffraganeo dicata. Soluta itidem Oratione apud Jacobum Ruffinellum, & sub auspiciis Ferrantis Principis Gonzaghæ

La Quintilia Tragicomedia.

Laudatur decatetrasticho italico à *Luca Foligno Vicentino* cum Sannazario comparando.

Extat Guazzoni memoria apud *Jo: Baptistam Spadam Ord. Præd. in libro inscripto, Giardino degli Epiteti &c.*

Eod. Anno.

ANtonius Maria Bassus P. Virg. Mar. studiosissimus, & Poeta facundissimus, vulgavit Librum exempli sequentis.

P. Virgilii Maronis Buccolicon, Georgicon, & Æneidos unum omnium, ac Sylvæ rerum index, Nicolao Erythreo J. C. Auctore, nuper ab Antonio Maria Basso Cremonensi ità accomodatus, ut Virgilianis libris cujuscumq; impressionis facilè serviat. Venetiis ex Officina Damiani Zenarii 1586. opus verè laboriosissimum, sed libenti animo peractum, cùm apud Cremonenses sit dulcedine plena Virgilii memoria, ob prima literarum rudimenta ab eodem Cremonæ suscepta. Teste *Ælio Donato* celebri Grammatico in ejus Vita. *Initia ætatis, idest usque ad septimum annum Cremonæ egit, & 17. anno virilem togam cœpit, illis Consulibus iterùm, quibus natus erat &c. & Petrus Crinitus de Poet. Lat. lib. 3. cap. 37. deindè cum tempus adventasset capiendæ eruditionis, optimis Præceptoribus, atque eruditis operam dedit, idque fecit variis, ac diversis Urbibus, nàm Cremonæ primùm, deinceps Mediolani, ac postremò Neapoli ingenium suum magna diligentia, & incredibili studio excoluit &c.*

Lud. Cavitell. Annal. in initio pag. 6. scribit. Et fuit Cremonæ Gymnasium, in quo publicè docebantur, & addiscebantur artes liberales, & omnes scientię, & ad eas addiscendas multi ex populis finitimis accedebant, & P. Virgilius Maro Mantuanus celeberrimus Vates, accepit prima Rudimenta Grammaticę, & Humanitatis.

Ang. Baronius in Oratione de Urbis Cremonę laudibus, inquit; *Constat Poetarum omnium Principem Maronem Cremonę primùm magna diligentia, & incredibili studio ingenium suum in literis excoluisse, ad cujus rei testimonium ostenduntur etiam his temporibus in Divi Bartholomęi vico ędes antiquissimę, in quibus Virgilius habitasse creditur.* Hæc eadem *Hermannus Concractus in Chronico P. Ruè in novo Virgilii Commento Parisiis* 1675. refert, Virgilium, græcum idioma, Medicinam, & Mathema. Cremonæ didicisse

Scipio Agnellus Mapheus Ep. Casal. de hoc plura *Annal. Mantuę lib.* 2. *cap.* 1.

Notabile est, quod ipse Bassus scribit in præfatione ad Lectorem, ubi. *Prę cæteris, eoq; libentiùs hoc onus suscepi, quod non solùm ad hoc fui Amicorum hortatibus impulsus (jam hinc quintus, & vigesimus annus est) sed etiam non subita mei Virgilii dulcedine motus, nec novus iste venit amor: cùm enim ad D. Mariæ à Gratiis posteà Mantuam me contulissem juxtà D. Francisci mihi fornix oblata est. Ibi in medio Effigies Illustrissimi Demarchi Federici: à leva Facundi Carmelitani: à dextera nunq; satis laudati Maroni, qui cùm ejus contemplatione non possem satis expleri, videbatur ex me ore admodum modesto compellans, ità efflagitare*

Perfice, Basse, meum, quod dudùm propter amorem
Cœpisti; atq; juva, qua ratione potes.
Utile quàm sit opus nostrum, præsentiet omnis,
Si pateant numeris singula aperta tuis.

Eod. Anno.

Hieronymus Menghus ex Oppido Vitellianæ, Vitellio Conditore celeberrimo in Diœcesi Cremonensi jamdiù Cavalcabobus Patritiis Cremonensibus, nunc verò Serenifs. Mantuæ Duci subiecto, Minorum Regularis observantiæ professus institutum, ad Sac. Scripturę studia, & pietatis exercitia totum se contulit, quę eò direxit, ut præsertim juvaret miseros illos, quorum corpora maligni Spiritus invadunt. Ad effugandos etenim damnatos illos genios, & cohibendas, opprimendasque Satanæ vires, varia conscripsit, ab Exorcistis maximè conquisita. Singularem quippè doctrinam, & remedia probatissima in illis habent ad expellendos ab obsessis Dæmones, facturasque, & maleficia fuganda. Hujusmodi liber est, cui titulum fecit

Flagellum Dæmonum, exorcismos terribiles, potentissimos, & efficaces, remediaq; probatissima, ac doctrinam singularem in malignos Spiritus expellendos, facturasque, & maleficia fuganda de obsessis corporibus complectens &c. Venetiis 1587. *ad signum Charitatis, ibidem &* 1599. *& Mediolani recusum per Pontium, & Picaleum* 1624.

Accessit pars secunda, quæ

Fustis Dęmonum, adjurationes formidabiles, potentissimas, & efficaces in malignos spiritus de oppressis humanis corporibus fugandos continens. Ad Franciscum Gonzagam totius Ordinis Minorum Ministrum Generalem, Venetiis 1587. *ad signum Charitatis in* 4., *& Bononiæ apud Joannem Rossium* 1589. *in* 8., *& iterùm Venetiis* 1644. *in* 8. *Duobus Tom.*

Extat & ejusdem liber inscriptus.

Fuga Dæmonum, adjurationes potentissimas, & exorcismos formidabiles, atq; efficaces in malignos spiritus propulsandos continens. Venetiis 1596. *in* 8.

Impressa sunt simul cum altero Opere Alexandri Albertini Minoritæ inscriptum.

Compendium artis exorcisticæ Venetiis 1601. Summam Angeli à Clavasio latinam reddidit. *Prodiit Venetiis* 1593.

Vulgari etiam sermone conscripsit.

Tesoro Celeste della Gloriosa Madre di Dio Maria Vergine, nel quale si ragiona del vero culto, & adoratione, che si deve alle S.e Immagini. Bononiæ apud hæredes Jo: Rossii 1607. in 4.

Orto delitioso de F.F. Minori, copiosissimo di tutti li frutti necessarii alla scienza delle cose della salute, & alla propria professione. ibidem penès eumdem 1594.

De eodem *Vvadinghus de Scriptoribus Ord. Minorum in litera H* quem profectò duplicat; in uno quidem loco eum appellando Hieronymum Menghum, & in altero Hieronymum à Viadana.

Draudius in Bibliotheca Classica, & in Bibliotheca Exotica, & alii.

Eod. Anno.

MArtianus de Marchis Torniellus, de quo hæc mihi scripsit doctiss. Amicus meus Lazarus August. Cotta 5 Id. Augusti 1702. *Ne amplius de me conqueraris, Præclarissimè Arisi, Martianum de Marchis Torniellum, quem ex asse Novariensibus meis inconsultò adscripseram, ex semisse tuis restituo Cremonensibus, cum Patrem habuerit Constantinum Equitem Cremonensem, & Matrem Catharinam Torniellam de Parona Novariensem. Hæc filio, posterisque indixit, ut Torniellorum cognomine, ac stemmate uterentur: sed cùm in proprios lares in urbe virum concepisset, vereor, ne Martianum ibi ortum, quem nos in Novariensem, & Cremonensem scindimus, quandoque Papienses totum sibi vindicare ausuri sint, si quandoque scribetur Papia Literata Cremonam Literatam rursus æmulatura &c.*

Amicus laudatus in suo Musæo Novariensi refert Martianum scripsisse *Epistolam* anno 1587., quæ habetur in Collectaneis *Marcobruni* pag. 282.

MDLXXXVIII.

LActantius Ramsoldus de Urceis Brixiensis Diœcesis ex Sacro Ord. Prædicatorum, qui cùm fuerit ex præclaris Cœnobii Cremonensis Alumnis, ut de eo scribit *P. Rovetta in Bibl. Provinciæ Lombardiæ ad annum* 1588., nobis placet sine ejus Patriæ præjudicio inter Cremonenses cooptare. Vir fuit summę prudentiæ, ac Vrtutis, & regularis observantiæ, omni laude studiosissimus, qui post Lecturas, insignioribus Provinciæ Insubriæ præfecturis in suo ordine expletis, hoc anno à Gregorio XIII. Commissarius Generalis S. Officii de Urbe creatus est. scripsit

Tractatum de Rebus Sacris ad Sanctum Missæ Sacrificium pertinentibus, cum earumdem significationibus &c.

Tractatum in Orationem Dominicalem, sivè Orationis Dominicæ Expositionem.

Tractatum, de Sacro Præfatio Missæ, unà cum ejusdem significationibus.

Item Summariam, sivè Compendiosam Symboli Apostolici declarationem.

Et alia plura Opuscula, quæ in Conventu Bononiensi servantur.

Videndi sunt allegati *Rovetta, & Vincentius Maria Fontana in Theatro Sacro Dominicano p.3 cap de Ministris S.Inquisitionis*, & alibi

Hujus Viri Dominicani mentio non finit, quin memorem alterum ejusdem magni Instituti Sodalem à me in primo Volumine neglectum. hic fuit Georgius à Cassano Diœcesis Cremonensis, vocatus tamen à *Rovetta* ubi supra Mediolanensis, eùm in temporalibus oppidum Cassani Mediolano pareat, floruit anno 1264. eximii intellectus acumine, & elegantissimæ posteritati reliquit.

Egregia Commentaria super quatuor libros Sententiarum, atque super Universam Aristotelis Philosophiam.

De eodem Georgio *P. Rovetta* plures allegat scribentes. Verùm omittitur à *Picenello in Atheneo Literatorum Mediolanensium* eum Georgius Dominicanus, de quo lit. G. mentionem habet, vixerit 1515. & ejus opera sint à recensitis longè distantia, ut notat idem *Rovetta* ad annum 1520.

Eod. Anno.

ELias Carnevalius Carmel. scientiarum omnium cultor diligentissimus, & dignitatibus in suo Sacro Ordine perspicuus, nam à Secretis Generalis Jo: Baptistæ Caphardi, Præfectus indè Provinciarum Romæ, Insubriæ, & Syriæ, Socius Jo: Stephani Chizzolæ pariter Generalis, & demùm Vicarius Generalis in Regnis Neapolitano, & Siculo.

Laudant Eliam. *P. Petrus Lucius Belga in Bibl. Carmel. pag. mihi 30.* & latè *P. Daniel à V. M. in speculo Carmel. Tom. 2. ad num.* 3704. *Falconius in Cronico &c.*

Eod. Anno.

ALexander Botta inter J. C. Collegiatos, ac Patriæ Decuriones non postremum locum obtinuit in humanioribus literis accuratè versatus. Animosos quoquè inter Academicos floruit. Scripsit egregiè

Orationes, &

Carmina

In jure siquidem maxima cum cura, ac diligentia digessit.

Allegationes

quarum magna pars legitur in Collectaneis Amplissimi Senatoris Thomæ Persichelli, ut vidimus in sua Bibliot. Bononiæ, dum ibi legibus operam dabat Alexander inter suos Condiscipulos priorem gradum occupavit, ut ex inscriptione ab *Alidosio* relata, & à nobis recognita dum in ejusdem Urbis Universitate legali incumberemus studio

In Excell. Juris Cons. D. Jo: Aloysium Scappium
Cui legum auspicia, & Palmas studiosa Juventus
Accepto ferret Scappius ille fuit.
Hunc tu igitur veniens venerando limine primo
Et rediens animi signa repende boni.

Curan-

Curantibus D. Hieronymo à Ponte, & D. Alexandro Botta Cremon. Prioribus anno D. MDLXXXVI
Bressianus de eodem *in Coll. J.C.*
Syllabus MS. eorumdem J.C. de Coll.

Eod. Anno.

DIoneus Musonius Joannis, Viri Clarissimi Filius, Presbyter Secularis, latinis, Græcis, & Hebraicis literis docendis idoneus, Musarum Amicus ædidit

Carmina varia

Epistolas, & alia, ut refert *Bressianus in V. R.*

Ejus lyrica delibare quis potest initio voluminis Annalium Ludovici Cavitell. cujus in encomia versatur. Memoratur *à Legato in Lyceo Herculis*, prout Alexander Musonius, qui & ipse sui propensionem animi in Musas ostendit modulatus

Carmina varia

Quorum felicitatem arguere licet ex sequenti Epigrammate præfixo libris Farraginum Crotti nostri.

Armenta, Admetique greges farragine pingui
E Cœlo pulsus pavit Acersecomes.
At tu docte Aeli, dulcis farragine Musæ
Doctorum pascis ingenia, & studia.

Malè Diomedes vocatur *à Bressiano* in Corona Vir. Illustr. lib. 1. p. 3.

Eod. Anno.

ZAccharias Cavalcabos dum Bononiæ degeret editionem curavit apud Jo: Rubeum hoc anno libri inscripti

Trattato dello Schermo d'Angelo Viggani dal Montone Bolognese.

Quem inscripsit Pyrrho Comiti Malvetio cum ejus Epist. nuncupatoria.

Alia scripsisse fertur. ut notat *Laur. Legatus* in Museo Cospiano.

MDLXXXIX.

BArtholomæus Fabagrossa Monachus Camaldulensis, temporibus Dominici Agavii ejusdem Patriæ, & Instituti Abbatis, & Generalis Visitatoris, Romæ degens, virtute, & monastica observantia conspicuus; ejusdem extat elegans MS. laudatum à Petro Canneto eruditissimo Amico in Bibliotheca Camaldulensi, inscriptum

Elucubratio de Reverentia S. R. E. Cardinalium ergà Rom. Pontificem Christi Vicarium ad Cardinalem Comensem Ord. Protectorem.

Servatur in Bibliotheca S. Gregorii de Urbe Scamno I. K. L. M. ut mihi indicavit alter doctiss., & humaniss. Amicus meus D. Guido Grandus Mon., & ipse Camald. dig^mus^ suis literis ab Urbe datis, & ex ædibus S. Gregorii 4. Non. Julii 1693. qui, & memoratur *in Regestis ejusd. Ordinis.*

Cum

Cum hìc de familia Fabagrossa sermo contigerit, præterire nefas esset sequentes inscriptiones, quæ olim prostabant in Ecclesia S. Francisci Mediolani, sed ob ejusdem Eccl. ruinam anni 1688. Septembris mense, ejusque magnificentiorem rędificationem dispersæ sunt. Referuntur attamen ab eruditissimo J.C. Camillo de Sitonis, ut mihi indicavit humaniss. ejus Filius Joannes J.C. nō genitori dissimilis, in antiquioribus monumentis investigandis.

Francisco Fabagrossa Avo, Cremona oriundo, Jo: Galeazii Mariæ Ducis Med. intimo, ab eodem ob merita Venationum Præfectura ornato, & Plebe Lezeduni jure Feudi donato, & Octaviano Fabagrossæ Patri Humaniss., & chariss., ac Ludovicæ Bellabuccę Conjugi Sanctitate, Pietate, Fide incomparabili, cum qua vixit ann. XX. jucunde fine querela, hæc decessit 21. Jan. 1571. ann. 42. Franc. Fabagrossa B. M. P. & sibi, & suis.

Franc. Fabagrossa Junior hanc Cellam cum Ara D. Hieronymo condidit, à fundam.tis erexit anno 1573., & ut quotidiè in ea res divina celebretur, annuam illi eleemosynam assignavit, atque in hac Eccl. monumentum Avo, Patri, Uxori, sibique, posterisq; suis fieri F. ann. 1571.

Eod. Anno.

ISabella de Luna Comitis Jo: Bapt. Affaitati Uxor, Filia Emanuelis Nob. Hispani Arcis Cremonæ Præfecti, cui præ cæteris animi dotibus viguit honestas, eleganti scripsit materno sermone.

Epistolas ad Claram Vismaram, & alias præclaras fœminas. Extant in volumine inscripto. *Lettere di molte valorose donne, nelle quali chiaramente appare non essere nè di eloquenza, nè di dottrina agli Uomini inferiori. Venetiis ap. Gabr. Jolitum de Ferrariis* 1548.

Ad eamdem legitur Epistola Isabellæ Pallavicinæ Lupæ Marchionissæ Soraneæ, inter collectas à Paulo Æmilio Marcobruno p. 298. diei pr. Septembris 1589., unde liquet Isabellam de Luna diù vixisse.

Campus in hist. ubi de Com. Ludovico Affaitato ejus filio.

Franciscus Zava suis Carmin. eam solatur in morte ejusdem Com. Ludovici Affaitati.

Eod. Anno.

JOannes Petrus Chizola Carmelita Congr. Mantuanæ ad id planè factus emersit, ut cum fratre suo Jo: Stephano doctrinæ, meritis in eodem Ordine Principatum assecuto certare videretur, uter eorum Ripacolo, non ingnobili Cremonensis Diœcesis Oppido, ubi nati sunt, majorem conferrent gloriam. Dum enim alter summo inter suos dignitatis fulgore nativum solum magnopere illustrare pergeret; alter patriam eruditionis præstantia latè memorabilem facere nitebatur. Hic quippè singulari doctrina præditus, Philosophica præsertim, & Theologica, quibus omnis Sapientiæ primatus inest, varia rexit gymnasia cum ingenti auditorum fructu. Bononiæ potissimùm docuit, scientiarum eminentiss.mam publicè pro-

professus; ubi & in Venerab.[le] Theologorum Collegium cooptatus 6.Kal. Septemb. 1584. plures annos transegit, Sacri Cœtus Antesignanus. Scholasticis exercitiis, in quibus Disputatoris ingeniosi nomen promeruit, eloquentiæ quoq; ornamenta coniunxit. Hinc non semel declamare auditus diserti Oratoris plausus retulit. Accedebat eruditioni morum suavitas, & eximium pietatis studium. Quo fiebat, uti numquam læsior esset, quàm cum charitatis opera exerceret. Sic & integer, vitæ scelerisque purus, ut inquit Poeta, nihil magis oderat, quàm periculi plena fœminarum commercia, illud identidem enuntians.

Fœmina corpus, opes, animum, vim, lumina, vocem
Polluit, absorbet, necat, eripit, orbat, acerbat.

Nec minori odio prosequebatur otium, quod omnium scelerum fontem prædicabat. Tantumdem constans, miram præ se tulit æquanimitatem, nihil turbari solitus in adversis, nihil abse diversus in prosperis. Ità & præclaræ vir modestiæ, ac sinceritatis in suam trahebat amicitiam, quotquot facilem ejus consvetudinem experirentur. Summis proindè viris acceptissimus, Præsulum aliquot, & præsertim Alexandri Andreasii Mantuani Episcopi familiaris fuit; quibus & Theologus, & Consultor sua contulit officia. Administrandæ quoq; Reip. propositus, post gestum Congregationis, ut vocant, Provicariatum, Florentinum, & Mantuanum Cœnobia moderatus est, & tanta quidem cum laude, ut Mantuani statuam ipsi erexerint, quod in causa fuit, ut amplum ipsi poneret Elogium *Jo: Maria Pensa* Congregationis ejusdem Alumnus, qui facundè admodùm de Jo: Petri virtutibus disserit in suo Carmelitarum Illustriorum Domus Mantuanæ Theatro.

Publica Eloquentiæ Jo: Petri monumenta nunc extant.

Oratio pro S. Petro Thoma Carmelita, habità Bononiæ in Ecclesia S. Martini majoris, Bononiæ apud Joannem Roscium 1573. *in* 4.

Oratio in funere Cyrilli Franchi Servitæ in Gymnasio Bonon. Theologiam publicè professi, habita in Æde D. Mariæ Servorum. Ibidem apud Faustum Bonardum 1585. *in* 4.

Quanta fuerit dicentis vis, indicat Nicolaus *Rotius Salodiensis Carmelita*, in Epistola ejus Orationis nuncupatoria ad Gabrielum Paleotum Card. & Bononiæ Archiepiscopum primum. Solertem quoq; vernaculi sermonis se prodidit, editis ea lingua nonnullis, cujusmodi est, quæ à memorato Pensa usque in Cœlum effertur.

La Vita del B. Lodovico de Morbioli Bolognese, estratta dal Poema latino di Battista Mantovano. Bononiæ apud Alexandrum Benacium 1586. *& apud Victorium Benacium* 1602. *& apud Bartholomæum Cochium* 1618. *in* 8. Præter hæc varia quoque conscripsit Joannes Petrus, cùm Theologica, tùm Philosophica: quorum censum assequi non fuit. Ea tamen innuit *Petrus Lucius Belga in Carmelitarum Bibliotheca.*

Falconus in Cronico, ubi de doct. Carmel.

Clemens

Clemens Mar. Felina in Sacro Museo Congr. Mantuanæ.
Ant. Possevinus in App. Sacro
Andreas Rossettus in Syllabo Scriptorum Pedemontii nostrum Chizolam includit, sed videat, quæso, Lector, quæ contrà Rossettum refero, ubi de Joanne Stephano Chizola fiet mentio ad annum 1599.

Eod. Anno LXXXIX.

JOannes Franciscus de Marianis multifariæ eruditionis, & præsertim maternæ Historiæ peritissimus, dum archivio Civitatis præsideret, tempore, quo perspicuo Conservatoris Ordinum munere, maxima diligentia fungeretur, doctissimis vigiliis explevit

Commentaria de Patriæ antiquitate, ac nobilium familiarum ejusdem.

Hisce manuscriptis usum fuisse, crebrò confirmat Joseph Bressianus in suis regestis historicis conficiendis, eorumq; jacturam deflet anno epidemiali 1631. secutam.

Ant. Campus hist. lib. 3. opera Mariani vidisse testatur, dum recenset Epistolam Cremonensibus exarratam à Joanne Galeatio Vicecomite die 2. Julii 1402. de dominio Bononiæ ab eo conquisito, ubi hæc verba. *E' cavata questa lettera dai Commentarii delle cose di Cremona, scritti latinamente da Gio: Francesco Mariano mio Amicissimo, che mi hà fidato il libro scritto à penna, e datomi licenza di servir mene in tutto quello paresse à me necessario nello scrivere di questa mia ope ra &c.*

Eod. Anno.

JUlius Tartesius Legum Doctor non vulgaris, cui ingenium acerrimè acuit oppositio eidem facta, ne Collegium inclytum Jurisperitorum Patriæ ob natalium defectum ingredi posset, edendo librum inscriptum.

Defensio Causæ Julii Tartesii J.C. Cremon. Filii Francisci Art, & Medicinæ Doctoris, & de Collegio DD. Medicorum Cremonæ in materia Nobilitatis ex Philosophorum, & Jur. Consplacitis decerpta, & tribus partibus divisa. Cremonæ apud Christophorum Draconium 1589.

Cùm in regestis Jurisconsultorum de Collegio non videam Tartesii nomen descriptum, oleum, & operam sanè eruditissimam perdidisse credendum est; ubi verò pendente judicio non è vivis abisset.

Eod. Anno.

ANtonius Moreschus Presbyter, & J. U. D. Casalmajorensis ex Seminarii Cremonensis Alumnis, quantum in oratoria emineret, demonstrant.

De Legum laudibus. Oratio. In Casale Majori apud Antonium Guerinum, & Socios 1589. *dicata Nicolao Sfondrato S. R. E. Card. Episcopo Cremon.*

In Funeribus Antonii Marii Caballi jussu Decurionum Casa lis Majo.

Majoris. Oratio. Ibidem apud Joannem à Laude 1591. *Eidem dicata, dum esset Summus Pontifex.*
Eumdem memorat *Hector Lauda in Hist. Cas. Majoris MS.*

Eod. Anno.

BRocardus Persicus Comes, omnis doctrinæ, & omnium artium optimarum comitate instructus, speciatim verò in legibus Pontificiis, ac Cæsareis, quibus die 13. Decembris 1588. in Universitate Ticinensi laureatus effulsit, anno immediatè adveniente, ut res depostulabat, in nobilissimum Judicum Patriæ Collegium adnumeratus, accurata suorum Consiliorum sapientia fecit, ut eum Civitas nostra semper in optatis haberet. Administrante Papiensi Prætura Senatore Ludovico Madio Cremonense, Judicis officio incorrupta rectitudine functus est. Scripsit

Consilia tùm in materiis civilibus, cùm in Criminalibus.

Dum erat ex Fabricę Cathedralis Præfectis, Sacellum Divo Christi Anteambuloni sacrum, auro, & picturis elegantiùs reddidit, ut notat inscriptio ibi stylobate insculpta.

Comes Brocardus Persicus J. U. D. Comes, & Eques, Antonius Maria Marchio Pallavicinus, Franciscus Piscius, Bernardinus Schitius Castri Didoni Condominus, Hieronymus Paternus, Camillus Barbovius Fil. Equ. Baptista Fabr. Præfecti anno Salutis 1608.

Hic Brocardus Pronepos erat ex Fratre celeberrimi illius Brocardi, de quo prætèr tot Patriæ, ac exteros Cronographos scribit *Abbas Ghilinus in Annal. Alexandrię ad ann.* 1571. per hæc verba. *Il Conte, e Cavagliere Gerosolimitano Brocardo Persico, che doppo esser stato Governatore d'Alessandria, fù fatto Cavallerizzo Maggiore del Rè di Spagna Filippo II., Mastro di Campo Generale nello stato di Milano, Vice Rè di Sicilia, ed Ambasciadore per l'istesso Rè in Roma presso al Sommo Pontefice Pio IV. Morì in Milano alle sette hore della notte avanti alli* 23. *dell'istesso mese di Aprile, & il suo corpo fu porta to à Cremona, e sepolto nella sua Capella à S. Gio: Battista dedicat a nella Chiesa di S. Domenico.*

Nec sunt prætereunda, quæ ad Persici Herois laudes expressit *Franciscus Zava in Orat.* 2. *ad Decuriones Cremonenses.*

HOc in primis Philippus Regum optimus, maximus Caroli filius non cognovit tantùm, sed re ipsa approbavit. Cujus rei optimum ipse præconium est. Hic enim multis audientibus gravissimis viris, quorum consilio, & auctoritate, totius Reip. summa nitebatur, hique Cremonenses ferè omnes erant, cùm multæ Civitates sub alpibus Gallis tunc hostibus, nunc amicissimis, & sanctissimo affinitatis vinculo copulatis, occuparentur, vel à Societate deficerent, hanc solicitam vocem misit è pectore. Cremona, in quo statu, bis tristissimis nunciis allatis, est? Tunc Brocardus Regis Magister equitum, hujus Civitatis nobilissimus Civis, ornamentum insigne, Comes dignitatis, gradu comis, aspectu,

re liberalissimus, qui ob ejus singulares virtutes quotidiè à Rege, apud quem assiduus est, novis muneribus, bonoribusque cumulatur, dixit, Cremona, optimè Rex, benè audit. Urbis muros sine militum conductorum copiis, & subsidio Cremonam tuentur, fines defendunt, hoc Imperium adamant, pro quo tuendo, atque etiam propagando promptissimis animis armati, semper excubabunt. Hoc audito, incolumi Cremona, omnia brevi recuperabo, respondit Rex ille inclytus, & magnanimus. Tantùm Cremonensibus confidebat. Tantique virtutem illorum æstimabat. Quod hac divina voce pleniùs testimonium habere poterant Cremonenses fidei à se semper servatæ? Quid hoc praeconio majùs? Quid ad illorum animi magnitudinem testandam vehementiùs? O' Regis fiduciam! O' Civitatis hujus immortalitatem! O' Sententiam æternitati omni genere monumentorum consecrandam! Quis dubitat tanti Principis judicio, tàm religioso testimonio Civitatem nostram omnium sæculorum triumphis longè anteponendam esse? Hanc constantiam, & fidem nationis Cremonensis, antiquæ etiam literæ testantur, probatissimi, & locupletissimi Scriptores celebrant. Bellò enim Macedonico, qua tempestate Insubres, Cenomani, Boii propinqua loca, Duce Amilcare Pœno, vastabant; Placentia Romanorum, & ipsâ fideli Colonia direpta, ad Cremonam diripiendam ventum est. Parvo præsidio Urbs hæc munita erat, Coloni vehementer laborabant, qui admodùm pauci erant, quadraginta millibus hostium Urbem nostram oppugnantibus, Cives tamen fortiter propugnantes non perterriti direptione proximæ Civitatis, agrorum vastatione, hominum internecione, qui per agros Barbarorum immanitatem effugientes, vagabantur, nunquam animis defecerunt, expectantes Romanum auxilium, omnia incommoda tolerantes, longamq; & assiduam obsidionem superantes. Sed quorsum hæc, quasi nesciamus, hanc Civitatem Romanis semper charissimam fuisse, colonisque, nunc Belli casibus, nunc morbis assumptis, novos Senatus consultò fuisse in supplementum conscriptos? Fidem in animis Cremonensium Sanctiss. templum habere, rerum conventarum eventum verbis conceptis respondere, sciunt omnes, quibuscum negotia communia sunt. Nihil apud eos agi dolo malo, norunt maximi, minimi, mediocres, qui cum his res magnas tractant, quibuscum rerum agendarum societatem ineunt. Certa namque est, & ubique Cremonensium fides contestata, atque inter reliquas sanctissimas leges, quas plurimas hæc Civitas habet, hanc severè custodit. &c.

MDXC.

ANtonius Marius Caballus ex oppido insigni Casalis Majoris, Ticinensi in gymnasio adhùc Adolescens legibus operam dedit, susceptaque doctorali Laurea, pauló post in eadem Civitate Hippoliti Rubei Episcopi, & S. R. E. Card. Vicarius extitit Generalis. Cremonæ postmodum sub Nicolao Sfondrato Ep., & Card. qui Gregor. XIV. Pontifex Max. fuit, viginti annorum spatio in eodem munere vigilantissimè, & doctissimè effulsit, ni

morte

morte Romæ correptus, in Pontificatus ejusdem Gregorii initio, per quem ad Urbem vocatus erat, supremos Aulæ Romanæ gradus ob rara merita obtinuisset, edidit

Collectanea Decretorum Synodalium, de quibus fiet mentio sub Gregorio XIV.

Apud me extat Oratio paulò suprà recensita, cui tit. *Antonii Moreschi Presb. & J. U. C. Decurionum jussu in Casale Majori eo die habita Oratio, quo ipsorum nomine Rev.*[mo] *Antonio Mario Caballo justa persolvebantur. In Casale Majori apud Joannem à Laude* 1591. *in qua Virtutes Caballi innumerabiles recensentur.*

Laudatur à *Zava in Epist. famil. lib.* 5. *& in Carminibus* occasione, qua se Romam contulit.

Cavitell. in Annal.

Joseph Bressianus in Rosis, & Violis, non benè eum appellat Episcopum Cerviensem.

Eod. Anno.

GREGORIUS XIV. antea Nicolaus ex antiqua, & nobili Cremonensi Sfondrata progenie, Filius Francisci, de quo diximus, S. R. E. Cardinalis, & ex legitima ejus Conjuge Anna de Vicecomitibus selectissima fœmina antè adeptam Purpuram susceptus, natus septimestris die undecima Februarii 1535., & cæso Matris utero, in Oppido insigni Summæ, sivè Somæ, ex Feudis Familiæ Vicecomitum nuncupato, cùm ipsamet Anna ad Matrem suam Magdalenam Triultiam ægrotantem invisendam illùc se contulisset. Rei memoriam exhibet Distichon, quod ad hanc diem legitur in cubiculo, ubi editus Nicolaus in lucem extitit.

Pontificem parit Anna, Parens dum visitur ægra,
Sfondratum, Orbi oritur, Matre cadente, Pater.

A teneris, ut ajunt, unguiculis usq; ad adolescentiæ annos, omnium disciplinarum artibus imbutus, in utroque jure Perusii Lauream reportavit, ætate annorum undeviginti Abbatiam S. Petri à Chivate in Agro Mediolanensi, cujus erat Commendatarius, Olivetanis Monachis tradidit. Receptaq; in primo flore juventę amplissimo in ordine Mediolanensi Senatoria Toga, cùm annum etiam vigesimum quintum vix excederet, Cremonæ Patriæ suæ Episcopus per resignationem Federici Cæsii Romani S. R. E. Card. electus est, Urbem ipsam ingressus quarto nonas Julii 1560. Ædes Episcopales peregrinantibus, & ægenis inexaustum hospitium reddidit, temperantiæ quippè ipse solùm deditus omnium, & præcipuè Medicorum judicio, naturæ suæ cibo, potuq; numquam satisfacere visus est. Duas habuit Synodos Diœcesenas, unam scilicèt anno 1580. alteram 1583. Sacro insuper, & Æcumenico Tridentino Concilio interfuit, in quo ejus suasu, ac hortatu saluberrimum illud Decretum de tollenda pluralitate Beneficiorum conditum fuit. Quart. Id. Decembris 1583. à Gregorio XIII. S. P. ti-

tulo S. Cæciliæ Trans Tyberim S. R. E. Card. creatur; anno verò 1590. die 5. Decembris ad maximum Pontificatus apicem evectus, ac die 8. ejusdem mensis in Vaticano coronatus est, in quo tantũ m vixit decem menses, totidemq; dies, nàm ad Superos evolavit die 15. Octobr. 1591. & ut communis est opinio, Virginitatis propriæ conservato candore, ætate annorum 56. Mens. 7. Dier. 4. per eum quinque ad Cardinalitiam dignitatem promotis.

Cùm Romam anno Jubilęi 1575. Nicolaus proficisceretur, à religioso quodam viro accepit librum, quem conscripserat devota Dei famula, illumq; emisit in lucem *Brixiæ apud Turlinos, anno* 1577. cum insigni Epistola, inscriptum.

Esercitio particolare d' una Serva del Signore &c.

Suspicor opus esse Ven. Ang. Paulæ Antoniæ de Nigris Mediolan. quæ tunc & Sanctimonia, & scientia clarebat, & multa divinæ frugis plena dictabat Mediol. in Cœnobio Angelicarum S. Pauli.

Ex ejus ingenii, & virtutis monumentis sunt.

Ragionamento fatto al Popolo Milanese in congratulatione dell' essere stato liberato dal morbo contaggioso. Opusculum edidit P. Galesinus Mediolani die 24. Febr. 1578. ac nuncupavit Sanctissimo Carolo Borromæo, tunc Mediolanensi Archiep.

Ragionamento fatto il giorno di S. Silvestro nel Duomo di Cremona, con l'occasione della lettera scritta dal Serenis. Rè Cattolico sopra la morte del Serenissimo Principe Ferdinando suo Figlio. Cremonæ apud Christophorum Draconium 1579. ipse Christophorus editionem curavit.

Raccolta di alcuni Decreti Provinciali, & altri Ordini particolari fatti, e publicati nelle Sinodi sue diocesane in diversi tempi celebrate. Liber cura Antonii Marii Caballi ejus Episcopalis Vicarii, vulgatus est Cremonæ apud Antonium Canaccium 1584.

Epistola Gratulatoria scripta Benedicto Justiniano anno 1587. die prima Januarii, tunc inter Cardinales elato.

In Bibliotheca Classica librorum Germanicorum *Georgii Draudii pag.* 181. *edita Francofurti* 1625. fit mentio de quodam libro Germanico Nicolao Sfondrato adscripto, non tamen percipio, quomodò hac lingua scribere ipse potuisset.

Cùm esset Sum. Pont. habemus ejus opera, cui tit.

Literæ Monitoriales ad Principes, Duces, Marchiones, & Archiepiscopos, aliosque Ecclesiasticos Regni Francorum, qui Regis partes sequuntur, & ad eos Turonense Senatus Consultum Francofurti apud Martinum

Constitutiones suæ, ut refert *Lud. Jacob. à S. Carolo* in Bibl. Pontificia, leguntur apud Stephanum Quarantam, & Jacobum Castellanum Clericum Tarvisinum, *Venetiis* 1605.

De ejus Epistolis Apostolicis, seù, ut ajunt, Bullis, consule Emmanuelem Rodericum, Confettium, & alios.

In ejus Constitutiones de Immunitate Ecclesiastica, edidit Commenta-

mentariorum libros octo *Petrus Gambacurta*, qui prohibentur in Edicto 3. Julii 1623. Tussanus etiam Berchetus Lingonensis è gallico sermone in latinum vertit Pium Consilium super Gregorii XIV. Bullis, id quoque prohibetur in Indice Romano. Item quidam Anonymus Auctor damnatus, edidit de Christianissimi Regis periculis, & notata quædam ad Sfondrati Pontificis Romani literas monitoriales. *Francofurti apud eumdem Lechlerum 1591. in 8.*

De rebus gestis à nostro Sum. Pont. ejusque illustri genere, innumeri fermè Auctores loquuntur, quorum nomina, ne prolixior fiam, reticebo. Dicam tantùm, quæ scribunt

Joannes Palatius in Monarchia Divi Petri Tom. 4. quem nuperrimè edidit, non benè tamen ipse scribit Nicolaum Cremonæ ortum habuisse, & unda Baptismatis renatum ibi in Parochiali S. Andreæ, ut vidimus ex jam deductis; fuisse siquidem ex familia, & genitore Cremonensi natum, nemo absque Patriæ meæ iniuria ambigere potest.

Ciacconius de Vit. Pont. hæc scribit. *Gregorius Papa XIV. qui ante Pontificiam dignitatem Nicolaus Sfondratus Mediolanensis Cremona tamen oriundus.*

Oldoinus S. I. in Addit. ad Ciaccon. Nicolaus Sfondratus Mediolanensis, quem alii Cremonæ natum volunt, & ipsemet in literis ad Cremonenses datis, se Civem Cremonensem vocat.

Inter Civitates, quæ sibi natalia Gregorii XIV. occupant, Luca est, ut innuit idem Palatius, quod ob mira in Lucensem Remp. merita, Franciscus Cardinalis Sfondratus Gregorii XIV. Pater, in Lucensium Patritiorum numerum ab ea fuerit relatus.

In Constitutionibus Dominii Mediolanensis editionis secundæ Novariæ excusis apud Franciscum Sessalium 1571. in Catalogo, in quo nomen, cognomen, & patria recensentur, Senatorum Mediolani tunc viventium hæc verba leguntur.

Reverendis. D. Nicolaus Comes Sfondratus Cremonensis Episcopus Cremonensis.

Sed ut facti veritas magis elucescat, en oculis Eruditorum subiicio epistolam ab archetypo suo exscriptam, quam Cremonensibus dedit, dùm eorum Antistes electus fuit. hæc in archivio servatur in regestis anni 1560. ut vidimus.

Molto Illustri Signori come fratelli Honorandi.

L'Ufficio di rallegrarsi, e congratularsi meco della Collatione del Vescovato di cotesta Città, fatta in me per bocca di Nostro Signore, e del Sig. Cardinale Cesis mio Signore, e benefattore, fatta dal Sig. Palo Fossa, e dalli Signori suoi Collegbi in nome publico, e stato più presto amorevole, e cortese, che necessario, essendo io sicurissimo dell' anim di tutti affezionati à me, del quale animo li ringratio tutti, e

pari-

parimente della grazia dimostratami, dell' atto, e della congratulazione loro. Non si poteva sperar' altro da un Popolo così generoso, e di così prudenti Regitori d'esso verso un loro Cittadino, e Compatriota. *Pregarò Dio, che mi presti grazia di usare questa dignità ad honore del suo Santo Nome, & utile della comune Patria. Trà tanto le SS.VV. m'amino al solito, che Nostro Signore le conservi felici.*

Da Milano li 23. Marzo 1560. *Delle SS.VV. Aff.mo, e desideratissimo di servirle, Nicolò Sfondrato eletto di Cremona.*

Quantùm virtuti faveret Sfondratus, essetque Literatorum Mæcenas; arguendum est ex operibus, quæ subnectuntur sub ejus nominis auspiciis edita.

Hieronymus Faballus Laudensis anno 1561. *Cremonæ apud Vinc. Comitem* Orationem eidem nuncupavit, ut vidimus cui tit. *In Nicolai Sfondrati Cremonæ Ep. aduentu in suam Diœcesim*

Franciscus Patritius decem Dialogos Retboricæ editos anno 1562.

Petrus Franciscus Spinula Mediolanensis ex Officina Stellę Jordani Ziletti 1565. plura Carmina.

Bartholomæus Scaluus Cremon. anno 1576. liber italicè inscriptus *Ricordi, e documenti Spirituali d'un Padre di Famiglia.*

Thomas Vacchellius Bibliograpbus Cremonensis. Opus Bartholomæi Bottæ Papiensis, cui tit. Psalmi Davidis latinis versibus redditi.

Laurentius Lauretus Carmelita, notas, quas scripsit ad Historiam Pontificiam Sicardi Caselani Ep. Cremonensis.

Franciscus Zava Cremon. Panegyrim in promotione Sfondrati ad Sacram Purpuram; *Cremonæ apud Draconium* 1581.

Antonius Morescbus è Casalemajori. Orationem de Legum laudibus excusam in Oppido Casalis Majoris apud Ant. Guerinum, & socios 1583. *nec non aliam Orationem anno* 1591. *typis ejusdem Oppidi in Funeribus Antonii Marii Caballi.*

Paudulphus Sfondratus anno 1590. suum librum de causa æstus Maris.

Franciscus Terzanius Cremona J.C. Ferrariensis Orationem ad S.mum D N. Gregorium XIV. pro Serenifs. Duce Ferrariæ, Alphonso II. Romæ 9. Kal. Martii ex typographia Vincentii Accolti.

Peregrinus Merula anno 1591. suum Poema nominatum. Legatio Cremonensis ad Greg. XIV. Pont. Max.

Joseph. Castalio eruditifs. de Gregorio XIV. P.M. in Basilica Lateran. possessionem proficiscente Carmen. Romæ apud Vin. Accoltum 1590.

Henricus Farnesius Eburo de Sfondratis Imaginibus, Ticini apud Andream Vianum 1591.

Jo: Angelus Papius. Librum Jo: Stephani Duranti de Ritibus Ecclesiæ Catholicæ Romæ 1591. ex typographia Vaticana.

P. Angelus Rocca Augustin. Bibliothecam Apostolicam.

Augustinus Bonacina. Orationem de S.mo Pont. Max. Gregorio XIV. Mediol. 1591.

M. Antonius Cimpius Senensis. Compendium Heroicarum actionum S.mi

S.mi Pont. Gregorii XIII. Romæ apud Jo: Martinellum 1591. *Terzagbus, & Scarabellus* in Musæo Septaliano agunt de ejus numismatibus, ad quos similium lautitiarum eruditos remitto, sicuri ad Jo: Jacobum Luckium in Syloge Numismarum recentium.

Ex literis ejusdem Summi Pontificis, quas hic recenseo, arguet Lector quanti fecerit Nobilissimum Collegium Jurisperitorum Patriæ, in quo Baptistam Avum, & Franciscum Patrem cooptatos non ignorabat.

Gregorius P.P. XIV.

„ Dilecti filii salutem, & Apostolicam benedictionem. Gratulationem vestram, quæ ut videmus à nostræ Majorumq; Nostrorum consuetudinis recordatione, & à singulari, qua præditi estis pietate, proficiscitur, eò libentiùs excipimus, quo ii, qui eam ad nos detulerunt, nobis chariores, & gratiores fuerunt. Libentèr itaq; quod nobiscum præstitistis officium per Dilectos filios Homobonum Offredum, Jacobum Maynoldum Galeratum viros ob præstantes eorum virtutes nobis valdè acceptos complexi sumus, & eos mandata vestra exponentes benignè audivimus. Genitoris nostri, cujus memoria in benedictione sit, propensam in vos voluntatem, quam commemoraris, in nobis hæreditariam esse anteà semper cognovistis, sed ut hoc tempore ab ista in quà constituti sumus dignitate auctam fuisse intelligatis, si quid erit, quod ad vestram non modo omnium, sed singulorum dignitatem, & commoditatem pertinere sentiemus, debitis studiis, & officiis curabimus, ut omnes sciant vestrum hunc ordinem justitiæ simul, & æquitatis cultorem, à nobis atq; à familia nostra semper dilectum quibuscumq; in rebus poterimus commendatissimum fuisse. Deus benedictus, studia, & lucubrationes vestras in viam veritatis dirigat, vosq; per Apostolicam, quam per præsentes singulis nominatim deferimus, benedictionem, ad divina, humanaq; jura custodienda spontè paratos, paratiores, & alacriores in dies reddat, atq; ab adversis omnibus cælesti sua protectione custodiat.

„ Dat. Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die prima Februarii MDLXXXXI. Pontificatus nostri anno primo.

Subscr. M. Vestrius Barbianus, A' tergo Dilectis filiis Collegium Judicum Civitatis Cremonæ repræsentantibus. Et Sigill. cum Annulo Piscatoris.

Gregorius Papa XIV.

„ Dilecti Filii salutem, & Apostolicam Benedictionem. Dum vestram pietatem, religionem, & præcipuam in nos, & Apostolicam Sedem observantiam, nostramq; vicissim ergà vos paternam Charitatem, ex diuturno usu, dum in minori officio consti-

» constituti isti Ecclesiæ Cremonensi præfuimus, ortam, & au-
» ctam grata mente recolimus nonnulla, quæ isti Collegio deco-
» rem, & dignitatem allatura videntur, vobis concedenda duxi-
» mus. Vos igitur vestra sponte ad virtutẽ, & ad gloriam currentes,
» honoribus, & privilegiis decoratos, alacriores reddere cupientes
» motu proprio, non ad vestram, aut alicujus vestrùm instantiam,
» sed ex certa scientia, ac matura deliberatione nostri, deq; Apo-
» stolicæ Potestatis plenitudine, vos universos, & singulos condi-
» gnis honoribus decorare volentes, Collegii vestri personas præ-
» sentes, & futuras in perpetuum, & vestrùm singulos, ex nunc
» Sacri Palatii Apostolici, & Aulæ Lateranensis Comites, atque
» Auratæ Militiæ Equites creamus, facimus, & deputamus, ac
» aliorum Palatii, & Aulæ Comitum, Aurateque Militiæ Equi-
» tum hujusmodi numero, & consortio favorabilitèr aggregamus,
» & aliis Comitum, & Equitum hujusmodi, nec non gentilitiis
» insignibus Domus nostræ hujusmodi simpliciter, vel composité,
» si. & prò ut vobis illis, uti placuerit, decoramus, vobisq; ac ve-
» strùm singulis etiam in perpetuum, ut omnibus, & singulis pri-
» vilegiis, prærogativis, exemptionibus, favoribus, gratiis, & in-
» dultis, quibus alii Palatii, & Aulæ Comites, & Militiæ Auratæ
» hujusmodi Equites de Jure, & consuetudine, aut aliàs quomo-
» dolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gau-
» dere poterunt quomodolibet in futurum, citrà tamen faculta-
» tes, & exemptiones à Concilio Trid. sublatas, pariformitèr, &
» absq; ulla prorsùs differentia uti, potiri, & gaudere, ac quosqq;
» Notarios, & Tabelliones publicos extrà Romanam Curiam de
» licentia Episcopi, recepto priùs ab ejus solito juramento, crea-
» re, & instituere, ac eosdem de Notariatus, & Tabellionatus Of-
» ficii hujusmodi per pennam, & calamare, ut moris est, investire,
» utq; prò felici istius Collegii regimine, & administratione sta-
» tuta, ordinationes, & decreta quæcumq; Sacris Canonibus, &
» Concilii Tridentini decretis non repugnantia, condere, & con-
» dita alterare, revocare, & annullare, aliaq; de novo, & quotief-
» cunq; vobis opportunum videbitur, edere, quæ postquam
» edita, & condita fuerint, ut præfertur, ex nunc pro ut, ex tunc,
» & è contrà auctoritate Apostolica prædicta tenore præsentium
» perpetuò confirmamus, & approbamus, atq; ut prò istius Collegii,
» ejusq; personarum, bonorum, privilegiorũ, & jurium quorum-
» cumq; defensione unum, vel plures ex S. Rom. Ecclef. Cardina-
» libus in ejusdem Collegii Protectorem, vel Procuratores eligere,
» & deputare valeatis, qui sic electus, seu electi si munus Protecto-
» ris hujusmodi acceptare voluerint, ex nunc Apostolica Auctori-
» tate confirmati censeantur, facultatem concedimus, & indulge-
» mus, ac insuper omnibus, & singulis Doctoribus, qui in vestrum
» Collegium deinceps admittentur, si verè pœnitentes, & confessi
» Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumpserint, plenariam,

&

„ & vobis item universis,& singulis bisquolibet anno in perpetuum
„ iis diebus, quos Episcopus Cremonensis pro tempore assignave-
„ rit, si collegialiter congregati ipsius Episcopi Missæ interfuistis,
„ & verè pœnitentes, & confessi,Sanctissimum Eucharistiæ Sacra-
„ mentum de manibus ipsius Episcopi sumpseritis; plenariam om-
„ nium peccatorum Indulgentiam, & remissionem misericorditer
„ in Domino concedimus, & elargimur, commessationes autem,
„ quæ die admissionis alicujus Doctoris in d.um Collegium fieri con-
„ sueverunt, omninò improbamus, ac sub pœna nullitatis præsen-
„ tium gratiarum penitùs tollimus, & prohibemus; munera verò,
„ seù nexiola,quæ Doctoribus dari solent,permittimus, non obstan-
„ tibus Apostolicis, ac in Provincialibus, Synodalibusque Conci-
„ liis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & d.ti
„ Collegii Statutis, & consvetudinibus, etiam juramento, confir-
„ matione Apostolica, vel alia firmitate roboratis, cæterisque con-
„ trariis, quibusqq;
„ Dat. Romæ in Monte Quirinali sub Annulo Piscatoris die 22. Ju-
„ nii MDLXXXXI. Pontificatus nostri Anno primo
Subscr. M. Vestrius Barbianius, à tergo dilectis filiis Abbatibus, &
„ Collegio Judicum Cremon. & sigill.to cum Annulo Piscatoris.

Eod. Anno.

PAula Antonia Sfondrata, Angelica, more sui Instituti præno-minata, genium Patris Francisci, & Fratris Gregorii XIV. nec non aliarum Sororum in literis exercendis secuta, quippè ab honestissimis Parentibus sobrios, & castos mores à primis ebibit annis, sanctèque viventem sedulò imitata magistram Paulam Antoniam de Nigris,religiosa pietate,ac devota humilitate refertam,in cœnobio S. Pauli Mediolani Angelicæ vitæ desiderium semper excitatum habuit, conscripsit

Epistolas,

In quibus aliquæ extant *Bonifacii Vannocii* Pistoriensis Presbyteri sæcularis, à Secretis primùm Baronis Sfondrati, deindè Cardinalis Pauli sub eodem Gregorio XIV. religiosi fervoris plenæ Responsiones tom. 11. epistolarum Illustrium Scriptorum *à Bartholomæo Zucchio* selectarum, editarumque *Venetiis apud Soc.em minimam* 1595. *in* 4. quo in Volumine legere est, & ejusdem Vannocii literas Romæ datas 1593. ad Angelicam Agatham Sfondratam Paulæ Antonięneptem,ex Paulo Fratre Uallis Affinæ Dynasta in eodem Cœnobio professam. De iisdem pariter est mentio apud *Moriggiam in Hist. Mediol.*

Eod. Anno XC.

BAlthassar Cavallus è Soncino, in amœnis Musarum viridariis cultor ingeniosus, hoc anno suum edidit opusculum inscriptum, *Concetti Poetici*, quod Ranutio Farnesio Parmæ Duci dicatum voluit. *Brixiæ per Policretam Turlinum excusum* 1590.

Memoratur à *Jo: Baptista Guarguante Carmel. in supplemento hist. Soncini*.

Stephanus Fliscus de Soncini laudibus memorat, & eximium medicinæ Doctorem Joannem Cavallum, qui floruit sæculo decimo quinto.

Hanc familiam Cavallam Soncini floruisse inter primates, arguitur cum Ghibellini Cremona ejecti per Ugolinum Cavalcabovium anno 1403. adivissent Soncinum, & ibi in odium Fundulorum necassent Petrum, Joannem, & Lanfrancum de Cavallis.

Eod. Anno.

PAndulphus Sfondratus, qui quamvis *ab Abb. Philippo Picinello in suo Athenæo literatorum Mediolanensium* usurpetur, eum verò fuisse Cremonensem Patritium habemus, dum in successivis horis *Jo: Francisci Apostoli à monte magno Mediol. apud Jacobum Piccaleam* 1580. *& Papiæ apud Hieronymum Bartolum* 1588. habetur Epigr. ad Authorem, hisce notis, *Pandulphi Sfondrati Patritii Cremon.* & ad Pandulphum eumdem extat Epigr. pag. 152. fuisse pariter Cremon. legitur apud *Pingonium in Sindon. Evangelica pag.* 4. in qua ejusdem nonnulla Carmina leguntur, ex quibus quantùm poeticis studiis oblectaretur, argui quis facillimè poterit; philosophicis verò valdè nitens, Anno 1590. edidit apud Benedictum Mammarellum opus inscriptum

Causa Æstus Maris, idque dicavit Summo S. R. E. Hierarchæ Gregorio XIV. ex eadem familia Sfondrata Cremonensis.

Alex. Lamus in Somnio cant. 2.

In Libro de Cruce *Cypriani Uberti Inquisit. Vercellensis Imureæ &c.* legitur hujus Sfondrati Distichon.

MDXCI.

JUlius Losius Canonicus Reg. Lateran. subtilis Philosophus, & Theologus, edidit Cremonæ apud Baptistam Pellizzarium 1591. & dicatum volvit Octavio Affaitato Patritio Cremon. Marchioni Grumelli &c. Opusculum inscriptum

Fabrica mundi decem partibus, digesta, ac mira Assertionum creatorum omnium varietate decorata.

Id dono habui ab erud.^{mo} J. C. Lazaro Augustino Cotta ex Amœno Novariensi Amico meo humanissimo, qui decies in suo elocubratissimo Novariensi Musæo hoc anno 1701. typis edito Mediolani nostrum nomen commemorat.

Eod. Anno.

PEtrus Martyr Ponzonus ex Comitibus Castelletti Insignis in agro Cremonensi Feudi, mellita, & gravi eloquentia, si eum respicis Oratorem, & declamantem in Academia Animosorum, cujus ex Institutoribus emicuit ann. 1560; multiplici, & solida doctrina, si Jurisperitum legibus doctissimè operam navantem. Ex celebri Judicum Patriæ Collegio ad laureatas Mediolanensis Au-

læ

læ dignitates, virtutis aura alliciente, non ambitionis reflante vento evolavit. Vicarius in primis Pauli Fossæ Cremonensis ibi Capitanei Justitiæ, Prætor exindè magnæ illius Urbis, Quæstor in Magistratu ordinariorum redituum nuncupato, Regius Ducalis Senator, Ticinensi Prætura fungitur, & apud Philippum II. Potentiss. Hispaniarum Regem in supremo, ut ajunt, Italiæ consessu Regens siquidem, & à Secretis consiliis constituitur. Sæculi tandem fugiens illecebras, ut Presbyter se Deo voveret, vix ab oculis Mundi delituit, quum Gregorius XIV. S. P. cui ignota haud erant nobilissimi Concivis merita, Novariæ perspicuum Episcopatum eidem adstituit, quem ingressus est die 9. Octobr. 1591. die verò decima Novembris subsequentis anni Mitram cum vita deposuit. Ad Purpuram vocatus exoptabatur, nisi & Summus ille Hierarca intempestiva fuisset morte correptus. Quantum in literis prætiterit, sunt testes

Consultationes in Utroque Jure, quæ crebrò in nostro Foro allegantur.

Oratio in Assumptione Nicolai Sfondrati ad Episcopatum, Cremonæ habita in Episcopali Palatio die 5. Julii 1560.

Epistolæ, dum esset Matriti, quæ leguntur in collectaneis *Marcobruni*.

Alia opera Ponzoni desiderantur. quantus verò hìc homo fuisset, dilucet ex Instructione ipsi à Decurionibus Cremonen. tradita (est penès me in Volum. paginarum 125) quando Patriæ negotia apud Hispanum Regem expedienda, eidem commissa essent.

Laudib. ipsum extollunt *Carolus à Basilica Petri in Eccles. Novariens. lib. 2 pag. 593.*

Ant. Campus in hist Cremon. lib. 3.

Lud. Cavitellus in Annal. quorum volumen Ponzono dicavit Cæsar Cavitellus Ludovici nepos anno 1588.

Joseph Bressianus in Ros., & Violis, & in Coll. J. C.

Franciscus Bressianus in Via Lactea Familiæ Ponzonæ.

Alex. Lamus in Somnio cant. 2.

Horatius Landus de Senatu Mediol. lib. 5.

Carpanus in Nuncupat. tit. de Jure, & Privil. Fisci.

Franciscus Redenasebus Senator Senior in libro Consil. cons. 29. n. 34.

Ugbellus in Ital. Sacra Tom 4 de Ep. Novar.

Hier. Faballus in Orat. 2. in Controversia Gymnasiarchiæ.

Lazarus Augustinus Cotta Amicus meus doctiss. in Musæo Novar. sæpiùs allegato pag. 258.

Franciscus Zava in Carmin. Tom. 2. rerum Illustrium Cremonæ apud Draconium 1585., & alii.

Eod. Anno.

CÆsar Specianus Joannis Baptistæ Senatoris, ac Supremi in Insubria Justitiæ Præfecti ex Magdalena Sacca F. primùm Novariæ, mox Patriæ Episcopus infulæ Majestatem tanta cùm

doctrina, tùm prudentia, & integritate sustinuit, ut non modò Cremonensium sed, & totiùs Insubriæ ornamento factus videretur. Natus ille anno 1539. Patrem sexennis amisit, sed superstite exemplorum ipsiùs luce excitatus ingenuas artes ità Puer excoluit, ut vel in prima juventa doctoralia meruerit insignia. Cumq; parem doctrinæ morum pietatem præferens Clericalis optionem vitæ fecisset inter acceptiores S. Carolo Borromæo fuit; à quo, & Canonicus Ordinarius Mediolani institutus est, & Romam missus gravissimorum Procurator negotiorum maximè spectantium ad Ecclesiasticam Jurisdictionem, & ad Concilia Provincialia à S. Archiep. celebrata. Magnum per hæc prudentiæ, & dexteritatis in agendo nomen consecutus, Referendarius Apostol., & Sacræ Cardinalium Congregationis Secretarius adlectus est, & inde à Pio V. Sanctiss. cum Cardinale Alexandrino Nepote in Hispaniam Legatus; Mox laborum in præmium à Greg. XIII. sub finem sui Pontificatus anno scilicet 1585. Novariensibus Pastor datus est. Eò concessit Kal. Martii; & Diæcesi perlustrata Synodum celebravit, magnificus, & in Ecclesiæ suæ ornamentum eam pretiosa suppellectili donavit, & ædes Episcopales insignitèr auxit. Sex annos gregis illius impendit curæ, semper præsens nisi quantum à Sixto V. stataria Sedis Apostolicæ legatione apud Philippum II. in Hispania detentus est universalis Ecclesiæ beneficio. Reversum, Gregorius XIV., qui anteà fuerat Nicolaus Sfondratus Card., & Ep. Cremonensis sibi suffectum à Novariense ad Patriam Sedem transtulit anno 1591. tertio Kal. Febr. Urbem itaq; Cæsar ingressus eodem anno 4. nonas Jul. ut ovium sibi concreditarum saluti meliùs consuleret de Synodo cogitare cœpit. Sed eam non nisi penultimo ejus sæculi anno celebrare potuit ob novam Clementis VIII. jussu initam Legationem ad Rodulphum Imp. apud quem Sedi Apostolicæ utilissimus sexennium transegit. Inter cætera, quæ pro Christiana Republica peregit ibi negotia mirum, quam enixè contrà Hæreticos earum partium Principes, fidem catholicam, & Ecclesiasticam Jurisdictionem defenderit; Quin, & singulari ejus prudentia factum, ut Hussitæ in Regno Boemiæ sub utraque specie, Hæresiarchæ Joannis abiurarint errores, & ad Sum. Pont. miserint Procuratorem opportunam impetraturum absolutionem, ut ex voto successit. Anno demum 1598. Ecclesiæ suæ restitutus optatissimus Præsul eam, & Deiparæ in Cœlum Assumptæ consecravit, & insignibus ornavit S. S. Lipsanis ex Boemia delatis, quæ solemni processionis ritu oblatæ ad Altare S. Joannis asservantur. Secundam quoque Synodum habuit; Palatium item Episcopale veteribus restitutis, & novis adiunctis Ædibus commodiùs effecit. in quo tandem, sacra purpura dignus celeste concistorium adivit die 20. Augusti 1607.

Ejus doctrinæ restimonia posteris exhibent.

Synodus Diæcesana habita anno Domini 1590. *Idus Maii*, *Nova*.

Novariæ. Ibid. ex typis Hæred. Franc. Sexali 1591:

Statuta Collegii Parochorum Civit. Cremonæ confirmata, & aucta. Ibi apud Christoph. Draconium 1591.

Ordines circà solutiones faciendas in causis Fori Episcop. Cremonæ 1592.

Dum esset in Germania, vulgavit aureum Invictiss. Catholicæ Religionis Propugnatoris libellum, cui tit.

Edmundi Campiani Londinensis Soc. Jesu Theologi, qui non ità pridem pro Catholica religione in Anglia mortem opetiit oblati certaminis in causa fidei, rationes decem redditæ Academicis Angliæ &c. Pragæ typis Michaelis Peterla 1592.

Opera omnia Campiani exindè edidit P. Sylvester Petrasancta Soc. Jesu, ut ex *Allegambe in Bibl.* nec non vitam Edmundi Paulus Bombinus ex Jesuita Somaschensis, ut notat *Labbe in Bibl.ª Bibliotb.rum*

Articuli concordiæ inter RR. Paulum Albertum Scholasticum, & Corradum Vaybellum Cancellarium Eccles. Uuratislaviensis cum Ven. Capitulo ejusdem Eccles. &c. initi die 21. *Septembris* 1593.

Index librorum probibitorum cum regulis confectis per PP. à Tridentina Synodo delectos auctoritate Pii IV. primùm editus &c. instructione adiecta de exequendæ probibitionis, deque sincerè concordandi, & imprimendi libros ratione Pragæ 1596. *typis Vvenceslai Marini à à Genezic.*

Decreta, & Acta edita, & promulgata in Synodo Diœcesana Cremon. prima. Ubi apud Baptistam Pellizzarium 1599.

Decreta Provinciæ Mediolanensis sub B. Carolo Borromæo Card. Archiep. diversis temporibus in sex Conciliis, totidemq; Voluminibus edita &c. juxtà illius B. Cardinalis, & Archiep. mentem ad instar decretalium Gregorii Papæ Noni in unum Codicem collecta. Brixiæ apud Societ. Brixiensem 1603.

Synodus Cremon. secunda, cui accessere Synodi duæ Mediolanensis Provincialis una, altera Cremonensis Diœcesana à trecentis jàm annis Cremonæ babita (fuit illa Rainerii Episc. ex Nobiliss. familia Rubea Parmensi Ep. annis 1293) *Cremonæ impressa* 1604.

Regole della Compagnia della Dottrina Christiana 1604. *Cremonæ, & recusa ibidem per Paulum Pueronum* 1670. jussu Francisci Vicecomitis Illustr.mi Cremonæ Episcopi.

Regole della Compagnia delle Figliuole della Madonna Santiss., typis traditæ per Ill.mum Jo: Baptistam Brippium Cremonæ Ep. anno 1616. *apud Hæredes Barucini de Zannis.*

Propositioni Christiane, e Civili subalternate à Dio, quarum MS. in fol. extat Cremonæ in Bibliotheca PP. Societ. Jesu.

In Cathedrali sepultus ante aram Divo Petro nuncupatam, hoc à Soc. Jesu, quam hæredem instituerat, Epitaphium obtinuit.

Cæsari Speciano Episcopo Cremonæ, Parenti optimo, & Fundatori Collegium Soc. Jesu Hæres Pos. Obiit 12. *Kal. Septembris MDCVII.*

Et

Et apud idem Altare è finistro latere sub ejus effigie ad vivum penicillis relata, altera inscriptio legitur heraclio lapidi, literisque auratis exarata, quæ cùm plura nostri Herois gesta recenseat, hìc subdo.

Cæsari Speciano Episcopo Cremonæ vigilantissimo, nobilitate, doctrina, rebus gestis clarissimo, qui Romam à B. Carolo Cardinali S.tæ Praxedis pro causa pub. missus, cum minores bonores ante meritus esset, & adeptus, Ep. Novariæ à Greg. XIII. P. Max. creatus est. Mox Nuncius ad Philippum II. Hisp. Regem à Sixto V. Legatus, tùm à Gregorio XIV. sibi in hoc Episcopatu suffectus. Nuncium item Clem. VIII. jussu apud Rodulphum II. Imp. egit, quibus muneribus summa fide, prudentia, constantiaq; perfunctus, cum se, suamq; industriam Pont M., ac Principibus, tùm Religionis liberalitatem, virtutesq; omnes omnibus probavit; de utraque Ecclesia benemeritus, Episcopiis amplificatis, Templis, argento, pretiosaq; suppellectili exornatis, de Cremonensi prætereà sacrario fundis donato, Seminario ædificato, novis Religiosorum Virorum, ac Fœminarum ordinibus in Urbem inductis, qui denique Colleg. Soc. Jesu in Avita Domo redempta, aliisque circumjacentibus collocatum, ut inchoatum Templum perficeretur, instituit Hæredem, & amplioribus dignus, ac proximus bonoribus majora meditans, in commune bonum annis LXVIII gravis, defletus ab omnibus cessit è vita xii. Kal. Septembris MDCVII. Idem Collegium bæres grata memoria Parentis optimi benevolentiam, & Fundatoris merita prosequens, ad perennitatem P.

De eodem aliæ quàmplures Inscriptiones diversis in locis Civitatis leguntur; cùm Nuncius Apostolicus esset Madriti anno 1585. die 10. Octobr. Ordinem Monialium à Diva Theresia institutum confirmavit, ut *per Petrum Thomam Saracenum in Menolog. Carmel. in vita S. Theres. sub num.* 20.

Auctores de eo scribentes ex professo sunt,

Carolus à Basilica Petri Ep. Novariensis in sua Novaria Ecclesiastica pag. 590.

Blasius Rubeus in dyptica Episcoporum Cremonæ.

Joseph Bressianus in Rosis, & Violis.

Hieronymus Parolus Med. Cremon. de Specianorum Familia Elogia ad Cæsarem Specianum.

Franciscus Zava. Gratulatio pro ejusdem adventu ad Episcopatum Cremonæ 1591. *apud Christophorum Draconium.*

Jo: Vida Pisenattus de eod. Oratio Canonicis Amplis. Ecclesiæ Cathedralis dicata, Cremonæ per Draconiũ, & Zanniũ 1608.

Gulielmus Labentius Rotopiensis. Deploratio in obitu ejusdem, Mediolani apud hæredes Pontii, & Joannem Baptistam Picaleam 1607. in qua Cæsarem totum Mediolanensem appellat, ut Paulus Moriggia in Hist. Mediolan. lib. 4. cap. 25.

Camillus Ballianus in oratione de Relig. ad Cives Novarienses.

Innocentius Ecclesia in vita Caroli à Basilica Petri. pag. 177., 181., 246.

Abbas

Abbas Ughellus in Italia Sacra Tom.4. ubì de utraque Ecclesia, Cremonensem apertè fatetur esse Specianum.

Lazzarus Augustinus Cotta J. C. de Amano Novariensi Amicus meus eruditiss. in suo Musæo Novariensi, cujus editionem expetente universa literatorum Respublica, tandem hoc anno 1701. obtinuimus; *P. Daniel Bartolus in Hist. Angliæ lib.1. cap.12.* narrat Cardinali Morono, substitutum fuisse Specianum Protectorem Angli Collegii in alma Urbe.

Sequens Epistola scripta fuit à Speciano Nobilissimis Cremonæ Decurionibus in ejus promotione ad Episcopatum, post assumptionem Nicolai Sfondrati ad supremi Pontificatus fastigium, extracta ab archetypo in archivio Civitatis servato.

Molt' Illustri Signori.

Nella traslatione, che hà piacciuto à nostro Signore di fare della persona mia dalla Chiesa di Novara à cotesta di Cremona, non solamente mi trovo obbligato à S. B. per havermi honorato sopra ogni mio pensiero, e merito di così insigne Chiesa, e di governo d'anime tanto ben disciplinate da Sua Santità; mà mi trovo anche particolarmente tenuto alla benignità sua, per havermi dato occasione di ritornare alla Patria mia antica, che tale veramente ancora tengo io, e tengono tutti i miei di cotesta Città di Cremona, la quale se pure in questa occasione hà qualche ragione di rallegrarsi, deve particolarmente haverla per vedere, che haveranno uno del sangue loro Vescovo di cotesta Città, il quale e per obbligo dell' Officio suo, e per particolare affezione verso cotesta Città, si sforzerà di corrispondere alla sua vocatione, ed all' opinione, che N. S. hà mostrato, e le SS. VV. mostrano della persona sua. Resta solamente, che io preghi le SS. VV: come quelle, che io sò, che mi amano, à voler tener memoria di me nelle loro orazioni per impetrarmi dal Signore il suo S. ajuto, & à valersi dell' opera mia à questa sorte per quei pochi giorni, che mi ci fermerò, certificandole, che sì come niuna persona è obbligata ad amare le VV. SS. più di quello, che son' io, così ancora nelle cose di commodo, e soddisfazione loro comune, e particolare, non lascierò, che habbiano mai da desiderare in me sorte alcuna di volontà, e desiderio buono, e per fine prego Dio Sig. N. che concedi alle SS. VV. ogni vera contentezza, e prosperità.

Di Roma 26. Febraro 1591. delle SS. VV. MM. Illustri.

Per servirle sempre. C. Vescovo di Cremona.

Anno 1588. Mediolani vivebat inter Canonicos illius Metropolitanæ Cæsar Specianus nostri Episcopi Nepos, *ut ex statu Ecclesiæ præcitatæ ejusdem anni, relato à J. C. Camillo de Sitonis in Sylva rerum Mediolanensium apud eruditiss. J. C. Joannem ejus filium.*

Non est hic etiam omittendus Marcus Antonius Specianus in Romana Curia notissimus, à Leone X. S. P. legatione germanica decoratus anno 1515., ut narrat *Bressianus in Corona Vir. Illustr.* lib. 1. p. 3. erat hic nostri Cæsaris Episcopi Propatruus.

Eod.

Eod. Anno.

HOmobonus Redenascus Collegio Jurisconsultorũ addictus die 21. Novembris 1591. in legibus interpretandis optimus, in Politiæ negotiis cordatus, pluriès apud Supremos Insubriæ Ministros pro patria vigilantissimus Orator, cui si nihil in eo gloriosum esset, sufficeret sibi filium genuisse Franciscum Reg. Duc. Mediol. Senatorem sapientissimum, ut dicam sua sede; verùm propria luce clarissimus, plura in Jure degessit, & præcipuè *Consilia tàm MS.* quàm typis concessa, quæ in manibus Jurisprudentum passim circumferuntur.

Allegantur ejus opera à *Paulo Bellono J. C. lib. 1. de Potest. eorum, quæ fiunt incontinenti. cap. 172. num. 2. & 9.*

Joseph Bressianus in Coll. J. C.

Eod. Anno.

MArcus Antonius Amidanus præclarissimus J. U. D. non tàm virtutibus, quàm dignitatibus percelebris, Abbas omnium Sanctorum in Agro Cremon. Canonicus Ecclesiæ majoris, à Gregorio XIII. Sum. Pont. Utriusque Signaturæ Referendarius, Laudæ Vicarius à Sede Apostolica deputatus, absente Ep. Taberna apud Hispaniarum Regem Legato, interfuit Consilio Mediolanensi Sexto sub S. Carolo Borromęo, cui etiam subscripsit. Gregorii XIV. Cubicularius, & intimus Familiaris ab eodem ad Episcopatus Melphiensem, & Rapollensem deligitur, verùm ætate gravis, & Gregorio defuncto ante munus consecrationis susceptum, Episcopatui cessit, retenta sibi annua pensione, ac obtenta Præpositura Insignis Collegiatæ S. Agathæ in Patria, ad eam remigravit, ubi die 22. Augusti 1598. senio, non gloriæ cessit. Scripsit *Allegationes diversas in Utroq; Jure*, ex quibus nonnullas ego vidi in Collectaneis Sap.^mi Senatoris Persichelli

Item *Volumina Votorum in causis S.^ti Officii*, cùm esset Consultor, quæ pluribi allegat *Cæsar Carena in suo aureo libro de S. Officio, & præcipuè P. 2. tit. 1. de Hæresi &c. §. quinto num. 31.*

Ante Sacellum S.^mo Christi Corpori dicatum, in Ecclesia Divæ Agathæ hoc pro eo elogium extollitur, heraclio lapidi notis aureis exculprum.

D. O. M.

Marco Antonio Amidano J. U. D. celeberrimo Utriusq; Signaturæ S. D. N. Referendario, Sanctæ Inquisitionis in totam Christianam Religionem Consiliario, uni ex Assistentibus Congregationi Sacræ Consultæ negotiorum Status Ecclesiastici, Romana Civitate donato, Episcopo Melphiensi designato, eoq; Episcopatu ultrò, & spontè deposito. Huic D. Agathæ Fano Præposito, Sacer. doctrina, & integritate incomparabili. Nicolaus, & Carolus Fratres Filii Pientiss. Patruo benemerenti P. P. Vixit ann. LXVIII. obiit 10. Kal. Septembris MDXCIIX.

Et

Et super tumulo hæc prostant carmina.

Quid spectas? Marcus situs hic Antonius ille est
Gentis Amidanæ splendor, & Urbis honos;
Egregia hunc Virtus Mitram deduxit ad usque,
Quam sprevit terris, hanc tenet ille Polo.
MDXCIIX.

Eumdem laudant *Cavitell. in Annal. sub annis* 1583.
Tabula Episc. Ecclesiæ Malpiensis.
Lamus in Somnio cant. 2.
Bressianus in Corona &c. & Rosis, & Violis.
Joseph Hieronymus Sementius Cler. Reg. Somasch. eruditissimus, nobis indicavit opusculum, cujus est Titulus.
Jo: Bap. Vicecomitis ad M. Antonium Amidanum Juris utriusq; peritissimum, ac Ecclesiæ Laudensis Vicarium distichor. libellus. Mediolani ex typographia Pacifici Pontis 1585.
Præter Amidanum in eo memorantur alii Cremonenses.

Eod. Anno.

MArcus Antonius Salomonius anno natus 1540. non minus doctrina, quàm cultis moribus insignis, de eo quippè dicere sufficeret, probum Aulicum fuisse S.mi Card. Caroli Borromæi, multosque annos Mediolani sub ejus incorrupta disciplina, & in illo Sanctitatis Seminario floruisse, singulari laude in nonnullis Ecclesiasticis muniis approbatus, à Sum. Pont. Gregorio XIV. Urbis Soræ in Latio Episcopus creatus est, & à Sum. Pont. Clemente VIII. Romæ Vicesgerens, dignitatibus demùm, & annis gravis, ut Deo, & sibi viveret, patriam revocavit, ubi ægritudine oppressus, veram Patriam appetiit die 15. Octobris 1615. humatur in Ecclesia S. Luciæ culta per Ven. Cler. Congr. Somaschensis sub saxo, in quo legitur

Marco Antonio Salomonio Cremon. Soræ Episcopo, pietate in Deum, beneficentia in homines, atque in rebus agendis prudentia singulari, Collegium S. Luciæ Cler. Congr. Somascha benè de se merit. Pos. Obiit Id. Octobris MDCXV.

In Ecclesia SS. Donini, & Caroli, ad cujus ampliorem constructionem proventus annuos è suis bonis reliquit, ad aram Divi Caroli in heraclio lapide, notis aureis habetur.

Marcum Antonium Salomonium
Cremonæ civem, Soræ Pastorem,
Virtutes Virum, dignitates ornamentum,
Obiisse, vel abiisse
Lachrymantur;
Qui dum in divitiis pauper,
Pauperibus Dives,
Vivus aliis, sibi mortuus
E morte nascitur immortalis.

Clarus in D. Carolum pietate,
Amicitia charus
Ad Templum hoc perficiendum, ac ornandum
Ex legato conspirat
Ornantem ornantes
Grati Fabricæ moderatores
Anniversarium Episcopale Officium,
Duodecimque Sacra sponte constituentes,
Doloris oculis, honoris ore, amoris arte
Heroem D. CAROLI imitatorem,
Constantia Salomone majorem
Terra ademptum, adeptum cælo
Lamentantur, Lætantur.
Obiit Idib. Octob. MDCXV. ætate ann. LXXV.

Eod. Anno.

CORnelius Compagnus insignis Basilicæ S. Mariæ majoris de Urbe Canonicus hac præcipua dignitate, & virtutibus clarus innotuit, nàm sub die 3. Octobris 1691. memoratur in opere, ad pag. 47. lib. 3. inscript. Basilicæ S. Mariæ majoris de Urbe à Liberio Papa V. usque ad Paulum V. Pont. Max. descriptio, & delineatio, *Authore Abb. Paulo de Angelis lib. XII. Romæ ex Typographia Bartholomæi Zannetti* 1621. *in fol.*

Eod. Anno.

GEorgius Ferrarius insignis Bibliographus in Alma Urbe inter alios edi curavit librum, cui tit.

De Birreto Rubeo dando S. R. E. Cardinalibus Regularibus. Responsa Prudentum Divini, humaniq; Juris ab Antonio Scappo J. C. Bononiensi in Romana Curia Advocato collecta, uno etiam ejus addito responso Romæ 1592. librum nuncupavit S. R. E. Cardinalibus Michaeli Alexandrino, Hieronymo Asculano, Constantio Sarnano, Gregorio Montelparo, & claudit Epist. nuncupatoriam hisce verbis, *optimè autem cecidit, ut hæc scripta vobis ab homine Cremonensi dentur, quando & à Gregorio Summo Pont. Cremonensi olim Episcopo, rem ipsam accepistis.* huic libro connectuntur *della Beretta rossa da darsi a' Cardinali Religiosi. Discorso di Girolamo Catena. Lettera del R. P. M. Tomaso Gratiani all' Illustriss. Card. Alessandrino.*

Editio septuaginta Interpretum Græca, Romæ ex Typograghia Francisci Zanetti 1587. in hac pariter legitur Privilegium eidem à Sixto V. die 8. Octobris 1588. concessum; in quo. Ne quis librum hunc venderet, absq; consensu, & licentia Georgii Ferrarii Bibliopolæ Cremon., & Civis Romani.

Romæ in Ædibus B. V. M. de Popul onuncupatæ, videtur Georgii sepulchrum cum insigniis Gentilitiis, & hac inscriptione.

Georgius Ferrarius Cremonensis sibi posterisq; suis MDXCII.

Romæ.

MDXCII.

Romanus Burgus, non ille quidem, qui Equestrium Dux Turmarum multa præclarè gessit sub Francisco Picinino, ut refert *Cavitellus* ad annum 1431., sed alter ejus Pronepos, non majorum suorum magis, quàm proprio splendore præclarus, qui, elapso inclinante sæculo, & suam, & Patriæ famam variarum scientiarum cognitione extendit. Hic politioris literaturæ possessionem adeptus, cùm prorsa, tùm versa oratione ità excelluit, ut cum præcipuis Oratoribus, & Poetis locum meruerit. Nec minùs pietate, quàm eruditione præstans, nobile utriusq; monumentum ad posteros transmisit ex veteri exemplari latino in vernaculum sermonem elegantissimè transferens, nec non compluribus optimæ frugis meditationibus passim illustrans, Historiam Vitæ, Mortis, & Miraculorum B. Geroldi Martyris Coloniensis, cujus corpus Cremonæ in Ecclesia sui nominis maxima cum veneratione colitur. In vulgum autem processit liber Cremonæ 1581. apud Christophorum Draconium, nuncupatus Gerardo Truchsesio Coloniensi Archiepiscopo, sed postquam Truchsesius à Catholica fide defecit maximo totius Orbis Scandalo, Burgus novam opusculi editionem curavit anno 1592. iisdem typis, & donavit Celsissimo Principi utriusque Bavariæ Duci Ernesto Coloniensi pariter Archiepiscopo. Hoc titulo

Vita, Morte, e Miracoli del B. Geroldo, cavati dal suo antico latino officio, ordinati nella nostra lingua Italiana, & accresciuti con alcune spirituali Meditationi,

Cui subnectuntur

Esortatione à patienza.

Rime in diverse materie.

Præter enunciatos rhytmos, qui sanè suavissimi sunt, scripsit & alios plerosque, ex his autem Decatetrastichon præfixum legitur Historiæ Ant Campi; aliud itidem substructum occurrit compendio Rerum à Philippo II. Hispan Rege gestarum. Io Sacrario Ædium S. Geroldi ejus tumulo inscriptum legitur.

Romano Burgio Natali, Amore in Remp., & eloquentia insigni, Joannes Burgius Patri Benemerito, & sibi, & posteris ejus. ann. MDXCVI.

Nobilem ejusdem mentionem faciunt

Cavitellus ad ann. 1583.

Campus lib. 3. *ad ann.* 1584.

Alexander Lamus in Somnio cant. 2. *ogd.* 55.

Matthæus Cattaneus summè commendat opusculum pro D. Geroldo.

Fertur etiam reliquisse ad manus Ludovici Cellani ex Decurionibus, & ordinum Civitatis Conservatoris MS. opusculum.

Memorie singolari del P. Giovanni Scoto della Congregazione di Somasca.

Ut mihi innuit eruditissimus P. Joseph Sementius ejusdem Congr. in

quo quidem laudatur Petrus Amidanus literis, & pietate illustris.
Horatius Albasius hoc anno inter Cremonenses Poetas efflorebat, cujus cum viderim duo erudita epigrammata ad Serenifs. Mantuę Ducem Vincentium in lib. P. Constantii Lardæ Brix. cui tit. Vita, e Miracoli del B. Gio: Buono, Mantuæ per Osanam 1592. nomen suum hic recenseri expediens duxi.

Eod. Anno.

Cornelius Guarguantus è Soncino Congr. Mantuanæ Carmeliticæ Alumnus, Philosophiæ, ac Theologiæ Magister, & præclari nominis Concionator, obiit Mantuæ anno 1602. edidit opuscula inscripta

Oratio de laudibus S. Petri Thomæ, habita Bononiæ apud Jo: Rossium 1575.

Oratio de laudibus lucidissimi Candelabri S. T. S. Hieronymi Theologorum Bonon. Protectoris habita ad Sapient.mum S. Coll. Theol. in Cathed. Eccl. Bononiæ apud Faustum Bonardum 1592.

Oratio pro Capitulo Generali Congr. Carmel. in Convent. Nuvellariæ 1571. hæc MS. servatur in Bibl. S. Mariæ Gratiarum Soncini. de eo

P. Daniel à Virgine Maria Carmel. in suo libro Vinea Carmeli inscripto Antuerpiæ 1662. num. 37. 32.

De eodem *Falconius in Chron. Carmel. sub anno* 1592.

P. Felina in Musæo Carmel. Congr. Mantuæ sub anno 1589.

Joannes Baptista Guarguantus in Litera nuncupatoria opusculi inscripti, Luctus Soncinensis, de eo scribit, tàm celebrem Concionatorem Cornelium floruisse; ut Firmenses Cives ejus laudum consulere perennitati volentes, ipsi marmoream tabulam inscripserint

In Orationem ad Divum Hieronymum plures modulationes ediderunt nonnulli Musarum Amatores.

Eod. Anno.

Joannes Baptista Bertutius Philosophus, ac Medicus Colleg. in arte celeberrimus, cujus doctrinæ monumentum exhibet opusculum Sebastiani Moroni Med. Placentini appellatum *de Venæ sectione in febri pestilenti Retractatio*, eidem Bertutio inscripto, & plurieś atq; plurieś laudato, licèt Medicorum Cremonensium, & ipsius Bertutii contrariam sententiam sentiret. Sic enim librum claudit *Hæc autem habuimus, doctissime Bertuti, quæ pro vestra oppugnanda, nostraq; roboranda sententia de vena sectione in febre pestilenti aptiora putavimus, quæ cùm sint scripta, ut in calamum venerunt, si tibi fortassè Viro acuto non ea lima, atq; doctrina perpolita videbuntur, quàm & summa eruditio tua, & ingenii, atque Judicii tui magnitudo postulat, id cogita &c.*

Opus est Cremonæ excusum 1592. apud Christophorum Draconium, & amplifs. Cremon. Decurionibus dicatum.

Eod.

Eod. Anno.

VIncentius Calcius, quem alii vocant de Bonettis ex Oppido insigni Soncini Ord. Prædicatorum S. Dominici, Philosophus, Theologus, & Poeta, divinaque prædicatione excellens, Provinciæ Hierosolimitanæ Prefectus Socius Magistri Generalis Beccariæ, & à Gregorio XIV. die 18. Feb. 1591. ad pastoralem dignitatem in Venusino Episcopatu primò promotus, quem summa rexit vigilantia ad diem 3. Maii 1598. quo perrexit ad Superos.

Edidit.

Methodos in octo libros Physicorum in quibus ob Lectorum commoditatem multorum sententiæ recensentur. Neapoli ex Typographia Cacchii 1592. Ex MS. habentur.

Super tres libros de anima

Super duodecim libros Metaphysicæ Aristotelis Aliaq; plura opuscula valde digna, & præcipuè *Vitam B. Stephanæ de Soncino*.

P. Rovetta in Bibl. Chronologica Lombardiæ.

De eodem *Ferd. Ughellus in Ital. Sacra Tom.* 7.

Alphonsus Fernandez lib. 9. *de Rosario cap.* 30 *num.* 102.

Ambrosius Altamura in Bibl. Dominicana sub anno 1592.

Thomas Maluenda in Annal. Sacr. Ord. Præd. p. p. pag. 319.

Ambrosius Gozæus de Vir. Illustr. Ord. Præd.

Plodius in Vita Hom. Illustr. p. 2.

Fontana in Sacr. Th. Dominic. p p tit. 625. *t.º* 4.

Franciscus Seghizzius in Epist. Nuncupatoria Vitæ B. Stephanæ de Soncino inscripta Petro Verto Soncinati S. T. M. ex Ord. Prædicatorum Viro celebri, Nepoti memorati Vincentii.

MDXCIII.

SIgismundus Brumanus Græci, & Latini idiomatis peritia perfectè in Patria institutus, Patavium exindè annum circà 1555. Philosophicis, & Medicis studiis inhians profecit, & quidem sub optimis Præceptoribus diù, noctuq; operam dedit, nilque illi suaviùs erat, quàm Antiquorum responsa librare, Galeni, & Hippocratis Aphorismata omni diligentia excutere, contrariasvè sententias enodando acerrimo juditio recondita medicinæ penetralia reserare; Indutaq; toga, quod cum illi summa omnium admiratione contigisset ad Patriam reversus in Clarissimum Physicorum Collegium cunctis suffragiis cooptatur, in cujus Albo adscripti jàm fuerant, ex ejus Gentilibus Christophorus, quem publicum Physicæ professorem habuit Perusia, Odoardus, in quo Patria novum Æsculapium fuit admirata, Joseph quem Aula Saxonica maximum Medicum obtinuit, penès affines, & necessarios cum per annum constitisset à Cœlo Romano allectus Urbem perrexit, & ibi non modica pecuniarum erogatione rusticum, & frugiferum fundum emit; sicquè in illa primaria Orbis Patria tot virtutibus, & meritis effulsit, ut non tantum Romanus

Civis,

Civis, & Medicus Nobilissimo in illo Collegio 1567. adscribi obtinuerit, at ipsius Clementis VIII. Sum. Pont. Physicus, Familiaris, & continuus Commensalis, nec non totius Ecclesiastici Status Generalis Archiater, meruerit declarari.

Desiderantur ejus Opera, quæ, ut monet Joseph Bressianus in libro MS. cui tit. Virtù ravvivata &c. sunt

De modo componendi Theriacam,

De Encomiis Medicinæ lib. 2.

De Generatione, & Corruptione lib 2.

Apud *Cavitellū in annal.* ergà finem est de eodem honorifica mentio.

Franciscus Zava insignis Orator Cremonensis in suis Operibus, sæpè sæpiùs de Sigismundo nostro ejus Leviro memoriam agit, eumq; commendat, & præcipuè in epistola nuncupatoria *tom. sec.*[*di*] *rerum Illustrium* Matthæo Brumano Abb Can. Regul. Nicomediensi primùm, & Melphiensi Episcopo directa, ubi plura adnotantur de nobilitate gentis Brumanæ.

Fratres habuit Christophorum, Tiburtium, Camillum, & Ludovicum, & Sorores Barbaram, & Hortensiam.

Christophorus J. C., & Causidic. Collegiatus, Sacris exindè initiatus, fuit Ecclesiæ Divæ Luciæ Præfectus, morum integritate, legum cognitione, Judicii acumine, responsorum prudentia maximè laudatus.

Tiburtius miles fortissimus, qui à S.[mo] Pio V. vocatus fuerat, verùm morte correptus, cœptum rei militare munus perficere non potuit, ingens quidem gloriæ specimen, & laudis avitæ in lucem, & omnium aspectum protulisset.

De Camillo, & Ludovico nil memorabile mihi resultat.

Barbara nupta fuit Francisco Zavæ, quam in secundo Tomo Epist. Familiarium lib. sexto extinctam deflet die 10. Junii 1572. ut in Epistola ad eumdem Sigismundum, & inter alia habet. *Barbaram Sororem vestram nullo genere modestiæ, pudicitiæ, temperantiæ, frugalitatis ulli veterum matronarum cessisse, quæq; vel apud Romanos, vel apud exteras nationes claruerit.*

Hortensia fuit uxor Joannis Baptistæ Cropelli Viri Patritii.

Cæsarem Brumanum Apostolicæ Cameræ Clericum, & Abbreviatorem de Parco majori, aliisque titulis refertum, de quo fuit sermo, habuit Patruelem

De ejus obitu nil certi habeo, sed eum Romæ adhuc vixisse ultrà annum 1593 mihi constat, nàm ipso anno, ut Patriæ Collegas medicos Comitali, & Equestri titulo insigneret, à Clemente VIII. Privilegium exempli sequentis impetravit.

Dilecti filii salutem, & Apostolicam benedictionem. Vestra singulari pietate, ac religione, ac præcipuè in Nos, & Apostolicam sedem devotionis affectu meritò inducemur, ut vos specialiter gratiæ, & prærogativæ titulis libenter decoremus.

Vos igitur, vestrumq; Collegium specialibus favoribus, & gratiis prosequi

volen-

volentes supplicationibus Sigismundi Brumani Physici, ac familiaris continui commensalis nostri, Prothomedici Generalis totius Status Ecclesiastici nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, vos universos, & singulos, & quascumque vestri Collegii personas præsentes, & futuras in perpetuum ex nunc Sacri Palatii, & Aulæ Lateranensis Comites, & Auratæ militiæ Equites, auctoritate Apostolica, tenore præsentium sine tamen alicujus personæ, vel Collegii præjudicio creamus, facimus, & deputamus, ac aliorum Palatii, & Aulæ prędictorum Comitum, & Auratę militiæ Equitum hujusmodi numero, & consortio favorabiliter aggregamus, ità ut vos ex nunc futuri Collegiales, vestri Collegii, eo ipso, quo in Collegium hujusmodi admissi fuerint, Palatii, & Aulæ hujusmodi Comites, & Equites auratę Militię veri, & non ficti in perpetuum existatis, ac omnibus, & singulis privilegiis, prerogativis, exemptionibus, favoribus, gratiis, & indultis, quibus alii Palatii, ac Aulæ Comites, ac auratæ militiæ Equites hujusmodi de jure, & consuetudine, aut aliàs quomodolibet utuntur, potiuntur, & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum citrà tamen facultates, & exemptiones à Concilio Tridentino sublatas, pariformitèr sine ulla prorsùs differentia uti, frui, potiri, & gaudere, nec non ut modernus, & pro tempore existens præfati Collegii Abbas in perpetuum, ejus officio durante, torquem aureum cum insigniis Pontificiis, ac Gentilitiis Domus nostrę sinè paritèr cujuscumque Collegii, vel personę prejudicio deferre licitè valeatis auctoritate, & tenore præsentis concedimus, & indulgemus non obstantibus constitutionibus Apostolicis, & in provincialibus, ac Synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus statutis quoquè, & consuetudinibus etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, cęterisque contrariis quibuscumq; &c.

Datum Romę apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 27.*Novembris* 1593.*Pontificatus nostri anno secundo.*

Subscripta M.Vestrius Barbianus.

De eodem Sigismundo meotio extat in opere posthumo Baldi de Baldis Medici P. M. Innocentii X. inscripta, *Discorso Apologetico del vero Opobalsamo Orientale pag.* 107.

Eques Prosper Mandosius in suo Tract. de Medicis Pontificiis, multa de nostro Brumano, ubi ad literam, quæ nos suprà expressimus, ad nostræ favendum eruditioni, refert.

Eod. Anno.

SYlvester Picenardus in sæculo Jacobus anno 1586. ad cœtum insigne Canonicorum Reg. Lateranensium in Patriæ Monasterio receptus septem annorum spatio studium naturalis Philosophiæ, ac sacræ Theologiæ cucurrit, non modicè etiam circà mathematicas, astronomicasq; positiones versatus. edidit ex officina Joannis Bazachii Placentiæ 1593., & Hieronymo Bernerio S.R.E. Cardinali Asculano, & Cremonensi Civi direxit

Dis-

Disputabilis Sphera libri duo, in quibus discutitur, quicquid ferè apud Theologos, & Philosophos in disputationem venit.

In hoc probat scientias supernaturalem, Physicamq; sphericas esse, neutram tamen se ipsa spheram integram constituere, ex utrisque coalescere demonstrat. Prout enim sphera ex ætherea, & elementari parte constituitur; ità sphera intellectualis ex Theologia, & Philosophia compaginata remanet. Quòad elementarem quidem partem inferiora philosophica continet; quòad æthercam verò superiora Theologica, hoc ordine mirabiliter applicato, ut Ecclesia universalis stet pro orbe Lunæ, Pontifex pro orbe Mercurii, Gratia pro orbe Veneris, Christus, qui in Zodiaco movetur, qui solstitia, nec non æquinoctia terminat pro orbe Solis, tres Angelorum Hierarchiæ pro tribus aliis orbibus constituuntur; Maria verò, quæ Angelorum omnium spheras est supergressa, meritò in stellato Cœlo collocatur: pro immobili verò Cœlo ponitur Deus unus, & trinus ex rationibus inibi per quamdam similitudinem adductis. Potentia, & Sapientia in tali sphera Coluria erigunt: lex, & præcepta meridianum componunt: Fides locum tenet Axis: Puncta verò Axem terminantia sunt Vetus, & novum Testamentum; in minoribus autem circulis à Sole remotissimis ea peccatorum genera collocantur, quæ hominem frigidissimum, atq; à Deo remotissimum reddunt. Horizonta autem à tali sphera rejiciuntur, ut quæ spheræ potiùs extrinseca, quàm intrinseca esse conspiciantur. In brevi autem opere egregiam ipse eruditionem declaravit, intellectusq; volucris acutam promptitudinem maximè applicatis rebus, & solidissimis materierum pertractarum assertionibus firmatis. Id verò maximè in ea parte, quæ de Christo Domino Sole Justitiæ differens, illum per omne Zodiaci signum transeuntem demonstrat, acta unicujusq; signi applicatione ad aliquod rerum ab illo gestarum mysterium. Ità *Celsus de Rosinis in Lycæo Lateranensi pag. 2. lit. S. pag. mihi* 295. Obiit Juvenis, cùm undetrigesimum ætatis annum vix explevisset, & Philosophiæ magister in Patriæ Monasterio post lauream Doctoralem Placentiæ reportatam, electus fuisset.

Eod. Anno.

JOannes Jacobus Turresinus Hieronymi Insignis Causarum Patroni, ac Margaritæ de Crottis F. in Vicinia S. Vincentii Cremonæ nobili loco natus, in Collegio Judicum Patriæ receptus die Lunæ 22. Novembris 1563. ad cujus laudes repetam, quæ *Franciscus Zava* de eo scripsit in *Epist. Famil. lib. unico de suo Crem. discessu. Quem te alium* (scilicet Turresinum) *inueni, & expertus sum, quem totum candidum, syncerum, bonum, simplicem, prudentem, qualem juris Civilis cognitionis peritum esse decet? Quo fit, ut tantò frequentiùs ad te adeam, quantò mihi in omni scientiarum genere probatior, & mirabilior cognitus comendaris. Quæ res in monumentis antiquorum sivè*

nostra-

nostratium, sivè aliorum tàm recondita, quæ tibi maximè cognita non sit? Ex cujus arcanis, si aliquando in antiquitate hæreo, disrumpar, si non à reconditis thesauris tuis repetere soleo? Nec mirū, si te toties adeam, cùm te semper musis comitatum videam, cui Apollo ipse Phœbus vatum, & J. Consultorum Pater auxilium, & splendorem suum, quo unus pollet, cùm in omnibus tùm in poetica facultate, & juris scientia non invitus præst-t. Nihil ædepol in legibus Cæsareis, & Pontificiis sanctionibus adeò est difficile, & inextricabile, ut tibi vel longo usu exercitatissimo, vel incomparabili doctrina prædito, statim planum non fiat. Is tu, & ego te non adibo? Cujus amplissimæ ædes bonis omnibus patent? Tu ille præterea, cujus omnibus affabilitas jucunda, & oratio grata est &c.

Ex suis Operibus multa desiderantur, & præcipuè carmina, quæ tantùm spatsim leguntur in aliorum libris.

Ex editis tantùm habentur

Additiones nonnullæ Liberculo inscripto italicè. Ordini fatti in diversi tempi sopra il governo della fabrica della Cathedrale di Cremona, ibi excusi 1637. & in quibus egregiis auctoritatibus probat jura regendæ ipsius fabricæ ad Laicos, non autem ad Ecclesiasticos pertinere

Ex MS. extant

Fraganiscorum Nobilitas, ubi & quamplures Urbis nostræ notiones habentur.

De Melite Insula Jo: Baptistæ Maynoldo ab Auctore dono data, cujus in initio carmina ejusdem leguntur, adbuc servatur MS. in Bibl. Maynolda Cremonensi.

Laudatur ab *Ant. Campo hist. lib. 3. & à Cavitello in Annalibus* recenlente J. C. de Collegio per hæc Verba. *Jo: Jacobus Turresinus antiquitatum Cremonensium diligens scrutator, & peritus &c.*

Eod. Anno XCIII.

ALexander Picenardus, Canonicus Primicerius Ecclesię insignis Collegiatæ S. Andreæ in Urbe Mantuana, hortatu F. Julii Picenardi Ord. Serv. B. V. M. scripsit librum

De Vita B. Elisabeth de Picenardis Cremonensis Tertii Ordinis Servorum B. V. M.

Id eruimus ex annotationibus ad Annales ejusdem Ordinis *Archangeli de Gianiis cent. 3. lib. 2. cap.* 16. ubi de hac Virgine plura congessit.

De hac paritèr tractarunt Scriptores omnes ejusdem Ordinis.

Hyppolitus Donesmondus in hist. Ecclesiast. Mantuana lib. 5. *tom.* 1.

Peregrinus Merula in libro de Cremon. Sanctitate insignibus, &

Joseph Bressianus in Corona lib. p. p. 1. verùm circà ejus mortem hallucinantur; nam ambo eam memorant anno 1408., & verè secuta fuit anno 1468. die Veneris 19. Febr. ut narrat idem *Gianius*, anno namq; 1467. die 15. Mensis Julii suum condidit testamentum, ut vidimus, ubi de Leonardo ejus Genitore in Tomo 1.

In Constitutionibus Synodalibus Ven. Episcopi Fr. Francisci Gonzaghæ

zaghæ. Mantuæ per Ofannas 1610. pag. 206. hæc verba leguntur. *Nel Convento di S. Barnaba dell' Ordine de Servi, è sepolta la B. Elisabetta de Picinardi Gentildonna Cremonese, che fù del Terzo Ordine de Servi, e fù Donna di santa Vita, che fece molti miracoli, della quale si dice, che nella sua morte si sentirono cantare gli Angeli &c.*

Eod. Anno.

PHiloteus à Cremona, ejus Patria, vocatus, ex ordine Augustin. Theologus, & Sac. Scripturæ Interpres, in suggestibus admirabili eloquentia Clarus.

Anno 1594. Socius Vicarii Generalis in Comitiis Cremonensibus electus, cujus in Bibliotheca Conv. Augustin. Cremonæ custodiuntur opera inscripta.

Concionatoria P. Philotei à Cremona.

De eod. P. *Calvus in Mem. Histor. sub eodem anno.*

Eod. Anno.

JOannes Baptista Stanga, Comes Castri Novi Buccæ Abduæ, ex Patriæ Decurionibus Vir optima nobilitate, labore, industria, summarumq; artium studio non incelebris, quanta in rerum agendarum habilitate præstiterit, legantur

Epistolæ permultæ, quas ejus nomine edidit Joannes Antonius Peranda: *Brixiæ per Franciscum Thebaldinum 1623. in 2. parte.*

Non sunt omittenda epitaphia, quæ ad tumulos Genitorum inscripsit in Ecclesia Parochiali sui memorati Feudi.

D. O. M.

Camillo Stanghæ Comiti
Generis Nobilitate, morum
Præstantia, ac liberalitate
Priscis illis, illustribusq;
Viris adnumerandus. Clara
Brivia Uxor Mœstissima Viro
Incomparabili Posuit.
MDLXI.

Claræ Brippiæ Stanghæ Comitissæ
Generis splendore Claræ,
Omniq; matronali virtute clariss. cum priscis omnibus, & Illustribus Fœminis comparandæ. Jo: Baptista Stangha Comes Fil. Matri optimæ, ac benemerenti Posuit. Vixit ann. XLVIII. dies XV. Obiit XVIII. Kal. Januarii MDLXXXIV.

Eod. Anno.

MAtthæus Brumanus magnus Theologus, & Orator, de quo in Tabula Episcop. Melphiensium adiecta Synodo Cardinalis Scaliæ &c. habetur. *Fuit Can. Reg. Lateran. à Sixto V. Sum. Pont.*

Pont. creatus Ep. Nicomed., & Suffraganeus Mantuæ, ac reditibus Ecclesiasticis ditatus, cùm apud Sedem Apostolicam legatione fungeretur pro Duce Mantuæ, ab Innoc. Nono Pont. Max. Episcop. Melphiensis, ac Rapollensis declaratur, & posteà à Clemente VIII. confirmatur; Melphium accessit, ubi statim Episcopale Palatium ampliavit, ac Sacristiam paramentis auxit. Verùm dum Ecclesiam à fundamentis readificare designavit, & necessaria omnia parasset, improvisa morte decessit anno 1594. 19. *Augusti, eod. Clem. VIII. Sum. Pont. ætatis suæ anno* 49. *sepultus in Cathedrali tanto cum bonorum omnium gemitu, & lacbrymis, quanto nunquam anteà quisquam sepultus fuerit. Adhùc etiam extat de eo Melphiæ gratia, & celebris memoria.* scripsit

De Ecclesiasticorum redituum juribus, & origine lib. 2.

De Matrimoniorum validitate, & invaliditate jure, praxiq; industa penès omnem ætatem, & gentes lib. 2.

Orationem babitam in Dieta Romæ congregata, dum ad Episcopalem Cathedram translatus, officia suæ fidei, curæq; commissa resignavit, quam MS. testatur vidisse Celsus de Rosinis apud Placidum Blancardum Cremonensem, virum probum, & eruditum, Ferrariæ Abbatem.

Idem Rosinus de eodem latissimè *in Lyceo Lateranensi Vol.* 2. *lib.* 11. ad quem remitto legentem.

Pennottus lib 3 *cap.* 54. qui tamen errat, ubi dicit obiisse anno 1596.

Franciscus Zava insignis Orator, & Poeta Cremon. eidem, dum esset Abbas S. Petri de Pado, dedicavit ex ejus Operibus tom. secundum, cui tit. *Rerum Illustrium &c. Cremonę apud Christ. Draconium* 1585. & ibi eum summè cum ejus familia commendat.

Archangelus Rubeus Can. Reg. Lateran., & Carinulæ postmodùm Ep. de quo suo loco quammulta composuit carmina Italica ad laudem Matthæi Brumani, edita *Regii Lepidi per Herculianum Bartolum, Consilio Petri Gennarii Cremon. Bibiliopolæ* 1585.

MDXCIV.

MArgarita à Turre, ad sæculorum, & hominum invidiam Matrona piissima, cujus simile nomen, & cognomen non sine arcano Dei Mysterio sortita est. *Hæc sicut Margaritum fulgens, quæ arguit sapientem, ut in Prov.* 25. *num.* 12. ac uti *pretiosa illa Margarita Evangelica* Cremonæ Literatæ lucem in ævum duraturam attribuet. Hæc fuit *Turris excelsa in media Civitate, ut in lib. Jud. cap.* 9. *num.* 51. *Hæc Turris fortissima nomen Domini, ut in Prov.* 18. *num.* 10 quæ sanctissimam, ac doctissimam Societatem, Jesu nomini dicatam, primùm Cremonæ suscepit, ex cujus indè uberrimis, & eruditissimis Lyceis, quibus die secunda Novembris anni 1599. datum fuit initium, continua jam unius sæculi serie, præstantissimos in bonarum artium studiis adolescentes, ac viros prodire visum fuit. Hæc igitur, quæ nostris Literis tot opere suo præstitit beneficia, meo in libro non ultimam meruit habere sedem. Hinc

Literatorum Turritæ Urbis nostræ monumenta, quisque ex hac Turri prospiciet, cùm Regio Propheta canere poterit: Patriæ glorias narrate in *Turribus* ejus.

Tantæ rei testis est *Peregrinus Merula in Sanctuario Cremonæ*, scribens de Ecclesia SS. Petri, & Marcellini *pag.* 146.

Verùm ex subnectendis epistolis ab Archivio nostro desumptis, ex literis anni 1594. clariùs id elicietur, prout qua humanitate P.P. Soc. Jesu à Cremonensibus excepti fuere.

Ill.mo, & Rev.mo Sig.

Rallegrati, & inanimati noi dalla fondatione d'un Collegio de PP. Gesuiti, stabilita dalla nostra Sig.ra Margarita Torra, honoratissima Matrona di questa Patria, e santo specchio di pietà esemplare, habbiamo voluto mostrar la nostra consolatione à V. S. Ill.ma per sì notabil gratia, conceduta al suo desiderio tanto inclinato all'erretione di questa salutifera Casa nella sua Cura Episcopale, & insieme ci è parso di pregarla per la confidenza dello Spirito Santo riposata nel suo zelantissimo animo, che si degni d'impiegar tutta l'auttorità, & forza sua per ridur' à perfettione questa pregiata scola di dottrina Christiana, e di santi costumi; poiche il viril pensiero di una Donna necessita l'eccellenza dell'huomo à superar sì degno principio con dignissimo fine, & massime chiamando Dio con sì chiaro argomento ogni concorso di diligenza, che possa giovare, e promettendo con sì segnalato invito ogni facilità, che possa guidar bene questo negotio. Veramente se bene ci dà contentezza grave l'evidenza del presente successo, non ce ne dà però minore la speranza de' futuri effetti, che aspettansi da V. S. Ill.ma & inchinandocele umilmente preghiamo N. S. Dio, che la faccia altretanto felicissima nell'esecutione de' buoni progressi, quanto è studiosissima negli accrescimenti delle opere spirituali; Di Cremona li 29. Genaro 1594.

Molto Ill.ri Sig.ri

LA pietà, & buona inclinatione, che hò conosciuto generalmente in cotesta Città, & particolarmente in molti gentilhuomini, con i quali piu volte mi è accaduto di trattare, mi rendeva certo della consolatione, che era per sentire ogn'uno del principio, che hà dato cotesta buona Signora dei Torri, ad un Collegio dei Padri della Compagnia di Giesù, ma questa lettera delle S. S. V. V. dei 28. del passato, m' hà rappresentato tanto al vivo il contento publico, e particolare, che hà in cotesta Città per questa santa opera, che n' hò sentito io grandissima, & duplicata consolatione, parendomi di poter giustamente sperare, che le S. S. V. V. come quelle, che conoscono già il frutto, che si può aspettare da così buoni Religiosi, in benefitio della Gioventù particolarmente, & che possono promovere questo santo principio, siano per fare opere degne della pietà loro, della nobiltà della Città, e del bisogno della Gioventù sudetta. Di me posso-

no pro-

no promettersi le S S. V. V. tutto quello, che dipenderà dalle deboli forze mie, & se piacerà al Signor' IDDIO, & al suo Santo Vicario, che io ritorni presto à vedere, godere, & servire le S S. VV come pur confido, & desidero sommamente, conosceranno, che non lascierò desiderare in questo negotio l'opera mia, ne qualsivoglia ajuto, che possa procedere da me; frà tanto prego le S S. VV. con ogni efficacia, che durando l'assenza mia, vadino pensando di ajutare l' institutione di quello, che una Gentildonna loro hà cominciato, & fare in modo, che io intenda presto il frutto dell' allegrezza, che hora mi rappresentano essere in cotesta Città, la quale ancorche carica d' altre gravezze, spero ch' abbracierà ancora quest' occasione di meritare da Dio N. S. eterno premio, & dal Mondo ancora continuatione di gloria, & tutto sarà conforme al loro antico desiderio, che hanno mostrato di haver costì un Collegio, & alla speranza, che già diedero alla santa Memoria di Gregorio nostro Padre, e Padrone, e poi ancora à me fatto costì suo successore, benche indegno. Et col fine prego Dio N. S. per la Città tutta, & in particolare alle S S. VV. conceda vera felicità con la sua santa gratia

Di Praga li 22. di Febraro 1594.

Delle S S. VV. M. Ill.ri

Aff.mo per servirle sempre

C. Vescovo di Cremona &c.

Non parùm siquidem erectioni Collegii præfuerunt Christophorus Fundulus, Paulus Fossa, ac Abbas Nicolaus Amidanus, cui postmodùm validissimam imposuit manum, ut vidimus, Cæsar Specianus nitidissimum, inter Episcopos nostros, Mitræ ornamentum.

MDXCV.

FRanciscus Savaresius Seminarii Cremonensis Alumnus, ingenio perpolito, & exculto in investigandis præcipuè Philosophiæ arcanis, adhùc Juvenis admodùm vulgavit opusculum.

Mentis humanæ naturalis perfectio, quam publicis disputationibus excutiendam proposuit. Brixiæ apud Vincentium Sabbium 1595. idq; dicavit Cremonensis Seminarii Moderatoribus.

Antonio Riccio.
Alexandro Schinchinello.
Dionysio Somentio.
Nicolao Amidano.
Claudio Archidiacono.
Jo: Baptistæ Gadio.

Eod. Anno.

PAulus Æmilius Marcobrunus è Civitate Bozzuli Diœcesis Cremonensis, à Secretis Ferrantis Gonzaghæ, & demùm Comitis Octavii de Affaitatis Cremonensis Patricii, edidit *Venetiis apud Petrum Dusinellum* 1595. *in* 4. librum attitulatum.

Rac-

Raccolta di lettere di diversi Principi, ed altri Signori, che contengono negotii, e complimenti in molte gravi, & importantissime occorrenze.

In eodem volumine memorant ipsum multo cum honore Vespasianus Gonzaga Dux Sablonetæ, nec non Principissa Molfettæ in epistola ad Carolum Borromęum tit. S. Praxedis Cardinalem, exinde inter Sanctos relatum, & alii.

Ex eadem stirpe fuerunt celebres Nicolaus, & Melchior Viris Principibus admodùm grati, insignibus indultis, ac privilegiis aucti, ut ex eodem volumine.

MDXCVI.

RAphael Stanga adolescens adhuc in strictiorem, scilicet Capuccinorum Divi P. Seraphici familiam adscriptus, mollis illius ætatis, suæq; nobilis domus illecebras perfugiens, totum Deo se vovit, præter regularem disciplinam in unico doctrinarum genere exercitus, optimè illuxit, ut Vir consiliis, & prudentia inter suos Consodales præclarus extiterit. In comitiis provincialibus Lugdunensis Provincię Primarius Minister eligitur, tandem sanctimonię fama desiit esse mortalis. Ejus Opera desiderantur, cùm esset homo doctissimus; ac Evangelicæ veritatis egregius Concionator, ut scribit *Bressianus in Corona Vir. Illustr. lib. 1. p. 3.* ejusdem, & meminit cum laude *P. Zaccharias Boverius in Annal. Capuc. tom. 2. p. 2. pag.* 87. Ibi etiam *p. 1. p.* 264. memoratur Benedictus à Cremona, cujus progeniem me latet, totius Regularis disciplinæ præclarum exemplar.

Eod. Anno.

LAzarus Piovanus, seù de Plebanis, non modicæ eruditionis vir, dum esset Mediolani, prompto calamo digessit, & excudi curavit Opusculum

Breve Narrazione della solenne, & universale allegrezza, e trionfo fatto dalla Città di Milano, nell' Entrata dell' Illustrissimo, e Reverendiss. Cardinale Federico Borromeo, Arcivescovo di Milano. Ibid. per Franciscum Paganellum 1596.

MDXCVIII.

JOannes Antonius Sertorius in poeticis intimè doctus, unitim non quidem, sed vellicatim nonnulla ejus carmina latina mihi videre contingit, & singillatim.

Ad Didacum Salazarium supremum Med. Cancellarium in libro Decretorum, seù Ordinum, Constitutionumq; declarationes. Mediol. 1598., &

In Opusculo Alexandri Rubini.

Ad Herculem Sfondratum Montis Martiani Ducem, & alia habita ab humanissimo Cotta.

Eod.

Eod. Anno.

LUcas Burgus bonarum literarum facundissimus Cultor à Secretis celeberrimi Præsulis Joannis Francisci Bonhomii, de quo scripsimus, Vercellensis Episcopi, tempore ejus insignium legationum semper intimus, & familiaris præter alia syncero calamo scripsit hoc Opusculum. *Brevis Commentarius rerum à Bonhomio præclarè gestarum inter Carmina ejusdem Bonhomii*, ut vidimus excusus *Mediolani apud Jacobum Picaleam* 1598. cura ejusdem Burgii, qui totum librum Principi Guilelmo Comiti Palatino Rheni, utriusque Bavariæ Duci dicavit.

MDXCIX.

CArolus Marianus Vir in omni eruditionum cultura versatus, & in Geometricis artibus admodum excellens. anno 1599. Cremonæ in Typographia Barucini de Zannis excudere fecit

De Circuli Quadratura demonstrativum opusculum, ejusdemq; inventum.

Ante ipsum scripserunt in simili materia M. Jacobus Christmannus Tract. Geometr. de Quadratura Circuli. Francofurti per Zachar. Palthenium 1594.

Jacobus Falconus. Antuerpiæ 1591., & alii post ipsum.

Thomas Gephyrandrus. Tremoniæ apud Jo: Vvesthovium 1610., & alii.

Item scripsit.

De Inventione lateris Heptagoni in circulo dato

Hujus opusculi notionem perhibuit mihi Doctissimus Guido Grandus Camald. Hac epistola in quà cum pro Mariano subtilissimè sumat apologemata contrà P. Clavii censuras eum subnectere satius duxi.

P. Christophorus Clavius in sua geometria poetica lib.8. prop. 30. Qui sic habet.

Inventionem lateris Heptagoni in dato circulo non rectè à quibusdam tradi demonstrare.

CArolus Marianus Cremonensis totum unum libellum edidit *de Inventione lateris Heptagoni in circulo dato*, in quo probare conatur latus Heptagoni reperiri hac ratione. Sit circulus *abc*, cujus centrum *d*, diameter *ca*, in qua producta capiatur *ae* æqualis quartæ parti semidiametri *ad*, ità ut *ae* quinta pars sit rectę *de*. Descripto autem ex *e*, ad intervallum semidiametri *ad* circulo secante datum circulum in *b* jungatur recta *ab*, quam dicit esse latus Heptagoni; Quod esse falsum ità ostendemus &c.

Hactenus Clavius exponens inventionem Mariani, quam benè confutat, sed neque adducit, neq; directè solvit demonstrationes, quibus Marianus usus erat in tali descriptione; imò post expositam & confutatam aliam Francisci Candallæ inventionem sic concludit Paralogismos tùm Caroli Mariani, tùm Candallę, quos committunt,

non

non est hujus loci manifestare: satis nobis est, indicasse eos non rectè descripsisse Heptagonum æquilaterum, & æquiangulum.

Summa hæc sit. Ego diligenter examinavi hanc Mariani inventionem, & si ea est, quam Clavius exponit, certè licèt sit admodùm proxima vero lateri Heptagoni, ità ut septies replicata linea *a b* per circuli periferiam absq; sensibili errore Heptagonum æquilaterum mecanicè in Circulo describatur, eaq; in praxi tutò usurpari possit, ut praxis Alberti Dureri jam recepta, quæ dat latus omninò æquale ipsi lateri *a b* per Marianum invento, ut ipse Claudius ostendit. Tamen certum est, eam Mariani praxim non esse præcisam, ità ut Marianus non omninò geometricè sit assecutus intentum; est enim solidissima Clavii confutatio, quamquam nobis auctè inquirentibus non potuit non evidens apparere; est autem talis, ut ad strictiorem formam illam ex me reducam sine erroribus, quos per injuriam Impressorum habet Figura Clavii. Ducatur *b e* secans datum circulum in *f*, junganturq; *db d f*. Si *a b* latus est Heptagoni; continebit angulus *a db* $\frac{2}{7}$ hoc est $\frac{4}{14}$ duorum rectorum (cùm debeat arcus *a b* esse septima pars circumferentiæ, & $\frac{1}{7}$ duorum rectorum subtendere, si angulus in periferia sit, adeòq; $\frac{2}{7}$ si in centro sit, ubi augulus debet duplus esse per 20. 3. Eucl..) ergo duo reliqui anguli *d a b d b a*; qui debent cum ipso *a db*. continere summa duorum rectorum per 32. 1. Eucl. $\frac{10}{14}$ duorum rectorum ex se continebant; sunt autem æquales per 5. 1. Eucl. quod latera *d a d b* æqualia sint, ergo unusquisque illorum continebit $\frac{5}{14}$ duorum rectorum. Cùm igitur *d a b* $\frac{5}{14}$ duorum rectorum continent, & hìc per 32. 1. æqualis sit duob. internis *a e b e b a* duo isti anguli $\frac{5}{14}$ duorum rectorum pariter continebunt; sed *a e b*, qui per 5. 1. æqualis est ipsi *a db* eò, quod *db b a* æquales lineæ sint, continet $\frac{4}{14}$ duorum rectorum, sicut dictum, est ipsum *a db* continere; reliquæ igitur *e b a* $\frac{1}{14}$ duorũ rectorum habebit. Est autem *adf*, qui in centro duplus ipsius *ebà* per 20. 3. Eucl. habebit *a df* $\frac{2}{14}$ duorum rectorum, sed totus *a db*. $\frac{4}{14}$ continebat; est igitur *a db* duplus ipsius *a df*, quo circa lineã *df* bifariam dividit angulum *a d b* igitur per 3. 6. Eucl. ut *b d* ad *b a* ità *bf* ad *f e*, & componendo, ut *b d a* ad *d a*, ità *b e* ad *f e*, cum autem *b b* semidiameter sit 4. & *de* 5. erit *b da* simul ad *da* ut 9. ad 5. est verò *be* æqualis semidiametro circuli 4. ergo *be* ad *fe* se habet ut 4. ad 2 $\frac{2}{9}$ ut eamdem proportionem habeat, quam 9. ad 5. & cùm *dc* æqualis sit ipsi *b D* erit *C e* 9. & *a E* 5. quod autem fit ex *ce* in *ae* æqualis est, (per coroll. 36. 3. quoniam utrumque rectangulum æquale est uni, eidemque quadrato tangentis ex puncto *e* ductæ descripto) ei, quod fit ex *b e* in *f e*; igitur quod fit ex 4. in 2 $\frac{2}{9}$ æquale erit ei, quod ex 9. in 1. nempe ipsi 9. hoc est 9. æqualis erit 8 $\frac{8}{9}$ quod est impossibile ductum ex hypotesi, quod *a b* foret verum latus Heptagoni in circulo inscripti ex inventione ipsius Mariani; undè ipsa inuentio non erit mathematicè præcisa.

Si igitur à P. Clavio fideliter relata est Mariani nostri inventio, non dubium

dubium, quin etiam sit solidè impugnata, neq; tergiversationibus locus patere potest contrà Mathematicas demonstrationes. Caterùm qui Mariani ipsius lucubrationem legere posset, ejusq; rationes examinare, fortasse haberet in quo redargueret Clavium, si nempè, vel non fideliter ejus verba retulerit, vel argumentum Mariani, fortassè non de geometricè acurata Heptagoni descriptione Agentis, sed de mechanica delineatione sensibiliter tuta differentis, in sensu nimis rigoroso acceperit, quem noster auctor numquam intenderit &c. Itaq; hoc tantum colligere debes, quod praxis illa quamquam non mathematicè exacta ob demonstrationem ex Clavio allatam, sit tamen, & valdè expedita, & in praxi admodum tuta, quippè quæ verò lateri proximum latus inveniat; unde excusari poterit ipse Marianus, si non defendi. Secundo habes Marianum scripsisse opusculum illud *de inventione lateris Heptagoni in circulo dato*, quod diversum esse debet à *Circuli Quadratura*, nisi fortè cum ipsa loco appendicis editum sit. Certè alius est labor unius, ac alteriùs argumenti, neque unum per se confert ad aliud. Laudandus in utroq; labore Marianus, quod conatus sit opera ista quæ tot Geometrarum ingenia hactenùs per tot sæcula fatigarunt, & ut puto, ad hanc diem inanitèr, ipse fortitèr aggredi, quæ si consequutus non est

Magnis tamen excidit ausis.

Nescio enim quàm felicitèr Circuli quadraturam ipse consequutus sit in eo, de quo mones, opusculo; certè si invenisset quomodo ejus gloria inter Mathematicos adhùc in Circuli Tetragonismo laborantes latere posset; si autem se invenisse putavit, socios habet magnos viros Albertum Durerum, Nicolaum Cusanum, Orontium, aliosq; quorum tamen paralogismos rejectis illorum inventis, insignes viri postmodum confutarunt; neq; enim absq; lineæ quadratricis auxilio hactenùs potuit Circuli area in quadratum æquale commutari; Videndus esset tamen ipse auctor in fonte, ejusq; demonstrationes examinandæ an verè in geometricum punctum colliment &c.

Eod. Anno.

OFfredus de Offredis Legum Doctor aliisq; titulis clarus Præfectus à Cubiculis Gregorii XIV. subindè à Clemente VIII. Episcopus Melfetensis, & ad Celsissimam Rempublicam Venetam Apostolicus Legatus ibi debitum naturæ persolvit mense Junio 1606.

Tanti Viri est commemoratio apud *Hist. Venetam Sansovini in Additionibus Martiniani lib. 1. pag.* 55. in sequenti Epitaphio Venetiis existenti ad ædes Divi Francisci de Vineà nuncupati.

Joanni Mariæ Offredo Patritio Cremonensi summæ spei adolescenti, qui cum xvi. annum attingeret, Equitum coborti in Gallia summa cum laude præfuit, & in ætatis suæ xviij. immatura,

tura, & acerba morte Venetiis occubuit. Offredus Episcopus Melfetensis Legat. Apostolicus Fratri Amantiss. mærens P. obiit die 19. Januar. 1599.

Abbas Ughellus in Ital. Sacra tom. 1. perperam, ut solet de multis nostrum Offredum vocat Florentinum.

Ejusdem meminit *Bressianus in Rosis, & Violis* non facta quidem mentione eum fuisse Episcopum, ut vidimus.

Eod. Anno.

BLasius Rubens J. U. D. Jo: Baptistæ F. Præpositus Ecclesiæ SS. Ægidii, & Homoboni Vir apprimè in historiis sedula eruditione studiosus vulgavit *Opusculum*, cui tit.

Tabula dyptica Episcoporum Ecclesiæ Cremon. jussu Illustrissimi, & Rev.mi D. D. Cæsaris Speciani. Eamque dicavit Rev.mo Capitulo Cathedralis Ecclesiæ, quæ circumfertur in fine Synodi primę ejusdem Ep. Speciani *Cremonæ apud BaptistamPellizariū* 1599.

Notandum est Rubeum incipere historiam à Stephano Romano, qui fuit decimus Ep. Cremon. anno 320. quo fuit celebratum primum Concilium Nicenum, ibi electus à Sylvestro Magno Sum. Pontif., & in Epistola nuncupatoria promittit è tenebris eruere reliquos Episcopos, qui ante memoratum Stephanum adfuere.

Episcopi Ecclesiæ Cremon. usq; ad hanc diem fuere num. octuaginta quatuor, quorum postremus est Alexander Cruceus Mediolanensis Patritius Antistes ornatissimus; inter quos unus Summus Pontifex scilicet Gregorius XIV. &

Undecim ex S. R. E. Cardinalibus nempè

Anno 1290. Bonitius de Narnis Cremon.

1317. Ægidius de Madalbertis Cremon.

1485. Ascanius Maria Sfortia Vicecomes Cremonæ natus Francisci Sfortiæ Ducis Mediol. filius.

1508. Galeottus Franciottus de Rupere Julii II. Pont. Max. ex Sorore Nepos.

1523. Petrus de Acoltis Aretinus.

1524. Benedictus de Acoltis nepos ejusdem Petri, & celeberrimus Scriptor.

1548. Franciscus Sfondratus Cremon.

1550. Federicus Cæsius Romanus.

1560. Nicolaus Sfondratus Cremonensis exindè Gregorius XIV.

1607. Paulus Sfondratus ex Cremonensi familia.

1621. Petrus Camporeus Mutinensis.

Memoratur Rubeus *ab Ughello in Ital. Sacra etiam Balladorio in Vita S. Homoboni pag.* 521.

Eod.

Eod. Anno.

JOannes Stephanus Chizola Cremon. Diœcesis Carmelita in literis eminentissimus, de quo Vir ille numquam interituræ memoriæ *Carolus Cartarius* à me semper dulcissimè relatus in suo *Atheneo Rom.* ut ipse nobis indicavit MS. habet, *Joannes Stephanus Chizola Cremonensis Diœcesis sacro Carmelitarum Ordini addictus. Grates iterùm Biscareto rependo, cujus calamus in mox indicata MS. Hist. pag. 135. Professorem hunc celeberrimum nedum mihi exhibuit, de quo in Tabulario studii altum silentium (nec mirum; Catalogi quippè professorum, qui annis, quibus Chizola ibidem docuit, in eodem Archivio non asservantur, & hinc aliorū quamplurimū notitia evanuit) sed ipsius gesta, ea, qua per leges diligentia, fusissimè enarravit. Iterùm, ac tertiò grates. Jo: Stephanus Chizola à Riparolio Diœc. Cremon. Carmelita insignis, qui in suo Monasterio Cremonæ humaniores literas, Philosophiam, ac Theologiæ partem, aliam verò Papiæ didicit, evasitque Doctor non vulgaris æstimationis; erat enim acutus in disputationibus, in concionibus conceptuosus, & gratus, in omni denique scientiarum genere versatissimus, & in regenda Republica prudens. Pluribus in locis Regentis munus exercuit honorificentissimè, posteà cum Hieronymo Alvoto per Universam Galliam, Germaniam, Angliam, Scotiam, Hyberniam, Poloniam, & Boemiam constitutus fuit Vicarius, ac Visitator Generalis cum pari facultate, qua occasione Parisiis multa sustinuit adversa in componendis rebus Congregationis Albiensis, pro qua multa sanctissima decreta facta fuere, illaq; approbavit Summus Pontifex Sixtus V., & in Gallia socios habuit Antonium Breluque in Aula Christianissimi Regis Procuratorem, & Desiderium Buffet, & quia Gregorius XIII. Summus Pontifex mandaverat, præfatam Congregationem Albien. extingui debere, ipsum idem decrevit, ac mandavit Sixtus V., qui eam præfatis Chizolæ, & Aleotto concessit Breve pro visitandis præfatis Provinciis. Inde Procur.r Gen.lis à Jo: Baptista Caphardo Ordinis Gen.lis constitutus fuit, qua occasione ante Summum Pontificem, & Collegiū Apostolicum egregias, doctissimasque Orationes habuit, ac in Sapientiæ Romanæ Gymnasio Theologiam publicè exposuit, hancq; scientiam priùs docuerat Florentiæ, nec non constitutus fuit Provinc.lis Provinciæ Romanæ; mortuo posteà ipso Caphardo, Ordinis Generalis, noster Chizola constitutus fuit à Summo Pontifice Clemente VIII. Vicarius Generalis Apostolicus totius Ordinis, & Præses Capituli Generalis, quod fuit celebratum Cremonæ anno 1593. & antè illius celebrationem postulavit à Sacra Congregatione Concilii Tridentini nuncupata declarari; An Generalis posset instituere Provinciales Angliæ, Hyberniæ, Scotiæ, Daciæ, Saxoniæ, & aliar. Provinciar., quæ olim in Religione verum, & reale jus, & Dominiū, jurisdictionemq; amiserant, ità ut potiantur gratiis omnibus, & privilegiis, tàm in Capitulis Generalibus, quàm extrà, sicut olim de facto habebant; Sacra verò Cōgregatio quid sentiret, rescripsit eidem existenti Vicario generali &c. in hoc Capitulo &c. Decretum insuper &c.*

&c. Ipse verò adhuc Vicarius Ordinis visitavit Provincias Siciliæ, Calabriæ, Apuliæ, & Terræ Laboris, & in Provincia Lombardiæ Præsidem Provincialis, & Socior. iturorum ad Capitulum Gener.le eligendorum deputatis, Jacobũ Raymundum tunc Provinciam gubernantem, & nominavit pro electione &c. Indè assumptis Alphio Mattiolo Siculo Procuratorem Gen. in Socium, & Benedicto Siccorio Genuensi in Secretarium recessit ab Urbe Romana, obtento priùs beneplacito Apostolico, pro visit.me Hispaniarum, & dum esset in illis partibus, à Nuncio Apostolico mandatum recepit, ut se præsentaret pro ratione reddenda de quibusdam sibi oppositis à perversis aliquibus, & capiti suo proditoribus, & interim sibi assignavit alium Secretarium, Bened.to deposito ab Officio; quare sua jura dicere voluit, sed non fuit auditus; nam illius Adversarii Regias aures, & Magnatorum prævenerant, quare Romæ etiam auditis illis, multa adversa sustinuit; nàm in Arce S. Angeli aliquo tempore detentus, tandem ab Officio avocatus fuit, ivitq; in Siciliam, ibiq; apud Drepanum ex ærumnis præsentibus exivit 1599. Plurima illius egregia MS. extant Romæ, Cremonæ, ut ego vidi; nempè.

Quadragesimale lib. 1.
Lectura in Metaphysicam lib. XII.
In Magistrum sententiarum libri plures.
Decreta à Fratribus Parisiensibus observanda lib. 1.
In Primum Sententiarum Lectura Florentiæ habita lib. 1.
In tertium Senten. Lectura ibidem habita lib. 1.
In quartum Sent. Lectura in Coll.o Sapientiæ Romanæ habita lib. 1.
Lectura de his, quæ Philosophi cognoverunt de Deo in Sapientia Romana habita lib. 1. 1587.
In Epistolam ad Romanos Lectura lib. 111. ibidem 1585.
Constitutiones pro Provinciis Hispaniæ, & pro Studentibus lib. 1.
Orationes habitæ in Sacello Pontificio lib. 1.
Operis Harmoniæ Evangelicæ tomum secundum numeros.
Thomę Beulxampis cudi mandavit. Hęc omnia ferè extant Cremonę in nostra Bibliotheca. Joseph Bressianus Cremonensis de Viris Illustribus Cremo: Regestum, & Archivium Ordinis. Hactenus Cartarius.

Præter memorata MS. extant Cremonę 1593. typis Christophori Draconii. Constitutiones, & decreta tàm prò reformandis bonarum literarum studiis, quàm pro reparanda Vitæ Regularis observantia Ord. Carm. in Conv. S. Bartholomęi in Capitulo Generali die 6. Junii 1593. edita jussu ejusdem.

De eod. Antonius Possevinus in App. Sacro.

P. Daniel. in speculo Carmel. tom. 1. sub num. 583.

P. Petrus Lucius Belga eidem dicavit suum librum D. Joannis Trithemii Abb. de laudib. Carmel. Religionis &c. inscriptum, & de eo plura etiam pag. 56.

P. Didacus Decoria Maldonatus Carm. in libro, hispano idiomate conscripto, inscripto, Dilucidario &c. Dellas Cronicas &c. lib. 11. in fine.

P.M.

P. *M. Joseph Maria Fornarius in Anno memo. Carmel.* plura de eodem pag. ubi 352.

P. Joseph Falconus Placentinus dicavit ejdem suum Chronicon Carmel. Placentiæ excusum apud Jo: Bazachium 1595. scribendo *Al Reverendissimo, e Gravissimo Procuratore M. Gio: Stephano Chizzola Cremonese, dignissimo Generale de Carmelitani*, & in epist. nuncupat. de eo plura &c. Verùm miror, cùm iste bonus Frater inscribendo suum Opus Chizolæ Cremonensi, tàm malè de Cremonensibus sentiat in recensito Chronico, ubi de S. Francisco Martyre Carmel. scriptitat; Si docto quidem, & prudentiori calamo potiùs, quàm ridiculis dicteriis hęc scripsisset, veritatem sibi meliùs conciтasset; Falconius Mecastor nesciebat, quæ scribit *Plutarchus in Theseo*; reverà grave videtur cum Civitate, quæ linguam habet, & literas, inimicitias exercere.

Audiatur, quomodo veritate fultus narret hoc facinus, à plebe tantùm in Urbe nostra perpetratum; *Idem P. Daniel à Virg. Maria Carmel. in Vinea Carmeli &c. Antuerpiæ 1662. in Chronologia S. Simonis Stboc. pag. 417. ad annum 1257. refert Benedictus Gononus in Chronico suo Mariano Martyrium B. Francisci Cremonensis natione, sed Senensis Carmelitica professione, qui cum prædicaret Cremonæ contrà pessimum blasphemiæ vitium &c. à concitata plebe ad columnam quamdam in medio fori alligatus, ac lapidibus, ut alter Stephanus obrutus, pro lapidantibus omnibus orando, in pace quievit. Miraculis in Vita, ac post mortem clarus, de quibus alibi ejus corpus Cremonæ in Ecclesia S. Bartholomæi asservatur, & hæc distinguunt Franciscum Senensem à Francisco Cremonense, ac multi confundunt.*

Terminata quæstione cum Falconio, alteram non minoris ponderis aggredior contrà Andream Rossottum in syllabo Scriptorum Pedemontii, ubi de Jo: Stephano hæc refert.

Joannes Stephanus Chizola à Riparolo Ord. Carmelitarum, Vir magnus, & doctrina, & prudentia, & pietate. Anno Domini 1593. Cremonæ Prior Generalis electus fuit, in quo munere magno zelo se gessit. A' Summis Pontificibus Sixto V. Clemente VIII., & Gregorio XIV. magni habitus; nam Sixtus Commissarium Apostolicum Galliæ, Angliæ, Scotiæ, Hiberniæ, & utriusque Germaniæ illum creavit. Clemens post obitum P. Caffardi Prioris Generalis Vicarium Apostolicum Generalem elegit. Gregorius verò Procuratorem Generalem constituit. Taurini, Florentiæ, & Romę publicus Regens studiorum extitit. Scripsit in Magistrum sentent. lib. 4. in Philosoph.^cis lib. 1. Conciones Quadrages. lib. 2. Drepani in Sicilia vitam cum morte commutavit anno 1597. De eo scribunt Possev. Appar. Sacr. tom. 2. Marcus Antonius Allegre de Casanate in Paradiso Carmelitici Decoris, ubi de eo hoc nobile affert Epigramma.

Carmeli murus cecidit Chizola cadente
Virtutis gladius, buccina justitiæ.
Judicium præceps, contrarius Ordinis error,
Et levitas morum non placuere Patri.

Quo

Quo quidem in Epigrammate, bona Roffotti venia fateor, me nihil deprehendere, quod vel minimam ad nobilitatem assurgat. Imò totum pedestre, insulsum, plebejum, semibarbarum. At hæc ommittamus; Animadvertendus hic palmaris lapsus Authoris, qui Pedemontanum facit utrumque Chizolam. Undè verò labendi causa illi fuerit, apparet in Indice secundo Patriarum, ubi hæc habentur nullo fundamento fulta.

Riparolium Marchionatus titulo illustre est, ex quo fuit Bonifacius à Riparolo Ord. S. Francisci Vir. sanctitatis opinione celebris, de quo scribunt, Angelos ipsius animam in hora obitus cælestibus cantibus ad Paradisum transtulisse anno Domini 1330. *Ex eodem Oppido fuit Sixtus à Riparolo Min. S. Francisci, qui septuagenarius vitam cum morte commutavit ann.* 1533. *& Mantuæ ad ipsius sepulchrum votivæ tabellæ sanctitatis signa præseferunt. Ex eo sunt*

Jo: Petrus Chizola

Jo: Stephanus Chizola.

Causæ suæ malè favet Roffottus, qui nimiùm favet. Etenim Riparolum Pedemontanum Oppidum nullo sanctitatis Alumno, aut Scriptore illustre duobus Chizolis auget. At quid inde gloriæ huic Oppido, quid laudis huic scriptori alienæ gloriæ, laudisq; frui nulla planè venia digno? Rideant furtum, quicumque Chizolas Riparoli in Agro Cremonensi notos novere; novere autem quotquot Biscaretum, Cartarium, aliosque de ipsis agentes lectitarunt. Proindè supinus omninò in hoc lapsu dicendus foret Roffottus, nisi ità, & in aliis hujusmodi mendis deprehenderetur, ut meridiana luce clariùs pateret, voluisse se ipsum decipere, ut alienos Scriptores, prout vidimus etiam in Bonhomio, inter Pedemontanos trahere impunè sibi liceret. Unum recensebo Petrum Angelium Bargeum U. C. quem Bargæ in Pedemontio adscribit, cùm nemo non ignoret, Bargæ nobili in Hetruria Oppido natum Angelium, qui Syriadem, eodem quo Tassus argumento usus, elegantissimū, laudatissimumq; Poema cecinit, aliaq; quamplura italico, ac latino carmine conscripsit, ut videre est apud *Gyraldum Hist. de Poet. & Laur. Crassum de Poet. Græcis*. Inter Orationes Florentinas à *Carolo Dato* U. C. collectas, legitur Oratio Francisci Sanleolini habita in funere Angelii, in qua Bargæ in Hetruria ortus dicitur. At quid plura? Res nota lippis, & tonsoribus. Floret ad hanc diem Gens Angelica in Tuscia, Cardinali Jacobo de Angelis nunc illustrata, Pisas Barga translata. Hetruscus quoque est Antonius Bargensis Olivetanus, qui à Roffotto pariter malè inter suos, & subdole describitur.

MDC.

ALexander Guazzonus S. T. & J. U. D. Prothonotarius Apostolicus, Cathedralis Ecclesiæ Cremonę Archipresbyter, annuente universo clero Cremonensi, unà cum Alexandro Schinchinello, & Nicolao Amidano Canonicis, Orator ad Gregorium XIV. Pont. Max.

Max. post ejus ad summi Apostolatus fastigium missus est. Cæsari Speciano apud Cęsaream Majestatem legationem Pontificiam agenti Theologus, ac tanto Præsuli summa benevolentia pręcharus, bonarum artium eruditissimus scripsit

Theologica multa, & italicè pulcherrimum Tractatum, cui tit. dedit
Della Natura delle cose humane M. S. quem apud ejus hæredes fuisse testatur *Bressianus in Virtu. Raviv.* præterea multa
Opera in jure, &
Edictum contrà negligentes in adimplendis legatis piis, & præcipuè circà Missarum celebrationem, evulgatum die 8. *Aprilis* 1592. & inter decreta Synodi ejusdem Cęsaris Speciani excusum Cremonæ apud Baptistam Pellizarium 1599.

Meminit Alexandri *Cavitell in Annal* 1583.

Floruit ex hac stirpe Jo: Baptista non modò literis, sed & armis insignis, de quo cecinit *Diomedes Borghesius lib.* 2. *part.* 3. *suorum rhytmorum*.

Eod. Anno.

AMbrosius Cantullus Augustiani Ordinis professus, Sacræ Theologiæ Doctor, ac præclarus Orator, reposuit in Patriæ Cœnobii Bibliotheca suæ eloquentiæ numquam interituræ monumenta, quæ sunt

Concionatoria Tom. 2.
Sermones in feriis sextis Martii

Prostat ibi pariter sequens opusculum Octaviani Cantulli inscriptũ.
Arbore della sua famiglia inf.

Anno 1560. fuit ex hac gente Joannes à Sanctissimo Pio IV. Imolæ Gubernator electus, *ut Bressian. in Ros.*, & *Viol.*

Eod. Anno.

ANonymi quidem Theologi, & Jurisperiti hoc anno Cremonæ apud Barucinum Zannium ediderunt opusculum, cui inscriptionem fecere.

Quæstio de Re Frumentaria à Theologis, & Jurisperitis definita, in Congregatione coram Illustrissimo, & Reverendiss D D. Cæsare Speciano Dei, & Apost. Sedis gratia Episcopo Cremonen. &c.

Eod. Anno.

JOannes Baptista Piso Brambilla Rector Ecclesiæ S. Matthęi Cremonæ, & S. Helenæ demùm Præpositus, Vir omni eruditione, græcisque literis expertissimus, digessit Opusculum MS. asservatum in Bibliotheca Cler. Reg. S. Abundii Cremonæ, cui tit.

Kalendarium, seù Martirologium semestre, quo Græci utebantur in Sacra Sophiæ Æde Costantinopoli latinitati donatum.

In Basi columnarum ante Januam Ecclesiæ S. Matthæi, cujus Pisonis operà ibi positæ fuerunt, legitur.

Baptista Pisone Brambilla Rectore MDLXXX.

Et

Et in fronte illius S. Helenæ.

Hanc ædem Divæ Helenæ Sacram, ampliore, & augustiore forma, Jo: Baptista Pisone Brambilla Præposito unà cum Vicinis, communi expensa à fundamentis restaurandam curavit, Clemente VIII. Pont. Max. Philippo III. Hispaniarum Rege, & Mediol. Duce, Cesare Speciano Cremon. Episcopo Anno Jubilæi MDC.

Eod. Anno.

JUlius Cæsar Mainoldus Eques SS. Mauritii, & Lazari, literis, pietate, & lusitano idiomate excellens, ut declarat paraphrasis italica nonnullorum Operum P. Hectoris Pincti Ord. S Hieronymi, duobus voluminibus comprehensa, quæ in insigni Bibliotheca Mainolda Cremonæ retinetur. cui tit.

Prima parte dell'imagine della Vita Christiana, ordinata in dialoghi, come membri della sua compositione.

Il 1. *Della vera filosofia.*
2. *Della Religione.*
3. *Della Giustitia.*
4. *Della Tribulatione*
5. *Della Vita Solitaria.*
6. *Della memoria della morte.*

Seconda parte.

1. *Della Tranquillità della Vita*
2. *Della discreta Ignoranza*
3. *Della vera Amicitia*
4. *Delle Cause*
5. *Delli beni, e falsi beni.*

De eodem mentionem habent
Antonius Maria Spelta in hist. Ticinensi, aliisq; libris illius Auctoris.
Petrus Paulus Riberia Can. Reg. Later.
Angelus Baronius in Panegyr.
Ferrotius in Annagr. Illustr. Vir. pag. 67. deflet ejus obitum.
Lucilius Terzaghus.
Henricus Farnesius Eburo.
Jo: Petrus Crescentius, & alii.
Gulielmus de Cursol Gallus traduxit & ipse memoratum librum, lingua gallica Parisiis excusum per Guliel. Chaudiere 1580. in 8. ut legitur *in Bibl. Exotica, seù Catalogo Officinali, Francofurti per Balthassarem Ostern.* 1625. ubi de libris Gallicis.
Fuit & italicè vulgatus à F. Zaccaria Portuensi Capuccino, impress. Venetiis 1595. in 12. apud Erasmum Viottum, & dicatus Ser.mo Parmæ Duci.

Non-

NONNULLI SCRIPTORES
HUJUS SÆCULI,

Quorum tempus incertum nobis adhùc Historiæ reliquerunt, ordine Alphabetico dispositi.

ALexander Livicellus, quem inter Viros Illustres recensendum credo, cùm ejus effigies videatur expressa in Numismate servato in Musæo Cospiano Bononiæ hisce notis circumdata, ALEXANDER LIVICELLUS CREM. ut not. *Laur. Legatus in libro* 4. *Musæi Cospiani cap.* 20., *& cap.* 21. de mul. Illustr. scribit ibi paritèr haberi aliud numisma

Margaritæ Livicellæ Crem., verùm de ipsis nihil aliud nobis constat, quàm quòd familia Livicella in Patria floruit. Cujusdam enim Hieronymi Levicelli Crem. Carmina leguntur in libello Jo: Jacobi Gabiani, de laudibus Eucharistiæ inscripto. Enituit & Gualdixius J. C. de Coll. positus à *Bressiano* sub anno 1321. *in syllabo J. C. de Coll.*

ALoysius de Cremona ex insigni Carmelitarum instituto, recensetur inter Auctores variæ eruditionis à *Crescentio in Præsidio Rom. lib.* 3. loquendo de Carmelitis.

JAcobus de Grumello Provinciæ Cremonensis ab Urbe ad novum lapidem Ord. Min. S. Francisci ex Provincia Brixiæ edidit, ut notat *Vvadingus* in libro de Script. Ord. Min.

Serenam conscientiam in Regulam Minorum.

JUlius Ascanius Tuccius Poeta, ut arbitror, ex his, quæ scribit *Honorius Dominicus Caramella Panormitanus* in suo libro inscript. *Musæum Illustr. Poetarum. Venetiis typis Omnibenii Feretti*, inquam, Julius, Ascanius Tuccius Patria Cremonensis carmine lyrico Scaccorum lusus conscripsit, quod carmen habetur in deli. Poetarum.

Memoratur & Darius Tuccius in libro nono ex collectaneis Illustr. Poetarum Ital. per Vincentium de Conctis Caleographum Cremonensem Cremonæ excusis 1560.

Verùm Julium Ascanium Tuccium esse Cremensem, non Cremonensem, inquit *Ranutius Gherus, sivè Janus Gruterus tom.* 2. *in delitiis Poetarum, & Jo: Matthæus Toscanus tom.* 2. *Carmin. Illustr. Poetarum.*

LAurentius Cremonensis memoratur *ab Ant. Possevino in Bibl. Selecta lib.* 15. *cap.* 6. inter Auctores, qui scripsere de Musica practica, & speculativa, verùm quo tempore vixerit, quique fuerit, me adhuc latet.

MANTISSA

MUSICORUM CREMONENSIUM INSIGNIUM,

Qui hoc Sæculo floruere.

MDXVII.

JAcobus Philippus Bordigallus in Minorum Conventualium militiam adscriptus, Musicis artibus adeò insignis præluxit, ut in ejus obitu die 6. Aprilis anni 1517. secuti, hoc epitaphio *à Dominico Bordigallo* fuerit laudatus suo quidem modo.

Iste Philippus erat Venerandus in Orbe Jacobus,
Musices hic Cantor, stirps sua Bordigala.
Pulchra Cremona parens, Francisci Servus in Æde
Dilexit Dominum Religione pia.
Moribus, ingenio clarus, Virtute coruscans,
Pauperiem coluit, atque pudicitiam.
Mors rapuit, cælo requievit Spiritus, Urna
Membra jacent surgens tempore Juditii.

MDXLIX.

DOminicus Baccus Musicam artem tanto studio professus est, ut de eo scripserit *Lud. Cavitellus in Annal.* anno præcitato per hæc verba. Dominicus Baccus quo alter non fuit præstantior ciere Viros, turbamque accendere cantu, & ad magis graphicè scribendum obiit die 27. Januarii.

MDLVIII.

SEbastianus Manfredus Sacerdos sæcularis ex oppido Castrileonis eximius Musices professor, ac pulsator organi non vulgaris, Venetiis per multos annos summa cum laude versatus est. Ejusdem meminit *Clemens Flammenus in Castillionia pag.* 152.

MDLX.

COrona de Somentiis Augustini Senatoris præclarissimi Filia, inter Sacras Vestales Monasterii Majoris nuncupati in Urbe Mediolanensi vitæ sanctimonia, ac virtutibus claruit, ut Dei laudes Angelico more occineret, musicalibus erat instructissima notis, quin & aliquid in ea disciplina composuisse dicitur De ea *Antonius Campus in hist. lib.* 3. *pag.* 50. Ad superos evolavit die 12. Aprilis 1609. ut *ex Regestis ejusdem Monasterii.*

MDLXVI.

JOannes Morsolinus Musicæ excellentia toti Orbi notissimus, de quo scribit *P. Ansaldus Cotta S. I. in sua orat. habita Cremonæ pro instauratione studiorum anno 1653. ibi excusa, cui tit. dedit. Omnia Cremonæ summa.* Vigeret vetustatis iniuriis subtracta ingeniosis animata vulneribus Joannis Morsolini Virtus, quem regiis planè honoribus, & Bavariæ Dux Serenissimus, & Maximilianus Secundus Imper. humanissimè exceperunt.

Laudatur etiam *ab Alex. Lamo in Somnio cant. 3. pag. 54.*

Eod. Anno.

ANonymi ex familiis de Chirubellis, & alter de Mayneriis laudantur in carminibus antecitati *Lami* inter egregios Cremonæ Musicos *cant. 3. strophe 13.* ubi

I Chirubelli, & il Mainerio poi
Seguono in quella torma, che tu vedi
Di Musici &c.

Eod. Anno.

ANna de Sinibaldis, Joannis Musices Magistri lectissima filia, in ea musicæ Veneres omnes, & Charites confluxisse videbantur; Mariæ igitur Augustæ Maximiliani II. Rom. Imper. Conjugis in aula diù versata, honoribus, & muneribus plena, patriam remigravit; nupta exindè Petro Paleario Cremon. doctiss. J. C. dum ipse Laudæ Pompejæ Advocati Regii Fisci munere fungeretur. Ibi fertur ad Choros Angelicos evolasse. *Ant. Camp. Hist. lib. 3.*

MDLXX.

JOannes Maria Zermignasius perspicuus Symphoneta; sciebat sanè apud græcos illum infamiæ notam inevitabilem subiisse, qui musicam ignorasset, undè artem hanc nobilissimam suo exemplo, ut Insubria Græciæ haud æmularetur, in Patria suavissimè exercuit.

Laudatur disertè à *Lamo* cant. 3. stroph. 12. ubi

Il Zermignasio poi Gianmaria tanto
Famoso segue, à cui già Cintbio infuse &c.

MDLXXVI.

MArcus Antonius Ingenierius Musicæ Præfectus in Cathedrali Cremonæ, & artis hujus præstantissimæ inter principes reputatus, edidit

Missarum lib. 1., & 2.
Responsoria Hebdomadæ Sanctæ.

Altus

Altus Sacrarum Cantionum cum quinque vocibus.
Bassus, Cantus, Quintus, & alia. Venetiis 1576. *apud Angelum Gardanum.*

De eo *Draudius in Bibl. Classica*, ubi de Musicis.
Lamus in Somnio cant. 3. stroph. 11.

MDLXXIX.

MArcus Felinus Ecclesiæ Cathedralis Cremonæ Canonicus, ut Deum Optimum Maximum laudaret in Chordis, & Organo, multum in Musicalibus laboris impendit, ut excellens in arte vocatus fuerit à *Lud. Cavitello in Annal. ad annum* 1579. quo mense Maii, ut cœlestis Cycnus, ad Empireum convolavit.

MDLXXX.

ROdianus Barrera in rebus Musicis laudatissimus apud Italos, & Germaniæ Proceres acceptissimus; Cremonæ tandem in Cathedrali Ecclesia Harmonicis præfuit, quoad vixit. edidit quamplura Opera Musicalia.

Laudatur à *Lamo in Somnio cant. 3. stroph.* 11. ab eo appellatus Barella.

MDLXXX.

COnstantius Porta ex Min. Conv. S. Francisci omnium liberalium artium excultus, & Musicorum omnium præter invidiam facilè Princeps. Magister Chori primùm in Ecclesia Cathedrali Auximi, subindè in æde Lauretana.

Edita ex ejus operibus omni admiratione rimantur, ut mihi contigit observare.

Musicalia diversi generis, Venetiis apud Claudium Coregiatum, & Faustum Bethanium Socios 1566.

Missarum liber primus in fol. magno apud Angelum Gardanum Venetiis 1580.

Alter apud eumdem Gardanum inscriptus, Constantii Portæ Magistri Capellæ almæ domus Lauretanæ quinquaginta duorum Motectorũ, dicatus Vinc. Casalio dictæ almæ domus Gubernatori.

Libelli plures Musicales diversi, Venetiis apud Gardanum 1588.

Sacras item, & Vespertinas aliquot Portæ modulationes collegit Octavius Ragazzonus Carmelita Parmensis. Prodiere cum aliis *Venetiis apud Ricicardum Amadinum* 1590.

Aliaque apud alios Authores Miscellanea, & plura ejus MS. servata in Bibliotheca Conv. S. Francisci Cremonæ, ut vidimus.

De eodem laudabilem mentionem faciunt *Hieronymus Rubeus in hist. Ravenn. lib.* 10. *ad ann.* 1566. eum vocando adeò præstantem, ut inter primos omni Italia Phonascos, Musicesq; Magistros omnium consensu numeretur. *Idem eodem libro ad ann.* 1568., & *lib.* 11. *ann.* 1582.

Pom.

Pomponius Spretus in opusculo exarato in ingressu ad Ravennatum Legationem Cardinalis Sfortiæ die 6. Novembris 1580. scribit *& immantinente seguì una dolcissima Musica, composta dal M. R. P. M. Costanzo Porta Cremonese, primo Musico di questi tempi, e Mastro di Capella del nostro Duomo.*

Annibal Carus in Epist. vol. 2.

Gesnerus in Bibl. Instit.

Draudius in Bibl. Classica.

Cavitellus in Annal. 1583.

Ansaldus Cotta in Oratione pro instauratione studiorum Cremonæ, habita 1653. hæc scribit; Constantius Porta non tàm hujus Urbis, quàm Franciscanæ familiæ decus eximium, cujus in Musica facultate præstantiam plerisq; cum Italiæ Urbibus Roma potissimùm, omnium Regina gentium est admirata.

Rodulphus Tossignanus in hist. Francisc. lib. 3.

Lucas Vvadingus de script. Ord. Min.

P. Jo. Franchinus eruditiss. in Bibliosophia, ubi de Mauro Saraceno.

MDXC.

CÆsar de Zaccariis in Musica facultate doctissimus, Aulam Ducis utriusque Bavariæ virture, & nomine ornavit; publicè ostendit italico sermone opus inscriptum.

Canto soave, e dilettevole. Canzonette à quattro Voci. Monachii 1595. *apud Adam Bergo.; item latinè.*

Intonaturæ Vespertinarum Precum, Hymni, & alia tom. 1. *in fol. ibidem* 1594.

Hymni quinque Vocum de tempore per totum annum &c. cum regula eorumdem pro temporis varietate accipiendorum ad usum Romanum, Bambergensem, Constantiensem, & Augustanum. Ibidem iisdem typis, & anno.

Citantur hæc opera in Elencho, seù Indice librorum; qui post annum 1593. usque ad 1650. in Sacro Rom. Imperio, & Vicinis Regionibus Novi, auctivi prodierunt studio Henrici Grolii excuso Lipsiæ 1600. in 4. cap. 2. in fine operis.

Celebratur Cæsar in *Bibliotheca Exotica, & à Draudio in Bibl. Classica.*

MDLXXXXI.

TIburtius Massainus Augustiniani Ordinis in Congr. Insubriæ Musicus sua ætate celeberrimus effloruit Vindobonæ gratissimus Rodulpho Rom. Imper., nec non Romæ Musicorum Præfectus in Ecclesia S. M. de Populo nuncupata, plura ex ejus operibus admirantur excusa Venetiis annis 1578., & 1580. item Senis, & Venetiis 1592.

Sacri modulorum concentus.

Apud me prostat sequens opusculum in quinque partes distinctum, cui tit.

Il

Il quarto libro de' Madrigali à cinque Voci, Venetiis apud Angelum Gardanum 1594.

Musica super Threnos Hieremiæ Prophetæ quinque vocibus. Ibidem apud Ricciardum Amadinum 1599.

In Collectaneis Diversorum per Hubertum Valerant, inscriptis *Sinphonia Angelica* cusa in Amurd, sivè Amorgos 1583. plura leguntur Massaini opera, ex quibus liquit, eumdem Placentiæ diù vixisse.

Amicitiam excoluit Joannis Ant. Perandæ, ut ex ejus Epistolis, ex quibus apparet Tiburtium habuisse Fratrem, Lucam appellatum Venetorum Militum Ducem in Insula Cretensi.

Ejusdem meminerunt *Draudius in Bibl. Class. pluries.*

P. Ansaldus Cotta in Oratione, de qua suprà.

In Cœnobio Augustiniano Cremonæ sub ejus picta effigie legitur.

Tiburtius Massainus Cremon. Rodulphi Imp. Phonascus 1590.

MDLXXXXV.

BEnedictus Palavicinus Musicus præter omnem laudem præclarissimus, cujus cognomen unica tantum. l. scribitur, nec mirum si fuisset etiam ex nobilissima Pallavicinorum familia. Præcepta enim Musicæ cum Platone Pytagoras, cum Epicuro Democritus, cum Socrate Antistenes, cum Heraclide Theophrastus, cum Soteride Alcidamas, cum Laso Halicarnasseus Dionysius didicerunt.

Ex suis Harmonicis edita sunt plura. Penès me sunt.

Partes infimæ pro Organo continuato Sacrarum Dei Laudum &c. octo, duodecim, & sexdecim vocibus. Venetiis apud Ricciardum Amadinum MDCV.

MDLXXXXV.

LUcretius Quinzanus Monachus Cystercienſis in solitudine sui Monasterii S. Magdalenæ Cavæ nuncupati, tertium miliare ab Urbe dissi. canoras Angelorum suavitates æmulatus diù vixit, & scripsit opera musicalia, quæ, ut fertur, Auditores in summas admirationes rapiebant. excusi sunt Francofurti.

Introitus Missarum quatuor vocum.

P. Ansaldus Cotta in Oratione præcitata habet.

Viverent in Ære vultus, & decora Lucretii Quinzani, & Tiburtii Massaini, quorum alter Cystercienſis Ordinis decus, alter Heremitarum D. Augustini lumen, uterque Musicæ peritissimi ad omnium planè sæculorum invidiam extiterunt.

De eo *Bressianus in Virt. Rav.*, & *Draudius in Bibl. Classica.*

Abbatia Cavæ, de qua supra, fundata fuit anno 1231., ut scribit *Gaspar Jangelinus in Not. Abbatiarum in Regnis Italiæ.*

Cy.

MDC.

Cyprianus Losius Franciscanæ familiæ Min. Conv. addictus, cùm æquè pietatis, & liberalium artium studiis excultus adolevisset, & præsertim notis Musicis præ cæteris suo ævo exclaruisset, multa, & multa *Opera* in eadem facultate digessit, quæ servantur MS. in Bibl. Cœnobii S. Francisci Cremonæ.

DEO SIT SEMPITERNA LAUS
BEATÆQUE VIRGINI
Sine labe conceptæ,
Ac Divo Seraphico S. P. FRANCISCO
Tutelari meo.

AP-

APPENDIX

Ad Annum MDIV.

JOannes Thomas Breſſanus Vir omnium virtutum numeris abſolutus, Maximiliani Mariæ Sfortiæ Vicecomitis Mediolani Ducis Præceptor. Eximium fuiſſe virum, apparet ex diplomate ejuſdem Ducis emanato anno 1513. die 12. Aprilis, *ut in Regeſtis Archivii ſignat. A. A. fol.* 93.*t.*º in quo conſtituit Judicem Victualium Cremonæ Melchiorem de Breſſanis ejuſdem Jo: Thomæ Fratrem, ubi inter cætera legitur. *Itaque edocti de integritate, ſufficientia, & rerum uſu in rebus agendis, fideq; ſincera ergà nos, ſtatumq; noſtrum Melchioris de Breſſanis Cremon. quem intelleximus Fratrem eſſe n. qu. D. J. Thomaſii Breſſani olim Præceptoris noſtri chariſſimi, & de nobis valdè benemerenti, cujus maximè meritis attentis eumdem Melchiorem, quoad vixerit, facimus, conſtituimus, & creamus Judicem Victualium ipſius Civit. noſtræ Cremonæ &c.*

MDVII.

LAurentius à Cremona Ord. Auguſtiniani Congr. Inſubriæ, cùm primum Religionis ſpiritum hauſit, Præceptorem Ven. P. Auguſtinum Cazzulum Cremenſem ſortitus eſt. Sub tanti Viri diſciplina eò regularis obſervantiæ devenit, ut ſuis Coævis virtutum exemplar, haud ſocius videretur. In Patriæ Cœnobio Philoſophicis, ac Theologicis ſtudiis applicitus, in iis adeò præcelluit, ut primùm Magiſter, quàm diſcipulus emerſerit. Hinc ad divinæ prædicationis officium: hinc ad ſuæ Congregationis curas evocatus, & populos Dei verbo, ac Fratres in agendo dexteritate mirificè delectabat. Romam igitur à Vic. Generali cum Modeſto Pinzono itidem Cremonenſi, exindè ord. Generali Adminiſtro, ablegatus, diuturnam litem inter noſtras Sanctimoniales Ciſtercienſes S. Joannis à Columba nuncupatas, ac illas S. Monicæ Auguſtiniani Ord. maximo harum beneficio reſecavit. Mediolanum neque immeritò pro utroque Clero Cremon. apud Franciſcum Sfortiam Ducem miſſus, quicquid in ejus levamen percupiebatur, oris, & morum excellentia, qua Principes Viros etiam alliciebat, aſſecutus eſt. Inſigniores Congr. ſuæ gradus obivit; Socius enim Vic. Generalis, ſemel Procurator generalis, quater Viſitator, quater Definitor, anno tandem 1507. ad ſupremam ſuæ Congr. dignitatem in Concilio Eremitano Electorum omnium, optimè favente Kadiſco, aſſumptus eſt. Poſtremò pro Congregatione ſua cùm multis egregiis laboribus functus eſſet, ætate annorum quatuor ultrà quinquaginta Romæ obdormivit in Domino, dum ibi Prior eſſet, in Cœnobio S. Mariæ de Populo anno 1511.

Sermones Quadragesimales, & alia opera MS. reliquit.
De eo scribunt *Calvus in Mem. Hist. Congr. Insubriæ*.
P. Torellus in Sæcul. August. tom. 7. ad annum 1507. *num* 21.
Bressianus in Corona Vir. Illustr. malè Lactantium appellat: In opusculo tamen Virt. Rav. inscripto MS. eum vocat ex familia Massa.
In Monumentis Archivii Cœnobii S. August. Cremonæ laudatur Laurentius, ut Vir maximæ doctrinæ, & efficaciæ.

Eod. Anno.

HIeronymus Carenzonus Medicis, ac Philosophicis studiis clarissimus, quibus virtutibus id sibi apud Franciscum II. Mediol. Ducem existimationis comparavit, ut ab eo immunitate donatus fuerit, multisq; laudibus haud immeritò elatus in diplomate hac de causa, & à Principis liberalitate expedito, quinimò ob Patris memoriam Leoni Filio confirmato, dum esset Laudæ die 6. Octobris 1528. ut habetur in Regestis Archivii Civit. signatis G. G. fol. 179.

MDXIII.

BArtholomæus Ponzonus morum, ac scientiarum omnium nobilitate conspicuus, Ecclesiasticæ disciplinæ associatus, Romæ diù vixit, inter Prothonotarios Apostolicos à Sum. Pont. Julio II. constitutus, cùm Patriam hoc anno remeasset, ex Reipublicæ decreto unà cum Equite Antonio Gallarato, Com. Georgio Persico, ac Borsio Zuccho ad Maximilianum Sfortiam Mediolani Ducem ablegatur. Coram eo elegantissimam habuit
Orationem gratulatoriam de Victoria habita in agro Novariensi.
Bressianus in Corona Vir. Illustr. lib. 1. *p.* 3., qui de eodem loquentem affert *Bordigallum*.

MDXXXIII.

SIxtus de Riparolo Ord. Min. scripsit multa pro tuendo Mysterio Immaculatæ Conceptionis B. V. M. ità ut post mortem ejus sepulchro affixum fuerit tale Epitaphium.
Sixtus, qui Christo, & Immaculatæ Conceptioni usq; ad septuaginta annos indefessè vigilavit.
Hæc habentur in *Appendice Bibliothecæ Marianæ Hyppol. Maracii*, allegantis Alvam in militia universali col. 1415.
In Martyrologio Franciscano Arturi ad diem 17. Novembris legitur. *Mantuæ. Beati Sixti à Riparolo Confessoris, qui charitate, & pietate refertus, plurimis etiam coruscavit miraculis.*
Vide, quæ diximus de Jo: Stephano Chizola pag. 446.

Ad Annum 1530.

Ubi de Ven. Ant. Maria Zaccharia addantur pag. 90. ante verba, *Ejusdem cum Elogiis &c.*

Anno

Anno 1697. Tanti Viri Epistolam italicè traductam, & Florentiæ eusam, nobis indicavit Romulus Maffus ejusdem Congr. Alumnus, nostri operis amantissimus, hoc titulo

Lettera del Beato P. Antonio Maria Zaccaria Primo Fondatore de Chierici Regolari di S. Paolo detti Barnabiti, scritta ad alcuni suoi Figli spirituali quindeci giorni avanti la sua morte, cavata dall' istoria latina stampata dell' origine della sua Religione &c.

Pag. 106. lin. 32. post verba captum habebat addantur.

Flevit etiam Magnus Rex Ezechias, ut habemus in Isa. 38. 2. *Convertit faciem suam ad parietem, & flevit fletu magno*, & quamvis, ut refert Div. Hieron. converterit se ad parietem, ne lachrymas assidentibus ostentare videretur, attamen flevit, licèt Vir & Rex alioqui intrepidus.

Ad annum 1541. pag. 166.
post ea, quæ diximus de Feliciano.

Apostolus Zenus clarissimus æquè, ac doctissimus Vir, quem de Feliciano consulimus, mihi, adhuc ignotis, hisce rescripsit eruditionibus. Eas in Appendice reposui, utpotè ad me delatas post illas, quæ jam de Feliciano fuerant in hoc libro excusæ pag. 164. & seq.

Hic Venetus, & Cremonensis itidem Auctor, Paduæ suscepta Philos., & Medicinæ Laurea, publicè Venetiis literas græcas professus est, eo fermè tempore, quo ibi vir ille celeber Jo: Baptista Egnatius efflorebat. Insignes inter Auditores Nicolaum Godrollum Patavinum habuit, qui anno 1556. devixit, & cujus legimus latinam interpretationem quarumdam Tragœdiarum Euripidis, ac emendationem Græcæ Grammaticæ Urbani de Bolzano à Canonico Scardeone relata lib. 2. clafs. 10. pag. 248. Item celeberrimum S. R. E. Card. Jo: Franciscum Commendonem, ut innuit in ejus Vita Ep. Gratianus lib. 1. cap. 3. *Magister illi*, scilicet Commendoni, *erat Bernardus Felicianus, Vir quidem eruditus, ac diligens &c.*

A' Vossio, Vetio, & Naudeo præclaros inter græcæ elocutionis interpretes reponitur, etsi à Vetio prolixitate, & obscuritate notetur *lib. de clar. Interpr. p. m.* 271.

Scripsit præter jam à nobis suo loco exposita.

Prædicamenta, & Dexippi defensio Prædicamentorum adversus Plotinum. Venetiis 1566. in fol. opus dicavit Joanni della Casa Viro doctiss. pro S. Sede tunc apud Remp. Legato, id opus indicavimus, sed diversimodè.

Arithmetica. Venetiis 1545. quam memorat idem *Vossius de scientiis mathematicis cap.* 52. §. 12. *p. m.* 317.

Geometrica speculativa, & practica. Ibidem 1546. *Vos. cap.* 52. §. 12 *p.* 335.

Eum laudant ultrà allegatos.

Poſſevin. Bibl. Select. tom. 2. 2. lib. 12. cap. 22. p. m. 76.
Sanſovin. Venet. p. 600.
Superb. Triumph. Her. Venet. lib. 3. p. 127.
Simler. p. 91.
Lycoſth. p. 515.
Paſ. Gall. Bibl. Med. p. 162.
Linden Ronov. p. 541.
Reineſ. Var. Lect. p. 210.
Quenſted de Patr. Illuſtr. Vir. p. 275.

Poſt Jo: Bernardum floruit Bernardinus Felicianus ejus Nepos, Orator eloquentiſſimus, qui publicè pariter Venetiis literas docuit, de quo eruditiſſimus Zenus in ſuis Venetis Scriptoribus agit

Ad annum 1551.

Poſt ea, quæ de Georgio Oldovino

Ex iis, quæ nuperrimè ad me detulit ſuis literis prid. Kal. Auguſti 1704 Humaniſs. Apoſtolus Zenus credo Gregorium non Georgium Oldovinum eſſe nominandum, & propterea exculpandum jure quidem merito Cavitellum noſtrum.

Scribit profectò Zenus in Bibliotheca Triviſana ſervari ad num. CXLIX. Gregorii Oldovini Poema perbelle in paginis hedinis manuſcriptum, ac holoſerico tegmento munitum, Petro Lando tunc Venetorum Duci dicatum, cujus in fronte Landorum ſtemmata auro, minioq; linita, cui tit.

De Primordio, & fauſto eventu Urbis Venetæ, opuſculum carminibus elegiacis compoſitum, incipit.

Adriacæ memoranda cano primordia gentis,
finit
Et pacem, & grates ſemper habete Dei.

Ad annum 1571. pag. 330.

Poſt ea, quæ dicta ſunt de Octavio Affaitato addantur.

Laudatur Octavius à Filiberto Campanili Neapolitano in ſuo libro italicè inſcripto *L'armi, overo inſegne de Nobili*, ubi plura de familia Affaitata florenti in Regno Neapolitano, & præcipuè ex relatu Comitis de Benevento, qui Regis Vices ibi anno 1605. gerebat hæc Hiſpano idiomate leguntur.

Los Affatatos ſon nobiliſſimos en la Ciudad de Bari à donde fue Rugero Affatati Conſejero de Eſtado del Rey Luys III. y de Juanna II. Reyna de Napoles, y fue tambien Virey en la Provincia, y Tierra de Bari, y e nel tiempo moderno lo fue Ivaniacovo Affatati Teſoriero general de Bona Reyna de Polonia, an ſido Señores de Carbonara, de Binetto, y de otras Tierras, y oy ay dos Cavalleros de Malta, Fray Pablo Comendador di Melfi, y Fray Geronimo ſu Sobrino, y dichos Affatati ſon naturales de Cremona Ciudad de la Lombardia, donde

donde son Señores del Marquesado de Grumelo, y del Contado de Romanengo, las quales Tierras se posseen oy de Ottavio Affatati con los dichos titulos.

Ad annum 1590.

Post ea, quæ dicta sunt de Gregorio XIV. ponantur fol. 417.

Qui cupit permulta scire de hac Sfondrata Cremonensi familia, legat Orationes Octaviani Picenardi, ac Didaci Milliani Lectorum in Universitate Ticinensi, quas habuerunt, dum Abbas Gregorius, & Jo: Baptista S. P. Nepotes legalem lauream indepti sunt. Fuerunt cusæ Ticini anno 1618. injunctæ Carminibus latinis ea occasione editis, cui titulus *Musarum Sertum, quod Illustrissimis Abbatibus DD. Gregorio, & D. Jo: Baptistæ Sfondratis fratribus laureatis, Joseph Landus civis Mediolanensis Sfondratæ Familiæ observant.mus intexuit, & Excellentissimo Marchioni Francisco Laureatorum Patri DD.*

Addantur pag. 454.

Post ea, quæ dicta sunt de Constantio Porta

Franciscus Gonzaga *de orig. Seraph. Relig. Francisc. ad ann.* 1578. nostrum Constantium vocat Constantinum.

FINIS.

INDEX
ALPHABETICUS NOMINUM LITERATORUM

Cum adnotatione Anni, & Paginarum.

Per-

Pol.

Feli-

Muc-

Nnn 2 Jo:

L

INDEX

NOMINUM MUSICORUM.

INDEX
RERUM NOTABILIUM.

A

B

S. Ca-

S. Petri

Fabri-

F

Gra-

IN.

INSCRIPTIONES SEPULCHRALES.

Jo:

Lati-

L

M

Mo-

P

R

S

V. Joan-

Nova-

IN.

INDEX

Typographicus Provinciarum, Urbium, & Oppidorum Insignium in hoc Volumine memoratorum.

Dal.

Quin-